

[34.] 35. **Fortsatt iordningställande av en för etnografiska museet upplåten byggnad.** Arbetena med iordningställande i f. d. livregementets dragoners kasernetablissemant av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning påbörjades under budgetåret 1930/1931 och hava därefter fortskridit (se härom punkt 42 av 1932 års åttonde huvudtitel).

Med ett för budgetåret 1930/1931 tillgängligt belopp, 85,000 kronor, inreddes det förutvarande sjukhuset till kanslilokaler och försågs med värmeledning, varjämte f. d. kasern I — den mellersta av de tre kasernbyggnaderna — försågs med värmeledning för att kunna användas såsom magasin för den del av samlingarna, som var i oundgängligt behov av uppvärmda förvaringsrum. Vidare uppläts f. d. sjukstallet till förvaringsplats för mera skrymmande föremål, varjämte f. d. kasern III — den närmast vägen belägna av de tre kasernbyggnaderna — provisoriskt iordningställdes till magasin för vissa föremål.

Ett för budgetåret 1931/1932 anvisat anslag, 230,000 kronor, avsåg dels ändringsarbeten i kasern II — den längst från vägen belägna av de tre kasernbyggnaderna — för densammas apterande för visningsändamål, dels ändringsarbeten i kasern III för magasinering — varvid jämväl värmeledning skulle anordnas — dels ock utbyggande av värmecentralen. Ett samtidigt framlagt förslag om ett anslag av 64,228 kronor till färdigmontering av en utställningsvåning i kasern II vann ej Kungl. Maj:ts bifall.

För budgetåret 1932/1933 hemställdes om utverkande av anslag dels för uppförandet av en ny magasinsbyggnad för ett beräknat belopp av 160,000 kronor, dels ock för monterutrustning för den under budgetåret 1931/1932 för visningsändamål iordningställda f. d. kasern II.

Med hänsyn till rådande förhållanden fann departementschefen sig förhindrad att för det dåvarande tillstyrka anslag för magasinsbyggnaden.

Beträffande förslaget om anslag till monterutrustning anförde min företrädare i statsrådsämbetet bland annat:

Det synes mig högeligen önskvärt att — sedan numera f. d. kasern II genom för ändamålet av riksdagen anvisat anslag blivit iordningställd för visningsändamål — medel, åtminstone i viss utsträckning, ställas till förfogande för att möjliggöra ett utnyttjande för avsett ändamål av de sålunda färdigställda lokalerna.

Kostnaderna för iordningställande av f. d. kasern II hava beräknats till sammanlagt 96,140 kronor, mot vilket belopp byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra. Icke heller jag finner något att erinra mot beräkningarna.

Emellertid är det mig icke under förhandenvarande förhållanden möjligt att föreslå, att hela det sålunda erforderliga beloppet på en gång uppföres på riksstaten, utan torde det bli nödvändigt, att detsamma fördelas på några år. Jag vill tillstyrka, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att nu bevilja hela det erforderliga beloppet samt därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 15,000 kronor. Det är min förhoppning, att det till ett kommande år skall visa sig möjligt att gå fram i snabbare takt med här ifrågavarande inredningsarbeten.

I enlighet med vad sålunda anförts beviljade riksdagen till fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablisement till etnografiskt museum m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med av vetenskapsakademien i skrivelse den 31 augusti 1931 framlagt, av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 återgivet förslag ett belopp av 96,140 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag 15,000 kronor.

I skrivelse den 14 september 1932 har nu *vetenskapsakademien* — under återopande av vad föreståndaren för riksmuseets etnografiska avdelning, professor G. Lindblom anför i en vid skrivelsen fogad, av bemälda avdelnings inspektorer tillstyrkt framställning — anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att av ovanberörda, av 1932 års riksdag beviljade belopp av 96,140 kronor för budgetåret 1933/1934 anvisa 35,000 kronor till färdigmonterande av bottenvåningen i ovannämnda byggnad.

Professor Lindblom har i sin ovanberörda framställning anför bland annat:

Etnografiska avdelningens första lokal för utställningsändamål inom etablisementet vid Kavallerivägen, f. d. kasern II, är sedan augusti 1932, efter en genomgripande ombyggnad, iordningställd för montering. Av de för denna montering nu anvisade medel, 15,000 kronor, kunna vissa inredningsdetaljer helt utföras — såsom uppsättning av armaturen för takbelysningen, de inbyggda montrerna (i de igensatta dörrarna till f. d. logementen), vestibulens och kapprummets inredning, uppsättning av gardiner till skydd mot solen — varjämte de medgiva utexperimentering av montertyper (förfärdigande av provmontrér av de föreslagna typerna). Däremot kan ingen del av utställningslokalerna färdigmonteras för detta belopp. Det vore för fullföljandet av ifrågavarande inredningsarbeten synnerligen olyckligt, om återstoden av det beviljade anslaget, 81,140 kronor, måste ytterligare uppdelas i mindre årsanslag, enär vid kostnadsberäkningarna kalkylerats med att samtliga hithörande arbeten, jag tänker närmast på förfärdigandet av montrerna, utfördes i ett sammanhang. Skulle dessa arbeten avbrytas och uppdelas på flera år, föreligger risk för att de gjorda kalkylerna icke komma att gälla, vilket skulle kunna leda till en ökning av kostnaderna och göra det beviljade anslaget otillräckligt. Beklagligt vore det även om den utställningslokal, som nu äntligen blivit iordningställd för montering, på grund av sättet för de beviljade medlens anvisning, ej på flera år skulle kunna fullt utnyttjas för det avsedda syftet och öppnas för allmänheten. Jag tillåter mig även framhålla, att allt som behövs för byggnadens inredning kommer att beställas inom landet och att ett anslag för ändamålet sålunda ger arbete åt svenska företag och svenska arbetare. Såsom ytterligare ett skäl för monterings snara fortsättande må nämnas, att jag vid uppställningen av samlingarna från Japan (i bottenvåningen) har räknat med bistånd av den framstående kännarinnan av japansk kultur och japanskt folkliv, fru Ida Trotzig. För en riktig montering av Japan-rummen kan hennes hjälp sägas vara oumbärlig, hon har f. ö. personligen insamlat en viktig del av avdelningens japanska material.

Sådan är, i korta drag, situationen. På grund av de svårigheter, som föreligga för uppgörande av riksstaten för nästa budgetår, anser jag mig

emellertid icke böra anhålla om hela återstoden av det beviljade anslaget, 81,140 kronor utan endast om medel till iordningställande av bottenvåningen, vilken omfattar hela det åt samlingar från Japan anslagna utrymmet, en del av de kinesiska samlingarna, ävensom en del material från Mongoliet. Dessa kostnader beräknar jag till 35,000 kronor (cirka 18,300 kronor för Japan-rummen och 16,700 kronor för resten av bottenvåningens utställningsrum).

Jag vill för ändamålet förorda utgående av ett anslag, vilket med hänsyn till rådande förhållanden torde böra begränsas till 22,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1932 års riksdag till fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablisserment till etnografiskt museum m. m. beviljade beloppet av 96,140 kronor för budgetåret 1933/1934 såsom *extra* reservationsanslag anvisa kronor 22,000.

Nordiska museet.

[35.] 36. **Nordiska museet.** Under en följd av år har riksdagen anslagit medel till understödjande av nordiska museets verksamhet. För budgetåret 1928/1929 beviljades sålunda följande anslag, nämligen dels till nordiska museet ett extra anslag av 115,450 kronor, dels till tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal ett extra anslag av 14,975 kronor, dels till tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare m. fl. vid nordiska museet ett extra anslag av 3,600 kronor, dels ock för beredande av dyrtidstillägg åt viss nordiska museets personal ett extra anslag av 44,000 kronor eller således tillhopa 178,025 kronor. Från och med budgetåret 1929/1930 har till museet anvisats ett årligt anslag av 190,000 kronor att under villkor att en ledamot i museets nämnd vore av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t kunde föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål. Detta anslag avser avlöningar åt museets tjänstemän, inberäknat dyrtidstillägg åt museipersonalen.

Genom beslut den 30 juni 1932 ställdes det av riksdagen för budgetåret 1932/1933 anvisade anslaget till förfogande av nordiska museets nämnd att av nämnden, mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket samt under iakttagande av det utav riksdagen uppställda villkoret, i mån av behov användas för det med anslaget avsedda ändamålet. Tillika föreskrevs, att såsom ytterligare villkor för anslagets åtnjutande skulle gälla, *dels* att såväl de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhörde den grupp befattningshavare, som uppehölle museets verksamhet som museiinstitution, som ock den vaktmästar- och eldarpersonal, som tjänstgjorde i museibyggnaden, av museet avlönades efter samma grunder, som gällde för motsvarande tjänstemän vid de statliga museerna, *dels* att museet skulle vara skyldigt underkasta sig den granskning från riksdagens revisorers sida rörande

anslagets användning, som Kungl. Maj:t kunde komma att föreskriva, *dels ock* att inom Skansens område och byggnader utskänkning av spritdrycker icke ägde rum i större utsträckning än som överensstämde med hittills tillämpade grunder.

I skrivelse den 27 juli 1932 har *nordiska museets nämnd* framhållit, att med hänsyn till de ekonomiska svårigheter, som nordiska museet hade att kämpa mot, skäl kunde föreligga till ett äskande av ökning av riksdagsanslaget, särskilt i betraktande av vissa oundgängliga omkostnader för museets drift, men hade nämnden dock med hänsyn till det i landet nu rådande ekonomiska läget icke ansett sig böra för närvarande begära någon ökning av hittills utgående statsanslag.

Då nordiska museet alltjämt torde vara i behov av det hittills utgående statsanslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till nordiska museet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 190,000 att under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

Kulturhistoriska museet i Lund.

[36.] 37. **Kulturhistoriska museet i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till kulturhistoriska museet i Lund för ett vart av åren 1919/1921 ett extra anslag av 25,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader m. m.

Med hänsyn till sagda förenings bekymmersamma ekonomiska ställning höjdes anslaget för år 1922 till 30,000 kronor, men bestämdes för budgetåret 1923/1924 åter till 25,000 kronor. Med detta belopp utgick anslaget jämväl för de följande budgetåren. Med bifall till två vid 1928 års riksdag väckta motioner beviljades till kulturhistoriska museet i Lund för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 30,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet. Med sistnämnda belopp utgick anslaget jämväl för vardera av budgetåren 1929/1932. Sedan Kungl. Maj:t hemställt om beviljande av enahanda belopp för budgetåret 1932/1933, minskade riksdagen anslaget för detta budgetår till 25,000 kronor.

Riksdagen anförde därvid (se riksdagens skrivelse nr 8 A, punkt 45), att det syntes riksdagen vara skäligt, att då statens egna kulturinstitutioner under dåvarande förhållanden finge vidkännas anslagsbeskärningar, även ifrågavarande enskilda museum finge bära sin andel i besparingsåtgärderna.

Genom beslut den 6 maj 1932 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1932/1933 anvisade anslaget till förfogande av styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige att mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket användas enligt riksdagens beslut och dessutom under villkor, att en av ledamöterna i styrelsen vore av Kungl. Maj:t förordnad, att vid museet funnes anställda minst tre vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden, att föreningen icke finge utan Kungl. Maj:ts tillstånd föryttra något museets samlingar tillhörande föremål med undantag av dupletter, att en förteckning på under tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 gjorda nyförvärv före den 1 september 1933 överlämnades till ecklesiastikdepartementet, att museet skulle vara skyldigt underkasta sig den granskning från riksdagens revisorers sida rörande anslagets användning, som Kungl. Maj:t kunde komma att föreskriva, samt att museet och dess verksamhet skulle vara underkastad inspektion av riksantikvarien.

I skrivelse den 1 oktober 1932 har *styrelsen för kulturhistoriska föreningen* anhållit om utverkande av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 och därvid hemställt, att anslaget måtte höjas till sitt förutvarande belopp, 30,000 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i utlåtande den 1 november 1932 förordat ansökningen till bifall.

Departementschefen.

Någon höjning av det nu utgående anslaget till kulturhistoriska museet i Lund kan jag redan på grund av 1932 års riksdags uttalande i ämnet icke tillstyrka. Med hänsyn till den ytterligare begränsning av anslagen till de statliga museerna, som nu måst ifrågasättas, finner jag mig böra föreslå, att jämväl anslaget till kulturhistoriska museet varder något nedsatt. Anslaget torde böra bestämmas till 22,000 kronor, och det synes likasom hittills böra överlåtas åt Kungl. Maj:t att besluta i fråga om villkoren för anslagets utgående.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 22,000 att under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Musikhistoriska museet.

[37.] 38. **Musikhistoriska museet.** Till understöd åt musikhistoriska museet, vilket inrättats i syfte att sammanföra sådana föremål, som anslöte sig till musikens historia, däribland musikinstrument, vilka såvitt möjligt borde försättas i brukbart skick, har från och med år 1907 utgått anslag å extra stat från och med den 1 juli 1923 med 4,000 kronor för budgetår.

Genom beslut den 6 maj 1932 har Kungl. Maj:t fastställt stadgar för stiftelsen musikhistoriska museet.

I skrivelse den 1 oktober 1932 har nämnda stiftelse anhållit om utverkande för budgetåret 1933/1934 av ett till 20,000 kronor förhöjt anslag för museets verksamhet.

Stiftelsen har därvid framlagt följande beräkning av oundgängliga utgifter för museets verksamhet:

Hyra	kronor	6,000
Löner: Föreståndare	kronor	5,000
Amanuens	»	3,000
Inventarier, reparationer m. m.	»	5,500
Städning och underhåll	»	500
Expeditionskostnader	»	500
Summa kronor		20,500

Härjämte har stiftelsen anført bland annat, att museet för täckande av dessa utgifter ej kunde räkna med mer än inträdesavgifter, vilka på sin höjd kunde belöpa sig till 500 kronor.

Musikaliska akademien har den 6 oktober 1932 avgivit utlåtande i ärendet och därvid livligt tillstyrkt stiftelsens framställning.

Med hänsyn till de nuvarande statsfinansiella förhållandena kan jag ej tillstyrka någon höjning av anslaget till nu ifrågavarande ändamål, utan föreslår alltså, att detsamma för budgetåret 1933/1934 må utgå med samma belopp som innevarande budgetår, d. v. s. 4,000 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till musikhistoriska museet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,000

att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets ändamål.

Svenska skolmuseet.

[38.] 39. **Svenska skolmuseet.** Under en följd av år hava av statsmedel anvisats anslag till svenska skolmuseet. För budgetåret 1924/1925 utgick anslaget med 7,000 kronor, i vilket belopp ingick även ersättning för lokalhyra. Sedan museet tillförsäkrats nya lokaler i ämbetsverksbyggnaden i

kvarteret Murmästaren i Stockholm, anvisade riksdagen för budgetåret 1925/1926 ett anslag av 3,400 kronor, närmast avsett för magasinering och flyttning av museets samlingar till de nya lokalerna, samt vidare för budgetåret 1926/1927 ett anslag av 2,450 kronor. För budgetåret 1927/1928 höjdes anslaget till 3,000 kronor, med vilket belopp det sedan utgick till och med budgetåret 1930/1931. Beträffande berörda förhöjning, som för-
anleddes dels av önskvärdheten av att museet måtte hållas öppet även vissa tider å förmiddagarna, dels av behovet av nya inventarier, anhåller jag att få hänvisa till punkt 33 av 1927 års attonde huvudtitel. I enlighet med av Kungl. Maj:t under punkt 47 av 1931 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen för budgetåret 1931/1932 för ändamålet ett till 4,000 kronor ökat anslag, vilken ökning närmast föranletts av tillkomsten av en ny skolhistorisk avdelning vid museet. Enahanda belopp utgår jämväl för innevarande budgetår.

Hos Kungl. Maj:t har nu *centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryråelse*, med bifogande av berättelse över museets verksamhet under år 1931, anhållit om utverkande av fortsatt anslag med 4,000 kronor till museets verksamhet.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1932 tillstyrkt bifall till framställningen.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till den anslagsbegränsning, som olika statliga museer nu måst underkastas, anser jag en nedsättning av anslaget till svenska skolmuseet även böra ske och vill förorda, att detsamma bestämmes till 3,500 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till svenska skolmuseet anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 3,500
att på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma,
utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryråelse för museets ändamål.

C. Kyrkliga ändamål.

Kleresistaten.

[39.] 1. **Kleresistaten.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har under en följd av år varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag till kleresistaten. De utgifter, som skola bestridas med dessa medel, äro huvudsakligen vissa till biskopslöneregleringsfonden eller biskopar i de särskilda stifteten samt till domkyrkosysslomän m. fl. utgående anslag, vilka utbetalas dels till en mindre del med i penningar fastställda belopp, dels till större delen med ersättningsbelopp för spannmål m. m. enligt medelmarkegångspris.

Jag tillåter mig här att erinra, att genom riksdagens skrivelse den 2 juni 1931, nr 346, utredning påkallats rörande de grunder, enligt vilka detta anslag för framtiden borde utgå. Beträffande det närmare innehållet i riksdagens ifrågavarande skrivelse ävensom de åtgärder, vilka med anledning därav blivit vidtagna, anhåller jag att få hänvisa till punkt 55 av 1932 års åttonde huvudtitel. För budgetåret 1933/1934 torde emellertid anslaget böra beräknas efter samma grunder som tidigare.

Sedan ifrågavarande förslagsanslag under en följd av år varit upptaget till 90,000 kronor, höjdes detsamma för budgetåret 1924/1925 till 150,000 kronor. Anledningen till berörda höjning var, att anslaget på grund av höga markegångspris blivit i anseelig mån överskridet. Sedan medelmarkegångsprisen åter börjat sjunka, har anslaget ånyo sänkts och är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med 120,000 kronor. Budgetredovisningen för budgetåret 1931/1932 visar en nettoutgift från anslaget av endast 82,691 kronor. Med hänsyn härtill finner jag en ytterligare sänkning av anslaget med 35,000 kronor befogad och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till kleresistaten,		
nu	kronor	120,000,
med	»	35,000
till	»	85,000.

[40.] 2. **Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål.** Från och med år 1914 har det förutvarande förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk uppdelats i två särskilda förslagsanslag, det ena för »kyrkliga ändamål» och det andra för »folkbildningsändamål». Förslagsanslaget till »kyrk-

liga ändamål» var i riksstaterna för åren 1914 och 1915 upptaget till 40,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 20 och 21 av 1915 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) sänktes anslaget från och med år 1916 till 4,000 kronor. Från det sålunda minskade anslaget beräknades fortfarande komma att utgå stipendier åt teologie studerande, gratialer åt vissa kyrkoherdedöttrar samt enligt särskilda grunder bestämd reseersättning åt biskopen i Luleå stift, varemot övriga i anslaget tidigare ingående poster skulle utgå av kyrkofonden.

Med nyssberörda belopp, 4,000 kronor, var här ifrågavarande anslag uppfört i riksstaten till och med budgetåret 1930/1931. Då utgifterna från anslaget visat tendens att nedgå, sänktes anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 49 av 1931 års åttonde huvudtitel) för budgetåret 1931/1932 till 3,000 kronor. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar för budgetåren 1930/1932 har belastningen å här ifrågavarande anslag under nämnda budgetår uppgått till respektive 3,686 kronor och 3,764 kronor. Vidare torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t den 23 september 1932 medgivit, att till avlidne kyrkoherden i Gällivare pastorat J. O. Curtelius' dotter Johanna Elisabeth Curtelius må från och med den 1 oktober 1932 från här ifrågavarande anslag utgå ett årligt understöd av 350 kronor. Med hänsyn till nu angivna förhållanden synes en höjning av anslaget med 1,000 kronor eller till 4,000 kronor vara påkallad.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att öka det *ordinarie* förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål,

nu	kronor 3,000,
med	» 1,000
till	» 4,000.

[41.] 3. **Ersättning för prästerskapets tionde.** Enligt lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 (nr 141, sid. 25) skola prästerskapet enligt förut givna författningar tillkommande tionde ävensom alla andra avgifter av fast egendom indragas till statsverket mot gottgörelse i penningar under titel: ersättning för prästerskapets tionde.

Särskilda föreskrifter rörande lagens tillämpning hava meddelats av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 11 december 1914 (nr 483).

Vad enligt nämnda lag årligen gäldas av statsverket skall enligt lagen om kyrkofond den 30 augusti 1932 (nr 404) ingå till kyrkofonden.

För fullgörande av den statsverket sålunda åliggande skyldigheten att till kyrkofonden betala ersättning för prästerskapets tionde har från och med år 1915 på ordinarie stat under åttonde huvudtiteln varit uppfört ett förslagsanslag med titel: ersättning för prästerskapets tionde. I riksstaten för budgetåret 1932/1933 är ifrågavarande anslag uppfört med ett belopp av 4,624,400 kronor, under det att såsom inkomst under titel: prästerskapets

till statsverket indragna tionde, bidragen från vederbörande församlingar äro upptagna med ett belopp av 1,730,000 kronor. Beträffande närmare utredning i ärendet tillåter jag mig hänvisa till det vid 1918 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1918, punkten 32.

Sedan Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 anbefallt kammarkollegiet att komma med yttrande i fråga om det belopp, varmed förslagsanslaget till prästerskapets tionde borde uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934 till bestridande av det för ecklesiastikåret 1934/1935 erforderliga ersättningsbeloppet, har *kammarkollegiet* efter verkställd utredning i skrivelse den 2 juni 1932 meddelat, att sagda ersättningsbelopp beräknas uppgå till 4,634,731 kronor 58 öre eller i avrundat tal 4,634,750 kronor.

Vidkommande det belopp, varmed bidragen från vederbörande församlingar böra uppföras såsom inkomst i riksstaten för budgetåret 1933/1934, har kammarkollegiet uttalat, att detsamma torde kunna beräknas till i avrundat tal 1,555,000 kronor.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att riksdagen i skrivelse den 11 juni 1932, nr 361, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, hemställt, jämte annat, att Kungl. Maj:t måtte, så snart förhållandena det medgäve, för riksdagen framlägga förslag om påskyndat avskrivande av prästerskapets till statsverket indragna tionde.

Riksdagens skrivelse, i vad den avser sistberörda fråga, har av Kungl. Maj:t hänskjutits till kammarkollegium och statskontoret för avgivande av gemensamt utlåtande. Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

Kungl. Maj:t har denna dag vid prövning av beräkningen av statsverkets inkomster beslutit att i budgeten för tiden den 1 juli 1933—den 30 juni 1934 upptaga inkomstiteln: Prästerskapets till statsverket indragna tionde med ett belopp av 1,555,000 kronor. I anslutning till den i kammarkollegiet verkställda utredningen, mot vilken jag icke funnit något att erinra, hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till ersättning för	
prästerskapets tionde,	
nu	kronor 4,624,400,
med	» 10,350
till	» 4,634,750.

4. Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade

statsanslag, oförändrat ordinarie anslag kronor 301,250.

[42.] 5. **Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet.** Till beredande av ersättning jämlikt kungörelsen den 16 oktober 1908 (nr 110, sid. 7) åt svenska

kyrkan tillhörande församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning har från och med år 1918 i riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag, från vilket efter rekvisition till vederbörande församlingar utbetalts dem tillkommande belopp. Sedan anslaget till följd av under krigstiden och åren närmast därefter rådande säregna förhållanden betydligt överskridits, höjdes detsamma för budgetåren 1923/1926 till 40,000 kronor. För ett vart av budgetåren 1926/1928 har anslaget uppförts med 30,000 kronor. Då emellertid en tendens till ökning av de utgifter, för vilkas bestridande anslaget vore avsett, ånyo gjorde sig märkbar, höjdes anslaget för budgetåret 1928/1929 till 45,000 kronor, med vilket belopp det var uppfört i riksstaten för budgetåren 1929/1930 och 1930/1931. För budgetåret 1931/1932 sänktes anslaget med 5,000 kronor till 40,000 kronor, med vilket belopp det jämväl upptagits i riksstaten för innevarande budgetår. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar hava emellertid av anslaget tagits i anspråk under budgetåret 1930/1931 45,435 kronor 31 öre och under budgetåret 1931/1932 53,562 kronor 56 öre. En ökning av anslaget för budgetåret 1933/1934 synes mig med hänsyn till den stigande belastningen av detsamma motiverad; och finner jag anslaget för sagda budgetår lämpligen böra bestämmas till 50,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att öka det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet,

nu	kronor 40,000,
med	» 10,000
till	» 50,000.

6. Pastor vid svenska Gustafs församlingen

i Köpenhamn, oförändrat ordinarie anslag kronor 6,000.

7. Pastor vid svenska Victoria församlingen i

Berlin, oförändrat ordinarie anslag kronor 6,000.

8. Pastor vid svenska Sofia församlingen i Paris,

oförändrat ordinarie anslag kronor 6,000.

9. Pastor vid svenska Olaus Petri församlingen

i Hälsingfors, oförändrat ordinarie anslag kronor 6,000.

[43.] **10. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.** Riksdagen har år 1932 till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, beviljat ett extra anslag å 10,800 kronor samt därav för budgetåret 1932 1933 anvisat ett belopp av 3,600 kronor.

Vid anmälan den 6 maj 1932 av riksdagens beslut i fråga om de för budgetåret 1932/1933 anvisade medlen förordnade Kungl. Maj:t, att i avseende på användandet av desamma skulle gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t den 13 juni 1908 meddelats angående användningen av ett motsvarande anslag för åren 1909—1911 med den ändring, att ett vart av stipendierna skulle utgå med 1,200 kronor, att av domkapitlet i Luleå utbetalas med 600 kronor för vardera lästerminen. Bestämmelserna i fråga finnas återgivna i statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag, åttonde huvudtiteln, punkt 29.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1932 års riksdag beviljade *extra* anslaget till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, för budgetåret 1933/1934 anvisa kronor 3,600.

[44.] 11. **Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder.** Till beredande av religionsvård åt svenska sjömän i utländska hamnar samt åt andra sig därstädes uppehållande landsmän har riksdagen på extra stat anvisat medel alltsedan år 1875.

För budgetåret 1932/1933 utgör anslaget 50,500 kronor.

Den 22 juni 1932 ställdes detta anslag till svenska kyrkans missionsstyrelsens förfogande att användas till avlönande av

1) en svensk sjömanspräst i Kiel	kronor	4,500: —
2) en d:o i West-Hartlepool	»	5,000: —
3) en d:o i Calais—Dunkerque, som tillika innehar pastorsbefattningen i svenska Sofiä församlingen i Paris	»	1,500: —
4) en svensk sjömanspräst i Stettin	»	4,500: —
5) en d:o i London	»	5,000: —
6) en d:o i Antwerpen	»	5,000: —
7) en d:o i Rotterdam	»	5,000: —
8) en d:o i Oslo	»	5,000: —
9) en d:o i Hull	»	5,000: —
10) en d:o i Buenos Aires	»	5,000: —
11) en d:o i Danzig och Gdynia	»	5,000: —

Summa kronor 50,500: —

Svenska kyrkans missionsstyrelse har i skrivelse den 12 september 1932 framhållit att, om missionsstyrelsen skulle kunna i önskvärd och behövlig omfattning alltfört bedriva den verksamhet, vartill den av Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande, å de platser, för vilka anslag av statsmedel beviljats, sådant anslag för budgetåret 1933/1934 vore erforderligt till samma belopp, som för närvarande utginge.

Då anslag för här ifrågavarande ändamål är erforderligt för budgetåret

1933/1934 i samma utsträckning som innevarande budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 50,500.

[45.] 12. Dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster.

För bestridande av dyrtidstillägg för budgetåret 1932/1933 åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster, till vilkas avlönande bidrag av statsmedel jämväl för samma tid beviljades, anvisade 1932 års riksdag ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

Den 22 juni 1932 meddelade Kungl. Maj:t beslut angående utgåendet av anslaget.

Svenska kyrkans missionsstyrelse har nu i sin av mig under nästföregående punkt omförmälda skrivelse den 12 september 1932 anhållit om beredande av dyrtidstillägg åt de svenska sjömansprästerna för budgetåret 1933/1934.

I likhet med vad hittills varit fallet torde dyrtidstillägg åt ifrågavarande sjömanspräster böra jämväl under budgetåret 1933/1934 utgå enligt de för icke nyreglerade verk fastställda grunderna. För ändamålet synes böra beräknas ett belopp av 15,000 kronor. Under erinran att chefen för finansdepartementet förut denna dag hemställt om förslag till riksdagen angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1933/1934, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 15,000.

[46.] 13. Kostnader förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord. För vartdera av budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat ett extra förslagsanslag å 15,000 kronor till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord. För ett vart av budgetåren 1929/1933 är motsvarande anslag upptaget till 10,000 kronor. Beträffande de skäl, som föranlett de hittills gjorda framställningarna om ifrågavarande anslag, får jag hänvisa till punkten 40 av 1927 års åttonde huvudtitel.

Såsom av denna punkt framgår, tillkom anslaget i samband med den av 1926 års riksdag och kyrkomöte antagna lagstiftningen rörande tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtande av sådan jord under tomträtt.

Vad angår denna lagstiftning, komma, i enlighet med beslut av 1932 års riksdag och kyrkomöte, vissa nya bestämmelser att träda i kraft den 1 maj 1933 (jämför härom lagen den 30 augusti 1932 (nr 403) om ändrad lydelse av 1, 2 och 6 §§ lagen den 4 januari 1927, nr 1, angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt ävensom kungörelsen den 16 september 1932 (nr 433) med föreskrifter rörande tillämpningen av nyssberörda lag den 4 januari 1927, nr 1).

De nya bestämmelserna avse likväl icke förutsättningarna för medgivande till friköp och innefatta icke heller någon saklig ändring i hittills gällande ordning för friköpsärendenas handläggning.

Medel för här ifrågavarande ändamål böra följaktligen alltjämt stå till förfogande. Jag förordar därför, att anslaget för budgetåret 1933/1934 upptages med enahanda belopp som för nu löpande budgetår eller alltså med 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* förslagsanslag av kronor 10,000.

Domkapitlens expeditioner.

[47.] 14. **Domkapitlens expeditioner.** Det ordinarie förslagsanslaget till domkapitlens expeditioner är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med ett belopp av 279,300 kronor.

Domkapitelsexpeditionernas utgifter för *skrivmaterialier och expenser, ved m. m.* hava hittills bestritts genom en särskild anslagspost under åttonde huvudtitelns allmänna expensanslag. I riksstaten för budgetåret 1932/1933 är det belopp, som ur nämnda anslag får användas till domkapitlens expeditioner, begränsat till högst 37,500 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 har Kungl. Maj:t förklarat dels att från nämnda anslagspost må av de ecklesiastika konsistorierna bestridas kostnader för bränsle, lyse, renhållning och städning, skrivmaterialier och papper, bokinköp, bindning och tidningar, telegram, telefon och annonsering, inköp och underhåll av möbler m. fl. dylika utgifter till högst vissa närmare angivna belopp, dels ock att anslaget icke må tagas i anspråk för renskrivning och tillfälliga tjänstebiträden.

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört torde här ifrågavarande kostnader för budgetåret 1933/1934 böra bestridas från en i staten för domkapitlens expeditioner ingående särskild anslagspost till expenser.

Beträffande det belopp, med vilket denna anslagspost bör uppföras för budgetåret 1933/1934, vill jag framhålla följande.

För budgetåret 1932/1933 är anslagsposten, såsom nyss erinrats, begränsad till högst 37,500 kronor. Härav har genom nyssberörda beslut den 6 maj 1932 disponerats ett belopp av 33,000 kronor, under det att återstoden, 4,500 kronor, reserverats för oförutsedda behov.

För budgetåret 1933/1934 innebära domkapitlens anslagsäskanden, i den mån dessa tillstyrkts av statskontoret i utlåtande den 17 oktober 1932, en nettoökning med 150 kronor i förhållande till innevarande budgetår. Någon höjning av anslagsbeloppet har statskontoret dock icke ansett erforderlig med anledning härav.

Under förhandenvarande förhållanden anser jag mig emellertid böra förordna en minskning i det till domkapitelsexpeditionernas förfogande stående beloppet med 3,500 kronor, d. v. s. i det närmaste 10 procent, till 34,000 kronor.

Detta belopp torde, såsom nyss anförts, böra upptagas såsom en särskild anslagspost till expenser.

Under punkt 265 i det följande kommer jag att föreslå härav föranledd minskning i åttonde huvudtitelns allmänna expensanslag.

Domkapitelsexpeditionernas utgifter för *tryckningskostnader* hava hittills bestritts genom en särskild anslagspost under åttonde huvudtitelns allmänna anslag till tryckningskostnader. I riksstaten för budgetåret 1932/1933 är det belopp, som ur nämnda anslag får användas till domkapitlens expeditioner, begränsat till högst 8,500 kronor.

Genom beslut den 17 juni 1932 har Kungl. Maj:t av detta belopp ställt sammanlagt 7,250 kronor till vederbörandes förfogande, under det att återstoden, 1,250 kronor, reserverats för oförutsedda behov.

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört torde här ifrågavarande kostnader för budgetåret 1933/1934 böra bestridas från en i staten för domkapitlens expeditioner ingående särskild anslagspost till tryckningskostnader.

Beträffande det belopp, med vilket denna anslagspost bör uppföras för budgetåret 1933/1934, vill jag framhålla följande. För budgetåret 1932/1933 är anslagsposten, såsom nyss erinrats, begränsad till högst 8,500 kronor. För budgetåret 1933/1934 innebära domkapitlens anslagsäskanden, vilka tillstyrkts av statskontoret i dess ovanberörda utlåtande den 17 oktober 1932, en nettominskning med tillhopa 450 kronor, i anslutning vartill statskontoret ansett anslagsposten kunna minskas till 8,000 kronor. Jag förordar en ytterligare minskning i anslagsbeloppet med 500 kronor till 7,500 kronor. Detta belopp torde, såsom nyss anförts, böra upptagas såsom en särskild anslagspost till tryckningskostnader. Under punkt 266 i det följande kommer jag att föreslå härav föranledd minskning i åttonde huvudtitelns allmänna tryckningsanslag.

I anslutning till vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

<i>dels</i> i den <i>ordinarie</i> staten för domkapitlens expeditioner under rubrik: expenser uppföra en anslagspost	
å	kronor 34,000,
<i>dels</i> i samma stat under rubrik: tryckningskostnader uppföra en anslagspost å	kronor 7,500,
<i>dels</i> ock öka det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till domkapitlens expeditioner,	
nu	kronor 279,300,
med	» 41,500
till	» 320,800.

[48.] 15. **Reparations- och ändringsarbeten vid domkapitlets i Göteborg lokaler m. m.** I skrivelse den 11 september 1929 anhöll *domkapitlet i Göteborg* hos Kungl. Maj:t om anslag till vissa ändrings- och reparationsarbeten beträffande domkapitlets lokaler.

Vid skrivelsen voro fogade två av arkitekten Erik Friberger uppgjorda ritningsblad, åtföljda av arbetsbeskrivning och kostnadsberäkning, vilken slutade å 25,000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare följande:

Domkapitlet disponerar för närvarande sex rum i nedersta våningen av det s. k. biskopshuset i Göteborg, vilket för övrigt inrymmer boställsvåning åt biskopen. Av dessa sex rum användes ett till sessionsrum, ett till förvaringsrum för mindre värdefulla arkivalier, ett av vaktmästaren och för besökande, ett, som tillika utgör expeditionsrum, av stiftssekreteraren och amanuensen, ett av kanslibiträdet och det extra biträde, som anlitas för maskinskrivning, samt ett till kapprum och matvrå. Till domkapitlets lokaler höra vidare ett kapprum, som användes för domkapitlets ledamöter under sessionerna, ett litet genomgångsrum till vaktmästarrummet, ett W. C. och ett litet kassavalv, där domkapitlets värdehandlingar förvaras.

Med den nuvarande dispositionen av utrymmena äro åtskilliga olägenheter förenade. Olägenheten av att amanuensen har sin arbetsplats i samma rum som stiftssekreteraren, vilket rum tillika är expeditionsrum, ligger i öppen dag. Vid de tillfällen, då extra biträdet utför skrivning efter diktamen av stiftssekreteraren, äro icke mindre än tre personer sysselsatta i det för kanslibiträdet och extra biträdet avsedda rummet. På grund av rummets inredning och för erhållande av tillräcklig belysning måste alla tre personerna vara placerade omedelbart bredvid varandra vid den med två fönster försedda långväggen åt gatan. Det är under sådana förhållanden omöjligt för kanslibiträdet att få tillräcklig arbetsro. Kassavalvet är alldeles för litet och dessutom icke fullt brandfritt. Någon reparation av domkapitlets lokaler har icke ägt rum sedan år 1913; beträffande vaktrummet till och med icke sedan slutet av 1880-talet.

Under hösten 1929 avlade *riksdagens revisorer* ett besök vid domkapitlet. Revisorerna hava därom gjort följande uttalande:

Domkapitlets lokaler föreföllo att vara trånga. Rummens inbördes belägenhet syntes mindre lämplig. Det till arkivrum använda kassavalvet var för sitt ändamål för litet och syntes ur brandsäkerhetssynpunkt ej fullt tillfredsställande. De anmärkta bristerna torde genom icke alltför omfattande ändringsarbeten kunna avhjälpas. Samtliga lokaler syntes vara i starkt behov av reparation.

I ärendet avgåvos yttranden den 26 september 1929 av byggnadsstyrelsen och den 31 december 1929 av statskontoret.

Byggnadsstyrelsen, som icke hade något att erinra mot ritningsförslaget med tillhörande kostnadsberäkning, tillstyrkte bifall till domkapitlets framställning.

Statskontoret anförde följande:

Till en början vill statskontoret framhålla, att det sedan gammalt icke ansetts i allmänhet åligga staten att sörja för domkapitlens förseende med lokaler, utan att detta borde vara domkyrkornas sak. Från denna huvudregel, om vilken erinrats i Kungl. Maj:ts proposition till 1912 års riksdag angående avskrivning av viss del av domkapitlets i Skara skuld till riksgäldskontoret (nr 82, sid. 13) hava emellertid undantag i stor utsträckning måst göras på grund av domkyrkornas ekonomiska oförmåga att fullgöra sina åligganden i nämnda hänseende. Sålunda hava genom brev den 27 oktober 1903 och den 10 juni 1904 från anslaget till domkapitlens expeditioner anvisats respektive 600 kronor till hyra av lokaler för domkapitlet i Visby (sedermera förhöjt till 1,000 kronor) och 1,500 kronor till samma ändamål vid domkapitlet i Luleå. Vidare beviljades av 1907 års riksdag ett anslag å 15,000 kronor till anordnande av arkivlokal i domkapitelshuset i Västerås m. m., och 1912 års riksdag medgav, att å domkyrkans i Skara skuld till riksgäldskontoret finge avskrivas ett belopp av 27,000 kronor för att därigenom möjliggöra för domkyrkan att uppföra ett nytt domkapitelshus. Genom brev den 2 maj 1924 har Kungl. Maj:ten från biskopslöneregleringsfonden anvisat ett belopp av 52,500 kronor för ändring och reparation av biskopshuset i Luleå i syfte att där inreda lokaler för domkapitlet och samma års riksdag anvisade ett anslag å 12,000 kronor för möblering av dessa lokaler. Slutligen anser sig statskontoret bära erinra om att ämbetsverket i utlåtande den 27 november 1915 tillstyrkt beviljande av ett statsanslag å 20,000 kronor för anordnande av lokaler för domkapitlet i Visby, vilken fråga emellertid på grund av domkapitlets återkallelse av sin framställning i ämnet förfallit.

Vad nu beträffar domkyrkans i Göteborg ekonomi, kan av handlingarna i ärendet icke utrönas, huruvida domkyrkan äger några kapitaltillgångar, vilket dock, enligt vad under hand inhämtade upplysningar giva vid handen, icke lär vara fallet. Däremot vill det synas, som om den under rubrik »Församlingarnas enskilda inkomster» och under rubriken »Domkyrkoförsamlingen» förekommande posten »tiondemedel», i staten för år 1929 upptagen till 2,000 kronor, skulle avse domkyrkan, ehuru inkomsten under denna titel på grund av den för kyrkoförsamlingarna i Göteborg använda bokförings- och redovisningsmetoden ingår i det totalbelopp av församlingarnas inkomster, varmed deras samtliga utgifter bestridas. Det synes visserligen tvivelaktigt, om detta förfaringssätt är riktigt, men i avsaknad av kännedom om de förhållanden, under vilka ifrågavarande tiondeanslag

tillkommit, är statskontoret icke i tillfälle att härom uttala något mera bestämt omdöme. Emellertid är beloppet i varje fall icke större än att det torde vara erforderligt för domkyrkans årliga utgifter, och någon möjlighet för domkyrkan att till exempel med stöd av denna inkomst upptaga lån för ändamålet torde icke förefinnas.

Vid nu angivna förhållanden återstår icke annan utväg, därest de ifrågasatta ändrings- och reparationsarbetena anses böra komma till utförande, än att statsmedel disponeras för ändamålet. Då, såvitt statskontoret kan finna, de föreslagna åtgärderna icke äro av större omfattning än vad behovet torde kräva — en uppfattning, vilken stödjdes av riksdagens år 1929 församlade revisorers uttalande i ämnet — anser sig statskontoret sålunda böra tillstyrka, att anslag för ändamålet äskas av riksdagen.

Beträffande anslaget belopp är detta beräknat till 25,000 kronor. Statskontoret, som icke kan yttra sig härom, vill emellertid framhålla, att det vill synas, som om den s. k. biskopshuskassan skulle kunna i någon mån bidraga till bestridande av ifrågavarande kostnader. Enligt de utdrag ur kassans räkenskaper, som voro bifogade domkapitlets framställning den 17 juli 1929 om anvisande av medel för istandsättande av biskopshuset, vari domkapitelslokalerna äro inrymda, uppgingo under budgetåret 1928/1929 de utgifter för kassan, som kunna hänföras till löpande underhållskostnader, till omkring 400 kronor. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 31 december 1929 för förstberörda ändamål anvisat ett belopp av 120,000 kronor, lär man kunna antaga, att underhållskostnaderna efter genomförda reparationer bliva högst väsentligt minskade, förmodligen med ett belopp, ej understigande 250 kronor. Kapitaliserar man detta belopp efter 5 procent, erhålles en summa av 5,000 kronor. Med detta belopp synes kassan kunna bidraga och anslaget förty kunna nedsättas till 20,000 kronor.

I skrivelse den 29 oktober 1930 hemställde vidare *domkapitlet* — under hänvisning till skrivelsen bifogade, av arkitekten Friberger i oktober 1930 uppgjorda ritning och arbetsbeskrivning samt med förmälan, att domkapitlet på given anledning tagit frågan om expeditionslokalernas restaurering och utvidgning under förnyad omprövning — om vissa ändringar i det tidigare ingivna förslaget, vilka ändringar icke komme att medföra någon ökning i de förut beräknade kostnaderna, tillhopa 25,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen förklarade sig i utlåtande den 6 november 1930 icke hava något att erinra mot detta förslag.

Vidare anhöll *domkapitlet* i skrivelse den 5 november 1930 om ett anslag å 3,000 kronor för inköp i samråd med byggnadsstyrelsen av de möbler och inventarier, som erfordrades med anledning av den ifrågasatta ändringen och utvidgningen av domkapitlets lokaler.

I utlåtande den 20 november 1930 anförde *byggnadsstyrelsen* — med överlämnande av från domkapitlet införskaffade, utlåtandet bilagda P. M. jämte planritning med närmare uppgift rörande den avsedda nyanskaffningen av möbler och inventarier för domkapitlets lokaler — att styrelsen, under förutsättning att föreslagen restaurering och förändring av nämnda lokaler komme till stånd, tillstyrkte bifall till domkapitlets förevarande framställning.

Statskontoret yttrade sig den 8 december 1930 i detta ärende och anförde därvid huvudsakligen följande:

Under förutsättning att den avsedda ändringen och utvidgningen av domkapitlets lokaler kommer till stånd, synes intet vara att erinra mot att, på sätt förut i liknande fall ägt rum, senast beträffande domkapitlet i Karlstad den 6 juni 1929, statsmedel anvisas till anskaffande av möbler och inventarier för de nya lokalerna. Det begärda beloppet, 3,000 kronor, torde ej vara högre än vad omständigheterna påkalla, även med beaktande därav, att i det för budgetåret 1930/1931 till domkapitlets förfogande ställda beloppet av 2,200 kronor från åttonde huvudtiteln's expensanslag ingår ett belopp av 600 kronor, avsett för möbelanskaffning.

Det nu ifrågavarande beloppet å 3,000 kronor lärer jämväl böra anvisas från nämnda expensanslag.

Härefter hemställde domkapitlet i skrivelse den 26 augusti 1931 — under erinran om sina tidigare framställningar i ämnet — att Kungl. Maj:t måtte av 1932 års riksdag äska anslag för ändringsarbeten i domkapitlets lokaler. Domkapitlet framhöll därvid, att lokalerna vore icke endast i oundgängligt behov av reparation utan tillika i sitt nuvarande skick både otillräckliga och föga ändamålsenliga.

Slutligen har domkapitlet i skrivelse den 10 december 1932 — med överlämnande av ett inom byggnadsstyrelsen utarbetat nytt restaureringsförslag med tillhörande ritning — hemställt om ett anslag av 20,000 kronor för utökning och förbättring av domkapitlets lokaler i huvudsaklig överensstämmelse med sistnämnda förslag.

Domkapitlet har därvid anført bland annat:

Då domkapitlet nu förnyar sin framställning om anslag till lokalernas istandsättande kan domkapitlet — förutom tidigare åberopade skäl, vilka givetvis alltfört äro för handen — även åberopa den nya lagstiftningen om den ecklesiastiska jordens förvaltning. Domkapitlet måste nämligen bereda plats åt en stiftsjägmästare, varjämte ett stort antal arkivalier, som äro nödvändiga för stiftsnämndens verksamhet, komma att överlämnas till expeditionen.

I anledning av den förändrade situation, som sålunda uppstått, har domkapitlet i samråd med byggnadsstyrelsen gått i författning om upprättande av ett nytt restaureringsförslag, vilket domkapitlet finner väl ägnat att tillgodose det nuvarande behovet. De kostnadsberäkningar, som utförts med ledning av förslaget, sluta på en summa av 20,000 kronor eller 5,000 kronor mindre än tidigare förslag.

Byggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande, som är dagtecknat den 8 december 1932, anført bland annat:

I avsikt att i möjligaste mån nedbringa byggnadskostnaderna har inom byggnadsstyrelsens utredningsbyrå upprättats ett nytt förslag i frågan, vilket är framställt å en den 28 november 1932 dagtecknad ritning. Enligt detta förslag skulle för vinnande av en lämpligare lokaldisposition den nuvarande sessionssalen uppdelas i två rum, det ena avsett för amanuens jämte kanslibitråde och det andra för vaktmästare. Av de två intilliggande rummen skulle det ena fortfarande disponeras av stiftssekreteraren, under det att det andra skulle iordningställas för stiftsjägmästaren. Ny sessionssal skulle an-

ordnas inom det i hörnet mot Västra Hamngatan och Vallgatan belägna rummet, till vilket skulle läggas en del av det angränsande rummet mot Vallgatan. Den återstående delen av sistnämnda rum skulle användas som arkiv och det mindre intilliggande utrymmet mot Vallgatan iordningställas såsom brandsäkert arkivvalv. Det nuvarande vaktrummet norr om huvudentrén skulle enligt förslaget utnyttjas såsom pressrum samt dessutom såsom förrum till den nya sessionssalen. Det intilliggande kapprummet bibehålles, men ändras den där befintliga toaletten, så att genomgång erhålles till det angränsande, biskopens boställsvåning tillhörande gårdsrummet, vilket enligt under hand lämnat medgivande från biskopen C. E. D. Block skulle tillsvidare såsom reservarbetsrum upplåtas till domkapitlet.

Kostnaderna för genomförandet av det sålunda upprättade förslaget fördela sig på följande sätt:

byggnadsarbeten		kronor 16,200
komplettering av värme-, vatten- och sanitära installationer		» 950
komplettering av elektrisk installation		» 700
oförutsedda utgifter och kontroll		» 2,150

Summa kronor 20,000

Förslaget ifråga skulle sålunda betinga en 5,000 kronor lägre kostnad än de tidigare upprättade förslagen i frågan. Med hänsyn härtill och då domkapitlets behov av utökade och förbättrade lokaler genom det nu föreliggande förslaget synes bliva på ett tillfredsställande sätt tillgodosett, finner sig byggnadsstyrelsen böra tillstyrka genomförandet av förslaget i fråga.

Den byggnad, dit domkapitlets i Göteborg lokaler äro förlagda, det s. k. biskopshuset, inrymmer jämväl ämbetsbostad för biskopen i Göteborgs stift. Efter framställning av domkapitlet medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 31 december 1929, att för restaurering av biskopshuset finge i mån av behov ur biskopslöneregleringsfonden till domkapitlet på rekvisition utbetalas högst 120,000 kronor; och skulle såsom villkor för detta anslags utgående gälla, bland annat, att medlen icke finge användas för arbeten å sådana lokaler i biskopsgården, vilka icke toges i anspråk för beredande åt biskopen av tjänstebostad med nödiga ekonomiutrymmen. Nu förevarande ansökning gäller just sådana lokaler, nämligen de, som användas av domkapitlet. Av vad förut blivit anfört synes mig framgå, att behovet av de föreslagna ändringsarbetena och, i sammanhang därmed, av reparation av domkapitlets lokaler, är oavvisligt. Det av byggnadsstyrelsen nu senast på domkapitlets begäran uppgjorda förslaget, enligt vilket kostnaderna för de föreslagna arbetena beräknats till 20,000 kronor mot 25,000 kronor enligt de tidigare förslagen, har synts mig ändamålsenligt, och vill jag tillstyrka detsamma. Då domkyrkan, vilken det lärers tillkomma att sörja för domkapitlets lokaler, icke förmår bestrida kostnaderna för ifrågavarande arbeten, torde det vara nödvändigt att staten, såsom i liknande fall flera gånger skett — jämför härom senast 1931 års riksdags beslut att till ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs bevilja ett belopp av 60,000 kronor — lämna anslag till arbetenas utförande. Beträffande beloppet av det statsanslag, som sålunda skulle komma i fråga, finner jag emel-

Departement-
schefen.

lertid detsamma kunna sättas något lägre än vad domkapitlet hemställt. Såsom statskontoret föreslagit torde den s. k. biskopshuskassan i någon mån kunna lämna bidrag till kostnaderna för nu ifrågavarande arbeten. Enligt mig tillhandakommet utdrag ur kassans räkenskaper uppvisade kassan den 1 juli 1932 en ingående balans av 54,616 kronor 23 öre. På sätt statskontoret anført torde man kunna förutsätta, att kassan kan bidra till utgifterna för berörda arbeten med 5,000 kronor, vadan det statsanslag, som skulle bli behövt, kan stanna vid ett belopp av 15,000 kronor.

Härutöver har domkapitlet, såsom i det föregående meddelats, hemställt om anvisande av ett belopp å 3,000 kronor för inköp av de möbler och inventarier, som erfordras med anledning av de ifrågasatta ändrings- och utvidgningsarbetena. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser jag mig böra tillstyrka detta förslag. Statskontoret har — med utgångspunkt från förhållandena vid den tidpunkt, då dess utlåtande avgavs — föreslagit, att det erforderliga beloppet skulle utgå från åttonde huvudtitelns allmänna expensanslag. Under föregående punkt har jag emellertid föreslagit upptagandet i det ordinarie förslagsanslaget till domkapitlens expeditioner av en särskild anslagspost till expenser. Då det icke synes lämpligt att för ett tillfälligt behov som det här ifrågavarande höja en anslagspost i ett ordinarie anslag, anser jag mig böra förorda, att medel för ändamålet anvisas å extra stat.

Sammanlagt skulle alltså ett belopp av 18,000 kronor bli erforderligt. De närmare bestämmelser, som bli erforderliga för anslagets användning, torde framdeles få meddelas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företett, av byggnadsstyrelsen den 8 december 1932 framlagt förslag av ändrings- och reparationsarbeten vid domkapitlets i Göteborg lokaler m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . kronor 18,000.

Kyrkors underhåll m. m.

16. Kyrkors underhåll:

underhåll, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 2,028.

[49.] 17. **Kyrkors underhåll: ersättningar.** I riksstaten har sedan åtskilliga år under rubrik kyrkors underhåll: ersättningar varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag, vilket tidigare varit upptaget med ett belopp av 275,000 kronor men för budgetåret 1932/1933 sänkts till 220,000 kronor. Av detta anslag utgår ersättning *dels* till domkyrkorna (och Kalmar f. d. domkyrka) för indragna domkyrkotunnor, *dels* till stads- och landskyrkor

jämte Karlstads och Härnösands domkyrkor för indragen vin- och byggnads-säd, dels ock till olika kyrkor, även Skara domkyrka, för avskrivna grund-räntor, möjligen ock anslag av annan natur, förut ingående till kyrkorna.

I skrivelse den 2 juni 1931, nr 346, i anledning av riksdagens år 1930 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av stats-verkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930, anhöll riksdagen — efter en motivering, beträffande vilken jag tillåter mig att hänvisa till punkt 55 av 1932 års åttonde huvudtitel — att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, dels huruvida icke en indragning eller avlösning av vissa i riksdagens skrivelse berörda indelningsersättningar kunde äga rum, dels ock huruvida icke i varje fall ett mera förenklat och tidsenligt förfarande vid uträkningen av dessa ersättningar kunde genomföras.

Genom beslut den 26 juni 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en sakkunnig för att inom nämnda departement biträda med den av riksdagen i dess skrivelse den 2 juni 1931, nr 346, under punkt 6 begärda utredningen.

Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade min företrädare i stats-rådsämbetet såsom sakkunnig för ändamålet kammarrådet A. J. J. Klockhoff. Då det icke torde vara att förvänta, att utredningen skall kunna slutföras i så god tid, att ett på densamma grundat förslag kan föreläggas 1933 års riksdag, finner jag mig — liksom beträffande det av mig tidigare under punkt 39 omförmälda, likaledes i riksdagens skrivelse nr 346 omförmälda förslagsanslaget till kleresistaten — nödgad att för budgetåret 1933/1934 beräkna här ifrågavarande anslag enligt samma grunder som tidigare.

Anslaget är, som tidigare nämnts, i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med ett belopp av 220,000 kronor. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1931/1932 har belastningen å här ifrågavarande anslag för nämnda budgetår endast uppgått till 202,055 kronor 71 öre. För budgetåret 1928/1929 uppgick belastningen å anslaget enligt budgetredovisningen till 262,982 kronor 50 öre, för budgetåret 1929/1930 till 242,602 kronor 55 öre och för budgetåret 1930/1931 till 220,224 kronor 42 öre. Minskningen av anslaget torde till största delen vara att tillskriva de sjunkande medelmarkegångsprisen, och med hänsyn härtill anser jag mig kunna föreslå, att anslaget nu måtte minskas med ytterligare 20,000 kronor till 200,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till kyrkors underhåll: ersättningar,

nu	kronor 220,000,
med	» 20,000
till	» 200,000.

D. Akademier m. m.

Svenska akademien.

[50.] 1. **Svenska akademien.** Under denna rubrik är i riksstaten uppfört ett ordinarie anslag å 8,250 kronor. Av detta belopp utgöra 2,250 kronor ersättning till akademien för tillförne av ensaksböter årligen uppburna medel enligt kungl. brev den 28 november 1797 och 6,000 kronor honorar åt vittra författare av utmärkt förtjänst, vilka av dylikt understöd kunna vara i behov, eller ock företrädesvis till understöd åt yngre, mindre bemedlade personer, som visat mera framstående anlag för litterär verksamhet, enligt kungl. brev den 11 december 1863.

Nu har *granskningsnämnden* fäst uppmärksamheten därpå, att under åttonde huvudtiteln numera finnes uppfört ett särskilt anslag för understöd av inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst. Nämnden anser det böra övervägas, huruvida ej de båda anslagen till honorar och understöd åt författare böra sammanföras till ett, ställt till Kungl. Maj:ts förfogande. Huruvida därigenom möjlighet beredes till nedsättning av det sammanlagda anslagsbeloppet, (6,000 + 20,000) 26,000 kronor, undandrager sig nämndens bedömmande.

Svenska akademien har i skrivelse den 29 september 1932 i anledning härav anfört i huvudsak följande:

Det ifrågavarande anslaget är icke ett anslag till akademien och utdelas ej av akademien utan av Kungl. Maj:t, ehuru visserligen på akademiens förslag. Det syntes därför akademien riktigast, att anslaget ej vidare uppfördes på akademiens stat utan under annan titel. Å andra sidan ville dock akademien framhålla önskvärdheten av att det belopp, som nu på akademiens förslag utdelades av Kungl. Maj:t, fortfarande måtte utdelas såsom hittills, d. v. s. efter av akademien ingivet förslag. Såsom akademien trodde sig hava funnit, betraktades nämligen ett dylikt understöd icke blott såsom en ekonomisk hjälp utan ock såsom en litterär utmärkelse, vilken det vore akademien kärt att fortfarande få utdela.

Vad anginge möjligheten att nedsätta det sammanlagda anslagsbeloppet, (6,000 + 20,000) 26,000 kronor, ansåg sig akademien skyldig att framhålla de svenska författarnas nödställda belägenhet. Staten offrade nu stora summor på understöd åt de arbetslösa. Till denna grupp hörde ock ett flertal av våra författare, vilka under dessa depressionstider ej kunna erhålla en vinstgivande sysselsättning. Då vidare det belopp, som utginge till dem, vore så försvinnande obetydligt i förhållande till de understöd, som utdelas

till andra samhällsklasser, syntes det akademien hårt, om här några reduktioner skulle göras.

Med hänsyn till vad svenska akademien anfört, anser jag icke tillräcklig anledning föreligga för ett sammanförande av ifrågavarande anslagspost å 6,000 kronor med anslaget till understöd åt inhemska skönlitterära författare. Ej heller torde någon nedsättning böra ske av förevarande anslag. I riksstaten för budgetåret 1933/1934 torde sålunda det ordinarie anslaget till svenska akademien böra uppföras med oförändrat belopp . . . kronor 8,250.

Departementschefen.

Vetenskapsakademien.

[51.] 2. **Vetenskapsakademien.** För närvarande utgår det i riksstaten upptagna ordinarie anslaget till vetenskapsakademien med ett belopp av 10,000 kronor. Från detta anslag utgå dels 6,000 kronor för bekostande av planscher till akademiens skrifter, dels ock 4,000 kronor till underhåll av den zoologiska stationen vid Kristineberg i Göteborgs och Bohus län.

Granskningsnämnden har föreslagit, att ifrågavarande anslag å 10,000 kronor i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptages utan angivet belopp, enär det torde vara för akademien möjligt att under förhandenvarande förhållanden med egna medel bestrida utgifterna för nämnda ändamål.

I skrivelse den 14 september 1932 har *akademien* hemställt att komma i åtnjutande av ett anslag till Kristinebergs zoologiska station, motsvarande den lön, som hittills utgått till draggmästaren därstädes, eller 2,400 kronor. Akademien framhåller, att anslaget å 4,000 kronor huvudsakligen använts till detta ändamål och till arvode åt biträde åt draggmästaren under en del av året. Återstoden användes till inköp av böcker för stationens bibliotek.

Till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur har riksdagen för tiden från och med den 1 januari 1923 till och med budgetåret 1928/1929 anvisat ett belopp av 2,500 kronor för år. För ett vart av budgetåren 1929/1932 har för ifrågavarande ändamål anvisats 3,000 kronor. Den från och med budgetåret 1929/1930 vidtagna ökningen av anslaget var avsedd att möjliggöra ett årligt understöd av 600 kronor till Consilium bibliographicum i Zürich, som utger en handkatalog (index bibliographicus) över zoologisk, paleontologisk, anatomisk och fysiologisk litteratur. För budgetåret 1932/1933 utgår för ändamålet ett till 1,600 kronor reducerat anslag (jämför punkt 57 av 1932 års åttonde huvudtitel och punkt 56 av riksdagens skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A).

Genom beslut den 6 maj 1932 ställdes det för budgetåret 1932/1933 anvisade anslagsbeloppet till vetenskapsakademiens förfogande.

Beträffande bidraget till Consilium bibliographicum till fortsatt tryckning av de internationella kortkatalogerna »Bibliographia zoologica» och »Biblio-

graphia physiologica» föreskrevs, att såsom villkor för understödet skulle gälla, att Consilium bibliographicum förbunde sig att i nämnda kataloger upptaga den på Sverige ankommande litteraturen inom de zoologiska, paleontologiska, anatomiska och fysiologiska vetenskaperna. Återstoden av anslaget, 1,000 kronor, skulle av vetenskapsakademien användas till bestridande av kostnaderna för förtecknande på visst angivet sätt av under år 1932 utkommande svensk litteratur i nyssnämnda vetenskapsgrenar, såväl självständigt utgivna verk som i tidskrifter och andra fortsättningsarbeten ingående uppsatser.

I skrivelse den 14 september 1932 har nu *vetenskapsakademien* hemställt om utverkande av anslag å 1,600 kronor för samma ändamål jämväl för budgetåret 1933/1934.

Akademiens egen stat rör sig med ett årligt belopp på omkring 500,000 kronor. Utgifterna för de ändamål, som inbegripas ej endast under förevärande ordinarie statsanslag till akademien utan även under ovanberörda extra anslag till en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m. belöpa sig sålunda endast till omkring 2,5 procent av nyss angivna belopp. Akademien torde hava möjligheter att under nuvarande brydsamma budgetläge med egna medel bestrida ifrågavarande utgifter, vadan anslag för ändamålen ej nu böra uppföras i riksstaten.

Jag hemställer därför nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppföra det under Vetenskapsakademien upptagna ordinarie anslaget till akademien utan angivet belopp.

[52.] **3. Bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 2,875 kronor till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1926 och vissa i samband därmed stående utgifter. Genom beslut den 28 maj 1926 medgav Kungl. Maj:t, att rikets allmänna kartverks längdbas på Öland finge tills vidare stå till förfogande såsom jämförelsebas för de till den baltisk-geodetiska kommissionen anslutna länderna, samt ställde av ovanberörda anslag ett belopp av högst 1,000 kronor till förfogande av chefen för rikets allmänna kartverk för bestridande av de med längdbasens upplåtande förenade kostnaderna. Vidare anbefalldes statskontoret att av ifrågavarande anslag utbetala ett belopp, motsvarande 500 dollars, att användas för bestridande av på Sverige belöpande andel i de gemensamma kostnaderna under år 1926 för den baltisk-geodetiska kommissionen. För ett vart av budgetåren 1927/1932 har riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat anslag av likaledes 2,875 kronor. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett extra reservationsanslag av 2,375 kronor (se 1932 års

åttonde huvudtitel, punkt 58). Detta anslag har genom beslut den 6 maj 1932 disponerats enligt enahanda grunder som det för budgetåret 1926/1927 beviljade anslaget, dock med den avvikelser att allenast 500 kronor anvisats för bestridande av de med längdbasens upplåtande förenade kostnaderna. Vidare har bestämts att ett belopp, motsvarande 500 dollars, för bestridande av på Sverige belöpande andel i de gemensamma kostnaderna under år 1932 för den baltisk-geodetiska kommissionen skall utgå med 1,875 kronor från ifrågavarande extra reservationsanslag och med återstående del från det under riksstatens åttonde huvudtitel för budgetåret 1932/1933 uppförda reservationsanslaget till extra utgifter.

Berörda anslag är erforderligt jämväl under nästkommande budgetår. Det synes mig emellertid riktigast, att hela det på Sverige ankommande bidraget bestrides från nu förevarande anslag. Med hänsyn till nuvarande kursförhållanden torde i så fall en höjning av anslaget vara ofrånkomlig. Jag beräknar detsamma till (2,900+500) 3,400 kronor och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1933 och för vissa i samband därmed stående utgifter för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 3,400.

[53.] 4. **Bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar.** I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 4,100 kronor. Enahanda belopp har för samma ändamål anvisats jämväl för ett vart av budgetåren 1927/1932. För innevarande budgetår har med hänsyn till förefintliga reservationer något anslag för ändamålet icke behövt uppföras å riksstaten.

Genom beslut den 27 maj 1932 anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att av befintlig reservation å ifrågavarande extra reservationsanslag utbetala *dels* till vetenskapsakademien ej mindre ett belopp, motsvarande 1,000 guldfrancs i franskt mynt, att användas för bestridande av de på Sverige ankommande årsavgifterna för år 1932 till internationella forskningsrådet (100 guldfrancs) och internationella unionen för astronomi (900 guldfrancs), än även ett belopp, motsvarande 400 francs i franskt mynt, att användas för bestridande av den på Sverige ankommande årsavgiften för år 1932 till internationella unionen för fysik, *dels* till svenska nationalkommittén för vetenskaplig radiotelegrafi ett belopp, motsvarande 200 guldfrancs i franskt mynt, att användas för bestridande av de på Sverige ankommande årsavgifterna för år 1932

till den internationella unionen för radiotelegrafi, *dels ock* till svenska nationalkommittén för kemi ett belopp, motsvarande 150 dollars, att användas för bestridande av de på Sverige ankommande årsavgifterna för år 1932 till den internationella unionen för kemi. Genom beslut den 2 december 1932 har Kungl. Maj:t vidare av ifrågavarande reservation disponerat ett belopp, motsvarande 4,000 guldfrancs i franskt mynt, att användas för bestridande av de på Sverige ankommande årsavgifterna för år 1932 till internationella unionen för geodesi och geofysik.

Hos Kungl. Maj:t har vidare svenska sällskapet för antropologi och geografi hemställt, att Sverige måtte ansluta sig till internationella unionen för geografi. Under förmälan, bland annat, att årsavgiften för Sveriges del komme att uppgå till 1,000 guldfrancs, hemställde sällskapet om åtgärder för bildandet av en svensk nationalkommitté för geografi.

Över denna framställning hava yttranden avgivits av vetenskapsakademien samt av kanslern för rikets universitet efter hörande av filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt lärarråden vid Stockholms och Göteborgs högskolor. Samtliga dessa myndigheter hava tillstyrkt framställningen, ehuru avvikande meningar anförts rörande den föreslagna nationalkommitténs sammansättning.

Departementschefen.

Då Sverige näppeligen bör utträda ur de internationella vetenskapliga unioner, av vilka det under en följd av år varit medlem, synas årsavgifter till dessa unioner alltfört böra utgå. Vid utgången av budgetåret 1931/1932 förefanns å ifrågavarande anslag en reservation av 10,108 kronor 59 öre. Beräknar jag, att av denna summa ett belopp av 6,200 kronor kommer att tagas i anspråk för de svenska årsavgifterna för år 1932, skulle alltså för budgetåret 1933/1934 kvarstå omkring 3,900 kronor för bestridande av årsavgifterna under kalenderåret 1933. Detta belopp är emellertid icke för ändamålet tillräckligt, utan torde erfordras ett tilläggsbelopp.

Vad angår den ovan berörda framställningen från svenska sällskapet för antropologi och geografi om Sveriges anslutning till internationella unionen för geografi synes mig densamma förtjänt av beaktande. Skulle denna framställning vinna Kungl. Maj:ts bifall, kunna sammanlagda årsavgifterna för Sveriges anslutning till samtliga förut angivna internationella unioner för år 1933 beräknas komma att uppgå till i runt tal 7,200 kronor. Anlitas förefintlig reservation, återstår att täcka medelst nytt anslag ett belopp av omkring (7,200—3,900) 3,300 kronor. För bestridande av oförutsedda utgifter, främst då eventuella kursförändringar, torde emellertid detta belopp böra avrundas till 3,500 kronor.

Jag vill vidare erinra därom, att, då detta anslag ursprungligen beräknades, ett visst belopp var avsett till bestridande av resekostnader för svenska vetenskapsmän till de av unionernas sammanträden, där Sveriges representa-

tion syntes vara ofrånkomlig. För detta ändamål räknar jag med ett belopp av 1,000 kronor, och förutsätter jag, att därest denna summa ej skulle visa sig tillräcklig, erforderlig fyllnad må kunna utgå från åttonde huvudtiteln anslag till extra utgifter. Anslaget torde sålunda böra beräknas till 4,500 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 4,500.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

[54.] 5. **Akademien.** Gällande stat för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har följande lydelse:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 60,730
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 1,200
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 33,600
Lönefyllnad åt den Hjertbergske antikvarien	» 4,220
Summa kronor 99,750	

Härutöver utgå för närvarande under olika rubriker extra anslag till avlöande av arbetskrafter vid akademien, vilka anslag jag har för avsikt att under punkt 56 i det följande föreslå sammanförda till ett extra anslag å 90,200 kronor.

I anslutning till granskningsnämndens förslag föreslår jag en nedsättning av nu utgående ordinarie anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid akademien. Detta anslag skulle alltså minskas med i runt tal 3,300 kronor till 30,300 kronor, och det ordinarie förslagsanslaget till akademien skulle följaktligen minskas från nuvarande belopp, 99,750 kronor, till 96,450 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av minskning av den i staten för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 33,600 kronor, med 3,300 kronor till 30,300 kronor minska det i riksstaten uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, nu kronor 99,750, med » 3,300 till » 96,450.

[55.] 6. **Vitterhetsakademiens ordinarie reservationsanslag.** För budgetåret 1932/1933 uppgå de i riksstaten uppförda anslagen till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien — fränsett ett engångsanslag å 7,500 kronor till iståndsättande av Ovikens ödekyrka — till sammanlagt 330,450 kronor, därav 38,000 kronor till lokalhyra m. m. för den ostasiatiska arkeologiska samlingen.

Granskningsnämnden har med anledning av att inemot hälften av de till akademien utgående anslagen användes till avlöning av icke-ordinarie befattningshavare granskat hithörande förhållanden och därvid funnit önskvärt, att åtgärder vidtoges för ernående av större överskådlighet beträffande akademiens personalanslag. En mera betydande minskning av anslagen vore icke möjlig under förutsättning att icke personalindragningar ägde rum. Granskningsnämnden har dock funnit, att — oberäknat sagda engångsanslag till Ovikens ödekyrka — en minskning med tillhoppa omkring 20,000 kronor borde vara möjlig. Nämnden hade visserligen icke ansett sig böra uppgöra något detaljerat förslag beträffande de anslag, där minskning med minsta olägenhet kunde äga rum, utan detta syntes få ankomma på akademien. Emellertid framhölle nämnden som sin mening, att någon del borde tagas å det till de ostasiatiska arkeologiska samlingarna utgående anslaget, vilket upptagits med oförändrat belopp från och med budgetåret 1930/1931.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *akademien* framlagt förslag i fråga om sina anslagsbehov för budgetåret 1933/1934 och därvid — under erinran att hon redan för innevarande budgetår fått vidkännas en till 39,600 kronor uppgående anslagsminskning — föreslagit en ytterligare minskning av anslagen med tillhoppa 20,000 kronor, varav 5,000 kronor belöpande på de ostasiatiska samlingarna. En sänkning av de till akademiens förfogande ställda anslagen, så vitt angår hennes huvuduppgifter och de med henne lokalt förbundna statssamlingarna utöver föreslagna 15,000 kronor, har hon ansett icke vara möjlig.

I fråga om det ordinarie reservationsanslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar, vilket för budgetåret 1932/1933 utgår med ett från 18,000 kronor till 12,000 kronor minskat belopp, har akademien anfört bland annat följande:

Under en lång följd av år hade från detta anslag bestritts dels halva avlöningen till den vid museet knutna konservatorn eller 3,408 kronor, dels ock hela den till ett kvinnligt konservatorsbiträde utgående lönen, vilken utgör 2,676 kronor, eller sålunda tillhoppa 6,084 kronor. För ernående av större överskådlighet beträffande akademiens personalanslag hemställde akademien, att anslaget till samlingarnas underhåll måtte frigöras från att belastas med nämnda avlöningar. Vid bifall härtill skulle alltså sagda anslag å 12,000 kronor minskas med 6,084 kronor till 5,916 kronor. Akademien föresloge emellertid, att minskningen ägde rum med i avrundat tal 6,000 kronor, varigenom anslaget skulle komma att utgå med 6,000 kronor.

Sistnämnda belopp vore dock alltför knappt i förhållande till det verkliga medelsbehovet, och det vore därför akademiens förhoppning, att anslaget inom icke allt för lång tidrymd skulle kunna återföras till sitt tidigare belopp.

Det ordinarie reservationsanslaget till tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. utgår för innevarande budgetår med ett från 14,000 kronor till 10,500 kronor sänkt belopp. Akademien föreslår nu en ytterligare minskning av anslaget med 3,500 kronor samt anför därvid:

Granskningsnämndens uttalanden rörande nedbringande av statens tryckningskostnader torde avse det »offentliga trycket» men icke direkt åsyfta vetenskapliga arbeten. Då ifrågavarande reservationsanslag numera uteslutande användes till tryckning av vetenskaplig litteratur, syntes någon förändring i hittills gällande bestämmelser för akademiens rättighet och möjlighet att bringa publikationer till trycket icke lämpligen böra vidtagas. Till följd av redan tidigare vidtagna beskärningar av akademiens tryckningsanslag hade akademien icke under de senaste tre åren ansett sig kunna befordra till trycket akademiens årsbok och riksantikvariens årsberättelse, vilkas tryckningskostnader tidigare bestritts av sagda anslag. Då akademien med hänsyn till nu rådande statsfinansiella svårigheter ansett sig böra föreslå en reduktion av anslaget med 3,500 kronor, uttalade akademien samtidigt den förhoppningen, att anslaget måtte kunna inom kort ånyo höjas till en storleksordning, som kunde möjliggöra för akademien att effektivt utnyttja sina vidsträckta utländska bytesförbindelser. Detta vore av särskild betydelse med hänsyn till möjligheten att därigenom berika det under akademiens inseende ställda antikvariskt-numismatiska biblioteket.

Beträffande det ordinarie reservationsanslaget till underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet, för budgetåret 1932/1933 utgående med ett från 4,000 kronor till 3,000 kronor minskat belopp, har akademien med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden föreslagit en ytterligare minskning med 2,000 kronor till 1,000 kronor.

Det ordinarie reservationsanslaget till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar har akademien föreslagit att utgå med oförändrat belopp, 5,000 kronor.

Vidkommande det ordinarie reservationsanslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter, vilket för innevarande budgetår sänkts från 15,000 kronor till 14,000 kronor, yttrade 1932 års riksdag i skrivelse nr 8 A, att riksdagen uppmärksammat, att akademiens telefonkostnader under budgetåren 1929/1931 uppgått till anmärkningsvärt höga belopp, nämligen respektive omkring 4,500 och 5,000 kronor, samt att hithörande utgifter syntes kunna avsevärt nedbringas.

Akademien har nu föreslagit en ytterligare minskning av ifrågavarande anslag med 1,000 kronor till 13,000 kronor och yttrar därvid i fråga om telefonkostnaderna:

En icke oväsentlig orsak till de relativt höga telefonkostnaderna är att söka i de svåra lokalförhållanden, varmed akademien och de under hennes inseende ställda statssamlingarna hava att kämpa. För närvarande, efter den 1 juli 1932, har akademien sålunda lokaler på ej mindre än fyra olika ställen i staden, och det är givet, att de stora avstånden emellan institutionens olika avdelningar ökar behovet av tillgång på telefonförbindelser. Emellertid har akademien ansett sig böra något inskränka på antalet telefonapparater inom akademiens lokaler i nationalmuseibyggnaden. Detta har dock endast kunnat ske därigenom att samtidigt lokaltelefoner inmonterats i ökad utsträckning. Då emellertid kostnaderna för sistnämnda åtgärder bestritts av enskilda fondmedel och abonnemangsavgift för dessa anläggningar icke utgår, har det varit möjligt att något nedbringa telefonkostnaderna.

Vidare har akademien föreslagit en minskning av det ordinarie reservationsanslaget till fornlämningsars vård från 8,000 kronor till 7,000 kronor, med vilket belopp hon ansett sig kunna under nästkommande budgetår nödtorftigt ombesörja löpande utgifter för ändamålet.

Vad angår slutligen det ordinarie reservationsanslaget till vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken, vilket för budgetåret 1932/1933 utgår med ett från 7,000 kronor till 5,000 kronor sänkt belopp, har akademien med hänsyn till nödvändigheten att åstadkomma besparingar i budgeten ansett en tillfällig nedsättning av detta anslag till 4,000 kronor vara genomförbar.

Departementschefen.

Jag anser mig böra biträda akademiens i anslutning till granskningsnämndens önskemål framlagda förslag till beräkning av akademiens ordinarie anslagsbehov för budgetåret 1933/1934. Till frågan om överförande till annat anslag av en del av det ordinarie reservationsanslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna återkommer jag under följande punkt.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att beträffande de i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptagna *ordinarie* reservationsanslagen

dels minska anslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar,

nu kronor 12,000,

med » 6,000

till » 6,000;

dels minska anslaget till tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över försaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m.,

nu	kronor 10,500,
med	» 3,500
till	» 7,000;

dels minska anslaget till underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet,

nu	kronor 3,000,
med	» 2,000
till	» 1,000;

dels uppföra anslaget till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar med oförändrat

belopp kronor 5,000;

dels minska anslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter,

nu	kronor 14,000,
med	» 1,000
till	» 13,000;

dels minska anslaget till fornlämningsvård,

nu	kronor 8,000,
med	» 1,000
till	» 7,000;

dels ock minska anslaget till vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken,

nu	kronor 5,000,
med	» 1,000
till	» 4,000.

[56.] 7. **Ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien.** Den ordinarie staten för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptager för närvarande en anslagspost å 60,730 kronor för avlöningar till ordinarie tjänstemän och en anslagspost å 33,600 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Beträffande sistnämnda post har jag, såsom framgår av punkt 54 i det föregående, förordat en nedsättning med 3,300 kronor. I riksstaten för budgetåret 1932/1933 äro vidare uppförda dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien ett extra anslag av 47,350 kronor, dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter ett extra anslag av 11,850 kronor. Beträffande de skäl, som föranlett anvisandet av nämnda båda extra anslag, får jag hänvisa till punkt 53 av 1927 års åttonde huvudtitel, punkt 59 av 1928 års åttonde huvudtitel, punkt 59 av 1930 års åttonde huvudtitel, punkt 64 av 1931 års åttonde huvudtitel och punkt 68 av 1932 års åttonde huvudtitel.

Den extra personal, som avlönas förmedelst ovan angivna, för icke-ordinarie befattningshavare avsedda anslag, för budgetåret 1932/1933 uppgående till sammanlagt 92,800 kronor, utgöres av följande:

	Lönegrad och löneklass:	Enl. k. k. 356/1925:	Belopp:
<i>Riksantikvarieämbetet.</i>			
1 föredragande av fornminnesärenden	26: 25	(§ 33)	8,124: —
1 amanuens	19: 17	(§ 6)	4,932: —
1 föredragande av byggnadsärenden	26: 25	(§ 33)	8,124: —
1 amanuens	19: 17	(§ 6)	4,932: —
1 amanuens	15: 13	(§ 6)	3,888: —
1 sekreterare ($\frac{6}{7}$ tjänstgöring)	24: 23	(§ 33)	6,181: 71
1 räkenskapsförare ($\frac{4}{7}$ av lönen av statsmedel, $\frac{3}{7}$ av fondmedel)*	9: 7	(§ 6)	1,618: 29
1 kansliskrivare och registrator	11: 9	(>)	3,144: —
1 kanslibiträde och biträdande registrator	8: 6	(>)	2,676: —
1 kontorsbiträde	4: 1	(>)	1,896: —
<i>Statens historiska museum.</i>			
1 amanuens	19: 17	(>)	4,932: —
1 »	17: 15	(>)	4,350: —
1 »	15: 13	(>)	3,888: —
1 »	—: 22	(>)	6,816: —
1 konservator (3,408 kronor av anslaget till underhåll och förökande av samlingarna)	18: 16	(>)	1,188: —
1 expeditionsvakt	6: 4	(>)	2,364: —
<i>Myntkabinettet.</i>			
1 amanuens ($\frac{5}{7}$ av lönen av statsmedel, $\frac{2}{7}$ av fondmedel)	18: 16	(>)	3,283: —
<i>Antikvariskt-topografiska arkivet.</i>			
1 amanuens vid planscharkivet	11: 9	(>)	3,144: —
1 » » aktarkivet	11: 9	(>)	3,144: —
<i>Biblioteket.</i>			
1 bibliotekarie	20: 18	(>)	5,304: —
1 amanuens	12: 10	(>)	3,300: —
1 expeditionsvakt	6: 4	(>)	2,364: —
Summa grundlöner kronor			89,593: —
Författningsenligt medgivna löneförhöjningar den 1 juli 1932			6,047: 84
Summa kronor			95,640: 84

Såsom ovan nämnts uppgå de tre egentliga löneanslagen till 92,800 kronor. De löner, som skola bestridas härifrån, belöpa sig emellertid till 95,640 kronor 84 öre. En dylik anordning, varigenom avlöningarna uppgå till

högre belopp än tillgängliga anslagsmedel medgiva, möjliggöres därav att vid de tillfällen, då icke-ordinarie befattningshavare förordnas att bestrida ordinarie tjänst, vikariens lön enligt gällande författningsbestämmelser skall utgå från det i akademiens stat uppförda ordinarie förslagsanslaget till vikariatersättningar. Därjämte äro hos akademien för utförande av speciella arbetsuppgifter anställda ett antal icke-ordinarie befattningshavare, vilka avlönas dels från anslaget å 10,000 kronor till ökade medel för fornminnesvården, dels från anslaget å 15,000 kronor till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum. I de fall, då de av riksdagen anvisade medlen icke förslå, användas akademiens egna fondmedel till bestridande av löner till arbetskrafter, som visat sig nödvändiga för arbetets behöriga gång.

I sin skrivelse den 29 juli 1932 har *akademien*, såsom jag redan under punkt 55 närmare omförmålt, hemställt, att från det ordinarie reservationsanslaget å 12,000 kronor till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna måtte till de egentliga avlöningsanslagen överföras det belopp av 6,084 kronor, som från nämnda reservationsanslag nu utginge till avlöningar åt vissa befattningshavare.

Akademien hemställer under nu förevarande punkt, att sagda belopp å 6,084 kronor måtte överföras till anslaget till ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien samt att med detta anslag jämväl måtte sammanslås anslaget till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter å 11,850 kronor. Det sålunda uppkomna sammanslagna avlöningsanslaget skulle fördenskull behöva utgå med ett till 65,284 kronor beräknat belopp ($47,350 + 11,850 + 6,084 = 65,284$).

Akademien anför därvid, att för författningsenligt utgående ålderstillägg till de hos akademien anställda icke-ordinarie befattningshavarna krävdes för nästkommande budgetår ett ytterligare belopp av 1,200 kronor men att akademien med hänsyn till önskvärldheten att icke göra några öknings i de nu utgående anslagen förmenade sig icke böra göra någon framställning i sistnämnda avseende utan ansåge sig genom inskränkningar i antalet tillfälliga arbetskrafter kunna bespara för nya ålderstillägg erforderligt belopp.

Granskningsnämnden har, såsom jag under nästföregående punkt erinrat, förklarat det vara önskvärt, att åtgärder vidtoges för ernående av större överskådlighet beträffande akademiens personalanslag, därvid nämnden särskilt framhållit det irrationella i att anslag, som helt eller delvis vore avsedda till förstärkning av personalanslagen, i riksstaten upptoges under benämningar, som ej tydligt angåve detta — så exempelvis i fråga om de i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppförda extra reservationsanslagen å 10,000 kronor till ökade medel för fornminnesvården, närmast i syfte att åstadkomma en inventering av landets fornminnen, och å 15,000 kronor till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m.

Dessa båda anslag hava utgått med oförändrade belopp från och med budgetåret 1925/1926, och jag ber att i fråga om anslagens tillkomst få hänvisa till punkterna 50 och 53 av åttonde huvudtiteln vid 1925 års riksdag. De för innevarande budgetår anvisade anslagen ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 6 maj 1932 till förfogande av vitterhetsakademien att, i den mån desamma efter riksantikvariens bestämmande komme att användas till avlöningar, disponeras i enlighet med gällande avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare.

Akademien har i sin skrivelse den 29 juli 1932 hemställt om fortsatt anvisande av sagda båda anslag med oförändrade belopp. I fråga om anslaget till ökade medel för fornminnesvården har akademien därvid anført:

Även år 1931 hava arbetena med fornminnesinventeringen bedrivits i rask takt. Kostnaderna för inventeringsarbetena under sistnämnda år hava uppgått till 14,717 kronor förutom löner till ledaren av inventeringen och biträden för uppordnande av inventeringsmaterialet och dess inordnande i antikvariskt-topografiska arkivet. Dessa kostnader hava i betydande omfattning täckts av bidrag från intresserade enskilda personer, hembygdsföreningar och bolag. Akademien lämnar i skrivelsen en översikt av resultatet av den under året förrättade inventeringen.

Med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget och kravet på strängaste återhållsamhet med avseende å statsutgifterna förmenar akademien sig icke böra påyrka någon ökning av detta anslag för budgetåret 1933/1934. Någon minskning av anslagets nuvarande belopp anser akademien icke vara möjlig av det skälet, att anslaget uteslutande användes till avlöningar och arvoden åt de personer, vilka ha till uppgift att leda inventeringen samt att bearbeta det inkomna inventeringsmaterialet.

Departementschefen.

Jag har redan under nästföregående punkt hemställt, att det ordinarie reservationsanslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna måtte minskas med 6,000 kronor, och jag tillstyrker nu, att detta belopp i stället måtte sammanföras med det extra anslaget å 47,350 kronor till ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien.

Härjämte synas med sistberörda anslag böra sammanföras dels det extra anslaget å 11,850 kronor till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter, dels ock de extra reservationsanslagen å 10,000 kronor till ökade medel för fornminnesvården, närmast i syfte att åstadkomma en inventering av landets fornminnen, samt å 15,000 kronor till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum. Såsom jag erinrat, användas nämligen båda de sistnämnda anslagen i sin helhet till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle anslaget till ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien för budgetåret 1933/1934 komma att utgå med sammanlagt 90,200 kronor, varvid Kungl. Maj:t torde bemyndigas att fördela detta anslag med hänsyn till de olika ändamål, för vilka de hittills fristående anslagen utgått.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhetsakademien för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 90,200 att utgå med den fördelning och efter de närmare grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

[57.] 8. **Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken.** För tillgodoseende av den på vitterhetsakademien ankommande praktiska byggnadsminnesvården uppfördes i riksstaten för budgetåret 1924/1925 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade vidare riksdagen för vart och ett av budgetåren 1925/1927 ett anslag av 15,000 kronor samt för vardera av budgetåren 1927/1929 ett anslag av 20,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Akademiens anslagsäskanden för sistnämnda fyra budgetår hade uppgått till respektive 30,000, 45,000, 60,000 och 60,000 kronor. För vardera av budgetåren 1929/1932 har anslaget utgått med 20,000 kronor och för budgetåret 1932/1933 med 10,000 kronor.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *vitterhetsakademien* — med förmålan att behovet av anslag för byggnadsminnesvården alltjämt gjorde sig mycket starkt gällande men att akademien under nuvarande förhållanden ansåge sig böra avstå från att fullfölja sina tidigare framlagda yrkanden — hemställt om beviljande för ändamålet av ett anslag å 9,000 kronor för budgetåret 1933/1934.

Jag tillstyrker, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 9,000.

[58.] 9. **Resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhetsakademien m. m.** Till resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhetsakademien samt riksantikvariens ombud anvisades för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela (se punkt 65 i 1931 års åttonde huvudtitel). För budgetåret 1932/1933 har anslaget sänkts till 25,000 kronor.

Genom beslut den 20 maj 1932 föreskrev Kungl. Maj:t, att kostnaderna för rese- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid akademien samt riksantikvariens ombud för sådana resor, som befundes oundgängligen nödvändiga för akademiens fornminnesvårdande verksamhet, skulle, i vad nämnda kostnader avsåge budgetåret 1932/1933, bestridas från ifrågavarande reservationsanslag.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *akademien* hemställt om fortsatt anslag för sagda ändamål med ett belopp, som akademien med hänsyn till nödvändigheten att nu nedbringa utgifterna ansett sig kunna beräkna till 21,000 kronor.

Med hänsyn till rådande förhållanden anser jag en ytterligare sänkning av detta anslag till 15,000 kronor böra vidtagas och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhetsakademien samt riksantikvariens ombud för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 15,000 att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

[59.] 10. **Vakthållning för öppethållande av statens historiska museum.** Gällande reglemente rörande vården av de under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingarna föreskriver bland annat, att statens historiska museum och myntkabinettet skola hållas tillgängliga för allmänheten sex dagar i veckan, minst två timmar varje gång. Den för öppethållandet erforderliga vakthållningen bestrides uteslutande med extra ordinarie personal. Avlöningen av denna vaktpersonal utgick till och med utgången av budgetåret 1927/1928 från akademiens medel till avlöning av icke-ordinarie befattningshavare med en summa av 4,900 kronor. Från och med budgetåret 1928/1929 har ett särskilt extra anslag för ändamålet utgått med 8,900 kronor årligen och har beträffande museets öppethållande tillämpats följande plan:

Oktober—mars.		April.	Maj—September.
Söndagar kl. 1—4.	Söndagar kl. 1—4.	Söndagar kl. 1—4.	Söndagar kl. 1—4.
Övriga dagar utom måndagar kl. 12—2.	Övriga dagar utom måndagar kl. 12—4.	Övriga dagar utom måndagar kl. 10—4.	
Måndagar stängt.	Måndagar stängt.	Måndagar stängt.	

I skrivelse den 29 juli 1932 har *akademien* hemställt om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål och därvid anfört bland annat:

Den för samlingarnas öppethållande nödvändiga vaktpersonalen utgöres av sju extra-ordinarie vaktmästare. Till en var av dessa vaktmästare utgår ersättning med 1,271 kronor 40 öre per år eller 105 kronor 95 öre per månad jämte dyrtidstillägg. Anslaget storlek medger icke utbetalning av vikariatsersättningar under semesterledighet och sjukdom. Under de senare åren har vaktpersonalen kommit i åtnjutande av semesterledighet under 14 dagar årligen under sommaren, varvid arvode till vikarier kunnat bestridas från andra för akademien disponibla anslagsposter. Emellertid har knappheten av de till akademiens förfogande stående medel nödgat akademien att från och med sommaren 1932 vidtaga den förändrade anordningen med

avseende å dessa vakters semestrar, att sagda ledigheter i stället förlagts till tiden 1 oktober—1 april. Under denna tid av året hållas samlingarna öppna endast två timmar om dagen under vardagarna, och kostnaderna för anställandet av vikarier ställa sig följaktligen väsentligt mindre än under sommarmånaderna, då samlingarna hållas tillgängliga sex timmar dagligen motsvarande dagar. Akademien erinrar, hurusom akademien tidigare under en följd av år i samband med sina riksdagspetita gjort framställningar om en ökning av nu ifrågavarande anslag men att dessa framställningar under gynnsammare konjunkturer än nu rådande icke vunnit beaktande. Akademien ifrågasätter därför, huruvida icke ett medgivande borde utverkas av innehåll, att kostnaderna för ersättningar till vikarier för museivakterna under semester- och sjukledighet må bestridas av den i den ordinarie staten för akademien ingående anslagsposten till vikariatersättningar. Vid bifall till denna hemställan synes någon ökning av ifrågavarande anslag av denna anledning icke påkallad.

Vidare har *centralförvaltningens personalförening* inkommit till Kungl. Maj:t med ansökning om beredande av erforderliga medel för bestridande av kostnaderna för semester och sjukavlönning åt ifrågavarande vaktpersonal.

Vitterhetsakademien har i skrivelse den 29 juli 1932 — jämte erinran om vad akademien i sin förut omförmälda framställning anfört — anfört följande:

Anslaget till vakthållning för öppethållande av statens historiska museum medger icke utbetalning av ersättning till vikarier för museivakterna under semester- och sjukledighet. Emellertid kommer akademien, oberoende av huruvida någon anslagsförhöjning kommer att beredas, att även framgent bevilja dessa museivakter semesterledighet ehuru under tider av året, då museet icke hålles öppet mera än två timmar om dagen.

Statskontoret har i utlåtande den 14 september 1932 anfört:

Även om den anordningen, att semesterledigheterna för ifrågavarande vaktpersonal numera blivit förlagda till tiden 1 oktober—1 april, kunde anses innebära en försämring för vederbörande, syntes dock under nuvarande statsfinansiella förhållanden tillräckliga skäl knappast föreligga för Kungl. Maj:t att av denna anledning hos riksdagen göra framställning om ytterligare medelsanvisning för nämnda vakthållning.

Vad anginge frågan om rätt för sagda personal, som närmast torde vara att jämställa med extra befattningshavare, att under ledighet på grund av sjukdom varda bibehållen vid någon del av sina avlöningsförmåner ansåge statskontoret att — även om vissa billighetsskäl kunde anses föreligga för beredande av denna förmån — det icke syntes tillräckligt att meddela andra och förmånligare bestämmelser i förevarande hänseende än vad som eljest regelmässigt gällde för extra befattningshavare i statens tjänst.

Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle vilja tillmötesgå framställningen, ansåge statskontoret, att då det i förevarande fall gällde personal, som avlönades från ett för särskilt ändamål anvisat anslag, erforderliga medel för nu ifrågavarande förmåner borde anvisas i form av förhöjning av detta anslag.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har den 27 september 1932 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat:

Tvekan kunde råda, huruvida tillräcklig anledning förefunnes att för beredande av semester åt ifrågavarande personal begära anvisande av ytterligare medel till vakthållning vid museet. Å andra sidan kunde vissa billighetsskäl anföras till förmån för att möjlighet bereddes denna personal att utfå semesterledighet även under sommarmånaderna och att åtnjuta lön, åtminstone till någon del och under någon viss begränsad tid, vid inträffande ledighet för sjukdom. I likhet med statskontoret framhölle lönenämnden, att de medel, som kunde bli erforderliga för beredande av semester och sjukavlöningar åt förevarande vaktpersonal, borde anvisas i form av höjning av det extra anslaget till vakthållning för öppethållande av statens historiska museum.

Departement-
schefen.

Jag anser skäligt, att den extra vaktpersonalen vid statens historiska museum får möjlighet att erhålla semesterledighet under sommarmånaderna och att uppbära sjukavlöning vid tjänstledighet för sjukdom. Härvid torde i huvudsak böra gälla enahanda bestämmelser, som genom beslut den 8 maj 1931 fastställts i fråga om semester och avlöning under sjukledighet för en med nu ifrågavarande befattningshavare nära jämförbar personalgrupp, nämligen nattvakterna vid nationalmuseet. Beträffande den anslagshöjning, som möjliggjorde beredandet av dessa förmåner åt berörda nattvakter, ber jag få hänvisa till 1931 års attonde huvudtitel, punkt 17.

Vad angår det belopp, som skulle bli erforderligt för semester åt museivakterna vid historiska museet, har jag under hand inhämtat, att vikarier erfordras för envar av sex museivakter under 66 timmar årligen med en avlöning av 1 krona 25 öre i timmen och för en museivakt under 33 timmar med samma avlöning, sålunda $6\frac{1}{2} \times 66 \times 1,25 = 536$ kronor 25 öre. Vid tillämpning av berörda bestämmelser rörande nattvakterna vid nationalmuseet skulle nämligen sex museivakter komma i åtnjutande av 14 dagars semester, alldenstund de innehaft anställning hos museet under minst tio år, medan den sjunde museivakten skulle erhålla 8 dagars semester.

Beträffande åter kostnaden för sjukavlöning åt museivakterna kan någon närmare beräkning uppenbarligen icke göras. Ett sammanlagt belopp av 800 kronor torde emellertid tills vidare kunna anses väl räcka till i avseende å både semester och sjukavlöning.

Då jag i likhet med statskontoret och lönenämnden anser lämpligt, att medel för ändamålet beredas genom höjning av det extra anslaget till vakthållning för öppethållande av statens historiska museum, vill jag alltså tillstyrka, att detta anslag för nästkommande budgetår utgår med ett från 8,900 kronor till 9,700 kronor förhöjt belopp. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som må finnas erforderliga i fråga om åtnjutandet av de nu avsedda förmånerna.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till vakthållning för öppethållande av statens histo-

riska museum för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 9,700
att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

[60.] 11. **Vård och underhåll av biblioteket.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade 1925 års riksdag till vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor. Anslag för ändamålet hava sedermera utgått för vart och ett av budgetåren 1926/1928 med 3,000 kronor, för ett vart av budgetåren 1928/1932 med 5,000 kronor och för budgetåret 1932/1933 med 4,000 kronor.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *vittherhetsakademien* med hänsyn till det statsfinansiella läget och de krav på minskning av utgifterna, som påkallas därav, föreslagit en tillfällig nedsättning av anslagsbeloppet med 500 kronor för budgetåret 1933/1934 till 3,500 kronor.

Jag förordar akademiens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till vård och underhåll av det under vittherhetsakademiens inseende ställda antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 3,500.

[61.] 12. **Underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet.** Till underhåll av det under vittherhetsakademiens inseende ställda antikvariskt-topografiska arkivet anvisade 1925 års riksdag för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av 1,500 kronor att utgå efter grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Beträffande tillkomsten av och motiven för detta anslag tillåter jag mig hänvisa till 1925 års åttonde huvudtitel, punkt 54. Enahanda belopp har av riksdagen för ändamålet anvisats även för ett vart av budgetåren 1926/1933.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *vittherhetsakademien* — som med hänsyn till det statsfinansiella läget och de krav på ökad sparsamhet, som påkallas härav, icke ansett sig böra för budgetåret 1933/1934 påyrka någon ökning av anslaget men å andra sidan icke funnit någon minskning därav vara möjlig — hemställt, att anslaget måtte få utgå med enahanda belopp som för innevarande budgetår.

Jag tillstyrker akademiens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till underhåll av det under vittherhetsakademiens inseende ställda antikvariskt-topografiska arkivet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 1,500.

[62.] 13. **Instrumentutrustning för akademien.** Till inköp av instrumentutrustning för vitterhetsakademien anvisade 1928 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928/1929 ett extra reservationsanslag av 1,600 kronor (se 1928 års åttonde huvudtitel, punkt 66). Enahanda anslag har sedermera för ändamålet beviljats för ett vart av budgetåren 1929/1933.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *vitterhetsakademien* hemställt om utverkande för nästkommande budgetår av ett anslag å 600 kronor för omförmälda ändamål. Akademien har därvid anfört bland annat:

Tack vare de anvisade medlen, som vore betingade av den pågående generalinventeringen av landets fornminnen, hade ett antal fullständiga karteringsutrustningar anskaffats. Emellertid rådde fortfarande stor brist på fotografikameror, och det vore alldeles nödvändigt att erhålla en fullgod fotografiapparat för arbeten i fältet. Kostnaden härför belöpte sig till 400 kronor. Vidare erfordrades 200 kronor för komplettering och justering av den befintliga karteringsutrustningen. Akademiens medelsbehov för oundgänglig instrumentutrustning uppginge sålunda för närvarande till 600 kronor.

Jag tillstyrker beviljande av det sökta anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp av instrumentutrustning för vitterhetsakademien för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 600.

[63.] 14. **De under vitterhetsakademiens inseende ställda ostasiatiska arkeologiska samlingarna.** Med bifall till en av Kungl. Maj:t därom gjord framställning beslöt 1926 års riksdag, bland annat, *dels* medgiva, att för professorn Johan Gunnar Andersson finge med ingången av budgetåret 1926/1927 inrättas en personlig befattning såsom professor i ostasiatisk arkeologi och föreståndare för statens ostasiatiska arkeologiska samlingar med de åligganden för Andersson såsom innehavare av denna befattning, som Kungl. Maj:t bestämde, *dels ock* under riksstatens åttonde huvudtitel under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1926/1927 anvisa till lokalhyra för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ävensom densammas bearbetning, vård och underhåll ett extra anslag av 33,000 kronor, så beräknat, att 15,000 kronor motsvarade den erforderliga årshyran och 18,000 kronor de årliga driftkostnaderna. För budgetåret 1927/1928 anvisade riksdagen för berörda ändamål samma belopp. För budgetåret 1928/1929 höjdes anslaget till 36,000 kronor med hänsyn till att hyran för lokalerna ökats till 18,000 kronor, och enahanda belopp utgick sedan jämväl för budgetåret 1929/1930. För vartdera av budgetåren 1930/1933 slutligen har riksdagen för ändamålet beviljat ett anslag av 38,000 kronor. I fråga om den sålunda vidtagna höjningen anförde riks-

dagen i skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, punkt 65, att riksdagen förutsatte, att ökningen å 2,000 kronor helt skulle komma ifrågakarande samlings studiebibliotek till godo.

Vidare har riksdagen till komplettering av monterutrustningen för den ostasiatiska arkeologiska samlingen anvisat extra reservationsanslag, för vardera av budgetåren 1929/1931 med 17,000 kronor och för budgetåret 1931/1932 med 15,200 kronor.

Vid beviljande av ovan omförmälda anslag för budgetåret 1932/1933 förklarade riksdagen sig förutsätta, att det skulle visa sig möjligt att inom ramen för det sålunda beviljade anslaget vidtaga åtgärder för samlingarnas tillgängliggörande för allmänheten i större utsträckning än vad hittills varit fallet.

I skrivelse den 29 juli 1932 har *vitterhetsakademien* gjort framställning i fråga om anslagsbehovet för den ostasiatiska arkeologiska samlingen för budgetåret 1933/1934 och därvid anmält, att samlingen komme att under innevarande budgetår hållas tillgänglig för allmänheten enligt följande plan, nämligen: under tiden den 1 oktober—den 31 maj söndagar kl. 13—15, vardagar kl. 9.30—16.30 efter tillsägelse hos museets vaktmästare; samt under tiden den 1 juni—den 30 september vardagar kl. 10—15 (utom lördagar) efter tillsägelse hos museets vaktmästare.

Akademins framställning stöder sig på en från professor Andersson till akademien inkommen skrivelse, däri anförts bland annat följande:

Under de senaste åren hade förbrukningen av expensmedel vid de ostasiatiska samlingarna belöpt sig till omkring 50,000 kronor för år, varav 20,000 kronor statsanslag och 30,000 kronor bidrag från enskilda donatorer. Jämte det att statsanslaget nu måste, enligt meddelande från riksantikvarien och i anslutning till granskningsnämndens uttalade uppfattning, reduceras med 5,000 kronor, komme bidragen från enskilda donatorer för budgetåret 1933/1934 att nedgå med ej mindre än 17,000 kronor, alltså från 30,000 kronor till 13,000 kronor. Sammanlagt 28,000 kronor skulle alltså finnas att tillgå för nästkommande budgetår. Med anledning härav måste tre vetenskapliga medarbetare och två kvinnliga skrivbiträden entledigas, varjämte arbetstiden för den återstående personalen komme att utökas med en timme dagligen för tiden den 1 september—den 31 maj.

Under förutsättning att statsbidraget komme att nedbringas från 20,000 kronor till 15,000 kronor framlade professor Andersson följande förslag till en partiell kompensation. Då det syntes bättre att beskära monteranskaffningen, om därigenom det vetenskapliga arbetets fortgång kunde någorlunda bevaras, hade vissa reduktioner gjorts i monterutrustningen, och på grund härav hade ett belopp av 3,000 kronor kunnat besparas å anslaget till komplettering av denna utrustning. Professor Andersson hemställde nu, att detta belopp måtte under budgetåret 1933/1934 få användas för att kompensera den starka reduktionen av expensanslaget.

Vitterhetsakademien har icke haft något att erinra mot det sålunda framlagda förslaget.

Statskontoret har i utlåtande den 3 september 1932 anfört bland annat följande:

Den ifrågasatta nedsättningen av anslaget till den ostasiatiska arkeologiska samlingen syntes bereda mycket stora svårigheter för handhavandet av densamma, och det torde förty vara önskvärt att om möjligt någon ersättning för anslagsminskningen kunde beredas. Förslaget att för sådant ändamål skulle få disponeras uppkommen besparing, 3,000 kronor, å det för budgetåret 1931/1932 beviljade anslaget å 15,200 kronor för komplettering av monterutrustningen för samlingen vore visserligen budgettekniskt sett mindre lämpligt och innebure dessutom, att den med anslagsminskningen beräknade besparingen i realiteten avsevärt minskades. Emellertid ansåge sig statskontoret detta oaktat, med hänsyn till den nedsättning av ej mindre än 44 procent i de för samlingen disponibla medlen, som akademien komme att få vidkännas vid bifall till granskningsnämndens förslag, icke böra motsätta sig den begärda användningen av förenämnda besparing.

Departementschefen.

Då jag i likhet med statskontoret finner förslaget att för expenser disponera en behållning av 3,000 kronor å anslaget till monterutrustning budgettekniskt mindre lämpligt men å andra sidan behjärtar de synpunkter, som framkommit i institutionschefens skrivelse, vill jag förorda, att anslaget nedsättes med allenast 2,000 kronor.

Anslaget skulle alltså beräknas till 36,000 kronor. Då emellertid i denna summa ingå hyreskostnader till ett belopp av 18,000 kronor och dessa kostnader, i anslutning till vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört, skulle påföras ett å sjätte huvudtiteln för ändamålet uppfört anslag, kommer nu förevarande anslag att avse allenast samlingarnas bearbetning och expenser och förty böra uppföras med 18,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till den ostasiatiska arkeologiska samlingens bearbetning, vård och underhåll samt till expenser för densamma anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag
av kronor 18,000.

Akademien för de fria konsterna.

15. **Akademien:** Avlöningar m. m., *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 125,200.

[64.] 16. **Akademien: Undervisningsmateriel m. m.** I det uti nu gällande stat för akademien för de fria konsterna upptagna ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. å 33,300 kronor ingår en anslagspost å 4,000 kronor till resestipendier för studier i utlandet. I anslaget ingår vidare en anslagspost å 2,200 kronor till elevernas studieresor.

Granskningsnämnden har nu föreslagit, att ifrågavarande anslag å 4,000 kronor — i likhet med övriga anslag för utländska studieresor — för närvarande må indragas. Nämnden föreslår dessutom en tillfällig minskning av de till akademien utgående anslagen med tillhoppa 6,000 kronor. Nämnden har icke framlagt något detaljerat förslag till minskningens fördelning utan har ansett, att detta bör ankomma på akademien. Sammanlagt skulle alltså för budgetåret 1933/1934 en minskning med 10,000 kronor kunna vidtagas i förhållande till de för budgetåret 1932/1933 utgående anslagen.

Akademien har i skrivelse den 29 augusti 1932 hemställt, att ur förevarande ordinarie reservationsanslag posterna till elevernas studieresor å 2,200 kronor och resestipendier för studier i utlandet å 4,000 kronor måtte utgå och reservationsanslagets totalsumma därmed minskas från 33,300 kronor till 27,100 kronor. Återstoden av den av granskningsnämnden föreslagna anslagsminskningen å tillhoppa 10,000 kronor har akademien föreslagit böra fördelas på andra anslagsposter, för vilket jag tillåter mig redogöra under de båda nästföljande punkterna.

Akademien har vidare i skrivelse den 27 oktober 1932 framlagt förslag till sådant tillfälligt upphävande av gällande stadgebestämmelser, som skulle föränledas av ett borttagande av anslag till elevernas studieresor. Härtill torde jag längre fram få tillfälle återkomma.

Då jag intet har att erinra mot vad akademien sålunda anför, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, för beredande av sådan ändring i omförmälda reservationsanslag till undervisningsmateriel m. m., att de däri nu ingående anslagsposterna elevernas studieresor å 2,200 kronor och resestipendier för studier i utlandet å 4,000 kronor må uppföras utan angivna belopp, minska samma ordinarie reservationsanslag,

nu	kronor 33,300,
med	» 6,200
till	» 27,100.

[65.] 17. **Förstärkning av vissa anslagsposter i reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m.** Alltsedan år 1919 hava av riksdagen medel anvisats å extra stat till förstärkning av de i staten för akademien för de fria konsterna uppförda anslagsposterna till belysning, undervisningsmateriel m. m., till levande modeller, till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom — med undantag för budgetåret 1932/1933 — till elevernas studieresor. Anslaget utgjorde för budgetåren 1930, 1932 15,600 kronor och är för budgetåret 1932/1933 uppfört med ett belopp av 12,800 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har *akademien* hemställt om förstärkning

av ifrågavarande anslagsposter jämväl för budgetåret 1933/1934, vilka poster efter 1926 års reglering av hennes stat ingå i det för henne uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m.

För vinnande av översikt över akademiens krav, i vad de avse under denna punkt förekommande anslag, får jag hänvisa till följande tabell:

Anslagsrubrik	Ordinarie anslag	Anslags- medel på extra stat för budget- året 1931/ 1932 med av riksdagen beräknad fördelning	Anslags- medel på extra stat för budget- året 1932/ 1933 med av riksdagen beräknad fördelning	Av akademien beräknad förstärk- ning för budgetåret 1933/1934	Av mig beräknad förstärk- ning för budgetåret 1933/1934
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1. Belysning, undervisningsmateriel m. m.	9,000	5,000	5,000	4,000	4,000
2. Levande modeller .	6,600	900	900	900	900
3. Samlingarnas ökande och underhåll .	4,000	500	500	—	—
4. Städning och renhållning	2,500	6,400	6,400	6,000	6,000
5. Till elevernas studieresor	—	2,800	—	—	—
Summa	22,100	15,600	12,800	10,900	10,900

En sammanställning av de medel, akademien haft till sitt förfogande under budgetåret 1931/1932 och de utgifter under samma tid, som det ordinarie reservationsanslaget och det till dess förstärkning beviljade anslaget varit avsedda att täcka, giver vid handen, att utgifterna uppgått till i avrundat krontal 41,326 kronor och de anslagna medlen till 39,900 kronor. Utgifterna hava sålunda överskridit anslaget med något över 1,400 kronor. Ett från budgetåret 1929/1930 överbalanserat besparingsbelopp av 1,635 kronor 35 öre har emellertid icke förbrukats under budgetåret 1930/1931 utan kunnat överföras som tillgång under budgetåret 1931/1932 för att användas till inköp av skåp m. m. för gravyrsamlingens härbärgerande. Dessa inköp ha nu av akademien verkställts, och en nyordning av bibliotekets gravyrsamling har igångsatts. Det uppsparade beloppet har dock ej oavkortat kunnat tillföras posten för samlingarnas ökande och underhåll, utan en viss återhållsamhet har måst iakttagas vid bokinköp m. m. för att möta de oberäknat stora krav, som ställts på anslaget till levande modeller och anslaget till elevernas studieresor, vilka överskridits med tillsammans ungefär 2,600 kronor. Förutom genom tillskott från förstnämnda post har denna merkostnad kunnat täckas genom inskränkningar i utgifterna för undervisningsmateriel m. m. och för städning och renhållning. Dessutom har årets anslagssumma ökats dels genom extra rabattinkomster, dels genom

några hundra kronors besparing från föregående budgetår utöver de ovan nämnda 1,635 kronor 35 öre.

Akademien anför därefter i sin ovanberörda skrivelse i huvudsak följande:

Frånsett samlingarna ha överskridandena träffat de två poster, som direkt hänföra sig till själva studiearbetet i konsthögskolan och som påfrestas mer ju ivrigare detta bedrives. Särskilt iögonenfallande är merkostnaden för elevernas studieresor. Orsaken härtill är att söka dels i en ökad tillströmning av arkitektelever, för vilka dessa studieresor äro obligatoriska, dels i svårigheten att neka begåvade elever i landskapsskolan rätt att deltaga i dennas friluftsstudier, det grundläggande elementet i denna skolas arbete. Högskolans ledning har därför, då det visade sig möjligt att genom överföring från andra poster disponera medel härtill, ansett sig böra giva sitt stöd åt en berömlig livaktighet i landskapsskolans studier.

Under läroåret 1932/1933 bli förutsättningarna för dessa studieresor förändrade. I staten för sagda budgetår har intet förstärkningsanslag uppförts på posten för elevernas studieresor; till skolans förfogande står endast det ordinarie anslaget å 2,200 kronor. Detta skall då stadgeenligt användas först och främst för byggnadsskolans resa i juni 1933 i och för uppmättingsövningar och studium av äldre svensk arkitektur. Det är emellertid mycket ovisst, om det anslagna beloppet, 2,200 kronor, är tillräckligt för att finansiera en studieresa enligt det program, högskolans stadgar föreskriva. Om tillströmningen av elever till 1:sta årskursen vid början av höstterminen 1932 blir lika stor som i fjol, d. v. s. om kursen kommer att omfatta 10 elever, det antal, som ur utrymmessynpunkt kan mottagas, blir anslaget otillräckligt för en 20 dagars resa, såsom stadgarna föreskriva. Det blir då nödvändigt modifiera bestämmelserna med hänsyn till föreliggande omständigheter, t. ex. genom att förkorta resetiden. Akademien skall därom framlägga förslag, så snart elevintagningen ägt rum.

I varje fall är det uteslutet, att några medel bli disponibla för landskapsskolans sedvanliga studieresa, varför denna, som enligt stadgarna har fakultativ karaktär, måste helt inställas under läroåret 1932/1933.

Trots den vikt, som måste tillmätas de studietillfällen, vilka erbjudas genom dessa resor, såväl den för arkitekteleverna som den för landskapsskolan, finner akademien ingen annan möjlighet att inom reservationsanslagets ram åstadkomma de begärda besparingarna än ett avbrott just i dessa studieresor och en temporär indragning av de härför avsedda anslagen. Dessutom kan anslaget till belysning, undervisningsmateriel m. m. något sänkas. Ur anslagsposten till samlingarnas ökande och underhåll tror akademien sig även kunna utvinna några hundra kronor genom att under ett år minska bokaccessionen. Utgifterna för städning och renhållning visa under budgetåret 1931/1932 en nedgång från nästföregående budgetår från 9,067 kronor till 8,038 kronor, som kan motivera detta anslags reducering.

Jag har intet att erinra emot de av akademien föreslagna reduktionerna och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av förstärkning av vissa anslagsposter i det för akademien för de fria konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. anvisa för budgetåret 1933, 1934 ett *extra* anslag

av kronor 10,900.

[66.] 18. **Skolan för dekorativ konst.** Såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst har årligen från och med år 1921 anvisats ett extra anslag, vilket för vart och ett av budgetåren 1923/1926 utgått med 14,000 kronor. I samband med den lönereglering, som beslöts av 1926 års riksdag för befattningshavare vid akademien och konsthögskolan, vidtogs för budgetåret 1926/1927 en höjning av ifrågavarande anslag till 18,400 kronor, betingad av ett bortfall av förut utgående tillfällig löneförbättring och en jämkning av dyrtids-tilläggen i enlighet med de för de nyreglerade verken gällande grunderna.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen vidare för uppehållande av vaktmästargöromål vid de åt konsthögskolan upplåtta lokalerna vid Sergelgatan i Stockholm för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 2,200 kronor.

För budgetåret 1927/1928 begärdes av Kungl. Maj:t och anvisades av riksdagen anslag för här ifrågavarande ändamål med oförändrade belopp. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60 av 1927 års åttonde huvudtitel) sammanfördes emellertid de båda anslagen till ett gemensamt anslag å 20,600 kronor. Jämväl för vart och ett av budgetåren 1928/1933 har ett anslag av 20,600 kronor för ändamålet anvisats av riksdagen.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har nu *akademien*, med beaktande av vad granskningsnämnden anfört rörande minskning av de till henne utgående anslagen, hemställt, att för budgetåret 1933/1934 måtte för ändamålet utverkas ett extra anslag av 18,700 kronor.

Härvid förutsätter akademien, att den anslagssumma av 13,200 kronor, som är avsedd till arvoden åt skolans lärare och åt en vaktmästare i skol-lokalerna vid Sergelgatan bibehålles. Genom att giva mindre omfattning åt undervisningen i speciella ämnen, för vilka extra lärarkrafter bruka inkallas, ävensom genom att begränsa övningarna i olika tekniska förfarings-sätt till sådana, som fordra mindre dyrbart material, anser sig akademien kunna göra någon besparing i de under anslaget ingående posterna för undervisning i speciella ämnen och för undervisningsmateriel m. m. Anslags-posten till handbiblioteket indrages tillfälligt. I likhet med vad förut föreslagits för byggnadsskolans och landskapsskolans elever inställas dekorativa skolans studieresor temporärt.

Akademien beräknar sålunda:

Arvoden	kronor 13,200: —
Undervisning i speciella ämnen (nu 2,200 kronor)	» 1,800: —
Undervisningsmateriel m. m. (nu 2,500 kronor)	» 2,000: —
Levande modeller	» 1,700: —
Handbiblioteket (nu 500 kronor)	» —
Studieresor (nu 500 kronor)	» —
kronor 18,700: —	

Jag tillstyrker det begärda anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 18,700.

[67.] 19. **Undervisning i materiallära.** I det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. för akademien för de fria konsterna å 125,200 kronor ingår jämlikt gällande stat ett belopp av 24,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid konsthögskolan m. m. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1926 skall av nämnda anslagspost utgå, jämte annat, ett belopp av 3,000 kronor till extra biträden vid konsthögskolan.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 71 av 1928 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade riksdagen till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 3,500 kronor. Jämväl för vartdera av budgetåren 1929/1933 har ett anslag för ändamålet å 3,500 kronor anvisats av riksdagen.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har nu *akademien* anhållit om utverkande av ett anslag av 3,500 kronor för ändamålet jämväl för budgetåret 1933/1934.

De skäl, som föranledde 1928 års riksdag att bevilja ett särskilt anslag för undervisningen i materiallära, äro uppenbarligen alltjämt för handen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag
av kronor 3,500.

Vid anmälan av punkterna 68—74 har ministern för utrikes ärendena Sandler icke närvarit.

Musikaliska akademien.

[68.] 20. **Musikaliska akademien: Avlöningar m. m.** Från och med budgetåret 1928/1929 har det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. vid musikaliska akademien utgått med 155,860 kronor. I detta belopp ingår en såsom förslagsanslag betecknad anslagspost å 57,500 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Från sistnämnda anslagspost skall enligt kungl. brev den 28 maj 1926 utgå ett belopp av högst 34,000 kronor till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen.

Granskningsnämnden har ansett, att åtskilliga minskningar borde kunna

vidtagas å de till akademien utgående anslagen. Vissa av dessa föreslagna anslagsminskningar hänföra sig till bestämda anslag och redovisas av mig under nästföljande punkter. Utöver dessa närmare fixerade besparingar anser emellertid granskningsnämnden, att övriga till akademien utgående anslag borde minskas med tillhoppa 10,000 kronor, vilken minskning borde kunna åstadkommas, bland annat, genom tillfälligt bortfallande av det extra reservationsanslaget å 3,500 kronor till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek. Sistnämnda fråga beröres under punkt 70 senare. Akademiens övriga anslagposter skulle sålunda minskas med sammanlagt 6,500 kronor. Enligt granskningsnämndens uppfattning borde fördelningen av den ifrågasatta minskningen på olika anslag ankomma på akademien, så att minsta möjliga olägenhet vållades akademiens verksamhet.

Musikaliska akademien anför härom i skrivelse den 27 september 1932 i huvudsak följande:

Det möter stora svårigheter att åstadkomma denna ytterligare anslagsminskning å 6,500 kronor. Akademiens upprepade framställningar om viss ökning av anslaget till undervisningen hava av statsfinansiella skäl ej funnits kunna föranleda annan åtgärd än anvisande för vartdera av budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 av ett extra anslag å 3,000 kronor till ökad undervisning i pianospelning och harmonilära. Under sådana förhållanden har, för upprätthållande av den påbudna och erforderliga undervisningen, annan utväg ej stått akademien till buds än att av sina enskilda medel tillskjuta vad som brustit i statens anslag. Vad akademien sålunda för året 1931/1932 tillsatt har utgjort 11,837 kronor, och för innevarande budgetår kommer motsvarande belopp att uppgå till 12,335 kronor. Ett sådant förhållande kan uppenbarligen icke i längden fortgå. Den undervisning, som bedrivs vid konservatoriet, avser utbildande av befattningshavare i statens och kyrkans tjänst samt andra idkare av en ur kulturell synpunkt betydelsefull konstart; och att en sådan undervisning skall i viss mån bekostas av en från staten fristående korporation är föga rimligt och i längden ohållbart.

Akademien har emellertid, med insikt om lägets allvar, tagit under omsorgsfullt överbäggande, huruvida icke någon mindre del av den undervisning, som honoreras ur den å akademiens stat upptagna anslagsposten å 57,500 kronor till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m., skulle, för den begränsade tid, varom nu är fråga, kunna något minskas. Akademien har därvid stannat vid, att den ur nyssnämnda anslag honorerade undervisningen i altviolinspelning, harpspelning samt spelning å fagott, flöjt och oboe kunde i viss mån reduceras. Den tillfälliga minskning av anslagsbeloppet, som härigenom skulle uppstå, kan beräknas till 2,000 kronor. Varje ytterligare begränsning av anslaget till icke-ordinarie befattningshavare avstyrker akademien på det bestämdaste.

Akademien tillstyrker sålunda en minskning av anslagsposten till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare med 2,000 kronor och hemställer att förslagsanslaget till avlöningar m. m. å 155,860 kronor nedsättes till 153,860 kronor, i samband varmed den i anslaget ingående posten: avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag 57,500 kronor, minskas

till 55,500 kronor, med iakttagande att till arvoden åt biträdande lärare m. m. ej må utgå mera än 32,000 kronor.

Återstoden av de till ett belopp av 10,000 kronor av granskningsnämnden föreslagna minskningarna å till akademien utgående anslag, alltså 4,500 kronor, vill akademien åstadkomma genom reduktion av anslaget till förstärkning av anslaget till materiel och expenser m. m. Till denna fråga återkommer jag under punkt 70.

Då jag intet har att erinra emot akademiens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av minskning av det i den ordinarie staten för musikaliska akademien upptagna förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 57,500 kronor, med 2,000 kronor till 55,500 kronor minska det i riksstaten under musikaliska akademien med rubrik: Avlöningar m. m. uppförda ordinarie förslagsanslaget,

nu	kronor 155,860,
med	» 2,000
till	» 153,860.

21. Musikaliska akademien: Materiel och expenser

m. m., oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 6,740.

[69.] 22. **Stipendier m. m. åt tonsättare.** På framställning av Kungl. Maj:t uppförde 1893 års riksdag å musikaliska akademiens ordinarie stat ett reservationsanslag å 6,000 kronor till stipendier åt yngre, svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst samt till belöning åt eller uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde.

Anslaget höjdes sedermera av 1909 års riksdag till 15,000 kronor, med vilket belopp det utgick till och med år 1919. Med anledning av Kungl. Maj:ts på departementschefens hemställan avlätna proposition i ämnet beslöt 1919 års riksdag att å musikaliska akademiens stat under benämning: Till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten, uppföra ett ordinarie reservationsanslag av 25,000 kronor.

Bestämmelser rörande anslagets användning äro meddelade genom kungörelse den 7 november 1919, nr 717, angående stipendier m. m. åt tonsättare, däri föreskrivits bland annat följande: Anslaget kan användas a) till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, b) till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musika-

liska arbeten av högre värde samt c) till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten. Stipendium beviljas för en tid av två år och utgår med belopp av minst 2,000 kronor och högst 4,000 kronor om året. Tiden för åtnjutande av stipendium kan dock förlängas tre gånger, varje gång med ett år. Vid varje sådan förlängning kan stipendiebeloppet inom ovan angivna gränser ändras. Akademien skall efter prövning av inkomna ansökningar avgiva förslag i ämnet till Kungl. Maj:t, därvid akademien äger att till uppmuntran eller belöning jämväl föreslå person, som ej ingivit ansökning därom.

Statens organisationsnämnd tillstyrkte, då frågan om anslagets storlek för innevarande budgetår var före, att för detta budgetår skulle äskas ett belopp av högst 10,000 kronor, därest överhuvud förevarande ändamål ansåges böra i fortsättningen tillgodoses genom anslag å riksstaten. Organisationsnämnden erinrade, att under de senaste decennierna staten på flera andra sätt trätt hjälpsamt emellan för att höja musiklivet. Härtill kom den väsentligt förbättrade möjlighet till ekonomiskt utbyte av musikaliska verk, som genom lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk beretts tonsättare. Det syntes därför med fog kunna sättas i fråga, om detta anslag alltjämt borde utgå.

Under alla förhållanden syntes det organisationsnämnden, som gjort sig underrättad om det sätt, varpå anslaget under de senare åren fördelats, att understöd därifrån borde utgå allenast i form av stipendier till yngre musiker med anslag för tonsättningskonst; och torde anslaget för sådant fall böra väsentligen nedsättas.

I anledning härav föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att minska ifrågasatt anslag för budgetåret 1932/1933 med 10,000 kronor till 15,000 kronor, vilket även blev riksdagens beslut. Min företrädare i ämbetet anförde under förevarande punkt i åttonde huvudtiteln, i vad anginge frågan om anslagets ändamål, att han visserligen icke helt kunde instämma i de skäl, som av organisationsnämnden anförts i frågan, men dock ansåg mycket tala för att understöd från anslaget företrädesvis måtte utgå i form av stipendier till yngre musiker. I vart fall ville han icke nu föreslå någon ändring i anslagets rubrik och ej heller torde någon ändring i sagda kungörelse behöva ifrågakomma, då det torde stå Kungl. Maj:t fritt att fördela anslaget enligt däri angivna grunder, dock med iakttagande av att stipendier till yngre musiker i främsta rummet borde utdelas. Denna uppfattning biträdades även av riksdagen.

Nu har *granskningsnämnden* ansett förevarande anslag kunna under rådande förhållanden minskas ytterligare med 5,000 kronor till 10,000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1932 har däremot *musikaliska akademien* hemställt, att anslaget måtte upptagas med det belopp av 25,000 kronor, vartill detsamma intill innevarande budgetår uppgått, och att det under inga omständigheter måtte nedsättas under det nu utgående beloppet av 15,000 kronor.

Akademien anför härom i huvudsak följande:

Akademien anmärker, att den ytterligare nedsättning av anslaget, som förordas i granskningsnämndens promemoria, icke där motiverats. Motiveringen torde vara att söka i ett av statens organisationsnämnd tidigare avgivet i 1932 års statsverksproposition intaget utlåtande, vari framhållits, att staten på flera andra sätt trätt hjälpende emellan för att höja musiklivet, och tillika hänvisats till den väsentligt förbättrade möjlighet till ekonomiskt utbyte av musikaliska verk, som skulle hava beretts upphovsmännen genom lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk.

I anledning av vad sålunda förekommit anser akademien sig, med den kännedom hon äger om hithörande förhållanden, kunna konstatera, att de möjligheter till ekonomiskt utbyte, som för närvarande äro förknippade med tonsättareverksamhet inom den ur kulturell synpunkt beaktansvärda musikens område, äro synnerligen begränsade. Till belysning härav vill akademien hänvisa till det utlåtande akademien den 29 mars 1928 avgivit till riksdagens andra kammars första tillfälliga utskott vid 1928 års riksdag. Av sagda utlåtande framgår, att de belopp, som under tiden närmast före utlåtandets tillkomst kunnat till mera bemärkta svenska tonsättare utgå för utförandet av deras tonskapelser, varit tämligen blygsamma (exempelvis för H. Alfvén 1,331 kronor 70 öre, för W. Peterson-Berger 969 kronor 60 öre och för K. Atterberg 1,256 kronor 80 öre.) Någon väsentlig ökning av tonsättarnas inkomster för utförda verk har, så vitt akademien kunnat utröna, ej under de sedermera gångna åren inträtt och torde knappast under en närmare framtid vara att påräkna. Då organisationsnämnden i detta sammanhang hänvisar till att staten under de senaste decennierna på flera sätt trätt hjälpende emellan för musiklivets höjande torde härmed företrädesvis åsyftas det stöd staten lämnat vissa i olika delar av landet verkande orkesterföreningar. Att detta stöd skulle hava i nämnvärd grad lett till förbättrande av de svenska tonsättarnas ekonomiska ställning lär emellertid ej kunna med fog påstås. Till belysning härav torde vara tillfyllest att framhålla, hurusom enligt tillgängliga upplysningar det sammanlagda belopp, som under ettvarit av åren 1929/1931 från samtliga med fast personal arbetande orkesterföreningar i landet utgått till svenska tonsättare, utgjort omkring 1,000 kronor.

De inkomster, som äro att påräkna av musikaliska verks utgivande i tryck eller deras mångfaldigande genom grammofon eller ljudfilm, kunna visserligen, när det gäller tonsättningar inom den s. k. schlagermusikens fält, någon gång vara avsevärda nog, men för svenska tonsättare på den gedignare musikens område äro de inkomster, som i dessa avseenden kunna påräknas, så gott som betydelselösa.

Då akademien således icke kan erkänna berättigandet av organisationsnämndens påstående om en på senare tid inträdd väsentlig förbättring av tonsättarnas utkomstmöjligheter, vågar akademien hysa förhoppning, att statsmakterna skola, trots nuvarande statsfinansiella svårigheter, behjärta angelägenheten av att den inhemska skapande tonkonsten erhåller en någorlunda effektiv uppmuntran från statens sida. Akademien anser sig alltså böra hemställa, att ifrågavarande anslag måtte i nästkommande statsverksproposition upptagas med det belopp av 25,000 kronor, vartill detsamma intill innevarande budgetår uppgått, och att det under inga omständigheter må nedsättas under det nu utgående beloppet av 15,000 kronor.

Akademien erinrar om organisationsnämndens uttalande, att understöd bordo

utgå allenast i form av stipendier till yngre musikidkare och alltså icke, såsom enligt nu gällande bestämmelser, få användas även till uppmuntran åt mognare tonsättare för fortsatt verksamhet eller till belöning åt framstående äldre skapande tonkonstnärer för tidigare utförda verk. Akademien avstyrker för sin del, med hänvisning till vad i det föregående anförts, meddelande av föreskrifter, som utestänga äldre och mognare tonsättare från möjligheten att komma i betraktande vid anslagsbeloppets fördelning eller överhuvud begränsa möjligheten att efter de vid fördelningen föreliggande omständigheter bedöma huruvida understöd må utgå även i annan form än såsom studiestipendier. Det vore enligt akademiens mening föga tilltalande, att staten skulle på förhand avskära sig möjligheten att stödja en eller annan redan utbildad tonsättare, av vars fortsatta verksamhet kunde påräknas värderika bidrag till den inhemska tonkonsten, eller någon åldrande tonkonstnär av synnerlig förtjänst.

Vidare har *styrelsen för föreningen Svenska tonsättare* i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hemställt om åtgärder, dels att ifrågakvarande anslag måtte höjas till 25,000 kronor dels ock att anslaget måtte så disponeras, att det i främsta rummet användes för uppmuntran till skapande av musikaliska verk av högt värde samt till belöningar för sådan produktion.

Med hänsyn till nu rådande statsfinansiella förhållanden finner jag mig nödsakad förorda en nedsättning av anslagsbeloppet till 10,000 kronor. Vad angår grunderna för fördelningen av ifrågakvarande anslag, saknar jag anledning att nu ingå på denna fråga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det i staten för musikaliska akademien uppförda *ordinarie* reservationsanslaget till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anslag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten,

nu	kronor 15,000,
med	» 5,000
till	» 10,000.

[70.] **23. Förstärkning av reservationsanslaget till materiel och expenser m. m.** Till förstärkning av musikaliska akademiens ordinarie reservationsanslag till materiel och expenser m. m. anvisade riksdagen för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 16,500 kronor, därav 2,000 kronor voro avsedda för biblioteket. För ett vart av budgetåren 1927/1932 har till förstärkande av samma ordinarie reservationsanslag såsom extra anslag anvisats ett belopp av 16,500 kronor samt till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor. I anledning av Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för bud-

getåret 1932/1933 sänkt förstnämnda extra anslag till 15,500 kronor samt för sistnämnda ändamål anvisat ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

Granskningsnämnden har, såsom ovan under punkt 68 anförts, föreslagit att vissa till akademien utgående anslag borde minskas med tillhopa 10,000 kronor. Enligt vad nämnden erfarit, borde det extra reservationsanslaget till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek å 3,500 kronor tillfälligtvis kunna upphöra att utgå. I övrigt borde det få ankomma på akademien att avgiva förslag beträffande den ifrågasatta minskningens fördelning på olika anslag, så att härigenom minsta möjliga olägenhet vållades akademiens verksamhet. Under nyssnämnda punkt 68 har på akademiens förslag av mig ifrågasatts en minskning i hennes ordinarie stat med 2,000 kronor.

Musikaliska akademien har i skrivelse den 27 september 1932 tillstyrkt granskningsnämndens nyssnämnda förslag om temporärt indragande av extra reservationsanslaget till bindning av böcker m. m. å 3,500 kronor. Någon alltför stor olägenhet av denna indragning behöver enligt akademiens mening icke uppstå, ifall ifrågavarande arbete kan återupptagas under budgetåret 1934/1935. Akademien föreslår vidare, att återstående delen av den av granskningsnämnden önskade nedskärningen vinnes genom minskning av ordinarie reservationsanslaget till materiel och expenser m. m. med 4,500 kronor till 11,000 kronor.

Akademien erinrar om den innevarande budgetår vidtagna nedsättningen av förevarande ordinarie reservationsanslag och anför därefter i huvudsak:

Skulle man vid denna nedsättning hava utgått från det antagandet, att akademiens expenser rimligen skulle kunna reduceras, är ett dylikt antagande felaktigt. I verkligheten hava dessa expenser under nästförflutna budgetår uppgått till 33,281 kronor; och ehuru akademien vid noggrant övervägande funnit en begränsad minskning kunna komma till stånd under innevarande och nästkommande budgetår, torde vara uppenbart, att en definitiva väsentlig nedskärning av statsanslaget vore föga rimlig. Akademien förklarar sig emellertid beredd att, om ifrågavarande anslag å 15,500 kronor skulle för budgetåret 1933/1934 nedsättas till 11,000 kronor, av sina egna medel fylla den avsevärda brist, som kommer att uppstå. Akademien finner det nämligen i alla händelser ligga närmare till hands, att en såsom oundviklig betraktad anslagsminskning går ut över expenserna än att den väsentligen drabbar den av statsmakterna såsom nödvändig erkända undervisningen vid ett statsläroverk.

Med hänsyn till rådande förhållanden finner jag granskningsnämndens förslag om minskning av vissa till akademien utgående anslag berättigat, och då jag intet har att erinra emot den av akademien förordade fördelningen av dessa anslagsminskningar och ej heller har något att erinra emot ett tillfälligt indragande av extra reservationsanslaget till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkande av det för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel och expenser m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 11,000.

[71] 24. Biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 64 av 1927 års åttonde huvudtitel) anvisade 1927 års riksdag till biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien vid vården av biblioteket för budgetåret 1927/1928 ett extra anslag av 1,500 kronor. Jämväl för budgetåret 1928/1929 anvisade riksdagen, samtidigt med att riksdagen beslöt inrättandet från och med den 1 juli 1928 av en ordinarie bibliotekariebefattning vid musikaliska akademien, ett extra anslag av 1,500 kronor till biträde åt bibliotekarien. Enahanda belopp har för samma ändamål av riksdagen anvisats även för varteråren 1929/1933.

I skrivelse den 27 september 1932 har nu *musikaliska akademien* hemställt om utverkande av ett anslag av 1,500 kronor för samma ändamål för budgetåret 1933/1934.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är erforderligt jämväl för nästkommande budgetår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien vid vården av biblioteket för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 1,500.

[72.] 25. Ökad undervisning i pianospelning och harmonilära.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen till ökad undervisning i pianospelning och harmonilära vid musikkonservatoriet för varteråren 1931/1933 anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor. Beträffande de skäl, som lågo till grund för beviljandet av nämnda anslag, tillåter jag mig hänvisa till punkt 83 av 1931 års åttonde huvudtitel.

I skrivelse den 27 september 1932 har nu *musikaliska akademien* gjort framställning om äskande av enahanda anslag för budgetåret 1933/1934.

Ifrågavarande anslag synes erforderligt jämväl för budgetåret 1933/1934 och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ökad undervisning i ämnena pianospelning och harmonilära vid musikkonservatoriet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000.

[73.] 26. Beredande av ökat lokalutrymme åt musikaliska akademien m. m. Musikaliska akademien har för närvarande sina lokaler in-

rymda dels i akademiens hus vid Stallgatan 2 och dels i det därintill belägna f. d. Kjellbergska huset vid Norra Blasieholmshamnen 13 (fastigheten nr 9 i kvarteret Ladugårdsbron) vilket genom beslut av 1926 års riksdag inköpts av staten att delvis upplåtas till akademien för att därmed tillgodose dess lokalbehov för den närmaste framtiden.

Beträffande förvärvet av sistnämnda hus anholder jag att i huvudsak få hänvisa till punkt 13 av 1926 års sjätte huvudtitel; här torde jag endast behöva erinra om följande förhållanden.

Med anledning av musikaliska akademiens under en följd av år gjorda framställningar angående behovet av utvidgade och förbättrade lokaler för det under akademiens överinseende ställda musikkonservatoriet samt för akademiens tjänstemän och bibliotek liksom även nödvändigheten av hygieniska bostäder åt akademiens vaktmästare och portvakt inköptes nämnda fastighet att delvis upplåtas till akademien för att därmed tillgodose dess lokalbehov för den närmaste framtiden, men delvis uthyras. I en skrivelse, som akademien i ärendet avlatit den 15 december 1925, hade akademien emellertid framhållit, att längre fram i tiden ett utvidgande av konservatoriets undervisning och av akademiens uppgifter i det hela kunde komma att nödvändiggöra en fullständig nybyggnad. Likväl syntes det akademien, att den ökning av antalet lektionsrum i den nya fastigheten, som enligt byggnadsstyrelsens förslag till lokaldisposition skulle komma att stå till konservatoriets förfogande, vore någorlunda tillfyllest för den närmaste framtiden. I akademiens skrivelse i ärendet den 15 december 1925, vari akademien bestämt förordade inköpet med hänsyn till de stora fördelar det samma syntes erbjuda, anförde akademien emellertid följande: Beträffande först frågan om undervisningslokaler syntes de åtta nya lektionsrum, som enligt byggnadsstyrelsens förslag till lokaldisposition skulle komma att stå till konservatoriets förfogande, vara någorlunda tillfyllest för den närmaste framtiden, och i den mån de lägenheter i f. d. Kjellbergska huset, som enligt förslaget tillsvidare skulle uthyras, senare kunde tagas i bruk för akademiens behov, vunnas en ganska väsentlig förbättring i det nuvarande läget.

Vad beträffade frågan om lokaler för akademiens bibliotek ansåge akademien byggnadsstyrelsens förslag om sådana lokalers inredande i källarvåningen av akademiens nuvarande byggnad vara ägnat att avhjälpa de rådande missförhållandena samt för lång tid framåt tillgodose de krav, som borde ställas på bibliotekets rationella skötsel och vård, även i händelse av samlingarnas ansehlga tillväxt, i vilket avseende kunde nämnas, att det utrymme av omkring 1,600 hyllmeter, som beräknats stå till buds enligt byggnadsstyrelsens förslag, till en början syntes bliva upptaget allenast till något över hälften.

Vid den nya fastighetens förvärvande, uttalade departementschefen i nyssberörda punkt 13 i 1926 års åttonde huvudtitel — med framhållande av att den till inköp föreslagna fastigheten icke till en början behövde helt tagas i anspråk för akademiens lokalbehov — att i händelse av en ökning i detta behov en lätt tillgänglig lokalreserv förefunnas.

Av de i den inköpta fastigheten belägna lokalerna är bottenvåningen uthyrd till privat person enligt hyreskontrakt löpande med sex månaders upp-

sägning, varjämte tre rum i våningen en trappa upp disponeras av arbetsrådet jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 september 1926.

I skrivelse den 14 september 1931 — beträffande vilken jag i huvudsak tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet — har *musikaliska akademien* framhållit, att behov av ökade utrymmen för akademien och dess läroverk numera inträtt, i det att med fastställandet av nytt reglemente för musikkonservatorium den 16 april 1930 nya läroämnena tillkommit, liksom ökad undervisning inom andra ämnen påfordrades. Därjämte hade behovet av utvidgade lokaler för biblioteket blivit allt kännbarare liksom ock kravet på en hygienisk bostad åt akademiens portvakt.

Akademien har i sin skrivelse meddelat, att akademien den 31 mars 1931 hos *byggnadsstyrelsen* hemställt om utredning angående de åtgärder, som borde vidtagas för att tillgodose akademiens ökade lokalbehov. Med anledning härav hade byggnadsstyrelsen låtit i samråd med akademien uppgöra ett förslag till vissa ändringsarbeten såväl inom akademiens huvudbyggnad som i f. d. Kjellbergska huset, vilket förslag framställdes å tre ritningar, som jämte byggnadsstyrelsens skrivelse i ämnet och tillhörande kostnadsberäkning — den sistnämnda slutande å ett belopp av 38,000 kronor — bifogats akademiens skrivelse.

Enligt det sålunda uppgjorda förslaget skulle bibliotekskokal inredas i gårdsflygeln till f. d. Kjellbergska huset, under det att den för närvarande uthyrda bottenvåningen i sistnämnda byggnad ävensom de av arbetsrådet nu innehavda rummen i våningen en trappa upp skulle tagas i anspråk för musikkonservatoriet. Vidare skulle rummen nr 32 och 33 i akademiens huvudbyggnad iordningställas till bostad för portvakt och rum för expeditionsvakt. Slutligen skulle smärre entréförändringar vidtagas jämte erforderliga reparationsarbeten samt installation av värmeledning i de delar av f. d. Kjellbergska huset, som för närvarande icke äro försedda med dylik uppvärmning, samt i vissa rum i akademiens huvudbyggnad.

Musikaliska akademien slutar sin skrivelse av den 14 september 1931 med att hemställa, dels att Kungl. Maj:t måtte till 1932 års riksdag avlåta proposition med förslag, att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 38,000 kronor för beredande av ökat lokalutrymme för akademien enligt det av byggnadsstyrelsen uppgjorda förslaget, dels ock att åtgärder måtte snarast möjligt vidtagas i syfte att akademien måtte komma i besittning av de delar av det f. d. Kjellbergska huset, som för närvarande vore på annat sätt disponerade.

I ärendet har *byggnadsstyrelsen* den 8 oktober 1931 avgivit utlåtande och därvid anført bland annat:

Byggnadsstyrelsen får, med vitsordande av det av *musikaliska akademien* i dess förevarande framställning angivna lokalbehov, tillstyrka, att proposition avlåtes till riksdagen om anvisande av ett anslag av 38,000 kronor för bestridande av ökat lokalutrymme åt akademien enligt det av byggnadsstyrelsen upprättade, i framställningen omförmälda förslag.

Vid bifall härtill måste nya lokaler beredas arbetsrådet, och kan för sådant ändamål erforderligt utrymme erhållas i våningen tre trappor upp i den kronan tillhöriga fastigheten i kvarteret Mercurius med adressnummer 9 vid Storkyrkobrinken.

Statens organisationsnämnd har i sitt »Betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod» (Statens offentliga utredningar 1932: 25) — efter en redogörelse för den i ärendet förebragta utredningen — anført:

Organisationsnämnden finner sig böra förorda, att de omändrings- och utvidgningsarbeten å ifrågavarande byggnader för akademiens räkning, som sålunda föreslagits, inom den närmaste tiden bringas till utförande. Nämnden föreslår därför, att anslag för ändamålet anvisas för budgetåret 1933/1934. Därvid är att märka, att vid förslagets genomförande nya lokaler måste beredas åt arbetsrådet.

Med anledning av vad organisationsnämnden sålunda anført har byggnadsstyrelsen till en början berett *musikaliska akademien* tillfälle att ånyo yttra sig i frågan. Med anledning härav har akademien — efter hörande av sitt förvaltningsutskott — i skrivelse den 31 oktober 1932 ytterligare understrukt behovet av snara åtgärder samt hemställt om byggnadsstyrelsens medverkan till att akademiens lokalbrist måtte avhjälpas i enlighet med ovannämnda, av styrelsen uppgjorda förslag.

För egen del har *byggnadsstyrelsen* i utlåtande den 7 november 1932 anført bland annat:

Byggnadsstyrelsen, som icke finner anledning att föreslå någon ändring med avseende å de tidigare beräknade kostnaderna för förslagets genomförande, får tillstyrka, att proposition avlåtes till 1933 års riksdag om anvisande för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 av ett extra reservationsanslag av 38,000 kronor.

Vad beträffar frågan om beredande av nya lokaler åt arbetsrådet får byggnadsstyrelsen slutligen framhålla, att den av styrelsen i dess utlåtande den 8 oktober 1931 angivna lokalen i den kronan tillhöriga fastigheten i kvarteret Mercurius med adressnummer 9 vid Storkyrkobrinken numera tagits i anspråk för annat ändamål. Därest annan lämplig lokal icke skulle kunna beredas arbetsrådet inom någon kronan tillhörig fastighet torde arbetsrådets lokalfråga utan svårighet kunna tillsvidare lösas genom förhyrning, och torde byggnadsstyrelsen framdeles bliva i tillfälle att återkomma beträffande denna fråga.

Jag anser mig böra biträda det av *musikaliska akademien* i samråd med byggnadsstyrelsen framlagda och av organisationsnämnden tillstyrkta förslaget om beredande av ökat utrymme åt akademien. Mot de i ärendet företedda ritningarna och kostnadsberäkningarna har jag icke funnit något att erinra.

Departementschefen.

Såsom av handlingarna framgår, disponerar arbetsrådet för närvarande vissa rum i den till ombyggnad föreslagna fastigheten. Ett bifall till för-

slaget förutsätter alltså, att nya lokaler beredas arbetsrådet. Byggnadsstyrelsen har härom i sitt utlåtande den 7 november 1932 anfört, att, därest lämplig lokal icke skulle kunna beredas arbetsrådet inom någon kronan tillhörig fastighet, arbetsrådets lokalfråga torde utan svårighet kunna tills vidare lösas genom förhyrning. I anslutning härtill vill jag förorda att, sedan medel för byggnadsarbetena må hava blivit av riksdagen beviljade, arbetsrådets lokalfråga ånyo upptages till prövning och avgörande, innan byggnadsarbetena igångsättas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag av ökade utrymmen för musikaliska akademien med musikkonservatoriet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 38,000.

[74.] 27. **Kurser för utbildande av kyrkomusiker.** Efter av Kungl. Maj:t därom gjord framställning beslöt 1930 års riksdag att *dels* för anordnande under år 1930 vid fyra folkskoleseminarier av kurser för utbildande av kyrkomusiker för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor, *dels ock* medgiva, att, i fall då kompletterande undervisning vid folkskoleseminarium erfordrades för dem av seminariets elever, som deltagit i kurs för utbildande av kyrkomusiker, ersättning till vederbörande lärare för s. k. övertimmar finge, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna (se närmare punkt 77 av 1930 års åttonde huvudtitel).

Anslag för ifrågavarande ändamål hava på Kungl. Maj:ts förslag beviljats jämväl för vartdera av budgetåren 1931/1933, varvid anslagets belopp för beredande av resekostnadsersättning åt kursledare höjts till 12,500 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 förordnade Kungl. Maj:t, att kurser för utbildande av kyrkomusiker skulle sommaren 1932 anordnas vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Luleå; och skulle tillika för dessa kurser gälla bestämmelser, motsvarande de föreskrifter, som meddelats för närmast föregående kurser och som återgivits under punkt 85 i 1932 års åttonde huvudtitel.

Granskningsnämnden har beträffande detta anslag anfört följande:

Anslaget avser ett ändamål, som ligger utanför musikaliska akademiens omedelbara verksamhetsområde. Det undandraget sig nämndens bedömande, huruvida ett inställande av dessa kurser är förenat med sådana olägenheter, att icke ett tillfälligt uppskov för ett eller annat år kan äga rum. Därest så skulle kunna ske, utgår nämnden från, att intet anslag för ändamålet kommer att anvisas för budgetåret 1933/1934. Nämnden anser sig emellertid icke böra framställa något bestämt yrkande i här förevarande avseende.

Musikaliska akademien har i skrivelse den 27 september 1932 gjort framställning om anslag för berörda ändamål jämväl för budgetåret 1933/1934. Efter en redogörelse för kursernas ändamål och betydelse samt det resultat av verksamheten, som hittills vunnits — i vilket avseende jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet — slutar akademien med att framhålla bland annat följande:

Så framt det betraktas såsom en samhällsangelägenhet att personer med kompetens för förenade organist- och skollärartjänster stå de mindre församlingarna till buds, synas ifrågavarande kurser erbjuda en synnerligen lämplig utväg att med jämförelsevis ringa utgift — ojämförligt mindre än kostnaden för de statliga organistiskolor, som eljest varit ifrågasatta — sörja för den erforderliga utbildningen av dylika kyrkomusiker; och akademien vågar hoppas att längre fram, under en mera gynnsam statsfinansiell situation, statsmakterna skola finna sig manade att i åtskilligt större omfattning än hittills anordna undervisning av denna art. I alla händelser är det emellertid angeläget, att de nu lyckosamt igångsatta kurserna icke avbrytas. Att, såsom granskningsnämnden ifrågasatt, låta kurserna inställas ett eller annat år skulle vara synnerligen betänkligt. Då kurserna äro anordnade efter en plan som — bortsett från något fall där elev tidigare förskaffat sig avsevärd, utbildning — omfattar tre somrars undervisning jämte de musikstudier, som vid seminarierna stå eleverna till buds under terminerna, skulle för de 48 elever, som årligen deltaga i dessa kurser och därå offra tid, arbete och kostnad, ett avbrytande av den planlagda undervisningen vara till synnerligt men och ur det allmännas synpunkt innebära ett bortkastande av vunna resultat.

Med hänsyn till det sålunda anförda hemställer akademien, att ifrågavarande anslag måtte utan minskning utgå under budgetåret 1933/1934.

Nu rådande förhållanden nödsaka mig att förorda en nedsättning av ifrågavarande anslag. — Genom begränsningar av arvoden för undervisningstimme — nu nio kronor — eller genom andra åtgärder i besparings-syfte torde en nedsättning av anslagsbeloppet vara möjlig utan att den förevarande organisationen behöver rubbas. Jag nödgas för ändamålet förorda ett till 10,000 kronor begränsat belopp för budgetåret 1933/1934. Därest riksdagen beviljar medel till fyra dylika kurser under år 1933, torde liksom beträffande 1932 års kurser behovet av s. k. övertimmar i musik ökas, och vill jag hemställa, att riksdagens medgivande utverkas, att ersättning härför får utgå från anslaget till folkskoleseminarierna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för anordnande under år 1933 vid fyra folkskoleseminarier av kurser för utbildande av kyrkomusiker för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 10,000,

dels ock medgiva, att i fall, då kompletterande undervisning vid folkskoleseminarium erfordras för dem av semi-

nariets elever, som deltagit i kurs för utbildande av kyrkomusiker, ersättning till vederbörande lärare för s. k. övertimmar må, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

De kungliga teatrarna.

28. **Kungl. operan**, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 150,000.

[75.] 29. **Brandförsäkring av, viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad löseegendom m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen under en följd av år anvisat medel å extra stat dels till gäldande av årspremie för brandförsäkring av staten tillhörig, i operabyggnaden förvarad löseegendom, dels ock till gäldande av årspremier för brandförsäkring av staten tillhörig, i dramatiska teaterns byggnad och i ett magasin vid Solnavägen i kvarteret Cedern förvarad löseegendom ävensom av själva magasinet.

För budgetåret 1928/1929 utgjorde anslaget 13,314 kronor, för budgetåret 1929/1930 13,534 kronor, för budgetåret 1930/1931 13,567 kronor, för budgetåret 1931/1932 13,147 kronor och för budgetåret 1932/1933 13,985 kronor.

I skrivelse den 30 juni 1932 har *styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag* hemställt om erforderliga medel för brandförsäkring för tiden den 15 juli 1933—den 15 juli 1934 av kungl. teaterns staten tillhöriga löseegendom, förvarad dels i kungl. operahuset och dels i en staten tillhörig magasinsbyggnad vid Ekbacken å Ladugårdsgärde, samt av sagda magasinsbyggnad.

Premien för löseegendomen uppginge till 7,784 kronor 52 öre och premien för magasinsbyggnaden till 104 kronor 50 öre. I en sedermera ingiven promemoria har styrelsen meddelat, att på grund av en i operahuset inmonterad brandsignalanläggning medgivits en rabatt å brandförsäkringspremien för löseegendomen med 197 kronor 39 öre, till följd varav sammanlagda premiekostnaden skulle utgöra (7,587:13 + 104:52 =) 7,691 kronor 63 öre.

Vidare har *styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag* i skrivelse den 24 september 1932 anhållit om utverkande av anslag för budgetåret 1933/1934 till gäldande av årspremien för brandförsäkring av staten tillhörig löseegendom, för närvarande förvarad dels i dramatiska teaterns byggnad, dels i en i kvarteret Cedersdal i Stockholm (senare eventuellt på annan plats) belägen förrådsbyggnad, dels ock i en av teatern förhyrd målarateljé vid Sibyllegatan, ävensom av sagda förrådsbyggnad.

Styrelsen anför:

För försäkringsåret 1 juli 1932—30 juni 1933 utgör försäkringsbeloppet 1,376,500 kronor, varav 1,316,500 kronor avse ifrågavarande lösegendom. Med bibehållande av dessa försäkringsbelopp beräknas premierna för försäkringsåret den 1 juli 1933—den 30 juni 1934 komma att uppgå till 5,051 kronor 11 öre.

Fortsatt anslag för här ifrågavarande ändamål är av behovet påkallat. De erforderliga försäkringspremierna uppgå till 12,742 kronor 74 öre eller i avrundat tal 12,745 kronor, vilket belopp torde böra äskas av riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gäldande av årspremier för brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom ävensom av ovan omförmälda förrådsbyggnader och där förvarad lösegendom för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 12,745 att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersexpeditionen.

1. **Universitetskanslersexpeditionen, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 22,950.

Vid anmälan av punkterna 76—82 har statsrådet Undén icke närvarit.

Uppsala universitet.

[76.] 2. **Universitetsstaten.** Anslagen till universitetet i Uppsala uppgå för budgetåret 1932/1933 — om hänsyn ej toges till ett tillfälligt anslag å 238,000 kronor till om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen — till sammanlagt 2,111,284 kronor. Det ordinarie anslaget till universitetsstaten för nämnda budgetår är upptaget med ett belopp av 1,381,804 kronor.

Granskningsnämnden har föreslagit vissa beskränningar av de till universitetet i Uppsala utgående anslagen och därvid anført bland annat:

I annat sammanhang kommer nämnden att framställa förslag beträffande minskning av de centrala ämbetsverkens anslag till *icke-ordinarie befattningshavare*, och ungefär motsvarande minskning torde böra vidtagas även beträffande universitetet i Uppsala.

I universitetsstaten ingå arvoden till assistenter och amanuenser med tillhopa 95,950 kronor. Till icke-ordinarie befattningshavare vid biblioteket utgår ett anslag å 41,700 kronor. Slutligen utgår ett extra anslag å 44,280 kronor till avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. Summan av dessa anslag utgör 181,930 kronor. Genom nedbringande, där så låter sig göra, av de extra befattningshavarnas antal och genom minskning i andra fall av de till dem utgående arvoden torde å nu nämnda anslag en minskning med 15,000 kronor kunna ernås.

Anslagen till *biblioteket* för bokinköp och bokbindning m. m. uppgå för budgetåret 1932/1933 till sammanlagt 153,500 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår utgör en minskning med 10,000 kronor. För budgetåret 1923/1924 uppgingo motsvarande anslag däremot endast till sammanlagt 84,000 kronor.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden och under hänvisning till vad nämnden föreslagit beträffande motsvarande anslag till kungl. biblioteket vill nämnden föreslå, att de till universitetsbiblioteket i Uppsala utgående anslagen måtte för budgetåret 1933/1934 minskas med 40,000 kronor i förhållande till det för budgetåret 1932/1933 anvisade beloppet.

Nämnden är medveten om, att vid ett bifall till detta förslag stora svårigheter komma att uppstå för biblioteket. För att i någon mån neutralisera dessa svårigheter, synes fortsatt uppmärksamhet böra ägnas åt frågan, huruvida icke beträffande inköp av utländsk litteratur, såväl böcker som tid-

skrifter, ett intimare samarbete än vad nu är fallet kan etableras mellan kungl. biblioteket och de båda universitetsbiblioteken.

Anslagen till *materiel* vid universitetet i Uppsala uppgå, om hänsyn ej toges till universitetsbibliotekets nyssberörda anslag, till sammanlagt 506,680 kronor.

Nämnden vill förorda, att dessa anslag sänkas med tillhopa 55,000 kronor. Den närmare fördelningen av detta belopp torde få ankomma på vederbörande akademiska myndigheter.

Sammanlagt skulle alltså anslagen till universitetet i Uppsala för budgetåret 1933/1934 — oavsett engångsanslaget till om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen — sänkas med 110,000 kronor i förhållande till de för budgetåret 1932/1933 utgående anslagen.

Till Kungl. Maj:t hava nu inkommit framställningar från vederbörande akademiska myndigheter rörande anslag till universitetet i Uppsala för budgetåret 1933/1934, varvid jämväl granskningsnämndens nyssberörda förslag tagits under omprövning.

Innan jag övergår till en närmare redogörelse för de sålunda inkomna förslagen, anhåller jag här att få anmäla en av *kanslern för rikets universitet* den 28 september 1932 avlåten skrivelse rörande samtliga de på kanslern ankommande riksdagspetita för budgetåret 1933/1934. Kanslern har därvid anfört huvudsakligen följande:

Jag har ansett lämpligt att i korthet redogöra för min uppfattning rörande den föreliggande situationen och möjligheten att genomföra det av granskningsnämnden uppgjorda besparingsprogrammet.

Jag vill då först framhålla, att jag ansett mig kunna utgå ifrån, att den statsfinansiella situationen under budgetåret 1933/1934 kommer att nödvändiggöra avsevärda besparingar och indragningar inom alla förvaltningsgrenar och beträffande alla de kategorier av anslag, som ej äro till beloppet bundna. Under denna förutsättning äro givetvis universiteten och högskolorna beredda att bära sin del av bördan och att medverka till att besparingsprogrammet måtte kunna genomföras på ett sådant sätt, att olägenheterna av anslagsminskningen bliva så litet märkbara som möjligt.

De av granskningsnämnden föreslagna besparingarnas storlek vid de olika universiteten och instituten framgår närmare av här efteråt intagna tablå.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Hela anslagsbeloppet för budgetåret 1932/1933 (med avdrag för engångsanslag) Kronor	Sammanlagda beloppet av de anslagsposter, som skola bliva föremål för minskning Kronor	Föreslagen besparing Kronor	Besparingen utgör i % av beloppet i kol. 2	Besparingen utgör i % av beloppet i kol. 3
Uppsala universitet . . .	c. 2,111,000	c. 842,000	110,000	5,2	13,1
Lunds » . . .	c. 1,854,000	c. 655,000	90,000	4,9	13,7
Karolinska institutet . .	c. 849,000	Ej angivet	35,000	4,1	—
Tandläkarinstitutet . . .	c. 311,000	Ej angivet	15,000	4,8	—
Rasbiologiska institutet	72,000	60,000	10,000	13,9	16,7
	5,197,000		260,000	5,0	

Som av tablån framgår, äro de ifrågasatta besparingarna högst betydliga i förhållande till sammanlagda beloppet av de anslagsposter, som ansetts kunna bli föremål för minskning. Redan i detta sammanhang anser jag mig böra framhålla, att programmet icke låter sig på alla punkter genomföra, om man icke vill taga risken att åstadkomma svårbotliga, i vissa fall sannolikt irreparabla skador. Även där dylika risker icke föreligga, uppkomma i flertalet fall betydande olägenheter. Till dylika räknar jag då bland annat den sannolikt inträdande nödvändigheten att dels inställa vissa kurser och övningar, dels ock i betydligt större omfattning än för närvarande är fallet upptaga kursavgifter och laborationsavgifter av de studerande. De föreslagna anslagsminskningarna bli, med andra ord uttryckt, icke besparingar i egentlig mening, vunna genom ökad sparsamhet och omsikt under den så att säga normala verksamheten. De kunna vinnas endast genom att antingen inskränka denna normala verksamhet eller ock genom att skjuta över en del av utgifterna för undervisningen på de studerande.

En omständighet, som mycket försvårar genomförandet av det ifrågasatta besparingsprogrammet, är den omständigheten, att här ifrågavarande institutioner numera alldeles sakna eller hava endast obetydliga reservtillgångar, som kunna anlitas i en genom de hittills utgående anslagens kraftiga beskäring uppkommen nödsituation.

Några nya anslag, respektive höjning av äldre anslag anser jag mig kunna förorda endast i det fall, att detta är en nödvändig konsekvens av tidigare meddelade beslut.

Med särskilda skrivelser den 10 september 1932 har *det större konsistoriet* vid universitetet i Uppsala till universitetskanslern överlämnat sina framställningar rörande anslag för budgetåret 1933/1934. Jag kommer att redogöra för dessa förslag i samband med de olika anslagen. Konsistoriet har vid avgivandet av dessa förslag ansett sig kunna taga hänsyn till de av granskningsnämnden föreslagna besparingarna å anslagen till icke-ordinarie befattningshavare och till materiel samt avgivit förslag å de poster, som skola indragas eller minskas för vinnande av det önskade besparingsbeloppet. Vad materielanslagen beträffar, möjliggöras de av konsistoriet föreslagna besparingarna huvudsakligen därigenom, att på vissa poster, som icke hänföra sig till den egentliga materielanskaffningen för de vetenskapliga institutionerna, reservationer uppstått, vilka nu kunna tagas i anspråk. Skall anslagsminskningen fortfara under ett kommande år, måste, sedan nämnda reservationer förbrukats, institutionernas materielinköp inskränkas, en för den vetenskapliga undervisningen synnerligen betänklig åtgärd, som sannolikt komme att framtvinga ett belastande av de studerande med betydliga laborations- och kursavgifter. Däremot har konsistoriet bestämt motsatt sig den ifrågasatta sänkningen av bibliotekets anslag till bokinköp och bokbindning och i stället hemställt om höjning av extra anslaget med 10,000 kronor, d. v. s. till samma belopp som under budgetåret 1931/1932.

Sammanlagt innebära konsistoriets förslag en nettominskning av de till universitetet nu utgående anslagen med 60,000 kronor.

Jag återkommer längre fram under olika punkter till de av universitetet

förordade besparingsåtgärderna och övergår nu till vad i detta hänseende ifrågasatts beträffande den ordinarie universitetsstaten.

Beträffande det ordinarie anslaget till universitetsstaten har konsistoriet föreslagit en minskning med tillhopa 38,003 kronor å nedan angivna poster:

1) Å de i utgiftsstaten under I C. upptagna arvodena till amanuenser vid följande sju institutioner, nämligen anatomiska, histologiska, fysiologiska, medicinsk-kemiska, farmakologiska, astronomiska och geografiska institutionerna, vilka amanuenser utöver kontant lön åtnjuta förmån av fri bostad inom institutionen, skulle för denna förmån avdragas 200 kronor för en var, tillhopa 1,400 kronor. Vidare skulle för samtliga assistenter och amanuenser, med undantag av de vid akademiska sjukhuset anställda, å den kontanta lönen (beträffande en var av ovannämnda sju amanuenser reducerad med nyssnämnda belopp 200 kronor) avdrag göras med 6 procent. För hela avlöningssumman, 56,050 kronor, utgör avdraget således 3,363 kronor. Totala minskningen under denna post skulle alltså uppgå till 4,763 kronor.

Såsom motivering för detta förslag har det större konsistoriet anfört bland annat:

I granskningsnämndens yttrande uttalas beträffande nu ifrågavarande anslag följande: »Genom nedbringande, där så låter sig göra, av de extra befattningshavarnas antal och genom minskning i andra fall av de till dem utgående arvodena torde å nu nämnda anslag en minskning med 15,000 kronor kunna ernås.» På grund av detta uttalande och de i remissen givna direktiven, enligt vilka i detalj utförda förslag till besparingar böra av konsistoriet avgivas, även om konsistoriet anser sig icke kunna biträda förslagen, har konsistoriet vid anvisandet av besparingsmöjligheter beträffande anslag till amanuenser m. m. haft att välja mellan två utvägar. Den ena utvägen är indragning av vissa amanuensbefattningar, den andra är reduktion av de nu utgående arvodena. Den förra utvägen finner konsistoriet vara utesluten. De vid universitetets vetenskapliga institutioner anställda amanuenserna ha helt andra uppgifter än t. ex. amanuenser i ämbetsverken. De skola biträda vid undervisningen och det vetenskapliga arbetet å institutionerna och fullgöra därvid sysslor, som icke rimligen kunna övertagas av vederbörande prefekt. Amanuensbefattningar betraktas såsom ett led i den vetenskapliga utbildningen och innehavas vanligen icke någon längre tid av samme studerande. I regel finnes endast en avlönad amanuens vid varje institution eller självständig avdelning därav. Den återstående utvägen är sålunda en reduktion av amanuensarvoden. Konsistoriet kan icke utan starka reservationer biträda tanken på en sådan reduktion, men finner en besparingsåtgärd av dylik art mindre betänklig än en fullständig indragning av vissa hithörande befattningar.

Det ovan angivna belopp, som kan ifrågasättas såsom besparing å dessa arvoden, skulle såsom redan nämnts kunna fördelas på de olika befattningarna på det sätt att amanuenser, som för närvarande åtnjuta fri bostad jämte arvode, förpliktas erlagga hyresbelopp med 200 kronor, varjämte en minskning sker av arvodena med 6 procent.

Därest en dylik reduktion skulle av statsmakterna genomföras, torde det få ankomma på universitetsmyndigheterna att överväga i vad mån minskningen i arvode bör medföra en minskning även av de arbetsprestationer, som amanuenserna ha att utföra.

Vid konsistoriets ifrågavarande förslag äro fogade yttranden av *medicinska fakulteten*, av *filosofiska fakultetens* båda sektioner samt av *vissa institutionsprefekter*. Av dessa yttranden, beträffande vilka jag torde få hänvisa till handlingarna i ärendet, framgår, att förslaget i denna del mötts av mycket stora betänkligheter.

2. Den under I E. i staten upptagna anslagsposten å 600 kronor till en lärare i utförande av ritningar för vetenskapliga ändamål skulle utgå.

3. Den under II upptagna anslagsposten å 6,050 kronor till uppvärmning, belysning m. m. av de i Gustavianum inrymda institutionerna skulle utgå.

4. Den under II upptagna anslagsposten å 8,725 kronor till gymnastikinrättningen skulle utgå.

5. Den under II upptagna anslagsposten å 3,380 kronor till ridundervisningens uppehållande skulle utgå.

6. Den under II upptagna anslagsposten å 68,975 kronor till extra utgifter, däri inberäknad tryckningskostnad, skulle minskas med 12,845 kronor till 56,130 kronor.

7. Den under III upptagna posten å 1,340 kronor till hyror skulle utgå.

8. Den under III upptagna posten å 300 kronor till livränta till jungfru Wilhelmina Bergström, som numera avlidit, skulle utgå.

Beträffande de under 2—8 här ovan omförmälda anslagsminskningarna har *konsistoriet* anfört bland annat:

När konsistoriet haft att föreslå minskning av anslag till materiel m. m. har det för konsistoriet stått klart, att den av granskningsnämnden angivna summan 55,000 kronor icke kan uppnås på annat sätt än genom användande av tillgängliga besparingar å vissa hithörande anslag. Vidare är det för konsistoriet uppenbart, att någon minskning icke bör ifrågakomma å de egentliga materielanslagen till de vetenskapliga institutionerna. Såsom konsistoriet under en följd av år i framställningar till statsmakterna understrukit, äro dessa anslag redan för närvarande alltför knapphändiga. Konsistoriet har i en särskild skrivelse gjort hemställan angående ifrågavarande anslag.

De besparingar, som skulle kunna tagas i anspråk under budgetåret 1933/1934, ha uppstått å anslagen till de i Gustavianum inrymda institutionerna för uppvärmning och belysning m. m., till gymnastikinrättningen, till ridundervisningens uppehållande, till extra utgifter, däri inberäknad tryckningskostnad, samt till utgivande av universitetets årsskrift.

Enligt nu gällande stat må, därest det »under en följd av år visar sig att materielanslaget för en institution kan något minskas, medan samma anslag för en annan institution behöver ökas, kanslern hos Kungl. Maj:t göra framställning om jämkning i anslagen.» Det har ock tidigare varit under övervägande vid universitetet att beträffande ett par av de nämnda anslagen föreslå en dylik överflyttning till nödlidande materielanslag. Tydligt är, att, därest befintliga besparingar nu tagas i anspråk, universitetet icke under de närmaste åren får möjlighet att för institutionernas räkning tillgodogöra sig medel, som enligt nyss anförda bestämmelse i staten skulle vara reserverade för universitetets behov. Men ett anlitande av dessa besparingar i ovan angiven omfattning synes i nuvarande svåra budgetläge kunna förordas

såsom en för universitetet mindre kännbar åtgärd än andra möjligheter, som varit under övervägande. Den ifrågasatta indragningen eller minskningen av vissa anslag kan ske endast såsom en rent tillfällig åtgärd. Konsistoriet föreslår, att de anslag, som må komma att indragas för budgetåret 1933/1934, få kvarstå i staten ehuru utan angivande av anslagsbeloppen.

Kanslern för rikets universitet har i utlåtande den 28 september 1932 anfört följande med anledning av konsistoriets nu omförmälda förslag:

Mot de under 2—8 här ovan föreslagna besparingsåtgärderna har jag intet att erinra. Strykningen av de under 3—5 angivna anslagsposterna och minskningen av anslagsposten under 6 möjliggöras genom tidigare på dessa poster uppkomna besparingar. Rörande möjligheten att indraga de under 7 och 8 angivna posterna hänvisar jag till ett bland handlingarna i ärendet befintligt, av universitetets räntmästare lämnat meddelande. I fråga om de under 2—5 upptagna posterna torde vederbörande rubriker böra bibehållas i staten, ehuru något anslagsbelopp ej upptages.

Gent emot konsistoriets förslag om ett hyresavdrag på 200 kronor å arvodet till en var av de institutionsamanuenser, vilka åtnjuta fri bostad, måste jag ställa mig avvisande. Dessa bostadsrum äro nämligen ej ovillkorligen tillförsäkrade vederbörande amanuens, utan de kunna med kanslerns medgivande användas för andra ändamål. Det förefaller då oegentligt att i staten — låt vara såsom en provisorisk åtgärd för ett eller annat år — upptaga de angivna amanuensarvodena med lägre belopp än övriga amanuensarvoden. Härtill kommer, att någon liknande åtgärd icke blivit ifrågasatt beträffande amanuenserna i Lund. Jag anser därför, att den nödiga besparingen å här ifrågavarande anslag bör åvägbringas enbart genom att procentuellt minska de berörda arvoden. Enär jag i likhet med konsistoriet hyser starka betänkligheter mot att sänka här ifrågavarande arvoden, anser jag mig icke kunna ifrågasätta större minskning än den av konsistoriet föreslagna eller med 6 procent. Då hela anslagsbeloppet till dessa institutionsamanuenser och assistenter uppgår till 57,450 kronor, skulle besparingen bliva i runt tal 3,450 kronor, vilket belopp, för att de särskilda arvoden skola kunna sättas till jämna 10-tal kronor, torde böra jämkas till 3,520 kronor.

De olika arvodesbeloppen utgöra för närvarande: 3,600 kronor (4 assistenter), 3,000 kronor (1 amanuens), 1,800 kronor (21 amanuenser) och 750 kronor (3 amanuenser). Efter sänkningen skulle arvoden utgöra respektive 3,380 kronor, 2,820 kronor, 1,690 kronor och 700 kronor.

Då den genom de av mig föreslagna besparingarna uppkomna anslagsminskningen uppgår till 36,760 kronor, hemställer jag, att anslaget till universitetsstaten sättes till 1,345,044 kronor.

De av de akademiska myndigheterna beträffande universitetet i Uppsala framlagda förslagen, för vilka nu redogjorts i vad avser universitetsstaten, synas mig i det stora hela väl avvägda med hänsyn till å ena sidan den förhandenvarande ekonomiska situationen och å andra sidan nödvändigheten av att universitetets arbete må kunna fortsättas utan alltför störande avbrott.

Departementschefen.

Endast på en punkt finner jag mig böra avvika från universitetskanslerns förslag, nämligen beträffande den föreslagna minskningen av arvoden till vissa amanuenser och assistenter. Dessa arvoden torde först och främst knappast vara att betrakta såsom avlöning i egentlig mening utan snarare som en sorts studiestipendier, för vilkas åtnjutande emellertid icke obetydliga arbetsprestationer erfordras. Vidare torde en sänkning av dessa arvoden knappast böra ske annat än i samband med en generell sänkning av arvoden för samtliga icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst, något varom nu ej är fråga. Med hänsyn härtill finner jag mig böra — med avstyrkande av de i detta hänseende framkomna förslagen — förorda, att här ifrågavarande arvoden måtte i staten upptagas med oförändrade belopp.

I övrigt biträder jag det av kanslern framlagda förslaget.

Vid bifall härtill bliva vissa förändringar erforderliga i de av riksdagen (se riksdagens skrivelse den 30 maj 1925, nr 261) godkända, i staten för universitetet i Uppsala ingående I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. ävensom II. Anslag till materiel m. m. I enlighet med vad som föreslagits torde de anslagsposter, för vilka icke någon summa beräknats för budgetåret 1933/1934, böra i staten upptagas utan angivet belopp. Inalles innebära de under dessa rubriker ingående, av mig biträdda förslagen en minskning med 31,600 kronor.

Härutöver skola ur den av Kungl. Maj:t fastställda, i universitetsstaten ingående staten III. Anslag till diverse ändamål uteslutas de därstädes uppförda anslagsposterna till hyror å 1,340 kronor samt till livränta åt jungfru Wilhelmina Bergström å 300 kronor, av vilken anledning universitetsstaten kan minskas med ytterligare 1,640 kronor.

Sammanlagt skulle alltså de nu förordade besparingarna å universitetsstaten uppgå till 33,240 kronor.

För att emellertid nå ett besparingsbelopp, som i möjligaste mån närmar sig granskningsnämndens förslag, har jag nödgats taga under övervägande anslagsminskningar å andra poster. Såsom framgår av det följande har det icke visat sig möjligt att förorda någon nedsättning av vare sig det extra bokinköpsanslaget eller det extra tilläggsanslag för materiel m. m., som i innevarande års stat är upptaget till 120,000 kronor. Vad sistnämnda anslag beträffar torde varje reduktion vara förenad med allvarliga olägenheter, enär universitetets reservfond, som tidigare fått anlitas i stor utsträckning för utfyllande av anslagen till materiel för institutionerna, numera är starkt minskad.

I detta läge har jag, för att kunna skona såväl anslaget till bokinköp som materielanslagen, låtit utreda möjligheten av en *temporär vakanssättning av en ordinarie lärarbefattning*. Bland de professorer, som äro eller under

närmaste tiden bliva lediga, har en sådan åtgärd synts kunna ifrågakomma närmast beträffande den ena av de båda professurerna i filosofi. Professuren i teoretisk filosofi blev ledig hösten 1931 genom innehavarens frånfälle och är ännu ej återbesatt. Professuren i praktisk filosofi skulle ha ledigförklarats i september 1932, men på universitetets begäran blev åtgärden uppskjuten till den 15 april 1933. I händelse av vakanssättning av den ena professuren under någon tid torde möjligheten finnas att under tiden upprätthålla erforderlig undervisning och examination inom den vakanssatta professurens ämnesområde, enär universitetet förfogar över två statliga docentstipendier för den filosofiska ämnesgruppen (teoretisk filosofi, praktisk filosofi och pedagogik) varjämte finnes ytterligare ett docentstipendium för filosofi på grund av enskild donation.

I betraktande av nu anförda förhållanden anbefallde Kungl. Maj:t den 11 november 1932 kanslern för rikets universitet att, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande angående möjligheten att i besparingssyfte tills vidare till en professur sammanföra den lediga professuren i teoretisk filosofi vid universitetet med den under budgetåret 1933/1934 ledigblivande professuren i praktisk filosofi; tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att med åtgärder för återbesättande av dessa professurer skulle tills vidare, till dess annorlunda förordnades, anstå.

Yttranden i sålunda angivna hänseenden hava sedermera inkommit.

Vid frågans behandling inom humanistiska sektionen den 17 november 1932 yttrade professorn i praktisk filosofi *A. Hägerström*:

Vad nu först det ifrågasatta inställandet av tillsättningsproceduren för professuren i teoretisk filosofi beträffar, så är det givetvis en både odiös och farlig åtgärd. För det första drabbas därav ytterst hårt de personliga sökandena, som förlitat sig på att få sina ansökningar åtminstone prövade. För det andra — och det är än mer betydelsefullt — införes därmed ett hittills okänt osäkerhetsmoment för yngre vetenskapsidkare i allmänhet, om man erfar, att något sådant verkligen *kan* gå för sig. Vidare är det, om under en längre tid det icke skulle på något sätt existera mer än en professur i filosofi vid Uppsala universitet, ytterligt osäkert, om det i framtiden kommer att finnas mer än en sådan professur vid detsamma. Då skulle detta universitet bli sämre ställt än varje annat i Norden med avseende å filosofiens representation. Och det är tvivelaktigt, om det överhuvud i något av de stora kulturländerna finns ett universitet av Uppsala universitets betydelse, som är så svagt representerat på detta område. Det är uppenbart, att en sådan inskränkning skulle betyda en ytterligare minskning i de redan under närvarande förhållanden svaga utsikterna för yngre filosofiska vetenskapsidkare och därmed också verka ytterligare hämmande på inciteringen till filosofisk forskning. Man måste betänka, att knappast några vetenskapsidkare i *vårt* land på grund av filosofiens undanskjutna ställning vid skolorna ha mindre möjligheter att finna sin utkomst på andra banor. Därför är det alltid förbundet med en svårartad risk att helt ägna sig åt sådant arbete, såvitt icke goda förmögenhetsvillkor från början äro förhanden. Men att ytterligare öka risken och göra rekryteringen än mer beroende av förmögen-

hetsvillkor, kan icke vara välbetänkt, om icke alldeles särskilt starka skäl därför kunna anföras.

Men det är också en annan sak att här taga i överbärande. Av ålder har i Sverige filosofien varit uppdelad i två discipliner: en teoretisk och en praktisk. Professuren i teoretisk filosofi har haft till uppgift att behandla metafysik, logik, psykologi, kunskapsteori och filosofiens historia. Den i praktisk filosofi har haft att undersöka allmänna religiösa, rättsliga och allmänt samhälls- och moraliska frågor. Under senare tid har dess innehavare därvid alltmer sökt anknytning till religionshistoria, rättshistoria och moralens historia. Den har alltid vid vårt universitet varit den enda, som haft till uppgift att efter rent humanistiska metoder avhandla sådana allmänna frågor. Och det lär icke kunna bestridas, att den under det närmast förflutna 19:de århundradet just på grund av sin särskilda uppgift haft en ej ringa kulturell betydelse för vårt land. Jag behöver för styrkandet därav endast nämna namnet Kristoffer Jacob Boström. Att han t. ex. övat ett stort inflytande på svensk teologi i rationell riktning, är bekant. Man vill väl knappast heller påstå, att i det hela, oavsett frågan om de meningar, som hävdats, lärostolens innehavare missbrukat sin ställning och icke i tråget arbete i universitetets tjänst sökt att i de nämnda svårbehandlade frågorna på grundval av eftertanke och erfarenhetskunskap nå fram åtminstone relativt till sanningen. I själva verket betyder en sammanslagning av filosofiprofessurerna, att forskningen och undervisningen i angivna allmänna frågor, som icke *kunna* lämnas å sido på ett universitetsschema, måste väsentligen förläggas till fakulteter, där intresset på grund av dessa fakulteters uppgifter icke *kan* vara *blott* det vetenskapliga. Ty att en sammanslagning i realiteten betyder ett förkvävande av den ena: den i praktisk filosofi, följer både av den teoretiska filosofiens absolut grundläggande karaktär och därav, att examinator i teoretisk filosofi i teologisk filosofisk examen och filosofisk ämbetsexamen måste finnas. Men att de frågor, som falla inom den praktiska filosofiens område, skulle vara mindre lämpade att höra till rent *humanistisk* forskning än andra ämnen i humanistiska sektionen, kan väl icke med fog påstås. Vidare ha av ålder yngre filosofiska forskare brukat inrikta sig på den ena eller andra filosofiska grenen. Därför innebär en indragning av den ena professuren ett upphävande av kontinuiteten i en dock icke alldeles för vårt land betydelselös filosofisk forskning, sådan den hittills utformat sig.

Allt detta kan nu synas vara av mindre betydelse gentemot det alltid goda och under närvarande förhållanden *nödvändiga* besparingsintresset. Men det kanske icke får anses förmätet, om man påpekar, att även ett statligt sparsamhetsnit, *kan* bli missriktat och endast till skenet leda till verklig besparing. Universiteten äro dock centra för landets vetenskapliga odling och de ha minst lika stor betydelse såsom institut för vetenskaplig forskning och undervisning utan särskild hänsyn till ämbetsmannautbildningen som såsom anstalter för utbildande av ämbetsmän. Av dem beror ytterst vår tillvaro som ett kulturfolk och därmed också i viss grad vårt anseende i utlandet. Men om en direkt störning i universitetens kontinuerliga verksamhet på ett visst område skulle inträda, sådan som avskaffandet av en viss professur med sin *speciella* uppgift och därtill en professur äldre än de flesta så är detta, i fall icke alldeles *särskilda* skäl tala för störningen, en verklig fara för universitetens bestånd såsom institut med angivet syfte. Såsom ett *särskilt* skäl, som behöves för en sådan åtgärd, för att den icke skall vara farlig, kan icke åberopas, att det icke så att säga ab ovo kan

påvisas, varför just ett sådant ämne skall ha egen lärostol inom en viss fakultet. Ett sådant skäl behöver givetvis anföras, om anslag begäres för införande av en ny professur. Men om icke något annat skäl anföres för avskaffandet av en bestående professur, är fältet öppet för indragning av vilken professur som helst, som ej kan anses oundgängligen nödvändig för universiteten såsom ämbetsmannaseminarier. Om det i dag är fråga blott om det ämne, som jag f. n. representerar, kan det nästa dag lika väl bli fråga om andra ämnen, som icke äro oundgängligen nödvändiga för utbildningen av ämbetsmän. Faran därför måste i längden verka förlamande på yngre vetenskapsidkare, som icke veta, vad de ha att rätta sig efter. De särskilda skäl, som behövas, för att en sådan direkt störning av universitetens verksamhet icke skall innesluta den nämnda faran, äro antingen bevisligheten därav, att forskningen och undervisningen inom det avsedda ämnet visat sig i det hela mindre betydelsefull än den inom andra ämnen överhuvud eller bevisligheten därav, att det icke finns och sannolikt icke inom den närmaste framtiden kommer att finnas kompetenta sökande. Vad det första angår, måste jag tills vidare anse, att bevisningen, vad föreliggande fall angår, brister. Vad det andra angår, må anföras, att det inom landet finns två obefordrade forskare, som redan av offentlig myndighet blivit förklarade kompetenta till en professur i praktisk filosofi. Jag anser därför, att den planerade åtgärden är sådan, att den på grund av bristande skäl genom sina konsekvenser är farlig och att det i och för sig nödvändiga besparingsintresset är missriktat.

Men om nu besparingen av en professorslön, såsom det säges för en tid av två år, skall anses nödvändig och detta skall träffa det kanske på grund av den allmänna ignoransen lättast angripliga ämnet filosofi, finns en utväg att nå detta mål, utan att därför den redan förut på grund av två bekanta förtidiga dödsfall tryckta filosofiska forskningen vid vårt universitet fullkomligt förlamas. Här finns ju två docentstipendier på stat för filosofi och pedagogik. Ett vikariatsarvode överstiger endast med 1,000 kronor ett sådant. Om Kungl. Maj:t bestämmer, att professuren i praktisk filosofi skall ledigförklaras först om två år, räknat efter min avgång den 6 september 1933, och att den under tiden uppehålls på förordnande av docentstipendiat, så vitt kompetent sådan finnes, skulle ju ungefär en professorslön besparas på två års tid. Jag utgår härvid från den förutsättningen, att det icke också är avsikten att ytterligare hämma den filosofiska forskningen genom indragning av ett eller båda statsstipendierna i filosofi och pedagogik liksom därifrån, att avsikten icke är att för all framtid hämma en rent humanistisk forskning och undervisning i allmänna religiösa, rättsliga och moraliska frågor. Härmed vinnes då ock, att den farliga början till ren anarki vid professorstillsättningar, som planerats, icke skulle komma ifråga.

Jag måste därför uttala, att varje icke av alldeles särskilda *forskningen och undervisningen själv* berörande skäl motiverat ingrepp i den kontinuerliga vetenskapliga verksamheten vid universiteten är ytterst farlig. Detta emedan varje sådan störning genom sina konsekvenser för framtiden äventyrar universitetens bestånd som instituter för vetenskaplig forskning och undervisning utan vidare. Men beståndet därav måste anses vara en av de allra förnämsta betingelserna för vår tillvaro som kulturfolk. Men om det likvisst nu skall företagas sådan åtgärd och denna skall drabba en av universitetets filosofiprofessurer, föreslår jag, att Kungl. Maj:t måtte bestämma att professuren i praktisk filosofi må ledigförklaras först efter två år, räknat från

den 6 september 1933, att den under tiden uppehålls på förordnande av docentstipendiat på stat, och att den blott, om kompetent sådan icke skulle finnas, under denna tid icke må uppehållas.

Vidare anförde professorn i nordisk och jämförande fornkunskap *S. Lindqvist*:

Frågan om en temporär reducering av filosofiprofessurernas antal måste givetvis, när den nu beklagligtvis blivit aktuell, betecknas som en angelägenhet, vars slutliga avgörande beror av ett vägande mellan universitetets behov av lärar- och forskarkrafter å ena sidan, statsverkets behov av besparingar å den andra.

Härjämte bör emellertid hänsyn till enskilda personers intressen i största möjliga mån tagas, och detta kan och bör — om nu den ifrågasatta reduceringen verkligen skulle befinnas nödvändig — ske vid bestämmandet av den för en tid ensamma professurens omfattning. Professor Hägerström har ifrågasatt, att den skulle omfatta teoretisk filosofi, eftersom tillsättningsproceduren beträffande professuren i detta ämne redan hunnit fortskrida ganska långt, och att den befärade indragningen följaktligen ovillkorligen komme att drabba den av honom själv företrädda ämnesgrenen.

Detta synes mig emellertid innebära en mycket stor orättvisa. Jag erinrar om, att professuren i praktisk filosofi sedan länge beräknats skola ledigförklaras, då ledigblivandet i detta fall beror av nuvarande innehavarens inträde i pensionsåldern.

Annorlunda är som bekant förhållandet beträffande den professur, vars besättande inletts, men nu av Kungl. Maj:t förklarats avbrutet. Den blev ledig genom den senaste innehavarens lika oväntade som beklagliga bortgång efter kortvarig sjukdom. Denne var född år 1884 och skulle således, om han fått leva, ha innehaft professuren ända till år 1949.

Sedan professuren emellertid ledigförklarats och ansökningstiden utgått, hade sektionen att överväga frågan om kallelse. Förslag därom väcktes ej, men det torde få anses ingalunda uteslutet, att kallelse verkligen föreslagits, om enbart ansökningarna från samma två personer, som vid ett eventuellt fullföljande av den inledda tillsättningsproceduren kunna komma ifråga, då hade förelegat. En tredje, högt meriterad sökande fanns nämligen vid detta tillfälle, men han är nu avliden. Statuterna tillåta ej sektionen att i detta ändrade läge återuppta frågan om kallelse.

Två oförmodade dödsfall och ett sannolikt förbiseende i avfattningen av 1927 års ändringar av universitetsstatuterna ha alltså, mer eller mindre, bidragit till skapandet av det läge, vari frågan om besättandet av professuren i teoretisk filosofi befann sig, när det kungl. brev utfärdades, som vi nu ha att yttra oss över.

Under sådana förhållanden anser jag billigheten fordra, att om en reducering av antalet professurer i filosofi verkligen blir en beklaglig nödvändighet, även de forskare, som förberett sig att söka professuren i praktisk filosofi, få tillfälle anmäla sig. De sakkunnige finge sedan efter bästa förstånd yttra sig om, vilken av alla sökandena vore mest förtjänt av att befordras. Därav skulle det alltså bero, vilkendera av de två professurerna omedelbart försåges med ny innehavare och vilkendera professurens uppgifter tillsvidare skulle bestridas på sätt, professor Hägerström nyss ifrågasatt beträffande professuren i praktisk filosofi.

Vid ett därpå följande sammanträde den 24 november 1932 beslöt *humanistiska sektionen* på förslag av professor A. Brusewitz avgiva följande yttrande:

Av det utlåtande, som av professor Hägerström avgivits till sektionen i frågan om ett eventuellt sammanförande av de båda professurerna i filosofi, framgår att ett sådant sammanförande icke låter sig göra utan allvarlig fara för forskningen och undervisningen i de filosofiska disciplinerna, och då särskilt i praktisk filosofi. Det gäller icke här ett ämne, som under senare år visat sig sakna attraktionskraft, utan tvärtom ett ämne, som under den nuvarande ämnesrepresentanten visat sig ha betydelse långt utanför de ämnesstuderandes krets.

I en tid då rätts- och moralbegreppen undergå en påtaglig förvandling är det ock av dubbel betydelse, att fakulteten har en representant, som på ett vetenskapligt sätt kan behandla hithörande spörsmål. Efter vad sektionen tror sig veta skulle det icke heller vid ett eventuellt ledigförklarande av professuren komma att saknas kompetenta sökande.

Då emellertid nu fråga uppstått, huruvida de båda professurerna i besparingssyfte tills vidare skulle kunna sammanslås till en, har sektionen tagit i allvarligt övervägande möjligheten av att provisoriskt vinna nämnda syfte, utan att för närvarande undervisningen bleve alltför mycket lidande och utan att en reducering av filosofiprofessurerna för framtiden behöfde komma ifråga.

Av professor Hägerströms utlåtande framgår, att han som en sista nödgärd hellre vill förorda ett vakanssättande av professuren i praktisk filosofi under några år än ett sammanförande av de båda professurerna till en. En annan möjlighet öppnar sig, om man utgår från det av professor Lindqvist framställda förslaget, vilket innebär, att i händelse av en reducering av antalet filosofiprofessurer även de forskare, som förberett sig att söka den ännu ej ledigförklarade professuren i praktisk filosofi, finge tillfälle anmäla sig som sökande. De sakkunniga skulle sedan yttra sig om vilken av alla sålunda sökande vore mest förtjänt av att befordras till en professur i filosofi, tills vidare med undervisningsskyldighet i endera disciplinen. Det finge således bero av tillsättningsprocedurens resultat vilken av de båda professurerna som omedelbart finge ny innehavare och vilkendera som tills vidare komme att vakanssättas för att uppehållas av kompetent docent.

Det synes sektionen tydligt, att båda dessa förslag ur forskningens och undervisningens synpunkt vore att föredraga framför ett sammanförande av de båda professurerna till en. Enligt sektionens mening vore emellertid även ett provisoriskt vakanssättande av någondera professuren ur såväl principiell som praktisk synpunkt förenat med allvarliga olägenheter. Sektionen vill därför uttryckligen betona, att då olika möjligheter i denna riktning tagits i betraktande detta har skett endast för den händelse, att besparingsåtgärder ifråga om filosofiprofessurerna av Kungl. Maj:t under alla förhållanden komma att vidtagas. Då undervisningen sålunda av lätt insedda skäl skulle bli lidande genom en anordning av ovan antytt slag, vill sektionen, därest inskränkning av filosofiprofessurerna skulle komma att företagas, förbehålla sig rätt att efter viss tid, exempelvis två år, inkomma med det yttrande i ämnet, som då av omständigheterna kan vara påkallat.

Sektionen beslut var dock ej enhälligt; mot detsamma reserverade sig fem ledamöter, bland dem professor Hägerström, till förmån för ett av professor R. Anderberg avgivet förslag, så lydande:

Av det utlåtande som av professor Hägerström avgivits till sektionen i frågan angående ett eventuellt sammanförande av de båda professurerna i filosofi, framgår att ett sådant sammanförande icke låter sig göra utan allvarlig fara för forskningen och undervisningen i filosofi och då särskilt i praktisk filosofi. — Det gäller icke här ett ämne som under senare år visat sig icke kunna locka till studier, utan tvärtom ett ämne som under den nuvarande ämnesrepresentanten visat sig ha betydelse långt utanför de ämnesstuderandes krets.

I en tid då rätts- och moralbegreppen undergå en påtaglig förvandling är det ock av dubbel betydelse att fakulteten har en representant som, på ett vetenskapligt sätt, kan behandla hithörande spörsmål. Efter vad sektionen tror sig veta skulle det icke heller vid ett eventuellt ledigförklarande av professuren komma att saknas kompetenta sökande.

Då nu emellertid hela frågan om ett sammanförande av de båda professurerna till en, tillkommit i besparingssyfte har sektionen allvarligt tagit i övervägande möjligheten av att på annat sätt nå detta resultat.

Av professor Hägerströms utlåtande i frågan framgår att han som en sista nödtärgd hellre vill förorda ett vakanssättande av professuren i praktisk filosofi under några år, än ett sammanförande av de båda professurerna till en. — En annan möjlighet vore det av professor Lindqvist framförda förslaget att om en av professurerna i filosofi skall vakanssättas även de forskare som förberett sig att söka professuren i praktisk filosofi finge tillfälle anmäla sig som sökande, och de sakkunnige sedan finge tillfälle yttra sig om vilkendera av alla sökandena som vore mest förtjänt av att befordras, och det således finge bero härav vilken av de båda professurerna som omedelbart finge ny innehavare och vilkendera som tillsvidare kom att vakanssättas.

Det synes sektionen tydligt, att båda dessa förslag vore att föredraga framför ett sammanförande av de båda professurerna till en, men kan sektionen dock ej förorda ett vakanssättande av någondera professuren.

Både med hänsyn till kontinuiteten i den vetenskapliga forskningen och i undervisningen skulle det vålla de studerande så stora svårigheter, att sektionen för sin del icke kan finna en sådan åtgärd tillfredsställande. Redan de svårigheter, som ett mera tillfälligt avbrott, på grund av offentligt uppdrag eller dylikt i en ordinarie ämnesrepresentants verksamhet åstadkommit, ha åtskilliga gånger förts på tal. Den för några år sedan införda förtidsproceduren vid tillsättningen av professorsämbeten är ock ett tydligt bevis på att man då klart insett betydelsen av att några längre vakanser ej böra komma till stånd.

Under sådana förhållanden finner sig sektionen, efter ingående överläggningar icke kunna förorda en sådan besparingsåtgärd, utan vill sektionen förorda att de, för över ett år sedan vidtagna åtgärderna för tillsättningen av professuren i teoretisk filosofi i vanlig ordning måtte få fullföljas, samt att likaledes professuren i praktisk filosofi i vanlig ordning måtte få ledigförklaras.

Vid sektionens behandling av ärendet den 24 november 1932 anförde professor *Hj. Psilander* bland annat:

Den föreskrift om uppskov med tillsättandet av den redan lediga och den ledigblivande filosofiprofessuren, som här föreligger såsom ett oåterkalleligt faktum, kan icke sägas komma alldeles oförberedd eller oväntad.

Då den nuvarande innehavaren av lärostolen i praktisk filosofi den 24 februari 1911 erhöi sin fullmakt, var i denna fullmakt inryckt det villkoret, att han skulle vara skyldig underkasta sig den förändring i avseende på professurens läroombåde, som framdeles kunde bli föreskriven i samband med eventuella bestämmelser rörande ändrad ämnesomfattning i fråga om de till den filosofiska ämnesgruppen hörande professurerna — ämnesgruppen vid denna tid liksom nu omfattande utom de båda av ålder existerande lärostolarna i teoretisk respektive praktisk filosofi även den av 1908 års riksdag beviljade professuren i pedagogik.

Men oavsett om den åtgärd som vidtagits varit väntad eller icke, torde dess berättigande blott kunna bestridas av den, som anser, att ett avbrott i en tillsättningsprocedur eller en vakanssättning av en ordinarie lärarbefattning i och för sig och under alla förhållanden är ett ont eller att universitetens docenter i denna sin egenskap skulle äga en så att säga naturenlig och ovillkorlig rätt till mer eller mindre snar befordran till ett visst på förhand bestämt och till sin ämnesomfattning noga fixerat antal lärarplatser, vilken senare under inga omständigheter finge rubbas. Enligt en sådan uppfattning måste i förevarande fall de båda lärostolar det gäller, vara en i teoretisk och en i praktisk filosofi.

I högre grad än för sektionens lärostolar i allmänhet torde om de båda filosofiska, på grund av den generellare omfattningen och betydelsen samt svårigheten av de problem, som äro föremål för deras undervisning, gälla, att deras möjlighet att fylla sin uppgift och därmed deras existensberättigande är helt avhängigt av det personval, som i det särskilda fallet kan göras. Detta val torde bättre främjas därigenom, att dessa lärostolarnas ämnesområden ej äro allt för snävt avgränsade mot varandra, kanske allra bäst, om båda till namnet äro lärostolar i filosofi, så att ämnesfördelningen ej är på förhand utstakad utan vid varje tillsättning får bli en s. k. cura posterior. Det kan med närvarande uppdelning allt för lätt hända, att en sökande av mera ovanlig utrustning i konkurrensen dukar under för en medelmåttigare, så att om en praktisk professur är ledig, han befinnes vara teoretisk och om en teoretisk står till förfogande han befinnes vara praktisk. Detta innebär, att det nu anbefallda uppskov kan visa sig vara en åtgärd i rätten tid, i det att det giver rådum att övertänka, om icke, sedan den nuvarande innehavaren av den praktiska professuren avgått, båda lärostolarna med större eller mindre tidsmellanrum kunna förklaras lediga som professurer i filosofi eller att någon annan utväg utfinnes, som tillräckligt tillgodoser den filosofiska ämnesgruppens intressen utan att redan nu en indragning eller sammanslagning beslutas, som tilläventyrs för all framtid bleve definitiv.

Att till sektionens besvarande framställt en fråga, huruvida en tillfällig sammanslagning av de båda lärostolarna till en enda utan men eller våda kan ske, synes mig mot bakgrunden av vissa kända förhållanden icke ägnat att väcka förvåning, utan ganska naturligt. En bidragande omständighet kan här ha varit det faktum, att i en nyligen avslutad konkurrens vid det sydsvenska universitetet en Uppsaladocent inom den teoretiska disciplinen efter en förbittrad kamp om den lediga lärostolen i teoretisk filosofi utan större dröjsmål i stället kunnat befordras till innehavare av den praktiska professuren, därigenom ingivande myndigheter och den allmänna meningen den uppfattningen, att »teoreten» och »prakten» i detta fall var ungefär desamma.

Den framställda frågan har här i sektionen från sakkunnigt håll redan besvarats så, att en sammanslagning eller indragning icke bör ske. Det kan icke nog beaktas, att sedan de filosofiska ämnen på ett undantag när upphört att vara obligatoriska och vissa examina och deras studium ej längre medför utsikt till försörjning vid våra läroverk, de filosofiska auditorierna ingalunda avfolkas, utan att de filosofiska lärostolarnas föreläsningar fortfarande visat sin makt att fångla åhörare. Detta tyder onekligen på, att dessa lärostolar verkligen motsvara ett behov.

Vidare yttrade professor *Hägerström*:

Ehuru väl jag såsom representant för filosofien måste vara sektionen tacksam, vilket av de båda framlagda förslagen den antager, röstar jag för professor Anderbergs förslag, i vilket den av mig intagna ståndpunkten mera uttryckligt hävdas. Det beror av följande skäl.

1:o finner jag det ifrågasatta besparingssättet vara principiellt oriktigt. Även i mycket stort nödläge böra först i sista hand besparingar ske genom ingrepp på specialområden, som blivit ett led i den allmänna universitetsorganisationen. Sådana ingrepp hota den vetenskapliga forskningen och undervisningen i deras livsnerv. I första hand böra i sådant läge alla statsanställda, såvitt det är möjligt, tvingas att nedbringa sin personliga behovsstandard.

2:o måste jag starkt reagera däremot, att om besparingar likvisst skola ske på detta efter min mening principiellt förkastliga sätt, ingreppet skall göras just på den filosofiska forskningens område, där på grund av de särskilda stora risker, varmed valet av sådan bana är förknippat, rekryteringen genom begåvade unga vetenskapsidkare oberoende av förmögenhetsvillkoren redan förut är synnerligen svår.

Men då jag av angivna skäl röstar för professor Anderbergs förslag, vill jag tillika anföra, att om verkligen något sådant som en nedskärning i anslaget till en institution, som är av grundläggande betydelse för all vetenskaplig forskning såsom fallet är med universitetsbiblioteket skulle komma ifråga såsom en eventualitet i stället för en vakanssättning av en professur i filosofi skulle sådan besparingsåtgärd vara ett ännu mera betänkligt ingrepp i universitetets normala funktioner.

Efter det sektionens beslut var fattat, anförde professor Hägerström ytterligare till protokollet:

Jag ber att få till sektionens protokoll yttra ett par ord om det av professor Lindqvist framförda förslaget, att om en av professurerna skall vakanssättas, även de forskare, som förberett sig för professuren i praktisk filosofi, finge söka den professur, som allena förklaras ledig, då därefter bestämdes, vilken professur som skall sättas på vakans. Med hänsyn tagen till blott föreliggande fall har en sådan möjlighet vissa skäl, som tala för sig, men det är riktigt att isolera fallet och lämna utan avseende den frågan, om det icke innebär en stor fara för framtiden, om gällande särskilt reglerade former för professorstillsättningar lämnas åsido. Hitintills har det ansetts, att man alltid har säkerhet för en professurs bestånd, om den en gång blivit förklarad ledig och än mer om sakkunniga redan tillsatts och fungerat. Att en professur kan omregleras, innan den blivit till ansökan anslagen ledig, förutsättes ju i universitetsstatuterna själva. Att den praktiska filosofien, som ännu icke är ledigförklarad, sättes på vakans,

innebär därför alls icke införande av ett hittills okänt osäkerhetsmoment och kan icke likställas med inhiherandet av en redan inledd tillsättningsprocedur. Det är också ett synnerligen farligt nytt osäkerhetsmoment, som införes, om Kungl. Maj:t i en av universitetens vitalaste angelägenheter — tillsättningen av professorer — finner sig kunna frångå ännu gällande statuter. Skulle man se blott på föreliggande fall, träder följande öppet i dagen. På grund av den förut, vad angår professorstillsättningar, fullkomligt okända eventualiteten, att tillsättningsproceduren för en redan ledigförklarad professur avbrytes, ha de sökande till den nu en gång ledigförklarade professuren i teoretisk filosofi under ungefär ett års tid med rätta icke funnit anledning att fortsätta med specimineringen och kunna därför, utan att orsaken ligger hos dem själva komma i efterhand som sökande till den ifrågasatta nya professuren, som kanske blir den enda, till vilken de kunna anmäla sig. Ett år kan dock äga stor betydelse, när det gäller formell speciminering. Man ser härav, att det i föreliggande fall är synnerligen svårt att ha någon grundad mening i frågan om, vilket förfarande som skulle vara mer eller mindre rättvist. Däremot är det klart, att det ur universitetets synpunkt är nyttigt, att så många sökande som möjligt få tillfälle att anmäla sig. Och detta talar onekligen för det av professor Lindqvist framställda förslaget. Men viktigare är dock, att det föreslagna förfarandet skulle genom sin prejudicerande karaktär leda till den största och farligaste osäkerhet för framtiden för vetenskapsidkare överhuvud. Det skulle därmed vara fastslaget, att Kungl. Maj:t verkligen kan icke blott juridiskt — den juridiska befogenheten behöver ej ställas ifråga — utan realiter frångå sina egna statuter i de mest vitala universitetsangelägenheter. Godtycket, i stället för lag och ordning, skulle därmed vara inaugurerat.

Av angivna skäl finner jag den av mig föreslagna nödfallsutvägen vara mindre farlig än den av professor Lindqvist föreslagna, om jag också erkänner, att den, om fallet betraktas isolerat, är en möjlighet, för vilken vissa skäl tala.

Vid ärendets behandling inom det *större akademiska konsistoriet* den 26 november 1932 anförde professor *C. A. Reuterskiöld* följande:

Utan att vilja bestrida Kungl. Maj:ts formella befogenhet att ändra eller indraga lärostolar vid universitetet, så vitt angår de av staten givna avlöningsanslagen, måste jag dock erinra, att Kungl. Maj:ts makt i detta hänseende icke är, materiellt, alldeles densamma som i fråga om statens egna ämbetsverk, i det att universitetet såsom forskningsinstitut och såsom förmyndhetsobjekt har tillförsäkrats ställningen såsom självstyrande korporation med egen rätt. Här i ligger bland annat att de lärostolar, som vid universitetet finnas upprättade med statsmedel, i varje fall icke utan universitetets medgivande borde bli föremål för ändring — ett godtyckligt ingripande från Kungl. Maj:ts sida emot universitetets mening borde med andra ord vara uteslutet. Det synes mig nödvändigt eller åtminstone i högsta grad önskvärt, att universitetet självt hävdar sin materiella rätt och, medan tid är, d. v. s. redan från första början, ställer sig avvisande mot alla tillfälliga och av tillfälliga omständigheter föranledda organisatoriska ändringar, vilka för universiteten måste bli av helt annan karaktär och verkan än fallet är i fråga om ämbetsverken.

Med hänsyn härtill finner jag mig icke kunna för min del ansluta mig till sektionens yttrande, och anser icke heller minoritetens inom sektionen

förslag till yttrande i allo tillfredsställande men dock i huvudsak antagligt. Jag tillåter mig därför, då jag ej önskar åstadkomma splittring genom nya formuleringar, hemställa, att konsistoriet ville som sitt yttrande godtaga vad minoriteten inom sektionen anfört.

Slutligen vill jag betona, att det naturligtvis måste anses uteslutet, att förslaget om professorernas förening i nu föreliggande fall skulle kunna motiveras med åstadkommande av formellt lika nedskärning för olika universitet.

Vidare yttrade professor *K. G. Westman* följande:

Alltsedan universitetets återupprättelse för trehundra år sedan har det ur dess synpunkt framstått som en angelägenhet av högsta vikt att den ordning för universitetets verksamhet, som fastställts i dess statuter, icke genombröts genom plötsliga ingrepp. För det vetenskapliga arbetets ostörda gång och trygghet har man ansett statuterna utgöra ett oskattbart värn. Det finnes ingen anledning att i våra dagar överge denna åskådning. Visserligen är det ur formell juridisk synpunkt ostridigt att Kungl. Maj:t icke är bunden att efterleva statuternas bestämmelser, som han själv utfärdat, i något enda enstaka fall, enär Kungl. Maj:ts handlingsfrihet formellt sett blott är inskränkt av gemensamt stiftad lag och vissa riksdagens beslut. Men vid sidan härav måste en viktig princip framhållas. Jag tillåter mig säga, att det icke skulle vara förenligt med västerländsk uppfattning om regeringsmaktens verksamhetssätt, därest Kungl. Maj:t vid utövande av sin förvaltningsmakt i särskilda fall handlade oberoende av de regler, som han till allmän säkerhet och ordning kungjort såsom vägledande för förvaltningen. För regeringen står utvägen att ändra de allmänna administrativa reglerna alltid öppen, därest de ej äro tillräckligt smidigt avfattade. Frånsett sällsynta undantagsfall av tvingande slag bör det vara möjligt för en regering att tillvarataga statens intressen genom att handla i enlighet med givna författningsbestämmelser.

För min del kan jag från dessa utgångspunkter icke förorda, att konsistoriet i det föreliggande ärendet anvisar ett alternativ som innebär, att frågan om sammanslagning av professuren i teoretisk filosofi med den i praktisk, skulle upptagas, först sedan den förstnämnda förklarats ledig och tillsättningsförfarandet långt fortskridit samt att det enligt statuterna redan inledda författningsenliga förfarandet skulle avbrytas. Det är för övrigt en erkänt och påtagligt förståndig regel i fråga om civila tjänsters tillsättning, att man bör avgöra frågorna om en befattnings tillvaro eller indragning, om dess sammanslagning med en annan, om dess avlöningsförmåner o. s. v. innan den anslås ledig till ansökan. Det finns tydligen alldeles särskilda skäl att iakttaga denna regel vid tillsättning av akademiska lärarbefattningar. Vid dessa förekomma nämligen en mödosam och dyrbar speciminering för de sökande och en omständlig bedömningsprocedur, som är förenad med betydande statsutgifter. En praxis att vid ett långt fortskridet skede avbryta ett tillsättningsförfarande skulle vid universiteten medföra ett osäkerhetstillstånd, som vore förenat med särdeles stora olägenheter.

Jag föreslår med stöd av vad jag anfört, att konsistoriet måtte hemställa, att åtgärderna för tillsättningen av professuren i teoretisk filosofi i vanlig ordning måtte få fullföljas.

Behovet att forskningen och undervisningen i de filosofiska ämnena vid universitetet uppbäres av två professurer i filosofi är styrkt av enhälliga ut-

talanden i humanistiska sektionen. I överensstämmelse härmed föreslår jag, att konsistoriet måtte avstyrka en sammanslagning av de båda filosofiska professurerna.

Då emellertid universitetet bör visa sin villighet att underkasta sig de besparingar, som det nuvarande tidsläget påkallar, hemställer jag, att konsistoriet måtte föreslå Kungl. Maj:t att, i händelse ytterligare besparingar på universitetets stat äro nödvändiga, besluta, att professuren i praktisk filosofi skall förklaras ledig först två år efter det professor Hägerström den 6 september 1933 avgått och att den under vakanstiden skall uppehållas på förordnande av docentstipendiat på stat, om kompetent sådan finnes.

Konsistoriet beslöt att med bifall till de av professor Westman framställda yrkandena avgiva följande yttrande:

Forskningen och undervisningen inom de filosofiska läroämnena vid universitetet har sedan gammalt varit av stor betydelse både för de humanistiska studierna och för forskningsarbetet inom andra fakulteter. Uppburen av värdefulla traditioner vid universitetet har den vetenskapliga verksamhet, som bedrivits från de båda filosofiska lärostolarna, gjort sig gällande med ingalunda försvagad styrka under de senaste årtiondena. Ett sammanförande av de båda professurerna i filosofi till en professur skulle, på sätt inom den humanistiska sektionen framhållits, innebära en allvarlig fara för forskningen och undervisningen i de filosofiska ämnena och ett menligt avbrott i den vid universitetet övade verksamheten på detta område. Med hänsyn härtill anser sig konsistoriet böra avstyrka, att de två professurerna i filosofi sammanföras till en.

Om emellertid en sammanslagning av de båda filosofiska professurerna, trots de vetenskapliga olägenheter den skulle medföra, anses kunna företagas, bör, såsom universitetsstatuterna förutsätta, fråga därom dock icke väckas vid en tidpunkt då tillsättningsförfarandet ifråga om den ena, professuren i teoretisk filosofi, redan inletts. I detta avseende vill konsistoriet meddela, att förfarandet fortskridit så långt, att av de fyra sakkunniga två inkommit med sina utlåtanden till rektorsämbetet. Om utanför den i universitetsstatuterna föreskrivna ordningen fullföljandet av detta tillsättningsförfarande nu skulle inställas, vore det fara för att en sådan åtgärd fattades som bevis för en osäkerhet och oberäknelighet vid de akademiska lärarplatsernas tillsättande, som skulle kunna medföra allvarliga vådor för arbetet vid universitetet.

På grund av vad sålunda anförts hemställer konsistoriet, att åtgärderna för tillsättningen av professuren i teoretisk filosofi i vanlig ordning måtte få fullföljas.

Då tidigare under detta år konsistoriet haft att yttra sig över möjligheterna till besparing å universitetets stat för nästa budgetår, ådagalade konsistoriet sin fulla beredvillighet att göra sin insats, för att de nödvändiga besparingarna å riksstaten skulle kunna genomföras. Därest Kungl. Maj:t utöver vad av konsistoriet då angivits, skulle vid övervägande av ytterligare besparingar finna, att åtgärder i besparingssyfte böra vidtagas ifråga om professurerna i filosofi, hemställer konsistoriet, att Kungl. Maj:t måtte använda den av professor Hägerström i humanistiska sektionen föreslagna utvägen eller att professuren i praktisk filosofi förklaras ledig först två år efter det professor Hägerström den 6 september 1933 avgått, och att den under vakanstiden uppehålls på förordnande av docentstipendiat på stat, om kompetent sådan finnes.

Jag vill vidare omnämna, att *filosofiska föreningen i Lund* till kanslern inkommit med ett utförligt uttalande i ämnet, beträffande vilket uttalande jag hänvisar till handlingarna. Vidare har *docentföreningarna i Uppsala och Lund* inkommit till Kungl. Maj:t med framställningar i ämnet.

Kanslern för rikets universitet har för egen del den 6 december 1932 yttrat sig i ärendet och därvid anført:

I den bekymmersamma statsfinansiella situation, som för närvarande råder, torde någon lättnad icke vara att vänta under den närmaste tiden. Man synes tvärt om kunna befara, att läget skall bli ännu svårare än nu är fallet. Under sådana förhållanden äro statsmakterna givetvis nödsakade att på alla områden iakttaga den största sparsamhet. Att även anslagen till den akademiska undervisningen kunna få vidkännas minskning, bör ej väcka förvåning. Då det härvid gäller att i detalj undersöka besparingsmöjligheterna, torde man icke kunna undgå att upptaga till övervägande även en för det vetenskapliga arbetet i landet så riskabel åtgärd som indragning av någon eller några av de nu befintliga professorsbefattningarna. Att man vid en dylik indragning måste framgå med stor försiktighet ligger i öppen dag. Riskerna äro svåra att överblicka, och stora kulturvärden kunna stå på spel, om man gör ett felgrepp. Härtill kommer, att man icke kan undgå att taga hänsyn till de förpliktelser, vilka otvivelaktigt påvåla vårt land på grund av den höga uppskattning, som kommer den svenska vetenskapen och de svenska vetenskapsmännen till del runt om i världen.

Det är därför min bestämda uppfattning, att man icke bör bryta kontinuiteten i den akademiska undervisningen och därmed även till en viss grad i det vetenskapliga arbetet inom någon disciplin — icke ens temporärt — genom att indraga vederbörande professorsbefattning, innan man verkställt en samtliga universitet och högskolor omfattande, åtminstone summarisk utredning angående vilka professorer, som med minsta olägenhet kunna undvaras, och vilka åtgärder, som böra vidtagas för att i möjligaste mån neutralisera genom indragningen uppkommande olägenheter. Medan utredningsarbetet pågår, böra naturligen de ledigblivande lärarbefattningar, som med hänsyn till ämnets egen beskaffenhet, antalet i riket förefintliga professorer inom ämnesområdet ifråga eller andra dylika förhållanden synas i första hand kunna ifrågasättas till indragning, icke besättas med ordinarie innehavare utan uppehållas genom vikarie.

Ett särskilt spörsmål, som i detta sammanhang bör upptagas till prövning, är frågan, huruvida man — för att möjliggöra ett snabbare ikraftträdande av de indragningar och omläggningar, vilka kunna komma att beslutas — bör gå så långt som till att avbryta en redan påbörjad och kanske ganska långt avancerad tillsättningsprocedur. Avgörande för ställningstagandet i denna fråga lärer bli den betydelse man tillmäter de säragna akademiska befordringsförhållandena och tillsättningsprinciperna. Jag tillåter mig erinra om, att den, som vill med någon utsikt till framgång kunna konkurrera om en akademisk lärarstol, i regel måste efter docentutnämningen offra ett flertal — ej sällan ett tiotal — år av intensivt vetenskapligt arbete på att meritera sig för professor i ett visst ämne, samt att vid tillsättningen endast »graden av ådagalagd vetenskaplig skicklighet» får vara avgörande. För min del anser jag mig böra bestämt avråda från att avbryta en redan påbörjad akademisk tillsättningsprocedur. I detta hänseende ber jag att få hänvisa till de invändningar, som på denna punkt

gjorts i de avgivna yttrandena, och särskilt till de synpunkter, som framförts av professorn K. G. Westman i hans anförande vid konsistoriesammanträdet den 26 november 1932.

För att i möjligaste mån tillgodose besparingsintresset har professorn Hägerström framställt ett förslag, som sedan upptagits av konsistoriet, nämligen att professuren i praktisk filosofi skulle ledigförklaras först två år efter det Hägerström den 6 september 1933 avgått från tjänsten, och under vakanstiden uppehållas på förordnande av docentstipendiat. Jag anser mig böra framhålla, att enbart en dylik vakanssättningsåtgärd icke kommer att medföra någon vinst för statsverket. Enligt gällande bestämmelser skola nämligen besparingar å professorslöner ingå till universitetets reservfond och besparade docentstipendier till docentstipendiefonderna. Ett rubbande av dessa bestämmelser åter lärar, med hänsyn till nämnda fonders stora betydelse för det vetenskapliga arbetet och den akademiska undervisningen, icke böra ifrågakomma, allra minst vid en tidpunkt, då reservfondens ställning är nästan hopplös och universitetet icke synes kunna påräkna någon som helst ökning av nu utgående statsanslag.

Under återopande av det anförda avstyrker kanslern, att professurerna i teoretisk filosofi och i praktisk filosofi vid universitetet i Uppsala i besparingssyfte sammanföras till en professur, innan det genom en samtliga universitet och högskolor omfattande utredning utrönts, vilka professorsbefattningar, som kunna med minsta olägenhet indragas, och vilka åtgärder, som böra vidtagas för att i möjligaste mån minska de med en indragning förknippade olägenheterna.

Vidare hemställer kanslern, att åtgärderna för återbesättande av professuren i teoretisk filosofi måtte få i stadgad ordning fullföljas, varvid dock i fullmakten för blivande innehavare av tjänsten synes böra intagas förbehåll om skyldighet att underkasta sig den utökning eller annan jämkning av professurens ämnesområde, som kan bliva av Kungl. Maj:t föreskriven, samt förklarar sig icke hava något att erinra mot att med åtgärder för återbesättande av den efter professorn Hägerström ledigblivande professuren i praktisk filosofi må anstå, intill dess frågan om professurens bibehållande blivit, efter slutförande av förutberörda utredning, vederbörligen prövad.

Jag delar givetvis den uppfattning, åt vilken de akademiska myndigheterna givit uttryck, nämligen att det är i och för sig beklagligt att nödgas ifrågasätta vakanssättning av en professur inom ett så betydelsefullt forskningsområde som filosofien. Men då det endast gäller en av det brydsamma budgetläget förestavad temporär åtgärd och det även under normala förhållanden ej sällan inträffat, att universitetsprofessorer stått vakanta under flera år, synes åtgärden ej medföra allvarligare olägenheter.

Det större akademiska konsistoriet har i sitt yttrande angående olika möjligheter att verkställa den ifrågasatta besparingen förordat den utvägen att professuren i teoretisk filosofi återbesättes, medan den ännu ej ledigförklarade professuren i praktisk filosofi vakanssättes under en tid av två år efter

Departementschefen.

det professor Hägerström den 6 september 1933 avgått. Inom humanistiska sektionen har dock en annan möjlighet vunnit största anslutningen. Sektionen har nämligen såsom en lösning antytt, att den av professurerna, som ledigförklaras, icke på förhand begränsas i avseende å ämnesområde till någon viss gren av filosofien. Sedan den mest kvalificerade blivit utnämnd — oavsett om han speciminerat inom den teoretiska eller den praktiska filosofien — skulle det med hänsyn tagen till hans forskningsområde av Kungl. Maj:t föreskrivas, inom vilken gren den utnämnde professorn skall ha examinationsskyldighet. För den andra grenen av filosofien borde en docent förordnas att uppehålla erforderlig undervisning och examination.

För min del biträder jag tankegången i sektionens förslag. Jag anser sålunda icke, att den teoretiska filosofien bör ha ovillkorligt företräde framför den praktiska, när det gäller att bestämma ämnesområdet för den professur, som nu skulle ledigförklaras. Därest riksdagen gillar Kungl. Maj:ts förslag, skulle sålunda i universitetets stat upptagas tvenne professurer i filosofi, den ena utan angivet belopp; dock att den professur, för vilken anslag i staten upptages, skall intill den nuvarande innehavarens avgång omfatta ämnet praktisk filosofi.

De i inkomna yttranden framförda betänkligheterna mot att en redan inledd befordringsprocedur avbrytes med hänsyn till den ifrågasatta omläggningen synas i detta fall icke kunna tillmätas större vikt. De, som redan anmält sig som sökande till professuren i teoretisk filosofi, skulle enligt det här framställda förslaget få sina ansökningar gällande för den professur i filosofi, som ledigförklaras. Den enda skillnaden i läget skulle för dem bliva, att eventuellt ytterligare någon eller några sökande kunna anmäla sig.

Innan frågan om ledigförklarande av den andra filosofiprofessuren ånyo upptages, torde det böra övervägas om anledning förefinnes att upprätthålla den hittillsvarande ämnesfördelningen mellan de båda filosofiprofessurerna. Därvid torde även böra prövas huruvida icke professuren i pedagogik bör vidgas till att omfatta även psykologi, såsom tidigare från universitetets sida föreslagits.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta att i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. vidtaga den ändringen, att i stället för en professur i teoretisk filosofi och en professur i praktisk filosofi uppföras två professurer i filosofi, den ena professuren med avlöning lika med vad som tillkommer universitetsprofessor och den andra professuren utan angivet belopp för lön och tjänstgöringspenningar, med rätt för Kungl. Maj:t att vidtaga härav och av ovan angivna förutsättningar betingade jämkningar i utgiftsstaten;

dels för budgetåret 1933/1934 upptaga den i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., E. Diverse arvoden m. m. upptagna anslagsposten: 1 lärare i utförande av ritningar för vetenskapliga ändamål å 600 kronor utan angivet belopp;

dels för budgetåret 1933/1934 upptaga följande i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under II. Anslag till materiel m. m. upptagna anslagsposter utan angivet belopp, nämligen

anslagsposten å 6,050 kronor till uppvärmning, belysning m. m. av de i Gustavianum inrymda institutionerna,

anslagsposten å 8,725 kronor till gymnastikinrättningen, samt

anslagsposten å 3,380 kronor till ridundervisningens uppehållande;

dels minska den under samma rubrik upptagna anslagsposten till extra utgifter, däri inberäknad tryckningskostnad,
 nu kronor 68,975,
 med » 12,845
 till » 56,130;

dels ock minska det *ordinarie* anslaget till universitetet i Uppsala, universitetsstaten,

nu kronor 1,381,804,
 med » 45,240
 till » 1,336,564.

[77.] 3. **Avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.** I den ordinarie staten för universitetet i Uppsala ingår ett förslagsanslag å 377,400 kronor till avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. I detta anslag ingår under rubrik Biblioteket en anslagspost å 41,700 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.

Genom beslut den 6 juni 1925 föreskrev Kungl. Maj:t, att det skulle ankomma på kanslern för rikets universitet att meddela beslut ifråga om fördelningen av nämnda anslagspost — då uppgående till 35,400 kronor — därvid dock skulle iakttagas, att från densamma skulle utgå fem amanuens-arvoden, vart och ett å 4,800 kronor. Såsom närmare framgår av punkt 77 av 1928 års åttonde huvudtitel och punkt 81 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa, har här förevarande anslagspost under senare år höjts dels vid 1928 års riksdag med 2,500 kronor för bestridande av kostnader för utsträckt öppethållande av läsesalen och tidskrifts-

rummen, dels ock vid 1930 års riksdag med 3,800 kronor för att möjliggöra anställandet av extra biträden, varigenom de vetenskapligt utbildade tjänstemännen skulle kunna frigöras från mera mekaniska göromål.

Det större konsistoriet har under återopande av vad överbibliotekarien i ämnet anfört föreslaget, att här förevarande anslagspost skulle minskas med 3,670 kronor.

Överbibliotekarien har anfört bland annat:

För min del måste jag beteckna en nedsättning såsom mycket beklaglig och så mycket mer ägnad att medföra svårigheter för det löpande arbetet, som institutionen ju veterligt sedan långliga tider laborerar med ett betänkligt underskott i fråga om arbetskrafter och i ytterligt ringa mån fått se de talrika framställningar, som under en följd av år gjorts om en ökning av dessa, leda till resultat. Därest nedsättningen emellertid befinnes oundgänglig, måste den åvägbringas väsentligen genom en beskärning av de medel, som stå till förfogande för beredande av extra arbetshjälp, renskrivning m. m.

Den egentliga besparingen torde få göras på posten »ersättning för extra arbetshjälp, renskrivning m. m.», som dock endast utgör 2,984 kronor, dels på den år 1928 tillkomna posten å 2,500 kronor för ökat öppethållande av läsesalen, vilken post väl helt får utgå. Att en anslagsminskning sådan som den föreslagna också med nödvändighet måste medföra vissa inskränkningar i bibliotekets verksamhet läser icke kunna undvikas, och ehuru helt visst en nedsättning av läsesalens tillgänglighetstid kommer att vålla olägenheter för dem, som där driva studier och forskningar, anser jag denna utväg dock vara mindre beklaglig än t. ex. en starkare inskränkning av bytesrörelsen eller av den interurbana lånerörelsen, två verksamhetsgrenar, som kräva ett betydande arbete men vilkas uppehållande just i tider av minskad möjlighet till litteraturanskaffning måste anses alldeles särskilt önskvärt.

Jag vågar förutsätta, att de här givna antydningarna om hur den ifrågasatta nedsättningen synes mig böra läggas, kunna på sakens nuvarande ståndpunkt anses tillfyllest. Och ehuru jag givetvis finner en beskärning av bibliotekets redan förut alldeles otillräckliga arbetskrafter synnerligen betänklig och beklaglig, inser jag att biblioteket har svårt att undandraga sig sin anpart i de ökade bördor, som äro nödvändiga för åvägbringandet av den minskning av statsutgifterna, som ju för närvarande är ofrånkomlig.

Kanslern för rikets universitet har i utlåtande den 28 september 1932 förklarat sig icke hava något att erinra mot konsistoriets förslag i denna del.

Även jag biträder förslaget.

I förslagsanslaget till avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. ingår vidare ett arvode å 500 kronor till en instrumentmakare.

Det större konsistoriet har, med förmälan att nämnda befattning för närvarande vore vakant efter senaste innehavarens fränfalle, föreslagit, att anslaget måtte utgå.

Kanslern har i utlåtandet den 28 september 1932 biträtt förslaget under framhållande, att här ifrågakvarande rubrik torde böra bibehållas i staten utan upptagande av något anslagsbelopp.

Jag tillstyrker förslaget på sätt kanslern förordat.

I anslutning till vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels minska den i avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Uppsala samlingar och inrättningar under biblioteket uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare,

nu		kronor 41,700,
med		» 3,670
till		» 38,030,

dels uppföra den i samma avlöningsstater under: vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, upptagna anslagsposten till arvode åt instrumentmakare, nu 500 kronor, utan angivet belopp,

dels ock minska det *ordinarie* förslagsanslaget till Uppsala universitet, avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.,

nu		kronor 377,400,
med		» 4,170
till		» 373,230.

[78.] 4. **Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.** I likhet med vad vid anmälan av anslagsbehoven för närmast föregående budgetterminer ägt rum, har jag under denna punkt sammanfört en del anslagsfrågor beträffande universitetet i Uppsala, vilka väsentligen avse avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän.

Beträffande de för budgetåret 1932/1933 utgående anslagen anhåller jag att få hänvisa till punkt 88 i 1932 års åttonde huvudtitel.

Det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala och kanslern för rikets universitet hava i sina av mig i det föregående omförmälda förslag rörande anslag till universitetet i Uppsala för budgetåret 1933/1934 förordat vissa minskningar under här förevarande anslag.

Konsistoriet har sålunda föreslagit en indragning för nämnda budgetår av de för närvarande utgående anslagen till arvode till lärare i symbolik å 2,250 kronor, till förstärkning av anslaget till uppehållande av den praktiska kursen inom juridiska fakulteten å 800 kronor samt till ersättning åt akademivaktmästaren för biträde vid tillsynen över universitetets byggnader å 480 kronor.

Härutöver har konsistoriet — i likhet med vad tidigare föreslagits be-

träffande de å ordinarie stat upptagna arvodena till assistenter och amanuenser — föreslagit en minskning med 6 procent eller tillhoppa 297 kronor av de i här förevarande anslag ingående anslagsposterna å tillhoppa 4,950 kronor till arvoden till en extra ordinarie amanuens vid histologiska institutionen, till en amanuens vid hygienisk-bakteriologiska institutionen samt till en assistent vid fysiska institutionen.

Kanslern har i utlåtande den 28 september 1932 tillstyrkt konsistoriets förslag med den ändring, att sistberörda belopp å 297 kronor, för att de särskilda arvodena skulle kunna sättas till jämna tiotal kronor, borde jämkas till 300 kronor.

Departement-
schefen.

Jag har under punkt 76 i det föregående angivit de skäl, som förhindra mig att biträda de akademiska myndigheternas förslag om viss procentuell minskning av åtskilliga arvoden till amanuenser och assistenter. I anslutning härtil avstyrker jag också förslaget i denna del under här förevarande punkt.

Den av konsistoriet föreslagna och av kanslern biträdda indragningen för budgetåret 1933/1934 av vissa i det föregående angivna anslagsposter tillstyrker jag.

Härutöver förordar jag, att den sedan år 1909 utgående anslagsposten å 600 kronor till anordnande av undervisning i bokföring måtte indragas för budgetåret 1933/1934.

I övrigt överensstämmer mitt förslag med universitetsmyndigheternas äskanden.

Av följande tablå framgå de olika ändamål, för vilka anslagen nu utgå och fortfarande behövas, det år, för vilket anslag för varje särskilt ändamål först beviljades av riksdagen, samt de belopp, med vilka anslagen av mig anses behövlige för budgetterminen 1933/1934.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, avsett för budgetåret 1933/1934 Kronor
Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen	1912 (1878) (1931/1932)	8,000
Arvode till en ledare av den propedeutiska kursen i civilrätt m. m.	1931/1932	1,500
Extra ordinarie amanuens vid histologiska institutionen	1917	750
Amanuens vid hygienisk-bakteriologiska institutionen	1918	1,800
Biträdande lärare i medicin	1908	4,500
Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik . .	1920	3,000
Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik .	1921	750
Förstärkning av arvode till biträdande lärare i kirurgi	1908	2,400
Biträdande lärare i ryska	1915	2,000
Biträde vid statistiska seminariet	1922	1,200
Biträde vid övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi	1908	2,250
Assistent vid fysiska institutionen	1909	2,400
Mekaniska arbeten vid fysiska institutionen	1927/1928	9,000
Lönstillägg åt vaktmästaren vid musikaliska kapellet	1925/1926	600

Summan av dessa anslag utgör 40,150 kronor. Motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 utgör 44,280 kronor, vadan mitt förslag innebär en minskning med tillhoppa 4,130 kronor.

Ovanberörda summa 40,150 kronor, bör nu begäras av riksdagen såsom extra anslag, att av Kungl. Maj:t användas för nu omförmälda ändamål i enlighet med hittillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem. Fördelningen av anslaget till de olika ändamålen bör givetvis ske med de belopp, som finnas angivna för de särskilda ändamålen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 40,150 att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av mig ovan angivna ändamål.

[79.] 5. **Materiel för vissa institutioner m. m.** I likhet med vad vid anmälan av anslagsbehoven för närmast föregående budgetterminer ägt rum har jag under denna punkt sammanfört en del anslagsfrågor beträffande universitetet i Uppsala, vilka väsentligen avse anslag till materiel och dylikt.

Beträffande de för budgetåret 1932/1933 utgående anslagen för motsvarande ändamål anholder jag att få hänvisa till punkt 89 i 1932 års åttonde huvudtitel.

I skrivelse den 15 april 1932, nr 8 , anförde riksdagen under punkt 88 beträffande här ifrågavarande anslag bland annat:

Beträffande de i anslaget ingående posterna å 10,000 kronor till sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län samt å 16,100 kronor till upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övningsskolan hade riksdagen velat framhålla önskvärdheten av en närmare utredning angående dessa anslags fortsatta behövlighet. Riksdagen ville fästa uppmärksamheten på att någon motsvarighet till berörda anslagsposter icke finnes vid universitetet i Lund eller, så vitt anginge förstnämnda post, vid karolinska institutet. Vidare syntes det riksdagen, att för vinnande av större överskådlighet i fråga om universitetsbibliotekets anslagsförhållanden posten å 4,000 kronor till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket borde sammanföras med det till bokinköp och bokbindning vid nämnda bibliotek utgående extra anslaget.

Riksdagen hade icke velat vidtaga några omedelbara förändringar på dessa punkter men förutsatte, att vad riksdagen anfört skulle beaktas vid framläggande av universitetets anslagsönskan till 1933 års riksdag.

Genom beslut den 6 maj 1932 anbefalldes Kungl. Maj:t kanslersämbetet för rikets universitet att från vederbörande vid universitetet i Uppsala införskaffa de av riksdagen sålunda begärda utredningarna ävensom att med dessa utredningar jämte de förslag, vartill desamma kunde giva anledning,

till Kungl. Maj:t inkomma i samband med avlåtande av övriga framställningar, avsedda att föreläggas 1933 års riksdag.

Det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala och *kanslern för rikets universitet* hava i sina av mig i det föregående omförmälda förslag rörande anslag till universitetet i Uppsala för budgetåret 1933/1934 dels behandlat frågan om möjligheten av besparingar under här förevarande anslag, dels inkommit med de genom ovanberörda beslut den 6 maj 1932 anbefallda utredningarna.

Beträffande utredningen rörande fortsatt anslag till upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övningsskolan anholder jag att få hänvisa till punkt 80 i det följande.

Anslagsposten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket kommer jag vidare att behandla under punkt 81 i det följande.

Beträffande anslagsposten till sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län har *medicinska fakulteten* den 11 april 1932 framlagt den av riksdagen begärda utredningen. Då jag, såsom av det följande kommer att framgå, i allt fall icke kommer att tillstyrka anslag för ändamålet för budgetåret 1933/1934 tillåter jag mig att beträffande denna utredning för närvarande allenast hänvisa till handlingarna i ärendet. Av utredningen framgår emellertid, att fakulteten ansett anslaget erforderligt jämväl för framtiden.

I förnyat yttrande den 1 september 1932 har härefter fakulteten anfört bland annat:

Den medicinska vetenskapens snabba utveckling och dess specialisering samt de alltjämt ökade krav densamma ställt på undervisningen och det material, som denna måste förfoga över, har nödvändiggjort för fakulteten att söka tillförsäkra det akademiska sjukhuset rikligast möjliga klientel icke blott av alldagliga, utan även av mera ovanliga sjukdomsfall. Fakulteten har därvid haft helt andra och ogynnsammare förutsättningar än dem, som stått karolinska institutet och Lunds medicinska fakultet till buds. Karolinska institutet förfogar för sin undervisning över en storstads betydande resurser i avseende på undervisningsklientel, och det sjukvårdsområde, från vilket sjuka mot lägsta gällande legosängsavgift kunna erhålla vård å Lunds lasarett (enligt uppgift Malmöhus län utom städerna Malmö och Hälsingborg), omfattar en folkmängd av omkring 330,000 personer, under det motsvarande sjukvårdsområde för akademiska sjukhuset omfattar endast omkring 140,000 personer. Tack vare en relativt riklig tillströmning av sjuka från främmande län har dock tillgången på undervisningsmateriel å universitetets kliniker varit tillräcklig. Under de senaste fem åren ha patienter från främmande län utgjort 16,4 å 20 procent av hela antalet intagna. Av dessa ha under senare år närmare hälften utgjorts av patienter från Stockholms län, som vårdas mot nedsatt avgift enligt särskild överenskommelse med Stockholms läns landsting. Av de övriga utgöres flertalet av sådana sjuka, som av läkare inom andra sjukvårdsområden blivit remitterade till akademiska sjukhuset för att där kunna komma i åtnjutande av de särskilda resurser, som ett stort kliniskt sjukhus kan erbjuda. I många fall

ha sådana sjuka tillfört såväl forskning som undervisning ett material av stort värde. Men mottagandet av sådana fall av större intresse har i icke ringa utsträckning möjliggjorts endast tack vare tillgång till medel, varigenom fattiga och mindre bemedlade sjukas vårdavgift kunnat bekostas. Under de tre senaste åren (1929—1931) ha med anlitande av statens bidrag till hjälp åt sådana sjuka från orter utom Uppsala län kunnat vårdas respektive 109, 107 och 102 sjuka fullständigt fritt och respektive 71, 81 och 89 sjuka mot en till 2 kronor nedsatt dagavgift. Anslaget har tagits i bruk endast för obemedlade och mindre bemedlade sjuka, vilkas vård å sjukhuset legat i undervisningens eller forskningens intresse. Fakulteten anser det vara av vikt för den kliniska forskningens och undervisningens fortgång och utveckling vid Uppsala universitet, att det stöd ifrågavarande anslag hittills utgjort för tillgången till ett rikligt och omväxlande material av sjukdomsfall icke undandrages, och vill framhålla, att även ett tillfälligt indragande av det extra anslaget å 10,000 kronor kan väntas medföra, att det för den kliniska verksamheten behövliga tillskottet av sjuka från orter utom Uppsala län för framtiden minskas, då det givetvis är svårt att åter upparbeta de förbindelser med läkarna i andra län, som varit den väsentliga förutsättningen för detta tillskott.

I förnyat yttrande den 7 september 1932 har härefter medicinska fakulteten — med anledning av ett av universitetets drätselnämnd framlagt förslag om indragning av här förevarande anslagspost — under hänvisning till nyssberörda yttrande av den 1 september 1932 framhållit, att fakulteten, trots de mycket starka skäl för anslagets bibehållande, åt vilka fakulteten i nämnda yttrande givit uttryck, icke ansåge sig kunna motsätta sig anslagets indragning för ett år.

Det större konsistoriet har — under hänvisning till vad medicinska fakulteten i sina omförmälda yttranden anfört — föreslagit en indragning för budgetåret 1933/1934 av här ifrågavarande anslag.

Härutöver har konsistoriet föreslagit en tillfällig minskning av anslagsposten till utgivande av universitetets årsskrift, nu 15,000 kronor, med 12,000 kronor till 3,000 kronor, vilket skulle möjliggöras genom anlitande av å anslagsposten uppkomna besparingar.

Kanslern för rikets universitet har i utlåtande den 28 september 1932 — under hänvisning till vad universitetsmyndigheterna anfört — tillstyrkt det större konsistoriets nu avgivna förslag.

Även jag finner mig böra biträda de sålunda framkomna förslagen. Då i övrigt någon ändring av anslagsposterna under här förevarande anslag icke av de akademiska myndigheterna ifrågasatts och icke heller av mig funnits möjlig, skulle för budgetåret 1933/1934 under här förevarande punkt anslag bliva erforderliga till nedan angivna ändamål med följande belopp:

Departementschefen.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, avsett för budgetåret 1933, 1934 Kronor
Materiel m. m. för det praktiskt-teologiska övningsinstitutet	1915	300
Förstärkande av det ordinarie anslaget till juridiska seminariet	1921	200
Höjning av anslaget till materiel m. m. för institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi	1911	1,000
Materiel m. m. för patologiska institutionen	1925/1926	3,000
Materiel för fysiologiska institutionen	1925/1926	2,000
Materiel m. m. för hygieniska institutionen	1918	8,500
Materiel m. m. för psykiatriska kliniken . .	1925/1926	500
Materiel för kliniken för öron-, näs- och hals-sjukdomar	1920	2,000
Materiel för medicinska poliklinikerna	1922	1,500
Upprätthållande av verksamheten å psyko-logiska laboratoriet	1915	1,600
Förstärkande av det i utgiftsstaten för uni-versitetet för vissa seminarier uppförda anslaget å 5,500 kronor till inköp av böcker och annan undervisningsmateriel även-som för tillfälliga utgifter	1921	5,570
Materiel för statistiska seminariet	1922	1,530
Driftkostnader vid Klubbans biologiska station	1917	5,000
Bestridande av löpande utgifter för de vid observatoriet anordnade seismologiska un-dersökningarna	1904	500
Utgivande av universitetets årsskrift	1912	3,000

Summan av dessa anslag utgör 36,200 kronor. Motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 utgör 78,300 kronor eller — om hänsyn ej toges till de nu i anslaget ingående anslagsposterna till upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övningsskolan å 16,100 kronor och till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket å 4,000 kronor, vilka av mig behandlas i annat sammanhang — 58,200 kronor. Mitt här framlagda förslag innebär följaktligen i förhållande till innevarande budgetår en besparing med (58,200—36,200) 22,000 kronor.

Samtliga i tabellen upptagna anslagsbelopp böra utgå såsom reservationsanslag. De utgöra, såsom nyss nämnts, tillhopa 36,200 kronor. Denna summa bör nu äskas hos riksdagen för att i sinom tid av Kungl. Maj:t med enahanda såsom reservationsanslag betecknade belopp, som nu sagts, fördelas för ovan angivna ändamål.

Jag tillstyrker alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* reservationsanslag av kronor 36,200 att av Kungl. Maj:t användas för de av mig omförmälda ändamål.

[80.] 6. **Upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övningsskolan.** Riksdagen beviljade för vartdera av åren 1912 och 1913 extra anslag till belopp av 5,000 kronor, avsedda att utgöra bidrag till uppehållande av verksamheten vid det pedagogiska seminariet vid universitetet i Uppsala och den med seminariet förbundna övnings-skolan. Anslag för enahanda ändamål uppfördes jämväl av riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1914—1920 med ett till 7,000 kronor höjt belopp. För år 1921 höjdes anslaget till 8,000 kronor samt för år 1922 yttermera till 15,100 kronor. Anslaget, som för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptogs med ett belopp av 8,500 kronor, har från och med budgetåret 1923/1924 utgått med ett årligt belopp av 16,100 kronor.

I samband med anvisande av anslag för ändamålet för budgetåret 1932/1933 framböll riksdagen (riksdagens skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, punkt 88) önskvärdheten av en närmare utredning angående anslagets fortsatta behövlighet. Riksdagen fäste därvid uppmärksamheten på att någon motsvarighet till ifrågavarande anslag icke finnes vid universitetet i Lund.

Genom beslut den 6 maj 1932 anbefalldes Kungl. Maj:t kanslersämbetet för rikets universitet att från vederbörande vid universitetet i Uppsala införskaffa den av riksdagen begärda utredningen ävensom att med denna utredning jämte det förslag, vartill densamma kunde giva anledning, till Kungl. Maj:t inkomma i samband med avlåtande av övriga framställningar, avsedda att föreläggas 1933 års riksdag.

Med utlåtande den 28 september 1932 har nu *kanslern för rikets universitet* överlämnat den i anslutning härtill verkställda utredningen och därvid, i enlighet med vad det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala föreslagit, gjort framställning om ett anslag för ändamålet för budgetåret 1933/1934 å 14,100 kronor.

Då ett bifall till det av de akademiska myndigheterna i här förevarande hänseende framlagda förslaget förutsätter vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande det ordinarie anslaget till privatläroverken, har jag för avsikt att i samband med behandlingen av sagda anslag (under punkt 162 i det följande) närmare ingå på här föreliggande anslagsfråga.

Mot förslaget om en minskning av anslaget för budgetåret 1933/1934 till 14,100 kronor har jag intet att erinra.

Under hänvisning till den närmare utredningen under punkt 162 i det följande hemställer jag alltså under här förevarande punkt allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övningsskolan vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 14,100.

[81.] 7. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.

I den ordinarie staten för universitetet i Uppsala är uppförd en anslagspost å 50,000 kronor till bokinköp och bokbindning m. m. för universitetsbiblioteket. Härjämte åtnjuter biblioteket särskilt anslag till uppvärmning och belysning m. m., 15,800 kronor, likaledes uppfört såsom en särskild post i den ordinarie staten. Sedan en längre följd av år hava emellertid, med hänsyn till de stegrade kostnaderna för bokinköp och bokbindning och den ökade bokproduktionen, extra anslagsmedel utgått till biblioteket.

Till bokinköp och bokbindning utgick för budgetåret 1926/1927 — i likhet med flera tidigare år — ett belopp av 44,500 kronor. Sedan Kungl. Maj:t föreslagit 1927 års riksdag en ökning av anslaget med 5,000 kronor, höjde riksdagen med anledning av två inom riksdagen väckta motioner anslaget med 15,000 kronor till 59,500 kronor för budgetåret 1927/1928. Sedermera höjde riksdagen detta anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till 84,500 kronor för budgetåret 1928/1929, till 94,500 kronor för budgetåret 1929/1930, till 104,500 kronor för budgetåret 1930/1931 och till 109,500 kronor för budgetåret 1931/1932. Jag ber att få beträffande riksdagens uttalande år 1927 i fråga om detta anslag ävensom i vad angår den senaste höjningen av detsamma hänvisa till 1931 års åttonde huvudtitel, punkt 101. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92 av 1932 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa) sänktes härefter anslaget för budgetåret 1932/1933 till 99,500 kronor.

Från och med år 1918 har vidare till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket utgått ett särskilt extra reservationsanslag, vilket för innevarande budgetår med ett belopp av 4,000 kronor upptages såsom en särskild anslagspost i det extra reservationsanslaget till materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala. Beträffande detta anslag anhåller jag i övrigt att få hänvisa till punkt 75 av 1917 års åttonde huvudtitel och punkt 84 av 1928 års åttonde huvudtitel.

Såsom under punkt 76 i det föregående meddelats, har granskningsnämnden föreslagit, att de till universitetsbiblioteket i Uppsala utgående anslagen måtte för budgetåret 1933/1934 minskas med 40,000 kronor i förhållande till det för budgetåret 1932/1933 anvisade beloppet.

Innan granskningsnämnden avgav sitt nu nämnda förslag anhöll *överbibliotekarien* vid universitetsbiblioteket i Uppsala i skrivelse till det större akademiska konsistoriet den 30 april 1932, att konsistoriet ville hemställa, att anslaget å extra stat till bokinköp och bokbindning vid universitetsbiblioteket, för budgetåret 1932/1933 nedsatt till 99,500 kronor, måtte återföras till sitt för budgetåret 1931/1932 beviljade belopp, 109,500 kronor; *samt att* anslagsposten å 4,000 kronor till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket måtte antingen sammanföras med nyssnämnda extra anslag till bokinköp och bokbindning, vilket i så fall skulle utgå med 113,500 kronor, eller också — vilket vore att föredraga — ersättas med en höjning av bibliote-

kets anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare från dess nu utgående belopp 41,700 kronor till 45,700 kronor.

Till stöd för sin sålunda gjorda framställning anförde överbibliotekarien huvudsakligen följande:

Den löftesrika utveckling, som under de senare åren, närmare bestämt alltifrån år 1927, kommit universitetsbiblioteket till del genom en nämnda år påbörjad och sedermera i etapper oavbrutet fortgående höjning av inköpsanslagen, den har tyvärr genom den nu rådande ekonomiska depressionen bryskt avbrutits eller i varje fall temporärt suspenderats och detta beklagligtvis, innan den av krigsåren och den därpå följande kristiden hårt medtagna institutionen återvunnit en kapacitet, som kunde anses åtminstone något så när motsvara dess uppgift, och därmed satts i stånd att fylla de växande krav, som från forskningens sida ställts på densamma. Jag erinrar om att mitt fjolårspetitum, som konsistoriet upptog såsom sitt och som kanslern tillstyrkte, innebar en hemställan om en anslagsökning med 33,000 kronor. Att ett starkt behov av höjt anslag också förelåg framgår bäst därav, att konsistoriet fann anledning att bland sina många åskanden framhålla detta såsom särskilt trängande. Departementschefen fann sig tydligen också övertygad av den redogörelse för universitetsbibliotekets ställning, som lämnats, och förklarade, att han under ekonomiskt normala förhållanden icke skulle ha tvekat att söka bidra till en höjning av anslaget i fråga. Av det rådande statsekonomiska läget såg sig emellertid departementschefen i stället nödsakad att förorda en sänkning av det å extra stat utgående anslaget till bokinköp och bokbindning å 109,500 kronor med 10,000 kronor till 99,500 kronor. Beslutet föregicks av överläggningar, som nödgade mig, liksom även cheferna för kungl. biblioteket och universitetsbiblioteket i Lund, att taga våra respektive anslagsfrågor under förnyat övervägande, varvid jag under rådande exceptionella läge och med hänsyn till den förpliktande nödvändigheten att söka bidra till en begränsning i görigaste mån av statsutgifterna fann mig böra förklara, att därest en nedsättning av bibliotekets anslag skulle befinnas ofrånkomlig, densamma borde kunna accepteras såsom en nödfallsåtgärd, i så fall dock begränsad till högst 10,000 kronor. I denna förklaring, som avgavs först sedan jag i ärendet samrätt dels med universitetets rektor, dels med de i tjänst varande förste bibliotekarierna, betonade jag dock uttryckligen, att en dylik interimistisk åtgärd gjordes möjlig endast genom ett uppskjutande till ett kommande år av vissa utgifter, för vilka alltså en kompensation framdeles måste påfordras, samt att jämväl den förutsättningen gällde, att icke en ytterligare valutaförsämring komme att inträda.

Det får nämligen hållas i minnet att för en institution, vars anslag till så väsentlig del äro avsedda för inköp av utländsk vetenskaplig litteratur, gör sig valutadeprecieringen på ett synnerligen kännbart sätt gällande. Och dess inverkan blir för universitetsbiblioteket så mycket allvarligare, som institutionen ju som nämnt före krisens inträde ingalunda nått upp till en anslagsnivå, som svarade mot behovet, utan tvärtom även då hade att kämpa med betydande svårigheter. I mitt preliminära statförslag för nu löpande budgetår hade jag räknat med att posten för bokinköp, som för år 1930/1931 uppgick till något över 106,000 kronor, skulle kunna höjas till omkring 110,000 kronor, detta med anledning av den av 1931 års riksdag beviljade anslagsökningen å 5,000 kronor. Men för att nu ernå den effekt,

som detta belopp före deprecieringens inträde skulle ha ägt för bokinköpen, så skulle det givetvis i närvarande stund krävas ett tillskott på allraminst 37,000 kronor motsvarande ungefär 33 procent — jag vill nämligen framhålla att den vida övervägande delen av betalningarna till utlandet gäller tyska riksmark, som ju för närvarande stå i en överkurs av mer än 45 procent. Det är emellertid icke endast posten för bokinköp som påverkas av valutan — det gäller redan och kommer med nödvändighet att under budgetåret 1932/1933 i än högre grad gälla även flera andra poster, så t. ex. materiel för bokbindningen och för reproduktionsverksamheten, säkerligen även posten för uppvärmning (koks) m. m. Med reservation för eventuella förändringar, vilka väl dock beklagligtvis ej kunna förväntas innebära en förbättring av tidsläget, torde man således vara nödsakad att räkna deprecieringens reella innebörd såsom liktydig med en nedskärning av biblioteksanslagen med minst 40,000 kronor. Läger man så härtill ytterligare den av riksdagen numera beslutade minskningen med 10,000 kronor, så torde man få erkänna, att situationen för nästkommande år ter sig högeligen bekymmersam: det är icke längre fråga blott om ett hejdande av all fortsatt utveckling, icke heller om ett bibehållande av status quo, som ju alltså skulle ha krävt en anslagsökning av minst 40,000 kronor — det är helt enkelt en återgång till efterkrigsårens verkliga nödläge.

När sålunda statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i 1932 års remissdebatt gav uttryck åt förhoppningen, »att man genom minskning av inbindningsanslaget eller på annat sätt skulle kunna vidtaga besparingar, som icke hindrade inköp av nödig litteratur», så måste det tyvärr sägas, att detta är en ogrundad optimism. Givetvis måste besparingar göras på posten Bokbinderi, som för 1930/1931 uppgick till nära 41,000 kronor (oberäknat det särskilda anslaget å 4,000 kronor, om vilket närmare nedan). Då biblioteket är den största kunden hos fyra av stadens bokbindarfirmor, skulle dock en alltför stark inskränkning vålla arbetslöshet inom facket. Jag räknar emellertid med en nedsättning med omkring 20 procent till med 33,000 kronor. Materielanslagen, som för budgetåret 1932/1933 utgå cirka 50,000 kronor å ordinarie och 99,500 kronor å extra stat, alltså tillsammans 149,500 kronor, kunna emellertid ingalunda användas helt för bokinköp och bokbindning, därmed måste också en mängd expenser av skilda slag bestridas, då biblioteket icke har särskilt expensanslag (bortsett från ett dylikt för uppvärmning och belysning). Av dessa expensposter, som för budgetåret 1930/1931 tillsammans uppgingo till omkring 19,000 kronor, torde flera vara vanskliga att ens med den största sparsamhet nämnvärt nedbringa, så t. ex. skrivmaterialier, tryckningskostnader, frakter, vattenförbrukning, telefon m. fl., ävenså inventariekontot i en tid, då trångboddheten i samlingarna oupphörligen kräver anskaffandet av nya hyllor. Jag hoppas icke dess mindre, att det skall bli möjligt att här göra besparingar på åtminstone 3,000 kronor. I sådant fall skulle man kunna räkna med att för bokinköp skulle kunna disponeras ett belopp av i runt tal 100,000 kronor eller möjligen ett eller annat tusental kronor mera, då ju biblioteket också kan räkna med en del extra inkomster av varierande belopp. Med hänsyn till tidsläget skulle ju en sådan situation måhända te sig förhållandevis tillfredsställande, nota bene för den händelse kronan ägt sin gamla köpkraft. Men det är här deprecieringen sätter in och det på ett rent ödesdigert sätt.

Av de olika slag av förvärv, som ingå i posten Bokinköp, är det en, som löper så att säga automatiskt och så gott som fullständigt undandrar sig

varje försök till påverkan. Det är utgiftsposten för de *fortsättningsverk*, på vilka biblioteket abonnerat sedan längre eller kortare tid tillbaka och som utkomma i häften, fasciklar eller delar. Utom det att subskriptionen i många fall är juridiskt bindande, måste det naturligtvis som regel anses fullkomligt uteslutet att biblioteket skulle spoliera kostbara verk genom att lämna dem defekta för framtiden. Då kostnaderna för de i denna form utkommande arbetena för budgetåret 1930/1931 uppgingo till i det närmaste 24,000 kronor, är det mer än sannolikt att de för budgetåret 1932/1933 komma att stiga till omkring 32,000 kronor; redan under budgetåret 1931/1932 har stegringen förklarligt nog mycket tydligt gjort sig märkbar. Möjliga att reglera äro däremot posterna *Antikvaria* och *Nya böcker*. Av dessa måste Antikvaria uppenbarligen skäras ned till ett minimum — jag räknar med 5,000 kronor; det är högeligen beklagligt att man därmed så gott som helt avskäres från möjligheten att med utnyttjande av den antikvariska marknadens resurser utfylla besvärande luckor i det äldre bokbeståndet, men det är dock något, som utan någon direkt våda kan ställas på framtiden. Vida betänkligare är emellertid att det tydligen också blir nödvändigt att praktiskt taget avstå från allt förvärv av den i bokform utkommande nya litteraturen. I den kalkyl, som legat till grund för de senare årens äskanden om anslagsökning, upptogs denna post till 70,000 kronor, men så vitt jag kan se, kan under budgetåret 1932/1933 däråt icke gärna anslås mer än på sin höjd 10,000 kronor, detta trots att realvärdet av detta belopp förmodligen blott blir 7,000 kronor räknat i vårt förutvarande myntvärde. Man förstår att en så radikal reduktion givetvis blir ytterst påfrestande: den innebär ju bland annat att kostnaderna för den litteratur, som ändock trots allt *måste* anskaffas, de överflyttas av staten i vissa fall på den enskilde, gemenligen ej alltför rikt doterade vetenskapsidkaren och i andra fall rent av på den ofta nog helt obemedlade studenten, som med stora uppoffringar utbildar sig för sitt blivande kall i statens tjänst, och detta sker därtill vid en tidpunkt, då hans ekonomiska bärkraft måste vara svagare än någonsin.

Men hur beklaglig denna åtgärd än är — och för min del vill jag icke sticka under stol med att jag anser den rent upprörande — så måste jag ändock hålla före, att den — väl att märka som en tillfällig nödfallsutväg — obetingat är att föredraga framför åtgärder, som skulle innebära en mera ingripande åverkan på bibliotekets tidskriftsbestånd. Tidskrifterna spela i våra dagar för det vetenskapliga arbetet en roll, vars betydelse icke torde kunna överskattas. Där publiceras snabbast nya rön och undersökningsresultat, där föras helst diskussionerna över vetenskapliga problem, där refereras och värdesättes den facklitteratur, som publicerats i bokform eller i andra periodica. Att beröva en vetenskapsman tillgången till de ledande tidskrifterna inom hans vetenskap, det är icke blott liktydigt med att betaga honom möjlighet att överblicka och hålla sig à jour med det i hans fack fortgående forskningsarbetet, det blir också ofta nog detsamma som att frånhända honom hans viktigaste arbetsmaterial.

Vårt universitetsbibliotek torde vara berättigat att räkna sin tidskriftsstock som sin styrka och sin stolthet. Dess löpande periodica — som utom rena tidskrifter också innefatta acta-publikationer (d. v. s. lärda sällskaps förhandlingar och liknande), permanenta monografiserier, årsberättelser o. s. v. — uppgingo under år 1930 till icke mindre än 3,840, varav 2,794 förvärvades på bytesvägen och 1,046 genom köp. Att detta verkligt storartade tid-

skriftsbestånd äger ett oskattbart värde för det vetenskapliga arbetet i Uppsala torde icke behöva understrykas, men det är också att märka, att dess betydelse når ut över hela vårt land: i allt större utsträckning utlånas fack-tidskrifter till andra bibliotek inom landet, ävensom till läroverk, sjukhus m. fl. institutioner i landsorten. Tyvärr tillhöra många, kanske de flesta av de stora ledande organen den kategori, som förvärvas genom köp; de äro förlagsartiklar och stå icke att erhålla på bytesvägen. Kostnaderna för dessa köpta tidskrifter utgjorde under budgetåret 1930/1931 42,717 kronor 45 öre, och med nuvarande valuta skulle för samma ändamål under budgetåret 1932/1933 sannolikt erfordras cirka 57,500 kronor. Naturligtvis kunna vissa reduktioner göras — det är ju skillnad på tidskrifter och tidskrifter — och en del inskränkningar ha gjorts redan under budgetåret 1931/1932. Men en kraftigare nedskärning av denna tidskriftsstock vore enligt min bestämda övertygelse en ytterligt betänklig och beklaglig åtgärd, som skulle träffa det vetenskapliga arbetet på dess mest sårbara punkt och anställa oberäkneliga skador, skador, som skulle icke blott drabba den nu arbetande generationen utan sträcka sina verkningar långt in i framtiden. För lekmannen kan det måhända tyckas enkelt nog, att man i ekonomiskt vanskliga tider helt resolut avbeställer så och så många hundra tidskrifter för några år framåt, för att, när bättre tider inträtt, ta upp prenumerationen på nytt och då även fylla ut de luckor, som uppstått. Men i realiteten ställer sig saken vida mer komplicerad än så. Helt bortsett från den olägenhet det måste innebära för forskarna att avvara tidskrifterna vid den tidpunkt, då dessas aktuella värde är som störst, har man att ta i betraktande följande omständigheter. För det första: det kräves en mångdubbling av inköpsresurserna, om det skall finnas någon utsikt för att man skall kunna ens partiellt återhämta vad som under flera år försumrats, ty för det andra: varje tidskriftsvolym ställer sig då som regel ofantligt mycket dyrare än vid löpande prenumeration. Och härtill kommer såsom det tredje och enligt min mening avgörande skälet: det är icke alls sagt, att det ens med obegränsade penningmedel eller ens med det mest energiska arbete från biblioteksledningens sida överhuvud taget är möjligt att i efterhand anskaffa de felande tidskriftsvolymer. Det förhåller sig nämligen så, att många tidskrifter utgå i en helt begränsad upplaga, beräknad ganska snävt efter prenumerantantalet; de flesta exemplaren stanna så att säga på fasta händer, hos bibliotek och institutioner, och de resterande exemplaren säljas av förläggaren endast i full svit av samtliga årgångar och till ett pris, som omöjligen kan erläggas av den, som äger denna svit förut så när som på enstaka eftersökta band. Jag kan försäkra, att jag i detta fall vet vad jag talar om, ty vårt bibliotek har egna bittra erfarenheter på detta område. Det inträffade nämligen för ett antal år sedan, att biblioteket genom en kommissionärs slarv och oredlighet blev utsatt för missödet att ej kunna få ett antal tidskrifter levererade i vederbörlig ordning. Och vad det sedan krävts såväl av penningar som av arbete för att i görlig mån få dessa luckor utfylla, därom gör sig en utomstående intet begrepp. Och ändock har det ingalunda lyckats till fullo hitintills, och det är icke sagt att det någonsin kommer att lyckas. Liknande ledsamma erfarenheter, därtill i större skala, har ett universitetsbibliotek i ett av våra grannländer fått göra, där en fåklok och illa anbragt sparsamhetsiver föranledde avbrytandet av en mängd viktiga och oumbärliga tidskrifter och därmed i bokbeståndet slog betänkliga och för det dagliga vetenskapliga arbetet kännbara sår, som an-

tagligen inga tider förmå att hela. Vi torde sålunda ha allt skäl att besinna, att vi ej heller i vårt vetenskapliga liv leva enbart för stunden, vi ha också ett drygt ansvar inför framtiden. Och jag vill se den biblioteksman, som vågar ta på sitt ansvar att bryta av så viktiga och så monumentala serier som t. ex. Göttingische Anzeigen med anor från 1756 eller *Annalen der Physik*, som utkommer sedan 1799, eller *Edinburgh Review* alltifrån 1802 eller *Liebigs Annalen der Chemie* respektive *Pharmazie* (i biblioteket sedan 1835 och nu uppe i Bd 494), eller de många medicinska tidskrifter, som föreligga i obrutna sviter på stundom flera hundra band och som var för sig representera ofantliga summor. Hur strängt skulle icke våra dagars vetenskapsmän ha dömt, om en äldre tid hade tillåtit sig att strandsätta oss i dylika fall. Och det är icke antagligt att vår tid har att vänta större undseende av framtidens forskning. Jag torde knappast behöva tillägga, att de nämnda, helt tillfälligt valda exemplen skulle kunna utökas i det oändliga och att det givetvis ges ett utomordentligt stort antal serier startade i senare tid, som ävenledes måste räknas såsom absolut outhärliga.

Alltså i valet mellan två onda ting, det ena att nödgas avstå från nya böcker och antikvaria, det andra att skära ned bibliotekets tidskriftsbestånd, väljer jag utan den minsta tvekan det förra alternativet. Och skälet är redan givet: de olägenheter, som uppstå av en otillräcklig tillgång till den i bokform utkommande litteraturen, äro som regel övergående och reparabla, men de skador, som tillfogas tidskriftsbeståndet, bli med nödvändighet vida mer kännbara och kunna i många fall bli rent obotliga. Härtill kommer att den enskilde forskaren gemenligen har större chanser att kunna hjälpa sig själv, då det är fråga om böcker, än då det gäller tidskrifter.

Ett sammandrag av den här preliminärt skisserade användningen av de till 149,500 kronor uppgående materielanslagen för nästkommande budgetår ger följande uppställning:

Bokbindning	kronor	33,000
Expenser (utom uppvärmning och belysning)	»	16,000
Bokinköp:		
Fortsättningar	32,000	
Antikvaria	5,000	
Nya böcker	10,000	
Tidskrifter	57,500	» 104,500
Summa kronor		153,500

Härav framgår att trots de hårdhanta reduktioner, som företagits på så många håll och trots att intet belopp beräknats för inköp av handskrifter, kartor, planscher och musikalier, det erfordras extra inkomster till ett belopp av 4,000 kronor för att få budgeten att gå ihop.

Av vad jag ovan anfört angående möjligheten att för ett år nedskära utgifterna för antikvaria och nya böcker till ett minimum får, som jag redan antytt, ingen annan slutsats dragas, än att jag med en påkostande eftergift för tidsläget ansett det på denna väg möjligt att för ett år godtaga en nedläggning av anslagen med 10,000 kronor. Men jag understryker nödvändigheten av att detta betraktas allenast som ett försök av rent provisorisk natur. Och då de vådor, som äro därmed förbundna, uppenbarligen äro mycket stora, och de skador, som därigenom med all sannolikhet komma att till-

fogas det vetenskapliga studie- och forskningsarbetet och dess idkare, måtte anses ojämförligt mycket större än den vinst besparingen ur statsfinansiell synpunkt kan innebära, vill jag för min del påyrka, att konsistoriet hemställer om en återgång till den under budgetåret 1931/1932 föreliggande nivån i anslagshänseende. Jag inser givetvis till fullo, att den allvarliga försämring, som våra statsfinanser av bekanta orsaker undergått under den senaste tiden, kan tänkas förorsaka, att röster komma att höjas för en fortsatt och måhända även längre driven nedskärning av universitetsbibliotekets anslag. Jag tror att det på den grund är absolut nödvändigt, att konsistoriet med allt eftertryck ger tillkänna sin mening, i första hand om biblioteksanslagens fundamentala betydelse för universitetets hela verksamhet men därjämte också om det vetenskapliga arbetets vikt och värde för vårt land, dess andliga odling och jämväl dess internationella anseende. Det är nämligen alldeles uppenbart, att en högst sällsam uppfattning i dessa dagar kommer till synes i vida kretsar och detta även på håll, där man borde förstå bättre, *den* uppfattningen nämligen, att den högre kulturen är en lyx, som man består sig med i goda tider, men som man i första hand skär ned eller skär bort, när en ekonomisk åtstramning inträder. Särskilt tycks denna vanföreställning göra sig gällande, när det är fråga om det kulturella arbetet i dess högsta former, till vilka ju den vetenskapliga forskningsverksamheten i främsta rummet hör. Man tycks icke inse, att vad vi för närvarande minst av allt ha råd till, det är att låta vår livskraftiga och framgångsrikt arbetande svenska vetenskap förtvina till följd av en sparsamhet, som i realiteten bleve en grov misshushållning med omistliga värden. Vi ha sannerligen icke råd att pruta av på vårt lands höga vetenskapliga standard och beskära dess möjligheter att alltjämt genom värdefulla insatser göra sig gällande i vetenskapens internationella värld — just i dessa tider, då vårt finansiella anseende blivit så illa åtgånget, ha vi mer än någonsin anledning att besinna, att vårt vetenskapliga och kulturella anseende i världen är en tillgång alltför dyrbar för att obetänksamt förspilla. Vi ha heller icke rätt att fordra, att våra vetenskapsmän skola utföra ett arbete, som kan befaras bli undermåligt på grund av bristande tillgång till litteratur, liksom vi absolut icke kunna stå till svars med att låta våra unga forskare kanske mången gång arbeta förgäves, därför att de satts till uppgifter, som måhända redan oss ovetande äro helt eller partiellt lösta av andra. Vetenskapens väsen är universalitet, och någon isolerad och antikverad vetenskaplig forskning vilja vi icke veta av här i landet. Det är allvarligt nog, att allt vad resestipendier heter redan strukits ur kulturbudgeten och att möjligheterna till personlig kontakt med utlandets forskning därigenom till väsentlig del avklippts, men saken blir dubbelt betänkelig, om de som sålunda förmenas att tillgodogöra sig utlandets resurser i fråga om litteratur, också skola se de möjligheter, som hitintills här hemma stått dem till buds, nedskurna till ett minimum.

För övrigt, det gäller här ingalunda enbart ovägrbara andliga värden; en illa anbragt sparsamhet kan för visso få även praktiska och ekonomiska konsekvenser av allvarligaste slag. Ty det lär dock icke kunna förnekas, att hela vårt ekonomiska liv, våra näringar, vår industri och vår teknik dock ytterst äro baserade på vetenskapen. Ett svältfödande av de vetenskapliga institutionerna, som ju ändock ej åt statskassan kan inbringa annat än förhållandevis försvinnande belopp, kan därför åsamka landet även materiella förluster av oberäknelig omfattning. Vem säger oss för övrigt

att icke vetenskapen i själva verket kan bli *en* av de hävstänger, som skola visa sig mäktiga att höja vårt land ur dess nuvarande nödläge.

Det vill alltså synas, som om konsistoriet hade anledning, att, med styrkan av sin auktoritet och med åberopande av sin erfarenhet rörande det vetenskapliga arbetets betingelser, för statsmakterna framhålla angelägenheten av att den sparsamhet, som givetvis ifråga om statsutgifterna är ofrånkomlig, måtte i görligaste mån anbringas så, att den icke skadar vetenskapens livsintressen och spolierar värden, som tillhöra våra mest omistliga nationella tillgångar.

Ävenså torde det vara skäl, att konsistorium inlägger en bestämd gensaga mot att universitetsbiblioteket, så som skett vid den nu beslutade anslags-sänkningen, ställes i ofördelaktigare position än kungl. biblioteket. Det har från det mest auktoritativa håll anförts att orsaken härtill skulle vara den, att universitetsbibliotekets anslag till så stor del vore beviljade på extra stat. Men det torde näppeligen kunna anses rimligt att så formella synpunkter skola få vara avgörande, då det ju här gäller ett anslag, som av riksdagen successive höjts under fem år i följd och vars syfte att tillgodose ett behov av permanent natur därmed till fyllest markerats. Och det torde knappast kunna anses skäligt att låta universitetsbiblioteket lida för det för de därför ansvarige skäligen genanta faktum, att bibliotekets huvudanslag på ordinarie stat ännu alltjämt kvarstår på den nivå som fastställdes för 26 år sedan. Ty väl att märka: ansvaret härför faller icke på universitetsmyndigheterna, som tvärtom under många år gång efter annan gjort framställning om ett överförande till väsentlig del av detta anslag på ordinarie stat.

Slutligen får jag vördsamt erinra därom, att 1932 års riksdag i sin skrivelse nr 8 A (punkt 88) beträffande anslaget å 4,000 kronor till bokbinderi-arbeten vid universitetsbiblioteket uttalat, att det synes riksdagen, att »för vinnande av större överskådlighet i fråga om universitetsbibliotekets anslagsförhållanden» denna anslagspost »borde sammanföras med det till bokinköp och bokbindning vid nämnda bibliotek utgående extra anslaget». Förklaringen till att denna anslagspost kommit att stå i viss mån vid sidan av den egentliga biblioteksbudgeten är den, att när anslaget ifråga första gången beviljades år 1917, det då tillkom såsom en ersättning för begärda bokbindarebefattningar vid biblioteket och av åtskilligt att döma då tänktes som en mera provisorisk anordning avsedd att framdeles ersättas med befattningar på stat. Det är således här fråga om ett anslag av personell natur, och detta har också alltid uteslutande använts till avlöning av personal vid bibliotekets eget bokbinderi, ett förhållande som måhända icke uppmärksamrats vid frågans behandling vid årets riksdag. Utan att direkt vilja göra invändningar mot den föreslagna sammanslagningen av detta anslag med bibliotekets extra anslag till bokinköp och bokbindning, tillåter jag mig dock påpeka, att det kunde ligga väl så nära till hands att ersätta detsamma med en motsvarande höjning av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, som i så fall från sitt nuvarande belopp 41,700 kronor borde ökas till 45,700 kronor. Jag ber därför att alternativt få yrka detta.

Härefter har överbibliotekarien vidare — med anledning av vad granskningsnämnden i sitt ovan omförmälda förslag anfört — i skrivelse till universitetets drätsel-nämnd upptagit frågan om anslag för här ifrågavarande ändamål till förnyad omprövning och därvid anfört bland annat:

Vad angår drätselnämndens beslut att på det bestämdaste avstyrka den av granskningsnämnden ifrågasatta nedsättningen av anslagen till universitetsbiblioteket för bokinköp och bokbindning, så måste jag för min del räkna detsamma som en ej blott välbetänkt utan rent av nödvändig åtgärd. Den föreslagna nedsättningen skulle ju i förening med den, som redan inträtt med budgetåret 1932/1933, innebära en nedskärning av ifrågavarande anslag med ungefär en tredjedel, vartill kommer att det här är fråga om anslag, vilkas effektivitet redan i hög grad reducerats genom den allt starkare depreciering, som den svenska valutan undergått. Enligt min bestämda övertygelse skulle en dylik åtgärd lända hela det vid universitetet bedrivna forsknings-, undervisnings- och studiearbetet till allvarligt men och sålunda medföra vådor, som på intet sätt skulle stå i rimlig proportion till vad som ur statsfinansiell synpunkt skulle stå att vinna. I min våren 1932 ingivna framställning rörande petita till 1933 års riksdag — vilken framställning sålunda avfattats långt innan granskningsnämndens förslag förelåg — har jag utförligt påvisat, hurusom en anslagssänkning, som skulle nödvändiggöra en kraftigare reducering av bibliotekets tidskriftsbestånd, måste vålla skador av oberäknelig omfattning, därtill i många fall av obotlig naturoch i övrigt av den art att för deras reparerande skulle erfordras belopp mångdubbelt större än det inbesparade, vadan alltså åtgärden jämväl ur statsekonomisk synpunkt vore ägnad att väcka de allvarligaste betänkligheter. Med hänvisning till den utredning jag där lämnat ber jag att här få understyrka, att jag väl förklarar mig anse vissa inskränkningar i fråga om förvärven av böcker och tidskrifter åtminstone tillfälligt möjliga, vilka då givetvis äro att företaga i samråd med de övriga statsbiblioteken, men funnit dessa reduktioner nödvändiga redan för att neutralisera verkningarna av valutadeprecieringen. Att åter genom en ökad samverkan mellan biblioteken kunna ens i nämnvärd mån motverka följderna av en anslagsnedsättning av den omfattning som nu ifrågasatts anser jag fullkomligt uteslutet. Och långt ifrån att kunna tillstyrka en dylik nedsättning, vilken för mig framstår som en förtvivlad åtgärd, ägnad att äventyra det utomordentligt viktiga statsändamål, som universitetets verksamhet ju ovedersägligen utgör, måste jag vidhålla min i förutnämnda framställning närmare motiverade uppfattning, att jämväl en förlängning av den nu rådande situationen i anslagshänseende är en högeligen betänkelig sak och att en återgång till fjolårets status är nödvändig. Och jag vågar hoppas, att universitetsmyndigheterna skola biträda denna min uppfattning och göra framställning av dylik innebörd.

I särskilda skrivelser till kanslern för rikets universitet har *det större konsistoriet* hemställt att för budgetåret 1933/1934 måtte anvisas dels till bokinköp och bokbindning 109,500 kronor, dels till bokbinderiarbeten 4,000 kronor.

Konsistoriet har härvid — under framhållande att konsistoriet i allo instämde i vad överbibliotekarien anfört beträffande nödvändigheten av att förstberörda anslag höjdes till det belopp, med vilket det tidigare utgått — vidare anfört bland annat:

Vad anginge granskningsnämndens förslag angående reduktion med 40,000 kronor av anslaget till biblioteket för bokinköp och bokbindning m. m., utgörande för budgetåret 1932/1933 153,500 kronor, måste konsistoriet uttala

såsom sin bestämda mening, att en sådan minskning icke låte sig vidtagas utan väsentligt avbräck i det vetenskapliga arbetet vid universitetet.

Det gällde i detta fall ett anslag, som användes för inköp uteslutande av utländsk litteratur, därav i stor utsträckning tidskriftslitteratur, som enskilda forskare och studerande icke rimligen kunde på egen bekostnad anskaffa. På grund av den svenska valutans avsevärda depreciering i förhållande till ett stort antal utländska valutor hade anslaget redan till sin effektivitet i hög grad reducerats. Konsistoriet ansåge sig ej blott nödsakat att avstyra den ifrågasatta minskningen med 40,000 kronor utan hemställde om anslagsupptagande med samma belopp som under budgetåret 1931/1932.

Kanslern har i utlåtande den 28 september 1932 anfört bland annat:

Såsom framgår av vad överbibliotekarien och konsistoriet anfört, är bibliotekets bokinköpsanslag en av de känsligaste punkterna i hela universitetsbudgeten. Enär anslaget så gott som uteslutande användes till inköp av utländska tidskrifter och böcker, har detsamma på grund av den starka valutadeprecieringen redan undergått en betydande faktisk värdeminskning. Att dessutom nedsätta det nominella anslagsbeloppet skulle innebära ett så starkt beskärande av bibliotekets inköpskapacitet, att man måste befara, att möjligheterna att uppehålla kontakten med den utländska vetenskapliga forskningen avsevärt försvåras.

Jag anser mig därför böra bestämt avråda från sänkning av det nu utgående biblioteksanslaget. Att höja anslaget vore synnerligen påkallat men lär under nuvarande statsfinansiella situation icke kunna ifrågasättas.

Härutöver har kanslern förordat, att den hittills i anslaget till materiel för vissa institutioner m. m. ingående anslagsposten å 4,000 kronor till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket måtte överföras till det extra anslaget till bokinköp och bokbindning, vilket i anslutning härtill skulle för budgetåret 1933/1934 upptagas med ett belopp av sammanlagt 103,500 kronor.

Jag har tidigare berört de svårigheter, som på grund av valutadeprecieringen drabbat de stora vetenskapliga biblioteken. Den av universitetsmyndigheterna förebragta utredningen, för vilken nu utförligt redogjorts, bestyrker ytterligare detta förhållande. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka sänkning i här förevarande anslag. Å andra sidan kan jag icke, hur önskligt det än vore, nu biträda den av de akademiska myndigheterna begärda anslagshöjningen till samma belopp som för budgetåret 1931/1932. I likhet med kanslern tillstyrker jag, att anslaget — med vilket torde böra sammanslås den hittills under annan rubrik (jämför punkt 79 i det föregående) upptagna anslagsposten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket — måtte upptagas med samma belopp som innevarande budgetår eller (99,500 + 4,000) 103,500 kronor, varvid torde böra angivas att posten å 4,000 kronor avser avlöning av personal vid bibliotekets bokbinderi.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblio-

teket i Uppsala för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 103,500, varav 4,000 kronor äro avsedda till avlöning av personal vid bibliotekets bokbinderi.

[82.] 8. **Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner.** Från år 1919 har årligen ett anslag anvisats till förstärkning av de ordinarie och de extra materielanslagen till institutioner vid Uppsala universitet. Anslaget, som i några fall åstadkommit en ytterligare förstärkning utöver de under punkt 79 angivna förstärkningsanslagen, har företrädesvis avsett de matematisk-naturvetenskapliga institutionerna. Anslagsbeloppet bestämdes i början i princip så, att det i stort skulle utfylla de ordinarie och extra materielanslagen upp till institutionernas verkliga behov. Från år 1921 har man emellertid haft den uppfattningen, att en del av institutionernas anslagsbehov borde kunna täckas av universitetets reservfond, och i följd härav har förevarande anslag satts till ett lägre belopp än skillnaden mellan institutionernas beräknade utgifter och summan av de ordinarie och extra materielanslagen. Till närmare belysning härav tillåter jag mig hänvisa till vad i denna fråga anförts under vederbörande punkt i de senare årens statsverkspropositioner.

För ett vart av budgetåren 1927/1928, 1928/1929 och 1929/1930 hade från universitetets sida institutionernas merkostnader, d. v. s. institutionernas utgifter, i den mån icke dessa täckas av de ordinarie och de extra materielanslagen, beräknats till 78,790 kronor, respektive 95,025 kronor och 141,735 kronor. I likhet med vad som skett beträffande nästföregående budgetår och med samma utgångspunkt beträffande reservfondens bärkraft att bidra i viss utsträckning till dessa kostnader anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för ändamålet för vart och ett av nämnda budgetår ett belopp av 25,000 kronor.

För budgetåret 1930/1931 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till 148,020 kronor. Sedan Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 45,000 kronor, höjde emellertid riksdagen, i anledning av två i ämnet väckta motioner, anslaget för nämnda budgetår till 60,000 kronor.

För budgetåret 1931/1932 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till 162,415 kronor; härjämte hemställdes om ett extra anslag å 15,000 kronor till förstärkning av det å universitetets stat upptagna anslaget till reparationer. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102 av 1931 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen för budgetåret 1931/1932 för ändamålet ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

För budgetåret 1932/1933 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till 168,290 kronor, varjämte hemställdes om ett extra

anslag å 15,000 kronor till förstärkning av det å universitetets stat upptagna anslaget till reparationer.

Kungl. Maj:t föreslog (se punkt 93 av 1932 års åttonde huvudtitel) riksdagen att för budgetåret 1932/1933 för ändamålet anvisa ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor.

I skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, anmälde härefter riksdagen under punkt 92, att riksdagen dels för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor, dels ock, med bifall till en i ämnet väckt motion (I: 151), till förstärkning av den i staten för universitetet i Uppsala upptagna anslagsposten till reparationer beviljat för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 10,000 kronor.

Framställningar föreligga nu om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934. Från institutionsprefekternas, sektionernas och fakulteternas sida har därvid liksom föregående år ifrågasatts, att de ordinarie materielanslagen måtte beräknas höjda i förhållande till det numera såsom konstant ansedda anslagsbehovet, vadan alltså de extra materielanslagen och förevarande extra förstärkningsanslag skulle försvinna.

Det *större konsistoriet* har med överlämnande av ifrågavarande framställningar hos kanslern för rikets universitet hemställt om utverkande av proposition till 1933 års riksdag angående materielanslag till universitetets institutioner och därvid anfört bland annat:

Med stöd av utförliga utredningar och motiveringar ha medicinska fakulteten, matematisk-naturvetenskapliga sektionen och humanistiska sektionen liksom under föregående år åskat höjningar av institutionernas materielanslag samt uppförande av de respektive beloppen å ordinarie stat. Konsistoriet har under en följd av år hemställt om en reglering av de ordinarie materielanslagen och finner alltjämt behovet därav synnerligen väl styrkt.

Därest konsistoriet kunde hoppas, att de nu från fakulteterna och sektionerna ingivna framställningarna i ämnet hade utsikter att vinna statsmakternas bifall, skulle konsistoriet begränsa sig till att upptaga dessa framställningar såsom *petita* till 1933 års riksdag, i den mån de icke överskrida de belopp, som av konsistoriet år 1931 begärdes.

Men då konsistoriet måste räkna med att en dylik reglering av de ordinarie anslagen i nuvarande statsfinansiella läge icke är att förvänta, hemställer konsistoriet subsidiärt, att kanslern behagade utverka proposition om fortsatt beviljande för 1933/1934 av det extra tilläggsanslag, som under budgetåret 1932/1933 utgår med 120,000 kronor.

I samband härmed får konsistoriet anföra följande:

I fråga om sistnämnda anslag å 120,000 kronor, liksom även beträffande motsvarande under tidigare år utgående anslag har för varje gång föreskrivits, att detsamma skall fördelas mellan de olika institutionerna i förhållande till den för varje särskild institution begärda ökningen av materielanslaget. Under nuvarande brydsamma finansiella läge skulle vissa fördelar stå att vinna, om fördelningen av det ifrågavarande tilläggsanslaget för ifrågavarande budgetår kunde göras något smidigare. Detta syfte kunde

lämpligen nås genom att universitetskanslern erhöile bemyndigande att, med iakttagande i huvudsak av den nu gällande fördelningen, efter vederbörandes hörande företaga sådana jämkningar, som befunnes lämpliga.

Konsistoriet har vidare — med anledning av en utav universitetets drät-selnämnd gjord framställning — hos kanslern hemställt om utverkande av proposition till 1933 års riksdag om beviljande av ett anslag å extra stat för budgetåret 1933/1934 av 10,000 kronor till förstärkning av det å uni-versitetets stat uppförda anslaget till reparationer.

Kanslern har i utlåtande den 28 september 1932 tillstyrkt konsistoriets nu omförmälda båda framställningar.

För bedömande av storleken av det anslag, som för här ifrågavarande ändamål må bli va erforderligt för budgetåret 1933/1934, anhåller jag till en början att få lämna en översikt över de från de olika institutionerna framkomna anslagskraven utöver vad som kan täckas av de utav mig i det föregående tillstyrkta ordinarie och extra materielanslagen.

Medicinska kliniken	kronor	650
Kirurgiska kliniken	»	500
Obstetrisk-gynekologiska kliniken	»	500
Oftalmiatrika kliniken	»	1,500
Pediatrika kliniken	»	500
Kliniken för bröstsjuka	»	400
Histologiska institutionen	»	20,450
Anatomiska institutionen	»	6,450
Patologiska institutionen	»	2,350
Fysiologiska institutionen	»	2,850
Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi	»	6,130
Farmakologiska institutionen	»	5,870
Psykiatriska kliniken	»	500
Akademiska sjukhusets röntgenavdelning	»	1,000
Hygieniska institutionen	»	2,375
Institutionen för allmän och analytisk kemi	»	12,200
Geologisk-mineralogiska institutionen	»	8,950
Paleontologiska institutionen	»	14,590
Fysiska institutionen	»	44,200
Astronomiska observatoriet	»	7,080
Meteorologiska institutionen	»	6,590
Botaniska museet	»	2,600
Botaniska trädgården	»	20,080
Botaniska laboratoriet	»	4,625
Växtbiologiska institutionen	»	3,450
Zoologiska institutionen	»	13,600
Klubbans biologiska station	»	1,000
Geografiska institutionen	»	5,915
Museet för nordiska fornsaker	»	3,375
Seminarierna inom teologiska fakulteten	»	1,800
Materiel m. m. för det praktiskt-teologiska övningsinstitutet	»	150
Seminarierna inom juridiska fakulteten	»	500

Summa kronor 202,730

Beträffande den närmare motiveringen för de sålunda beräknade anslagsbehoven tillåter jag mig att hänvisa till handlingarna i ärendet. Jag vill här allenast framhålla, att beräkningarna äro gjorda dels med hänsyn till de senare årens erfarenheter och med hänsyn tagen till prisläget å åtskilliga förnödenheter och utensilier, dels ock med hänsyn till det av undervisningen och de vetenskapliga arbetena betingade behovet.

Under senare år har universitetets reservfond i växlande, understundom avsevärd utsträckning använts att täcka de utgifter för materiel m. m., för vilka i det föregående redogörelse lämnats, och med hänsyn härtill har årligen i statsverkspropositionen lämnats en utförlig redogörelse för reservfondens ställning och beräkning av dess förmåga att bära utgifter av detta slag.

Innan jag ingår på denna redogörelse anhåller jag att få aumäla en annan fråga, som står i samband härmed.

Jämlikt gällande, den 6 juni 1925 fastställda stat för universitetet i Uppsala upptages under utgifter för skogsförvaltningen ett belopp av 40,000 kronor såsom utgifter för kapitalökning (nya skogsförvärv).

I en av kanslern för rikets universitet med tillstyrkande utlåtande den 23 november 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, under åberopande av en skrivelse i ämnet från universitetets drätselnämnd, hemställt om tillstånd att — liksom under budgetåret 1931/1932 varit fallet (se härom sid. 148 o. f. i 1932 års åttonde huvudtitel) — för räkenskapsåret 1932/1933 icke behöva verkställa nämnda kapitalisering.

Beträffande de skäl, som anförts för den nu föreliggande framställningen, anhåller jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet. Jag vill här endast erinra, att Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 bifallit universitetets ovanberörda, budgetåret 1931/1932 avseende framställning.

I fråga om reservfondens ställning under budgetåret 1931/1932 har lämnats ett utförligt utdrag av universitetets räkenskaper för nämnda år. Av detta utdrag, beträffande vilket jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet, framgår bland annat, att fondens inkomster under året enligt inkomstboken utgjort 65,542 kronor 10 öre, därav 40,000 kronor med anledning av ovanberörda medgivande den 6 maj 1932.

I fråga om fondens inkomster för budgetåret 1932/1933 har blott en approximativ beräkning kunnat göras. Denna beräkning har följande utseende:

Beräknat överskott enligt ränteutredning (omfattande jämväl inkomst av vissa fastigheter).	kronor	27,017:08
Besparing å löner.	»	15,500:04

Inkomst av hemman:

Nettoinkomst enligt infordrad uppgift från akademifogden	114,690: 61		
Avgår enligt universitetets inkomststat	65,460: —	kronor	49,230: 61
Ränta m. m. å till akademiska sjukhusets poliklinikpåbyggnad förskotterat belopp	»		4,000: —
		kronor	95,747: 73

Häriifrån avgår det belopp, varmed enligt infordrad uppgift från skogsförvaltaren nettoinkomsten av universitetets skogar beräknas komma att understiga det i universitetets inkomststat upptagna beloppet	kronor	118,560: —
Inkomster alltså		0: —

Anm. I händelse av bifall till framställningen om tillstånd att för innevarande räkenskapsår icke behöva verkställa den i universitetets stat bland utgifter å skogarna upptagna kapitaliseringen av 40,000 kronor för inköp av nya skogar skulle den beräknade inkomsten uppgå till 17,187 kronor 73 öre.

Beträffande reservfondens ställning under senare halvåret 1932 föreligger följande tablå. Å debetsidan tager denna tablå hänsyn till av kanslern från den 1 juli till den 14 november 1932 från reservfonden beviljade anslag samt till sådana anslag, som måste begäras hos kanslern till förstärkande av vissa institutioners materielanslag. Å creditsidan beräknar tablån inkomsterna till hälften av de i ovanstående tablå först upptagna inkomstposterna.

<i>Debet:</i>	Kronor
Av kanslern efter den 1 juli 1932 beviljade anslag	200: —
Anslag, som kommer att begäras till förstärkande av vissa institutioners materielanslag för året 1932/1933, för vilket ändamål av 1932 års riksdag begärdes 168,290 kronor, varav endast 120,000 kronor beviljades (cirka)	20,000: —
Behållning	23,625: 11
Summa kronor	43,825: 11

<i>Kredit:</i>	Kronor	Kronor
Ingående balans	48,041: 35	
Behållning från juni 1932		
därav genom kanslersbeslut före den 1 juli 1932		
beviljade, ej utbetalade anslag	25,474: 80	
Återstående, disponibel behållning		22,566: 55
Beräknat överskott enligt ränteutredning		13,508: 54
Beräknade besparingar å avlöningar till professorer m. fl.		7,750: 02
Summa kronor		43,825: 11

Under punkt 89 av 1930 års åttonde huvudtitel lämnade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet en utförlig redogörelse beträffande reservfonden vid universitetet i Uppsala, och vill jag här i huvudsak hänvisa till denna redogörelse.

Reservfondens årliga inkomster sedan budgetåret 1924/1925 framgå av Departementschefen.
följande tablå:

$\frac{1}{7}$ 1924— $\frac{30}{6}$ 1925	kronor 267,756: 38
$\frac{1}{7}$ 1925— $\frac{30}{6}$ 1926	» 259,790: 72
$\frac{1}{7}$ 1926— $\frac{30}{6}$ 1927	» 259,679: 20
$\frac{1}{7}$ 1927— $\frac{30}{6}$ 1928	» 250,606: 31
$\frac{1}{7}$ 1928— $\frac{30}{6}$ 1929	» 195,460: 75
$\frac{1}{7}$ 1929— $\frac{30}{6}$ 1930	» 187,241: 66
$\frac{1}{7}$ 1930— $\frac{30}{6}$ 1931	» 147,721: 29
$\frac{1}{7}$ 1931— $\frac{30}{6}$ 1932	» 65,542: 10

(härav 40,000 kronor med anledning av befrielse för universitetet att av-
sätta kapital för nya skogsförvärv)

$\frac{1}{7}$ 1932— $\frac{30}{6}$ 1933 kronor 17,187: 73

(under förutsättning av bifall till liknande framställning).

Jag har för avsikt att framdeles föreslå Kungl. Maj:t att även för bud-
getåret 1932/1933 bifalla universitetets nyssberörda hemställan. Under denna
förutsättning skulle man alltså hava att räkna med en inkomst för reserv-
fonden för nämnda tid av endast något över 17,000 kronor eller ett belopp,
som måste anses vara ytterst ringa, när det gäller att möta oförutsedda
utgifter hos en institution av den storlek, varom här är fråga.

Någon beräkning av inkomsterna under budgetåret 1933/1934 är ej möj-
lig att företaga. I vart fall torde försiktigheten bjuda, att man ej räknar
med möjligheten av att under nämnda tid erhålla något bidrag av reserv-
fonden för bestridande av institutionernas merkostnader för materiel m. m.

Dessa kostnader beräknas, såsom av den tidigare lämnade redogörelsen
framgår, till sammanlagt ungefär 200,000 kronor. Då jag trots detta ser
mig förhindrad att för budgetåret 1933/1934 tillstyrka ett större förstärk-
ningsanslag än som utgår för innevarande budgetår eller 120,000 kronor,
innebär alltså detta en högst väsentlig nedskärning av de utav universitets-
myndigheterna äskade beloppen.

Denna nedskärning nödvändiggör givetvis den största sparsamhet för de
enskilda institutionernas vidkommande. För att i någon mån undanrödja
de olägenheter, som kunna uppstå genom det tillgängliga beloppets starka
begränsning, tillstyrker jag den av universitetsmyndigheterna förordade för-
ändringen av bestämmelserna för förstärkningsanslagets användning, att
kanslern må bemyndigas att fördela anslaget mellan de olika institutionerna
i förhållande till den för varje särskild institution begärda ökningen av
materielanslaget men med rätt för kanslern att, efter vederbörandes hö-
rande, härvid företaga sådana jämkningar, som befinnas lämpliga.

Slutligen tillstyrker jag det av myndigheterna framställda förslaget om
anvisande — i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum — av ett
extra anslag av 10,000 kronor till förstärkning av den i universitetets stat
upptagna auslagsposten till reparationer.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. till vissa institutioner vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 120,000 att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas;
dels ock till förstärkning av den i staten för universitetet i Uppsala upptagna anslagsposten: reparationer för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000.

Lunds universitet.

[83.] 9. **Universitetsstaten.** Anslagen till universitetet i Lund uppgå för budgetåret 1932/1933 — om hänsyn ej tages till ett engångsanslag å 3,000 kronor till utrustning av den psykiatriska kliniken laboratorier — till sammanlagt 1,853,760 kronor.

Granskningsnämnden har — i analogi med vad nämnden ifrågasatt beträffande universitetet i Uppsala — föreslagit vissa besparingar av de till universitetet i Lund utgående anslagen och därvid anfört huvudsakligen följande:

I annat sammanhang kommer nämnden att framställa förslag beträffande minskning av de centrala ämbetsverkens anslag till *icke-ordinarie befattningshavare*, och ungefär motsvarande minskning torde böra vidtagas även beträffande universitetet i Lund.

I universitetsstaten ingå arvoden till assistenter och amanuenser med tillhoppa 96,000 kronor. Till icke-ordinarie befattningshavare vid universitetsbiblioteket utgår ett anslag å 30,500 kronor. Slutligen utgå å extra stat till avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. tillhoppa 64,235 kronor. Summan av dessa anslag utgör 190,735 kronor. Genom nedbringande, där så låter sig göra, av de extra befattningshavarnas antal och genom minskning i andra fall av de till dem utgående arvoden torde å nu nämnda anslag en minskning med tillhoppa 15,000 kronor kunna ernås.

Anslagen till *biblioteket* för bokinköp och bokbindning m. m. uppgå för budgetåret 1932/1933 till sammanlagt 138,625 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår utgör en minskning med 10,000 kronor.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden och under hänvisning till vad nämnden föreslagit beträffande motsvarande anslag till kungl. biblioteket och universitetsbiblioteket i Uppsala vill nämnden föreslå, att de till universitetsbiblioteket i Lund utgående anslagen måtte för budgetåret 1933/1934 minskas med 40,000 kronor i förhållande till det för budgetåret 1932/1933 anvisade beloppet.

Anslagen till *materiel* vid universitetet i Lund uppgå, om hänsyn ej tages till universitetsbibliotekets nyssberörda anslag, till sammanlagt 326,050 kronor.

Nämnden vill förorda, att dessa anslag måtte sänkas med tillhoppa 35,000 kronor. Den närmare fördelningen av detta belopp torde få ankomma på vederbörande akademiska myndigheter.

Sammanlagt skulle alltså anslagen till universitetet i Lund för budgetåret 1933/1934 — oavsett engångsanslaget till utrustning av den psykiatriska klinikens laboratorier — sänkas med 90,000 kronor i förhållande till de för budgetåret 1932/1933 utgående anslagen.

I särskilda, den 28 maj 1932 dagtecknade, till kanslern för rikets universitet ingivna skrivelser gjorde det *större konsistoriet* vid universitetet i Lund framställningar angående anslagsäskanden till 1933 års riksdag.

I dessa framställningar, beträffande vilka jag i allt väsentligt tillåter mig att hänvisa till handlingarna i ärendet, hemställde konsistoriet i fråga om det ordinarie anslaget till universitetsstaten, det extra anslaget till avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. samt det extra reservationsanslaget till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket om ökning av anslagsbeloppen med tillhoppa 78,600 kronor. Ifråga om det extra reservationsanslaget till ytterligare medel till materiel m. m. vid universitetet ansågs beloppet, i samband med den ifrågasatta höjningen av anslaget till universitetsstaten, kunna minskas med 15,000 kronor. Övriga i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagna anslag föreslogos skola utgå med oförändrade belopp. Dessutom begärde konsistoriet anslag till underhållet av och driften inom den blivande embryologiska institutionen, vilken beräknades bli färdig under loppet av hösten 1933, med ett belopp av 8,026 kronor för år räknat. Slutligen gjordes framställningar om en del smärre engångsanslag till ett sammanlagt belopp av 23,425 kronor.

I förnyad, med anledning av granskningsnämndens förslag avlåten, den 10 september 1932 dagtecknad skrivelse förklarade konsistoriet sig anse, att det — då konsistoriet ej hade möjlighet att överblicka den reella innebörden och graden av det finansiella nödläge, i vilket statsverket befunne sig — icke kunde ankomma på konsistoriet att bestämt vare sig tillstyrka eller avstyrka de förslag till inbesparingar å universitetets stat, som av granskningsnämnden framlagts. Vidare anförde konsistoriet bland annat följande:

Några avsevärda besparingar på till universitetet utgående anslag kunde icke göras utan att medföra inskränkningar också i universitetets verksamhet, till verklig skada, mer eller mindre allvarlig i olika fall, för det vetenskapliga arbetet och för undervisningen.

Lunds universitet hade nämligen trots all statsmakternas omsorg och välvilja icke kommit i åtnjutande av statsanslag i sådan utsträckning, som påfordrades av de starkt ökade anspråk, som ställts på universitetets verksamhet, särskilt dess undervisning, på vilken det snabbt stegrade antalet studenter numera ställde betydligt större krav än förr. Universitetet hade därför i fråga om de normalt utgående statsanslagens storlek icke något överskott eller ens någon säkerhetsmarginal, tack vare vilka en inbesparing i ett läge som det nuvarande skulle kunna åtminstone för tillfället göras utan motsvarande inskränkning i den verksamhet, som uppbures av anslagen. Lunds universitet hade tvärtom under de senare åren nödgats till verksam-

hetens upprätthållande helt förbruka de icke obetydliga besparingar, som tidigare gjorts, och vore därför nu mera än förr direkt beroende av de för varje år utgående, redan starkt begränsade statsanslagen. De föreslagna inskränkningarna i anslag kunde sålunda icke bli »besparingar» i egentlig mening, vunna genom skärpt sparsamhet i den normala verksamheten. De kunde vinnas endast genom inskränkningar i denna normala verksamhet.

Rörande de föreslagna besparingarna å anslagen till icke-ordinarie befattningshavare anförde konsistoriet i sin sistberörda skrivelse, att dessa icke kunde uppnås genom en minskning av befattningshavarnas antal utan måste vinnas genom en sänkning av de till respektiva befattningshavare utgående arvoden, vilken sänkning finge ske proportionellt i förhållande till arvodenas storlek eller i enstaka fall efter andra normer. Endast en post kunde möjligen helt utgå, nämligen anslaget å 600 kronor till anordnande av undervisning i bokföring. Konsistoriet ansåge, att det borde överlåtas på kanslern att efter förslag av konsistoriet bestämma angående fördelning på de olika ändamålen av det samlade anslag, som komme att beviljas. — I fråga om den ifrågasatta beskränningen av anslagen till biblioteket för bokinköp och bokbindning framhöll konsistoriet, att denna icke kunde undgå att tillfoga universitetsbiblioteket en för lång tid framåt kännbar och med all sannolikhet obotlig skada. Beträffande minskningen av materielanslagen erinrade konsistoriet, att universitetet, som tidigare genom sin reservfond eller andra besparade medel i någon mån kunnat täcka uppkomna brister i institutionernas materielanslag, numera saknade alla utvägar att självt avvärja följderna av den ifrågasatta beskränningen. Vad angår de i konsistoriets skrivelse den 28 maj 1932 gjorda framställningarna om nya anslag och om höjning av vissa äldre anslag, uttalade konsistoriet den förhoppningen, att de måtte kunna samtliga av statsmakterna beviljas; dock har konsistoriet såsom för universitetet särskilt angelägna framhållit vissa angivna anslag, beträffande vilka jag tillåter mig hänvisa till konsistoriets skrivelse.

Kanslern för rikets universitet har med skrivelse den 28 september 1932 överlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar till Kungl. Maj:t och därvid inledningsvis meddelat, att han med hänsyn till den statsfinansiella situationen icke ansåge sig kunna göra framställning om beviljande av några nya anslag eller ökning av äldre sådana. Det enda undantaget utgjorde anslaget till den blivande embryologiska institutionen, vilket vore en nödvändig konsekvens av tidigare riksdagsbeslut. Kanslern har vidare kraftigt understrukt konsistoriets uttalande, att universitetet numera förbrukat alla sina reservtillgångar. Enligt vad kanslern inhämtat, uppgick reservfonden den 1 september 1932 till endast cirka 1,660 kronor, under det att de beslutade men ej gjorda utbetalningarna från fonden utgjorde sammanlagt cirka 6,950 kronor. I fråga om bristen på ekonomiska reserver syntes situationen i Lund vara sämre än i Uppsala, och de för budgetåret 1933/1934 av granskningsnämnden föreslagna besparingsåtgärderna skulle därför komma att drabba Lunds universitet tyngre än universitetet i Uppsala.

För de av kanslern i anslutning till nyssberörda principuttalande föreslagna besparingsåtgärderna kommer jag att redogöra under de särskilda anslagen. Därvid kommer jag att framlägga förslag i ämnet, vilka framkommit efter personliga förhandlingar med vederbörande vid universitetet i Lund.

Jag anhåller nu att till en början få till behandling upptaga det ordinarie anslaget till universitetsstaten, vilket i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptages med ett belopp av 1,243,700 kronor.

Konsistoriet har i sina skrivelser den 28 maj 1932 hemställt om höjning av här ifrågakvarande anslag med 46,300 kronor.

Av detta belopp avse 33,500 kronor höjning av anslagsposten till underhåll och reparationer av universitetets byggnader samt 8,000 kronor höjning av anslagsposten till extra utgifter. Till dessa anslagsäskanden återkommer jag under punkt 88 i det följande.

Kanslern har hemställt, att anslaget till universitetsstaten för budgetåret 1933/1934 måtte sättas till 1,240,050 kronor, innebärande en minskning med 3,650 kronor.

Kanslern har till stöd härför anført:

Den av granskningsnämnden ifrågasatta besparingen å anslagen till icke-ordinarie befattningshavare, tillhopa 190,735 kronor, utgör 15,000 kronor, d. v. s. 7,86 procent av anslagsbeloppet. Å de i universitetsstaten upptagna anslagsposterna till assistenter och amanuenser, sammanlagt 96,000 kronor, skulle efter proportionell fördelning besparingen uppgå till cirka 7,550 kronor.

Att inbespara hela detta belopp synes mig emellertid ej möjligt. Såsom jag i min petitaskrivelse rörande anslagen till Uppsala universitet anført, hyser jag starka betänkligheter mot att sänka assistent- och amanuensarvodena och anser mig icke kunna förorda större minskning än med 6 procent. Vidare torde, såsom i Uppsala ägt rum, från sänkningen böra undantagas de till klinikamanuenserna utgående arvodena, vilka ju med hänsyn till dessa befattningshavares utbildning — nästan alla äro legitimerade läkare sedan flera år tillbaka — och ansvarsfulla arbete redan nu äro oskäligt låga. Då sammanlagda beloppet av de till övriga amanuenser och assistenter utgående arvodena utgör 60,000 kronor, skulle den anslagsminskning, som jag anser mig kunna förorda, uppgå till 3,600 kronor, vilket belopp, för att de särskilda arvodena skola kunna sättas till jämna 10-tal kronor, torde böra jämkas till 3,650 kronor.

De olika arvodesbeloppen utgöra för närvarande 3,600 kronor (4 assistenter), 3,000 kronor (3 amanuenser), 1,800 kronor (19 amanuenser) och 1,200 kronor (2 amanuenser). Efter sänkningen skulle arvodena utgöra respektive 3,380 kronor, 2,820 kronor, 1,690 kronor och 1,130 kronor.

Jag har under punkt 76 i det föregående angivit de skäl, som föranleda mig att avstyrka förslaget om nedsättning av de till vissa amanuenser och assistenter vid universiteten utgående arvodena.

Departementschefen.

Däremot anser jag mig kunna, efter förhandlingar med vederbörande vid universitetet, tillstyrka, att de i universitetsstaten upptagna anslagsposterna till uppehållande av den praktiska kursen inom juridiska fakulteten å 1,800 kronor samt till ledare för kurser i ritning och uppmätning för vetenskapliga ändamål jämte i andra därmed sammanhängande ämnen å 1,000 kronor för budgetåret 1933/1934 upptagas utan angivna belopp. I anslutning härtill skulle det ordinarie anslaget till universitetsstaten för nämnda år minskas med 2,800 kronor till 1,240,900 kronor.

För att emellertid uppnå vissa besparingar härutöver har jag nödgats taga under övervägande åtgärder liknande dem jag förordat beträffande en ledig professur vid Uppsala universitet.

Jag vill då till en början erinra, att *professuren i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning* stått vakant sedan år 1927 och att Kungl. Maj:t genom beslut senast den 15 juli 1932 förordnat, att vid början av höstterminen 1933 åtgärder skulle ånyo vidtagas för återbesättning i vederbörlig ordning av denna professorsbefattning.

I anslutning till den utredning, som anbefalldes rörande filosofiprofessuren i Uppsala, anbefalldes Kungl. Maj:t den 11 november 1932 kanslern för rikets universitet att, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande angående möjligheten att i besparingssyfte tills vidare lämna ifrågavarande professorsbefattning obesatt.

Yttranden i sålunda angivna hänseende hava sedermera inkommit. Jag anser mig även i detta fall böra mera utförligt redogöra för vad i ärendet förekommit.

Humanistiska sektionen vid universitetet avgav den 21 november 1932 i ärendet följande yttrande:

Enligt sektionens mening är ett vakanssättande av ifrågavarande lärarbefattning förenad med icke ringa svårigheter för undervisningens regelbundna gång. Dessa svårigheter gälla dels det förhållandet, att för närvarande flera alumner förbereda sig för examen i ämnet sanskrit med jämförande språkforskning, dels den följd av frånvaron av lärarkraft i ämnet, att den hittills årligen givna kursen i allmän och jämförande språkvetenskap icke längre skulle komma att hållas. Att saknaden av undervisning och examination för ämnets egna lärjungar är ägnad att ingiva starka betänkligheter synes ju självklart, men icke mindre allvarligt är enligt sektionens mening den lucka i undervisningen, som skulle uppstå inom de övriga språkliga disciplinerna därigenom, att den propedeutiska kursen i allmän språkvetenskap skulle bortfalla. Den stora betydelsen av denna förberedande undervisning för alla språkstudier har av sektionen tidigare vid flera tillfällen framhållits.

Om sektionen likväl finner sig kunna och böra biträda det föreliggande förslaget, så beror det — utom på den självklara hänsynen till det statsfinansiella läget — framför allt därpå, att besättandet av professuren i fråga med ordinarie innehavare länge varit och ännu någon tid framåt torde

komma att vara förenat med betydande svårigheter. Sektionen vill därför icke motsätta sig, att ämbetet fortfarande får stå ledigt, under förutsättning att vakanssättandet endast kommer att gälla en kort tid, tills vidare endast läsåret 1933/1934. Med hänsyn till vad ovan sagts vill sektionen därjämte, om Kungl. Maj:t beslutar, att professuren under någon tid icke skall besättas, hemställa, att konsistoriet måtte utverka

dels att det möjliggöres för sektionen att bereda tillfälle till examination i ämnet utan kostnad för lärjungarna,

dels att ett anslag å 1,500 kronor för läsår ställes till förfogande för anordnande genom lämplig lärarkraft inom eller utom universitetet av en förberedande kurs i allmän och jämförande språkvetenskap.

Mot sektionens beslut anmälde professorn *G. Carlsson* reservation samt anförde:

Enligt det föreliggande förslaget skulle examensämnet sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning i realiteten komma att utrangeras ur universitetets stat. Att en sådan åtgärd medför allvarlig olägenhet ej blott för de studerande, som här i Lund speciellt inriktat sig på sagda läroämne, utan även för universitetets språkvetenskapliga verksamhet i det hela ligger i öppen dag. Det är gott och väl, att förslaget rent formellt avser en indragning allenast »tills vidare»; men att ämnet, sedan det en gång slopats som fast examensämne, redan efter ett års förlopp — såsom sektionsmajoriteten synes vilja påyrka — verkligen skulle komma att uppstå igen, torde man väl knappast på allvar kunna räkna med. Man har ej anledning att med vaga förhoppningar överskyla den betänkliga innebörden av vad som nu föreslås.

Inskärpas bör, att den tillämnade åtgärden icke rättvisligen kan motiveras med påståendet, att universitetet saknar utsikt att med professorskompetent forskare återbesätta den för närvarande lediga professuren. Om Kungl. Maj:ts så nyss som den 15 juli 1932 i ärendet fattade beslut lämnas orubbat, skola anstalter för ämbetets besättande åter vidtagas i början av höstterminen 1933, och det lider väl näppeligen något tvivel, att i sådant fall åtminstone *en* kompetent sökande kommer att anmäla sig. Detta gäller även oberoende av det faktum, att en av universitetets egna docenter — såsom bland annat framgår av sakkunnigutlåtanden, avgivna vid hans utnämning till forskarstipendiat — intager en internationellt erkänd rangställning bland nutidens indologer.

Besparingsintresset är alltså det enda skäl, som med fog kan åberopas till förmån för förslaget i fråga. Att detta argument *i och för sig* är tungt vägande, förnekar ingen. Universiteten kunna givetvis ej bli förskonade, när ett statsfinansiellt trångmål yppar sig och påfordrar inskränkningar. Men *den* väg till besparingar i universitetsbudgeten, som med nu förevarande förslag beträdes, torde vara en av de äventyrligaste, som över huvud kunna väljas. Den leder till ett allmänt osäkerhetstillstånd, som är ägnat att direkt skada det vetenskapliga livet i Sverige. För varje gång en ordinarie lärarbefattning vid universiteten i besparingssyfte föreslås till indragning respektive sammanslagning med annat ämbete — vare sig det sker under pågående befordringsprocedur eller icke — växer känslan av otrygghet: ingen vet ju, vilka ämnen eller befattningar det närmast skall komma att gå ut över. Att den jämförelsevis obetydliga utgiftsminskning, som man för ögonblicket vill ernå genom indragning av en professur vid vartdera

statsuniversitetet, är en tillräckligt stor vinst för att uppväga här påpekade principiella vådor, synes mig vara helt uteslutet.

På härmed anförda grunder reserverar jag mig för ett bestämt avstyrkande av det förslag, som remissen gäller.

I professor Carlssons yttrande instämde även två andra ledamöter av sektionen.

Vid ärendets behandling inom det *större akademiska konsistoriet* gjordes olika meningar gällande. Av de yttranden, som där förekommo, vill jag endast uppehålla mig vid följande:

Professor *O. E. Briem* anförde:

Vid behandling av denna fråga inom humanistiska sektionen framhöll sektionens majoritet den svårighet, som ett vakanssättande av professorsbefattningen i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning vid detta universitet skulle medföra såväl för de alumner, som nu förbereda sig för examen i detta ämne, som även för andra lärjungar inom de övriga språkliga disciplinerna, därigenom att den propedeutiska kursen i allmän språkvetenskap skulle bortfalla. Nackdelen med en vakanssättning av denna professur är emellertid mycket större än vad här anges och sträcker sina verkningar än längre. Icke minst komma betydande olägenheter att yppa sig beträffande det ämne, som jag här vid universitetet representerar, nämligen religionshistorien.

Den moderna religionshistoriska forskningen arbetar helt och hållet på filologisk grundval; utan en ingående kunskap om de respektiva religionernas urkunder på grundspråken är all djupare religionshistorisk forskning utesluten. Enligt den läroplan, som är föreskriven för licentiatexamen i religionshistoria inom filosofiska fakulteten stadgas det även, att den studerande skall hava avlagt examen med minst betyget Med berömd godkänd i filosofie kandidatexamen inom det språkområde, där han bedriver sina religionshistoriska specialstudier.

Vilken orerhört betydelsefull insats de indiska religionerna haft i den religiösa utvecklingen på vår jord behöver här ej närmare påpekas, då den ligger i öppen dag. Dessa religioner omfattas av en stor del av jordens befolkning, och deras influens på andra religionssystem har varit synnerligen djupgående. Den roll, som Indien spelar i nutidens världspolitiska liv, bidrager också till att göra de indiska religionerna, som utgöra grundvalen för hela det kulturella livet i Österlandet, ytterligare aktuella. Den indologiska religionshistoriska forskningen är också för närvarande synnerligen aktiv, vilket även avspeglas vid vårt universitet. För närvarande bedriva tvenne filosofie kandidater härstädes specialstudier i indiska religioner för avläggande av filosofie licentiatexamen, och än flera bereda sig för liknande studier. Skulle ämnet sanskrit nu strykas från universitetets läroplan, betyder detta icke endast, att dessa studerande, som redan hunnit avsevärt långt i sina studier, hädanefter icke kunna förvänta någon som helst handledning eller hjälp i den språkliga delen av sina studier härstädes, vilket i realiteten innebär, att de måste söka sig till annat universitet, utan även att hela denna viktiga sida av den religionshistoriska forskningen måste bortfalla vid vårt universitet, vilket skulle komma att ställa detta i en ganska särartad undantagsställning i hela Norden. Ja, man kan väl säga i Europa. Sakförhållandet upphjälpes icke på något sätt genom den hem-

ställan, som humanistiska sektionen gjort, att tillfälle till examination i sanskrit skulle beredas lärjungarna utan kostnad för dessa, ty det är icke examination det här är fråga om utan undervisning och handledning.

Den ekonomiska besparing, som åstadkommes genom en vakanssättning av professuren i sanskrit, synes mig icke på långt när stå i rimlig proportion till de stora olägenheter, som uppstå för studerande av skilda fack och för den stympning i den språkliga, kulturella och religionshistoriska forskningen, som en sådan vakanssättning måste innebära. Då universitetet för närvarande äger en dugande kraft, som uppehåller professuren och som inom kort torde kunna till fullo speciminera för en ordinarie befattning, måste jag med all kraft instämma i professor Carlssons reservation i humanistiska sektionen och hemställa, att konsistoriet behagade bestämt avstyrka det förslag, som remissen innebär.

Vidare yttrade professor G. Carlsson bland annat:

Även i den något uppmjukade form, som sektionsmajoriteten föreslår, är den tillämnade åtgärden synnerligen betänklig och detta från förnämligast tvenne synpunkter. För det första skulle den medföra, att indologien (sanskrit) 'tills vidare' alldeles nedlägges som studieämne vid universitetet och att professuren ej får uppehållas ens med vikarie. Vid en tidpunkt, då Indien står i intressets brännpunkt som kanske aldrig tillförne och då bortre Asiens betydelse i kultursammanhanget oavslutligt tillväxer, skulle Lunds universitet, ensamt i Skandinavien, i sin organisation berövas kontakten med det indiska språkområdet. Att detta skulle innebära en svår förlust för universitetets verksamhet och ställning i det hela, tarvas det icke mycken eftertanke för att till fullo uppfatta.

Indragningsåtgärden — det är vilseledande att beteckna den som blott och bart en vakanssättning, eftersom lön för vikarie ej skall i staten upptagas — är för det andra *principiellt* beklaglig genom själva sättet för dess genomförande. En sådan åtgärd bör grunda sig på en omsorgsfull utredning, men härom har det i föreliggande fall icke kunnat bli tal. Blir ändå ämnet sanskrit nu slopat från universitetets läroplan och motsvarande professur avförd från dess budget, skapas därmed ett i hög grad oroväckande prejudikat. Det är en särskilt ömtålig punkt i vårt bildningsliv, som här beröres; jag åberopar vad jag i det hänseendet yttrat till sektionsprotokollet.

Det är förvirrande, att, såsom sektionsmajoriteten gjort, som skäl för den föreslagna åtgärden — jämte hänsynen till det statsfinansiella läget — 'framför allt' angiva, att 'besättandet av professuren i fråga med ordinarie innehavare länge varit och ännu någon tid framåt torde komma att vara förknipat med betydande svårigheter'. De svårigheter i det förflutna, som sektionsmajoriteten hänvisar till, sakna ju varje som helst betydelse, när det gäller att motivera en åtgärd, som skulle träda i kraft först i mitten av nästkommande år. För att sektionsmajoritetens ifrågavarande motiv skulle kunna tillmätas någon giltighet hade erfordrats, att sannolika skäl anförts för uppfattningen, att den befodringsprocedur, begynnande höstterminen 1933, som Kungl. Maj:t anbefallt genom resolution av den 15 juli 1932, kommer att bli resultatlös. Men så har ingalunda skett. Icke heller har det kunnat påstås, att universitetet saknar möjlighet att erhålla kompetent *vikarie* under den tid av bortåt två år, som jämlikt sagda kungliga resolution under alla förhållanden måste komma att förflyta, innan professuren

får ordinarie innehavare. Hinder i det avseendet torde man över huvud icke behöva räkna med.

Större konsistoriet beslöt med elva röster att instämma med humanistiska sektionen. Åtta ledamöter av konsistoriet avgåvo sina röster för avstyrkande.

Vidare har docentföreningen i Lund inkommit med en skrift i ämnet.

Kanslern för rikets universitet har den 6 december 1932 för egen del yttrat sig i ärendet och därvid anført:

I den bekymmersamma statsfinansiella situation, som för närvarande råder, torde någon lättnad icke vara att vänta under den närmaste tiden. Man synes tvärt om kunna befara, att läget skall bliva ännu svårare än nu är fallet. Under sådana förhållanden äro statsmakterna givetvis nödsakade att på alla områden iakttaga den största sparsamhet. Att även anslagen till den akademiska undervisningen kunna få vidkännas minskning, bör ej väcka förvåning. Då det härvid gäller att i detalj undersöka besparingsmöjligheterna, torde man icke kunna undgå att upptaga till övervägande även en för det vetenskapliga arbetet i landet så riskabel åtgärd som indragning av någon eller några av de nu befintliga professorsbefattningarna. Att man vid en dylik indragning måste framgå med stor försiktighet ligger i öppen dag. Riskerna äro svåra att överblicka, och stora kulturvärden kunna stå på spel, om man gör ett felgrepp. Härtill kommer, att man icke kan undgå att taga hänsyn till de förpliktelser, vilka otvivelaktigt påvila vårt land på grund av den höga uppskattning, som kommer den svenska vetenskapen och de svenska vetenskapsmännen till del runt om i världen.

Det är därför min bestämda uppfattning, att man icke bör bryta kontinuiteten i den akademiska undervisningen och därmed även till en viss grad i det vetenskapliga arbetet inom någon disciplin — icke ens temporärt — genom att indraga vederbörande professorsbefattning, innan man verkställt en samtliga universitet och högskolor omfattande, åtminstone summarisk utredning angående vilka professurer, som med minsta olägenhet kunna undvaras, och vilka åtgärder, som böra vidtagas för att i möjligaste mån neutralisera genom indragningen uppkommande olägenheter. Medan utredningsarbetet pågår, böra naturligen de ledigblivande lärarbefattningar, som med hänsyn till ämnets egen beskaffenhet, antalet i riket förefintliga professurer inom ämnesområdet ifråga eller andra dylika förhållanden synas i första hand kunna ifrågasättas till indragning, icke besättas med ordinarie innehavare utan uppehållas genom vikarie.

Under åberopande av det anförda avstyrker kanslern, att den nu lediga professuren i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning vid universitetet i Lund avföres från universitetets stat, innan det genom en samtliga universitet och högskolor omfattande utredning utrönts, vilka professorsbefattningar, som kunna med minsta olägenhet indragas, och vilka åtgärder, som böra vidtagas för att i möjligaste mån minska de med en indragning förknippade olägenheterna.

Vidare förklarar sig kanslern icke hava något att erinra mot att med åtgärder för återbesättande av nämnda professur må anstå, intill dess frågan om professurens bibehållande blivit, efter slutförande av förutberörda utredning, vederbörigen prövad.

Givetvis delar jag de akademiska myndigheternas uppfattning om det beklagliga i att nödgas ifrågasätta vakanssättning av en professur inom ett betydelsefullt forskningsområde. Men det gäller exceptionella förhållanden under en ekonomiskt brydsam tid, och då härtill kommer, att professuren i fråga stått vakant i omkring fem år utan att erhålla en kompetent innehavare, synas mig några allvarigare olägenheter ej möta för den åtgärd, som det statsfinansiella läget nödgar mig förorda. Departementschefen.

Professur i ämnet finnes som bekant vid universitetet i Uppsala. Det synes mig ingalunda obilligt att ifrågasätta, att de — säkerligen icke alltför talrika — studerande, vilka hava för avsikt bedriva licentiatstudier eller djupare vetenskapliga forskningar i ämnet, förlägga sina studier till detta universitet. Vad angår studier i ämnet inom de lägre akademiska examina, erkänner jag villigt, att svårigheter kunna yppa sig för sådana studerande, vilka antingen vilja studera den jämförande språkvetenskapen vid sidan av eller parallellt med andra språkstudier eller vilja studera indologien såsom ett komplement till religionshistorien. Frågan härom torde bli föremål för ytterligare uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida. Vad nu senast anförts torde dock ej böra utgöra ett avgörande hinder för en åtgärd, som av andra omständigheter nu befunnits nödig och önskelig.

Under åberopande av vad jag sålunda anført, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ej mindre för budgetåret 1933/1934 utan angivna belopp upptaga

dels den i utgiftsstaten för universitetet i Lund under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. A. Avlöningsstat för professorer m. fl., Filosofiska fakulteten uppförda professuren i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning, med rätt för Kungl. Maj:t att vidtaga härav föranledda formella jämkningar i utgiftsstaten,

dels den i utgiftsstaten för universitetet i Lund under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., A. Avlöningsstat för professorer m. fl., Juridiska fakulteten uppförda anslagsposten å 1,800 kronor till uppehållande av den praktiska kursen inom fakulteten,

dels ock den i utgiftsstaten för universitetet i Lund under under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., E. Diverse arvoden uppförda anslagsposten å 1,000 kronor till ledare för kurser i ritning och uppmätning för vetenskapliga ändamål jämte i andra därmed sammanhängande ämnen,

än även med anledning härav minska det *ordinarie* anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten,

nu	kronor 1,243,700,
med	» 14,800
till	» 1,228,900.

[84.] 10. **Avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.** I det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar m. m. å 267,600 kronor ingår under rubrik: Avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar m. m., Biblioteket, en anslagspost å 30,500 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.

Genom beslut den 6 juni 1925 föreskrev Kungl. Maj:t, att det skulle ankomma på kanslern för rikets universitet att meddela beslut ifråga om fördelningen av sagda anslagspost, vilken då uppgick till 28,400 kronor, varvid dock skulle iakttagas, att från nämnda anslagspost skulle utgå 4 amanuensarvoden, vart och ett å 4,800 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 91 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa) höjdes här ifrågavarande anslagspost från 28,400 kronor till sitt nuvarande belopp, 30,500 kronor, för att möjliggöra en utökning av läsesalarnas öppethållande.

I en till universitetets rektor ställd, av det *större konsistoriet* med skrivelse den 10 september 1932 till kanslern överlämnad skrivelse har *överbibliotekarien* vid universitetsbiblioteket behandlat frågan om minskning av här förevarande anslagspost och därvid anfört bland annat:

Den starka stegring av bibliotekets användning, som under senare år ägt rum, och det på alla avdelningar inom biblioteket ökade arbetet har (1930 och 1931) föranlett framställningar om ökning av det till icke-ordinarie befattningshavare utgående anslaget för att bereda den för det dagliga arbetet behövlige personalen skälig ersättning. Av det nu utgående anslaget är 19,200 kronor avsett till 4 amanuenser, 2,000 kronor till tamburvakt och biträde till allmänhetens betjänande, 7,200 kronor till extra befattningshavare, övriga amanuenser och extra arbetshjälp samt 2,100 kronor till utsträckt öppethållande.

Den av granskningsnämnden anvisade utvägen till besparing genom minskning av den icke-ordinarie personalens antal synes knappast låta sig göra utan att vidtaga inskränkningar i bibliotekets verksamhet genom att åter inskränka bibliotekets öppethållande, eventuellt även i andra avseenden exempelvis i fråga om utlåningen till andra orter. Då en dylik utväg endast i yttersta nödfall torde böra anlitas, återstode att vinna den åsyftade besparingen genom minskning av arvoden. Men det kan ej, såsom granskningsnämnden framhåller, förordas att vidtaga en nedsättning av löneförmånerna för de redan anställda icke-ordinarie befattningshavarna. Skulle ändock anslagssumman komma att beskäras, måste den ena eller den andra av dessa utvägar tillgripas, eller bådadera. Närmare förslag i detta avseende beror av förhållanden, som nu icke kunna beräknas, och kan därför svåriligen nu uppgöras, utan torde böra överlämnas åt kanslerns bestämmande.

I sin förutberörda skrivelse den 28 september 1932 har *kanslern* beträffande här förevarande anslagspost anført, bland annat, att — då en sänkning av detta anslag icke ovillkorligen behövde drabba de mera fast anställda amanuenserna och biträdena utan torde kunna kompenseras genom att göra besparingar och indragningar ifråga om mera tillfällig arbetshjälp — han ej ville motsätta sig, att anslagsposten minskades med det förut i hans skrivelse angivna procenttalet eller 7,86 procent. Besparingen bleve då 2,400 kronor.

Då *kanslern* icke i övrigt ifrågasatt någon förändring av de i här förevarande anslag ingående anslagsposterna, skulle anslaget enligt hans förslag upptagas med 265,200 kronor.

Liksom tidigare beträffande universitetsbiblioteket i Uppsala nödgas jag även beträffande universitetsbiblioteket i Lund föreslå en minskning av anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare. Minskningen torde böra bestämmas till i runt tal 10 procent, 3,000 kronor. De förändrade bestämmelser rörande anslagspostens användning, som med anledning härav kunna bli erforderliga, torde få meddelas av universitetskanslern.

Departementschefen.

I övrigt anser jag mig i likhet med *kanslern* icke böra ifrågasätta någon förändring av här förevarande anslag, vilket i anslutning härtill i riksstaten för budgetåret 1933/1934 skulle uppföras med ett till 264,600 kronor minskat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av minskning av den i avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar under biblioteket uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, nu 30,500 kronor, med 3,000 kronor till 27,500 kronor, sänka det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar m. m.,

nu	kronor 267,600,
med	» 3,000
till	» 264,600.

[85.] 11. **Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.** I likhet med vad jag tillstyrkt i motsvarande hänseende beträffande Uppsala universitet har jag under denna punkt upptagit ett antal anslagsäskanden, avseende vissa alltjämt behöfliga lärararvoden m. m. vid universitetet i Lund.

För budgetåret 1932/1933 utgå för motsvarande ändamål extra anslag med tillhopa 64,235 kronor. Beträffande den närmare fördelningen av dessa anslag anholder jag att få hänvisa till punkterna 96 och 97 i 1932 års ättönde huvudtitel.

Det *större konsistoriet* har i sina framställningar den 28 maj 1932 med anslagsäskanden till 1933 års riksdag hemställt om en höjning av här förvarande anslag med tillhopa 7,800 kronor.

Sedermera har konsistoriet i sin skrivelse den 10 september 1932 — efter en redogörelse för de olika anslagsposterna under anslaget — anfört bland annat:

Konsistoriet såge sig icke i stånd att ens i nuvarande läge förorda, att något av dessa anslag helt indroges utom möjligen det för undervisning i bokföring å 600 kronor. Men även i detta fall ville konsistoriet framhålla, att denna undervisning visat sig i hög grad uppskattad av de studerande och till fullo utnyttjats. Vad åter de övriga beträffade, skulle indragningar medföra så allvarlig skada för det vetenskapliga arbetet och framförallt för undervisningen, att sådana icke borde ifrågakomma. Vid en eventuell beskärning av anslagssumman i dess helhet skulle man därför i stället vara nödsakad att proportionellt, eller i enstaka fall efter andra synpunkter, minska det till vart och ett av de särskilda ändamålen utgående anslaget. Att redan nu ingå på enskildheterna i detta avseende torde emellertid icke vara nödigt. Konsistoriet hemställde, att det måtte överlåtas på kanslern att efter förslag av konsistoriet bestämma angående fördelning på de olika ändamålen av det samlade anslag, som komme att beviljas.

Kanslern har i sitt utlåtande den 28 september 1932 — med utgångspunkt från sitt tidigare omförmälda förslag om en minskning med 6 procent av beloppet i fråga om arvoden till institutionsamanuenserna — föreslagit en minskning med tillhopa 3,860 kronor.

Beträffande genomförandet av den sålunda föreslagna anslagsminskningen har kanslern anfört bland annat:

Minskningen torde i huvudsak böra ske proportionellt i förhållande till anslagsposternas storlek och beloppen i nödig omfattning jämkas för uppnående av den önskade slutsumman. Då det vid genomförandet av de nödiga anslagsminskningarna sannolikt komme att visa sig, att vissa anslagsposter kunde sänkas mera än vad proportionellt å dem belöpte, under det att andra poster icke tålde dylik proportionell minskning, syntes önskvärt, att kanslern finge bemyndigande att efter konsistoriets hörande föreskriva sådan jämkning mellan de proportionellt minskade posterna, att vissa poster sänktes, under det att andra i motsvarande mån höjdes. Vid dylik jämkning uppåt skulle dock givetvis iakttagas, att det för budgetåret 1932/1933 till varje särskilt ändamål beviljade beloppet icke finge överskridas.

Departementschefen.

Jag har tidigare meddelat, att jag icke ansett mig kunna biträda kanslerns förslag om en generell nedsättning av amanuens- och därmed jäm- förliga arvoden.

Däremot nödgas jag, efter förhandlingar med vederbörande vid universitetet, föreslå följande förändringar i de för närvarande utgående anslagen.

I likhet med vad jag tidigare förordat beträffande motsvarande anslag vid universitetet i Uppsala, torde anslagsposterna till lärare i symbolik å 2,250 kronor samt till anordnande av undervisning i bokföring å 600 kronor böra tillfälligt indragas för budgetåret 1933/1934.

I här förevarande anslag ingår vidare en anslagspost å 12,700 kronor till bidrag till Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning.

I fråga om tillkomsten av detta anslag anholder jag att få hänvisa till den under punkt 107 i 1931 års åttonde huvudtitel lämnade redogörelsen.

Beträffande det för budgetåret 1932/1933 anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 föreskrivit, att detsamma skall utgå under villkor att av för ändamålet donerade eller eljest tillgängliga medel tillskjutes ett bidrag av 1,500 kronor för samma tid ävensom att det sålunda tillgängliga beloppet, tillhopa 14,200 kronor, skall fördelas med 8,200 kronor såsom arvode åt docenten C. V. von Sydow i egenskap av föreståndare för Hyltén-Cavalliusstiftelsen och biträdande lärare i folkminnesforskning vid universitetet i Lund, 4,500 kronor till bestridande av uppteckningsarbete samt 1,500 kronor till materialier m. m.

Jag föreslår, att för budgetåret 1933/1934 en minskning med tillhopa 2,000 kronor vidtages i sistnämnda båda poster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, vilka med anledning härav bliva erforderliga.

I övrigt har jag icke ansett mig kunna föreslå någon förändring i de för närvarande utgående anslagsposterna. Vid ett bifall till vad jag nu föreslagit skulle alltså för budgetåret 1933/1934 anslag äskas för de ändamål, som framgå av nedanstående tabell:

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för budgetåret 1933/1934 Kronor
Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen	1912 (1931/1932)	8,000
Ledare av civilrättsliga delen av juridiska fakultetens propedeutiska kurs	1914	960
Klinisk laborator och biträdande lärare i medicin	1908 [1920]	7,200
Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik . . .	1920	1,125
Biträdande lärare i kirurgi	1920	3,600
Poliklinisk undervisning i kirurgi	1930/1931	1,800
Biträde vid kursen i allmän kemi för medicine studerande	1921	600
Ledande av assistenttjänstgöring i lungtuberkulosens diagnostik och terapi	1925/1926	800
Bidrag till Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning	1921 (1931/1932)	10,700
Biträdande lärare i ryska	1924/1925	2,000
Amanuens vid psykologiska institutionen . . .	1927/1928	1,800
Räknebiträde vid statistiska seminariet	1929/1930	1,200
Biträdande lärare i geologi och mineralogi . .	1925/1926	8,200
Amanuens vid institutionen för ärftlighetsforskning	1920	1,800
Praktisk försöksassistent vid institutionen för ärftlighetsforskning	1925/1926	2,400
Personligt lönstillägg åt försöksassistenten vid institutionen för ärftlighetsforskning C. G. von Sydow	1928/1929	800
Mekaniker vid fysiska institutionen	1918	4,000
Räknebiträden vid astronomiska observatoriet .	1920	2,400

Summan av dessa anslag utgör 59,385 kronor. Motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 utgöra, såsom tidigare erinrats, 64,235 kronor, vadan mitt förslag innebär en besparing med 4,850 kronor.

Den för budgetåret 1933/1934 erforderliga summan, 59,385 kronor, bör begäras av riksdagen såsom extra anslag, att av Kungl. Maj:t användas för nu omförmälda syften i enlighet med hittillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem. Fördelningen av anslaget till de olika ändamålen bör givetvis ske med de belopp, som för dem finnas särskilt angivna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 59,385 att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av mig i det föregående angivna ändamål.

[86.] 12. **Materiel för vissa institutioner m. m.** Under denna punkt får jag för Kungl. Maj:t anmäla åtskilliga åskanden, avseende anslag till materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Lund.

Motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 utgör 51,225 kronor. Beträffande den närmare fördelningen av detta anslag torde jag få hänvisa till punkt 98 av 1932 års åttonde huvudtitel.

I skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 97 beträffande en i här förevarande anslag ingående anslagspost å 2,000 kronor till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket, att densamma till ett kommande år lämpligen borde i riksstatsförslaget sammanföras med det extra anslag, som begärdes till bokinköp och bokbindning vid universitetsbiblioteket.

Det *större konsistoriet* vid universitetet i Lund har hemställt om anvisande av anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 med samma belopp och fördelning som innevarande budgetår.

Kanslern har i utlåtande den 28 september 1932 icke ifrågasatt annan förändring beträffande anslaget, än att ovanberörda anslagspost till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket borde utbrytas ur här förevarande anslag och sammanföras med det till bokinköp och bokbindning vid sagda bibliotek utgående extra anslaget. Här förevarande anslag skulle alltså upptagas med ett belopp av 49,225 kronor.

Departementschefen.

Jag biträder förslaget om ett överflyttande av anslagsposten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket. Härtill återkommer jag under följande punkt.

Härutöver nödgas jag emellertid, efter förhandlingar med vederbörande vid universitetet, föreslå vissa minskningar i de uti här ifrågavarande anslag ingående anslagsposterna.

Sålunda torde anslagsposten till materiel för historiska museet, nu 6,500 kronor, böra minskas med 5,000 kronor till 1,500 kronor. Jag vill erinra, att museet åtnjuter å ordinarie stat ett anslag av 2,500 kronor, varjämte i det extra anslaget till ytterligare medel till materiel m. m. för museets vidkommande räknats med ett belopp av 6,000 kronor. Den nu ifrågasatta anslagsbegränsningen torde kunna möjliggöras genom en tillfällig inskränkning av insamlings- och museiverksamheten på samma sätt som blivit nödvändigt vid övriga statliga museer.

Vidare torde anslagsposten för utgivande av universitetets årsskrift, nu 15,000 kronor, böra minskas med 2,000 kronor till 13,000 kronor.

I övrigt har jag icke ansett mig kunna föreslå någon förändring i de för närvarande utgående anslagsposterna. Vid ett bifall till vad jag nu föreslagit skulle alltså för budgetåret 1933/1934 anslag äskas för de ändamål, som framgå av nedanstående tabell:

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för budgetåret 1933/1934 Kronor
För de kateketiska övningarna	1921	200
Till materiel för den i stadgan angående medicinska examina föreskrivna undervisningskursen i allmän kemi	1909	500
Till materiel för pediatrika kliniken vid universitetet laboratorium	1918	500
Förstärkning av det ordinarie materielanslaget till patologisk-anatomiska institutionen	1924/1925	2,000
Till uppehållande av verksamheten vid det psykologiska laboratoriet	1915	750
Till materiel för historiska museet	1919	1,500
Till materiel för geologisk-mineralogiska institutionen	1916	1,000
Till materiel för kemiska institutionen	1924/1925	4,000
Till materiel för statistiska seminariet	1929/1930	1,500
För anordnande under sommarmånaderna av kurser i havsbiologi i Öresund eller närgränsande havsområden samt för företagande med studerande vid universitetet i Lund av havsbiologiska exkursioner under pågående terminer .	1919	1,675
Uppvärmning m. m. av geologisk-mineralogiska och geografiska institutionernas byggnad . . .	1930/1931	6,000
Uppvärmning och belysning m. m. för universitetsbiblioteket	1923/1924	7,000
Till bestridande av renskrivningskostnader vid universitetets kansli och räntekammare	1922	1,200
För utgivande av universitetets årsskrift	1912	13,000
Till materiel för inrättningen för gymnastik och fäktkonst	1911	500
Till hyra för idrottsplats samt för inköp och underhåll av idrottsmateriel m. m.	1918	900

Summan av dessa anslag utgör 42,225 kronor. Motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 utgöra — frånräknat anslaget till bokbinderiarbeten å 2,000 kronor — 49,225 kronor, vadan mitt förslag innebär en besparing med 7,000 kronor.

Den för budgetåret 1933/1934 erforderliga summan, 42,225 kronor, bör begäras hos riksdagen såsom ett extra reservationsanslag för att sedermera av Kungl. Maj:t med de i tablån angivna beloppen fördelas för där omförmälda ändamål. Vid fördelningen av anslaget böra de olika anslagsposterna var för sig betecknas såsom reservationsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till materiel för vissa institutioner vid universitetet i Lund m. m. anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* reservationsanslag av kronor 42,225 att av Kungl. Maj:t användas för de nu av mig omförmälda ändamål.

[87.] 13. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.

I den ordinarie staten för universitetet i Lund finnes under avdelningen: Anslag till materiel m. m. för universitetsbiblioteket uppförd en anslagspost av 51,625 kronor. På extra stat har biblioteket dessutom sedan åtskilliga år åtnjutit anslag till materiel m. m. Sålunda ha under tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1927 årligen utgått 30,000 kronor för detta ändamål och för budgetåret 1927/1928 utgick under titeln: bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket ett anslag av 35,000 kronor. Sedan Kungl. Maj:t föreslagit 1928 års riksdag att öka sistnämnda anslag till 60,000 kronor, höjde riksdagen med anledning av en inom riksdagen väckt motion anslaget till 70,000 kronor för budgetåret 1928/1929. Sedermera ökade riksdagen samma anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till 80,000 kronor för budgetåret 1929/1930, till 90,000 kronor för budgetåret 1930/1931 och till 95,000 kronor för budgetåret 1931/1932. I fråga om den senaste höjningen ber jag få hänvisa till 1931 års åttonde huvudtitel, punkt 113. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 100 av 1932 års åttonde huvudtitel, vartill jag här likaledes tillåter mig att hänvisa) sänktes här förevärande förstärkningsanslag för budgetåret 1932/1933 till 85,000 kronor.

Såsom framgår av vad jag under föregående punkt anført har vidare under flera år ett extra anslag å 2,000 kronor utgått till bokbinderiarbeten vid biblioteket.

I skrivelse den 28 maj 1932 hemställde det *större konsistoriet* — under återopande av en av överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket avläten skrivelse — att kanslern måtte utverka proposition till 1933 års riksdag om höjning av det på extra stat till biblioteket för bokinköp och bokbindning beviljade anslaget med 24,500 kronor eller alltså till 109,500 kronor.

I berörda skrivelse hade *överbibliotekarien* anført bland annat:

Hur angeläget det än är att under förhandenvarande omständigheter undvika anslagsäskanden, anser jag mig dock icke kunna underlåta att nu upprepa 1931 års framställning om ökat anslag till bokinköp och inbindning.

De nu rådande valutaförhållandena ha i betydlig grad minskat inköpsmöjligheterna och gjort det nödvändigt att i stor utsträckning uppskjuta

bokinköp från länder med högre valuta, särskilt från Tyskland, vars bokpriser redan förut varit i många fall utan motstycke annorstädes. Subskriptioner på förut abonnerade tidskrifter och fortsättningsarbeten ha i regel ännu icke avbrutits, men med det lägre anslag som budgetåret 1932/1933 utgår och med nuvarande kronvärde torde det icke kunna undgås att inskränkningar även härutinnan måste göras. Det vore livligt att hoppas att den minskning i anslaget som för räkenskapsåret 1932/1933 drabbar biblioteket, icke måtte behöva utsträckas till även ett följande år, och att i stället någon ökning av det budgetåret 1931/1932 utgående beloppet må kunna beviljas. Endast så torde biblioteket bliva i stånd att — när dragligare inköpsförhållanden inträda — på ett någorlunda tillfredsställande sätt fortsätta anskaffningen av behövlig vetenskaplig litteratur och även i möjligaste mån fylla de under nuvarande förhållanden uppkommande luckorna. En ökning av anslaget utöver vad som budgetåret 1931/1932 utgår till universitetsbiblioteket i Uppsala anser jag mig dock icke böra ifrågasätta.

Jag hemställer sålunda, att konsistoriet ville förnya sin år 1931 gjorda framställning om höjning av bibliotekets anslag på extra stat till bokinköp och bokbindning med 14,500 kronor utöver anslaget för budgetåret 1931/1932 och alltså 24,500 kronor utöver det för budgetåret 1932/1933 beviljade anslaget.

I skrivelse den 10 september 1932 har härefter *konsistoriet* — under hänvisning till ett av överbibliotekarien avgivet förnyat yttrande — anfört, att en så hård nedskrivning av anslaget för bokinköp och bokbindning, som av granskningsnämnden föreslagits (omkring 30 procent) måste hava den effekt, som av överbibliotekarien framhålles, och kunde enligt konsistoriets förmenande icke undgå att tillfoga universitetsbiblioteket en för lång tid framåt kännbar och med all sannolikhet obotlig skada.

Överbibliotekarien har i sitt sistberörda yttrande anfört bland annat:

Kostnaderna för under räkenskapsåret 1931/1932 verkställda bokinköp uppgingo till 95,000 kronor, för bokbindning till 38,000 kronor och övriga utgifter utom bränsle och lyse (renhållning, skrivmaterialier, frakt, telefon, inventarier m. m.) till 10,000 kronor. Tidskrifterna ensamt ha under året stigit till en kostnad av över 42,000 kronor och övriga fortsättningsarbeten till omkring 25,000 kronor.

Den inskränkning i anskaffning av nya böcker, som blivit en nödvändig följd av valutaförhållandena, är redan nu mycket bekymmersam. Men under förutsättning att det anslag, som budgetåret 1931/1932 utgick till biblioteket, icke även i fortsättningen minskas, torde man ännu kunna hoppas att — om dragligare inköpsförhållanden återinträda — det skall bliva biblioteket möjligt att anskaffa den vid universitetet oundgängligaste litteraturen. Med de alltmera stegrade krav på bibliotekets bokanskaffning, som äro en följd av såväl vetenskapernas utveckling som den ökade användningen av biblioteket, är det dock även med de anslag, biblioteket budgetåret 1931/1932 åtnjöt, svårt att tillgodose den vetenskapliga forskningens behov.

Den samverkan, som råder mellan de vetenskapliga biblioteken, har medfört att mindre använd litteratur icke behöver anskaffas av varje bibliotek särskilt. Men den viktigaste litteraturen inom varje vid universitetet företrädd vetenskap — ständigt behövliga eller ofta efterfrågade verk (och

hit höra i allmänhet bibliotekets tidskrifter och fortsättningsarbeten, vilkas anskaffande för enskilda forskare i regel är oöverkomligt) — bör vara tillgänglig på platsen, om biblioteket skall kunna fylla sin uppgift att vara ett vetenskapligt forskningsbibliotek.

En fortsatt minskning av det till biblioteket utgående anslaget måste för de vetenskapliga studierna vid universitetet bliva ödesdigert. En minskning av den omfattning som granskningsnämnden föreslagit kommer att hårt drabba varje vid universitetet representerad vetenskap, väsentligt försvåra tillhandahållande av behövlig studielitteratur och tvinga till en katastrofal reducering av tidskriftsbeståndet.

Kanslern har i utlåtande den 28 september 1932 anfört huvudsakligen följande:

Såsom jag framhållit i min skrivelse angående Uppsala universitets riksdagspetita för budgetåret 1933/1934, är bibliotekets bokinköpsanslag en av de känsligaste punkterna i hela universitetsbudgeten. Enär anslaget så gott som uteslutande användes till inköp av utländska tidskrifter och böcker, har detsamma på grund av den starka valutadeprecieringen redan undergått en betydande faktisk värdeminskning. Att dessutom nedsätta det nominella anslagsbeloppet skulle innebära ett så starkt beskärande av bibliotekets inköpskapacitet, att man måste befara, att möjligheterna att uppehålla kontakten med den utländska vetenskapliga forskningen avsevärt försvåras.

Jag anser mig därför böra bestämt avråda från sänkning av det nu utgående biblioteksanslaget. Att höja anslaget vore synnerligen påkallat men lär under nuvarande statsfinansiella situation icke kunna ifrågasättas.

Under erinran, att den av mig under föregående punkt omförmälda anslagsposten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket å 2,000 kronor borde sammanföras med här ifrågavarande anslag hemställer slutligen kanslern, att detta anslag för budgetåret 1933/1934 måtte upptagas till 87,000 kronor.

Departementschefen.

Jag har under punkterna 8 och 81 i det föregående angivit min ståndpunkt till frågan om bokanslagen för de stora vetenskapliga biblioteken. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig icke böra föreslå någon minskning av de för innevarande budgetår till universitetsbiblioteket i Lund utgående anslagen. Å andra sidan är det mig för närvarande icke möjligt att biträda förslaget om en höjning av här förevarande anslag.

I likhet med vad jag föreslagit beträffande universitetsbiblioteket i Uppsala, torde anslagsposten till bokbinderiarbeten böra sammanföras med här förevarande anslag, vilket i anslutning härtill för budgetåret 1933/1934 skulle upptagas med ett belopp av (85,000 + 2,000) 87,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 87,000 därav ett belopp av 2,000 kronor till bokbinderiarbeten.

[88.] 14. **Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner.** Under de senare åren hava anslag till växlande belopp anvisats till förstärkning av materielanslagen till vissa institutioner vid Lunds universitet. Till en början motsvarade anslagen i stort sett de från universitetet framlagda kraven. Då det emellertid befanns, att universitetets reservfond kunde uppvisa en förhållandevis god ställning, ansågs universitetet böra med en mindre del bidraga förmedelst reservfondsmedel till täckande av institutionernas ökade medelsbehov. Den väsentligare delen av ifrågavarande kostnader kom emellertid att vila på statsverket.

För budgetåret 1926/1927 hade från universitetets sida beräknats för institutionernas merkostnader ett sammanlagt belopp av 81,655 kronor. Kungl. Maj:t föreslog hos riksdagen ett anslag av 60,000 kronor, vilken summa riksdagen, i samband med sitt avslag å Kungl. Maj:ts förslag om 3,415 kronor såsom ersättning till reservfonden för vissa till fonden hädanefter ej ingående medel, höjde till 63,000 kronor.

För budgetåren 1927/1928, 1928/1929 och 1929/1930 hade från universitetets sida beräknats för ändamålet belopp av tillhoppa 82,800 kronor, respektive 92,050 kronor och 105,100 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade riksdagen för ett vart av sagda budgetår samma belopp som för budgetåret 1926/1927 eller alltså 63,000 kronor.

För budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till ett sammanlagt belopp av 109,183 kronor 33 öre, respektive 110,750 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i ämnet (punkt 108 av 1930 års åttonde huvudtitel och punkt 114 av 1931 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen för ett vart av nämnda budgetår för här ifrågavarande ändamål ett extra reservationsanslag av 103,000 kronor.

För budgetåret 1932/1933 beräknades institutionernas merkostnader till 127,185 kronor. Härutöver gjordes från universitetets sida framställning om förhöjningar av dels universitetets ordinarie reparationsanslag med 33,500 kronor och dels dess ordinarie extra utgiftsanslag med 8,000 kronor. Under punkt 101 av 1932 års åttonde huvudtitel föreslog härefter Kungl. Maj:t riksdagen att för här ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår anvisa ett belopp av 127,000 kronor.

I skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, anmälde härefter riksdagen under punkt 100, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt en i ämnet väckt motion (II: 338), för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. vid universitetet i Lund för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra reservationsanslag av 142,000 kronor.

I särskilda skrivelser den 28 maj 1932 har det *större konsistoriet* vid universitetet i Lund hemställt om anslag för enahanda ändamål för budgetåret 1933/1934.

Beträffande de till stöd för framställningarna anförda skälen anhåller jag att i huvudsak få hänvisa till handlingarna i ärendet; här torde endast behöva lämnas en kortfattad översikt över detsamma.

Till en början har konsistoriet — under hänvisning till skrivelser från teologiska och juridiska fakulteterna, humanistiska sektionen samt vederbörande institutionsföreståndare — hemställt, att kanslern måtte utverka proposition till 1933 års riksdag om beviljande av följande materielanslag till universitetet:

Teologiska seminariet	kronor	500
Juridiska seminariet	»	500
Humanistiska sektionens seminarier	»	5,885
Anatomisk-histologiska institutionen	»	11,950
Fysiologiska institutionen	»	5,500
Medicinskt-kemiska institutionen	»	6,550
Farmakologiska institutionen	»	6,500
Patologisk-anatomiska institutionen	»	7,700
Psykiatriska kliniken	»	500
Astronomiska observatoriet	»	12,500
Botaniska institutionens systematiska avdelning	»	13,000
» » fysiologiska »	»	2,500
Fysiska institutionen	»	11,000
Geologisk-mineralogiska institutionen	»	6,400
Kemiska institutionen	»	12,000
Zoologiska institutionen	»	7,800
Geografiska institutionen	»	4,550
Historiska museet	»	6,000
Konsthistoriska museet	»	115
Gymnastikinrättningen	»	1,300
Akademiska kapellet	»	2,000
Limnologiska institutionen	»	2,250

Summa kronor 127,000

Vidare har konsistoriet — under åberopande av skrivelse från professorn I. Broman — hemställt om utverkande av proposition till 1933 års riksdag om beviljande för budgetåret 1933/1934 av ett extra reservationsanslag å 8,026 kronor att utgå för underhåll av och driften inom den tilltänkta institutionen för embryologi med så stor del, som motsvarade den del av året, under vilken institutionen komme att vara i verksamhet.

Rörande nämnda institution tillåter jag mig erinra om följande:

I proposition den 26 februari 1932, nr 137, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att vid universitetet i Lund finge, i anslutning till en av direktören Hjalmar Tornblad och hans hustru Karin Tornblad gjord donation, inrättas en institution för jämförande embryologi.

I nämnda proposition hade av medicinska fakulteten kostnaderna för underhållet av och driften inom den nya institutionen approximativt beräknats till 8,026 kronor, därav till ett tekniskt biträde i lönegraden B 7 2,526 kronor, till byggnadens underhåll 1,000 kronor samt till materiel m. m. 4,500 kronor.

Föredragande departementschefen anförde härom bland annat: »Rörande

de kostnader, som komma att bli förbundna med institutionens drift, är jag ej beredd att nu göra något uttalande. Frågan härom torde ej behöva upptagas till prövning förrän i samband med budgetberedningen för 1933 års riksdag, när medel för ändamålet bli erforderliga först under budgetåret 1933/1934. Jag vill emellertid redan nu framhålla, att i fråga om de av fakulteten i detta hänseende gjorda beräkningarna den erinran kan göras, att något särskilt belopp för byggnadens underhåll näppeligen synes mig bli under den första tiden av den nya institutionsbyggnadens tillvaro erforderligt.»

I skrivelse den 16 april 1932, nr 118, anmälde riksdagen, att riksdagen, med hänsyn till vad i ärendet förekommit, ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Genom beslut den 29 april 1932 förklarade Kungl. Majt hinder från Kungl. Maj:ts sida ej möta för universitetet i Lund att mottaga ovanberörda donation samt medgav förty, att vid sagda universitet finge i anslutning till donationen inrättas en institution för jämförande embryologi.

Vidare förklarade Kungl. Majt den 22 juli 1932 hinder ej möta för universitetets drätselnämnd att vidtaga åtgärder för uppförande av en byggnad för ifrågavarande institution i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet framlagt förslag, eventuellt med vissa av byggnadsstyrelsen ifrågasatta ändringar; och skulle det härvid åligga drätselnämnden att tillse, att samtliga kostnader för byggnadens uppförande och förseende med nödig utrustning ävensom för tomtens iordningställande kunde bestridas med donerade medel jämte avkastning därav.

Slutligen har konsistoriet — såsom jag i det föregående meddelat — upprepat sina år 1931 gjorda framställningar om förhöjningar av dels universitetets ordinarie reparationsanslag med 33,500 kronor och dels dess ordinarie extra utgiftsanslag med 8,000 kronor.

I sin skrivelse den 10 september 1932 har konsistoriet anført bland annat följande beträffande här förevarande anslagsäskanden:

Vad angår den av granskningsnämnden föreslagna nedskärningen av institutionernas materielanslag kan konsistoriet endast beklaga, om dessa anslag nu åter måste sänkas, sedan de genom beslut av 1932 års riksdag för första gången på länge höjts till de belopp, som de akademiska myndigheterna efter omsorgsfull och upprepad prövning funnit erforderliga. Lunds universitet, som tidigare genom sin reservfond eller andra besparade medel i någon mån kunnat täcka uppkomna brister i institutionernas materielanslag, saknar tyvärr numera alla utvägar att självt avvärja följderna av den ifrågasatta beskärningen. Därtill kommer nu ytterligare, att dessa materielanslag likaväl som universitetsbibliotekets anslag till bokinköp redan utan all beskärning av anslagens belopp undergått en mycket allvarlig minskning till sitt realvärde genom den svenska kronans depreciering. Institutionerna äro nämligen i väsentlig grad hänvisade till utlandet för tillgodoseende av sina behov av instrument och annan utrustning. Det är svårt att se, huru institutionernas verksamhet skall kunna tillbörligt uppehållas, om nu därtill även anslagens belopp skall nedskäras. Vad åter angår fördelningen mellan de olika institutionerna av det anslag, som kan komma att beviljas, torde denna såsom hittills böra ankomma på kanslern och därför icke nu föranleda något konsistoriets förslag.

Kanslern har i utlåtande den 28 september 1932 hemställt, att det extra materielanslaget måtte upptagas med ett belopp av 132,000 kronor och till stöd härför anført bland annat:

En så stor anslagsminskning, som besparingsnämnden föreslagit, kan jag icke förorda. Ifrågavarande anslag utgick för budgetåret 1931/1932 med ett belopp av 103,000 kronor. Med hänsyn till reservfondens svaga ställning hemställde Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag, att anslaget skulle ökas till 127,000 kronor. Med anledning av motion höjde riksdagen anslaget med ytterligare 15,000 kronor. Sistberörda ökning synes huvudsakligen hava avsett att tillmötesgå kraven på ytterligare medel till mötande av de allt mer ökade kostnaderna å universitetets reparations-titel. Reservfonden är numera urståndsatt att lämna några nämnvärda bidrag till förstärkning av materielanslaget. Då nödiga underhållsarbeten å universitetets byggnader icke kunna eftersättas och institutionernas materielanskaffning endast i jämförelsevis obetydlig omfattning kan inskränkas, är det mig icke möjligt att förorda, att anslaget sänkes med mera än 10,000 kronor.

Härutöver har kanslern hemställt om beviljande av ett extra anslag å 5,060 kronor till underhållet av och driften inom den blivande embryologiska institutionen. Härom yttrar kanslern:

Att bevilja anslag till här ifrågavarande ändamål läter vara en nödvändig konsekvens av det av riksdagen lämnade medgivandet till institutionens inrättande. Anslaget synes mig dock kunna bestämmas något lägre, än konsistoriet tänkt sig. Först och främst läter något särskilt belopp för byggnadens underhåll knappast behöva beräknas under den första tiden. Vidare bör för det tekniska biträdet icke beräknas större arvode än som tillkommer en extra ordinarie befattningshavare i lönegraden B 7 på D-ort d. v. s. 2,250 kronor. Årsanslaget skulle följaktligen uppgå till 6,750 kronor. Då, enligt vad jag under hand inhämtat, institutionsbyggnaden icke kan väntas bli färdig förr än tidigast omkring den 1 oktober 1933, behöver för budgetåret 1933/1934 beräknas allenast $\frac{3}{4}$ av 6,750 kronor eller cirka 5,060 kronor.

Liksom fallet varit under föregående år, har jag ansett mig böra undersöka, huruvida icke universitetets reservfond skäligen kunde tagas i anspråk för en del av de utgifter, om vilka här är fråga. Till upplysning om reservfondens ställning vill jag återgiva vissa från universitetet insända uppgifter rörande densamma.

Fondens ställning under räkenskapsåret 1931/1932 framgår av följande tablå:

Debet.

<i>Ingående balans</i>	kronor	33,744: 74
<i>Inkomster:</i>		
Ränta	kronor	1,143: 23
Besparade löne-medel	»	33,540: 58
Inkomstöverskott	»	12,066: 75
Diverse inkomster	»	5,086: 57
Summa kronor		85,581: 87

Kredit.

Utgifter:

Till pensionsfonden	kronor	11,155: 19	
» reparationsanslaget	»	48,841: 89	
» extra utgiftsmedlen	»	9,366: 58	
Diverse utgifter	»	15,385: 60	84,749: 26
Utgående balans			832: 61
	Summa kronor		85,581: 87

I avseende å budgetåret 1932/1933 föreligger en preliminär beräkning av följande innehåll:

Tillgångar:

¹ / ₁₁ 1932. Innestående å checkräkning i Skandinaviska Kreditaktiebolaget	kronor	6,257: 46
--	--------	-----------

Beräknade inkomster:

Räntor å reservfonden	kronor	850: —	
Inkomstöverskott för året	»	12,000: —	
Besparade löne-medel	»	15,000: —	
Diverse inkomster	»	5,000: —	32,850: —
	Summa kronor		39,107: 46

Beräknade skulder och utgifter:

Skulder (redan anvisade medel)	kronor	6,947: 40
--	--------	-----------

Beräknade utgifter:

Till pensionsfonden	kronor	6,800: —	
» reparationer	»	3,000: —	
» extra utgiftsmedlen	»	12,000: —	
Diverse utgifter	»	15,000: —	36,800: —
	Summa kronor		43,747: 40

Beräknat underskott vid räkenskapsårets slut alltså 4,639 kronor 94 öre.

Reservfondens utgående balans vid utgången av budgetåret 1931/1932 utgjorde, såsom framgår av ovanstående tablå, i avrundat krontal 832 kronor. Motsvarande siffra utgjorde för budgetåret 1925/1926 140,644 kronor, för budgetåret 1926/1927 138,128 kronor, för budgetåret 1927/1928 146,723 kronor, för budgetåret 1928/1929 120,732 kronor, för budgetåret 1929/1930 66,002 kronor och för budgetåret 1930/1931 33,744 kronor. För budgetåret 1932/1933 beräknas till och med en brist på över 4,600 kronor komma att uppstå.

Departementschefen.

De tillgångar av här ifrågavarande art, som tidigare stått universitetet till buds för bestridande av ökade utgifter för materiel m. m., föreligga sålunda ej längre, och något bidrag från reservfondens sida är uppenbarligen ej att påräkna för regleringen av utgifterna under budgetåret 1933/1934.

Universitetets ökade materielbehov uppgår, så som jag förut erinrat, till 127,000 kronor. Lägges här till ett belopp av 15,000 kronor, varmed universitetets reparationstitel ansetts böra förstärkas, erhålles 142,000 kronor eller alltså det belopp, varmed anslaget är uppfört i riksstaten för innevarande budgetår. Kanslern har för ändamålet tillstyrkt ett från 142,000 kronor till 132,000 kronor begränsat anslag. Läger jag här till det av kanslern till i runt tal 5,000 kronor tillstyrkta anslaget till underhåll av embryologiska institutionen, uppgår den av kanslern äskade totalsumman till 137,000 kronor. Jag nödgas förorda en ytterligare minskning av detta belopp med 15,000 kronor till 122,000 kronor, varav ett belopp av 15,000 kronor avser ökning av universitetets reparationstitel. Den av mig för Lunds universitet förordade summan utgör i runt tal 80 procent av det föreliggande behovet.

Den närmare fördelningen av det av mig nu tillstyrkta anslaget å 122,000 kronor torde liksom hittills få ankomma på kanslern för rikets universitet.

I anslutning till vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för universitetet i Lund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 122,000.

[89.] 15. **Inredning av ett källarrum i patologisk-anatomiska institutionen till kylrum.** I en av *kanslern för rikets universitet* med tillstyrkande utlåtande den 31 augusti 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har det *större konsistoriet vid universitetet i Lund* — under åberopande av en utav professorerna J. Forssman och E. Sjövall i ämnet avlåten skrivelse, vilken tillstyrkts av medicinska fakulteten och universitetets drätsel-nämnd — hemställt om utverkande av proposition till riksdagen om anvisande av ett extra anslag å 2,810 kronor för inredning av ett källarrum i patologisk-anatomiska institutionen till ett helautomatiskt kylrum för bedrivande av vissa serologiska undersökningar samt till förvaring av bakteriologiska preparat och produkter.

Professorerna Forssman och Sjövall hava i sin ovanberörda skrivelse anført bland annat:

För bedrivande av vissa serologiska undersökningar och framför allt för att förvara en mängd bakteriologiska preparat och produkter är ett rum med konstant låg temperatur — $4^{\circ} + 0^{\circ}$ nödvändigt; och för att driften ej må verka för betungande å ett instituts mycket begränsade budget måste driftkostnaderna för ett dylikt rum ställa sig billiga.

Efter infordrande av åtskilliga anbud hava vi erhållit ett anbud om inrättande av ett litet källarrum till kylrum, vilket anbud uppfyller sagda betingelser. Rummet är i förväg iordningställt för ändamålet. Kostnaderna belöpa sig till:

för helautomatisk kylanläggning	kronor 2,050
» monteringsartiklar och montering	» 460
» murning och målning	» 300
Summa kronor 2,810	

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 24 september 1931 förklarat sig icke hava något att i ärendet erinra.

Jag tillstyrker, att anslag för ändamålet måtte utverkas av riksdagen. Mot den framlagda kostnadsberäkningen har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inredning av ett källarrum i patologisk-anatomiska institutionen vid universitetet i Lund till kylrum för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 2,810.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

[90.] 16. Institutet. Avlöningar för professorer och lärare m. fl.

I den ordinarie staten för karolinska mediko-kirurgiska institutet finnes upptaget ett ordinarie anslag till avlöningar för professorer och lärare m. fl. å 476,700 kronor.

Innan jag övergår till att behandla frågan om det belopp, med vilket här ifrågavarande anslag bör uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934, anhåller jag att få lämna en redogörelse för de besparingsåtgärder, som vidtagits beträffande de till karolinska institutet utgående anslagen.

Granskningsnämnden har i detta hänseende anfört:

Anslagen till karolinska institutet uppgå för budgetåret 1932/1933 till sammanlagt 847,133 kronor, varav i runt tal 140,000 kronor till materiel.

Nämnden vill förorda, att under förhandenvarande förhållanden en tillfälligt minskning med minst 35,000 kronor måtte vidtagas i de till institutet utgående anslagen. Det torde få ankomma på institutets lärarkollegium att avgiva de närmare förslag, som med anledning härav må bli erforderliga.

Med skrivelse den 9 juni 1932 överlämnade *karolinska institutets lärarkollegium* till kanslern för rikets universitet sina anslagsäskanden för budgetåret 1933/1934.

I anslutning härtill framhöll kollegiet, att kollegiet till fullo insåge nödvändigheten av att staten under nu rådande förhållanden ålade sig den strängaste återhållsamhet i fråga om utgifter. Kollegiet vore också självfallet berett att lojalt bära sin anpart av de inskränkningar, som kunde befinnas oundgängliga. Emellertid hade kollegiet, då det gällt att angiva institutets anslagsbehov för ovannämnda budgetår, ansett sig böra med hänsyn till sitt ansvar för undervisningens och den vetenskapliga forskningens uppehållande medtaga samtliga de äskanden, vilkas tillgodoseende kolle-

giet under normala förhållanden skulle i nyssnämnda hänseende funnit erforderligt.

Med anledning av vad granskningsnämnden anfört dels i sitt ovan återgivna uttalande, dels ock i sin promemoria angående icke-ordinarie statliga befattningshavare, anmodade härefter kanslern med skrivelse den 19 juli 1932 lärarkollegiet att inkomma med det förnyade yttrande i ifrågavarande ärenden och det förslag i övrigt, som kunde föranledas av de sålunda lämnade direktiven.

Med skrivelse den 13 oktober 1932 har härefter lärarkollegiet till kanslern inkommit med det sålunda infordrade förnyade förslaget.

Kollegiet har härvid med avseende å den av granskningsnämnden ifrågasatta sänkningen av de till karolinska institutet utgående anslagen inledningsvis gjort följande uttalande:

Lärarkollegiet ville framhålla, att den föreslagna nedskärningen komme att jämförelsevis tungt drabba institutet. Ehuru i det närmaste två tredjedelar av alla medicinska examina och disputationssprov avlades vid detsamma, under det att blott omkring en sjättedel av dem komme på vardera av de medicinska fakulteterna, vore institutets anslag ingalunda beräknade i förhållande härtill. Det vore då uppenbart, att en nedsättning av anslagen komme att ojämförligt mycket hårdare drabba institutet, och att de fordrade nedsättningarna skulle vålla kollegiet allvarliga bekymmer för institutets förmåga att efter deras vidtagande kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift med avseende på medicinsk utbildning och forskning.

Lärarkollegiet har vidare i sin ifrågavarande skrivelse förklarat, att lärarkollegiet vid den förnyade behandling, som kollegiet med ledning av de lämnade anvisningarna underkastat sina den 9 juni 1932 gjorda anslagsäskanden, dels beslutit tillsvidare uppskjuta framställningar om anslag till nya ordinarie och extra ordinarie befattningshavare samt återkalla gjorda framställningar om nya materielanslag och höjning av vissa äldre dylika anslag, dels ock ansett sig kunna föreslå vissa i skrivelsen närmare angivna anslagsminskningar.

Nämnda anslagsminskningar — beträffande vilka jag, i den mån redogörelse ej lämnas i det följande, torde få hänvisa till handlingarna i ärendet — uppgå till sammanlagt 26,295 kronor.

T. f. kanslern för rikets universitet har med utlåtande den 26 oktober 1932 överlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar till Kungl. Maj:t.

Under här förevarande punkt torde jag nu få till behandling upptaga karolinska institutets anslagsäskanden i vad de beröra det ordinarie anslaget till avlöningar för professorer och lärare m. fl.

Lärarkollegiet har i sin nyssberörda skrivelse den 13 oktober 1932 anfört bland annat följande rörande möjligheten att göra besparingar å de egentliga avlöningsanslagen:

Det vore icke möjligt att verkställa några tillfälliga indragningar av icke-ordinarie tjänster vid institutet, då dessa befattningar vore erforderliga för

den behöriga gången av sjukvårdsarbetet å de olika till undervisning upplåtna sjukhusen samt till undervisningens upprätthållande. I ett avseende syntes dock en besparing kunna åstadkommas, nämligen genom uppförande å ordinarie stat av den med lärartjänsten i rättspsykiatri förenade sinnessjukläkarbefattningen vid centralfängelset å Långholmen.

T. f. kanslern har — utöver förslaget rörande reglering av lärartjänsten i rättspsykiatri, vartill jag strax återkommer — i anslutning till vad av kanslern föreslagits beträffande universiteten i Uppsala och Lund förordat en minskning med sex procent av arvoden till de assistenter och amanuenser, som äro anställda vid de olika institutionerna (men ej arvoden till klinik- och poliklinikamanuenserna). Härigenom skulle en sammanlagd besparing av 1,210 kronor utöver institutets förslag bliva möjlig.

Av skäl, för vilka redogjorts under punkt 76 i det föregående, har jag icke ansett mig kunna biträda universitetskanslerns förslag om en minskning av vissa i staterna för universiteten i Uppsala och Lund upptagna amanuensarvoden m. m. Enahanda skäl föreligga beträffande karolinska institutet, och jag avstyrker alltså kanslerns förslag i denna del.

Härefter anhåller jag så att få övergå till uppkommen fråga om *lärarbefattningen i rättspsykiatri*.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning uppförde 1919 års riksdag å karolinska institutets ordinarie stat ett belopp av 3,000 kronor till arvode åt en lärare i rättspsykiatri, vilken tillika skulle innehava en på stat å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppförd biträdande sinnessjukläkarbefattning vid centralfängelset å Långholmen. Genom beslut den 5 mars 1920 meddelade Kungl. Maj:t särskilda föreskrifter i avseende å såväl behörighet som tjänstställganden för innehavaren av de förenade befattningarna, vilken skulle hava tjänstebenenämningen: sinnessjukläkare vid centralfängelset å Långholmen. Å det å karolinska institutets stat uppförda arvodet, vilket i samband med 1925 års lönereglering för befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet höjdes till 3,600 kronor, utgår dyrtidstillägg.

Chefen för justitiedepartementet har tidigare denna dag framlagt förslag om uppförande av en överläkarbefattning av 1:a klass i lönegrad B 29 vid centralfängelset å Långholmen. I anslutning härtill har jag nu att till behandling upptaga frågan om det framtida ordnandet av undervisningen i rättspsykiatri vid karolinska institutet.

I detta hänseende föreligga olika förslag, det ena avseende ett bibehållande av den nuvarande lärarbefattningen och det andra avseende dennas förändring till en professur. Beträffande de sålunda framkomna förslagen vill jag i huvudsak hänvisa till handlingarna i ärendet. Jag inskränker mig här att erinra om följande.

Frågan om uppförandet av sinnessjukläkarbefattningen vid Långholmen å ordinarie stat bragtes motionsledes under prövning av 1930 års riksdag men föranledde då ingen förändring i de dittills gällande bestämmelserna (se härom motion I: 23 och statsutskottets utlåtande nr 2, punkt 19). I en till chefen för justitiedepartementet ingiven skrivelse hemställde härefter dåvarande professorn i psykiatri vid universitetet i Uppsala A. Petré om åtgärders vidtagande för nämnda befattnings uppförande på ordinarie stat. Över denna skrivelse yttrade sig, jämte andra, *karolinska institutets lärarkollegium* i enlighet med ett av professorerna H. Marcus, V. Wigert och G. Hedrén avgivet förslag.

Kollegiet uttalade därvid som sin bestämda mening, att inrättandet av en professur i rättspsykiatri icke vore vare sig erforderligt eller önskvärt. En dylik professur innebure dessutom i viss mån dubbling av professuren i psykiatri, en anordning, som icke utan synnerligen tvingande skäl borde vidtagas. Några sådana skäl föreläge ej.

Med avseende på förslaget om en sådan omorganisation av de nu för-
enade tjänsterna, att dessa uppfördes på ordinarie stat, ville lärarkollegiet från början framhålla, att kollegiet ansåge, att den undervisningsfråga, som framhölles såsom viktigt skäl för förslaget, fölle inom andra myndigheters intressesfär. Funne vederbörande myndigheter det vara lämpligt, att befattningen som sinnessjukläkare å centralfängelset å Långholmen uppfördes på ordinarie stat och att uppgiften att meddela den undervisning i rättspsykiatri, som för vissa läkare kunde anses nödig efter avlagd medicine licentiatexamen, anförtroddes åt innehavaren av denna befattning, hade lärarkollegiet ingen anledning uttala sig emot en dylik anordning. Däremot motsatte kollegiet sig bestämt förslaget, att lärarbefattningen i rättspsykiatri vid institutet förändrades från arvodesbefattning till ordinarie befattning.

I en till karolinska institutets lärarkollegium ingiven, den 14 april 1932 dagtecknad skrivelse hemställde härefter institutets rektor, professor G. Holmgren samt professorerna I. Holmgren, J. W. Nordenson och H. Gertz, att lärarkollegiet ville besluta att i statförslaget för budgetåret 1933/1934 uppföra lärartjänsten i rättspsykiatri såsom professur.

Av Kungl. Maj:t och riksdagen hade antagits ett flertal lagar, vilka åt ifrågavarande lärar- och rättsläkartjänst givit en helt annan betydelse än tidigare. Sålunda hade genom bestämmelser i lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare och lagen om internering av återfallsförbrytare, båda av den 22 april 1927, samt genom sinnessjuklagen av den 19 september 1929 obligatorisk undersökning av sinnesbeskaffenheten hos för brott tilltalade stadgats för ett stort antal fall. Samtidigt härmed hade den sedan år 1826 gällande bestämmelsen att utlåtanden angående för brott tilltalads sinnesbeskaffenhet regelmässigt skulle underställas medicinalstyrelsens prövning innan domstolen fattade beslut, upphävts.

På grund av den genom fängvårdsstyrelsens beslut år 1921 tillkomna provisoriska koncentrationen av undersökningsfallen till vissa sinnessjukavdelningar inom fängvården hade antalet undersökningsfall å sinnessjukavdelningen vid centralfängelset å Långholmen sedan länge varit stort i stigande. Efter sinnessjuklagens ikraftträdande den 1 januari 1931 hade ökningen av

undersökningsfallens antal blivit så stor, att avdelningen upphört att vara en provisorisk försöksanordning och tjänstens karaktär därmed också väsentligen förändrats.

Samtidigt som sinnessjukläkarens å centralfängelset å Långholmen arbetsuppgifter inom förvaltning och rättsskipning på ovan skildrat sätt utvidgats, hade också hans lärarverksamhet vunnit ökad betydelse. Detta hade skett dels därigenom, att utbildning i rättspsykiatri numera stadgats såsom behörighetsvillkor för läkarbefattning vid anstalt, som stode under fångvårdsstyrelsens inseeende, och för läkare vid statsfängelse, för den händelse dessa läkare icke vore behöriga såsom andreläkare vid statens sinnessjukhus, och dels därigenom att medicinalstyrelsens ställning såsom obligatorisk överinstans vid undersökningen av tilltalades sinnesbeskaffenhet bortfallit.

Förutom berörda skäl för tjänstens omdaning till ordinarie vore det både för undervisningen och för det betydelsefulla praktiska rättsläkararbetet av största vikt, att en befattning uppfördes på ordinarie stat, så att kompetent sökande måtte stå till förfogande vid det om några år förestående ombytet.

Över nu berörda förslag avgavs den 21 maj 1932 ett till institutets kollegienämnd ställt yttrande av professorerna V. Wigert, N. Antoni och G. Hedrén.

Häri framhölls, att upprättandet av en professur i rättspsykiatri vid institutet innebure en principiell omorganisation av psykiatrien som undervisningsämne vid läkarutbildningen utan att det för närvarande låte sig överblicka, vilka konsekvenser en dylik omorganisation kunde komma att medföra i undervisningshänseende och jämväl i fråga om organisationen av en ny psykiatrisk klinik. Allt fortfarande torde lärarkollegiets tidigare uttalande äga giltighet, att inrättande av en professur i rättspsykiatri vid institutet icke vore vare sig erforderligt eller önskvärt.

I särskild skrivelse den 10 augusti 1932 har professor emeritus B. Gadelius instämt i detta yttrande.

I skrivelse den 8 oktober 1932 hava härefter institutets petita-kommitterade, rektor, professor G. Holmgren samt professorerna Nordenson och G. Liljestrand anfört följande:

I ett avseende syntes en besparing kunna åstadkommas, nämligen genom uppförande å ordinarie stat av den med lärartjänsten i rättspsykiatri förenade sinnessläkarbefattningen vid centralfängelset å Långholmen. Arvodet för denna lärartjänst utginge nu med 3,600 kronor. Enligt ett av sinnessjukvårdssakkunnige år 1924 framlagt förslag borde denna sinnessläkartjänst uppföras å ordinarie stat i lönegraden B 29, varvid arvodet för läraren i rättspsykiatri skulle sänkas till 3,000 kronor. Härigenom vunnnes en besparing på 600 kronor, varjämte samtidigt besparingar skulle uppstå å fångvårdens stat. Sannolikt skulle emellertid ytterligare en besparing uppkomma, därest tjänsten gjordes till en med sinnessläkarbefattningen förenad professur vid institutet. Därigenom skulle den erbjuda så pass stora ideella fördelar, att densamma, även om den sålunda avlönades något lägre, dock skulle locka sökande. Därest alltså undervisningsarvodet för den blivande professorn sattes till 2,000 kronor, skulle en besparing om 1,600 kronor uppstå. Detta arvode bleve då blott $\frac{2}{3}$ av det, vilket nu för undervisning tillkomme professorn i psykiatri, men då undervisningen i rättspsykiatri ut-

gjorde blott $\frac{2}{3}$ av undervisningen i psykiatri, syntes det lägre arvudet kunna försvaras.

I ett vid petitakommitterades skrivelse fogat särskilt yttrande anförde professor Liljestrand bland annat:

Kollegiet hade helt nyligen avslagit en hemställan om beslut att i stat-förslaget till 1933/1934 uppföra lärartjänsten i rättspsykiatri såsom professur, då kollegiet icke funnit undervisningens och forskningens intressen förenliga med inrättandet av en dylik plats för närvarande. Att enbart på grund av en möjlig besparing omvandla lärarplatsen till en professur syntes under sådana förhållanden icke kunna komma ifråga. Däremot syntes det vara i sin ordning, att den med lärarbefattningen i psykiatri förenade sinnessläkarbefattningen vid centralfängelset å Långholmen uppfördes på ordinarie stat, varvid dock måste göras det förbehållet, att detta icke finge innebära någon för framtiden gällande uppdelning av psykiatrien som ämne vid institutet.

I en till institutets lärarkollegium den 9 oktober 1932 ingiven skrift anhöll härefter professor Antoni — under hänvisning bland annat till en av professor Petrén avlåten promemoria samt under framhållande, att de många och viktiga, för honom väsentligen nya synpunkter och sakupplysningar, som sedan ärendets förberedande stadium kommit honom tillhanda, i grund förändrat hans syn på denna sak — att kollegiet ville till förnyad prövning upptaga förslaget att begära lärartjänstens i rättspsykiatri uppförande å ordinarie stat i form av professur vid institutet eller på annat lämpligt sätt.

Vid sammanträde den 13 oktober 1932 avgåvos inom lärarkollegiet 6 röster för petitakommitterades förslag, 8 röster för professor Liljestrands reservation samt 6 röster för ett av professor Bergstrand gjort yrkande, att ur institutets skrivelseförslag måtte helt utgå de delar, som avsåge här förevarande fråga. En av de vid sammanträdet närvarande deltog icke i omröstningen. Enligt vad som upplysts i en till institutets rektor den 17 oktober 1932 ingiven skrift har emellertid en röst av misstag avgivits för professor Liljestrands reservation i stället för å petitakommitterades förslag, vadan den verkliga fördelningen inom kollegiet varit respektive 7, 7 och 6.

I utlåtande den 26 oktober 1932 har *t. f. kanslern för rikets universitet* anfört bland annat:

Förslaget att förvandla lärarbefattningen i rättspsykiatri till en professur i ämnet har understötts av endast 7 av de 20 kollegieledamöter, som deltog i ärendets behandling. Redan av denna anledning anser jag mig icke böra i nu förevarande sammanhang upptaga frågan om inrättande av en professorsbefattning i rättspsykiatri till omprövning utan vill allenast erinra därom, att kanslern för rikets universitet i ett den 19 maj 1931 (till justitiedepartementet) avgivet utlåtande förordnat, att den med lärarbefattningen i rättspsykiatri förenade sinnessjukläkartjänsten vid centralfängelset å Långholmen uppfördes på ordinarie stat med placering i lönegraden B 29.

Under förutsättning att nyssberörda av kanslern förordade förändring kommer till stånd, torde den i staten upptagna anslagsposten å 3,600 kro-

nor till en lärare i rättspsykiatri kunna minskas. Med hänsyn till vad de av lärarkollegiet utsedda kommitterade upplyst rörande omfattningen av undervisningen i rättspsykiatri synes försvarligt att sänka arvodet till 2,000 kronor.

Slutligen hava i en till kanslern ingiven, i oktober 1932 dagtecknad skrivelse professorerna Petré, B. Jacobowski och H. Sjöbring samt överinspektören för sinnessjukvården i riket E. Backlin såsom sin bestämda uppfattning framhållit önskvärdheten av att en professur i rättspsykiatri snarast komme till stånd. Under nuvarande förhållanden syntes detta icke kunna ske i annan form än att den nuvarande lärarbefattningen i rättspsykiatri vid karolinska institutet förändras till en professur, förenad med befattningen som överläkare vid sinnessjukavdelningen å Långholmen, och syntes en sådan anordning tillfredsställa rimliga krav.

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, hava meningarna varit mycket delade rörande den rättspsykiatriska undervisningens framtida anordnande. Med hänsyn ej minst till den ståndpunkt, som representanterna för ämnet psykiatri intagit i sin nyss berörda skrivelse av oktober 1932, finner jag mig böra ansluta mig till förslaget om en förändring av lärarbefattningen i rättspsykiatri till en professur.

Departementschefen.

Innehavaren av de förenade befattningarna torde i avlöningshänseende böra jämföras med övriga universitetsprofessorer och alltså å karolinska institutets stat åtnjuta arvode till sådant belopp, att detsamma, jämte hans avlöning såsom läkare vid centralfängelset å Långholmen i lönegraden B 29, uppgår till samma belopp, som tillkommer professor.

Ordinarie professor vid universiteten och karolinska institutet åtnjuter för närvarande en avlöning av 12,000 kronor samt efter fem år ett ålderstillägg å 1,000 kronor. För befattningshavare å G-ort med avlöning enligt lönegraden B 29 är begynnelseavlöningen 10,020 kronor, efter tre år 10,500 kronor, efter sex år 10,980 kronor och efter nio år 11,460 kronor. Arvodel till professorn i rättspsykiatri torde nu böra i staten för karolinska institutet upptagas med det högsta belopp, vartill skillnaden mellan professorslön och avlöning enligt lönegraden B 29 kan stiga, eller — efter fem års tjänstgöring — (13,000 — 10,500) 2,500 kronor. Vid detta arvode torde böra fogas den anmärkningen, att detsamma utgår endast i den utsträckning detta är erforderligt för att bringa befattningshavarens sammanlagda avlöningsförmåner i jämnhöjd med sedvanlig professorsavlöning.

De närmare bestämmelser, som beträffande tillsättning av den nu föreslagna professuren i rättspsykiatri bliva erforderliga eller som i övrigt må böra föreskrivas beträffande tjänsteställning och tjänstäligganden m. m., torde framdeles få meddelas av Kungl. Maj:t. Givetvis böra frågor härom bliva föremål för gemensam beredning mellan cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen.

I fråga om pension torde innehavaren av den nya befattningen böra likställas med psykiatriprofessorerna i Uppsala och Stockholm. Enligt § 3 i kungörelsen den 29 juni 1921, nr 456, med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension skall för överläkare, vilken tillika är professor i psykiatri, pensionsunderlaget utgöra 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor.

I staten för karolinska institutet upptages för närvarande ett arvode å 3,600 kronor till lärare i rättspsykiatri. I överensstämmelse med vad nu anförts skall detta arvode nu uteslutas ur staten. I densamma skall i stället upptagas ett arvode å 2,500 kronor till professor i rättspsykiatri.

Med anledning härav kan det ordinarie anslaget till avlöningar för professorer och lärare m. fl. minskas med (3,600 — 2,500) 1,100 kronor.

I övrigt har jag, i likhet med lärarkollegiet, icke ansett mig kunna ifrågasätta några förändringar i här förevarande anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ej mindre — med uteslutande ur staten för karolinska mediko-kirurgiska institutet av det därstädes uppförda arvodel å 3,600 kronor till en lärare i rättspsykiatri — i samma stat uppföra en professur i rättspsykiatri med arvode å 2,500 kronor samt med anmärkning, *dels* att ifrågasvarande professur skall vara förenad med ordinarie sinnessjukläkartjänsten vid centralfängelset å Långholmen, *dels* att av nämnda arvode å 2,500 kronor må utgå högst så stort belopp, att detsamma jämte avlöningen såsom sinnessjukläkare vid centralfängelset å Långholmen uppgår till samma belopp, som skulle tillkomma innehavaren av de förenade tjänsterna, därest han vore ordinarie universitetsprofessor, *dels ock*, att för ifrågasvarande professor pensionsunderlaget skall vara 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor,

än även minska det *ordinarie* anslaget till karolinska institutet: avlöningar för professorer och lärare m. fl.,

nu	kronor	476,700,
med	»	1,100
till	»	475,600.

17. Avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid institutet och dess institutioner, oförändrat

ordinarie förslagsanslag kronor 91,100.

[91.] **18. Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.** Under denna punkt har jag, i likhet

med vad som skett för budgetåret 1932/1933, sammanfört ett antal anslags-
äskanden, avseende vissa allttjämt erforderliga lärararvoden m. m. vid karo-
linska institutet. Beträffande de för nämnda budgetår utgående anslagen
torde jag få hänvisa till punkt 102 av 1932 års åttonde huvudtitel.

I här förevarande anslag ingå två belopp, avsedda till materiel, nämligen
dels i anslagsposten »klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid
vanföranstalten i Stockholm» å 5,850 kronor ett för materiel avsett belopp
å 2,000 kronor, dels ock till vetenskapliga arbeten vid ett patologiskt anatomi-
skt laboratorium vid Sabbatsbergs sjukhus ett belopp å 4,000 kronor.

Såsom jag under nästföljande punkt närmare kommer att utveckla, hava
karolinska institutets lärarkollegium och *t. f. kanslern för rikets universitet*
— i anslutning till vad granskningsnämnden anført rörande anslagsminsk-
ningar för karolinska institutet för budgetåret 1933/1934 — föreslagit en
minskning av materielanslagen till de olika institutionerna med som regel
20 procent. Enligt detta förslag, mot vilket jag icke funnit något att erinra,
skulle nyssberörda, i anslagsposten å 5,850 kronor ingående belopp å 2,000
kronor minskas med 400 kronor till 1,600 kronor och anslagsposten å 4,000
kronor minskas med 800 kronor till 3,200 kronor.

I övrigt har jag, i likhet med lärarkollegiet och t. f. kanslern, icke ansett
mig böra ifrågasätta någon ändring av de i nedanstående sammanställning
upptagna anslagsbeloppen i förhållande till vad för budgetåret 1932/1933
utgår.

Ändamålet med vederbörande anslag, det år, för vilket det först utgått,
samt de anslagsbelopp, som i enlighet med vad ovan anförts nu av mig
föreslås för budgetåret 1933/1934, framgå av följande tablå:

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslaget först anvisats	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för budgetåret 1933/1934 Kronor
Arbetsbiträde i biblioteket	1920 (1900)	2,208
Larare vid propedeutiska kurser i de viktigaste klini- ska undersökningsmetoderna	1923/1924	9,600
Biträdande lärare i histologi	1925/1926	4,200
Larare vid propedeutiska kurser i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik	1925/1926	2,700
Amanuenser vid den medicinska undervisningen å St Eriks sjuk- och vårdhem i Stockholm	1923/1924	3,600
Biträdande lärare i medicin	1925/1926 (1908)	8,000
Biträdande lärare i kirurgi	1925/1926 (1908)	8,000
Underlakaren vid allmänna barnhuset i Stockholm för handledning av de studerande	1908	900
Biträdande lärare i ortopedi	1921	3,600
Till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid vanföranstalten i Stockholm (arvoden åt amanuens, tekniskt biträde m. m.)	1921	5,450
Lärare vid en extra kurs i neurologi	1928/1929	1,000

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för budgetåret 1933/1934 Kronor
Amanuens vid pediatrika polikliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1923/1924	1,200 anslaget utgår under villkor att Stockholms stad för ändamålet tillskjuter samma belopp
Till en pediatrik klinik vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1887	2,500
Till vetenskapliga arbeten vid ett patologiskt-anatomiskt laboratorium vid Sabbatsbergs sjukhus	1913	3,200
Biträdande lärare i syfilidologi samt i syfilidologi och dermatologi	1925/1926	6,000 å detta anslag utgår icke dyrtidstillägg
Vaktmästargöromål vid anatomiska institutionen . . .	1923/1924	1,200
Vaktmästargöromål vid kemiska institutionen	1921	1,200
Vaktmästargöromål vid rättsmedicinska institutionen .	1925/1926	1,200

Summan av dessa anslagsposter utgör 65,758 kronor. Motsvarande belopp för budgetåret 1932/1933 utgör 66,958 kronor, vadan sålunda, i anslutning till vad ovan anförts, en minskning med 1,200 kronor uppkommit. Den nu erforderliga summan, 65,758 kronor, bör begäras hos riksdagen såsom extra anslag att av Kungl. Maj:t fördelas för nu omförmälda ändamål med enahanda belopp, som i tablån angivits, samt i enlighet med hittillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem.

Jag tillstyrker alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 65,758 att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av mig ovan angivna ändamål.

[92.] 19. § **Materiel m. m. för vissa institutioner och kliniker.** I riksstaten är under rubrik Karolinska mediko-kirurgiska institutet uppfört ett ordinarie reservationsanslag å 81,100 kronor till materiel m. m. för vissa institutioner och kliniker.

Enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t och riksdag skall detta anslag fördelas på följande sätt, varvid nedanstående poster var för sig betraktas såsom reservationsanslag:

Institutets materiel i allmänhet	kronor 22,000
Materiel m. m. för anatomiska institutionen	» 7,000
» » » histologiska »	» 3,000
» » » kemiska »	» 5,500
» » » fysiologiska »	» 3,500
» » » patologisk-anatomiska institutionen	» 5,500
» » » hygieniska »	» 6,000

Materiel m. m. för farmakologiska institutionen	kronor	3,000
» » » rättsmedicinska »	»	2,400
» » » medicinska kliniken	»	2,500
» » » gynekologiska kliniken å serafimerlasa- rettet	»	500
» » » kirurgiska kliniken	»	2,000
» » » klinik och poliklinik för öron-, näs- och halssjukdomar	»	2,000
» » » nervkliniken	»	500
» » » oftalmiatriska kliniken	»	500
Underhåll och förökande av biblioteket	»	10,000
» » » anatomiska museet	»	2,000
» av djur- och operationsavdelningen	»	1,500
Teckningar i vetenskapligt ändamål	»	700
Materiel m. m. för obstetriska kliniken vid allmänna barn- bördshuset	»	1,000
Summa kronor		81,100

I skrivelse den 13 oktober 1932 — vilken av *t. f. kanslern för rikets universitet* den 26 oktober 1932 överlämnats till Kungl. Maj:t — har *karolinska institutets lärarkollegium* i anslutning till granskningsnämndens förslag rörande minskningar i de till karolinska institutet utgående anslagen för budgetåret 1933/1934 jämväl behandlat frågan om materielanslagen och därvid anfört bland annat:

Kollegiet ville framhålla, att en minskning av nämnda anslag komme att bli så särdeles kännbar även av den orsaken, att en stor del av utgifterna å deras räkning utgjordes av betalning för varor från länder med guldvaluta, vilket förhållande gjort, att deras belopp redan förut i själva verket blivit i avsevärt omfång nedskrivna. Härtill komme ock, att vissa av dem till sin storlek alltjämt vore upptagna till samma belopp som på 1890-talet och därför i betraktande av den sänkning av penningvärdet och stegring av alla pris, som sedan dess ägt rum, måste betraktas som orimligt låga och otillräckliga.

Vad anslagen till de olika institutionerna beträffade, hade det synts kollegiet svårt att rättvist avväga nedskrivningarna för var och en av dessa, varför kollegiet beslutat föreslå en procentuellt lika nedskrivning över lag. En undersökning hade givit vid handen, att den högsta tillfälliga minskning, som dessa anslag under en kortare tid kunde vidkännas, utan att fara skulle uppstå för de olika inrättningarnas förmåga att behörigen kunna fullgöra sitt arbete, vore 20 procent. I ett par avseenden hade emellertid vederbörande föreståndare medgivit en än större nedskrivning. I anslutning härtil föresloges sålunda posten underhåll och förökande av anatomiska museet, nu utgående med 2,000 kronor, minskad med 1,700 kronor till 300 kronor.

Då kollegiet sålunda tillstyrkte en tillfällig minskning av de för närvarande till materiel utgående anslagen, såge sig emellertid kollegiet nödsakat att därvid göra ett bestämt undantag beträffande institutets bibliotek. Dettas utomordentliga betydelse som en centralhärd, kring vilken forskningen och i viss mån även undervisningen grupperade sig, gjorde det till en viktig angelägenhet att söka i görligaste mån bibehålla dess effektivitet. Några större besparingar genom en arbetsfördelning mellan landets olika medi-

cinska bibliotek vore ej att vänta. Sällsynta eller föga efterfrågade verk behöfve visserligen blott förefinnas å ett av landets offentliga bibliotek, men i många fall vore en dubbling oundgängligen nödvändig och en grundväsentlig förutsättning för forskningsarbetets vidmakthållande. På grund av den svenska valutans depreciering hade redan en högst kännbar försämring inträtt i bibliotekets ställning. Av de till biblioteket under senare år anslagna medlen (årigen 25,000 kronor, därav 15,000 kronor på extra stat) hade omkring 17,000 kronor årligen använts till inköp av sådan litteratur (väsentligen handboks- och tidskriftslitteratur) som utkomme i länder med guldvaluta. Härigenom hade en automatisk merutgift om cirka 8,500 kronor per år uppstått. I denna bekymmersamma situation hade biblioteksledningen redan nödgats avbeställa inemot ett fyrtiotal tidskrifter och handboksarbeten, och ytterligare reduktioner vore ofrånkomliga, sedan institutet från ecklesiastikdepartementet erhållit meddelande, att antalet av de till institutets förfogande ställda bytesexemplaren av i Sverige utgivna medicinska Acta blivit nedsatt. Bibliotekets läge vore följaktligen så starkt försämrat, att verklig fara för detsamma föreläge, och kollegiet måste därför enträget avstyrka varje minskning av det för närvarande utgående anslaget och vidhålla sin begäran om ett extra anslag å 18,000 kronor.

Departementschefen.

I likhet med t. f. universitetskanslern finner jag mig böra i det stora hela biträda lärarkollegiets nu framlagda förslag rörande minskningar i materielanslagen. Beträffande anslaget till biblioteket finner jag ådagalagt, att någon minskning i förhållande till innevarande budgetår ej är möjlig. Någon höjning av detta anslag ser jag mig å andra sidan förhindrad att tillstyrka.

I åtskilliga fall hava vid karolinska institutet materielanslag anvisats å såväl ordinarie som extra stat. Lärarkollegiet har lämnat öppet, huruvida den föreslagna anslagsminskningen borde fördelas mellan de båda anslagen eller drabba enbart det ena av dem. T. f. kanslern har funnit lämpligt, att sänkningen i första hand drabbar förstärkningsanslaget, och till denna uppfattning ansluter jag mig. Till dessa anslagsposter återkommer jag under punkt 94 i det följande.

I anslutning till lärarkollegiets av mig nu biträdda förslag skulle beträffande här förevarande ordinarie anslag anslagsposten till underhåll och förökande av anatomiska museet, nu 2,000 kronor, minskas med 1,700 kronor till 300 kronor. Vidare skulle 20 procents minskning vidtagas i följande anslagsposter, vilka för budgetåret 1933/1934 skulle upptagas med nedan angivna belopp, nämligen:

posten till materiel m. m. för anatomiska institutionen, nu 7,000 kronor, skulle minskas med 1,400 kronor till 5,600 kronor,

posten till materiel m. m. för histologiska institutionen, nu 3,000 kronor, skulle minskas med 600 kronor till 2,400 kronor,

posten till materiel m. m. för fysiologiska institutionen, nu 3,500 kronor, skulle minskas med 700 kronor till 2,800 kronor,

posten till materiel m. m. för hygieniska institutionen, nu 6,000 kronor, skulle minskas med 1,200 kronor till 4,800 kronor,

posten till materiel m. m. för farmakologiska institutionen, nu 3,000 kronor, skulle minskas med 600 kronor till 2,400 kronor,

posten till materiel m. m. för rättsmedicinska institutionen, nu 2,400 kronor, skulle minskas med 480 kronor till 1,920 kronor,

posten till materiel m. m. för gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet, nu 500 kronor, skulle minskas med 100 kronor till 400 kronor,

posten till materiel m. m. för kirurgiska kliniken, nu 2,000 kronor, skulle minskas med 400 kronor till 1,600 kronor,

posten till materiel m. m. för klinik och poliklinik för öron-, näs- och hals-sjukdomar, nu 2,000 kronor, skulle minskas med 400 kronor till 1,600 kronor,

posten till materiel m. m. för nervkliniken, nu 500 kronor, skulle minskas med 100 kronor till 400 kronor,

posten till materiel m. m. för oftalmiatriska kliniken, nu 500 kronor, skulle minskas med 100 kronor till 400 kronor,

posten till teckningar i vetenskapligt ändamål, nu 700 kronor, skulle minskas med 140 kronor till 560 kronor,

posten till materiel m. m. för obstetriska kliniken vid allmänna barnbörds-huset, nu 1,000 kronor, skulle minskas med 200 kronor till 800 kronor.

De sålunda föreslagna besparingarna uppgå till sammanlagt 8,120 kronor, med vilket belopp det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. kan minskas.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta om den närmare fördelningen av här ifrågavarande anslag på de olika anslagspos-terna i överensstämmelse med vad av mig nu angivits.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det *ordinarie* reservationsanslaget till materiel m. m. för vissa institutioner och kliniker vid karolinska mediko-kirurgiska institutet,

nu kronor 81,100,

med » 8,120

till » 72,980,

att av Kungl. Maj:t fördelas i anslutning till vad i det före-gående angivits.

[93.] 20. **Undervisning i medicinsk rörelsebehandling.** I riksstaten var under åtskilliga år uppfört ett ordinarie bestämt anslag till understöd åt ortopediska institutet i Stockholm. För budgetåret 1924/1925 utgick detta anslag, vilket var uppfört under femte huvudtiteln, med ett belopp av 8,250 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85 av 1925 års åttonde huvud-titel, vartill jag här torde få hänvisa) beslöt riksdagen dels att ur riksstaten utesluta nyssberörda anslag, dels ock att i riksstaten under åttonde huvud-titeln och avdelningen E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m. samt rubriken: Karolinska mediko-kirurgiska institutet uppföra ett ordinarie anslag å 8,250 kronor med titel: Undervisning i medicinsk rörelse-behandling.

Detta anslag har från och med budgetåret 1925/1926 utgått med oförändrat belopp. Anslagets användning regleras genom ett av Kungl. Maj:t den 17 oktober 1924 fastställt avtal mellan karolinska institutets lärarkollegium och direktionen över serafimerlasarettet i fråga om ordnande av undervisning i medicinsk rörelsebehandling vid serafimerlasarettet.

I skrivelse den 26 oktober 1932 har *t. f. kanslern för rikets universitet* — med förmälan att av ifrågavarande anslag ett belopp av 1,000 kronor vore avsett för materiel samt under framhållande, att detta belopp enligt lärarkollegiets förslag skulle minskas med 20 procent eller 200 kronor — hemställt, att anslaget måtte upptagas med ett belopp av 8,050 kronor.

Jag biträder vad sålunda föreslagits och hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det *ordinarie* anslaget till undervisning i medicinsk rörelsebehandling,

nu	kronor 8,250,
med	» 200
till	» 8,050.

[94.] 21. **Materiel m. m. för vissa institutioner.** Under denna punkt torde jag få anmäla en del anslagsfrågor, avseende materiel m. m. vid karolinska institutet. Motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 återfinnas under punkterna 103 och 104 av 1932 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa.

Såsom jag utförligt meddelat under punkt 92 i det föregående, hava *karolinska institutets lärarkollegium* och *t. f. kanslern för rikets universitet* — i anslutning till vad granskningsnämnden anfört rörande anslagsminskningar för budgetåret 1933/1934 — föreslagit en tillfällig nedsättning i de till institutet nu utgående materielanslagen med som regel 20 procent. I fråga om anslagen till biblioteket för bokinköp och bokbindning har varje sänkning av de nu utgående beloppen bestämt avstyrkts.

Beträffande de uti här förevarande anslag ingående särskilda anslagsposterna, vilka icke utgöra förstärkning av motsvarande poster i det ordinarie materielanslaget, har *t. f. kanslern* i anslutning härtill föreslagit en minskning med 20 procent av anslagspostens belopp. Varje förstärkningsanslag har föreslagits skola minskas med 20 procent av sammanlagda beloppet av de poster till institutionen eller ändamålet i fråga, vilka ingå i såväl det ordinarie som det extra materielanslaget.

De med anledning härav föreslagna minskningarna, vilka närmare framgå av nedanstående tabell, uppgå till 1,200 kronor på fristående anslagsposter och 5,400 kronor på förstärkningsanslag.

Den i här förevarande anslag ingående anslagsposten till ökade medel till materiel i allmänhet, vilken för budgetåret 1932/1933 utgår med 25,325 kronor, utgör förstärkningsanslag till en ordinarie anslagspost å 22,000

kronor. I det sammanlagda anslagsbeloppet å 47,325 kronor har föreslagits en minskning med 7,575 kronor, vilken lär bära vidtagas å förstärkningsanslaget.

Det för budgetåret 1932/1933 såsom ett särskilt anslag upptagna reservationsanslaget å 1,000 kronor till färgfotografering å syfilidologiska kliniken vid sjukhuset S:t Göran har föreslagits skola helt indragas.

Vad sålunda av myndigheterna föreslagits beträffande anslagsposterna under här förevarande anslag har icke givit mig anledning till erinran. Jag anhåller i övrigt att beträffande här förevarande anslag få hänvisa till dels handlingarna i ärendet, dels ock nedanstående tabell.

Departementschefen.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först an- visats	Anslagsbelopp budgetåret 1932/1933 Kronor	Anslags- belopp budgetåret 1933/1934 Kronor	Minskning för 1933/1934 i förhål- lande till 1932/1933 Kronor
Materiel m. m. för röntgeninstitutet	1908	3,000	2,400	— 600
Materiel m. m. för djur- och operationsavdelningen	1922	1,000 (+ 1,500 å ord. stat)	500	— 500
Materiel m. m. för medicinska kliniken	1919	5,500 (+ 2,500 å ord. stat)	3,900	— 1,600
Materiel m. m. för gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus . . .	1923/1924	500	400	— 100
Materiel m. m. för pediatrika kliniken vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1924/1925	500	400	— 100
Materiel m. för patologisk-anatomiska institutionen	1924/1925	3,000 (+ 5,500 å ord. stat)	1,300	— 1,700
Materiel m. m. för kemiska institutionen	1910	2,500 (+ 5,500 å ord. stat)	900	— 1,600
Materiel för dermato-syfilidologiska kliniken . .	1929/1930	500	400	— 100
Materiel m. m. för undersökningen i allmän patologi	1929/1930	1,000	800	— 200
Materiel m. m. för psykiatrika kliniken	1931/1932	500	400	— 100
Färgfotografering å syfilidologiska kliniken vid sjukhuset S:t Göran . .	1920	1,000	—	— 1,000
Ökade medel till materiel i allmänhet	1920	25,325 (+ 22,000 å ord. stat)	17,750	— 7,575
Bokinköp och bokbindning för biblioteket	1923	15,000 (+ 10,000 å ord. stat)	15,000	—

Summan av de av mig sålunda för budgetåret 1933/1934 tillstyrkta anslagen utgör 44,150 kronor. Då motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 uppgå till sammanlagt 59,325 kronor, innebär alltså förslaget en kostnadsminskning med 15,175 kronor.

Den för budgetåret 1933/1934 erforderliga anslagssumman, 44,150 kronor, bör äskas hos riksdagen för att i sinom tid av Kungl. Maj:t med ovan angivna såsom reservationsanslag betecknade belopp fördelas för i ovanstående tabell angivna ändamål.

Jag tillstyrker alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till materiel m. m. för vissa institutioner vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* reservationsanslag av kronor 44,150 att av Kungl. Maj:t användas för de av mig i det föregående omförmälda ändamål.

[95.] 22. **Bidrag till upprätthållande av en pediatrik klinik i Stockholm m. m.** Jämlikt Kungl. Maj:ts den 11 september 1931 givna benämndigande undertecknade chefen för ecklesiastikdepartementet den 12 september 1931 å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar avtal emellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Stockholms stads hälsovårdsnämnd, å andra sidan, om uppehållande av karolinska mediko-kirurgiska institutets till fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Mimer i Stockholm förlagda pediatrika klinik. Nämnda avtal, vars giltighet dock skulle bero på riksdagens beslut om beviljande av vissa närmare angivna anslag, godkändes därefter av Stockholms stadsfullmäktige den 19 oktober 1931. Beträffande avtalets lydelse anholder jag att få hänvisa till sid. 211—212 i 1932 års åttonde huvudtitel.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (se härom närmare punkt 105 av 1932 års åttonde huvudtitel) anvisade härefter riksdagen för budgetåret 1932/1933 dels såsom bidrag till upprätthållande av en pediatrik klinik i Stockholm ett extra anslag av 60,000 kronor, dels ock till uppehållande av en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm ett extra anslag av 5,700 kronor, båda anslagen att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Genom beslut den 29 april 1932 ställde Kungl. Maj:t — med godkännande för sin del av ovan omförmälda avtal om upprätthållande av karolinska institutets till Mimerfastigheterna förlagda pediatrika klinik — nämnda båda anslag till lärarkollegiets vid karolinska mediko-kirurgiska institutets förfogande att användas för de med anslagen enligt berörda avtal avsedda ändamål. Tillika föreskrevs, att anslaget å 5,700 kronor till upprätthållande av en pediatrik poliklinik skulle utgå under villkor att Stockholms stad till enahanda ändamål för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 tillsköte motsvarande belopp, därvid av de utav stat och kommun tillhopa beviljade

anslagsmedel skulle såsom arvode utgå, till en assistent 3,600 kronor, till en amanuens 2,400 kronor, till en journalförrerska 1,200 kronor och till en sköterska 1,800 kronor.

I en av *t. f. kanslern för rikets universitet* med tillstyrkande utlåtande den 26 oktober 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har *karolinska institutets lärarkollegium* hemställt om anslag till här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 med samma belopp som för innevarande budgetår.

Här ifrågavarande anslag utgå i enlighet med bestämmelserna i nyssberörda avtal och äro erforderliga jämväl för budgetåret 1933/1934.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels såsom bidrag till upprätthållande av en pediatrik klinik i Stockholm för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 60,000,

dels ock till uppehållande av en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 5,700,

båda anslagen att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott föreskriva.

[96.] 23. **Tillbyggnadsarbeten vid institutets bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 103 till 1925 års riksdag) anvisade riksdagen (se riksdagens skrivelse den 28 april 1925, nr 142) till vissa ombyggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet i huvudsaklig överensstämmelse med av universitetskanslern och byggnadsstyrelsen avgivet förslag för budgetåret 1925/1926 ett extra reservationsanslag av 77,600 kronor.

Jag torde här få erinra, att sagda ombyggnadsarbeten närmast åsyftade dels att bereda bättre bostadslägenheter åt vissa av karolinska institutets vaktmästare, dels att förskaffa institutets bibliotek ökat utrymme och dels att giva en mera ändamålsenlig anordning åt rektors- och kamrerarexpeditionerna.

I en av *kanslern för rikets universitet* med tillstyrkande utlåtande av den 20 oktober 1930 till Kungl. Maj:t överlämnad, av ritningar och kostnadsutredningar åtföljd framställning har *institutets lärarkollegium* hemställt om utverkande av proposition till 1931 års riksdag, att för tillbyggnad till institutets bibliotek måtte beviljas ett belopp av 48,000 kronor.

Till stöd för sin framställning har lärarkollegiet anfört huvudsakligen följande:

I skrivelse till kanslern den 20 november 1924 anhöll kollegiet om åtgärders vidtagande för utverkande av ett anslag å 159,710 kronor, avseende bland annat vissa ändrings- och tillbyggnadsarbeten i biblioteksbyggnaden,

nämligen inredande av vissa tjänstelokaler och vaktmästarbostäder samt ökat magasinsutrymme åt biblioteket. Vid bedömandet av behovet för sistnämnda ändamål utgick kollegiet från den ståndpunkten, att det nya utrymmet borde täcka behovet för omkring 16 år framåt, eller fram till år 1940. Det begärda anslaget minskades emellertid till 77,600 kronor, vilket innebar, att den för biblioteket beräknade utrymmesökningen begränsades till knappt hälften. Enligt den uppgjorda beräkningen skulle alltså det nu disponibla utrymmet vara helt förbrukat vid utgången av år 1932, men då på grund av tillväxtens ojämna fördelning det befintliga utrymmet icke utan tidsödande och dyrbara omflyttningar kan till fullo utnyttjas, är det synnerligen önskvärt, att nya utrymmen beredas ett år tidigare. På grund härav anser sig kollegiet böra hemställa, att det för ändamålet ytterligare erforderliga anslaget utverkas av 1931 års riksdag. Enligt institutets biblioteksnämnds beräkning borde de åtgärder, som nu vidtagas, tillgodose behovet fram till år 1950. Då man måste räkna med en tillväxt av 100 hyllmeter per år, behövdes för ändamålet utrymmen med sammanlagt 250 kvadratmeters golvyta och 2 $\frac{1}{2}$ meters höjd. Kollegiet har haft under övervägande två olika av institutets biblioteksnämnd uppgjorda alternativ för tillgodoseende av det föreliggande behovet av ökat utrymme, för vilka i skrivelsen närmare redogöres.

I kostnadsberäkningarna böra även inräknas utgifterna för 1,800 löpmeter bokhyllor, vilka torde kunna erhållas för ett pris av 6 kronor per meter, samt värme- och belysningsanordningar och belysningsarmatur.

Då det i båda alternativen gäller rent provisoriska tillbyggnader, bör vid kostnadsberäkningarna förutsättas, att billigast möjliga material kan komma till användning.

Lärarkollegiet meddelar, att institutets förvaltningsnämnd i skrivelse till byggnadsstyrelsen hemställt, att byggnadsstyrelsen ville föranstalta om utredning rörande ovannämnda båda alternativa förslag.

Med anledning härav har *byggnadsstyrelsen*, med överlämnande av genom styrelsens försorg uppgjorda ritningar och kostnadsberäkningar, i skrivelse till förvaltningsnämnden den 2 juli 1930 anfört bland annat följande:

Sedan byggnadsstyrelsen uppdragit åt tjänstgörande arkitekten hos styrelsen C. O. Hallström att verkställa den sålunda begärda utredningen, har arkitekten Hallström till styrelsen överlämnat ett den 17 juni 1930 dagtecknat yttrande. Arkitekten Hallström har vid frågans behandling funnit biblioteksnämndens förslag mindre lämpligt, varför han, i samråd med institutets bibliotekarie, frångått detsamma och i stället framlagt ett nytt, å fyra ritningar åskådliggjort förslag, som vunnit gillande av institutets rektor. Detta förslag avser uppförande av en tillbyggnad till den gamla biblioteksbyggnaden antingen i två våningar jämte erforderliga ändringsarbeten inom denna eller i tre våningar jämte samma ändringsarbeten. Det förra alternativet (alt. I) skulle tillgodose behovet av lokalökning för en tidrymd av ungefär tio år och det senare (alt. II) fram till 1950.

I anslutning till arkitekten Hallströms förslag har byggnadsstyrelsen låtit utföra kostnadsberäkningar, varvid hänsyn tagits jämväl till av biblioteksnämnden framställda önskemål beträffande belysningsarmatur m. m. Enligt dessa beräkningar skulle alternativ I draga en kostnad av omkring 48,000 kronor och alternativ II omkring 72,000 kronor. Dessutom har en tredje

kostnadsutredning utförts såsom komplettering till alternativ I och avseende framtida påbyggnad av flygeln med en tredje våning, som med all sannolikhet torde bli erforderlig efter omkring tio års förlopp och som beräknats draga en kostnad av 32,500 kronor.

Kostnadsskillnaden mellan alternativ I och alternativ II utgör 24,000 kronor. Tages emellertid med i beräkningen den framdeles nödvändiga tillbyggnaden av en tredje våning, kommer kostnaden för flygelns fulla utbyggnad att draga sammanlagt 80,500 kronor (48,000 + 32,500) eller 8,500 kronor mer än om hela tillbyggnaden verkställes i ett sammanhang.

Styrelsen vill samtidigt framhålla, att, därest alternativ II kommer till utförande, tillbyggnaden icke omedelbart behöver förses med arkivhyllor i slutlig omfattning. Det torde bli tillräckligt att tillsvidare utföra endast 980 meter och låta med de resterande 820 anstå till dess behov därav inträder. Härigenom kunna kostnaderna för alternativ II tillsvidare minskas med 4,100 kronor till 67,900 kronor.

Lärarkollegiet fortsätter härefter i sin ovanberörda skrivelse:

Såsom av ovanstående framgår har även byggnadsstyrelsen framlagt två alternativa förslag. Det ena, alternativ I, som innebär, att vid den nuvarande biblioteksbyggnaden skulle uppföras en tillbyggnad i två våningar, slutar på en kostnadssumma av 48,000 kronor. Denna tillbyggnad skulle tillgodose behovet av ökat utrymme för en tidrymd av omkring 10 år framåt. Det andra alternativet, alternativ II, drager en kostnad av — om tillsvidare hyllinredningen endast delvis utföres — 19,900 kronor mer än alternativ I men skulle fylla utrymmesbehovet för en beräknad tid av omkring 20 år framåt.

Kollegiet har vid prövning av de båda av byggnadsstyrelsen utarbetade alternativen funnit sig böra ansluta sig till alternativ I. Denna ståndpunkt har kollegiet av två skäl funnit riktigast. Dels medför alternativ I tills vidare en avsevärt mindre kostnad för statsverket. Men därjämte synes det, med hänsyn till det läge, vari institutets lokalfråga befinner sig, vara klokast att icke för närvarande företaga några mera omfattande och dyrbara förändringar av institutets nuvarande byggnader. Kollegiet vill därför förorda, att tillbyggnaden till biblioteket utföres enligt det av byggnadsstyrelsen framlagda alternativet I.

Härefter har *kanslern* med tillstyrkande utlåtande den 31 augusti 1931 till Kungl. Maj:t överlämnat en av institutets lärarkollegium i ämnet gjord förnyad framställning, avseende anslag för ändamålet för budgetåret 1932/1933. Kollegiet har därvid framhållit, att den avsedda tillbyggnaden alltjämt framstode som en trängande angelägenhet.

De ökade lokalutrymmen, vilka genom 1925 års riksdags ovanberörda beslut bereddes karolinska institutets bibliotek, hava numera tagits i anspråk, och förslag har nu upprepade gånger framkommit om beredande av ytterligare utrymmen.

Departementschefen.

Jag anser mig böra biträda förslaget i den form detsamma tillstyrkts av lärarkollegiet och kanslern, d. v. s. i enlighet med alternativ I i byggnadsstyrelsens skrivelse till institutets förvaltningsnämnd den 2 juli 1930. Mot

de för detta förslag beräknade kostnaderna, 48,000 kronor, har jag icke funnit något att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande, i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen den 2 juli 1930 framlagt, såsom alternativ I betecknat förslag, av vissa tillbyggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 48,000.

Tandläkarinstitutet.

[97.] 24. **Tandläkarinstitutet, avlöningar m. m.** Anslagen till tandläkarinstitutet uppgå för budgetåret 1932/1933 till sammanlagt 311,100 kronor, därav å ordinarie stat 95,100 kronor och å extra stat 216,000 kronor. I riksstaten för samma budgetår hava under A. Egentliga statsinkomster, II. Uppbörd i statens verksamhet upptagits inkomster av tandläkarinstitutet med ett belopp av 300,000 kronor.

Granskningsnämnden har förordat, att under förhandenvarande förhållanden en minskning med minst 15,000 kronor måtte vidtagas i fråga om de till institutets förfogande ställda medel.

Innan jag övergår till frågan om de belopp, med vilka anslagen till tandläkarinstitutet må bära upptagas i riksstaten för budgetåret 1933/1934, nödgas jag att något uppehålla mig vid den under senare år aktuella frågan om *tandläkarinstitutets omorganisation*.

Sedan de inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning, på vad sätt en för hela vårt folk lämpad och för rimlig kostnad tillgänglig tandvård kunde åstadkommas, med skrivelse den 30 april 1928 avgivit betänkande angående ordnande av folktandvård (statens offentliga utredningar 1928: 17), i vilket betänkande bland annat behandlades frågan om behovet av tandläkare, samt utlåtanden i ämnet inkommit från åtskilliga myndigheter, anmodades den 5 juni 1929 kanslern för rikets universitet *dels* att, efter hörande av tandläkarinstitutets lärarråd samt karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium, till ecklesiastikdepartementet skyndsamt inkomma med utredning, huruvida genom inrättande av parallellavdelningar vid tandläkarinstitutet möjligheter kunde vinnas för ernående av ett större antal utbildade tandläkare än vad då vore fallet, ävensom med sådant av kostnadsberäkningar åtföljt förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning, *dels ock* att, efter hörande av de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, till ecklesiastikdepartementet skyndsamt inkomma med utredning i frågan om införande av fullständig tandläkarutbildning jämväl vid nämnda fakulteter ävensom med det av kostnadsberäkningar åtföljda förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Vidare anbefallde Kungl. Maj:t den 5 juni 1931 kanslersämbetet att i samband med ovanberörda, den 5 juni 1929 anbefallda utredning beakta vad riksdagen i skrivelse den 20 maj 1931, nr 237, anført beträffande önskvärdheten av att minska utbildningskostnaderna för tandläkare.

Vid anmälan av sitt beslut om anslag till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet anförde vidare 1931 års riksdag i skrivelse nr 8 A, punkt 117, följande:

I samband med behandlingen av förevarande anslagsäskande har riksdagen uppmärksammat ett förhållande, som synes riksdagen icke böra få passera oanmärkt. Riksdagen har nämligen inhämtat, att eleverna vid tandläkarinstitutet för deltagande i vissa teoretiska obligatoriska undervisningskurser äro betungade med avgifter, vilka med relativt avsevärda belopp utgå till de för kurserna anställda lärarna. Riksdagen kan icke finna denna anordning tillfredsställande. Enligt vad riksdagen har sig bekant, har också institutets lärarråd haft sin uppmärksamhet riktad härå samt, åtminstone i vad angår en av kurserna, vidtagit åtgärd för ändring härutinnan. Riksdagen anser önskvärt, att berörda förhållanden av Kungl. Maj:t göras till föremål för närmare undersökning, på det att rättelse i saken måtte komma till stånd. Huruledes en omläggning lämpligen bör ske — om genom inrättande av särskilda med fixerade arvoden avlönade speciallärare för denna undervisning eller på annat sätt — därom är det givetvis icke möjligt för riksdagen att nu yttra sig. Riksdagen förutsätter emellertid, att resultatet av den blivande undersökningen skall föreligga, då riksdagen nästa år har att taga ställning till tandläkarinstitutets anslagsäskanden.

Genom beslut den 8 maj 1931 anbefallde Kungl. Maj:t kanslern att från vederbörande införskaffa den av riksdagen i dess nu återgivna uttalande begärda utredningen ävensom att med denna utredning jämte det förslag, vartill densamma kunde giva anledning, till Kungl. Maj:t inkomma snarast möjligt och senast den 1 juli 1931.

Med skrivelse den 23 juni 1931 överlämnade universitetskanslern vissa i anledning av ovanberörda beslut den 5 juni 1929 och den 5 juni 1931 från vederbörande inhämtade yttranden samt hemställde, att den påbörjade utredningen måtte fullföljas genom särskilt tillkallade sakkunniga.

Med anledning av nyssberörda åläggande den 8 maj 1931 avgav vidare kanslern den 30 juni 1931, sedan yttranden i ämnet avgivits av tandläkarinstitutets lärarråd och karolinska institutets lärarkollegium, utlåtande i den av 1931 års riksdag i dess skrivelse nr 8 A under punkt 117 berörda frågan och hemställde därvid, att denna fråga måtte genom särskilt tillkallade sakkunniga utredas i samband med vissa andra spörsmål berörande tandläkarutbildningen i vårt land.

Genom beslut den 22 juli 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst sju sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande det framtida ordnandet av tand-

läkarutbildningen i riket, och den 31 juli 1931 tillkallades med stöd av nämnda bemyndigande sju sakkunniga för detta ändamål.

Efter i ärendet erhållen remiss avgåvo dessa sakkunniga den 4 december 1931 yttrande och förslag rörande studieavgifter vid tandläkarinstitutet m. m.

Genom remiss samma dag anbefalldes kanslersämbetet att, efter hörande av tandläkarinstitutets lärarråd samt lärarkollegiet vid karolinska institutet, avgiva utlåtande över de sakkunnigas förslag.

Innan nämnda utlåtande hann avgivas, anhöll riksdagen i skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, under punkt 105, vartill jag här torde få hänvisa, med bifall till två i ämnet väckta motioner, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för genomförande från och med läsåret 1932/1933 av det av nämnda sakkunniga framlagda förslaget angående nedbringande av studiekostnaderna för de studerande vid tandläkarinstitutet, i den mån ett sådant genomförande kunde ske, utan att till följd därav kostnader åsamkades statsverket.

Genom beslut den 21 april 1932 anbefalldes kanslern att efter hörande av vederbörande vid karolinska institutet och tandläkarinstitutet avgiva förslag beträffande de åtgärder, vilka med anledning av riksdagens nyss omförmälda beslut kunde böra av Kungl. Maj:t vidtagas.

Sedan kanslern med utlåtande den 22 december 1931 vidare till Kungl. Maj:t överlämnat ett av tandläkarinstitutets lärarråd i skrivelse till kanslersämbetet framlagt förslag rörande omläggning av tandläkarexamen samt de sakkunniga den 8 mars 1932 avgivit utlåtande över detta förslag, anmodades kanslersämbetet genom remiss den 15 mars 1932 att, efter hörande av lärarrådet och karolinska institutets lärarkollegium, avgiva utlåtande med anledning av vad de sakkunniga i sitt sistnämnda utlåtande anfört och föreslagit.

I skrivelse den 8 juli 1932 avgav kanslersämbetet, med överlämnande av från vederbörande inhämtade yttranden, utlåtande i samtliga ovan angivna, genom beslut den 4 december 1931 samt den 15 mars och den 22 april 1932 till kanslern överlämnade ärenden.

Genom beslut den 12 augusti 1932 fann Kungl. Maj:t vad i ifrågavarande ärenden förekommit icke föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att Kungl. Maj:t

dels anbefallde kanslersämbetet att vidtaga den sänkning av de fastställda avgifterna för de teoretiska undervisningskurserna samt undervisningskursen i kirurgi för de studerande vid tandläkarinstitutet, som i huvudsaklig avslutning till vad kanslern i sitt utlåtande den 8 juli 1932 anfört med hänsyn till rådande förhållanden kunde befinnas skälig; och skulle det åligga kanslersämbetet att före den 1 november 1932 till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för ämbetets i anledning härav vidtagna åtgärder;

dels medgav, att undervisningen och examinationen i det i tandläkarkandidatexamen ingående ämnet anatomi med histologi och embryologi finge uppdelas mellan två av kanslersämbetet förordnade lärare, varvid kanslers-

ämbetet skulle äga att meddela de särskilda föreskrifter rörande tillämpningen av de i stadgan för tandläkarinstitutet intagna bestämmelserna, som med anledning av denna uppdelning kunde befinnas påkallade;

dels och föreskrev att, utan hinder av vad i stadgan för tandläkarinstitutet därutinnan föreskrevs, de polikliniska prov, som i tandläkarexamen inginge i ämnena tandkirurgi, tandfyllningskonst samt protés-lära och tandreglering, skulle tills vidare bestå allenast i undersökning av en eller flera patienter och bestämning av lämplig behandling.

Med skrivelse den 21 september 1932 har kanslern härefter till Kungl. Maj:t översänt avskrift av sitt samma dag i ämnet fattade beslut, varav framgår, att ovanberörda studieavgifter fastställts att från och med höstterminen 1932 utgå med avsevärt nedsatta belopp, varvid totalsumman av de vederbörande lärare tillkommande kursavgifterna sänkts från 360 kronor till 260 kronor och kursavgiften till läraren i kirurgi från 80 kronor till 40 kronor.

Slutligen torde jag i detta sammanhang få erinra, att Kungl. Maj:t den 28 oktober 1932 förordnat, att det utredningsarbete, som anförtratts åt ovanberörda, jämlikt Kungl. Maj:ts den 22 juli 1931 givna bemyndigande tillkallade sakkunniga, skulle från och med den 1 november 1932 vila och därefter icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande upptagas.

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, hava åtskilliga av de frågor rörande tandläkarinstitutet, som närmast föranlett riksdagens ovanberörda ingripanden, vunnit en åtminstone partiell lösning. Under förhandenvarande förhållanden finner jag mig böra — när det nu gäller att framlägga förslag rörande anslag till tandläkarinstitutet för budgetåret 1933/1934 — utgå från den nuvarande organisationen.

Det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. vid tandläkarinstitutet uppgår, såsom inledningsvis erinrats, till 95,100 kronor.

Tandläkarinstitutets lärarråd har beträffande detta anslag upprepat sin tidigare gjorda framställning om höjande av arvodet till institutets sekreterare från 1,200 kronor till 3,500 kronor och därför hemställt, att den uti här ifrågavarande anslag ingående posten »Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare» måtte höjas med 2,300 kronor. Beträffande de av lärarrådet till stöd för denna framställning — vilken jämväl tillstyrkts av karolinska institutets lärarkollegium — anförda skälen tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

T. f. kanslern har i utlåtande den 26 oktober 1932 tillstyrkt en höjning av det till institutets sekreterare utgående arvodet men uttalat tvekan rörande lämpligheten att åvägabringa denna ökning genom en höjning av här ifrågavarande ordinarie anslag och — med hänsyn till den snart förestående omorganisationen av institutet — ansett lämpligare att tillerkänna sekreteraren ett arvodestillägg från det extra anslaget till förstärkning av institutets personal.

Departementschefen. Jag biträder t. f. kanslerns sålunda uttalade åsikt och återkommer till denna fråga under följande punkt.

I ett hänseende nödgas jag emellertid föreslå en förändring av här förevarande ordinarie förslagsanslag.

I anslaget ingår en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare å 52,450 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1926 skola från denna anslagspost utgå arvoden med, för år räknat, följande belopp, nämligen för bestridande av inspektorsgöromålen 1,450 kronor, till institutets sekreterare 1,200 kronor samt till vissa laboratorer och assistenter tillhopa 49,800 kronor. Jag föreslår, att de till laboratorer och assistenter utgående arvoden minskas med i runt tal 10 procent, d. v. s. 5,000 kronor, i anslutning vartill anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare skulle minskas till 47,450 kronor och förslagsanslaget till avlöningar m. m. till 90,100 kronor. Den närmare fördelningen av det minskade anslaget torde få ankomma på Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av minskning av den i staten för tandläkarinstitutet upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, nu 52,450 kronor, med 5,000 kronor till 47,450 kronor sänka det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöningar m. m. vid tandläkarinstitutet,

nu	kronor 95,100,
med	» 5,000
till	» 90,100.

[98.] 25. **Tandläkarinstitutets verksamhet.** Till tandläkarinstitutet utgå för budgetåret 1932/1933 fem extra anslag å tillhopa 216,000 kronor, nämligen till institutets verksamhet ett förslagsanslag å 153,500 kronor, till extra lärarkrafter vid institutet 15,500 kronor, till kontrollantbiträde vid institutet 2,000 kronor, till tillfällig förstärkning av institutets personal 40,000 kronor samt till särskilda undervisningskurser vid institutet 5,000 kronor.

Dessa anslag avse såväl avlöningar åt extra lärarkrafter och annan personal som bestridande av med institutets verksamhet förenade materielkostnader. För vinnande av bättre översikt av de till institutet utgående anslagen samt för att i någon mån nedbringa antalet anslagsrubriker under åttonde huvudtiteln har jag ansett mig böra föreslå, att här förevarande anslag uppdelas i två, ett för avlöningar och ett för materiel m. m.

Till en början torde jag få lämna en redogörelse för de för närvarande utgående anslagen. Under punkt 108 av 1928 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa, har en utförlig redogörelse lämnats för det sätt, på vilket de med tandläkarinstitutets verksamhet förenade inkomsterna och utgifterna beräknades före ingången av budgetåret 1928/1929.

Med anledning av att under senare år betydande överskott uppkommit å tandläkarinstitutets verksamhet föreslog riksräkenskapsverket i sin inkomstberäkning för budgetåret 1928/1929 upptagandet av en särskild inkomsttitel för redovisning av de från tandläkarinstitutets praktiska verksamhet härflytande inkomsterna bland egentliga statsinkomster, uppbörd i statens verksamhet. Till detta förslag uttalade dåvarande cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen sin anslutning. Härav följde emellertid, vilket närmare framgår av nyssberörda punkt 108 av 1928 års åttonde huvudtitel, att bland verkliga utgifter måste uppföras anslagsbelopp av den storlek, som var nödvändig för tandläkarinstitutets drift under vederbörande budgetår.

I anslutning till Kungl. Maj:t:s i överensstämmelse härmed framlagda förslag har riksdagen

dels godkänt omkostnadsstater för tandläkarinstitutet för ett vart av budgetåren 1928/1932,

dels till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet såsom extra förslagsanslag anvisat för budgetåret 1928/1929 146,100 kronor, för budgetåret 1929/1930 126,100 kronor, för budgetåret 1930/1931 140,900 kronor och för budgetåret 1931/1932 145,900 kronor.

Såsom närmare framgår av punkt 106 av 1932 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att dels godkänna framlagt förslag till omkostnadsstat för tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933, dels ock till omkostnader för institutets verksamhet för samma tid anvisa ett extra förslagsanslag av 155,500 kronor.

I skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 105, att riksdagen dels med viss ändring godkänt ovanberörda omkostnadsstat, dels till omkostnader för institutets verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra förslagsanslag av 153,500 kronor, dels ock, i anledning av en i ämnet väckt motion, till kontrollantbiträde vid institutet för budgetåret 1932/1933 beviljat ett extra anslag av 2,000 kronor.

Härutöver har riksdagen till extra lärarkrafter vid tandläkarinstitutet för ett vart av budgetåren 1928/1933 anvisat ett extra reservationsanslag av 15,500 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 föreskrev Kungl. Maj:t, att följande omkostnadsstat skulle för budgetåret 1932/1933 äga tillämpning:

1. Värme och lyshållning	kronor	30,000
2. Tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter	»	28,000
3. Tryckningskostnader, renskrivningskostnader samt telefonavgifter	»	6,000
4. Avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt till biträden på röntgenavdelningen	»	8,700
5. Avlöning till en sköterska på protésavdelningen	»	2,400
6. Avlöning till två sköterskor på tandfyllningsavdelningen och tandkirurgiska avdelningen	»	4,800
7. Avlöning till vaktmästare, tillika portvakt	»	2,600
8. Biblioteket	»	1,000

9.	Reparationer och oförutsedda utgifter	kronor	10,000
10.	Underhåll av inventarier	»	10,000
11.	Förbrukningsmateriel för institutets praktiska verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	»	40,000
12.	Undervisnings- och åskådningsmateriel	»	10,000
			Summa kronor 153,500

Anm. Tandläkarinstitutets lärarråd äger att beträffande de i omkostnadsstaten under 1—3, 8—10 samt 12 upptagna anslagsposterna å en post göra minskning samt å en annan ökning, endast nämnda anslagsposters sammanlagda summa icke överskrides.

Tillika ställde Kungl. Maj:t ovanberörda extra förslagsanslag å 153,500 kronor och extra anslag å 2,000 kronor till vederbörandes förfogande att, i enlighet med ovanstående stat, i mån av behov och mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket användas för därmed avsedda ändamål.

Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att å de avlöningar, som bestredes med medel från nyssnämnda extra förslagsanslag, tillfällig löneförbättring icke skulle utgå, ävensom att å dessa avlöningar dyrtidstillägg, i den mån sådant förekomme, skulle utbetalas enligt de för nyreglerade verk gällande grunder.

Härjämte medgav Kungl. Maj:t, att för uppehållande av undervisningen å tandläkarinstitutet under läsåret 1932/1933 finge anställas, å protésavdelningen en extra lärare med ett arvode av 3,000 kronor och en extra laborator med ett arvode av 4,500 kronor, å tandfyllningsavdelningen en extra lärare med ett arvode av 3,000 kronor samt å tandkirurgiska avdelningen likaledes en extra lärare med ett arvode av 3,000 kronor, allt för år räknat, dock att, därest någon av ifrågavarande extra lärartjänster på grund av nedgång i elevantalet skulle visa sig obehövlig, densamma icke finge besättas.

Tillika medgav Kungl. Maj:t, att för uppehållande vid tandläkarinstitutet under läsåret 1932/1933 av undervisningen i orthodonti finge utgå ett belopp av 2,000 kronor.

Slutligen föreskrev Kungl. Maj:t, att nämnda arvoden å 3,000 kronor, 4,500 kronor, 3,000 kronor och 3,000 kronor samt nyssberörda belopp å 2,000 kronor skulle utgå ur det av riksdagen för budgetåret 1932/1933 till extra lärarkrafter vid institutet anvisade extra anslaget å 15,500 kronor.

Till tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal har riksdagen (se härom punkt 107 av 1932 års åttonde huvudtitel) för ett vart av budgetåren 1931/1933 anvisat ett extra anslag av 40,000 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 har Kungl. Maj:t ställt det för budgetåret 1932/1933 anvisade anslaget till lärarrådets förfogande att utgå i enlighet med följande fördelning:

- A. Till löne- och arvodestillägg åt nuvarande lärare m. fl.:
1.	till lönetillägg till de ordinarie lärarna efter 1,800 kronor för vardera av tre sådana lärare	kronor	5,400
2.	till arvodestillägg till en laborator i tandreglering . . .	»	2,500
3.	till arvodestillägg till en laborator i röntgenologi vid tandkirurgiska avdelningen	»	1,500

4. till arvodestillägg till tre assistenter vid tandkirurgiska avdelningen och fem assistenter vid tandfyllningsavdelningen eller till åtta assistenter efter 150 kronor för vardera	kronor	1,200
5. till arvodestillägg till ett laboratoriebiträde å röntgenavdelningen	»	850
äga kanslersämbetet att föreskriva den ökning i tjänstgöringsskyldigheten, som skall åligga ifrågavarande personal under läsåret 1932/1933 för åtnjutande av nu angivna löne- och arvodestillägg.		
B. Till arvoden åt nya lärare m. fl.:		
1. till en laborator vid rotfyllningsavdelningen	»	4,500
2. till tre extra lärare, varav en vid tandfyllningsavdelningen, en vid rotfyllningsavdelningen samt en vid protésavdelningen efter 3,000 kronor för vardera	»	9,000
3. till fem assistenter, varav två vid tandkirurgiska avdelningen, en i röntgenologi, en vid tandfyllningsavdelningen och en vid rotfyllningsavdelningen, efter 1,500 kronor för vardera	»	7,500
4. till tre tandsköterskor, varav en vid protésavdelningen, en vid tandkirurgiska avdelningen och en vid rotfyllningsavdelningen, efter 2,400 kronor för vardera	»	7,200
äga kanslersämbetet att föreskriva den tjänstgöringsskyldighet, som skall åligga ifrågavarande personal under läsåret 1932/1933 för åtnjutande av nu angivna arvoden.		
C. Till extra biträden m. m.	»	350
Summa kronor		40,000

Därjämte medgav Kungl. Maj:t, att därest besparingar skulle uppkomma å någon av anslagsposterna under A och B, sådana besparingar finge tillgodoföras anslagsposten under C att efter lärarrådets beprövande användas för därmed avsett ändamål.

Slutligen har riksdagen (se härom punkt 108 av 1932 års åttonde huvudtitel) till anordnande av särskilda undervisningskurser vid tandläkarinstitutet anvisat för budgetåret 1931/1932 6,000 kronor och för budgetåret 1932/1933 5,000 kronor.

Genom beslut den 21 oktober 1932 ställde Kungl. Maj:t av sistnämnda anslag ett belopp av högst 1,200 kronor till lärarrådets vid tandläkarinstitutet förfogande för anordnande för elever vid institutet, som avlagt utländsk tandläkarexamen, av två extra kurser å tandfyllningsavdelningen.

I särskilda skrivelser den 31 maj 1932, vilka med tillstyrkande av karo-linska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium den 9 juni 1932 överlämnats till kanslersämbetet för rikets universitet, gjorde *tandläkarinstitutets lärarråd* framställningar om anslag för budgetåret 1933/1934.

Beträffande det närmare innehållet i lärarrådets nu berörda framställningar

torde jag i huvudsak få hänvisa till handlingarna i ärendet. Här torde endast följande behöva meddelas:

Lärarrådet hade för budgetåret 1932/1933 gjort framställningar om extra anslag å sammanlagt 262,496 kronor fördelade sålunda: till omkostnadsstaten 155,500 kronor, till tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal 80,696 kronor, till förstärkning av lärarkrafterna vid institutet 15,500 kronor, till anordnande av särskilda undervisningskurser 6,000 kronor samt till anställande av två kontrollantbiträden å tandfyllningsavdelningen och protésavdelningen 4,800 kronor.

De av lärarrådet gjorda framställningarna om anslagsäskanden till 1933 års riksdag äro såväl till belopp som ändamål desamma som framlagts till 1932 års riksdag endast med det undantag, att en förhöjning av anslaget till omkostnadsstat begärts till 158,500 kronor. Höjningen har föranletts därav, att lärarrådet dels anhållit, att posten »till tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter» skulle upptagas till 30,000 kronor i stället för 28,000 kronor, dels föreslagit anställandet av en behöfelig sköterska å rotfyllningsavdelningen med ett arvode av 2,400 kronor, dels ock önskat bereda en ny-antagen röntgensköterska en avlöning, som motsvarade den hon vid föregående anställning innehaft, vilket fordrade en höjning av posten »avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt biträden å röntgenavdelningen» med 600 kronor.

Med anledning av de besparingsåtgärder, som — enligt vad under föregående punkt meddelats — ifrågasatts av *granskningsnämnden*, har härefter tandläkarinstitutets lärarråd den 17 oktober 1932 ånyo yttrat sig beträffande anslagen för budgetåret 1933/1934 och därvid anfört bland annat:

Då granskningsnämnden med utgångspunkt från de för budgetåret 1932/1933 beviljade anslagen å 311,100 kronor förordar en minskning med minst 15,000 kronor måste lärarrådet bestämt framhålla, att, för den händelse undervisning skall fortgå i den utsträckning som hittills skett under de senare åren, en så avsevärd nedskärning av de redan förut knappt tillmätta anslagen icke är möjlig. Vid förnyad prövning av de anslagsbehov, som äro oundgängligen nödvändiga för uppehållande av institutets verksamhet, har lärarrådet funnit sig kunna föreslå följande minskningar i de begärda anslagen.

Beträffande den av lärarrådet föreslagna omkostnadsstaten för budgetåret 1933/1934 anser sig lärarrådet kunna göra inskränkningar i fråga om vissa poster.

Posten till tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter har av 1932 års riksdag höjts från 25,000 kronor till 28,000 kronor. Lärarrådet hade begärt 30,000 kronor och har vidhållit denna sin begäran även för budgetåret 1933/1934. Då kostnaderna å denna post under budgetåret 1931/1932 uppgått till 27,698 kronor, anser sig lärarrådet böra göra försök att begränsa den till ungefär denna summa och stanna vid det beviljade anslaget å 28,000 kronor även för budgetåret 1933/1934.

Beträffande posten underhåll av inventarier, som upptagits till 10,000 kronor, samt posten undervisnings- och åskådningsmateriel, beräknad till samma belopp 10,000 kronor, tänker sig lärarrådet, att dessa kunde ned sättas den förra posten med 3,000 kronor och den senare med 1,000 kronor. Enligt lärarrådets mening torde det icke alltför menligt inverka på institu-

tets verksamhet, om underhållet av inventarierna eftersättes för något år eller inköpet av undervisnings- och åskådningsmateriel för någon kortare tidrymd begränsades, men förbehåller sig lärarrådet att, så snart förhållandena det påfordra, få göra framställning om ifrågavarande anslagsposters höjning.

På grund av det starka tillflödet av svenska studerande med utländsk tandläkarexamen hava under senare år anordnats extra kurser för dessa studerande för att undervisningen av de ordinarie eleverna skall ostört kunna fortgå. Lärarrådet har för budgetåret 1933/1934 hemställt om ett anslag å 6,000 kronor. Förutsättningen för ifrågavarande anslag har varit att vid tandläkarinstitutet mottagits elever med utländsk tandläkarexamen. Det har länge varit ett önskemål för lärarrådet, att denna trafik av elever, som mottagit undervisning utomlands, men ej erhållit tillräckliga kunskaper att enligt här uppställda fordringar kunna utan vidare godtagas såsom svenska tandläkare, skulle upphöra. Lärarrådet har för något år sedan gjort en undersökning för att vinna upplysning om antalet svenska tandläkarstuderande vid utländska universitet, vilka hade för avsikt att sedermera efter dispens inskrivas vid tandläkarinstitutet och där avlägga svensk tandläkarexamen. Lärarrådet hade därvid givit sin avsikt tillkänna att icke längre än till hösten 1932 eller möjligen 1933 tillstyrka dylik dispens, varefter lärarrådet förväntade, att omförmälda studerande skulle intagas i vanlig ordning vid institutet. Då det beräknades, att en del av de studerande, som vid ifrågavarande undersökning bedrev studier i utlandet, icke skulle hinna bli färdiga med sina studier förrän 1933, ansåg sig lärarrådet böra hemställa om ett anslag för anordnandet av extra kurser jämväl budgetåret 1933/1934.

Med hänsyn till nödvändigheten av att begränsa anslagen till institutet får lärarrådet emellertid återkalla sin framställning om ett extra anslag å 6,000 kronor för anordnande av extra kurser vid tandläkarinstitutet.

Beträffande övriga av lärarrådet gjorda framställningar anser lärarrådet sig icke kunna göra några minskningar i begärda anslag.

Lärarrådet får alltså hemställa

att i den för budgetåret 1933/1934 föreslagna omkostnadsstaten slutsumman nedsättes med 6,000 kronor till 152,500 kronor på grund av de föreslagna minskningarna å vissa poster;

att det extra anslaget å 80,696 kronor till tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal måtte bifallas;

att ett extra anslag å 15,500 kronor till extra lärarkrafter vid tandläkarinstitutet måtte oförändrat utgå med 15,500 kronor;

samt att ett extra anslag å 4,800 kronor måtte anvisas till anställandet å protésavdelningen och å tandfyllningsavdelningen av ett kontrollantbiträde å vardera avdelningen.

Med skrivelse den 26 oktober 1932 har *t. f. kanslern* för rikets universitet till Kungl. Maj:t överlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar och därvid till en början anfört följande:

För egen del vill jag redan i detta sammanhang meddela, att jag icke anser möjligt att i fråga om tandläkarinstitutet göra någon nämnvärd besparing å det hittills utgående sammanlagda anslagsbeloppet, utan att man riskerar, att utbildningen av de blivande tandläkarna försämras. Jag tillåter mig även erinra om att genom institutets verksamhet statsverket tillföres inkomster, som under budgetåret 1931/1932 enligt budgetredovisningen upp-

gått till cirka 313,000 kronor, och vilka i riksstaten för nu löpande budgetår beräknats till 300,000 kronor samt för budgetåret 1933/1934 av lärarrådet uppskattats till ett belopp av cirka 335,000 kronor. Då de till institutet för budgetåret 1932/1933 beviljade anslagen sammanlagt uppgå till cirka 311,000 kronor, kan man således säga, att institutet — tack vare sitt stora elevantal och det därmed sammanhängande höga patientantalet på klinikerna — självt tillhandahåller de för institutets verksamhet erforderliga medlen.

Såsom jag under föregående punkt meddelat, har t. f. kanslern — med anledning av en utav lärarrådet gjord framställning om höjning av det till institutets sekreterare utgående arvodet — ifrågasatt, att det erforderliga arvodestillägget måtte utgå å extra stat. T. f. kanslern föreslår ett arvodes-tillägg å 1,200 kronor och anför till stöd härför:

Det synes mig uppenbart, att den under de senare åren inträdda stora ökningen av antalet elever och lärare vid institutet samt den mängd av särskilda anordningar, som måst vidtagas för att åstadkomma en någorlunda tillfredsställande undervisning åt de studerande, högst avsevärt ökat omfattningen av det sekreteraren åvilande arbetet, på samma gång som detta arbete blivit mera maktpåliggande än förut. Det av institutets inspektor uttalade önskemålet, att sekreteraren borde vara tillgänglig vid inspektors mottagningar å institutet, förefaller även fullt befogat. Under sådana omständigheter är ett sekreterararvode å 1,200 kronor givetvis alldeles för lågt. Kanslern för rikets universitet har i sitt yttrande över institutets anslagsöskanden till 1932 års riksdag hemställt, att sekreterararvode måtte höjas till 2,400 kronor. Det förefaller mig, som om detta belopp skulle vara det minsta, som kan komma ifråga.

Beträffande förslagsanslaget till *institutets verksamhet* har t. f. kanslern anført bland annat:

Lärarrådet har ansett sig kunna föreslå, att de i omkostnadsstaten intagna utgiftsposterna till underhåll av inventarier 10,000 kronor och till undervisnings- och åskådningsmateriel 10,000 kronor, skulle sänkas till resp. 7,000 kronor och 9,000 kronor. Mot detta förslag har jag intet att erinra.

Lärarrådet föreslår vidare, att utgiftsposten till avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt till biträden å röntgenavdelningen 8,700 kronor måtte höjas med 600 kronor för att möjliggöra ökning av röntgensköterskans lön med sistnämnda belopp, samt att utgiftsposten till avlöning till två sköterskor på tandfyllningsavdelningen och tandkirurgiska avdelningen 4,800 kronor måtte höjas med 2,400 kronor för att bereda möjlighet att anställa ytterligare en sköterska å rotfyllningsavdelningen (jämte den, som avlönas med medel från anslaget till tillfällig förstärkning av institutets personal). Rörande motiven till dessa anslagsökningar, vilka synas mig av behovet påkallade, får jag hänvisa till handlingarna i ärendet.

Då höjningarna å detta anslag uppgå till sammanlagt 3,000 kronor och besparingarna tillhopa utgöra 4,000 kronor, kan anslaget minskas med 1,000 kronor.

Jag hemställer, att anslaget måtte upptagas med ett belopp av 152,500 kronor.

I detta sammanhang tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på följande omständighet.

Från här ifrågavarande anslag avlönas åtskilliga sköterskor och andra befattningshavare, vilka — åtminstone gäller detta flertalet av dem — med avseende å avlöning och tjänstgöringsförhållanden synas vara praktiskt taget likställda med motsvarande befattningshavare vid institutet, avlönade från andra anslag. Såsom framgår av handlingarna i vissa på prövning av kanslern för rikets universitet för närvarande beroende ärenden, synas emellertid de med medel från omkostnadsstaten avlönade befattningshavarna — med undantag för en kassörska — icke vara berättigade till dyrtidstillägg, en avlöningsförmån, som tillkommer institutets övriga med medel från ordinarie eller extra anslag avlönade befattningshavare. Håri ligger enligt min mening en orättvisa, så mycket kännbarare som vissa av de med medel från omkostnadsstaten avlönade sköterskorna synas vara äldre i tjänsten än och i viss mån innehåva förmansställning gent emot de sköterskor, som avlönas från anslaget till tillfällig förstärkning av institutets personal. Då jag med hänsyn till den långt framskridna tiden icke ansett mig kunna fördröja petitaärendet genom att från lärarrådet införskaffa fullständig utredning rörande här ifrågavarande befattningshavares tjänstgöringsförhållanden m. m., men jag å andra sidan anser synnerligen önskvärt, att dyrtidstillägg snarast möjligt tillerkännas dem av sagda befattningshavare, som måste anses därtill berättigade, synes den mest praktiska lösningen av frågan vara den, att Kungl. Maj:t utverkar bemyndigande av riksdagen, att, i den omfattning som med hänsyn till vederbörandes avlöning och tjänstgöring prövas skälig, tillerkänna de befattningshavare, vilkas avlöning bestrides med medel från detta anslag, dyrtidstillägg. Jag tillåter mig hemställa om framställning till riksdagen i nu angivet syfte.

Beträffande anslaget till *extra lärarkrafter vid institutet* å 15,500 kronor har lärarrådet icke ifrågasatt någon ändring, och t. f. kanslern har hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp.

Anslagen till *kontrollantbiträde vid institutet* å 2,000 kronor, till *tillfällig förstärkning av institutets personal* å 40,000 kronor samt till *särskilda undervisningskurser vid institutet* å 5,000 kronor hava av t. f. kanslern behandlats i ett sammanhang. T. f. kanslern har därvid anført:

I fråga om anslaget till kontrollantbiträde vid institutet hemställer lärarrådet, att detsamma höjes med 2,800 kronor till 4,800 kronor för att möjliggöra anställandet av två kontrollantbiträden. Såsom närmare framgår av lärarrådets framställning i ämnet, äro dessa biträden nödvändiga för att erhålla en tillfredsställande kontroll över eleverna och patienterna i deras förhållande till varandra. Anslagshöjningen synes mig därför ofrånkomlig.

Beträffande anslaget till tillfällig förstärkning av institutets personal hemställer lärarrådet om anslagets höjning till 80,696 kronor, d. v. s. samma belopp, som lärarrådet föregående år begärt. Då lärarrådet ej förebringat någon ny utredning i saken, anser jag mig under nu rådande förhållanden icke kunna föreslå någon ökning av anslagsbeloppet.

Slutligen har lärarrådet på anförda skäl hemställt, att anslaget till särskilda undervisningskurser vid institutet — vilket anslag avser att möjliggöra anordnandet av särskilda kurser för sådana elever, som avlagt utländsk tandläkarexamen — måtte utgå. Om anslaget till tillfällig förstärkning av institutets personal begränsas till det nu utgående beloppet, synes mig försiktigheten bjuda att reservera ett mindre belopp, förslagsvis 1,000 kronor,

till anordnande i begränsad omfattning av särskilda kurser för förutnämnda elever.

De tre nu ifrågavarande anslagen synas mig kunna sammanföras till ett anslag »Tillfällig förstärkning av institutets personal m. m.». Från detta anslag skulle även utgå det förut ifrågasatta arvodestillägget åt institutets sekreterare å 1,200 kronor.

Det av mig ifrågasatta anslaget synes böra beräknas till 47,000 kronor (40,000 + 4,800 + 1,000 + 1,200), utgörande samma belopp, vartill de tre ovannämnda anslagen tillsammans tagna nu uppgå. Jag hemställer, att anslaget upptages med nämnda belopp.

Sammanlagda beloppet av de till tandläkarinstitutet utgående anslagen skulle enligt de av t. f. kanslern gjorda framställningarna minskas med 1,000 kronor.

Statskontoret har den 18 november 1932 avgivit utlåtande i anledning av vad t. f. kanslern anförut angående dyrtidstillägg åt viss vid tandläkarinstitutet anställd personal med avlöning från anslaget till institutets verksamhet. Statskontoret har därvid anförut:

Enligt vad statskontoret inhämtat, avses med de i framställningen omförmälda, på universitetskanslerns prövning beroende ärenden angående dyrtidstillägg åt ifrågavarande personal besvär, som hos kanslern anförts över lärarrådets vid institutet beslut att i åtskilliga fall ej utanordna sådant dyrtidstillägg. Besvären äro ännu ej av kanslern avgjorda.

Då alltså frågan om rätt till dyrtidstillägg för nämnda personal för närvarande är beroende på prövning av vederbörande myndighet, läser Kungl. Maj:t icke vilja, förr än laga kraftvunnet beslut i ärendet föreligger, till behandling upptaga det nu väckta spörsmålet om beredande av sådan rätt åt personalen.

Statskontoret får därför hemställa, att Kungl. Maj:t må finna framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Departement-
schefen.

Efter denna redogörelse för de föreliggande framställningarna anhåller jag slutligen att få övergå till frågan om de belopp, med vilka de extra anslagen till tandläkarinstitutet må böra uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934.

Jag börjar då med avlöningsanslaget.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, disponeras för budgetåret 1932/1933 till arvoden åt extra lärare samt avlöningsförstärkning åt ordinarie lärare — förutom medel från anslaget till särskilda undervisningskurser vid institutet, vartill jag återkommer i det följande —

dels hela anslaget å 15,500 kronor till extra lärarkrafter vid institutet,

dels ock av anslaget å 40,000 kronor till tillfällig förstärkning av institutets personal ett belopp av (40,000 — 8,400) 31,600 kronor,

eller tillhopa 47,100 kronor.

I dessa anslagsposter har t. f. kanslern icke ifrågasatt någon förändring.

I likhet med vad jag under föregående punkt föreslagit beträffande de

arvoden till laboratorer och assistenter, som utgå från den i det ordinarie förslagsanslaget ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, finner jag mig böra föreslå en nedsättning av här förevarande arvoden med i runt tal 10 procent. Det för ändamålet nu utgående beloppet, 47,100 kronor, torde i anslutning härtill böra minskas med 4,700 kronor till 42,400 kronor.

Till sköterskor, biträden m. m. utgår för budgetåret 1932/1933

dels från förslagsanslaget till institutets verksamhet

1) till avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt till biträden på röntgenavdelningen 8,700 kronor,

2) till avlöning till en sköterska på protésavdelningen 2,400 kronor,

3) till avlöning till två sköterskor på tandfyllningsavdelningen och tandkirurgiska avdelningen 4,800 kronor, samt

4) till avlöning till vaktmästare, tillika portvakt 2,600 kronor,

dels anslaget till kontrollantbiträde vid institutet å 2,000 kronor,

dels ock från anslaget till tillfällig förstärkning av institutets personal 8,400 kronor,

eller tillhoppa 28,900 kronor.

T. f. kanslerns förslag i här förevarande hänseende innebär följande förändringar.

Anslagsposten till avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt till biträden å röntgenavdelningen, nu 8,700 kronor, skulle höjas med 600 kronor för att möjliggöra ökning av röntgensköterskans lön med 600 kronor, vilket ungefär motsvarar det belopp, varmed hennes lön förminskats vid hennes övergång från garnisonssjukhuset, där hon tidigare tjänstgjort, till tandläkarinstitutet.

För att bereda möjlighet att anställa ytterligare en sköterska å rotfyllningsavdelningen skulle erfordras ett belopp av 2,400 kronor.

För att möjliggöra anställandet av två kontrollantbiträden med en avlöning av 2,400 kronor vardera skulle det för närvarande utgående, för ett kontrollantbiträde beräknade anslaget å 2,000 kronor höjas med 2,800 kronor.

Slutligen skulle — med hänsyn till det mångdubbelt ökade arbetet — ett extra arvode å 1,200 kronor tillerkännas institutets sekreterare.

Med hänsyn till tandläkarinstitutets synnerligen starka utveckling under senare år och då de åskade anslagen synas vara av nöden för att institutet skall kunna uppehålla en verksamhet, varigenom icke oväsentliga inkomster tillföras statsverket, finner jag mig böra biträda t. f. kanslerns förslag.

I anslutning härtill — och då här förevarande avlöningar till allra största delen äro sådana, som utgå för heltidstjänster, vadan en reducering av arvoden ej torde vara möjlig — skulle för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 erfordras (28,900 + 7,000) 35,900 kronor.

Till särskilda undervisningskurser vid institutet — avseende kurser för sådana elever, som avlagt utländsk tandläkarexamen — utgår för budget-

året 1932/1933 ett extra anslag av 5,000 kronor. Lärarrådet har i sin senare skrivelse hemställt, att anslaget måtte bortfalla, men t. f. kanslern har ansett försiktigheten bjuda att reservera ett mindre belopp, 1,000 kronor, till anordnande i begränsad omfattning av dylika kurser. Till detta förslag ansluter jag mig.

I nu gällande omkostnadsstat för tandläkarinstitutet ingår en anslagspost å 6,000 kronor till tryckningskostnader, renskrivningskostnader samt telefonavgifter. I enlighet med de grunder, som för framtiden skola tillämpas, böra renskrivningskostnaderna överföras till avlöningsanslaget. För ändamålet torde, enligt vad jag inhämtat, ett belopp av 3,000 kronor böra beräknas.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle till avlöning åt extra lärare m. fl. vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1933/1934 behöva beräknas

till arvoden åt extra lärare m. fl.	kronor 42,400
» » » sköterskor m. fl.	» 35,900
» särskilda undervisningskurser	» 1,000
» renskrivningskostnader	» 3,000

Summa kronor 82,300.

Detta belopp, 82,300 kronor, torde nu böra äskas av riksdagen såsom ett särskilt anslag, vilket, i enlighet med vad t. f. kanslern föreslagit, torde böra benämnas »tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal m. m.». Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts, besluta rörande anslagets fördelning och i samband därmed meddela de närmare föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga.

I detta sammanhang vill jag med några ord beröra den av t. f. kanslern upptagna frågan om dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare vid tandläkarinstitutet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, tillämpas i detta hänseende för närvarande olika grunder, beroende på från vilket anslag de olika arvoden utgå. Frågan om dessa dyrtidstillägg är — såvitt angår tiden till och med budgetåret 1932/1933 — ännu icke slutligt avgjord av vederbörande myndigheter, och jag saknar därför anledning att nu taga ställning till densamma i denna del.

För framtiden — då samtliga avlöningar å extra stat skola bestridas från ett och samma anslag — torde böra föreskrivas, att å de avlöningar, som bestridas med medel från sagda anslag, tillfällig löneförbättring icke skall utgå, ävensom att å dessa avlöningar dyrtidstillägg skall utgå enligt de för nyreglerade verk gällande grunder.

Slutligen anhåller jag så att få övergå till frågan om det materielanslag, som kan beräknas bliva erforderligt för budgetåret 1933/1934.

För budgetåret 1932/1933 utgår anslaget till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet med ett belopp av 153,500 kronor. Om härifrån

dragas de personalkostnader, för vilka i det föregående redogjorts, å (8,700 + 2,400 + 4,800 + 2,600 + 3,000) 21,500 kronor, återstår ett belopp av 132,000 kronor.

T. f. kanslern har föreslagit, att posten till underhåll av inventarier skulle sänkas från 10,000 kronor till 7,000 kronor samt posten till undervisningsmateriel skulle sänkas från 10,000 kronor till 9,000 kronor.

Häremot har jag intet att erinra. Anslaget skulle alltså kunna upptagas med ett belopp av 128,000 kronor.

För tryckningskostnader torde en särskild anslagspost böra uppföras. Enligt vad jag inhämtat, torde för ändamålet böra beräknas ett belopp av 800 kronor.

Återstoden av anslagsposten å för närvarande 6,000 kronor till tryckningskostnader, renskrivningskostnader samt telefonavgifter å (6,000 — 3,000 — 800) 2,200 kronor torde då lämpligen böra överföras till annan anslagspost.

I anslutning härtill skulle tandläkarinstitutets omkostnadsstat för budgetåret 1933/1934 erhålla följande utseende:

Omkostnadsstat.

1. Värme och lyshållning	kronor	30,000
2. Tvätt och linne, renhållning samt vatten- och telefonavgifter	»	30,200
3. Biblioteket	»	1,000
4. Reparationer och oförutsedda utgifter	»	10,000
5. Underhåll av inventarier	»	7,000
6. Förbrukningsmateriel för institutets praktiska verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	»	40,000
7. Undervisnings- och åskådningsmateriel	»	9,000
8. Tryckningskostnader	»	800
<i>Summa förslagsanslag</i>		kronor 128,000

Anm. Tandläkarinstitutets lärarråd äger att beträffande de i omkostnadsstaten under 1—5 samt 7 upptagna anslagsposterna å en post göra minskning samt å en annan ökning, endast nämnda anslagsposters sammanlagda summa icke överskrides.

Anslagen till tandläkarinstitutet för innevarande budgetår utgöra, såsom inledningsvis erinrats, tillhopa 311,100 kronor. Vid bifall till mina nu framlagda förslag skulle de för budgetåret 1933/1934 uppgå till (90,100 + 82,300 + 128,000) 300,400 kronor, innebärande en minskning med 10,700 kronor.

I anslutning till vad jag under denna punkt anfört hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 82,300,

att utgå med den fördelning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t föreskrivas,
dels godkänna det av mig framlagda förslaget till omkostnadsstat för tandläkarinstitutet för budgetåret 1933/1934,
dels ock till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag
 av kronor 128,000.

Universitetssjukhus.

Akademiska sjukhuset i Uppsala.

26. **Akademiska sjukhuset i Uppsala, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 110,000.

Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.

[99.] 27. **Statsbidrag till täckande av driftkostnaderna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Alltsedan år 1921 har riksdagen anvisat särskilt anslag såsom bidrag till täckande av de kostnader, Malmöhus läns landsting fått vidkännas för driften vid länets sjukvårdsinrättningar i Lund.

I sin framställning i ämnet till 1925 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ändamålet anvisa ett anslag, beräknat enligt vissa av Malmöhus läns landsting föreslagna och av föredragande departementschefen förordade grunder. Dessa beräkningsgrunder avsågo, *dels* att staten i viss utsträckning lämnade landstinget ersättning för de direkta kostnader, som utomlänspatienterna å allmän sal betingade därigenom att legosängsavgiften, 4 kronor 50 öre, var avsevärt lägre än underhållskostnaden, *dels ock* att överläkaren å barnbördsavdelningen erhöile rätt att befria från legosängsavgift för 20 procent av underhållsdagarna av ett kalenderår och att staten skulle övertaga kostnaderna härför.

Riksdagen, som biföll Kungl. Maj:ts förslag, yttrade därvid bland annat:

Frågan om statsbidrag till sjukvårdsinrättningarna i Lund har kommit i ett nytt läge genom att nu vissa preciserade grunder angivits för beräkningen av detta bidrag. Riksdagen finner detta vara en ändamålsenlig anordning, helst densamma tager sikte på de olika intressen, som från såväl landstingets som statens sida här äro för handen. Vid prövning av det föreliggande förslaget har riksdagen funnit sig böra godtaga de principer för statsunderstöd till ifrågavarande sjukvårdsinrättningar, som nu av Kungl. Maj:t framlagts.

Med tillämpning av de sålunda godtagna grunderna har vidare riksdagen såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund under de senare budgetåren beviljat anslag med växlande belopp. Jag hänvisar till 1932 års åttonde huvudtitel, punkt 109.

Sjukhusdirektionen har nu i skrivelse den 27 april 1932 hemställt om utverkande i enlighet med de av riksdagen godtagna beräkningsgrunderna av statsbidrag till täckande av lasarettets driftkostnader under år 1932 med 61,448 kronor 78 öre.

Direktionen anför:

I överensstämmelse med de av statsmakterna godkända beräkningsgrunderna uppkomma de genom statsintressets speciella tillgodoseende vid sjukhuset under år 1931 särskilda kostnaderna enligt följande beräkning.

Under år 1931 förekommo 35,860 underhållsdagar för utomlänspatienter å allmän sal, så fördelade.

Avdelning å sjukvårdsinrättningarna.	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.
medicinska avdelningen	300	6,300
kirurgiska »	245	5,134
ögon- »	527	10,275
gynekologiska »	81	1,461
radiologiska »	295	3,830
ortopediska »	92	3,246
avdelning för öron-, näs- och halssjukdomar . . .	196	4,411
avdelning för barnsjukdomar	26	1,203
Summa	1,762	35,860

Då hela antalet underhållsdagar å allmän sal å dessa avdelningar under samma tid utgjorde 239,486, utgöra alltså förevarande 35,860 underhållsdagar för utomlänspatienter 14,974 procent. Minskas nu denna procent-siffra med 3, angivande den medelprocent, som för år 1923 efter då företagen särskild utredning visat sig utgöra medelbeläggningen av motsvarande utomlänspatienter av samtliga vårdade allmänsalspatienter vid de större sjukvårdsanstalterna inom närliggande landstingsområden, d. v. s. nedbringas till 11,974, erhålles ett antal underhållsdagar av 28,676, betecknande den frekvens av utomlänspatienter, som överstiger den vid andra, jämförliga sjukvårdsinrättningar vanliga.

Dagskostnaden per patient och dag utgjorde år 1931 5 kronor 92, 51 öre.

Underhållet av dessa utomlänspatienter har sålunda betingat kronor 169,908: 17

För ifrågavarande patienter har erlagts legosängsavgifter med följande belopp:

för 1,231 dagar å kronor 7: — kronor 8,617: — och
» 27,445 » » » 4: 50 kronor 123,502: 50 kronor 132,119: 50

vadan den summa, varmed staten skulle göra landstinget skadeslöst utgör kronor 37,788: 67

Hela antalet vård dagar å allmän sal å barnbördsavdelningen under år 1931 utgjorde 19,966.

Då statens andel i underhållskostnaderna för dessa enligt godkänd praxis skulle utgöra 20 procent, framkommer storleken av denna andel sålunda:

$$\frac{19,966 \times 20}{100} \times 5 : 92, 51 = \text{kronor } 23,660: 11.$$

Sammanlagt skulle alltså det statsintresse, som är förbundet med driften av Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund betinga ett bidrag av staten till driften under år 1932 av 61,448 kronor 78 öre.

Framställningen tillstyrkes av de *akademiska myndigheterna i Lund* ävensom i yttrande den 17 oktober 1932 av *kanslern för rikets universitet*.

De beräkningar, på vilka lasarettsdirektionen grundar sin ovanberörda framställning, stå i full överensstämmelse med de av 1925 års riksdag godtagna grunderna i avseende å statsbidragets utgående till lasarettets driftkostnader. Jag tillstyrker därför det av direktionen äskade beloppet, vilket torde avrundas till jämnt krontal, 61,450 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i enlighet med de av 1925 års riksdag godtagna grunder såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1932 vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 61,450.

[100.] 28. **Hyllinredning vid röntgeninstitutet vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125 av 1931 års åttonde huvudtitel) beviljade 1931 års riksdag såsom bidrag till täckande av kostnaderna dels för ändringsarbeten inom medicinska kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, dels ock för tillbyggnad till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut, allt i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Salomon Sörensen upprättat förslag, ett belopp av 41,875 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag 20,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 har riksdagen, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (se punkt 110 av 1932 års åttonde huvudtitel) anvisat *dels* såsom extra reservationsanslag återstoden, 21,875 kronor, av omförmälda belopp, *dels ock* för utförande av vissa kompletterande inredningsarbeten i samband med tillbyggnaden till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut ett extra reservationsanslag av 2,250 kronor.

De ifrågavarande anslagen avsågo att bestrida halva kostnaderna för omförmälda arbeten, medan andra hälften skulle ankomma på Malmöhus läns landsting.

Landstingets förvaltningsutskott har nu hos Kungl. Maj:t anhållit om bidrag med halva beloppet av kostnaden för hyllinredning i ett i omförmälda tillbyggnad ingående filmlagerhus, vilken inredning icke medtagits vid beräkningen av de tidigare anslagen. Sammanlagda kostnaden för denna inredning har angivits till 1,597 kronor, varav 798 kronor 50 öre alltså skulle ankomma på staten.

Av en vid framställningen fogad promemoria av röntgeninstitutets föreståndare, doktor L. Edling inhämtas, att hyllinredning ursprungligen varit avsedd att anordnas men att av förbiseende kostnaden härför icke medräknats vid äskandet av de tidigare beviljade anslagen.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 1 november 1932 tillstyrkt bifall till framställningen.

Då ifrågavarande hyllinredning måste anses oundgängligen nödvändig och byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra i fråga om kostnaderna för densamma, synes det mig skäligt, att staten bidrager med halva kostnaden, 798 kronor 50 öre eller i avrundat tal 800 kronor.

Departementschefen.

I detta sammanhang vill jag emellertid omnämna, att från vederbörande vid lasarettet föreligger ett äskande å 27,500 kronor till instrumentutrustning för röntgenavdelningen, vilket belopp skulle utgöra den enligt hittills tillämpade regler på staten ankommande delen eller hälften av det belopp, som skulle erfordras för ändamålet. Jag är nu icke i tillfälle att förorda medel för detta ändamål, men jag förutsätter, att när de statsekonomiska förhållandena det medgiva, staten ej underlåter att enligt hittillsvarande regler bidraga till röntgeninstitutets materiella utrustning.

Jag hemställer emellertid nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till täckande av kostnaden för hyllinredning i det nya filmlagerhuset vid röntgeninstitutet vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 800.

Serafimerlasarettet.

29. **Serafimerlasarettet.** Understöd och ersättningar,

oförändrat ordinarie anslag kronor 120,750.

[101.] 30. **Ökade medel för uppehållande av serafimerlasarettets verksamhet.** Under en följd av år har riksdagen anvisat betydande belopp för täckande av motsedda brister i serafimerlasarettets räkenskaper. Jag tillåter mig i detta hänseende hänvisa till tidigare i ämnet för riksdagen framlagda förslag och vill nu allenast erinra, hurusom dels 1926 års riksdag beviljat ett anslag av 317,000 kronor till beredande av ökade medel för uppehållande av lasarettets verksamhet under budgetåren 1925/1926 och 1926/1927, dels ock riksdagen härefter för motsvarande ändamål anvisat för budgetåret 1927/1928 266,250 kronor, för budgetåret 1928/1929 236,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 360,000 kronor, för budgetåret 1930/1931 510,000 kronor — förutom ett extra anslag av 20,000 kronor för nyanskaffning av inventarier till undervisningslokaler inom serafimerlasarettet — för budgetåret 1931/1932 510,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933 490,000 kronor.

Granskningsnämnden har beträffande lasarettets anslag anfört följande:

Med hänsyn till att det här är fråga om driftkostnaderna för ett sjukhus är det givetvis ytterst svårt att beträffande här förevarande anslag nå fram till några mera betydande besparingar. Nämnden erinrar, att enligt gällande

bestämmelser omkring 60 procent av lasarettets driftkostnader gäldas av staten (återstoden av Stockholms stad och län); om sålunda driftkostnaderna nedbringas med exempelvis 10,000 kronor, blir kostnadsminskningen alltså för statsverket endast omkring 6,000 kronor.

Med hänsyn till förhandenvarande förhållanden förordar nämnden en minskning av de till serafimerlasarettet utgående statsanslagen med omkring 20,000 kronor. De med anledning härav nödvändiga inskränkningarna synas nämnden främst böra vidtagas beträffande nyanskaffningar av olika slag.

I skrivelse den 30 september 1932 har därefter *direktionen över serafimerlasarettet* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1933 års riksdag att för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 498,500 kronor till beredande av ökade medel för upprätthållande under samma tid av lasarettets verksamhet.

Direktionen hänvisar härvid till en tablå, upptagande en beräkning av lasarettets utgifter och inkomster för budgetåren 1932/1933 och 1933/1934, vilken beräkning stöder sig på de faktiska utgifterna och inkomsterna under budgetåret 1931/1932. Beträffande denna tablå tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

Direktionen anför i sin skrivelse, efter en redogörelse för de sista årens anslagsberäkningar, bland annat följande:

Lasarettets budgetförskott, som vid ingången av budgetåret 1931/1932 uppgick till 32,505 kronor 90 öre, har under budgetåret ökats till 77,751 kronor 1 öre. Detta beror dels på att nyanskaffningen i anledning av ombyggnaden nödvändiggjort nya förskott från lasarettet i fråga om statens andel i kostnaderna — Stockholms stad och Stockholms län hava däremot betalat på dem ankommande andelar — dels därpå att det under tiden avsevärt utvidgade ombyggnadsarbetet fortfarande pågått under hela budgetåret, varigenom antalet underhållsdagar minskat under det ursprungligen beräknade utan motsvarande minskning i kostnader, dels ock på en oförutsedd kostsam reparation, som föranleddes av att den gamla taklisten å kirurgiska klinikbyggnaden på grund av inträffat ras måste helt omläggas. Utsikten för lasarettet att under budgetåret 1932/1933 nedbringa förskottssumman har genom den vidtagna sänkningen av förstärkningsanslaget för nämnda budgetår så gott som försvunnit.

Vid utgången av budgetåret 1931/1932 var lasarettets ombyggnad i allt väsentligt avslutad. Direktionen anser sig därför böra för framtiden räkna med full beläggning eller 165,000 underhållsdagar. Att inkomsterna av sjukvårdsavgifter för budgetåret 1933/1934 enligt avtalen med Stockholms stad och Stockholms län enligt den nu uppgjorda tablåen likväl beräknats lägre än motsvarande verkliga inkomster under budgetåret 1931/1932 beror till väsentlig del därpå att i de senare ingå betydande på staden och länet ankommande andelar i kostnaderna för nyanskaffningen i anledning av ombyggnaden.

Vad därefter angår utgiftsberäkningarna för budgetåret 1933/1934 vill direktionen till en början understryka, att direktionen med hänsyn till rådande statsfinansiella läge och de särskilda besparingsdirektiv, som av Kungl. Maj:t delgivits direktionen, sökt nedbringa utgifterna, i den mån detta synts

direktionen möjligt. Å andra sidan måste emellertid dels de av lasarettet för statens andel i nyanskaffningen förskotterade beloppen, dels ock den med lasarettets ombyggnad avsedda väsentliga förbättringen i sjukvården och vunnen ökning av antalet vårdplatser med cirka 50 sängar med nödvändighet betinga ökade kostnader. I fråga om vissa av de särskilda utgiftsposterna torde vidare följande böra framhållas. För *läkemedel* beräknas mindre belopp än motsvarande verkliga utgift under budgetåret 1931/1932 på grund av de av direktionen redan igångsatta åtgärderna för begränsning av användandet av dyrbarare medikament och preparat. För *kosthåll* anser sig direktionen med hänsyn till motsedd ökad beläggning icke kunna begränsa sig till den verkliga utgiften för budgetåret 1931/1932, särskilt som de allmänna livsmedelsprisen knappast kunna beräknas i fortsättningen undgå att höjas. Utgiftsposten *instrument och apparater*, som främst å röntgenavdelningen drager stora kostnader, är föremål för direktionens särskilda uppmärksamhet. Med hänsyn till de stora ofrånkomliga utgifterna i berörda avseende har direktionen icke ansett sig kunna räkna med lägre utgifter för budgetåret 1933/1934 än direktionen tidigare beräknat för budgetåret 1932/1933, med bortseende från den där upptagna extra nyanskaffningen. Vidkommande slutligen utgiftsposten *avlöningar och pensioner* må erinras om att direktionen i skrivelse den 31 augusti 1932 anhållit om Kungl. Maj:ts bemyndigande att vid en psykiatrisk poliklinik avlöna en biträdande läkare. Direktionen erinrar samtidigt om sin den 29 oktober 1931 framställda begäran om avlöning åt vissa oavlönade läkare och förhöjning av avlöningen åt vissa andra, vilken anmälts under punkt 112 i 1932 års åttonde huvudtitel. Med hänsyn till rådande finansiella förhållanden ville direktionen nu endast begära rättighet att bereda några för arbetet vid lasarettet outhärliga men det oaktat icke alls eller endast obetydligt avlönade läkare en avlöning, något understigande den, som utgår till andra med dem jämförliga vid lasarettet anställda läkare. De läkare, direktionen nu avser, tillhöra den större grupp underordnade läkare, vilken upptogs i direktionens framställning år 1931, och äro följande:

- 1 andre underläkare vid medicinska kliniken laboratorier,
- 1 » » » medicinska kliniken I,
- 1 » » » » » II,
- 1 » » » » polikliniken,
- 1 » » » » nervpolikliniken med tjänstgöringsskyldighet även å nervkliniken,
- 1 » » » » ögonpolikliniken samt
- 1 » » » » polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar.

Ifrågavarande sju läkare åtnjuta för närvarande inga avlöningsförmåner bortsett från underläkarna å de båda medicinska klinikerna, vilka som tillika Regnelliska stipendiater åtnjuta vissa mindre förmåner. Då den av direktionen år 1931 föreslagna allmänna löneregleringen för de underordnade läkarna ännu icke genomförts, avser direktionen icke att bereda nu ifrågavarande sju läkare samma lön, som för dem upptogs i det tidigare förslaget. Direktionen begränsar sitt förslag till att omfatta för envar av läkarna lön med 1,800 kronor, för år räknat, jämte dyrtidstillägg därå såsom för reglerad statstjänst. Dessutom skulle samtliga sju åtnjuta fri kost. Detta starkt begränsade förslag om lönereglering åt kvalificerade personer, som utan eller i det närmaste utan ersättning helt ägna sig åt arbete vid lasarettet, synes direktionen ofrånkomligen böra genomföras icke blott av

billighetsskäl utan främst av hänsyn till angelägenheten av att dessa befattningar, vilka så väl för lasarettets sjukvård som ock för sjukhusläkarnas egen utbildning ha stor betydelse, icke böra få vara förbehållna ekonomiskt oberoende personer. Kostnaden för löneregleringen uppgår, fränsett kosten, för statsverkets vidkommande till 8,500 kronor.

Enligt direktionens beräkningar skulle lasarettets extra anslagsbehov för budgetåret 1933/1934, däri inberäknad avbetalning å statens av lasarettet delvis förskotterade andel i ovan berörd kostnad för extra nyanskaffning, uppgå till samma belopp 490,000 kronor, som beviljats för budgetåret 1932/1933, samt därutöver nyssnämnda 8,500 kronor.

Möjlighet att nedbringa kostnaden för lasarettets verksamheten på sätt granskningsnämnden ifrågasatt, anser direktionen icke förefinnas. Direktionen har, såsom redan ovan anförts, i fråga om nyanskaffningar sökt i olika avseenden begränsa utgifterna och utgiftsberäkningarna till vad som synts ofrånkomligt och kan härutinnan icke förorda någon inskränkning. I fråga om utgifterna för avlöningar kan slutligen nämnas, att icke blott å lasarettet tjänstgörande läkare utan även den talrika grupp av befattningshavare, för vilka å stadens sjukhus kollektivavtal gälla, vid lasarettet åtnjuta betydligt lägre avlöning än motsvarande befattningshavare vid dessa sjukhus.

Direktionen hemställer om utverkande av ett extra anslag av 498,500 kronor för budgetåret 1933/1934 till beredande av ökade medel för upprätthållande under samma tid av serafimerlasarettets verksamhet.

Skulle emellertid av statsfinansiella skäl minskning i statsanslaget till serafimerlasarettet ej kunna undvikas, hemställer direktionen, att för realisandet härav anvisning må lämnas å reducering i erforderlig omfattning av det belopp, direktionen avsett till nedbringande av ovan berörda budgetförskott.

I skrivelse samma dag har därefter direktionen framhållit, att av de sju läkare, för vilka i direktionens ovan refererade skrivelse förutom ändrade avlöningsförhållanden föreslagits, att de skulle erhålla fri kost å lasarettet, två av läkarna redan åtnjuta sistnämnda förmån. De övriga fem, nämligen en andre underläkare vid medicinska kliniken laboratorium samt en andre underläkare vid envar av medicinska polikliniken, nervpolikliniken, ögonpolikliniken samt polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar, åtnjuta däremot för närvarande icke någon ersättning för sitt arbete. Direktionen anholder, att ifrågavarande fem läkare, i avvaktan på beslut rörande löneregleringen, måtte tillerkännas rätt att å lasarettet åtnjuta fri kost.

Statskontoret, som yttrat sig i skrivelse den 15 oktober 1932, anser sig med hänsyn till vad direktionen anført icke kunna göra annat uttalande ifråga om möjligheterna att åstadkomma den av granskningsnämnden föreslagna anslagsminskningen än att hänvisa till utvägen att i erforderlig omfattning reducera det belopp, som direktionen avsett till nedbringande av de förskott, som lasarettet lämnat till vissa nyanskaffningar i avvaktan på att statsbidrag skulle beviljas för ändamålet. Statskontoret avstyrker, med hänsyn till rådande förhållanden och under hänvisning till vad av departementschefen anförts under punkt 112 i 1932 års åttonde huvudtitel, för närvarande direktionens förslag att sju av lasarettets underläkare skulle erhålla

lön med 1,800 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för statens befattningshavare i s. k. nyreglerade verk gällande grunder. För beredande av någon förbättring i avlöningshänseende åt ifrågavarande underläkare har emellertid statskontoret ansett sig icke böra göra någon erinran emot framställningen om rätt för fem av nyssnämnda underläkare, vilka icke hittills erhållit fri kost å lasarettet, att komma i åtnjutande av denna förmån.

I skrivelse den 4 mars 1932 har *direktionen över serafimerlasarettet*, i anslutning till vad direktionen föreslagit i sin skrivelse den 29 oktober 1931 rörande lönereglering för de vid lasarettet tjänstgörande underordnade läkarna, hemställt om höjning av biträdande läkarens vid neurologiska polikliniken arvode från 1,800 kronor till 4,800 kronor för år räknat från och med den 1 juli 1932.

Vidare har *direktionen* i skrivelse den 31 augusti 1932 hemställt om be- myndigande att vid lasarettet inrätta en psykiatrisk poliklinik samt vid den- samma anställa en biträdande läkare, vilken skulle vara underordnad pro- fessorn i psykiatri vid karolinska institutet och även stå till tjänst för un- dervisningens behov. Kostnaderna för den nya befattningen — 2,400 kro- nor per år, förutom dyrtidstillägg — vore inräknade i det extra anslags- behov å 490,000 kronor, som direktionen i enlighet med vad ovan anförts anser erforderligt för budgetåret 1933/1934. Över denna framställning hava tillstyrkande yttranden avgivits såväl den 2 november 1932 av *t. f. kanslern för rikets universitet*, efter hörande av lärarkollegiet vid karolinska institu- tet, som ock den 15 november 1932 av *medicinalstyrelsen*.

Jag anser mig under rådande förhållanden icke kunna biträda direktio- nens förslag om viss lönereglering för ovannämnda sju andre underläkare. Däremot har jag intet att erinra emot framställningen om rätt för fem av dessa läkare, vilka hittills icke erhållit fri kost på lasarettet, att komma i åtnjutande av denna förmån. Beträffande denna fråga kommer jag senare att i överensstämmelse härmed göra framställning till Kungl. Maj:t.

Departement-
schefen.

Direktionens förslag rörande förhöjning av arvodet till biträdande läkaren vid neurologiska polikliniken och förslaget om inrättande av en psykiatrisk poliklinik vid lasarettet anser jag mig ej heller kunna nu tillstyrka.

Förevarande anslag synes för budgetåret 1933/1934 böra nedsättas med 20,000 kronor. Denna nedsättning synes lämpligen, i anslutning till vad di- rektionen hemställt, böra i främsta rummet vinnas genom erforderlig reduktion av det belopp, direktionen avsett till nedbringande av det i direktionens skrivelse omförmälda förskott, som lasarettet lämnat till vissa nyanskaff- ningar. Härjämte torde lasarettsdirektionen böra låta sig angeläget vara att göra alla de begränsningar i avseende å utgifter, som kunna vara möj- liga, utan att verksamheten vid lasarettet därav lider men.

Den av mig förordade minskningen av statsbidraget med 20,000 kronor motsvaras av skäl, som närmare utvecklats under punkt 112 i 1932 års

åttonde huvudtitel, av en minskning av de till serafimerlasarettets förfogande stående medlen av i runt tal 34,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
 av kronor 470,000
 till beredande av ökade medel för upprätthållande under
 samma tid av serafimerlasarettets verksamhet.

Allmänna barnbördshuset i Stockholm.

31. **Allmänna barnbördshuset, oförändrat ordinarie anslag** kronor 24,853.

[102.] 32. **Uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset.** Under de senare åren har riksdagen anvisat särskilda medel — utöver å ordinarie stat uppfört anslagsbelopp — till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm. Enligt ett med Stockholms stad och Stockholms län slutet avtal gälla från och med år 1923 följande principer för beräkning av allmänna barnbördshusets driftkostnader och dessas fördelning på den vårdade eller hennes hemkommun samt på staten, staden och länet. Legosängsavgiften betalas av den vårdade själv eller i fall av medellöshet av hennes hemortskommun; dock skall staten vidkännas legosängsavgifterna för medellösa, som ej tillhöra Stockholms stad eller Stockholms län. Av restkostnaden, d. v. s. den verkliga kostnaden för underhållsdag minskad med legosängsavgiften, betalar för vårdade, tillhörande Stockholms stad eller Stockholms län, staden respektive länet hälften och staten andra hälften, men för vårdade, tillhörande andra län, staten hela restkostnaden. Förslag till denna överenskommelse hade förelagts 1922 års riksdag, som förklarade detsamma innebära en lycklig lösning av spörsmålet samt betonade önskvärdheten av att denna fråga snarast bragtes till avgörande.

I avseende å de av sjukhuset hittills tillgodonjutna anslag av statsmedel tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse i ämnet, som dåvarande departementschefen lämnade i samband med framläggande av förslag angående anslag till sjukhusets drift för budgetåret 1923/1924 (se 1923 års åttonde huvudtitel, sid. 325 ff.).

Det extra förstärkningsanslaget utgjorde för budgetåret 1926/1927 127,104 kronor, för budgetåret 1927/1928 136,000 kronor, för budgetåret 1928/1929 124,559 kronor, för budgetåret 1929/1930 132,002 kronor, för budgetåret 1930/1931 126,255 kronor, för budgetåret 1931/1932 127,487 kronor och för budgetåret 1932/1933 129,000 kronor.

Granskningsnämnden har med hänsyn till förhandenvarande förhållanden och under erinran tillika om vad nämnden föreslagit beträffande de till

serafimerlasarettet utgående anslagen förordat en minskning av de till allmänna barnbördshuset utgående anslagen med 5,000 kronor för budgetåret 1933/1934 i förhållande till budgetåret 1932/1933. De med anledning härav nödvändiga inskränkningarna hava synts nämnden främst böra vidtagas beträffande fastighetens underhåll samt nyanskaffningar av olika slag.

Direktionen för barnbördshuset har nu i skrivelse den 22 september 1932 framlagt förslag i fråga om driftkostnaderna för budgetåret 1933/1934. Till grund för beräkandet av dessa kostnader har direktionen lagt bokslutet för budgetåret 1931/1932.

Såväl de verkliga utgiftsposterna för budgetåret 1931/1932 som de beräknade för budgetåret 1933/1934 återfinnas i nedanstående tabell.

	Utgifter 1931—1932	Beräknade utgifter 1933—1934
Fastigheters underhåll och omkostnader . . . kronor	33,220: 49	27,000: —
Inventariers anskaffning och underhåll . . . »	20,678: 15	21,000: —
Avlöningar »	157,916: 18	163,000: —
Kosthåll »	124,837: 86	125,000: —
Tvätt och renhållning »	16,916: 71	17,000: —
Uppvärmning och belysning »	36,622: 26	37,000: —
Läkemedel m. m. »	48,121: 79	48,000: —
Instrumenter och undervisningsmaterial . . »	12,925: 59	12,000: —
Skrivmateriel, tryckningskostnader och dyl. »	6,622: 39	6,000: —
Diverse utgifter »	10,929: 08	11,000: —
Summa kronor	468,790: 50	467,000: —

Direktionen erinrar att den vid 1932 års riksdag vidtagna minskningen å anslaget med 5,000 kronor i förhållande till vad då begärts och den nu ifrågasatta beskringen med 5,000 kronor, alltså tillhoppa cirka 10,000 kronor, betyder en inkomstminskning för barnbördshuset av cirka 16,500 kronor, enär nedsättning i statsanslaget jämlikt härom gällande avtal automatiskt återverkar å beloppen av Stockholms stads och Stockholms läns landstings bidrag, vilka med tillämpning av avtalet utgå sammanlagt i en proportion av ungefär 65:100 av statsanslaget. Ytterligare erinrar direktionen att av det obeskurna anslaget för sistförflutna budgetår direktionen trots iakttagen sträng sparsamhet icke varit i tillfälle att till statsverket återbära mera än 28 kronor 66 öre. Totala utgiftssumman under nämnda år understeg visserligen med omkring 2,200 kronor det av direktionen i fjol för nu löpande år begärda beloppet; men därvid är att märka att den av fjolårets riksdag medgivna personalökningen trädde i tillämpning först från och med förra budgetårets andra kvartal, vilket innebar en besparing i förhållande till nu löpande året med avsevärt högre belopp eller cirka 4,500 kronor. Tages behörig hänsyn härtill, skall direktionens i fjol avlåtna framställning om anslagsåskande, varå likvisst sedermera avprutades 5,000 kronor, befinnas vara tilltagen i underkant.

I ovanstående tabell över beräknade utgifter har direktionen, med efterkommande i möjligaste mån av granskningsnämndens anvisning, nedsat beloppen av posterna fastigheters underhåll samt nyanskaffningar — jämförda med de av direktionen i fjolårets framställning för nu löpande bud-

getår beräknade — med ej mindre än tillhopa 11,000 kronor; något som visserligen ofrånkomligt medför att vissa nödvändiga reparationer och materialförnyelser skjutas över på en framtid, som ej kan bliva avlägsen utan allvarlig risk för att byggnader och inventariestock förfalla.

Å andra sidan har det varit oundvikligt att beräkna övriga utgifter till belopp, som sammantagna icke utvisa minskning i förhållande till motsvarande posters totalsumma enligt fjolårets framställning. Dessa utgifter äro, enligt vad direktionen med styrka framhåller, inga andra än sådana som helt enkelt icke kunna undvaras för sjukhusets drift. De utvisa även i förhållande till tidigare år ingen annan ökning än den mycket måttliga, som även med största sparsamhet och omtanke automatiskt följt av den stegrade beläggningen eller av förbättringar i personalens arbetsförhållanden, bland vilka den, som innebär en mera avsevärd utgiftsökning, vunnit riksdagens godkännande. I sistnämnda hänseende finner direktionen nödvändigt att vidtaga en ytterligare jämkning till beräknad kostnad av cirka 1,600 kronor, därav å statsverket skulle falla inemot 1,000 kronor. Från personalens sida har nämligen gång på gång framhållits att beviljad ledighetsdag icke kan med verklig nytta begagnas, om ledigheten icke förbindes med rätt till portionsersättning för ledig personal, som under ledigheten icke intager sina måltider å sjukhuset. Särskilt i betraktande därav att såväl vid serafimeriasarettet som vid Stockholms stads sjukhus dylik ersättning utgår med belopp motsvarande det, vartill in-natura-förmånen av fritt kosthåll i lönehänseende beräknas, finner direktionen det ofrånkomligen riktigt och nödigt att samma förmån beredes barnbördshusets personal. Men då vissa kostnader för kosthåll, såsom kökspersonalens avlöning, bränsle m. m. kvarstå helt eller delvis oberörda av att ett jämförelsevis ringa antal personer i sänder uttaga portionsersättning i stället för kost in natura, kan en merkostnad ej undvikas, som beräknats till nyss nämnda belopp 1,600 kronor.

De beräknade kostnaderna för budgetåret 1933/1934 uppgå alltså till 467,000 kronor. Härifrån avgå dels underhållskostnaden för enskilda avdelningen, beräknad till 10 kronor 75 öre $\times$ 7,200 underhållsdagar, alltså till 77,400 kronor, dels vinsten från polikliniken, beräknad till 3,500 kronor. De återstående kostnaderna belöpa sig således till 386,100 kronor. Drags härifrån legosängsavgifterna, beräknade efter 2 kronor 50 öre per dag och 51,764 underhållsdagar till 129,410 kronor, återstå således såsom restkostnader 256,690 kronor, vilka skola uppdelas enligt gällande avtal mellan staten, Stockholms stad och Stockholms län. Staten har åtagit sig att betala hälften av restkostnaderna eller alltså 128,345 kronor. Den andra hälften skall uppdelas mellan Stockholms stad, Stockholms län och staten i förhållande till det antal underhållsdagar, som belöpa sig på dessa poster. Under budgetåret 1931/1932 komma av underhållsdagarna 46 procent på Stockholms stad, 35 procent på Stockholms län och 19 procent på övriga län, för vilka staten iklätt sig betalningsskyldighet.

Fördelas de beräknade utgifterna för budgetåret 1933/1934 efter samma procenttal, komma utgifterna att uppgå till:

för Stockholms stad	kronor 59,038: 70
» » län	» 44,920: 75
» övriga län (= staten)	» 24,385: 55

För budgetåret 1931/1932 har staten betalt legosängsavgifterna för 231 underhållsdagar, vilka kostnader vederbörande fattigvårdssamhälle vägrat betala. Under förutsättning att samma förhållande kommer att äga rum

även under budgetåret 1933/1934, skulle staten erlægga för 231 underhållsdagar à 2 kronor 50 öre, 577 kronor 50 öre. De från statsverket erforderliga bidragen skulle alltså utgöras av:

Hälften av restkostnaderna	kronor 128,345: —
Återstoden av samma kostnader för patienter från övriga län	» 24,385: 55
Legosängsavgifterna för medellösa från dessa län	» 577: 50
Summa kronor	153,308: 05

På grund av ovanstående hemställer direktionen, att Kungl. Maj:t behagade av riksdagen begära 153,308 kronor för uppehållande av driften vid allmänna barnbördshuset i Stockholm under budgetåret 1 juli 1933—30 juni 1934.

Direktionen anser ett belopp av 153,308 kronor erforderligt för budgetåret 1933/1934. Frånräknas härifrån det ordinarie statsanslaget å 24,853 kronor, erhålles en summa på 128,455 kronor. Då direktionen genom en sträng sparsamhetspolitik torde kunna ytterligare begränsa barnbördshusets driftkostnader, anser jag mig böra räkna med en lägre summa än den, till vilken direktionen kommit. Jag vill förorda, att densamma nedsättes med i runt tal 4,500 kronor och att följaktligen statens bidrag till verksamhetens uppehållande bestämmes till 124,000 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset under tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag
av kronor 124,000.

Gemensamma universitetsändamål.

[103.] **33. Undervisning i epidemiologi.** Frågan om praktisk utbildning i epidemiologi för de medicine studerande förelades första gången riksdagen år 1911, och anvisade riksdagen sedermera för vart och ett av åren 1912/1919 för anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala av klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater ett extra anslag av 6,000 kronor att användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Anslaget höjdes sedermera av 1919 års riksdag till 9,400 kronor. Med denna anslagshöjning avsågs att bereda möjlighet till en på grund av de studerandes ökade antal nödvändig utvidgning av förevarande undervisning. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag höjde 1929 års riksdag anslaget för budgetåret 1929/1930 ytterligare till 10,900 kronor i syfte att utsträcka undervisningen i epidemiologi jämväl till epidemisjukhuset i Lund. Det sålunda höjda anslaget skulle jämlikt riksdagens beslut användas enligt av vederbörande departementschefer till statsrådspro-

tokollen över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 och den 4 januari 1929 (punkt 117) angivna grunder samt av Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

Med anledning av den sålunda möjliggjorda utsträckningen av undervisningen och i anslutning till de akademiska myndigheternas förslag fastställde Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1929 vissa förändrade förskrifter angående klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.

På Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen jämväl för vardera av budgetåren 1930/1933 anslag till ändamålet till enahanda belopp, 10,900 kronor, att användas enligt nyssberörda grunder och bestämmelser.

I skrivelse den 26 oktober 1932 har *t. f. kanslern för rikets universitet* med föranledande av särskilda framställningar från de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium anhållit om utverkande av fortsatt anslag för ändamålet med oförändrat belopp.

Då anslag för ifrågavarande ändamål fortfarande erfordras, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Lund av klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 10,900 att användas enligt av vederbörande departementschefer till statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 och den 4 januari 1929 angivna grunder samt av Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

[104.] 34. **Tryckning av doktorsavhandlingar.** Under de senaste åren hava i riksstaten varit uppförda två extra anslag såsom bidrag till kostnaderna för tryckning av doktorsavhandlingar, nämligen dels ett reservationsanslag å 30,000 kronor för doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, dels ock ett reservationsanslag å 6,000 kronor för dylika avhandlingar vid högskolorna i Stockholm och Göteborg.

På därom av vederbörande vid universiteten och högskolorna gjorda framställningar har nu *t. f. kanslern för rikets universitet* i skrivelse den 26 oktober 1932 hemställt om beredande av fortsatta anslag för oförmålda ändamål med oförändrade belopp.

Rådande budgetläge nödsakar mig att göra en anslagsbegränsning på denna punkt, och jag vill i sådant avseende föreslå, att anslaget till tryckning av doktorsavhandlingar vid de fria högskolorna må bortfalla men att motsvarande anslag till universiteten bibehållas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 30,000.

[105.] 35. **Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer.** I samband med reglering av docentinstitutionen vid universiteten samt karolinska institutet anvisade riksdagen, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, på extra stat för år 1920 ett belopp av 2,500 kronor till ersättning för opposition å disputationsavhandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska institutets lärarkår. Beloppet beräknades med 1,000 kronor för vartdera universitetet och 500 kronor för karolinska institutet. För detta ändamål har riksdagen även för tiden därefter årligen anvisat anslag. För budgetåret 1932/1933 utgör anslaget 1,500 kronor.

I skrivelse den 26 oktober 1932 har *t. f. kanslern för rikets universitet* hemställt om utverkande av anslag för ändamålet med oförändrat belopp jämväl för budgetåret 1933/1934.

Erforderliga medel böra fortfarande stå till förfogande för tillgodoseende av de krav utav ifrågavarande art, som kunna komma att framställas, och anslaget torde böra utgå med samma belopp, som beviljats för innevarande budgetår.

Jag tillstyrker, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ersättning för opposition å disputationsavhandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkår, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 1,500.

[106.] 36. **Institut d'études scandinaves i Paris.** På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen för vart och ett av budgetåren 1924/1933 anvisat ett extra anslag å 2,000 kronor som bidrag till uppehållande av verksamheten vid Institut d'études scandinaves vid Paris universitet att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma.

Vid ställande av anslaget till vederbörandes förfogande har Kungl. Maj:t föreskrivit, att anslaget skall användas huvudsakligen till anordnande vid universitetet i Paris av föreläsningar av svenska vetenskapsmän över Sverige och svensk kultur samt svenska förhållanden i övrigt, till inköp av läroböcker, avsedda för den svenske lektorns vid universitetet i Paris undervisning, samt till upplysningsverksamhet till tjänst för svenska lärare och studenter. Beträffande verksamheten vid Institut d'études scandinaves får jag i övrigt hänvisa till den utförliga redogörelsen i 1924 års åttonde huvudtitel, punkten 87.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har lektorn i svenska språket vid Paris universitet P. Falk lämnat en redogörelse för verksamheten vid institutet under det sistförflutna läsåret samt hemställt om anslag å 2,000 kronor till denna verksamhet under läsåret 1933/1934.

Framställningen har förordats av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion, varjämte *t. f. kanslern för rikets universitet* i skrivelse den 26 oktober 1932 hemställt, att proposition måtte avlätas till riksdagen om beviljande av ett anslag å 2,000 kronor som bidrag till uppehållande av ifrågavarande verksamhet.

Samma skäl, som tidigare föranlett anslags beviljande till uppehållande av verksamheten vid ifrågavarande institut, synas mig tala för att anslag härför allt fortfarande anvisas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att som bidrag till uppehållande av verksamheten vid Institut d'études scandinaves vid Paris universitet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 2,000 att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t må finna gott bestämma.

- 37. Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 9,000.

[107.] **38. Forskarstipendier för docenter vid universiteten och karolinska institutet.** Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (proposition nr 140 till 1926 års riksdag, till vilken jag tillåter mig att hänvisa) beslöt nämnda riksdag att till forskarstipendier för docenter vid universiteten och karolinska institutet för budgetåret 1926/1927 anvisa ett extra anslag av 35,000 kronor, att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t ägde att bestämma. Enahanda belopp anvisades på Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen för vart och ett av budgetåren 1927/1933. I samband med anvisandet av anslag för ändamålet för budgetåret 1928/1929 vidtogs på Kungl. Maj:ts förslag den förändringen med anslaget, att det erhöi reservationsanslags natur. Beträffande anledningen härtill anhåller jag att få hänvisa till vad föredragande departementschefen anförde vid anmälan av frågan om anslag för ändamålet den 4 januari 1928 (1928 års åttonde huvudtitel, punkten 118.)

Genom beslut den 8 april 1927 och den 8 juni 1928 fastställde Kungl. Maj:t bestämmelser rörande forskarstipendierna att gälla tillsvidare och så länge anslag till sådana stipendier funnes uppfört i riksstaten.

I skrivelse den 26 oktober 1932 har nu *t. f. kanslern för rikets universitet* hemställt om beredande av fortsatt anslag till ändamålet med oförändrat belopp.

Anslag för ifrågavarande ändamål torde böra ställas till förfogande jämväl för budgetåret 1933/1934.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* reservationsanslag av kronor 35,000 att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

[108.] 39. **Uppehållande av en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat i republiken Estland.** I skrivelse den 8 maj 1928, nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för uppehållande av en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat i republiken Estland, anmälde riksdagen, att riksdagen under åttonde huvudtiteln, avdelning E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m. under rubrik Gemensamma universitetsändamål beviljat för uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under fem år, räknat från och med den 1 juli 1928, ett belopp av 37,500 kronor samt därav för budgetåret 1928/1929 anvisat ett extra anslag av 7,500 kronor att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela.

Beträffande de skäl, som föranledde beviljandet av omförmälda anslag, anhåller jag att få hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (proposition den 16 mars 1928, nr 180) samt nyssberörda riksdagsskrivelse.

Jämväl för ett vart av budgetåren 1929/1933 anvisade riksdagen av nämnda belopp å 37,000 kronor ett extra anslag av 7,500 kronor att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela.

Jag anser mig här böra erinra därom, att vid framläggande av förslaget till Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition, nr 180, dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet till statsrådsprotokollet yttrade bland annat, att med hänsyn till rådande valutaförhållanden och då förordnande å professuren skulle kunna meddelas endast för en relativt kort tidsperiod, avlöningen för den blivande professorn syntes skäligen böra bestämmas till 7,000 kronor utan rätt att därå erhålla dyrtidstillägg. Återstående 500 kronor skulle användas till vissa i samband med undervisningen stående utgifter.

Efter vederbörande universitetsmyndigheters hörande meddelade Kungl. Maj:t den 15 mars 1929 föreskrifter angående ifrågavarande professur. Därvid föreskrevs, att så länge anslag av riksdagen för ändamålet anvisades, skulle för uppehållande av en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat i republiken Estland utgå av statsmedel ett årligt

belopp av 7,500 kronor; och skulle därav 7,000 kronor utgöra avlöning för professorn, utan rätt för honom att därå erhålla dyrtidstillägg, samt 500 kronor användas till i samband med undervisningen stående utgifter. Tillika fastställdes bestämmelser för professuren. Dessa bestämmelser finnas återgivna i 1930 års åttonde huvudtitel, sid. 330 och 331.

I samband med fastställande av nyssnämnda bestämmelser anbefalldes Kungl. Maj:t universitetskanslern att omedelbart vidtaga åtgärder för tillställande av ifrågavarande professur. Genom beslut den 28 mars 1930 har Kungl. Maj:t förordnat innehavare av professuren.

Professorens innehavare Per Wieselgren har nu inkommit med framställning om beviljande av förnyat anslag för ifrågavarande ändamål och därvid tillika överlämnat en redogörelse för verksamheten under den tid, professuren ägt bestånd.

Av denna redogörelse, beträffande vilken jag hänvisar till handlingarna i ärendet, vill jag nu endast lämna följande kortfattade sammandrag:

Wieselgren hade lyckats åstadkomma, att svenska upptagits såsom examensämne i de rent vetenskapliga examina vid universitetet i Dorpat samt att estniska regeringen förklarat sig beredd upptaga svenska språket och litteraturen bland de i skolämbetsexamen tillåtna ämnena. I en nyutkommen upplaga av studiehandboken funnes nu upptagna talrika ämneskombinationer, i vilka svenska inginge antingen som huvud- eller som biämne. Till följd härav hade intresset för de högre studierna i ämnet stegrats, och antalet studerande på det vetenskapliga området syntes komma att fördubblas för nästa läsår. När det nystartade svenskspråkiga gymnasiet i Hapsal komme att sända sina första studenter till universitetet, torde därmed följa en viktig utvidgning av den svenska professurens arbetsområde. Det svenska lektoratet vid universitetet, som bekostats av riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, hade på grund av brist på medel indragits från och med hösten 1931, och professorn måste sålunda sköta även den lägre undervisningen. Tack vare ett anslag ur den s. k. Dahlbergsfonden hade till universitetets bibliotek överlämnats en ytterst värdefull svensk bokgåva, varigenom en av de viktigaste förutsättningarna för vetenskapligt studium av svenska i Dorpat blivit uppfylld.

Såsom ytterligare skäl för fortsatt beviljande av anslag har Wieselgren vidare framhållit, att estniska regeringen under hand låtit förstå, att den lämnat förberörda medgivanden rörande examina i förlitan på att svenska regeringen sörjde för kontinuitet i fråga om professurens bestånd, samt att all svensk undervisning i Dorpat komme att upphöra, därest professuren indroges, till följd varav också de medel, som hittills nedlagts på professurens upprätthållande, skulle vara till största delen bortkastade.

I ärendet hava yttranden avgivits av *filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion* samt den 2 november 1932 av t. f. kanslern för rikets universitet.

Sektionen har tillstyrkt fortsatt anslag för ändamålet under ytterligare tre år från utgången av den tid, för vilken anslag redan beviljats, och t. f. kanslern för rikets universitet har hemställt om utverkande av 37,500 kronor för nästa femårsperiod, varav 7,500 kronor för budgetåret 1933/1934.

Såsom framgår av vad jag redan anförts, har ifrågavarande professur uppehållits endast den korta tiden av fem terminer, och under denna tid har intresset för studiet av svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat starkt ökats, beroende även på att detta ämne komme att ingå bland tillåtna ämneskombinationer för skolämbetsexamen. Något avbrott beträffande professurens uppehållande synes mig rimligtvis icke böra ifrågakomma, utan fastmera torde fortsatt anslag för ändamålet böra beviljas. Jag vill ansluta mig till det framlagda förslaget om anvisande för nästkommande femårsperiod av ett belopp å 37,500 kronor, varav för varje år 7,000 kronor skulle utgå till avlöning för professorn, utan rätt för honom att härå erhålla dyrtidstillägg, och 500 kronor användas för i samband med undervisningen stående utgifter, alltså enahanda fördelning som nu gäller beträffande detta anslag. Anslaget torde böra utgå under oförändrade bestämmelser.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under fem år, räknat från och med den 1 juli 1933, bevilja ett belopp av 37,500 kronor och därav för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av . . kronor 7,500 att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

[109.] 40. **Kurser i skyddskoppypning.** För uppehållande av kurser i skyddskoppypning vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet hava sedan 1919 anslag av statsmedel utgått dels från för ändamålet å riksstaten uppförda anslag dels från å sådana anslag uppkomna reservationer. För budgetåret 1932/1933 är ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor uppfört i riksstaten för ändamålet. Jag ber att i fråga om detta anslag få hänvisa till 1932 års atttonde huvudtitel, punkt 120.

Med anledning av förslag av vederbörande akademiska myndigheter har *t. f. kanslern för rikets universitet* i skrivelse den 26 oktober 1932 gjort framställning om beredande av enahanda anslag för budgetåret 1933/1934.

Då anslag för ändamålet fortfarande synes böra utgå, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvode å 100 kronor åt biträdande läkare samt till kostnader för materiel m. m., 25 kronor, vid en var av två kurser i skyddskoppypning vid vardera av universiteteten i Uppsala och Lund samt vid en var av fyra dylika kurser vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* reservationsanslag
av kronor 1,000.

Rasbiologiska institutet.

41. **Rasbiologiska institutet:** Avlöning åt chefen för institutet, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 12,000.

[110.] 42. **Uppehållande av rasbiologiska institutets verksamhet.** Alltsedan år 1921 har riksdagen beviljat anslag å extra stat till uppehållande av rasbiologiska institutets verksamhet. För tiden den 1 januari 1922—den 30 juni 1923 utgick anslaget med 60,000 kronor för år, för vart och ett av budgetåren 1923/1926 med 55,000 kronor, för vart och ett av budgetåren 1926/1932 med 65,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933 med 60,000 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 fastställde Kungl. Maj:t följande stat för rasbiologiska institutet att tillämpas för tiden den 1 juli 1932—den 30 juni 1933:

	Motsvarande		Summa
	Lön	Tjänstgöringspenningar	
	kronor	kronor	kronor
<i>Arvoden:</i>			
Rasbiolog (medicinskt utbildad) och chefs ställföreträdare	5,500	2,700	8,200
Statistiker och arkivarie	4,700	2,300	7,000
Genealog, bibliotekarie och byråföreståndare	4,000	2,000	6,000
Assistent för antropologi	2,400	1,200	3,600
Kvinnlig reseassistent	2,100	1,100	3,200
Amanuens för statistik	1,600	800	2,400
Biblioteksbiträde	1,000	500	1,500
Fotografiskt biträde	1,000	500	1,500
Skrivbiträde	720	360	1,080
Vaktmästare	1,200	600	1,800
Personligt lönetillägg till amanuensen för statistik, fröken Neander	200	100	300
Styrelsens sekreterare	200	100	300
Summa kronor	24,620	12,260	36,880
<i>Övriga omkostnader:</i>			
Extra och tillfälliga biträden			4,220
Reseersättningar			6,500
Instrument och annan utrustning			1,250
Böcker, tidskrifter, inbindning m. m.			3,700
Materialier och expenser			3,900
Förhyrd lokal			2,050
Lyse, vedbrand för båda lokalerna, städning m. m.			1,500
Summa kronor			23,120
Summa summarum kronor			60,000

Anmärkning: Styrelsen äger att beträffande de under »övriga omkostnader» upptagna utgiftstitlar å en post göra minskning och å en annan ökning, endast statens slutsumma i dess helhet icke överskrides.

Granskningsnämnden har — under erinran att anslagen till institutet för budgetåret 1932/1933 minskats med 5,000 kronor — med hänsyn till förhandenvarande förhållanden ansett sig böra förorda en ytterligare minskning av här förevarande anslag med 10,000 kronor.

Rasbiologiska institutets föreståndare, professorn H. Lundborg har i skrift till Kungl. Maj:t den 20 april 1932 framhållit de svårigheter, som på grund av 1932 års riksdags beslut att sänka institutets redan förut alldeles för låga anslag uppstått och som medfört omöjligheten av att på ett tillfredsställande och värdigt sätt sköta institutets mångahanda och stora uppgifter.

Institutets styrelse har i särskilda den 31 augusti 1932 dagtecknade skrivelser dels gjort framställning rörande institutets anslagsbehov för budgetåret 1933/1934, dels ock yttrat sig över de av granskningsnämnden ifrågasatta besparingsåtgärderna.

Styrelsen har därvid lämnat en utförlig och ingående överblick över institutets arbetsuppgift och arbetssätt samt över institutets möjlighet att med nuvarande ekonomiska tillgångar motsvara de krav som kunna ställas på detsamma. Någon ytterligare minskning av den vid institutet anställda personalen anser styrelsen icke kunna företagas utan att den vetenskapliga verksamheten därstädes, byggd på samarbete mellan de olika befattningshavarna, helt äventyras. På grund av de ekonomiska svårigheterna har insamlandet av nytt material måst väsentligen inskränkas. Minskningen av institutets anslag för expenser för budgetåret 1932/1933, närmare 13 procent, är av mycket kännbar art, och det är fullständigt ogörligt att beträffande dessa expenskostnader företaga någon ytterligare reduktion. Till följd av de svårigheter, under vilka institutet på grund av bristande medel måst arbeta, har institutets vetenskapliga arbetsprogram blivit mycket försenat.

Styrelsen framhåller de svårigheter, som vållats av att erforderliga medel saknas för publikation av institutets forskningsresultat. Av styrelsen begärt anslag för budgetåret 1932/1933 för färdigställande av första delen av institutets stora arbete om de svenska lapparna har icke beviljats, och endast med tillhjälp av personliga uppoffringar av institutets chef och enskilda gåvor har det högst angelägna målet kunnat uppnås att föra nämnda del av publikationsarbetet till fullbordan.

Styrelsen yttrar med anledning av granskningsnämndens yttrande angående statens tryckningskostnader: De anspråk, som institutet här kan framställa, äro dels anslag till årsberättelsen, dels anslag till nyssnämnda vetenskapliga publikationer. Det förra anslaget, gällande en årligen återkommande kostnad, är ju endast litet, och en indragning härav, vilken givetvis kan tänkas som en tillfällig åtgärd, skulle blott medföra en ganska betydelselös ekonomisk vinst för statsverket. Det senare anslaget är ju *icke* årligen återkommande och skiljer sig härigenom från det mesta av det tryck, vid vilket granskningsnämnden uppehåller sig. Möjligheten till publikation av institutets vetenskapliga arbetsresultat betecknar i själva verket institutets livsnerv, och granskningsnämndens yttrande, att *vissa* slag av publikationer enligt sakens natur böra befordras till trycket, torde här i fullaste grad äga tillämpning. Givetvis har styrelsen intet att erinra mot granskningsnämndens förslag, att, vid tryckning största hänsyn bör, under en ekonomisk

depressionstid, tagas till nödvändigheten att genom förenklingar i utstyrel, beskärande av tabeller och genom andra åtgärder nedbringa kostnaderna för varje publikation. Dock måste styrelsen tillfoga, att den särskilda form för vetenskapligt arbete, som rasbiologiska institutets program innefattar, icke tillåter en alltför stark reduktion av den del av publikationerna, som utgöres av framställningar i tabellens översiktliga form. Avgörandet, hur stor reduktion en publikation kan tåla utan att förlora i vetenskapligt värde och överskådlighet, får ske från fall till fall, och styrelsen har icke heller något att invända mot granskningsnämndens fordran på Kungl. Maj:ts tillstånd till publikation i varje särskilt fall. Denna fordran kan för rasbiologiska institutets del redan anses fylld, enär anslag åt institutet för sådan publikation lämnas av statsmakterna i form av engångsanslag, vilka förut-sätta särskild omprövning i sak för varje gång.

Någon reduktion utöver den, som institutet redan fått vidkännas, skulle enligt styrelsens bestämda övertygelse komma att allvarligen hota hela institutets bestånd. Styrelsen upptager alltså i budgetförslaget för arbetsåret 1933/1934 samma belopp som i den av riksdagen fastställda budgeten för nu instundande arbetsår; allenast den jämkning är nu företagen, att 300 kronor tillagts för att bereda den kvinnliga reseassistenten det ökade arvode, på vilket hon efter tillämpad praxis redan den 1 juli 1932 kunnat göra anspråk. Det är styrelsen angeläget att framhålla, att detta budgetförslag *icke* inrymmer möjlighet till återanställning av någon av de nu indragna befattningarna vid institutet. Anslagsposterna äro överhuvud så knappt tilltagna, att de icke kunna anses tillräckliga för bedrivande av ett mera intensivt forskningsarbete; även posterna till instrument och annan utrustning samt till böcker, tidskrifter, inbindning m. m. äro tilltagna i minsta laget, varvid särskilt torde böra beaktas de ökade svårigheter för inköp av utländsk litteratur, som bero på den försämrade svenska valutan.

Granskningsnämndens tanke, att ämbetsverken böra i samband med av-givande av förslag till riksdagspetita angiva omfånget av de publikationer, som de under ett kommande budgetår anse sig oundgängligen behöva trycka, ävensom den beräknade kostnaden därför, leder emellertid styrelsen över till framställandet av ett synnerligen angeläget önskemål; det gäller fullföljandet av det ovannämnda arbetet om lapparna. Styrelsen vill här än en gång betona sin djupt kända uppfattning, att forskningsintresset vid institutet löper fara att nedbrytas, därest icke trygghetskänslan finnes, att statsmakterna möjliggöra fullföljande och publikation av de arbeten, som innefatta institutets centrala vetenskapliga verksamhet. Härtill kommer nu också den synpunkten, att institutets chef inom kort ingår i pensionsåldern. Det framstår för styrelsen som en bjudande plikt att framhålla nödvändigheten av, att institutet blir i tillfälle att under den nuvarande chefs tjänstetid kunna slutföra undersökningarna rörande lapparna. Han är den ende, som genom sin under en följd av år förvärvade lokalkännedom om lapska förhållanden och erforderliga insikter i övrigt kan fullfölja en dylik uppgift. Med anledning härav vågar styrelsen giva uttryck för den fasta förhoppningen, att institutet nu, under formen av ett tillfälligt *tilläggsanslag*, erhåller det anslag, som styrelsen här anser vara oundgängligen nödvändigt härför. För budgetåret 1933/1934, som beräknas åtgå för avslutandet av insamlingsarbetet ifråga, kommer härvid att erfordras 3,400 kronor för tillfälligt anställning under året av en manlig reseassistent, 3,500 kronor för möjliggörande av resor i tillräcklig utsträckning och 400 kronor till extra

materialier och expenser; sammanlagt alltså ett belopp av 7,300 kronor. Styrelsen framhåller möjligheten, att detta belopp, i likhet med vad som under de första åren av institutets verksamhet gällde beträffande hela dess anslag, tages från rusdrycksmedelsfonden och således icke komme att belastat den egentliga statsbudgeten.

Under återopande härav hemställer styrelsen om beviljande för budgetåret 1933/1934 att *dels* till uppehållande av den ordinarie verksamheten vid institutet ett anslag å 60,300 kronor och *dels* till fullföljande av undersökningarna rörande lapparna ett tillfälligt tilläggsanslag å 7,300 kronor.

Kanslern för rikets universitet har den 28 september 1932 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anför:

Vad styrelsen anför har bibragt kanslern den övertygelsen, att en anslagsminskning av den storlek, som besparingsnämnden ifrågasatt, skulle i hög grad försvåra och sannolikt omöjliggöra ett fortsättande av institutets verksamhet efter de linjer, statsmakterna tänkte sig vid institutets inrättande. En minskning av de för institutets verksamhet disponibla medlen med nära $\frac{1}{4}$ under loppet av två år måste naturligen verka nästan förlamande. Kanslern skulle därför närmast vara böjd att avstyrka varje sänkning av det nuvarande anslaget. Då kanslern emellertid utgår ifrån, att någon sänkning är ofrånkomlig, vill kanslern icke motsätta sig, att anslaget begränsas till 55,000 kronor, d. v. s. samma belopp, som utgick under vart och ett av budgetåren 1923/1926.

Förstärkningsanslaget å 7,300 kronor anser kanslern sig med hänsyn till den statsfinansiella situationen icke kunna tillstyrka men ifrågasätter huruvida icke institutet för det i styrelsens skrivelse angivna ändamålet skulle kunna utverka något anslag av lotterimedel.

Frågan om rasbiologiska institutets ställning, program och arbetsformer torde böra underkastas en närmare utredning genom Kungl. Maj:ts försorg, och jag har för avsikt att därom göra hemställan. Innan denna utredning om institutets framtida gestaltning bliver färdig, anser jag mig för en övergångstid kunna av besparingshänsyn räkna med ett avsevärt lägre understöd till institutet än det nu utgående. Jag vill därför föreslå, att anslaget till institutet för nästkommande budgetår — frånsett det ordinarie anslaget till avlöning åt institutets chef — bestämmes till 30,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörandes hörande meddela närmare föreskrifter i fråga om anslagets fördelning.

Departement-
schefen.

Något tilläggsanslag för påskyndande av den nu pågående undersökningen rörande lapparna kan jag under rådande statsfinansiella förhållanden icke tillstyrka.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 30,000 att disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Farmaceutiska institutet.

43. Farmaceutiska institutet: Avlöningar, *oförändrat*
ordinarie förslagsanslag kronor 74,750

[111.] **44. Farmaceutiska institutet: materialier m. m.** Alltifrån budgetåret 1926/1927 har till materialier m. m. vid farmaceutiska institutet anvisats ett ordinarie reservationsanslag av 22,900 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1926 är förestående anslag jämte kurs- och terminsavgifter till ett belopp av 6,500 kronor avsett att bestrida kostnaderna för en omkostnadsstat å 29,400 kronor. Genom nyssnämnda beslut har dessutom, bland annat, föreskrivits, att det belopp, varmed avgifterna överskjuta 6,500 kronor för år, må efter Kungl. Maj:ts prövning användas till förbättring av materielen vid institutet ävensom till bestridande av förökad undervisning därstädes, i den mån sådant finnes behövt, dock att sådana överskottsmedel icke få användas till beredande av ökad ersättning åt vare sig ordinarie befattningshavare eller sådan tjänstinnehavare, som erhåller arvode från den i ordinarie avlöningsstaten för farmaceutiska institutet ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.

Granskningsnämnden har — med förmålan att nämnden inhämtat, att terminsavgifterna under ett vart av de båda senaste budgetåren uppgått till i medeltal ungefär 11,500 kronor — förordnat, att materielanslaget för budgetåret 1933/1934 sänkes med 5,000 kronor.

Farmaceutiska institutets styrelse har i skrivelse den 22 augusti 1932, med förmålan att överskottet å kurs- och terminsavgifterna vid institutet vid senaste bokslutet uppginge till 20,090 kronor 34 öre, tillstyrkt en tillfällig sänkning av materielanslaget med 5,000 kronor. I anslutning härtill har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva styrelsen att under budgetåret 1933/1934, sedan föreskrivna 6,500 kronor för därmed avsett ändamål inlevererats till statsverket, av förefintligt överskott å kurs- och terminsavgifter disponera ett belopp av intill 5,000 kronor.

Då jag intet har att erinra emot den ifrågasatta anslagsminskningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det i riksstaten under rubrik Farmaceutiska institutet uppförda *ordinarie* reservationsanslaget till materialier m. m.,

nu	kronor 22,900,
med	» 5,000
till	» 17,900.

F. Tekniska högskolan m. m.

Tekniska högskolan.

1. **Det ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan.** Vid bifall till vad jag föreslår under punkterna 113, 114, 115 och 116 i det följande kommer det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan,

nu	kronor 741,120,
att minskas med	» 22,850
till	» 718,270.

[112.] 2. **Avlöningar till professorer m. m.** Innan jag ingår på behandlingen av de utav tekniska högskolans myndigheter framlagda anslagskraven för budgetåret 1933/1934, anser jag mig böra erinra om följande förhållanden, vilka nära beröra såväl tekniska högskolan som den högre tekniska undervisningen i vårt land över huvud taget.

Såsom närmare framgår av punkt 130 i 1930 års åttonde huvudtitel, var till jag här tillåter mig att hänvisa, bemyndigade Kungl. Maj:t den 6 december 1929 — med anledning av vissa utav 1929 års riksdag i ämnet gjorda uttalanden — chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom nämnda departement biträda med utredning av frågan angående organisationen av den högre tekniska undervisningen, varvid särskilt borde tagas under omprövning frågan om omorganisation av Chalmers tekniska instituts högre avdelning till en teknisk högskola samt förhållandet mellan tekniska högskolan och en eventuell teknisk högskola i Göteborg.

Med anledning härav tillkallade dåvarande departementschefen den 9 december 1929 sakkunniga för ifrågavarande ändamål.

Med skrivelse den 25 oktober 1932 hava nämnda sakkunniga — med överlämnande dels av en promemoria, innehållande en kortfattad sammanfattning av de under utredningsarbetets gång vunna resultaten, ävensom en redogörelse för de preliminära beslut, vilka därunder fattats av de sakkunniga, dels ock av det av de sakkunniga införskaffade utredningsmaterialet — anhallit om befrielse från det dem anförtrodda utredningsuppdraget.

De sakkunniga hava därvid anfört bland annat:

Ett realiserande av förslag från de sakkunnigas sida rörande en förvandling av Chalmers tekniska institut till en teknisk högskola — ett förslag, om vars både berättigande och behövlighet ingen meningsskiljaktighet rått bland de sakkunniga — måste medföra kostnader av den storleksordning, att ett genomförande inom en närmare framtid måste te sig såsom helt uteslutet. Dessa kostnader vore både engångsutgifter för byggnader och laboratorieutrustning vid den ifrågasatta nya högskolan och ökade årliga utgifter för avlöningar och driftkostnader. Att under dessa förhållanden nedlägga ytterligare arbete samt kostnader till måhända avsevärda belopp på utredningens fortsättande hade icke synts de sakkunniga förenligt med en av tidsläget betingad sparsamhetspolitik. Härtill komme vidare, att det område, de sakkunnigas arbete haft att beröra, i ovanligt hög grad vore underkastat en snabb utveckling och förändring i våra dagar. Ett förslag, som nu fullbordats men som kanske icke förrän om exempelvis fem år kunde börja att realiseras, skulle då utan tvivel på många punkter visa sig föråldrat och oanvändbart.

Genom beslut den 4 november 1932 har Kungl. Maj:t bifallit de sakkunnigas i skrivelsen den 25 oktober 1932 gjorda hemställan.

Av skäl, som de sakkunniga framhållit, torde det vara oundvikligt att ett avbrott nu sker i utredningsarbetet rörande den högre tekniska undervisningens framtida organisation i vårt land. Det är emellertid min förhoppning, att detta avbrott icke skall behöva bli alltför långvarigt utan att det skall visa sig möjligt att efter någon tid åter upptaga utredningsarbetet, vars behövlighet ytterligare bestyrkts genom det av de sakkunniga förebragta utredningsmaterialet.

Under förhandenvarande förhållanden har jag emellertid att för såväl tekniska högskolan som Chalmers tekniska institut räkna med den nuvarande organisationen.

I sådant hänseende tillåter jag mig då att erinra, att, i enlighet med beslut av 1932 års riksdag, lantmåteriundervisningen från och med den 1 juli 1932 börjat successivt anordnas vid tekniska högskolan såsom en särskild fackavdelning för lantmåteri. Beträffande den närmare innebörden av detta beslut anhåller jag att få hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition den 19 februari 1932, nr 124, och riksdagens skrivelse den 7 juni 1932, nr 285. Lantmåterifackavdelningens successiva utbyggande vid tekniska högskolan kommer för budgetåret 1933/1934 att medföra vissa förändringar och öknings i de till högskolan nu utgående anslagen. Härtill återkommer jag i det följande.

Granskningsnämnden har beträffande anslagen till tekniska högskolan anført bland annat följande:

Anslagen till tekniska högskolan uppgå enligt Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1932/1933 till 1,262,520 kronor, därav ett engångsanslag å 26,700 kronor till inredning och utrustning av laboratoriet för hyttmekanik samt järnets bearbetning och behandling.

Under förhandenvarande förhållanden torde en minskning av de till hög-

skolan utgående anslagen med — utöver ovanberörda engångsanslag — i runt tal 60,000 kronor böra vidtagas. Den närmare fördelningen på olika anslag och anslagsposter synes lämpligast böra ankomma på vederbörande vid tekniska högskolan. Följande synpunkter torde härvid böra tagas under övervägande.

I det ordinarie anslaget till avlöningar vid tekniska högskolan ingår en anslagspost till arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, för budgetåret 1932/1933 beräknad till 52,200 kronor. Avlöningarna till nu ifrågasvarande lärare bestridas emellertid till övervägande del medelst inflytande terminsavgifter. För budgetåret 1931/1932 uppgå förevarande arvoden — oberäknat dyrtidstillägg å omkring 28,000 kronor från åttonde huvudtiteln's allmänna dyrtidstilläggsanslag — till sammanlagt över 240,000 kronor, varav ej mindre än i runt tal 190,000 kronor bestridas av andra medel än rikstatsanslaget. En tillfällig minskning av här förevarande lärares antal torde sannolikt kunna genomföras utan uppsägning av nuvarande lärare, då, enligt vad nämnden erfarit, avgången bland dessa lärare är ganska stark. I anslutning till det nu anförda vill det förefalla, som om anslagsposten till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, som endast utgör något mera än en femtedel av de för ändamålet erforderliga medlen, kunde för budgetåret 1933/1934 undergå en väsentlig beskärning.

Till materiel stodo för budgetåret 1926/1927 — det år, då i samband med genomförandet av ny lönerreglering nya stater fastställdes för tekniska högskolan — till förfogande ett belopp av 421,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 är motsvarande siffra 456,000 kronor.

Även om ökningen i och för sig måste anses motiverad av den utvidgning, högskolan under senare år genomgått, torde de anförda siffrorna dock giva vid handen, att någon minskning av materielanslagen kan äga rum, så att den sammanlagda minskningen av de till högskolan utgående anslagen kan uppnå det ovan av nämnden angivna beloppet, 60,000 kronor.

I en av *styrelsen för tekniska högskolan* med tillstyrkande utlåtande av den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har högskolans *lärarkollegium* yttrat sig med anledning av vad granskningsnämnden anfört dels i nyss återgivna yttrande, dels ock i den av mig förut vid flera tillfällen berörda promemorian rörande icke-ordinarie statliga befattningshavare. Lärarkollegiet har därvid anfört bland annat:

Lärarkollegiet inser tillfullo vikten av att under nuvarande förhållanden nedskärningar vidtagas och har tagit frågan under ingående prövning.

Granskningsnämnden framhåller, hurusom man skulle kunna göra en väsentlig beskärning på anslaget till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, emedan en tillfällig minskning av förevarande lärares antal sannolikt skulle kunna genomföras. Lärarkollegiet finner icke en dylik reducering av lärarkrafterna vara möjlig, men har dock, på grund av inestående överskott å medel, som influtit genom terminsavgifter m. m., ansett sig kunna på ifrågasvarande anslag föreslå en minskning av 40,000 kronor, vilket även kommit till synes i högskolans ingivna riksdagspetita.

Granskningsnämnden påvisar, att summan av vissa anslag för biblioteket, för samlingar och laborationer och för uppvärmning, belysning och diverse utgifter under budgetåret 1926/1927 uppgick till 421,000 kronor, medan motsvarande summa för budgetåret 1932/1933 var 35,000 kronor större eller 456,000 kronor, och anser därför en beskärning här vara möjlig.

Emellertid har, som också granskningsnämnden framhåller, högskolan undergått betydande utvidgningar under senare år. Sålunda har ny biblioteksbyggnad, ny institution för cellulosateknik och träkemi, nytt laboratorium för fysiska institutionen, ny institution för flygteknik med särskilt laboratorium och nytt laboratorium i hyttmekanik tillkommit och dessutom har lantmäteriundervisningen förlagts till tekniska högskolan. Dessa öknings motivera mer än väl den anförda ökningen av 35,000 kronor i anslag å nämnda poster. Det är därför uteslutet att minska dessa anslag utan att en högst påtaglig försämring av undervisningen bleve en följd.

Lärarkollegiet har emellertid fattat påbudet om en minskning av 60,000 kronor som en oavvislig fordran och sålunda förmodat, att denna måste genomföras, även om undervisningens kvalitet därav blir lidande.

Det vill då synas, som om den minsta olägenheten uppstode, om högskolan för ett år uppsköte det under en följd av år återkommande anslaget av 20,000 kronor till nyanskaffning av apparater.

Högskolans materialuppsättning börjar bli gammalmodig, apparater förslitas och tekniken utvecklas hastigt, vadan det för framtiden kommer att bli nödvändigt att offra relativt stora belopp, om högskolan skall kunna hålla sig på önskvärd nivå.

Ehuru det är synnerligen beklagligt att behöva föreslå en dylik åtgärd, anser sig lärarkollegiet icke för närvarande kunna på bättre sätt tillmötesgå den framställda begäran om minskning av anslagen än genom att under ett år avstå från nämnda 20,000 kronor.

En minskning av anslagen till tekniska högskolan med 60,000 kronor kan således ske, dock endast under ett år, genom minskning av anslaget för tillfälliga lärarbiträden och assistenter med 40,000 kronor och minskning av anslaget till nyanskaffning av apparater med 20,000 kronor.

Lärarkollegiet har uppmärksammat vad granskningsnämnden anført angående icke-ordinarie statliga befattningshavare. Antalet icke-ordinarie befattningshavare vid högskolan är, om man bortser från assistenter, som i regel förordnas för ett år i sänder, och från speciallärare, som i regel förordnas på fem år, förhållandevis ringa.

Den extra ordinarie personalen, exklusive speciallärare och assistenter, utgöres för närvarande av ett extra ordinarie kontorsbiträde på kansliet, ett på kamrerarkontoret och ett på biblioteket, som har två ytterligare extra befattningshavare. Vidare finnas anställda vid högskolan tre extra laboratorievaktmästare, en extra vaktmästare, en extra maskinist och fyra portvakter, av vilka två tjänstgöra vid byggnaderna vid Drottninggatan och två vid byggnaderna vid Valhallavägen.

Såvitt lärarkollegiet nu kan se, blir det vid eventuell avgång av någon av dessa senast nämnda befattningshavare ofrånkomligt att förordna ny innehavare. Det hittills alltjämt ökade arbetet vid högskolan medför nämligen, att även de extra befattningshavarna äro oundgängligen nödvändiga.

Rörande speciallärarbefattningarna göres, som ovan anförts, vart femte år och rörande assistentbefattningarna varje år särskild utredning om behovet, varefter Kungl. Maj:t och riksdagen fastställer speciallärarbefattningarna och kollegienämnden assistentbefattningarna.

I särskild skrivelse har vidare högskolans lärarkollegium, med tillstyrkan av högskolans styrelse, gjort framställning om inrättandet av en professur i skifteslära vid högskolan och därvid anført huvudsakligen följande:

I och med lantmäteriundervisningens inordnande under tekniska högskolan har förutsetts en professur i skifteslära, varom närmare förmåles i Kungl. Maj:ts proposition till 1932 års riksdag. Undervisning i skifteslära har av samtliga utredningar i frågan avsetts taga sin början först i januari 1935, och på grund härav är det icke nödvändigt att för budgetåret 1933/1934 anslå medel för professuren ifråga. Det vore dock lämpligt, att tekniska högskolan finge bemyndigande att snarast möjligt efter den 1 juli 1933 vidtaga åtgärder för professurens besättande, så att ordinarie innehavare om möjligt kunde vara förordnad till tiden för undervisningens början. Högskolans kollegiesammanträden börja först i september, varför tiden som komme att stå till buds för professurens besättande, icke blir fullt 1½ år. Med kännedom om den tid, som ofta brukar åtgå för besättandet av en professur, kan nämnda tid icke anses onödigt lång.

Lärarkollegiet hemställer, att Kungl. Maj:t ville i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag göra framställning om att riksdagen då ville fatta beslut om ifrågavarande professurs inrättande från och med den 1 januari 1935, varigenom tekniska högskolan snarast möjligt efter den 1 juli 1933 kan vidtaga åtgärder för befattningens besättande från och med nyssnämnda datum, den 1 januari 1935.

I enlighet med granskningsnämndens förslag har tekniska högskolans lärarkollegium föreslagit åtgärder för att nedbringa de till högskolan för innevarande budgetår utgående anslagen med tillhoppa 60,000 kronor. Vad sålunda föreslagits har icke givit mig anledning till erinran; dock nödsaka mig nuvarande förhållanden att förorda en ytterligare begränsning av högskolans anslag. Härtill återkommer jag under punkt 114.

Departement-
schefen.

Under här förevarande punkt har jag redogjort för en av högskolan gjord framställning om upptagande redan nu på högskolans stat av den för lantmäteriundervisningen erforderliga professuren i skifteslära. Då jag i likhet med lärarkollegiet finner det önskvärt, att åtgärder i god tid må kunna vidtagas för professurens besättande med ordinarie innehavare till den 1 januari 1935, biträder jag detta förslag.

Några medel för ändamålet behöva givetvis ej beräknas för budgetåret 1933/1934. Först från och med budgetåret 1934/1935 bliver detta erforderligt; i samband härmed torde vidtagas de övriga ändringar i högskolans stat, vilka med anledning härav bliva nödiga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta, att vid tekniska högskolan skall från och med den 1 januari 1935 inrättas en professur i skifteslära med enahanda avlönings- och pensionsförmåner, som äro förenade med övriga professorsbefattningar vid högskolan, och med skyldighet för professurens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna.

[113.] 3. **Arvoden till speciallärare.** I den ordinarie staten för tekniska högskolan ingår en anslagspost till arvoden till speciallärare, vilken i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptages med ett belopp av 119,220 kronor.

Genom beslut den 30 juni 1932 föreskrev Kungl. Maj:t, att vid tekniska högskolan skola under nedan angivna tider finnas anställda speciallärare i nedan omförmälda ämnen, en var med det arvode, som här efteråt anges:

	kronor	
Jäsningslära	1,800	
Frihandsteckning och modellering	» 3,900	
Dekoratív konst	» 3,000	
Nationalekonomi	» 1,800	
Industriell organisation	» 3,000	
Byggnadsorganisation	» 3,000	
Rättskunskap	» 1,200	
Materiallära	» 2,400	
Teknisk hygien	» 1,200	
Vatten- och livsmedelskemi	» 1,200	
Byggnadshygien	» 2,400	
Metallografi	» 3,600	
Rit teknik och maskinritning	» 3,600	
Hydromekanik	» 5,400	
Stadsanläggningslära	» 2,400	
Arkitekturens historia	» 2,400	
Allmän metallurgi	» 3,200	
Läran om hiss- och transportanordningar	» 4,800	
Gruvmätning	» 3,900	
Förbränningslära	» 2,400	
Läran om uppvärmnings- och ventilationsanordningar	» 1,800	
Allmän geologi	» 3,000	
Varvsanläggning	» 3,600	
Arkitektonisk formlära	» 1,200	
Kemi	» 1,800	
Elektroteknik	» 4,800	
Fotografi	» 3,000	
Läran om verktygsmaskiner	» 4,800	
Läran om kemiskt tekniska apparater	» 2,400	
Läran om maskinelement	» 4,800	
Läran om värmemotorer	» 3,800	
Gjuteriteknik	» 2,400	
Pappersteknik	» 2,400	
Laborator i elektroteknik	» 7,200	
Svenska arkitekturens historia	» 1,920	
Matematik II	» 4,800	
Matematik III	» 1,200	
Marklära	» 1,200	
Skogsekonomi med skogslära	» 2,100	
Allmän byggnadslära	» 1,200	
Rättslära	» 1,200	
Planmätning och nivellering	» 2,000	

Summa kronor 119,220

Samtidigt föreskrev Kungl. Maj:t,

att speciallärarbefattningarna i stadsanläggningslära och arkitektonisk form-lära skulle tillsättas för tiden den 1 juli 1932—den 30 juni 1933,

att övriga speciallärarbefattningar — med undantag av dem i skogsekonomi med skogslära samt i allmän byggnadslära — skulle tillsättas för tiden från och med den 1 juli 1932 tills vidare, dock högst till utgången av juni 1936,

samt att speciallärarbefattningarna i skogsekonomi med skogslära samt i allmän byggnadslära skulle tillsättas från och med den tidpunkt under budgetåret 1932/1933, som tekniska högskolans styrelse med hänsyn till undervisningens behov ägde att bestämma, tills vidare, dock högst till utgången av juni 1936.

I en av högskolans *styrelse* med tillstyrkande utlåtande av den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* hemställt om anslag till arvoden åt speciallärare under budgetåret 1933/1934 och därvid anført bland annat:

Speciallärarbefattningen i stadsanläggningslära beviljades ej till längre tid än ett år, d. v. s. nu senast till och med utgången av juni månad 1933 i avvaktan på viss utredning genom en kunglig kommitté.

Då den kommitté, som haft detta ärende under behandling, ännu icke inkommit med yttrande, anser lärarkollegiet lämpligt att fortfarande endast för ett år, d. v. s. läroåret 1933/1934, begära anslag till speciallärarbefattning i stadsanläggningslära. Undervisningens omfattning samt arvodet, 2,400 kronor, borde då vara lika med den för läroåret 1932/1933.

Ehuru lärarkollegiet på grund av den rådande statsfinansiella situationen sökt att i görligaste mån inskränka framställningar om ökade anslagsbehov, har kollegiet dock ansett det nödvändigt att nu föreslå upptagandet i högskolans stat av en ny speciallärarbefattning, nämligen i kylteknik.

Sedan lång tid har behovet av en speciallärare i detta läroämne, som är av vital betydelse för hela den moderna livsmedelsindustrien, förefunnits, men har högskolan hittills kunnat underlåta att göra framställning i ärendet, enär genom en donation från aktiebolaget Elektrolux ett belopp av 15,000 kronor, fördelat på 5 år med 3,000 kronor om året, stått till högskolans förfogande, varigenom den nödvändiga undervisningen i detta läroämne har kunnat uppehållas.

Lärarkollegiet har klar insikt om, att beviljandet av medel till inrättande av en speciallärarbefattning i kylteknik nationalekonomiskt ej torde innebära någon utgift, enär undervisning och laborationer i detta läroämne lätt kan medföra besparingar för landet av mångdubbelt betydligare belopp.

Lärarkollegiet avser att undervisningen i kylteknik liksom hittills skall omfatta 2 timmar föreläsningar och 4 timmar laborationsövningar i veckan under en hösttermin och beräknar det erforderliga arvodet för en speciallärare i detta läroämne till 3,000 kronor.

En minskning av anslaget till speciallärarbefattningar kan däremot åstadkommas genom indragandet av den för budgetåret 1932/1933 förefintliga speciallärarbefattningen i arkitektonisk formlära, för vilken befattning under sistnämnda budgetår finnes ett anslag å 1,200 kronor. Denna indragning

har redan varit förutsedd i sammanhang med lantmäteriundervisningens inordnande vid högskolan.

Inom fackavdelningen för lantmäteri erfordras genom tillkomsten av en ny årskurs läroåret 1933/1934 nya specialläraryrbesättningar i huvudsaklig anslutning till den plan, som tidigare uppgjorts med hänsyn till lantmäteriundervisningens inordnande vid tekniska högskolan.

Vidare blir undervisningen på de redan beviljade specialläraryrbesättningar inom sagda fackavdelning ökad på grund av tjänstgöringen även inom andra årskursen, vilket även förutsetts i tidigare utarbetad plan.

För 1933/1934 erfordras *nya* specialläraryrbesättningar i följande läroämnen och med följande arvoden

husbyggnadslära II	kronor 4,800
jordbrukslära med jordbruksekonomi	» 6,600

I läroämnet jorddelningsrätt hade av de av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga föreslagits en professur, vilket emellertid icke funnit Kungl. Maj:ts och riksdagens gillande. I stället har anbefallts, att undervisningen skall skötas genom specialläraryrbesättningar i rättslära och jorddelningsrätt om tillsammans 8,400 kronor att utgå med den närmare fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Nu har redan enligt beslut den 30 juni 1932 från och med den 1 juli 1932 inrättats en specialläraryrbesättning i rättslära med ett arvode av 1,200 kronor, vadan således 7,200 kronor återstå för specialläraryrbesättningen i jorddelningsrätt, vilken kommer att erfordras från och med läroåret 1933/1934.

Då emellertid halva tjänstgöringen bör förläggas till andra årskursen och den andra hälften till tredje årskursen, erfordras för budgetåret 1933/1934 endast hälften av det återstående beloppet 7,200 kronor, således 3,600 kronor.

För 1934/1935 bör däremot full avlöning utgå.

För läroämnet vattenbyggnadslära II har i propositionen till 1932 års riksdag beräknats ett totalt arvode av 4,800 kronor. Enligt avdelningskollegiets för fackavdelningen för lantmäteri mening erfordras emellertid för läroåret 1933/1934 endast $\frac{2}{3}$ av detta belopp eller 3,200 kronor. Resterande tredjedel erfordras 1934/1935.

I läroämnet skogsekonomi har från den 1 juli 1932 inrättats en specialläraryrbesättning med ett arvode av 2,100 kronor. Då denna befattningssinnehavare efter den 1 juli 1933 avses erhålla full tjänstgöring, får lärarkollegiet föreslå, att arvodet för befattningen ökas med 2,100 kronor till 4,200 kronor, som är det för full tjänstgöring ursprungligen beräknade arvodet.

I läroämnet allmän byggnadslära har från 1 juli 1932 inrättats en specialläraryrbesättning med ett arvode av 1,200 kronor. Då denna befattningssinnehavare efter den 1 juli 1933 avses erhålla full tjänstgöring, får lärarkollegiet föreslå, att arvodet för befattningen ökas med 1,200 kronor till 2,400 kronor, som är det för full tjänstgöring ursprungligen beräknade arvodet.

I läroämnet planmätning och nivellering har från den 1 juli 1932 inrättats en specialläraryrbesättning med ett arvode av 2,000 kronor. Då denna befattningssinnehavare från och med den 1 juli 1933 avses erhålla full tjänstgöring, får lärarkollegiet föreslå, att arvodet ökas med 2,200 kronor till

4,200 kronor, som är det för full tjänstgöring ursprungligen beräknade arvudet.

Lärarkollegiet får med stöd av ovanstående hemställa om ett fortsatt beviljande av medel för en speciallärbefattning i stadsanläggningslära för tiden från den 1 juli 1933 till och med utgången av juni 1934 och med ett arvode av samma storlek som under budgetåret 1932/1933 eller 2,400 kronor och om nyinrättande från och med budgetåret 1933/1934 intill utgången av budgetåret 1935/1936 av en speciallärbefattning i kylteknik.

Vidare får kollegiet föreslå, att den nu befintliga speciallärbefattningen i arkitektonisk formlära från och med budgetåret 1933/1934 indrages.

Lärarkollegiet får vidare hemställa om inrättandet av nya speciallärbefattningar med arvoden enligt nedanstående uppställning:

husbyggnadslära II	kronor	4,800
jordbrukslära med jordbruksekonomi	»	6,600
jorddelningsrätt	»	3,600
vattenbyggnadslära II	»	3,200
		kronor 18,200

samt att dessa befattningar tillsättas för tiden den 1 juli 1933 tillsvidare, dock högst intill utgången av juni 1936.

Lärarkollegiet får än ytterligare hemställa, att arvoden till nedanstående redan inrättade befattningar ändras enligt vad som framgår av nedanstående uppställning.

	Arvode 1932/1933.	Arvode 1933 1934.	Ökning.
	Kronor	Kronor	Kronor
för skogsekonomi med skogslära	2,100	4,200	2,100
» allmän byggnadslära	1,200	2,400	1,200
» planmätning och nivellering	2,000	4,200	2,200
			Summa ökning 5,500

Lärarkollegiet slutar med att hemställa, att Kungl. Maj:t ville i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag föreslå, att det nuvarande anslaget till speciallärare, 119,220 kronor, ökas med (3,000 + 23,700) 26,700 kronor men minskas med 1,200 kronor och sålunda en slutlig ökning av anslaget med 25,500 kronor till 144,720 kronor.

Vad till en början beträffar de speciallärbefattningar, vilkas inrättande eller utvidgning är en följd av lantmateriundervisningens successiva utbyggande vid tekniska högskolan, har jag intet att erinra mot lärarkollegiets härutinnan framlagda förslag, vilket står i överensstämmelse med de för 1932 års riksdag framlagda beräkningarna. Jämväl indragningen av speciallärbefattningen i arkitektonisk formlära står i överensstämmelse med nämnda beräkningar.

Lärarkollegiet har vidare hemställt om inrättandet av en speciallärbefattning i kylteknik, för vilken beräknats ett arvode av 3,000 kronor. En dylik lärbefattning, vars nationalekonomiska betydelse lärarkollegiet framhållit, har hittills under fem år uppehållits genom enskilda medel. Då några dylika ej längre stå till förfogande, är det nödvändigt att anlita

Departement-
schefen.

statsmedel, därest ej undervisningen skall behöva nedläggas. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka lärarkollegiets förslag även i denna del.

Lärarkollegiets av mig tillstyrkta förslag i här förevarande hänseende innebär följande förändringar i tekniska högskolans speciallärarbefattningar, avseende budgetåret 1933/1934:

Kylteknik (ej tidigare bekostad av statsmedel)	kronor	3,000
Jordbrukslära med jordbruksekonomi (ny befattning; fullt arvode)	»	6,600
Husbyggnadslära II (ny befattning; fullt arvode)	»	4,800
Jorddelningsrätt (ny befattning; halvt arvode)	»	3,600
Vattenbyggnadslära II (ny befattning; $\frac{2}{3}$ av helt årsarvode)	»	3,200
Skogsekonomi med skogslära (2,100 kronor 1932/1933; nu fullt arvode) ökning	»	2,100
Allmän byggnadslära (1,200 kronor 1932/1933; nu fullt arvode) ökning	»	1,200
Planmätning och nivellering (2,000 kronor 1932/1933; nu fullt arvode) ökning	»	2,200
Summa kronor		26,700

Efter vad jag inhämtat, lär frågan om ändrad ämnesbenämning för sistnämnda lärarbefattning vara föremål för dryftande inom högskolan; Kungl. Maj:t torde äga befogenhet att, utan rubbning av det för denna befattning beräknade antalet undervisningstimmar och det därmed förenade arvodet, besluta om eventuellt ändrad benämning å densamma.

Då vidare speciallärarbefattningen i arkitektonisk formlära skulle indragas, uppkommer ett belopp av (26,700 — 1,200) 25,500 kronor, med vilket här förevarande anslagspost behöver ökas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ökning av den i den *ordinarie* staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: arvoden till speciallärare, nu 119,220 kronor, med 25,500 kronor till 144,720 kronor höja det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med kronor 25,500.

[114.] **4. Arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter.** Den i den ordinarie staten för tekniska högskolan ingående anslagsposten till arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, vilken i riksstaten för budgetåret 1931/1932 var upptagen med ett belopp av 51,200 kronor, har för budgetåret 1932/1933 — i samband med lantmäteriundervisningens överflyttning till tekniska högskolan — höjts med 1,000 kronor till 52,200 kronor.

Såsom närmare framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 124 till 1932

års riksdag, vartill jag här tillåter mig hänvisa, beräknades den av lantmäteriundervisningens överflyttning förorsakade kostnadsökningen för här ifrågavarande ändamål till sammanlagt 2,000 kronor. I anslutning härtill har nu högskolans lärarkollegium i en av högskolans styrelse med tillstyrkande utlåtande den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning hemställt om en ytterligare höjning av här förevarande anslagspost med 1,000 kronor till 53,200 kronor.

I samma skrivelse har *lärarkollegiet* vidare till behandling upptagit granskningsnämndens under punkt 112 i det föregående omförmälda förslag om en minskning av här förevarande anslagspost och därvid anfört bland annat:

Granskningsnämnden har i sin skrivelse framhållit, att ovan omnämnda anslag å 52,200 kronor kunde undergå en väsentlig beskärning, emedan en tillfällig minskning av från detta anslag avlönad lärarpersonal skulle kunna genomföras. Enligt lärarkollegiets mening är en dylik väsentlig minskning av lärarkrafter icke möjlig, och även om en mindre minskning skulle göras, komme undervisningen att bli starkt lidande därpå. En väsentlig beskärning av ifrågavarande anslag under *ett* år är dock möjlig, men detta icke på de anförda grunderna utan beroende därpå, att avlöningen till assistenterna till huvudsaklig del utgår av medel, som genom de studerandes terminsavgifter inflyta till högskolan och att ett avsevärt överskott uti ifrågavarande medel förefanns vid ingången av budgetåret 1932/1933. Det är emellertid att förvänta, att omtalade avgifter under innevarande och närmast kommande budgetår på grund av depressionen skola tillföra högskolan betydligt mindre medel än tidigare, varför en viss försiktighet måste iakttagas. Det ovan berörda överskottet uppgick den 1 juli 1932 till ej fullt 63,000 kronor, men kommer att i hög grad, trots iakttagande av all nödig sparsamhet, absorberas under 1932/1933. Lärarkollegiet anser därför lämpligt att föreslå minskandet av det föreslagna ordinarie anslaget av 53,200 kronor med 40,000 kronor. Det skulle därigenom minskas till 13,200 kronor. Kollegiet anser sig emellertid böra starkt framhålla, att denna minskning är möjlig endast under en tid av ett år och förutsätter således, att anslaget åter ökas till sin förra normala storlek för budgetåret 1934/1935.

Lärarkollegiet hemställer, att Kungl. Maj:t ville i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag upptaga ett anslag av 13,200 kronor för tillfälliga lärarbiträden och assistenter.

Såsom av det nu anförda framgår, har lärarkollegiet ansett sig kunna för budgetåret 1933/1934 tillstyrka en tillfällig minskning av här förevarande anslagspost med 40,000 kronor till 13,200 kronor. Rådande förhållanden nödsaka mig att gå ett steg längre och förorda, att hela anslagsposten i fråga, föreslagen till 53,200 kronor, må tillfälligtvis för nästa budgetår uppföras utan angivet belopp. Detta skulle möjliggöras dels genom att, såsom lärarkollegiet föreslagit, förefintligt överskott av de studerandes terminsavgifter tages i anspråk dels ock genom vidtagande av en mindre höjning av nu utgående terminsavgift, 150 kronor. Under förhandenvarande förhållanden komma givetvis framställningarna från obemedlade eller mindre

Departementschefen.

bemedlade studerande om befrielse från eller nedsättning i terminsavgifterna att ej oväsentligt ökas. Hänsyn härtill måste tagas vid beräkningen av här förevarande anslagspost för budgetåret 1934/1935.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga den i den *ordinarie* staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, nu 52,200 kronor utan angivet belopp,

samt förty minska det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med kronor 52,200.

[115.] 5. **Arvode till amanuens och arbetshjälp vid biblioteket.** I den *ordinarie* staten för tekniska högskolan ingår en anslagspost å 14,900 kronor till arvode till amanuens och arbetshjälp vid biblioteket.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har högskolans *lärarkollegium* hemställt om en höjning av här förevarande anslagspost med 250 kronor för att bereda medel för bestridande av kostnaderna, beräknade till sammanlagt 250 kronor, för ålderstillägg åt två amanuenser vid biblioteket.

Jag tillstyrker vad lärarkollegiet sålunda hemställt.

En ytterligare höjning av här förevarande anslagspost är emellertid erforderlig för budgetåret 1933/1934.

I staten för tekniska högskolan ingår under rubriken Vissa omkostnader för högskolans verksamhet, materiel m. m. en såsom särskilt reservationsanslag betecknad anslagspost å 150,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter. Från denna anslagspost hava hittills bestritts renskrivningskostnader för biblioteket med 1,000 kronor.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört rörande expensanslagens frigörande från samtliga avlöningskostnader, renskrivningskostnader däri inberäknade, torde en överflyttning av nyssberörda belopp böra ske från materielanslaget till här förevarande anslagspost, vilken alltså bör höjas med ytterligare 1,000 kronor eller inalles med 1,250 kronor till 16,150 kronor. Under punkt 118 i det följande kommer jag att hemställa om motsvarande minskning av anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ökning av den i den *ordinarie* staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: arvode till amanuens och arbetshjälp vid biblioteket, nu 14,900

kronor, med 1,250 kronor till 16,150 kronor höja det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med kronor 1,250.

[116.] 6. **Avlöningar till icke-ordinarie förvaltningspersonal.** I den ordinarie staten för tekniska högskolan ingår en anslagspost å 5,800 kronor till avlöningar till icke-ordinarie förvaltningspersonal.

I samband med det frigörande av expensanslagen från samtliga avlöningskostnader, renskrivningskostnader däri inbegripna, som jag berört under föregående punkt, bliva vissa höjningar av denna anslagspost erforderliga.

Från den i staten för tekniska högskolan under rubriken Vissa omkostnader för högskolans verksamhet, materiel m. m. ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten å 150,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter hava hittills bestritts vissa renskrivningskostnader, beräknade till omkring 1,700 kronor. En överflyttning av detta belopp torde nu böra ske till här förevarande anslagspost, vilken med anledning härav bör höjas med 1,700 kronor. Under punkt 118 i det följande kommer jag att hemställa om motsvarande minskning i anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

Från sistnämnda anslagspost bestridas vidare kostnaderna för sekreterargörömmål hos tekniska högskolans styrelse. Beträffande detta torde jag få erinra om följande.

Såsom närmare framgår av sid. 120 o. f. i Kungl. Maj:ts proposition nr 124 till 1932 års riksdag, vartill jag här torde få hänvisa, förordade min företrädare i statsrådsämbetet, att under viss angiven förutsättning ersättning åt sekreteraren hos tekniska högskolans styrelse finge utgå ur den i reservationsanslaget till materiel m. m. för tekniska högskolan ingående anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter. Någon höjning av anslagets belopp med anledning härav ansågs ej vara erforderlig.

I skrivelse den 7 juni 1932, nr 285, anförde härefter riksdagen bland annat:

Med anledning av vad departementschefen anfört angående beredande av medel till arvode åt sekreteraren hos tekniska högskolans styrelse ansåge riksdagen det kunna ifrågasättas, huruvida det vore nödvändigt, att särskild befattningshavare utanför högskolans kansli förordnades för detta ändamål. Denna fråga torde emellertid erfordra en närmare undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg, varför riksdagen i avbidan härå icke ansett sig böra vidtaga någon ändring i den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen.

Genom beslut den 30 juni 1932 medgav Kungl. Maj:t, att ur ovanberörda anslagspost till uppvärmning, belysning och diverse utgifter finge, tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, användas ett belopp av högst 900 kronor för år räknat till bestridande av kostnaden för sekreterargörömmål hos högskolans styrelse. Tillika anbefallde Kungl. Maj:t sty-

relsen för tekniska högskolan att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med utlåtande den 16 december 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärar-kollegium* avgivit den genom ovanberörda beslut den 30 juni 1932 anbefallda utredningen och därvid anfört huvudsakligen följande:

I den motivering, som åtföljde högskolans förslag den 19 februari 1917 till nya stadgar för högskolan, vilket förslag resulterade i för närvarande gällande stadgar i avseende på handhavandet av styrelsens sekreterargöromål (§§ 10 och 11), yttrade lärarkollegiet i detta ärende bland annat följande:

»Likaledes har kollegiet ansett, att styrelsens uppgift att vara en verklig överstyrelse kräver, att dess sekreterare, likaväl som dess ledamöter, intager en i förhållande till högskolan fullt fristående ställning och följaktligen icke får innehava någon annan befattning vid densamma.»

Kollegiet anser sig fortfarande helt böra vidhålla de i nyssnämnda motivering framförda skälen och saknar således anledning att i detta sammanhang föreslå någon ändring i det nu rådande förhållandet i avseende på förordnande av sekreterare hos högskolans styrelse.

Om statsmakterna i en framtid komma att besluta, att Chalmers tekniska institut skall omvandlas till en teknisk högskola, torde sekreterarfrågan åter bli aktuell i samband med frågan, huruvida de tekniska högskolorna komma att underordnas ett kanslersämbete eller en styrelse.

Högskolans styrelse har dessutom ifrågasatt, huruvida icke, därest högskolans sekreterare skulle åläggas ombesörja sekreterargöromålen jämväl hos styrelsen, förstärkning av arbetskrafterna å kansliet skulle bli erforderlig.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad högskolans lärarkollegium sålunda anfört finner jag mig icke för närvarande böra ifrågasätta någon förändring i fråga om bestridandet av sekreterargöromålen hos högskolans styrelse.

Det härför beräknade arvudet lär vid sådant förhållande fortfarande böra utgå. Emellertid synes denna utgift för framtiden böra bestridas från här förevarande anslagspost, vilken med anledning härav torde böra höjas med 900 kronor. Under punkt 118 i det följande gör jag framställning om motsvarande minskning av anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

Vid bifall till vad jag under denna punkt föreslagit skulle alltså anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie förvaltningspersonal behöva höjas med (1,700+900) 2,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ökning av den i den *ordinarie* staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: avlöningar till icke-ordinarie förvaltningspersonal, nu 5,800 kro-

nor, med 2,600 kronor till 8,400 kronor höja det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med kronor 2,600.

Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet.

7. Stipendier åt lärare för utrikes studieresor, *ordinarie reservationsanslag* —.

[117.] **8. Stipendier åt studerande.** I staten för tekniska högskolan var under budgetåret 1931/1932, i likhet med vad under en följd av år varit fallet, upptaget ett *ordinarie reservationsanslag* till stipendier åt elever. För budgetåret 1932/1933 höjdes detta anslag — i samband med lantmäteriundervisningens överflyttning till tekniska högskolan — med 1,000 kronor till 6,000 kronor. Samtidigt ändrades anslagets benämning till »stipendier åt studerande».

Såsom närmare framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 124 till 1932 års riksdag, vartill jag här tillåter mig hänvisa, beräknades den av lantmäteriundervisningens överflyttning förorsakade kostnadsökningen för här ifrågasvarande ändamål till sammanlagt 2,000 kronor. I anslutning härtill har nu högskolans *lärarkollegium* i en av högskolans *styrelse* med tillstyrkande utlåtande den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning hemställt om en ytterligare höjning av här förevarande anslag med 1,000 kronor till 7,000 kronor.

Jag biträder lärarkollegiets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det under tekniska högskolan: vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet upptagna <i>ordinarie reservationsanslaget</i> till stipendier åt studerande,	
nu	kronor 6,000,
med	» 1,000
till	» 7,000.

[118.] **9. Materiel m. m.** I staten för tekniska högskolan upptages under rubriken: vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet ett *ordinarie reservationsanslag* till materiel m. m., vilket i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppförts med ett belopp av 328,000 kronor. I detta anslag ingår en såsom ett särskilt *reservationsanslag* betecknad anslagspost å 150,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

Jag har under punkterna 115 och 116 i det föregående redogjort för vissa kostnader för renskrivning m. m. å tillhoppa (1,000 + 1,700 + 900) 3,600 kronor, vilka hittills bestritts från här förevarande anslagspost men för framtiden böra bestridas av avlöningsanslag. I anslutning till vad jag under

nyssberörda punkter anfört bör nu här förevarande anslagspost minskas med motsvarande belopp, 3,600 kronor.

Från anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter hava hittills bestritts högskolans tryckningskostnader.

Med utlåtande den 30 september 1932 har högskolans *styrelse* till Kungl. Maj:t överlämnat en av högskolans *lärarkollegium* verkställd utredning rörande omfånget av och kostnaderna för de publikationer, som under budgetåret 1933/1934 oundgängligen behövde tryckas. Av denna utredning, beträffande vilken jag anhåller att få hänvisa till handlingarna i ärendet, framgår, att här förevarande kostnader för budgetåret 1933/1934 beräknats till 7,550 kronor.

I enlighet med vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört torde dessa kostnader för framtiden böra bestridas från en särskild anslagspost till tryckningskostnader, vilken torde böra erhålla reservationsanslags natur.

Denna anslagspost synes mig i anslutning till nyssberörda utredning böra beräknas till 7,500 kronor, med vilket belopp anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter alltså skulle minskas. Hela minskningen av sistberörda anslagspost skulle då uppgå till (3,600 + 7,500) 11,100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels minska den i staten för tekniska högskolan: vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, materiel m. m., ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter,

nu	kronor 150,000,
med	» 11,100
till	» 138,900;

dels under samma rubrik uppföra en såsom särskilt reservationsanslag betecknad anslagspost till tryckningskostnader å kronor 7,500;

dels ock minska det *ordinarie* reservationsanslaget till materiel m. m. vid tekniska högskolan,

nu	kronor 328,000,
med	» 3,600
till	» 324,400.

[119.] 10. **Ökade medel till samlingar och laborationer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 90 av 1926 års åttonde huvudtitel) uppförde 1926 års riksdag i högskolans omkostnadsstat ett ordinarie reservationsanslag av 150,000 kronor till samlingar och laborationer

samt anvisade dessutom till beredande av ökade medel till samma ändamål för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 35,000 kronor att av Kungl. Maj:t fördelas på de olika avdelningarna vid högskolan på sätt Kungl. Maj:t funne skäligt bestämma. För budgetåren 1927/1932 anvisade vidare riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (se härom senast punkt 142 av 1931 års åttonde huvudtitel) extra anslag av respektive 35,000 kronor, 41,000 kronor, 40,000 kronor, 40,000 kronor och 43,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 slutligen har riksdagen — i samband med lantmäteriundervisningens överflyttning till tekniska högskolan — dels höjt den ordinarie anslagsposten med 3,000 kronor till 153,000 kronor, dels ock anvisat ett till 47,000 kronor förhöjt förstärkningsanslag.

Såsom av propositionen nr 124 till 1932 års riksdag närmare framgår, hade lärarkollegiet för budgetåret 1932/1933 — oberäknat anslagen till lantmäteriundervisningen, tillhopa 7,000 kronor — hemställt om ett sammanlagt anslag för här ifrågavarande ändamål av 218,000 kronor, varav 150,000 kronor på ordinarie och 68,000 kronor på extra stat. Emellertid blev det extra anslaget, om hänsyn ej toges till den av lantmäteriundervisningens förflyttning betingade förhöjningen med 4,000 kronor, begränsat till samma belopp som budgetåret 1931/1932 eller 43,000 kronor.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med utlåtande den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag för här ifrågavarande ändamål föreslå ett extra anslag av 75,000 kronor.

Beträffande de skäl, som av lärarkollegiet andragits till förmån för dess sålunda gjorda hemställan, anhåller jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är fortfarande av behovet påkallat. Under förhandenvarande förhållanden är det mig emellertid icke möjligt att förorda någon höjning av förstärkningsanslaget, utan hemställer jag, att detsamma för budgetåret 1933/1934 måtte upptagas med samma belopp som innevarande budgetår, 47,000 kronor.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag från tekniska högskolan besluta rörande fördelningen mellan de olika avdelningarna av såväl den ordinarie anslagsposten som det extra anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 47,000, att av Kungl. Maj:t fördelas på de olika avdelningarna vid högskolan på sätt Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma.

Departementschefen.

[120.] 11. **Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade 1926 års riksdag till bestridande av kostnader för uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid tekniska högskolan under budgetåret 1926/1927 dels ett ordinarie anslag av 150,000 kronor, dels ett extra förstärkningsanslag av 35,000 kronor. Jag anholder att beträffande dessa anslag få hänvisa till vad därom anförts å sid. 387 o. f. under punkt 90 av 1926 års åttonde huvudtitel. Jämväl för budgetåret 1927/1928 anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag ett extra förstärkningsanslag av 35,000 kronor. För ett vart av budgetåren 1928/1930 utgick förstärkningsanslaget med ett belopp av 25,000 kronor, samt höjdes därefter för budgetåret 1930/1931 till 32,000 kronor, för budgetåret 1931/1932 till 42,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933 till 56,000 kronor.

Beträffande de skäl, som legat till grund för de nu nämnda anslagshöjningarna, anholder jag att få hänvisa till sid. 124 o. f. i propositionen nr 124 till 1932 års riksdag. Här torde jag endast behöva erinra, att ökningen med 14,000 kronor för budgetåret 1932/1933 i förhållande till budgetåret 1931/1932 till största delen förorsakades av lantmateriuundervisningens överflyttning till tekniska högskolan.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande av den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag upptaga här förevarande förstärkningsanslag med oförändrat belopp, 56,000 kronor.

Lärarkollegiet har i sin ifrågavarande framställning, beträffande vilken jag i huvudsak tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet, framhållit, att anslaget vore i hög grad ansträngt och att vid utgången av budgetåret 1931/1932, trots iakttagande av ytterlig sparsamhet, ett flertal räkningar kvarlegat, som ej likviderats.

Jag biträder lärarkollegiets förslag om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 och hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel för tekniska högskolan till uppvärmning, belysning och diverse utgifter för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 56,000.

[121.] 12. **Reparation av tekniska högskolans modellsamling.** Bland tekniska högskolans riksdagspetita till 1927 års riksdag ingick en hemställan om anslag å 5,000 kronor till reparation av högskolans modellsamling. I sin skrivelse till Kungl. Maj:t härom meddelade högskolans lärarkollegium, att en del modeller, tillhörande högskolans äldre modellsamling, befunne sig i sådant skick, att om en omedelbar restaurering ej komme till stånd, det

vore stor fara för att en framtida reparation bleve omöjlig. En av professorn E. Hubendick och intendenten T. Ahltin verkställd inventering hade visat, att modellsamlingen, vilken bland annat inneslöt en del av Christoffer Polhems modeller, vore synnerligen värdefull och att till densamma knappast funnes motstycke i något annat land. En fullständig restaurering beräknades kräva en kostnad av 15,000 kronor. För att emellertid inom närmaste tid kunna påbörja modellernas istandsättande och avhjälpa de största bristerna hemställde lärarkollegiet om nämnda anslag å 5,000 kronor.

I enlighet med föredragande departementschefens förslag (1927 års åttonde huvudtitel, punkt 120) avlät Kungl. Maj:t proposition till 1927 års riksdag om ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor för budgetåret 1927/1928 för ifrågavarande ändamål, vilket förslag även vann riksdagens bifall.

Jämväl för ett vart av budgetåren 1928/1933 har riksdagen för här ifrågavarande ändamål anvisat ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor (se härom punkt 125 av 1932 års åttonde huvudtitel). För ändamålet hava således anvisats tillhopa 12,000 kronor, och ett belopp av endast 3,000 kronor återstår nu i det för restaureringsarbetet beräknade totalbeloppet.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* — med framhållande, att med hänsyn till den rådande statsfinansiella situationen det återstående anslagsbehovet för reparationen ifråga borde kunna fördelas på två år men att det skulle vara synnerligen olämpligt att avbryta kontinuiteten i reparationsarbetet — hemställt om utverkande av ett anslag å 1,500 kronor för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934.

Jag biträder lärarkollegiets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till reparation av tekniska högskolans modellsamling
för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 1,500.

[122.] 13. **Bokinköp, bokbindning m. m.** I tekniska högskolans stat upptages under rubriken: vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, materiel m. m. en såsom ett särskilt reservationsanslag betecknad anslagspost till biblioteket å 25,000 kronor.

Denna anslagspost utgick tidigare med ett belopp av 21,000 kronor, men i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 121 av 1928 års åttonde huvudtitel) blev den av 1928 års riksdag höjd till nyssnämnda belopp.

Vidare har riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (se härom senast punkt 133 av 1929 års åttonde huvudtitel) anvisat ett belopp av 10,000 kronor för ett vart av budgetåren 1926/1930 till komplettering av högskolans bibliotek.

För vart och ett av budgetåren 1930/1933 har högskolans styrelse hemställt om utverkande av ett extra anslag å 10,000 kronor för bokinköp, bokbindning m. m. Såsom närmare framgår av sid. 126 o. f. i propositionen nr 124 till 1932 års riksdag, vartill jag här tillåter mig att hänvisa, hava dessa framställningar endast så till vida vunnit tillmötesgående, att för vartdera budgetåret ett extra anslag av 5,000 kronor anvisats för ändamålet.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* — under åberopande av en utav högskolans bibliotekarie gjord framställning — på det enträgnaste hemställt, att Kungl. Maj:t ville i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag föreslå ett extra anslag för här ifrågavarande ändamål av 8,000 kronor.

Till stöd härför har lärarkollegiet anfört bland annat:

Den av Kungl. Maj:t tillsatta kommitté, som fått i uppdrag yttra sig över lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan, förordade att om sådant beslut fattades, det vore skäligt att i samband därmed öka bibliotekets vid tekniska högskolan stat med 2,000 kronor. I sitt yttrande häröver framhöll lärarkollegiet att en ökning av 3,000 kronor i stället för 2,000 kronor vore nödvändig. Lantmäteristyrelsen framhöll i sitt yttrande, att 2,000 kronor vore för lågt räknat och lärarrådet vid lantmäteriundervisningen framhöll, hurusom motsvarande anslag för lantmäteriundervisningen utginge med 3,800 kronor för budgetåret 1931/1932.

Departementschefen ansåg sig dock på grund av rådande förhållanden trots de ökade kraven genom lantmäteriundervisningens överflyttande till tekniska högskolan böra föreslå en begränsning av det extra reservationsanslaget för högskolans bibliotek till 5,000 kronor.

Biblioteket har genom den starka beskärningen av begärda anslag kommit i en synnerligen prekär ställning, som ytterligare förvärrats genom den svenska kronans minskade köpkraft. Det är i synnerhet de utländska värdefulla tidskriftsseriernas kontinuerliga anskaffning, som härigenom äventyras. Återköp längre fram i tiden blir dyrt eller kanske i vissa fall omöjligt. Olägenheterna för biblioteket äro för övrigt alltför tydliga för att här behöva närmare förklaras. Lärarkollegiet vill härmed endast hava med styrka framhållit, att biblioteket ser sig ur stånd att fylla sin uppgift för framtiden om starka beskärningar fortfarande skola ske. Sedan må det ankomma på de anslagsbeviljande myndigheterna att bedöma föreliggande möjligheter för anskaffande av medel och ett sådant avvägande för olika statsändamål, att olägenheterna bliva de minsta möjliga.

Lärarkollegiet har sökt pressa kraven till det yttersta och funnit att ett anslag på 5,000 kronor i likhet med föregående år jämte ett anslag på 3,000 kronor i anledning av lantmäteriundervisningen är det minsta möjliga, som erfordras för att kunna hålla biblioteket något så när i tidsenlig nivå. Avsevärda beskärningar torde dock bli nödvändiga. Det är att märka att på redan erhållna anslag brist uppstått under budgetåret 1931/1932, vilka förluster icke kunde hindras.

Jag vill förorda att — i likhet med vad under budgetåren 1930/1933 varit fallet — ett förstärkningsanslag för bokinköp och bokbindning ställes till tekniska högskolans förfogande. Med hänsyn till rådande förhållanden nödgas jag — trots de ökade krav, som på grund av lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan komma att ställas på dess bibliotek — föreslå, att förstärkningsanslaget begränsas till samma belopp som innevarande budgetår eller 5,000 kronor. Jag vill framhålla, att just nyssberörda förhållande med lantmäteriundervisningens överflyttande torde hava varit en bidragande orsak till att icke här förevarande förstärkningsanslag ansågs kunna sänkas för innevarande budgetår i likhet med vad som ägde rum beträffande motsvarande anslag till kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bokinköp, bokbindning m. m. för tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 5,000.

[123.] 14. **Resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 124 till 1932 års riksdag, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade riksdagen till resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelades.

Genom beslut den 30 juni 1932 ställde Kungl. Maj:t ifrågavarande anslag till styrelsens för tekniska högskolan förfogande att i mån av behov användas för med anslaget avsett ändamål.

I en av högskolans *styrelse* med tillstyrkande utlåtande av den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* — under återopande av framställningen bifogat protokoll, hållet vid avdelningskollegiet för fackavdelningen för lantmäteri den 7 september 1932, vari framhållits orimligheten av att (med bibehållande av föreskrivna resor och med det ökade antalet studerande) kunna bestrida resekostnaderna från ett anslag av 1,000 kronor — hemställt om en höjning av anslaget till 1,400 kronor.

Jag biträder lärarkollegiets hemställan om en höjning av anslaget till resekostnadsersättningar med 400 kronor till 1,400 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i

exkursioner och fältövningar för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 1,400 att utgå enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

[124] 15. **Övergångskostnader för lantmäteriundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 124 till 1932 års riksdag, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) anvisade riksdagen till övergångskostnader för lantmäteriundervisningen för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 29,700 kronor att utgå med den fördelning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelades.

Genom beslut den 28 juli 1932 ställde Kungl. Maj:t ifrågavarande anslag till förfogande av styrelsen för tekniska högskolan att användas enligt följande fördelning, dock med rätt för styrelsen att å en punkt göra minskning och å en annan ökning, endast anslagets slutsumma icke överskredes:

arvode åt lärare i kulturteknik	kronor	4,000
» » » i skogslära	»	1,500
» » » i rättslära	»	2,200
» » » i jordbrukslära med jordbruksekonomi	»	4,800
» » » i praktiskt lantmäteri	»	6,200
» » » i stadsplanlära	»	1,500
» » » i jordvärderingslära	»	3,000
» » » i torvgeologi	»	350
» » » i torvmarkers odling och torvteknik	»	375
» » » i bokhålleri	»	300
» » » assistent i geodesi	»	1,000
» » » i praktiskt lantmäteri	»	1,875
» » » i rättslära	»	1,200
» » » i kulturteknik	»	1,200
tillfälliga lärarkrafter, vikariatsersättning m. m.	»	200

Summa kronor 29,700

Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att dyrtidstillägg å de arvoden, som, enligt vad sålunda föreskrivits, skulle bestridas av här ifrågavarande anslag å 29,700 kronor, skulle utgå enligt de grunder, som gällde för befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk.

I en av *styrelsen* för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande av den 30 september 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans *lärarkollegium* anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes i proposition till 1933 års riksdag föreslå beviljandet av sammanlagt 16,725 kronor som övergångskostnader för lantmäteriundervisningen, ävensom att dyrtidstillägg å ifrågavarande arvoden måtte utgå enligt de grunder, som gällde befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk.

Till stöd för denna sin framställning har lärarkollegiet anfört huvudsakligen följande:

Vid lantmäteriundervisningens inordnande under tekniska högskolan har bland annat föreskrivits, att såsom en tillfällig anordning vid högskolan skall bedrivas en kurs för kulturteknisk examen även under åren 1933/1934 och 1934/1935.

För att under 1933/1934 bedriva denna kurs erfordras samma lärarkrafter som under läroåret 1932/1933, d. v. s.

för lärare i kulturteknik	kronor	4,000
» » i skogslära	»	1,500
» » i jordbrukslära med jordbruksekonomi	»	4,800
» » i jordvärderingslära	»	3,000
» » i torvgeologi	»	350
» » i torvmarkers odling	»	375
» » i stadsplanlära	»	1,500
» assistent i kulturteknik	»	1,200
Summa kronor		16,725

Motsvarande belopp var för budgetåret 1932/1933 29,700 kronor, varvid dock även ingingo arvoden till lärare för andra årskursen (geodetisk-rättsliga kursen) för lantmäteriexamen, vilken upphör i och med utgången av juni månad 1933.

Mot lärarkollegiets beräkning av anslagsbehovet för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 har jag icke funnit något att erinra.

Departement-
schefen.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta rörande den närmare fördelningen av anslaget ävensom att meddela de bestämmelser i övrigt, som med anledning härav må bliva erforderliga. I likhet med vad som varit fallet innevarande budgetår torde härvid böra föreskrivas, att dyrtidstillägg m. m. å här ifrågavarande avlöningsförmåner skola utgå enligt de grunder, som må komma att gälla för befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till övergångskostnader för lantmäteriundervisningen för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 16,725 att utgå med den fördelning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Chalmers tekniska institut.

[125.] 16. **Det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid Chalmers tekniska institut. Anslagsposten till arvoden till assistenter och repetitörer.** Under punkt 112 i det föregående har jag lämnat en kortfattad redogörelse för de utredningsarbeten, vilka sedan flera år pågått rörande den framtida organisationen av den högre tekniska undervisningen i vårt land och bland annat avsett att utröna möjligheterna att förändra den högre avdelningen av Chalmers tekniska institut till en teknisk hög-

skola. De nu rådande förhållandena göra emellertid, såsom jag under nämnda punkt framhållit, ett avbrott i dessa utredningsarbeten nödvändigt. Vid sådant förhållande har jag, liksom förut beträffande tekniska högskolan, att i fråga om de från Chalmers tekniska institut för budgetåret 1933/1934 äskade anslagen utgå från nuvarande organisation.

Granskningsnämnden har beträffande anslagen till Chalmers tekniska institut anført:

Anslagen till Chalmers tekniska institut uppgå för budgetåret 1932/1933 — oberäknat ett engångsanslag å 3,000 kronor till apparatur m. m. för organiskt-kemiska laboratoriet (B 19) — till 363,900 kronor.

Anslagen till institutet hava av flera skäl — bland annat har frågan om institutets omorganisation under senare år varit aktuell — kommit att bli ganska snävt tillmätta, vadan någon större beskrining av desamma knappast kan vara möjlig. Under förhandenvarande förhållanden anser sig dock nämnden böra föreslå följande inskränkningar.

I staten för institutet ingår en anslagspost å 14,000 kronor till arvoden till assistenter och repetitörer. Liksom fallet är vid tekniska högskolan, bestridas en del av arvoden till dessa befattningshavare med inflytande terminsavgifter. Nämnda avgifter äro emellertid avsevärt mindre än tekniska högskolans, vadan av dem endast ett belopp av omkring 30,000 kronor är disponibelt för detta ändamål. Sammanlagt utgår sålunda till här förevarande arvoden omkring 44,000 kronor, oberäknat dyrtidstillägg. I analogi med vad nämnden föreslagit beträffande tekniska högskolan torde en tillfällig minskning av det i staten upptagna anslaget böra vidtagas.

Härutöver torde någon minskning av de till institutet utgående materielanslagen kunna äga rum.

Nämnden vill förorda, att den sammanlagda nedsättningen av de till institutet utgående anslagen för budgetåret 1933/1934 i förhållande till budgetåret 1932/1933 bestämmes — oberäknat engångsanslaget — till 10,000 kronor. Den närmare utredningen, var denna minskning med minsta olägenhet kan företagas, torde få ankomma på institutet.

I skrivelse den 5 september 1932 har *styrelsen för Chalmers tekniska institut* — i samband med avlåtande av anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1933 års riksdag — anført bland annat följande med anledning av vad granskningsnämnden sålunda föreslagit.

Redan 1919 bemyndigade Kungl. Maj:t departementschefen att utse sakkunniga för institutets omorganisation. Med anledning härav har styrelsen i avvaktan på den blivande omändringen av institutets högre avdelning till en teknisk högskola icke ansett sig böra göra framställning om nämnvärt anslag till undervisningens förbättring, huru angeläget detta än varit. Frågan om institutets omorganisation torde emellertid tillsvidare bli undanskjuten.

Vid en jämförelse med exempelvis de anslag, som utgå till tekniska högskolan, måste anslagen till Chalmers tekniska institut anses vara mer än knappt tillmätta. Ett bibehållande av anslagen vid nuvarande låga siffror kan ej undgå att inverka skadligt på undervisningen. Styrelsen har därför funnit sig böra söka någon utväg för att utan betungande av statskassan skaffa medel för tillgodoseende av de nödvändiga behov, som med nu tillgängliga medel måste eftersättas.

I sådant avseende har styrelsen ansett sig böra föreslå en höjning av elevavgifterna, på sätt styrelsen i särskild skrivelse gör framställning. Skulle denna bifallas, synes den av granskningsnämnden föreslagna minskningen vara möjlig. Därigenom skulle det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar nedsättas från 270,500 kronor till 260,500 kronor.

Med skrivelse den 6 oktober 1932 har härefter institutets styrelse till Kungl. Maj:t inkommit med ovanberörda utredning rörande höjning av terminsavgifterna och därvid anført huvudsakligen följande:

Såsom statens organisationsnämnd framhållit ha anslagen till institutet kommit att bliva ganska snävt tillmätta bland annat av det skäl, att frågan om institutets omorganisation under senare år varit aktuell. Då nu denna fråga tillsvidare torde bliva undanskjuten, har styrelsen ansett sådana åtgärder böra vidtagas, att undervisningen kan på bättre sätt än hittills tillgodoses.

Institutets lärarkollegium har också med styrka framhållit behovet av förbättring och omläggning av undervisningen, och styrelsen har ansett sig böra beakta åtskilliga av dessa framställningar.

Förutom nödiga förbättringar inom den högre avdelningens undervisning har sedan åtskilliga år starkt behov gjort sig gällande att genom dubbling av undervisningen i vissa ämnen inom den lägre avdelningen reducera storleken av elevavdelningarna i syfte att ernå större effekt av undervisningen. För detta ändamål erforderliga lärarkrafter tarva förstärkning av anslaget till assistenter.

Önskemålen beröra dock icke endast undervisningskrafterna utan även de behöfliga anslagen till bibliotek, laboratorier och samlingar. Sedan flera år tillbaka har man vid institutet kämpat med verkliga svårigheter att nödortfittigt draga sig fram med därtill tillgängliga medel.

En jämförelse med tekniska högskolan ligger rätt nära till hands.

Anslagen för de båda undervisningsanstalterna fördela sig för budgetåret 1932/1933, såsom nedanstående uppställning visar. Därvid äro ordinarie och extra anslag sammanslagna samt för Chalmerska institutet den fördelning av anslagen gjord, varom styrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning.

De tillfälliga utrustningsanslagen äro därvid icke medräknade; ej heller upptager jämförelsetabellen de anslag till tekniska högskolan, uppgående till 79,900 kronor till sådana grenar av undervisningen, för vilka vid Chalmerska institutet laboratorier ännu icke inretts (skeppsbyggeri, samt väg- och vattenbyggnad) eller till vilka motsvarighet saknas vid institutet (lantmäteri och bergsvetenskap).

Jämförelsetalen ställa sig sålunda:

	Tekniska högskolan.	Chalmers tekniska institut.
	Kronor	Kronor
Biblioteket	30,000	7,000
Maskinlaboratoriet	31,100	3,500
Elektrotekniska laboratoriet	18,900	4,000
Kemiska laboratoriet	39,300	13,000
Arkitektur	12,500	500
Allmänna vetenskaper	17,300	4,500
Speciallärare och lärarbiträden	17,420	51,000

Visserligen är elevantalet vid tekniska högskolan större än vid Chalmers tekniska institut, men även med naturlig hänsyn tagen härtill är det uppenbart, att för nästan samtliga upptagna rubriker en i ögonen fallande disproportion råder till nackdel för Chalmerska institutet. Institutet kan sägas med avseende på ifrågavarande anslag befinna sig i ett nödläge.

Till kompletterande av dessa anslag står till de respektiva styrelsernas förfogande inflytande elevavgifter.

Sedan gammalt hava terminsavgifterna vid Chalmerska institutet varit mycket låga. De äro för närvarande i högre avdelningen 50 kronor, under det att de vid tekniska högskolan uppgå till 150 kronor; i den lägre avdelningen äro terminsavgifterna 20 kronor och i kompletteringskursen 30 kronor, medan motsvarande avgifter vid rikets gymnasier stiga till 60 à 65 kronor.

Styrelsen har gjort en överslagsberäkning, till vilket belopp terminsavgifterna skulle höjas för att möta de berättigade kraven.

Styrelsen har därvid funnit, att med hänsyn till av kollegiet framställda och behjärtansvärda önskemål och till den i utsikt ställda minskningen i anslagen från riksdagen med 10,000 kronor en fördubbling av avgifterna skulle behövas. Denna kan synas avsevärd, men styrelsen tillåter sig framhålla, att även med en fördubbling terminsavgifterna i högre avdelningen väsentligt komma att understiga dem vid tekniska högskolan samt avgifterna i den lägre avdelningen understiga och i kompletteringskursen icke överstiga dem vid rikets gymnasier.

Med hänsyn tagen till att en sådan fördubbling av avgifterna möjligen kan hava till följd någon minskning i elevantalet och behov att i större omfattning nedsätta avgifterna för mindre bemedlade elever, torde det sålunda framförda förslaget tillföra institutet en merinkomst av omkring 30,000 kronor. Sedan den nedsättning i riksdagsanslaget, som organisationsnämnden påyrkat och styrelsen för sin del biträtt, blivit täckt, skulle endast återstå 20,000 kronor, vilket belopp får anses som ett minimum för att någorlunda tillfredsställa behovet.

Därest Kungl. Maj:t tackes bifalla styrelsens framställning, har styrelsen för avsikt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till användning av den ökade inkomsten i samband med det förslag styrelsen årligen har att framlägga rörande fördelningen av inflytande elevavgifter.

Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t behagade besluta sådan ändring i institutets stadgar, att terminsavgiften blir för ordinarie elev i den högre avdelningen 100 kronor, i kompletteringskursen 60 kronor och i den lägre avdelningen 40 kronor.

Departementschefen.

Styrelsen för Chalmers tekniska institut har i sin nu återgivna skrivelse redogjort för de skäl, som kommit styrelsen att föreslå en höjning av terminsavgifterna. Dessa avgifter utgöra för närvarande — jämlikt föreskrift i § 26 av gällande stadgar för institutet — som regel 20 kronor inom lägre avdelningen, 30 kronor inom kompletteringskursen och 50 kronor inom högre avdelningen. Enligt styrelsens förslag skulle avgifterna nu höjas till dubbla beloppen, d. v. s. respektive 40, 60 och 100 kronor. Med hänsyn till de hittills utgående avgifternas relativt låga belopp finner jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag.

Till frågan om terminsavgifternas höjning torde jag emellertid få återkomma vid ett senare tillfälle. Härvid torde jämväl böra till behandling upptagas — förutom den erforderliga ändringen av institutets stadgar — jämväl frågan om de närmare bestämmelser, vilka av Kungl. Maj:t böra meddelas rörande dispositionen av inflytande terminsavgifter.

Under förutsättning av bifall till förslaget om en höjning av terminsavgifterna har institutets styrelse ansett sig kunna biträda granskningsnämndens förslag om en minskning av de till institutet utgående anslagen med 10,000 kronor. Denna minskning torde — i likhet med vad tidigare förslagits beträffande tekniska högskolan — böra vidtagas i den i den ordinarie staten för institutet ingående anslagsposten å 14,000 kronor till arvoden till assistenter och repetitörer, vilken sålunda bör sänkas med 10,000 kronor till 4,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag vidare framhålla följande:

I gällande stat för Chalmers tekniska institut ingår en anslagspost å 37,000 kronor till arvoden till speciallärare. Såsom närmare framgår av punkt 97 av riksdagens skrivelse den 14 maj 1926, nr 8 A, vartill jag här tillåter mig att hänvisa, ankommer det på Kungl. Maj:t att efter förslag av institutets lärarråd och styrelse för viss tidsperiod, högst 5 år i sänder, bestämma dels vilka speciallärarbefattningar skola finnas vid institutet, dels ock det arvode, som skall tillkomma varje speciallärare. Riksdagen anförde i sin ovanberörda skrivelse den 14 maj 1926, att riksdagen förutsatte, att Kungl. Maj:t årligen i samband med framläggande för riksdagen av institutets anslagsäskanden förelade riksdagen en tablå över dispositionen av det för ändamålet utgående anslaget, angivande de olika speciallärarbefattningarna samt det för var och en av dessa befattningar utgående arvodet och fastställda antalet undervisningstimmar.

Genom beslut den 8 juli 1932 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att under tiden från och med den 1 juli 1932 tills vidare, dock högst till utgången av juni 1936 skola vid Chalmers tekniska institut finnas anställda speciallärare i nedan omförmälda ämnen, en var med det arvode, som här efteråt anges:

Beskrivande geometri	kronor	3,000
Vattenbyggnadslära	»	4,700
Modellering	»	2,200
Elektrokemi	»	2,400
Geodesi	»	3,750
Fysik	»	1,800
Byggnadsteknik	»	3,150
Byggnadshygien	»	750
Stadsanläggningslära	»	750
Mekanisk teknologi	»	1,900
Explosionsmotorer	»	1,800
Järnbyggnadslära	»	1,350

Bokföring	kronor	1,500
Industriell ekonomi	»	1,800
Svenska	»	1,900
Tyska	»	3,500
Historia och geografi	»	750
Summa kronor		37,000

Någon förändring av storleken av här förevarande anslagspost har ej av styrelsen ifrågasatts för budgetåret 1933/1934.

I anslutning till vad jag tidigare under denna punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av minskning av den i den *ordinarie* staten för Chalmers tekniska institut uppförda anslagsposten: arvoden till assistenter och repetitörer, nu 14,000 kronor, med 10,000 kronor till 4,000 kronor sänka det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till Chalmers tekniska institut, avlöningar,

nu	kronor	270,500,
med	»	10,000
till	»	260,500.

Vissa omkostnader för uppehållande av institutets verksamhet:

17. **Stipendier och premier åt elever, oförändrat ordinarie reservationsanslag** kronor 600.

[126.] 18. **Materiel m. m.** I staten för Chalmers tekniska institut är under rubriken Vissa omkostnader för uppehållande av institutets verksamhet uppfört ett ordinarie reservationsanslag till materiel m. m., vilket från och med budgetåret 1926/1927 utgått med ett belopp av 62,000 kronor. I nämnda anslag ingår en såsom ett särskilt reservationsanslag betecknad anslagspost å 35,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter. Från denna anslagspost hava hittills bestritts kostnaderna för det för institutet erforderliga publikationstrycket, vilka beräknats till ett belopp av 1,600 kronor för år.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört synas dessa kostnader för framtiden böra bestridas från en särskild anslagspost till tryckningskostnader. Denna torde böra upptagas med ett belopp av 1,600 kronor och erhålla reservationsanslags natur. Motsvarande minskning kan då vidtagas av anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels minska den i staten för Chalmers tekniska institut: Vissa omkostnader för uppehållande av institutets verksamhet, materiel m. m., ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter,

nu		kronor 35,000,
med		» 1,600
till		» 33,400,

dels ock under samma rubrik uppföra en såsom särskilt reservationsanslag betecknad anslagspost till tryckningskostnader å kronor 1,600,

kommande alltså vid bifall härtill i riksstaten för budgetåret 1933/1934 det *ordinarie* reservationsanslaget till materiel m. m. vid Chalmers tekniska institut att uppföras med oförändrat belopp kronor 62,000.

[127.] 19. **Avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de på övergångsstat för institutet uppförda befattningarna.** Jämlikt Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen till avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för Chalmers tekniska institut uppförda befattningarna för respektive budgetåren 1926/1933 anvisat ett extra anslag å 3,300 kronor, att utgå enligt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades.

I fråga om tillkomsten av detta anslag tillåter jag mig hänvisa till vad som anfördes vid framläggande av löneregleringsförslaget för institutet vid 1926 års riksdag (se åttonde huvudtiteln sid. 412 f.).

Genom beslut den 6 maj 1932 förordnade Kungl. Maj:t, att från ifrågasvarande för budgetåret 1932/1933 anvisade anslag skulle utgå avlöningsförbättring med 1,850 kronor till verkstadsingenjören och 1,450 kronor till läraren i frihandsteckning, varvid av avlöningsförbättringen $\frac{3}{5}$ skulle anses utgöra lön och $\frac{2}{5}$ tjänstgöringspenningar.

Anslag för här ifrågasvarande ändamål, varom institutets *styrelse* gjort framställning i skrivelse den 5 september 1932, är av behovet påkallat även för nästkommande budgetår, och torde anslag hos riksdagen böra äskas till samma belopp som för närvarande eller 3,300 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för Chalmers tekniska institut uppförda befattningarna för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,300.

[128.] 20. **Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter m. m.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag uppförde 1926 års riksdag i staten för Chalmers tekniska institut under rubriken B. Omkostnadsstat ett ordinarie reservationsanslag till uppvärmning, belysning och diverse utgifter å 35,000 kronor, varjämte riksdagen till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid institutet för budgetåret 1926/1927 anvisade ett extra anslag av 9,000 kronor. För sistnämnda ändamål anvisades vidare för budgetåret 1927/1928 11,000 kronor, för budgetåret 1928/1929 12,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 14,000 kronor, för budgetåret 1930/1931 17,000 kronor jämte ett belopp av 4,500 kronor till täckande av en under budgetåret 1928/1929 uppkommen brist i institutets anslag för samma ändamål, för budgetåret 1931/1932 17,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933 17,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1932 har nu institutets *styrelse* gjort framställning om utverkande av ett extra anslag å 17,000 kronor till nu ifrågasvarande ändamål och till stöd härför anført bland annat:

Under budgetåret 1930/1931 uppgingo utgifterna till uppvärmning, belysning och diverse utgifter till 59,000 kronor och under läsåret 1931/1932 till 51,000 kronor. Den betydande minskningen har till största delen varit beroende därpå att större reparationer uppskjutits till budgetåret 1932/1933. Med hänsyn härtill torde utgifterna för budgetåret 1933/1934 böra beräknas till 56,000 kronor.

Under budgetåret 1933/1934 stå till styrelsens förfogande för nämnda ändamål:

det i staten uppförda reservationsanslaget	kronor 35,000
beräknade elevavgifter och hyresmedel	» 4,000
tillsammans kronor 39,000	

Då sålunda utgifterna beräknas uppgå till 56,000 kronor och till styrelsens förfogande stå beräknade 39,000 kronor, erfordras sålunda till förstärkande under budgetåret 1933/1934 av det i institutets stat uppförda ordinarie anslaget till uppvärmning, belysning och diverse utgifter ett extra anslag å 17,000 kronor.

Jag biträder styrelsens under här förevarande punkt gjorda framställning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 17,000.

[129.] 21. **Ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier m. m.** I den år 1926 fastställda staten för Chalmers tekniska institut uppfördes under rubriken B. Omkostnadsstat ett ordinarie reservationsanslag till bibliotek, samlingar och laboratorier å 25,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 128 av 1928 års åttonde huvudtitel, punkt 139 av 1929 års åttonde huvudtitel och punkt 139 av 1930 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier vid Chalmers tekniska institut för vart och ett av budgetåren 1928/1931 ett extra anslag av 8,000 kronor. För budgetåret 1931/1932 anvisade riksdagen, likaledes i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151 av 1931 års åttonde huvudtitel), dels till ifrågasvarande ändamål 10,000 kronor, dels ock till täckande av en vid utgången av budgetåret 1929/1930 uppkommen brist i institutets anslag till bibliotek, samlingar och laboratorier ett extra anslag av 8,600 kronor. För budgetåret 1932/1933 har slutligen riksdagen (jämför punkt 129 av 1932 års åttonde huvudtitel) anvisat ett förstärkningsanslag av 9,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1932 har nu institutets *styrelse* anhållit om utverkande av ett extra anslag å 9,000 kronor till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier för budgetåret 1933/1934 och därvid anför:

Ett förstärkningsanslag är fortfarande av behovet påkallat.

Styrelsen finner anslaget i hög grad otillräckligt men anser sig med hänsyn till given uppmaning om sparsamhet böra hemställa, att anslaget för nästkommande budgetår upptages till samma belopp som för innevarande år eller 9,000 kronor. Därest Kungl. Maj:t, på sätt styrelsen i särskild skrivelse hemställer, medgiver en ökning av elevavgifterna, förutsätter dock styrelsen, att av elevavgifter måtte beredas nödig förstärkning av detta anslag.

Jag har under punkt 125 i det föregående meddelat, att jag har för avsikt att framdeles tillstyrka bifall till den av styrelsen för Chalmers tekniska institut gjorda framställningen om viss höjning av elevavgifterna. Hinder synas då ej böra möta för att styrelsen erhåller det i här förevarande sammanhang begärda medgivandet att av inflytande elevavgifter bereda nödig förstärkning av anslaget till bibliotek, samlingar och laboratorier. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela de närmare bestämmelser, vilka med anledning härav bliva av behovet påkallade.

Departementschefen.

Under alla omständigheter bliver emellertid därjämte ett särskilt förstärkningsanslag för detta ändamål erforderligt. Mot det av styrelsen härför beräknade beloppet, 9,000 kronor eller samma belopp som innevarande budgetår, har jag — med hänsyn jämväl till vad jag i det föregående anför t rörande knappheten i de till Chalmers tekniska institut utgående anslagen — icke funnit något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 9,000.

[130.] 22. **Uppehållande av undervisning rörande arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till uppehållande vid Chalmers tekniska institut av undervisning rörande arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 1,500 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. Jag ber i fråga om detta anslag få hänvisa till 1931 års åttonde huvudtitel, punkt 153.

Jämväl för budgetåret 1932/1933 utgår för här ifrågavarande ändamål ett extra anslag av 1,500 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 ställde Kungl. Maj:t omförmälda anslag till förfogande av institutets styrelse samt förordnade tillika, att anslaget skulle så fördelas, att 375 kronor ansloges till uppehållande av undervisningen i vart och ett av arbetsledningens ovannämnda fyra problem.

I skrivelse den 5 september 1932 har nu institutets *styrelse* anhållit om anvisande för ändamålet av enahanda anslag för nästkommande budgetår.

Då ifrågavarande anslag synes fortfarande böra utgå, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande vid Chalmers tekniska institut av undervisning rörande arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 1,500
att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

G. Skolöverstyrelsen.

1. Det ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen. Vid bifall till vad jag föreslår under punkterna 131—133 kommer det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till skolöverstyrelsen,	
nu	kronor 574,200,
att minskas med	» 29,000
till	» 545,200.

[131.] 2. **Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.**

Det ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen bestämdes av 1932 års riksdag till 574,200 kronor. Gällande stat för överstyrelsen upptager, utom annat, dels ett förslagsanslag till avlöningar till ordinarie tjänstemän å 381,700 kronor, dels ock ett anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å 61,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har *skolöverstyrelsen* framlagt förslag i fråga om beräkningen av anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. för budgetåret 1933/1934. Överstyrelsen, som lämnat en längre och utförlig utredning rörande utvecklingen av och den nuvarande gestaltningen av överstyrelsens arbetskrafter och desammas avlöning — beträffande vilken utredning jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet — har ansett sagda anslag icke kunna sättas lägre än till 60,000 kronor. Ur överstyrelsens yttrande ber jag här få återgiva följande:

Någon större minskning av anslaget till icke-ordinarie befattningshavare inom överstyrelsen kan icke ske, utan att den tillbörliga gången av överstyrelsens arbete äventyras. Det är emellertid tydligt, att under rådande statsfinansiella förhållanden varje besparing, som är möjlig, bör vidtagas, även om den skulle vara jämförelsevis ringa. Överstyrelsen har därför tagit under allvarligt övervägande, om ej någon mindre begränsning av arbetskrafterna skulle kunna göras. Nu förhåller det sig emellertid så, att vissa av de i besparingssyfte föreslagna åtgärder, som överstyrelsen i andra punkter av nu förevarande riksdagspetita ansett sig böra godtaga, komma att medföra en ej ringa ökning i överstyrelsens arbete. Så är fallet med den föreslagna ordningen, att frågor angående parallellavdelningar vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, privatskolor och högre folkskolor skola prövas av överstyrelsen. Å andra sidan kan indragning av vissa anslag, exempelvis anslag till byggnader, medföra någon lindring i överstyrelsens arbete under viss tid av året. Vid övervägande av dessa omstän-

digheter har överstyrelsen kommit till det resultatet, att arvode till en halvtidsmanuens med arvode enligt lönegrad 11 löneklass 9 i avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare eller 1,572 kronor möjligen skulle kunna undvaras. Å andra sidan behövdes för budgetåret 1933/1934 i jämförelse med för innevarande budgetår en ökning av 878 kronor 50 öre på grund av nytillkommande ålderstillägg. Den möjliga besparingen synes därför icke kunna sättas högre än till 1,000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden har jag — i anslutning till granskningsnämndens förslag — nödgats hemställa om minskning av flertalet av de under åttonde huvudtiteln utgående anslagen till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, och även i fråga om skolöverstyrelsens förevarande anslag ser jag mig nödsakad föreslå sådan minskning. Överstyrelsen har ansett anslagets nuvarande belopp, 61,000 kronor, kunna reduceras med 1,000 kronor. Jag nödgas emellertid föreslå ytterligare sänkning av anslaget till 54,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

minska den i den *ordinarie* staten för skolöverstyrelsen ingående anslagsposten: avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.,

nu	kronor 61,000,
med	» 7,000
till	» 54,000,

samt förty minska det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med . . . kronor 7,000.

[132.] **3. Expenser.** I det ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen, 574,200 kronor, ingår en post till skrivmaterialier, expenser, bränsle samt tryckningskostnader å 78,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden föreslagit, att ifrågavarande anslagspost för nästkommande budgetår minskas med tio procent eller 7,800 kronor, varjämte överstyrelsen föreslagit, att anslagspostens benämning måtte ändras till expenskostnader.

Överstyrelsen har i samma skrivelse avgivit ett omfattande yttrande i fråga om överstyrelsens tryckningskostnader samt föreslagit, att överstyrelsens kostnader för sådant tryck, som icke är att hänföra till publikationstryck, skulle såsom hittills jämte kostnader för skrivmaterialier och bränsle bestridas av ifrågavarande anslagspost.

I avseende å innehållet i överstyrelsens berörda skrivelse hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

Vid överstyrelsens skrivelse hava vidare fogats uppgifter om överstyrelsens expens- och tryckningskostnader för budgetåren 1931/1934.

Vad angår ifrågavarande anslagsposts benämning får jag med anledning av den av skolöverstyrelsen ifrågasatta ändringen föreslå, att densamma

benämnas: expenser. Någon förändring beträffande de från denna post hittills bestridda utgifterna är icke avsedd.

I fråga om anslagspostens belopp nödgas jag på grund av nödvändigheten att begränsa statsutgifterna föreslå en sänkning med 10,000 kronor till 68,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att — med uteslutande av den i den *ordinarie* staten för skolöverstyrelsen ingående anslagsposten: skrivmaterialier, expenser, bränsle samt tryckningskostnader å 78,000 kronor — i nämnda stat uppföra en anslagspost: expenser med kronor 68,000, samt förty minska det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med . . kronor 10,000.

[133.] **4. Resekostnadsersättningar vid skolöverstyrelsen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 154 av 1931 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa) uppförde 1931 års riksdag å skolöverstyrelsens *ordinarie* stat under rubrik: resekostnadsersättningar en såsom förslagsanslag betecknad anslagspost å 35,000 kronor. Denna anslagspost sänktes av 1932 års riksdag till 30,000 kronor.

Genom beslut den 6 maj 1932 föreskrev Kungl. Maj:t, att i fråga om berörda anslagspost skulle iakttagas, att räkningar å de ersättningar, som skulle utgå från densamma, skulle — sedan de underkastats saklig granskning i skolöverstyrelsen samt försetts med attest härom av överstyrelsens chef — översändas till statskontoret, som ägde att efter på statskontoret ankommande prövning utbetala ifrågavarande ersättningar; och skulle det åligga överstyrelsen att, därest av oförutsedda anledningar ett överskridande av anslaget skulle bliva oundgängligt, inhämta Kungl. Maj:ts medgivande härtill.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har *skolöverstyrelsen* hemställt om bibehållande av ifrågavarande anslagspost med oförändrat belopp. Överstyrelsen har därvid anfört:

Från här ifrågavarande anslag skola bestridas resekostnader för skolöverstyrelsens chef och 14 ledamöter, för konsumenten för husligt arbete, bibliotekskonsulenterna, folkhögskolinspektören, konsumenten för nykterhetsundervisningen, inspektörerna för yrkesundervisningen i sömnad och vävning, för dövstumundervisningen och för blindundervisningen, d. v. s. för sammanlagt ej mindre än 24 befattningshavare. Dessutom bestridas härifrån kostnaderna för tillförordnade undervisningsråds resor från och till hemorten.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat uppgingo kostnaderna för här ifrågavarande ändamål under budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 till respektive 34,114 kronor och 31,417 kronor. Att kostnaderna under dessa år kunnat hållas inom så begränsad ram beror till stor del på att genomförandet av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolvä-

sendet förorsakat överstyrelsens ledamöter så mycket ökat arbete på tjänsterummet, att de ej haft tillfälle företaga inspektionsresor till de under läroverksavdelningens direkta inspektion ställda läroanstalterna i den utsträckning, som varit behövt och under normala förhållanden skulle skett. Under det att ledamöterna å denna avdelning före år 1927 i regel kunde medhinna inspektion av ett 60-tal skolor varje läsår och vissa år 80 à 90 skolor, inspekterades under läsåren 1928/1929, 1929/1930, 1930/1931 och 1931/1932 blott respektive 37, 42, 22 och 46 skolor, varjämte kortare besök av särskilda anledningar avlades vid ett 10-tal skolor varje läsår. Dessutom hava ledamöterna jämlikt gällande instruktion i viss mindre omfattning följt realskolexamen och studentexamen vid de olika läroverken. Det vore därför att beklaga, om på grund av reseanslagets otillräcklighet överstyrelsens ledamöter skulle bli nödsakade att ytterligare inskränka inspektionsresorna.

Vid bedömandet av denna fråga torde det ej heller böra förbises, att en avsevärd del av berörda reseersättningar tillfaller statens järnvägar i form av biljettavgifter.

Ehuru överstyrelsen sålunda finner, att starka skäl kunna anföras för en höjning av nu utgående anslag till resekostnadsersättningar vid skolöverstyrelsen, anser sig överstyrelsen under nu rådande ekonomiska förhållanden icke böra göra framställning härom. Överstyrelsen vill dock framhålla angelägenheten av att anslaget i fråga för budgetåret 1933/1934 icke sättes till lägre belopp än 30,000 kronor.

Departementschefen.

Ehuru jag tillmäter den största vikt åt skolöverstyrelsens inspektionsverksamhet beträffande de under överstyrelsens inseende ställda läroanstalterna, anser jag dock, att under nu rådande ekonomiska förhållanden denna verksamhet kan för något år väsentligt inskränkas i vad den utövas genom resor till de olika skolorna. Jag vill därför föreslå, att förslagsanslaget till resekostnader vid överstyrelsen för nästkommande budgetår beräknas till allenast 18,000 kronor. De i fråga om anslaget för budgetåret 1932/1933 gällande bestämmelserna, vilka innebära, att, därest anslaget måste av oförutsedda anledningar överskridas, Kungl. Maj:ts medgivande i så fall skall inhämtas, torde fortfarande böra tillämpas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

minska den i den *ordinarie* staten för skolöverstyrelsen ingående, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten: resekostnadsersättningar,

nu		kronor 30,000,
med		» 12,000
till		» 18,000,

samt förty minska det i riksstaten upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med .. kronor 12,000.

[134.] 5. **Inspektion och sakkunniga biträden.** Till inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen har sedan åtskilliga år anvisats medel å extra stat. Anslaget utgjorde för år 1922 28,000 kronor, för förra

halvåret 1923 14,000 kronor, för budgetåret 1923/1924 16,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1924/1926 6,500 kronor. Från och med den 1 juli 1923 indrogos sex inspektörs- och konsulentbefattningar, till vilka arvoden dittills utgått från ifrågavarande anslag, och ersattes med mera tillfälligt anställda biträden. För budgetåret 1926/1927 höjdes anslaget med 4,000 kronor för att tillgodose behovet inom skolöverstyrelsen av juridisk-administrativ sakkunskap samt utgick följaktligen för nämnda budgetår med 10,500 kronor. Jämväl för vart och ett av budgetåren 1927/1933 har ifrågavarande anslag utgått med ett belopp av 10,500 kronor, av vilket belopp 6,500 kronor avsetts för inspektion och sakkunniga biträden i allmänhet samt 4,000 kronor för anlitan- de av juridisk-administrativ sakkunskap.

Genom beslut den 16 maj 1929 medgav Kungl. Maj:t beträffande det för budgetåret 1929/1930 anvisade anslaget, att skolöverstyrelsen skulle äga att, därest omständigheterna sådant påkallade och medgäve, till ersättning åt sakkunniga biträden i allmänhet taga i anspråk jämväl den i anslaget ingående anslagspost å 4,000 kronor, som närmast vore avsedd åt juridiskt-administrativa sakkunniga, dock att ej mer än hälften av sagda anslagspost utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande finge användas till ersättning åt sakkunniga biträden i allmänhet; och skulle det åligga skolöverstyrelsen att vid utgången av budgetåret 1929/1930 till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse över användningen av ifrågavarande anslag.

Beträffande de för budgetåren 1930/1933 anvisade anslagen har Kungl. Maj:t lämnat enahanda medgivande.

Utom här ifrågavarande extra anslag å 10,500 kronor har å riksstaten från och med år 1918 varit uppfört ett särskilt extra anslag till arvode åt byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen. Detta anslag utgick till år 1922 med 3,500 kronor men höjdes, i samband med den år 1921 genomförda löneregleringen för den civila statsförvaltningen och den därav föranledda sänkningen av befattningshavarnas dyrtidstillägg, i enlighet med de principer, som då tillämpades i fråga om reglering av avlöningen till extra personal, från och med år 1922 till 4,800 kronor, motsvarande en reglering uppåt av arvodet vid befattningen med omkring 33 procent. Med sistnämnda belopp är anslaget upptaget i riksstaten jämväl för budgetåret 1932/1933.

Nu har *granskningsnämnden* föreslagit, att nyssberörda båda anslag å 10,500 kronor och 4,800 kronor måtte sammanslås till ett gemensamt anslag å 10,000 kronor, innebärande en minskning med 5,300 kronor.

Skolöverstyrelsen anför härom i skrivelse den 31 augusti 1932 i huvudsak följande:

Granskningsnämnden synes vid uppgörandet av förslaget hava utgått från att något årsavlönat byggnadssakkunnigt biträde — med hänsyn särskilt till den tillfälliga uteslutningen ur budgeten av vissa skolbyggnadsanslag — för närvarande icke skulle behöva förordnas. Å andra sidan innebär

tydliga förslaget, att överstyrelsen skulle kunna ur det genom sammanslagningen uppkomna anslaget använda medel till ersättning åt byggnads-sakkunnig, i de fall då överstyrelsen ansåge sig behöva aulika dylik. Överstyrelsen, som under förhandenvarande omständigheter ej vill motsätta sig den föreslagna sammanslagningen, framhåller beträffande storleken av anslaget följande.

Även om ovannämnda särskilda byggnadsanslag icke komma att utgå, är det för överstyrelsen nödvändigt att ha tillgång till byggnadssakkunnigt biträde. Biträdet har — bortsett från de ärenden, som gällt nämnda anslag — under de senare åren haft att på grund av reness yttra sig om lika stort antal ärenden som år 1922, från och med vilket år arvudet åt honom fastställdes till 4,800 kronor. Bitrådets yttranden hava härvid i flertalet fall kompletterats med av honom utförda byggnadsritningar och skisser, vilka tillställts vederbörande kommunala myndigheter till hjälp och ledning vid byggnadsföretagens utförande. Dessutom har biträdet i mycket stor utsträckning anlitats för överläggningar i byggnadstekniska frågor inom överstyrelsen samt för granskning under hand av skolbyggnadsritningar och restaureringsförslag av mera ovanlig omfattning eller art, vilka av folkskolinspektörer, kommunala myndigheter eller andra vederbörande hänskjutits till hans bedömande. Genom denna på grund av remiss eller under hand gjorda granskning ha i många fall avsevärda besparingar kunnat åstadkommas för kommuner och andra. Även om en indragning av det särskilda anslaget till arvode åt det byggnadssakkunniga biträdet måste medföra en inskränkning i denna konsulterande verksamhet, äro dock de uppgifter, för vilka överstyrelsen även i fortsättningen måste rådfråga en byggnadssakkunnig person, av den omfattning, att överstyrelsen icke kan räkna med ett lägre belopp för ändamålet än hälften av det hittillsvarande arvudet eller 2,400 kronor.

Till juridiskt-administrativa sakkunniga har hittills funnits en anslagspost på 4,000 kronor, dock med rätt för överstyrelsen att använda hälften härav till ersättning åt sakkunniga i allmänhet. Under de två sistförflutna budgetåren har överstyrelsen emellertid ej behövt använda mer än 1,500 kronor till juridiskt-administrativa sakkunniga. Till övriga sakkunniga åtgingo under budgetåret 1930/1931 8,324 kronor och under budgetåret 1931/1932 5,995 kronor. Givet är också, att medelsbehovet i föreliggande avseende måste bli högst växlande, då mängden av de ärenden, för vilka dylik sakkunskap behöver anlitas, är högst olika under olika år. Även om det på grund härav kan komma att visa sig medföra svårigheter i överstyrelsens arbete, därest här ifrågavarande anslag nedskäres så starkt, som granskningsnämnden föreslagit, vill överstyrelsen dock icke i nuvarande statsfinansiella läge motsätta sig bemälda förslag. Överstyrelsen utgår härvid ifrån att den inskränkning i överstyrelsens rätt att disponera anslaget, vilken hittills förefunnes genom bestämmelsen om att ett visst belopp skulle användas till ersättning åt juridiskt-administrativa sakkunniga, bortfaller och att det sålunda må ankomma på överstyrelsen att bestämma, till vilka slag av sakkunniga anslaget må användas.

Skolöverstyrelsen tillstyrker sålunda granskningsnämndens förslag om sammanslagning av ifrågavarande båda anslag och hemställer om utverkande av ett extra anslag av 10,000 kronor för budgetåret 1933/1934 för inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen.

Granskningsnämnden har i detta sammanhang erinrat, att vissa inspektörer och konsulenter avlönas från specialanslag för särskilda undervisningsgrenar m. m., på grund varav kostnaderna för skolöverstyrelsen äro väsentligt högre än vad som synes framgå av anslagen till överstyrelsen. Med hänsyn till den sakkunskap, som givetvis är tillfinnandes bland överstyrelsens fjorton ordinarie ledamöter, borde enligt granskningsnämndens uppfattning antalet dylika inspektörer och konsulenter kunna nedbringas.

Skolöverstyrelsen anför härom i samma skrivelse av den 31 augusti 1932 i huvudsak följande:

De inspektörer och konsulenter, som avlönas från specialanslag för särskilda undervisningsgrenar m. m., äro — sedan från och med innevarande budgetår föreläsningskonsulentbefattningen indragits — följande:

- en extra andre bibliotekskonsulent,
- en pedagogisk inspektör över statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa m. m.,
- en inspektör för dövstumundervisningen,
- en konsulent för nykterhetsundervisningen,
- en inspektör för folkhögskolorna.

Vad då först angår *extra andre bibliotekskonsulentbefattningen*, till vilken avlöning utgår ur förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, framhåller överstyrelsen, att denna tjänst bland ifrågavarande befattningar befinner sig i en särklass därigenom, att den icke är ett uppdrag, för vilket arvode utgår, utan en heltidstjänst med avlöning i enlighet med bestämmelser i § 33 av avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare (med placering i 21:sta lönegraden). Befattningen tillkom år 1929 i direkt syfte att öka överstyrelsens arbetskrafter vid handläggning av ärenden rörande folk- och skolbiblioteken.

Då den nu ifrågasatta minskningen av anslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet icke skulle minska utan snarare öka det arbete, som åvilar bibliotekskonsulenter, understryker överstyrelsen på det livligaste nödvändigheten av att sagda extra andre bibliotekskonsulentbefattning bibehållas.

Vad beträffar *inspektörerna för abnormundervisningen*, framhåller överstyrelsen följande. I enlighet med beslut vid 1914 års senare riksdag har från och med år 1915 en inspektör varit tillsatt för att i pedagogiskt hänseende utöva inspektion över statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa ävensom de med bidrag av statsmedel understödda uppfostringsanstalter för sinnesslöa och fallandesjuka barn samt arbetshem för sinnesslöa och fallandesjuka. Alltifrån början har arvode till inspektören — 1,500 kronor — utgått ur det dåmera på sjätte, numera på femte huvudtiteln uppförda anslaget till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka.

Alltsedan år 1890 har ur anslaget till befrämjande av dövstumundervisningen utgått ett arvode av 1,500 kronor till en inspektör för nämnda undervisning. Vid avgivande av proposition i ämnet till 1889 års riksdag framhöll föredragande departementschefen bland annat, att ifrågavarande inspektör, även om hans verksamhet utsträcktes till hela riket, ej kunde genom enbart denna erhålla full sysselsättning samt att inspektionen borde uppdragas åt personer, som äro eller varit sysselsatta med dövstumundervisning.

Det torde knappast behöva framhållas, att överstyrelsen icke utan vidare

kan förutsättas bland sina ordinarie ledamöter äga speciell sakkunskap på abnormundervisningens område. Den relativt ringa omfattningen av de ärenden rörande sagda undervisning, överstyrelsen har att handlägga, gör, att det näppeligen är tänkbart, att en ordinarie ledamot i överstyrelsen tillsättes med hänsyn tagen till dylik speciell sakkunskap. Härtill kommer, att, även om en ledamot tillsattes efter dylika grunder, han icke torde kunna förutsättas äga sakkunskap på samtliga de områden, abnormundervisningen omfattar. Även i detta fall behövde överstyrelsen sålunda anlita speciella sakkunniga på vissa områden av sagda undervisning. I varje fall är det under förhandenvarande omständigheter för överstyrelsens arbete oundgängligen nödvändigt att ha tillgång till den sakkunskap de nämnda inspektörerna representera. Någon särskild anledning att nu frånga den hittillsvarande ordningen, att arvoden till dessa inspektörer utgå från vissa specialanslag till särskilda undervisningsgrenar m. m., synes överstyrelsen icke heller förefinnas.

Vad vidare angår *konsulenten för nykterhetsundervisningen*, lämnar överstyrelsen en ingående redogörelse för tillkomsten och utvecklingen av denna befattning samt för det med befattningen förenade arvodet, vilket numera utgår med 3,000 kronor från anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande. Överstyrelsen framhåller beträffande de med denna befattning förenade åliggandena, att överstyrelsen icke förfogar över den erfarenhet och speciella insikt, som är erforderlig för det behöriga ledandet och övervakandet av här ifrågavarande verksamhet. Överstyrelsen behöver alltså tillgång till sakkunnig hjälp av en person, som i avseende både å erfarenhet, insikt och goda förbindelser kan fungera såsom förbindelselänk mellan statsmyndigheterna och den omfattande enskilda verksamheten på förevarande område. Överstyrelsen vill också erinra om den betydande utveckling av statens understödande av nykterhetsupplysningen, som ägt rum sedan år 1919. Det är givet, att det ligger i statens intresse att tillse, att de för ändamålet anvisade anslagen utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt, och att överstyrelsen icke kan fullgöra detta uppdrag utan tillgång till speciell sakkunskap på området i fråga. Med hänsyn till det anförda kan överstyrelsen icke tillstyrka en indragning av densamma. Emellertid anser sig överstyrelsen böra föreslå, att arvodet till nykterhetskonsulenten, därest nyssnämnda inskränkning i verksamheten kommer till stånd, tillfälligt nedsättes till det belopp, varmed det ursprungligen utgick, eller 2,000 kronor. Då överstyrelsen ifrågasätter en så betydande nedsättning i arvodet, beror detta därpå, att den nuvarande konsulenten, vilken fungerat som sådan alltsedan befattningens tillkomst, förklarat, att han — under förhandenvarande förhållanden och därest ej andra nu oförutsebara omständigheter komma att lägga hinder i vägen härför — är villig att oaktat denna minskning i arvodet åtaga sig eventuellt förordnande även under budgetåret 1933/1934.

Då det synes överstyrelsen fördelaktigt, att så långt möjligt statens samtliga kostnader för nykterhetsupplysning i riksstaten sammanföras under ett anslag, anser sig överstyrelsen böra föreslå, att arvodet till nykterhetskonsulenten även i fortsättningen påföres anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.

Vad slutligen angår *folkhögskolinspektörsbefattningen*, lämnar överstyrelsen likaledes en utförlig redogörelse för tillkomsten av denna befattning, i vilket avseende hänvisas till handlingarna.

Inspektören åtnjuter ett arvode av 3,000 kronor, vilket utgår ur anslaget till understöd åt folkhögskolor.

Överstyrelsen medger, att överstyrelsen för närvarande bland sina ordinarie ledamöter besitter erforderlig sakkunskap för handläggning av de ärenden, som falla inom folkhögskolinspektörens verksamhetsområde. Då överstyrelsen det oaktat för sin del icke kan föreslå en indragning av sagda befattning, är orsaken härtill sålunda i viss mån av annan art än i fråga om de förutnämnda inspektörs- och konsulenttjänsterna. Överstyrelsen framhåller till en början, att den nuvarande folkhögskolinspektören under sin snart 20-åriga verksamhet i nämnda befattning givetvis förvärvat en synnerligen ingående kännedom om varje särskild folkhögskola och att det för överstyrelsen är av stor betydelse att äga tillgång till den sakkunskap, inspektören sålunda besitter. Därtill kommer, att de uppgifter, som åvila inspektören äro av synnerligen stor omfattning. Sålunda har han bland annat att — utom inspektions- och rådgivande verksamhet — förbereda överstyrelsens handläggning av ärenden rörande statsbidrag till folkhögskolorna och stipendier till dessas elever, ett arbete, som på grund av den starka ökningen av dessa skolors elevantal och speciellt de stipendiesökandes antal numera är mycket tidskrävande. Vidare har inspektören enligt gällande författningar i vissa fall tilldelats uppgifter av enahanda art som dem, vilka tillkomma folkskolinspektörerna. Bland dessa uppgifter må nämnas, att han har att före utbetalande av statsbidrag till uppehållande av folkhögskolas verksamhet utfärda intyg, att skolan är berättigad uppbära dylikt statsbidrag. Dessutom har han att granska uppgifterna om de pensionsavgifter för lärarpersonalen, vilka skola avdragas vid statsbidragsrekvisitionen. Vidare har han att granska rekvisitionerna av dyrtidstillägg och av provisorisk avlösningsförbättring till lärare vid folkhögskolorna. Skulle nu folkhögskolinspektörsbefattningen indragas, komme detta sålunda att medföra en avsevärd ökning av överstyrelsens arbete av administrativ och kameral natur. På grund av den arbetsbelastning, som redan åvilar överstyrelsens tjänstemän, anser sig överstyrelsen icke i stånd att med sin nuvarande personal medhinna detta ökade arbete. Med hänsyn till vad överstyrelsen sålunda framhållit, kan överstyrelsen icke tillstyrka en indragning av folkhögskolinspektörsbefattningen. I sin framställning om anslag till folkundervisningen för budgetåret 1933/1934 har överstyrelsen sålunda vid beräkningen av medelsbehovet i fråga om anslaget till understöd åt folkhögskolor utgått ifrån att, på samma sätt som hittills, arvode skall utgå till en inspektör för folkhögskolorna.

Gentemot granskningsnämndens av skolöverstyrelsen biträdda förslag om sammanslagning av de båda nu i riksstaten uppförda anslagen till *dels* inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen å 10,500 kronor, *dels* arvode åt ett byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen å 4,800 kronor till ett gemensamt anslag och ett sådant anslags begränsning till 10,000 kronor har jag intet att erinra. Kungl. Maj:t torde dock böra medgiva skolöverstyrelsen rätt till en sådan disposition av anslaget, att den nuvarande bestämmelsen om att visst belopp skall användas till ersättning åt juridiskt-administrativa sakkunniga bortfaller och att det sålunda må ankomma på överstyrelsen att bestämma, till vilka slag av sakkunniga anslaget må användas.

Departementschefen.

Beträffande granskningsnämndens uttalande rörande begränsning av antalet inspektörer och konsulenter inom skolöverstyrelsen vill jag uttala min anslutning till vad nämnden härutinnan anført. Jag kommer att under punkt 196 i det följande beröra frågan om inspektörsbefattningen för folkhögskolorna och därvid erinra, hurusom densamma genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 december 1932 tillsvidare indragits. När någon annan dylik befattning blir ledig, torde överstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma med anmälan härom, varvid sålunda tillfälle skulle yppa sig för Kungl. Maj:t att taga under överbägande, huruvida befattningen i fråga är för framtiden erforderlig eller icke.

Jag hemställer sålunda nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 10,000.

[135.] **6. Bestridande av expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen.** På grund av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen från och med år 1922 anvisat ett särskilt anslag av 1,800 kronor för år till bestridande av expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen.

I enlighet med av skolöverstyrelsen nu gjord framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att för bestridande av expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av kronor 1,800.

[136.] **7. Personligt lönetillägg åt konsumenten hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har 1932 års riksdag *dels* medgivit, att konsumenten och särskilda föredraganden för ärenden angående husligt arbete hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin finge — därest hennes arvode jämte dyrtidstillägg efter den 1 juli 1932 skulle understiga vad som skulle hava utgjort hennes löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg därå enligt § 3 i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst — åtnjuta gottgörelse härför genom ett personligt lönetillägg, varå dock dyrtidstillägg icke finge utgå, *dels* för detta ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra förslagsanslag av 900 kronor. Närmare redogörelse för detta ärende återfinnes under punkt 137 i 1932 års åttonde huvudtitel.

Genom beslut den 6 maj 1932 ställde Kungl. Maj:t berörda anslag till skolöverstyrelsens förfogande.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har *skolöverstyrelsen* hemställt om utverkande för budgetåret 1933/1934 av ett motsvarande anslag.

Då anslaget synes erforderligt även för budgetåret 1933/1934, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till personligt lönetillägg för budgetåret 1933/1934 åt konsulenten hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin, att utgå under de av 1932 års riksdag angivna förutsättningar, anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 900.

[137.] 8. **Konsulenter för gymnastikundervisningen.** Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1932 års riksdag till konsulenter för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 29,000 kronor. Härigenom skedde en fullständig omorganisation av gymnastikinspektionen. De förutvarande 15 gymnastikinspektörerna ersattes med en central konsulentorganisation, anknuten till skolöverstyrelsen. Det dittillsvarande anslaget till gymnastikinspektionen — 70,000 kronor — utgick därför ur riksstaten och ersattes med ovannämnda anslag, varigenom åstadkoms en besparing av 41,000 kronor. Jag hänvisar i övrigt till den redogörelse, som finnes under punkt 181 i 1932 års åttonde huvudtitel.

Närmare bestämmelser för användningen av här ifrågavarande anslag hava av Kungl. Maj:tt meddelats genom beslut den 17 juni 1932.

Därvid föreskrevs bland annat, att förste gymnastikkonsulenten skulle åtnjuta avlöning enligt lönegraden B 26 och andre gymnastikkonsulenterna enligt lönegraden B 21 i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Och vidare ställdes omförmälda extra anslag å 29,000 kronor till skolöverstyrelsens förfogande samt förordnades, att av sagda anslag finge *dels* utgå erforderligt belopp för avlöningar jämte dyrorts- och dyrtidstillägg åt gymnastikkonsulenterna samt åt en såsom biträde åt konsulenterna tjänstgörande halvtidsamanuens, med lön enligt 15:e lönegraden av den i omförmälda kungörelse den 26 juni 1925 intagna löneplanen, *dels ock* återstående belopp användas till expenser och resekostnadsersättningar för konsulenterna, dock högst 500 kronor till expenser.

Skolöverstyrelsen hemställer i skrivelse den 31 augusti 1932 att för ändamålet måtte även för budgetåret 1933/1934 anvisas ett extra anslag. Överstyrelsen anser emellertid, att dyrorts- och dyrtidstilläggen till ifrågavarande befattningshavare icke i fortsättningen böra utgå ur förevarande anslag.

Dyrorts- och dyrtidstillägg till samtliga övriga extra och extra ordinarie befattningshavare hos överstyrelsen utgå ur de å åttonde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslagen till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, respektive till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Enligt överstyrelsens förmenande vore det då riktigtast, att ifrågavarande tillägg till gymnastikkonsulenter och till kansli-personal, anställd som biträde åt dessa, även utginge ur de båda sistnämnda anslagen. En förändring av grunderna för dessa tillägg behövde då ej föranleda en förändring av storleken av förevarande anslag till konsulenter för gymnastikundervisningen.

Vid ett bifall till detta förslag om överflyttning av nämnda anslagsposter borde anslaget minskas med 2,400 kronor till 26,600 kronor och överstyrelsen hemställer därför, att ifrågavarande extra anslag för budgetåret 1933/1934 upptages med sistnämnda belopp.

Departementschefen.

På sätt framgår av punkt 181 av 1932 års åttonde huvudtitel har ifrågavarande anslag beräknats på följande sätt:

1 förste gymnastikkonsulent (B 26)	kronor	8,124
1 andre » (B 21)	»	6,048
1 halvtidsamanuens	»	1,944
Expenser	»	484
Resekostnader (förslagsvis)	»	10,000
Dyrtids- och dyrortstillägg	»	3,000

Summa kronor 29,600

vilket belopp avrundats till 29,000 kronor.

Den organisation, varom här är fråga, är i stort sett ny och oprövad. Då försiktigheten synes mig bjuda att låta försöksanordningen tillsvidare fungera i något begränsad omfattning i förhållande till vad ursprungligen beräknats, vill jag förorda, att densamma för nästa budgetår inskränkes till att omfatta allenast en förste gymnastikkonsulent. Härigenom skulle vinnas en besparing dels av den andre gymnastikkonsulentens lön, beräknad till 6,048 kronor, dels ock av posten till resekostnader, vilken sistnämnda post skulle kunna uppskattas till hälften av det nuvarande beloppet eller 5,000 kronor; besparingen skulle alltså uppgå till i runt tal 11,000 kronor. Jag anser mig vidare böra biträda skolöverstyrelsens förslag om överflyttning av utgifterna för dyrorts- respektive dyrtidstillägg för ifrågavarande befattningshavare från förevarande extra anslag till de under åttonde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslagen till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, respektive till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Förevarande extra anslag torde därför böra nedsättas från beräknade 29,600 kronor med (11,000 + 3,000 =) 14,000 kronor till 15,600 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till konsulentverksamhet för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 15,600 att utgå enligt de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

H. Allmänna läroverken m. m.

Högre lärarinneseminariet.

[138.] 1. **Högre lärarinneseminariet.** Innan jag närmare redogör för frågan om anslag till högre lärarinneseminariet, ber jag få här återgiva ett allmänt principuttalande, varmed *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 31 augusti 1932 överlämnat sina framställningar rörande anslagsbehoven för överstyrelsens olika verksamhetsområden för nästkommande budgetår. Överstyrelsen yttrar:

När skolöverstyrelsen i år går att avgiva sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår, har överstyrelsen att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i kungl. brevet den 30 juni 1932 — enligt vilket överstyrelsen har i sina framställningar på olika punkter att beakta vad den av Kungl. Maj:t den 19 april 1932 förordnade särskilda granskningsnämnden anfört i till nådiga brevet fogade promemorior — att tillvarataga förefintliga besparingsmöjligheter och att jämväl för de fall överstyrelsen icke anser sig kunna biträda de av nämnden framlagda förslagen utarbeta utkast till de bestämmelser eller angiva de åtgärder i övrigt, som skulle vara erforderliga vid ett fullföljande av vad nämnden föreslagit.

Möjligheterna att genomföra det av granskningsnämnden framlagda besparingsprogrammet beträffande den del av statsbudgeten, som faller under skolöverstyrelsens förvaltningsområde, föreligga givetvis icke blott rent teoretiskt sett utan också med hänsyn till dess förverkligande i praktiken. Huruvida dessa möjligheter i nuvarande läge helt eller delvis skola utnyttjas är en fråga, vars besvarande torde göras beroende av två överväganden av helt artskild karaktär. Å ena sidan måste givetvis tagas i betraktande, vilken inverkan anslagsbegränsningen skulle medföra från undervisningsväsendets egna synpunkter och vilka invändningar, som ur samma synpunkter kunna riktas mot densamma, å andra sidan måste styrkan av dessa betänkligheter vägas mot graden av den nödvändighet, som det statsfinansiella läget utgör. Det är uppenbart, att åtminstone i de fall, där granskningsnämndens förslag skulle innebära mera kännbara påföljder för undervisningsväsendet, överväganden av det senare slaget måste bli avgörande för det slutliga ståndpunktstagandet. Då skolöverstyrelsen icke äger överblick över den statsfinansiella situationen eller över de besparingsmöjligheter, som föreligga på andra områden av statsförvaltningen, saknar överstyrelsen uppenbarligen tillräcklig kännedom om den ena och därtill den i sista hand avgörande faktorn för bedömandet av granskningsnämndens förslag. Den i det kungl. brevet inskräpta nödvändigheten av att sorgfälligt tillvarataga de besparingsmöjligheter, som av nämnden påvisats eller som eljest kunna förefinnas, har överstyrelsen beaktat och därför också ansett sig böra biträda granskningsnämndens förslag i alla de punkter, där detta låter sig göra utan större förfång för de synpunkter och intressen, överstyrelsen jämlikt sin in-

struktion har att bevaka. I andra åter — färre till antalet men tyvärr av större statsfinansiell betydelse — i vilka de föreslagna begränsningarna av anslagskraven otvivelaktigt skulle medföra i olika avseenden betänkliga konsekvenser, har överstyrelsen icke ansett sig kunna — i avsaknad av den nyssnämnda överblicken över det statsfinansiella läget och förvaltningen i övrigt — tillstyrka desamma. I sistnämnda fall har emellertid överstyrelsen givetvis under åttlydnad av föreskrifterna i ovannämnda kungl. brev framlagt den utredning och de förslag, som torde vara behövliga för genomförandet av granskningsnämndens besparingsprogram jämväl i dessa delar.

I fråga om det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet, vilket från och med budgetåret 1931/1932 varit i riksstaten uppfört med 149,985 kronor, har skolöverstyrelsen i sin berörda skrivelse anfört:

Den vid högre lärarinneseminariet inrättade realskollinjen var färdigbildad redan med utgången av budgetåret 1930/1931. Utbildningen av folkskolan har emellertid fortskridit endast så långt, att den under budgetåret 1932/1933 kommer att omfatta fem klasser. Från och med budgetåret 1933/1934 tillkommer alltså en sjätte folkskoleklass. Härför erfordras en ny övnings-skollärartjänst, vilken emellertid, med hänsyn till 1932 års riksdags beslut rörande den för innevarande år erforderliga nya övnings-skollärartjänsten, nu icke ifrågasättes såsom ordinarie.

Då någon ändring på andra punkter av förevarande anslag ej är ifrågasatt, hemställer överstyrelsen, i överensstämmelse med rektors förslag omoförändrat ordinarie anslag för budgetåret 1933/1934 till högre lärarinneseminariet.

I enlighet med skolöverstyrelsens hemställan torde det *ordinarie* anslaget till högre lärarinneseminariet i riksstaten för budgetåret 1933/1934 böra uppföras med oförändrat belopp kronor 149,985.

[139.] **2. Diverse behov vid högre lärarinneseminariet.** Under åtskilliga år har riksdagen på extra stat beviljat anslag för tillgodoseende av diverse behov vid högre lärarinneseminariet. Anslaget har utgått med olika belopp under olika år och är för budgetåret 1932/1933 bestämt till 64,160 kronor. De i anslaget ingående posterna äro fördelade på följande sätt:

till avlönande av en extra ordinarie övnings-skollärare	kronor	3,400
» uppehållande av en valfri fjärde årskurs	»	4,800
» undervisning i träslöjd	»	510
» stipendier	»	2,000
» förhyrande av lokaler för högre lärarinneseminariet samt för de med seminariet förenade normalskolan för flickor, realskolan och folkskolan	»	22,850
» förhyrande av lokaler för statens skolköksseminarium och hushållsskola	»	10,500
» expenser för högre lärarinneseminariet och normalskolan för flickor	»	13,550
» expenser för statens skolköksseminarium och hushållsskola	»	5,000
» förhöjning av arvudet åt seminariets läkare	»	900
» tillfällig löneförbättring för vaktmästaren och eldaren därstädes	»	650

Tillhopa kronor 64,160

Granskningsnämnden har i fråga om anslagen till högre lärarinneseminarier föreslagit följande minskningar, vilka nämnden ansett kunna vidtagas utan att den av 1927 års riksdag beslutade organisationen av läroanstalten rubbades:

- 1) det till uppehållande av en valfri fjärde årskurs utgående beloppet, 4,800 kronor, skulle minskas med 1,500 kronor till 3,300 kronor;
- 2) anslaget till undervisning i träslöjd å 510 kronor skulle utgå;
- 3) det till stipendier utgående beloppet, 2,000 kronor, skulle minskas med 800 kronor till 1,200 kronor; samt
- 4) anslaget till extra lärare, timlärare och vikarier, vilket för budgetåret 1932/1933 utgjorde 39,420 kronor, skulle minskas med 2,500 kronor till 36,920 kronor.

Sammanlagda minskningen av anslagen till högre lärarinneseminarier skulle alltså utgöra 5,310 kronor.

Till frågan om anslag till extra lärare, timlärare och vikarier återkommer jag under nästföljande punkt. Vad angår det nu förevarande anslaget, sammanlagt 64,160 kronor, uppgår summan av de av nämnden ifrågasatta anslagsminskningarna till 2,810 kronor, och anslaget skulle alltså enligt nämndens förslag beräknas till 61,350 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1931, efter av rektor vid högre lärarinneseminarier till överstyrelsen ingiven framställning i ämnet, hemställt, att förevarande anslag måtte för budgetåret 1933/1934 utgå med 63,550 kronor. Överstyrelsen anför:

På grund av riksdagens beslut om upprättandet av en sexårig folkskola vid högre lärarinneseminarier kommer under läsåret 1933/1934 ytterligare en ny folkskoleklass, den sjätte, att upprättas. Härför erfordras en ny övningsskollärartjänst, vilken, såsom överstyrelsen redan anför i sammanhang med frågan om ordinarie anslag till seminarier, synes böra upptagas såsom extra ordinarie. Anslag för nu ifrågavarande ändamål torde därför böra beräknas å förevarande anslagspost. Vad anslagsbeloppets storlek beträffar, vill överstyrelsen erinra därom, att 1932 års riksdag höjt den förevarande anslagsposten med 3,400 kronor, avseende den från och med budgetåret 1932/1933 erforderliga extra ordinarie övningsskollärartjänsten. Emellertid anser sig överstyrelsen böra framhålla, att jämlikt gällande bestämmelser avlöning åt extra ordinarie manlig övningsskollärare utgår med ett belopp av 2,800 kronor, under det att ordinarie manlig övningsskollärare åtnjuter en avlöning av 3,400 kronor. Det synes icke överstyrelsen för närvarande föreligga någon anledning att för ifrågavarande befattningshavare ifrågasätta ett högre arvodesbelopp än det i gällande författningar föreskrivna, varför överstyrelsen sålunda föreslår, att det för budgetåret 1933/1934 erforderliga anslagsbeloppet till två extra ordinarie övningsskollärartjänster upptages med 5,600 kronor.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget har vederbörande rektor övervägt, huruvida ej inskränkningar i nu utgående extra anslag skulle kunna göras, och därvid kommit till den slutsatsen, att anslaget till uppehållande av en valfri fjärde årskurs skulle kunna minskas med 1,500 kronor till 3,300 kronor och att anslaget för undervisning i träslöjd, nu 510 kronor,

skulle kunna helt utgå. Övriga anslag under denna anslagspost ifrågasätter rektor böra utgå med oförändrade belopp under budgetåret 1933/1934.

Överstyrelsen ansluter sig till rektor beträffande den föreslagna nedsättningen av ovannämnda två anslagsposter.

Vid granskning av övriga föreslagna utgiftsposter i enlighet med granskningsnämndens förslag till besparingar finner överstyrelsen en post, som icke oundgängligen synes behöva utgå till hittillsvarande belopp, nämligen anslaget av 2,000 kronor till stipendier, och överstyrelsen ser sig, med hänsyn till nödvändigheten att göra de strängaste besparingar, nödsakad att föreslå sagda anslags nedsättning med 800 kronor till 1,200 kronor.

Övriga anslagsposter har skolöverstyrelsen, i enlighet med rektors förslag, föreslagit att utgå med oförändrade belopp.

Departementschefen.

Såsom av det anförda framgår, har skolöverstyrelsen i likhet med seminariets rektor anslutit sig till de av granskningsnämnden föreslagna minskningarna å ifrågavarande utgiftsposter, och skillnaden i slutsiffror mellan överstyrelsens och nämndens beräkningar (nämnden: — 2,810 kronor, överstyrelsen: — 2,810 + 2,200 = — 610 kronor) betingas av den ytterligare extra ordinarie övningsskollärartjänst, som i enlighet med riksdagens beslut om inrättande av en sexårig folkskola vid seminariet blir erforderlig för nästkommande budgetår. Jag har alltså ingen erinran att göra mot överstyrelsens beräkningar.

Genom detta anslag skulle följaktligen följande ändamål tillgodoses med här angivna belopp:

till avlönande av 2 extra ordinarie övningsskollärare	kronor	5,600
» uppehållande av en valfri fjärde årskurs	»	3,300
» stipendier	»	1,200
» förhyrande av lokaler för högre lärarinneseminariet samt för de med seminariet förenade normalskolan för flickor, realskolan och folkskolan	»	22,850
» förhyrande av lokaler för statens skolköksseminarium och hushållsskola	»	10,500
» expenser för högre lärarinneseminariet och normalskolan för flickor	»	13,550
» expenser för statens skolköksseminarium och hushållsskola	»	5,000
» förhöjning av arvudet åt seminariets läkare	»	900
» tillfällig löneförbättring för vaktmästaren och eldaren därstädes med 400 kronor för vaktmästaren och 250 kronor för eldaren	»	650
Tillhopa kronor		63,550

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till diverse behov vid högre lärarinneseminariet anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* anslag av . kronor 63,550.

[140] 3. **Arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier.** Sedan åtskilliga år tillbaka har riksdagen anvisat ett särskilt extra anslag till bestridande av arvoden åt timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminarier. Detta anslag har av riksdagen för budgetåret 1927/1928 under benämning arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier uppförts med ett belopp av 35,260 kronor. För budgetåret 1928/1929 utgick anslaget med 34,300 kronor, för budgetåret 1929/1930 med 36,450 kronor, för budgetåret 1930/1931 med 42,860 kronor och för budgetåret 1931/1932 med 39,420 kronor, med vilket belopp anslaget utgår jämväl för innevarande budgetår.

Såsom framgår av 1932 års åttonde huvudtitel, punkt 140, hade med anledning av en vid högre lärarinneseminarier ledigbliven lektorsbefattning i zoologi och botanik fråga uppkommit om ändring i de grunder, efter vilka arvodet till vikarierande lektor vid seminariet i vissa fall borde beräknas.

Enligt gällande bestämmelser uppbära manliga vikarierande lektorer vid högre lärarinneseminarier, vilka avlagt de examina och prov, som erfordras för behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, samma årsarvode som motsvarande befattningshavare vid de allmänna läroverken, d. v. s. utom arvodesförhöjning m. m., 3,300 kronor årligen, vilket efter en beräknad tjänstgöringstid av 20 veckotimmar utgör 165 kronor för veckotimme.

I skrivelse den 31 augusti 1931 hemställde skolöverstyrelsen, att arvode åt vikarie å lektorsbefattning vid seminariet finge utgå enligt samma grunder som gälla för timlärare, d. v. s. som regel 240 kronor för veckotimme.

Vid anmälan av ifrågavarande framställning yttrade dåvarande departementschefen:

»Enligt mitt förmenande måste detta förslag, såsom innebärande en ändring av de utav riksdagen fastställda grunderna för här ifrågavarande lärarpersonals avlöning, anses vara av natur att böra underställas riksdagen. Emellertid finner jag, ehuru jag onekligen anser goda skäl anförda för det av överstyrelsen framlagda förslaget, det icke lämpligt att för närvarande föreslå framläggandet av proposition i ämnet för riksdagen. Härför torde enligt mitt förmenande erfordras en uttömmande utredning om de konsekvenser i ekonomiska och andra hänseenden, som ett bifall till förslaget skulle medföra, och en sådan utredning föreligger icke ännu. Å andra sidan torde det, med hänsyn jämväl till vad jag under punkt 138 i det föregående anfört rörande den föreslagna omorganisationen av högre lärarinneseminarier, bliva nödvändigt att åtgärder vidtagas för att under den tid, som må förflyta innan omorganisationsfrågan bliver definitivt avgjord, tillförsäkra vikarier å den eller de befattningar, som med anledning av den förestående omorganisationen kunna komma att vakanssättas, tillfredsställande avlöningsförmåner under mellantiden. Jag har därför för avsikt att framdeles hemställa, att åt skolöverstyrelsen måtte uppdragas att verkställa

en dylik utredning, vilken synes böra slutföras i så god tid, att förslag i ämnet kan föreläggas 1933 års riksdag.

För närvarande finner jag mig emellertid nödsakad att avstyrka överstyrelsens förslag i denna del.»

I utlåtande den 4 februari 1932, i anledning av ett utav sakkunniga, tillkallade inom ecklesiastikdepartementet, den 17 december 1931 avgivet »Betänkande med förslag angående den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter och därmed sammanhängande frågor» anförde skolöverstyrelsen, som inhämtat yttrande från rektor vid högre lärarinneseminariet, bland annat följande:

Rektor vid högre lärarinneseminariet hade i det i förevarande ärende avgivna yttrandet erinrat om departementschefens omförmälda uttalande samt framhållit, att samma synpunkter, som vid meranämnda ärendes behandling gjorts gällande i fråga om partiellt tjänstgörande lektorsvikarie, i själva verket vore tillämpliga jämväl på sådan vikarie med full tjänstgöring. Det vore nämligen här fråga om arbete av synnerligen kvalificerad natur. Rektor hänvisade ock till det förhållandet, att lektorsvikarie vid tekniskt läroverk kunde erhålla ett arvode, som närmade sig ordinarie lektors avlöning. Särskilt viktiga vore de framhållna synpunkterna, när det gällde för längre tid vakanssatta lektorstjänster.

Överstyrelsen kunde icke annat finna, än att rektor hade fullt rätt i vad han sålunda anfört. Och det förefölle, som om de framhållna synpunkterna skulle kunna bliva tillgodosedda på så sätt, att i kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 661) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet infördes ett stadgande därom, att Kungl. Maj:t för varje gång bestämde angående arvode åt vikarierande lektor — samt vikarie å rektors undervisningsskyldighet, vilken givetvis borde i sagda avseende vara likställd med vikarierande lektor — i sådana fall, då förordnandet antingen avsåge vakanssatt tjänst eller omfattade helt läsår. Mera tillfälliga lektorsvikariat däremot torde böra i fråga om avlöning likställas med adjunktsvikariat. Överstyrelsen hemställde alltså, att de delar av sagda kungörelse, som avsåge icke ordinarie ämneslärare, måtte erhålla följande lydelse: »Vikarierande lektor samt vikarie å rektors undervisningsskyldighet, om förordnandet avser antingen vakanssatt tjänst eller helt läsår, det arvode, som Kungl. Maj:t för varje gång bestämmer, eljest det arvode, som nedan föreskrives i fråga om vikarierande adjunkt.

Över skolöverstyrelsens sist omförmälda framställning avgav statskontoret den 30 mars 1932 utlåtande och anförde därvid följande:

Därest erfarenheten kunde anses giva vid handen, att en höjning av arvodet åt de lärare, som vid högre lärarinneseminariet förordnades att för helt läsår eller under vakans som vikarier uppehålla lektorstjänst eller fullgöra rektors undervisningsskyldighet vore erforderlig, hade statskontoret intet att erinra mot att en sådan höjning vidtoges. Det torde emellertid vara nödvändigt att, innan frågan härom framlades för riksdagen, en undersökning vidtoges angående de konsekvenser, ett sådant medgivande kunde komma att medföra, särskilt med hänsyn till likställda lärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna. Med erinran att chefen för ecklesiastikdepartementet i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag förklarat sig

hava för avsikt att framdeles hemställa, att åt skolöverstyrelsen måtte uppdragas att verkställa utredning angående konsekvenserna av ifrågavarande höjning av vikariatsarvodet åt vikarierande lektor vid seminariet, ifrågasatte därför statskontoret, om icke den sålunda i utsikt ställda utredningen borde få omfatta även den av skolöverstyrelsen nu framlagda frågan.

Sedan skolöverstyrelsen den 30 juni 1932 anbefallts att verkställa utredning angående ersättning till vikarie å lektorstjänst vid högre lärarinneseminariet och därmed sammanhängande frågor, har överstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1932 anfört:

Vad först vidkommer behövligheten av arvodesförhöjningen, hänvisar överstyrelsen till tidigare uttalanden i denna fråga. Av dessa uttalanden likasom av seminariets organisation, arbetsuppgift och arbetssätt framgår, att arbetet vid seminariet i ej oväsentlig grad närmar sig till det akademiska studiesättet, samt att man fördens skull måste tillse, såväl att lektorstjänsterna vid seminariet bliva besatta med personer, som hava höga vetenskapliga kvalifikationer, som att vid tjänstledighet eller vakans å lektorstjänst till vikarier förordnas personer med, om möjligt, samma höga kvalifikationer. Den möjlighet att under vissa förutsättningar höja här ifrågavarande vikariearvoden utöver vad som eljest är vanligt, vilken här ifrågasättes, är således motiverad av önskan å ena sidan att göra seminariet konkurrenskraftigt i tävlan om de bästa lärarkrafterna, å andra sidan att bereda dessa lärarkrafter en ersättning för deras arbete, som kan anses skäligen motsvara deras kvalifikationer och arbetsuppgifter och stå i lämpligt förhållande till timlärararvodena vid högre lärarinneseminariet, vilka äro avsevärt högre än motsvarande arvoden vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna.

Det är här icke fråga om en lärarkategori, som äger motsvarigheter vid andra till överstyrelsens arbetsområde hörande läroanstalter, exempelvis vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna, utan om en lärarkategori, som har en alldeles säregen ställning och från vilken således ingen som helst slutsats kan dragas rörande andra lärarkategorier. Under sådana omständigheter kan överstyrelsen icke finna, att ett bifall till vad överstyrelsen i ämnet föreslagit i sitt meranämnda utlåtande den 4 februari 1932 skulle medföra några som helst konsekvenser i fråga om andra lärarkategorier. Det är tvärtom så, att värdet av den av överstyrelsen föreslagna åtgärden skulle ligga just däri, att ifrågavarande lärare vid högre lärarinneseminariet finge en bättre ställning än icke-ordinarie lärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna, och att åtgärden således som sin konsekvens skulle fordra, att den genom densamma åstadkomna olikheten mellan här ifrågavarande lärarkategorier bleve för framtiden bibehållen.

På grund av vad sålunda anförts vidhåller överstyrelsen sitt förslag om visst tillägg till kungörelsen nr 661/1918.

Nu har emellertid Kungl. Maj:t den 22 juni 1932 utfärdat kungörelse (nr 331) om ändrad lydelse i vissa delar av sagda kungörelse nr 661/1918. De sålunda införda ändringarna överensstämma i huvudsak med vad överstyrelsen föreslagit i meranämnda utlåtande den 4 februari 1932 men förete också vissa avvikelser från överstyrelsens förslag. Ett par av dessa avvikelser sammanhänka därmed, att den nu ifrågavarande särskilda ändringen angående avlöning åt lektorsvikarie icke blivit införd. Skulle nu densamma komma att införas i överensstämmelse med överstyrelsens förslag, så torde det bliva nödvändigt att på ett par andra punkter införa däremot

svarande ändringar. Överstyrelsen hemställer fördensskull, att ur de båda punkter, som avhandla manlig respektive kvinnlig extra ämneslärare ävensom vikarierande lektor eller adjunkt må utgå orden »lektor eller».

Vad åter vidkommer frågan, i vad mån seminariets anslagsbehov kan röna inverkan av de nu ifrågasatta ändringarna i avlöningsbestämmelser, får överstyrelsen anföra följande.

Man synes lämpligen böra räkna med att arvodet i nu ifrågavarande fall skulle bestämmas i anslutning till vad som jämlikt kungl. brev den 17 januari 1919 gäller beträffande arvode åt timlärare vid högre lärarinneseminarier och den därmed förenade normalskolan för flickor. Enligt nämnda brev utgår, för veckotimme räknat, i läroämnen till timlärare i seminariets högre kurs normalt 240 kronor, till timlärare i seminariets lägre kurs normalt 200 kronor samt till timlärare i normalskolan normalt 140 kronor. Enligt en dylik beräkningsgrund och med hänsyn tagen till den för seminariet gällande timplanen skulle vikariatsavlöningen komma att uppgå till högst 4,720 kronor. Då en vikarierande lektor enligt nu gällande bestämmelser åtnjuter en avlöning av $(3,300 + \frac{1}{3} \cdot 500 =) 3,466,67$ kronor, skulle alltså merkostnaden för det ovan beräknade högre arvodet uppgå till högst omkring 1,250 kronor. Det bör emellertid framhållas, att i vissa fall merkostnaden skulle ställa sig avsevärt lägre, nämligen i den mån vikariens tjänstgöring komme att i viss utsträckning förläggas till normalskolan. Vidare bör anmärkas, att även med den nu för vissa fall ifrågasatta förhöjningen av arvodet till lektorsvikarie en besparing för statsverket komme att äga rum i den mån, som ifrågavarande vikariat skulle avse vakanssatta tjänster.

Vad slutligen beträffar den höjning av anslagsposten till arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminarier, som vid ett genomförande av den ovan föreslagna bestämmelsen kan bli erforderlig för budgetåret 1933/1934, tillåter sig överstyrelsen hänvisa till vad överstyrelsen härom anför under ifrågavarande punkt av sina anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1933 års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts hemställer överstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att i kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 661) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid högre lärarinneseminarier måtte införas följande ändringar, nämligen

dels att före punkten om manlig extra ämneslärare ävensom manlig vikarierande lektor eller adjunkt med full tjänstgöring (senaste lydelse enligt kungörelsen nr 331/1932) inskjutes en punkt av följande lydelse:

»vikarierande lektor samt vikarie å rektors undervisningsskyldighet, om förordnandet avser antingen vakanssatt tjänst eller helt läsår, det arvode, som Kungl. Maj:t för varje gång bestämmer, eljest det arvode, som nedan föreskrives i fråga om vikarierande adjunkt»,

dels att ur de båda punkter, som avhandla manlig respektive kvinnlig extra ämneslärare ävensom vikarierande lektor eller adjunkt med full tjänstgöring (senaste lydelse enligt kungörelsen nr 331/1932), utgå orden »lektor eller».

Såsom jag under nästföregående punkt omnämnt, har *granskningsnämnden* föreslagit, att anslaget till extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminarier måtte för nästkommande budgetår minskas med 2,500 kronor till 36,920 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1932 rörande anslagsbehoven för budgetåret 1933/1934 har *skolöverstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte få utgå med ett belopp av 38,120 kronor. Överstyrelsen anför därvid:

I skrivelse till skolöverstyrelsen har rektor vid högre lärarinneseminariet beträffande nu förevarande extra anslag på anförda skäl föreslagit en sänkning av anslaget med 2,500 kronor till 36,920 kronor. Mot denna sänkning har överstyrelsen intet att erinra. I övrigt beräknar rektor, att anslagsbehovet under denna post kommer att för läsåret 1933—1934 bliva ungefär detsamma som för läsåret 1932—1933, under förutsättning att undervisningen i normalskolan under förnämnda läsår kommer att anordnas i överensstämmelse med kommunal flickskolas teoretiska linje och någon praktisk linje tills vidare ej upprättas. Överstyrelsen vill med anledning härav erinra därom, att ifrågavarande förutsättning numera föreligger genom föreskrifterna i kungl. brev den 13 maj 1932 angående vissa provisoriska bestämmelser för flickskollinjen och realskollinjen vid den med högre lärarinneseminariet i Stockholm förenade normalskolan.

Genom beslut den 29 juli 1932 har Kungl. Maj:t förordnat, att den genom lektorn vid seminariet G. O. A:son Malmes avgång lediga lektorstjänsten fortfarande skall tills vidare intill utgången av juni 1933 uppehållas genom vikarie.

Med hänsyn till överstyrelsens skrivelse angående ersättning till vikarie å lektorstjänst vid högre lärarinneseminariet m. m. och då överstyrelsen anser sig böra förutsätta, att den ifrågavarande tjänsten jämväl under budgetåret 1933/1934 kan komma att hållas vakant, har överstyrelsen funnit sig böra ifrågasätta någon ökning för berörda ändamål av förevarande anslagspost. Enligt de i nämnda skrivelse närmare angivna grunder kan arvudet för vikarien å den vakanta tjänsten beräknas uppgå till högst 4,720 kronor. Avlöningsmedel för vikarien har hittills utgått dels med ett belopp av $1,900 + \frac{1}{3} \cdot 500$ kronor från det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet, dels med ett belopp av 1,400 kronor från nu förevarande anslag. Den erforderliga ökningen av sistnämnda anslag kan fördenskull beräknas till $(4,720 - 3,466,67 =) 1,253,33$ kronor eller i runt tal 1,200 kronor. Såsom överstyrelsen redan i förenämnda skrivelse angående ersättning till vikarie å lektorstjänst vid högre lärarinneseminariet m. m. framhållit, innebär vakanssättningen av tjänsten trots den nu ifrågasatta höjningen av anslagsposten en besparing för statsverket genom minskad belastning av det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet.

Överstyrelsen anser sig icke för närvarande böra räkna med att någon lektorstjänst utöver den ovannämnda kommer att under budgetåret 1933/1934 hållas vakant.

Statskontoret har den 8 november 1932 avgivit utlåtande i ärendet och därvid tillstyrkt vad skolöverstyrelsen föreslagit såväl i avseende å bestämmelser rörande ersättning åt vikarie å lektorstjänst vid seminariet som beträffande beräkningen av nu förevarande anslag för budgetåret 1933/1934.

Den av skolöverstyrelsen föreslagna ändringen i bestämmelserna rörande arvode för vikarierande lektor samt för vikarie å rektors undervisningsskyldighet vid högre lärarinneseminariet avser att bereda möjlighet till höjning av arvudet för sådan vikarie under förordnande å vakanssatt tjänst eller

Departement-
schefen.

för helt läsår till ett belopp, beräknat i enlighet med de grunder, som nu gälla beträffande timlärare vid seminariet. Jag vill erinra, att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 17 januari 1919 arvoden å timlärare i läroämnena utgå med följande belopp, för veckotimme räknat, nämligen till timlärare i seminariets högre kurs (utom till timlärare i talövningar i främmande språk) och till timlärare i fysiologi i seminariets lägre kurs 240 kronor, till övriga timlärare i seminariets lägre kurs och till timlärare i hälsolära i normalskolan för flickor 200 kronor samt till timlärare i talövningar i främmande språk ävensom till övriga timlärare i normalskolan 140 kronor.

Då de av överstyrelsen anförda skälen för framställningen synas mig väl grundade och av utredningen i ärendet framgår, att ett bifall härtill icke skulle medföra några konsekvenser beträffande andra lärarkategorier, vill jag tillstyrka vidtagande av åtgärder för möjliggörande av den avsedda arvodesförhöjningen. Härvid torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vikariearvode för varje särskilt fall med iakttagande av att arvode icke överstiger timlärararvode och att det avväges i lämplig proportion till den avlöning, som skulle hava tillkommit ordinarie innehavare av tjänsten. De författningsändringar, som vid bifall till mitt förslag skulle bli erforderliga, torde böra vidtagas av Kungl. Maj:t.

Vad angår beloppet av det extra anslaget till arvoden å extra lärare, timlärare och vikarier vid seminariet för nästkommande budgetår har seminariets rektor i enlighet med granskningsnämndens förslag föreslagit en sänkning av anslaget med 2,500 kronor till 36,920 kronor. Skolöverstyrelsen har med tillämpning av de nu föreslagna grunderna i fråga om beräkningen av arvode å vikarien å en vakanssatt lektorsbefattning beräknat, att en höjning därutöver av 1,200 kronor skulle bli erforderlig, i följd varav anslagsbeloppet skulle komma att uppgå till 38,120 kronor. Jag har intet att erinra mot denna beräkning.

I enlighet med vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bestämma, att Kungl. Maj:t må äga fastställa arvode för vikarierande lektor samt för vikarie å rektors undervisningsskyldighet vid högre lärarinneseminariet i de fall, då förordnandet avser vakanssatt tjänst elier helt läsår,

dels ock till arvoden å extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag av kronor 38,120.

De allmänna läroverken.

4. Det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken. Vid bifall till vad jag föreslår under punkterna 141, 143, 144 och 145 i det följande kommer det *ordinarie* reservationsanslaget till de allmänna läroverken,

nu	kronor 8,578,500,
att höjas med	» 206,500
till	» 8,785,000.

[141.] **5. Nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken m. m.** Det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, som för budgetåret 1926/1927 var bestämt till 6,666,066 kronor, har under senare år väsentligt höjts och är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med 8,578,500 kronor. Anslagshöjningarna hava huvudsakligen föranletts av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet, vilket beslut beräknats komma att under ett antal år framåt medföra ökat behov av ordinarie lärarkrafter och således en fortgående ökning i anslagsbehovet under ifrågavarande anslagstitel.

Granskningsnämnden har härom anfört bland annat:

Det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken har från och med budgetåret 1927/1928 kraftigt ökats i samband med fortgåendet av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet på grund av förstatligandet av kommunala mellanskolor, upprättandet av nya läroverk och utvidgning av förutvarande gossläroverk till samläroverk.

Den normala ökningen i här förevarande anslag kan för budgetåret 1933/1934 beräknas till i runt tal 122,000 kronor, avseende huvudsakligen inrättandet av nya lärartjänster.

Åtgärder äro av nöden för en begränsning av den hastiga stegringen av läroverksanslagen.

Nämnden förordar, att under förhandenvarande förhållanden endast sådana ordinarie lärartjänster inrättas vid de allmänna läroverken, som bliva nödvändiga på grund av det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor och det fortsatta utbyggandet av redan beslutade nya läroverk.

Härutöver har nämnden anfört, att i de till tillsyningslärare utgående arvoden en minskning torde kunna ske, sammanlagt uppgående till 12,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* framlagt förslag beträffande det belopp, med vilket här förevarande anslag bör uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934. Överstyrelsen har i denna skrivelse — med beaktande tillika av vad granskningsnämnden anfört — behandlat dels den höjning av ifrågavarande reservationsanslag, som erfordras för inrättande av nya rektors- och ämneslärarbefattningar samt för beredande av arvoden åt första lärarinnor, tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga vid vissa läroverk, dels ock den anslagsökning, som betingas av ombildning och nyinrättande av övningslärarbefattningar.

I. Nya rektors- och ämneslärarbefattningar m. m.

A. Antalet ordinarie rektors- och ämneslärarbefattningar budgetåren 1931/1932 och 1932/1933.

Skolöverstyrelsen erinrar till en början, att för *budgetåret 1931/1932* anslag av riksdagen beviljats till sammanlagt 1,600 ordinarie ämneslärartjän-

ster, varav 127 rektors-, 348 lektors-, 928 adjunks- och 197 ämneslärarinnetjänster, av vilka emellertid en ämneslärarinnetjänst (högre allmänna läroverket i Västerås) icke blivit upprättad. Å sagda budgetårs stat voro följaktligen upptagna 1,599 ordinarie ämneslärartjänster. Samtliga dessa tjänster voro också tagna i anspråk med undantag av två adjunktstjänster vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm, vilka stodo vakanta utan vikarie, samt delvis en adjunktstjänst vid samma läroverk, å vilken partiellt var förordnad vikarie.

För *budgetåret 1932/1933* hade av 1932 års riksdag medel beviljats till upprättande av 60 nya tjänster, nämligen 9 rektors-, 8 lektors-, 25 adjunks- och 18 ämneslärarinnetjänster. Medel funnes sålunda beviljade till sammanlagt 1,660 ordinarie ämneslärartjänster, nämligen 136 rektors-, 356 lektors-, 953 adjunks- och 215 ämneslärarinnetjänster, vilka samtliga kunde beräknas bliva under årets lopp upprättade och tagna i anspråk.

*B. Behovet av ordinarie rektors- och ämneslärarbefattningar
budgetåret 1933/1934.*

Skolöverstyrelsen övergår härefter till att behandla frågan om lärarbehovet vid de allmänna läroverken under budgetåret 1933/1934 och redogör därefter först för behovet vid förutvarande eller helt nyinrättade allmänna läroverk, därefter för förhållandena vid de helt förstатligade kommunala mellanskolorna och slutligen för förhållandena vid de under ombildning till samrealskolor stående kommunala mellanskolorna.

a. Förutvarande eller helt nyinrättade allmänna läroverk.

Vid 1932 års riksdag fattades beslut om upprättande under vissa betingelser av ett högre allmänt läroverk i Bromma. Stockholms stad har icke ännu iklätt sig de förpliktelser, som äro förknippade med det nya läroverkets upprättande, och vid sammanträde den 29 juni 1932 hava Stockholms stadsfullmäktige »funnit det önskvärt, att staden beredes ytterligare rådrum för ett definitivt ställningstagande till föreliggande förslag och att med frågans avgörande sålunda bör få anstå i avvaktan på den ytterligare prövning av frågan från stadens sida, som med hänsyn till dess vikt synes påkallad». Då man emellertid torde böra räkna med möjligheten av att läroverket upprättas från och med budgetåret 1933/1934 och i så fall en *rektorstjänst* blir erforderlig, anser sig överstyrelsen böra hemställa, att medel anslås till upprättande av en ny sådan tjänst. Överstyrelsen vill nämligen erinra, att enligt 1932 års riksdags beslut i frågan, vilket fattades, sedan de allmänna läroverkens budget blivit fastställd, avlöning till rektor liksom till tillsyningslärare vid det nya läroverket skulle för budgetåret 1932/1933 bestridas av besparingarna å reservationsanslaget till de allmänna läroverken, varför sagda rektorstjänst föll utanför de ovannämnda 136, till vilka medel direkt anslagits. I övrigt erfordras inga nya rektorstjänster.

Det antal *lektorstjänster*, som vid 1927 års omorganisation av den högre undervisningen beräknades erforderligt för den nya läroverksorganisationen, utgjorde 367 (se 1928 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 318), och samtliga dessa tjänster beräknades vara inrättade med ingången av bud-

getåret 1932/1933. Därtill torde böra komma tillsammans 10 lektorstjänster vid högre allmänna läroverket för flickor i Örebro och högre allmänna läroverket i Kristinehamn. Då för närvarande finnas inrättade 356 lektorstjänster, återstå sålunda till nyinrättande 21 tjänster av denna kategori. Vad beträffar tidpunkten för dessas upprättande, synes hänsyn böra tagas till vad av 1931 års riksdag anförts, nämligen att det »ur det allmännas synpunkt är riktigare, att det antal lektorstjänster, som återstå att inrätta för slutförande av den år 1927 beslutade organisationen» — då beräknat till omkring 35 — »fördelas på ett flertal år, så att platserna kunna beräknas erhålla på ett tillfredsställande sätt meriterade innehavare». Därjämte har överstyrelsen beaktat den s. k. granskningsnämndens förslag till besparingar, enligt vilket endast sådana ordinarie lärartjänster böra inrättas vid de allmänna läroverken, »som bliva nödvändiga på grund av det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor och det fortsatta utbyggandet av redan beslutade nya läroverk». De lektorstjänster, vilka återstå till nyinrättande, äro vid i skrivelsen angivna läroverk tillsammans 22, varemot en lektorstjänst tidigare beräknats till indragning. Överstyrelsen vill emellertid av ovan anförda skäl inskränka sig till att föreslå, att en ny lektorstjänst nu upprättas endast vid vart och ett av de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg och Örebro samt högre allmänna läroverken i Landskrona och Uddevalla och att 2 lektorstjänster upprättas vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn eller sammanlagt 7 tjänster. I samtliga de nämnda fallen gäller det de beslutade nya statliga läroverken eller gymnasier.

I ovanstående beräkning har överstyrelsen icke upptagit någon ny lektorstjänst för ett eventuellt läroverk i Bromma. Därest emellertid 1932 års riksdags beslut i fråga om nämnda läroverk och statens provskola, nya elementarskolan, skulle komma att genomföras, lära de erforderliga lektorstjänsterna kunna erhållas genom överflyttning från nya elementarskolan till läroverket i Bromma. Skulle åter nya elementarskolan komma att tills vidare bibehållas vid sidan av ett högre allmänt läroverk i Bromma, torde det icke desto mindre icke vara uteslutet att till det senare överflytta en, eventuellt två för närvarande vakanta lektorstjänster vid nya elementarskolan, eller också måste, trots därmed förknippade olägenheter, dit förläggas någon av de tjänster, som ovan beräknats för annat läroverk.

I sin framställning den 31 augusti 1931 angående nya ordinarie ämneslärartjänster vid de allmänna läroverken under budgetåret 1932/1933 ansåg sig överstyrelsen böra fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på den omständigheten, att antalet extralärare vid många läroverk var påfallande stort. Överstyrelsen räknade då med att för budgetåret 1931/1932 erfordrades omkring 330 extralärare i stället för vid 1927 års riksdag för nämnda budgetår beräknade 161. För budgetåret 1932/1933 upptogo 1927 års beräkningar 141 extralärare, men i själva verket torde antalet komma att uppgå till i det närmaste 375. För budgetåret 1933/1934 torde med hänsyn till den fortsatta utbyggnaden av nytillkommande statsläroverk denna siffra ytterligare något ökas — den skulle enligt tidigare beräkningar då hava nedgått till 133. Med hänsyn till uppskovet med inrättande av åtskilliga lektorstjänster samt till upprättandet av ett nytt flickläroverk i Örebro och ett nytt statligt gymnasium i Kristinehamn måste visserligen det för budgetåret 1932/1933 beräknade antalet extralärare stiga med mellan 20 och 25, men även om man sålunda räknar med ett »normalt» extraläraryantal av ungefär

165 för innevarande år, finner man, att denna siffra överstiges med över 200. Det vore under sådana förhållanden påkallat att nyinrätta ett betydande antal *adjunktstjänster* vid de allmänna läroverken. Men med hänsyn därtill, att ett avsevärt antal nya adjunktstjänster blivit inrättade under de senare åren och under två å tre år framåt alltjämt måste nyinrättas på grund av förstatligandet av kommunala mellanskolor och huvudsakligen i samband med överflyttande i statstjänst av förutvarande ordinarie ämneslärare vid dessa skolor, samt framför allt med hänsyn till det rådande statsökonomiska läget ser sig överstyrelsen förhindrad att nu framställa yrkande härom. Överstyrelsen vill därför allenast föreslå, att en ny adjunktstjänst upprättas vid vartdera av högre allmänna läroverken för flickor i Malmö och Örebro. Högre allmänna läroverken i Nyköping och Strängnäs liksom samrealskolan i Åmål skulle enligt de beräkningar, som ligga till grund för 1927 (respektive 1928) års riksdagsbeslut angående läroverkens organisation, erhålla ytterligare sammanlagt 4 adjunktstjänster, men frågan härom synes av olika skäl böra ställas på framtiden.

Å andra sidan föreslår överstyrelsen indragning av 2 adjunktstjänster vid högre allmänna läroverket i Falun samt av 1 adjunktstjänst vid vart och ett av högre allmänna läroverket för gossar i Örebro och högre allmänna läroverken i Västerås, Växjö, Lund, Halmstad och Sundsvall eller sammanlagt 8 tjänster. Dessa indragningar äro samtliga i överensstämmelse med tidigare uppgjord plan utom beträffande en adjunktstjänst vid högre allmänna läroverket i Västerås, vilken indragning betingas av läroverkets genom beslut den 19 augusti 1932 beslutade ombildning till samläroverk och vissa därvarande adjunktstjänsters successiva ersättning med ämneslärarinnetjänster. Adjunktstjänsterna vid högre allmänna läroverken i Lund och Halmstad hava tidigare beräknats till indragning först från och med den 1 juli 1934, men överstyrelsen föreslår nu, att indragningarna ske redan från och med den 1 juli 1933. Ingen av nämnda indragningar behöver förenas med tvångsförflyttning av lärare. Enligt tidigare beräkningar skulle jämväl en adjunktstjänst indragas vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm med nästa budgetår, men för undvikande av tvångsförflyttning föreslår överstyrelsen, att härmed må anstå till början av budgetåret 1934/1935. En adjunktstjänst har beräknats till överflyttning från högre allmänna läroverket å Södermalm till Katarina realskola i samband med upprättande av en 4-årig realskollinje vid sistnämnda läroverk, men då redan en sådan tjänst blivit överflyttad från Södermalms högre allmänna läroverk till Katarina realskola och då å andra sidan den 4-åriga realskollinjen vid Katarina realskola icke i år kommit till stånd, synes med någon ytterligare sådan överflyttning böra tills vidare anstå.

Slutligen vill överstyrelsen erinra därom, att enligt de specialplaner, vilka fogats till överstyrelsens skrivelse den 21 november 1927 med utredning angående lärarbehovet vid de allmänna läroverken under tiden för omorganisationens genomförande, en adjunktstjänst skulle med ingången av budgetåret 1933/1934 indragas och följaktligen en adjunkt förflyttas vid var och en av de tills vidare 5-klassiga samrealskolorna i Vadstena, Strömstad och Piteå för att ersättas med en extralärartjänst. Överstyrelsen anser sig icke nu kunna vidhålla detta förslag. Överstyrelsen vill framhålla den stora betydelsen för dessa mindre realskolor att ha ordinarie ämneslärartjänster, och anser sig icke böra föreslå åtgärder, varigenom de här ifrågakvarande skolorna skulle komma i en sämre ställning i detta avseende än de något

större dubbellinjiga realskolorna, där undervisningen i allmänhet genomgående bestrides av ordinarie lärare. Därest en ändring i de nämnda skolornas organisation framdeles skulle komma till stånd, synes en ändring i de ordinarie tjänsternas antal böra ske i samband därmed men också först då. Till denna uppfattning synes Kungl. Maj:t också hava anslutit sig senast den 29 juli 1932, då det gällde återbesättande av en ledigbliven adjunktstjänst vid samrealskolan i Piteå. Överstyrelsen anser sålunda, att dessa samrealskolor böra få tills vidare behålla de 5 ordinarie ämneslärartjänster (förutom rektorstjänsten), som de för närvarande ha, och föreslår följaktligen icke för närvarande någon ändring i antalet ordinarie tjänster vid nämnda läroverk.

Vid de gamla läroverken och de helt nyupprättade läroverken föreslår överstyrelsen sålunda inrättande av 2 och indragning av 8 adjunktstjänster.

Därest ett högre allmänt läroverk i Bromma skulle få upprättas med bibehållande tills vidare av nya elementarskolan, torde medel böra beräknas till inrättande av ytterligare en adjunktstjänst utöver de nyss nämnda och avsedd för sagda läroverk.

Enligt den proportion mellan adjunkts- och ämneslärarinnebefattningar, som för närvarande i anslutning till av 1928 års riksdag angivna riktlinjer tillämpas, återstå till inrättande, fränsett högre allmänna läroverket i Västerås och ett eventuellt högre allmänt läroverk i Bromma, endast ett litet fåtal *ämneslärarinnetjänster* vid i skrivelsen angivna läroverk. Överstyrelsen föreslår för närvarande endast inrättande av en ny ämneslärarinnebefattning vid högre allmänna läroverket i Eskilstuna.

Dessutom torde för nästa budgetår en ny ämneslärarinnebefattning böra beräknas för högre allmänna läroverket i Västerås samt likaledes för ett eventuellt högre allmänt läroverk i Bromma.

I utlåtande denna dag har överstyrelsen tillstyrkt, att den 4-åriga realskollinjen vid högre allmänna läroverket i Borås må från och med hösterminen 1933 öppnas jämväl för flickor, och framhållit, att vid bifall till denna framställning 2 ämneslärarinnetjänster bliva erforderliga vid läroverket. Överstyrelsen föreslår för den skull, att en sådan tjänst upprättas vid högre allmänna läroverket i Borås från och med budgetåret 1933/1934.

Vid samrealskolan i Vimmerby kommer med nästa budgetår en ämneslärarinnebefattning att bliva överflödigg och kan sålunda indragas, vilket kan ske i samband med en nuvarande tjänstinnehavares avgång med pension.

Överstyrelsen hemställer sålunda om medel för upprättande med ingången av budgetåret 1933/1934 vid här omhandlade grupp av läroverk av (4 — 1 =) 3 ämneslärarinnebefattningar.

b. Ämneslärarinnefrågan.

I detta sammanhang har överstyrelsen även med några ord berört *ämneslärarinnefrågan*. Överstyrelsen föreslår därvid jämväl för nästa år ett bibehållande av det sedan 1928 gällande provisoriet. I sin skrivelse den 30 augusti 1930 angående nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken hade överstyrelsen efter en utförlig motivering föreslagit en förlängning av sagda provisorium intill utgången av budgetåret 1933/1934, då den nya läroverksorganisationen kunde anses vara i det väsentliga genomförd. Förlängning hade också kommit till stånd, ehuru den icke beslutats för hela

denna tid i ett sammanhang utan hitintills för ett år i sänder. Överstyrelsen hade för avsikt att under den närmaste tiden söka få närmare del av de erfarenheter rörande ämneslärarinnesystemet, som blivit gjorda under de senaste åren, och hoppades kunna till ett följande år föreslå en definitiv anordning i förevarande hänseende.

Överstyrelsen hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte begära riksdagens bemyndigande att tills vidare under budgetåret 1933/1934 i sådana fall, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig som adjunktstjänst eller som ämneslärarinnebefattning med iakttagande av de av 1928 års riksdag angivna riktlinjer.

Härefter fortsätter överstyrelsen:

c. Helt förstatligade kommunala mellanskolor.

Av de förutvarande kommunala mellanskolorna äro med utgången av budgetåret 1932/1933 29 i sin helhet förstatligade. En del av dessa hava icke ännu erhållit det antal adjunktstjänster, som enligt tidigare beräkningar bort komma dem till del. Vissa andra skolor av denna kategori, vilka redan erhållit det beräknade antalet ordinarie ämneslärartjänster, äro med hänsyn till sin storlek för närvarande i behov av förstärkning av den ordinarie lärarpersonalen och kunna också enligt gällande specialplaner anses berättigade därtill. Av olika skäl vill överstyrelsen för det närvarande inskränka sig till att för här omnämnda grupper av läroverk endast begära medel till upprättande av 1 ny *adjunktstjänst* vid samrealskolan i Stora Tuna.

d. Under ombildning till samrealskolor stående kommunala mellanskolor.

Samtliga de kommunala mellanskolor, som enligt 1927 års riksdags beslut skola övertagas av statsverket, hava redan börjat ombildas till samrealskolor, och någon ny *rektorstjänst* vid denna grupp av skolor erfordras följaktligen icke.

Förutvarande kommunala mellanskolorna i Söderköping, Sölvesborg, Simrishamn, Hörby, Laholm, Avesta, Ludvika och Sandviken bliva i och med ingången av budgetåret 1933/1934 i sin helhet förstatligade. Därvid böra i budgeten upptagas 5 nya *adjunktstjänster*, nämligen för samrealskolorna i Simrishamn, Hörby, Laholm, Ludvika och Sandviken, motsvarande de adjunktstjänster, som för närvarande innehavas av rektorerna vid nämnda skolor, men vilka hittills icke varit i budgeten beräknade annat än som rektorstjänster. Dessutom behöva nya adjunktstjänster upprättas, en vid var och en av samrealskolorna i Sölvesborg, Avesta, Ludvika, Huskvarna, Klippan, Skurup, Hallsberg, Hedemora, Gudmundrå, Malmberget och Kiruna eller sammanlagt, och tillsammans med de 5 nyssnämnda, 16 tjänster. Av dessa äro 9 — vid samrealskolorna i Ludvika (2 tjänster), Sandviken, Klippan, Skurup, Hallsberg, Gudmundrå, Malmberget och Kiruna — avsedda att tillsättas genom överflyttning av förutvarande ordinarie ämneslärare vid den kommunala mellanskolan, 7 att nybesättas; i båda fallen äro de i lika grad betingade av nyorganisationen.

Vad angår behovet av nya *ämneslärarinnetjänster* vid skolor av denna kategori, äro 2 sådana tjänster erforderliga vid samrealskolan i Söderköping

och en vid var och en av samrealskolorna i Sölvesborg, Simrishamn, Hörby, Laholm, Avesta, Sandviken, Huskvarna, Borgholm, Sunne, Sundbyberg, Värnamo, Vetlanda, Åstorp, Svedala, Tidaholm och Leksand eller sammanlagt 18 tjänster, av vilka 11 — vid samrealskolorna i Simrishamn, Hörby, Avesta, Borgholm, Sundbyberg, Värnamo, Vetlanda, Åstorp, Svedala, Tidaholm och Leksand — äro avsedda att besättas genom överflyttning av förutvarande ordinarie ämneslärarinna vid den kommunala mellanskolan, de återstående 7 att ny tillsättas.

e. Sammanfattning.

Vid samtliga allmänna läroverk erfordras alltså för budgetåret 1933/1934 anslag till följande nya 40 (eventuellt 41) rektors- och ordinarie ämneslärarbefattningar:

1 rektorstjänst,
7 lektorstjänster,
(2 [eventuellt 3] — 8 + 1 + 16 =) 11 (eventuellt 12) adjunktstjänster samt
(4 — 1 + 18 =) 21 ämneslärarinnebefattningar.

Därest här föreslagna nya tjänster bliva inrättade, kommer antalet ordinarie ämneslärartjänster under budgetåret 1933/1934 att utgöra: 137 rektors-, 363 lektors-, 964 (eventuellt 965) adjunkts- samt 236 ämneslärarinnetjänster eller sammanlagt 1,700 (eventuellt 1,701) tjänster.

Den kostnadsökning, som inrättande av ovannämnda ordinarie ämneslärartjänster betingar, fördelar sig på de olika tjänsterna på följande sätt:

1 rektorstjänst	à 7,500 kronor	7,500
7 lektorstjänster	à 5,800 »	40,600
11 adjunktstjänster	à 4,300 »	47,300
21 ämneslärarinnetjänster	à 2,800 »	58,800

Summa kronor 154,200

Därest en adjunktstjänst vid ett högre allmänt läroverk i Bromma skulle befinnas böra tillkomma, ökas den totala merkostnaden med 4,300 kronor till 158,500 kronor.

Överstyrelsen vill i detta sammanhang även ytterligare understryka, att den föreslagna kostnadsökningen till sin väsentliga del beror på statens övertagande av 54 kommunala mellanskolor, till en mindre del på upprättandet av helt nya läroverk. Av de till nyinrättande föreslagna tjänsterna komma på de förstataligade mellanskolorna icke mindre än 35. Vid de i egentlig mening gamla läroverken tillkomma inga nya tjänster med undantag av två ämneslärarinnebefattningar (Eskilstuna och Borås), och det är i stället tack vare indragningen av adjunktstjänster vid dessa äldre läroverk, som kostnadsökningen i sin helhet kan begränsas såsom skett. Å andra sidan torde böra beaktas, att någon ny grupp av kommunala mellanskolor, som skola ombildas till samrealskolor, icke tillkommer med budgetåret 1933/1934, varför den fortsatta ökningen i lärartjänster vid dessa skolor och därmed i kostnader kan väsentligen begränsas till de närmaste tre åren och därvid kommer att avsevärt minskas under vart och ett av dessa.

Då den föreslagna kostnadsökningen något överstiger det belopp, som statens granskningsnämnd räknat med såsom »normalt» för budgetåret 1933/1934, beror detta icke på tillämpningen av andra principer än de av granskningsnämnden förordade; dessa hava tvärtom blivit följda även av över-

styrelsen. Granskningsnämnden torde hava utgått från de beräkningar, som ligga till grund för 1927 års beslut angående läroverkens omorganisation, men därvid icke beaktat dels uppskovet med inrättandet av vissa lektorstjänster, dels tillkomsten av nya högre allmänna läroverk efter 1927.

Slutligen bör vid bedömandet av den ifrågasatta kostnadsökningen ej förbises den avsevärda minskning i kostnader, som betingas av motsvarande minskning i antalet extra ordinarie lärare och vilken minskning är av desto större betydelse, som skillnaden i lön för ordinarie och extra lärare numera under vissa förhållanden är jämförelsevis obetydlig; manlig adjunkt i första lönegraden åtnjuter en avlönning av 4,300 kronor, under det att avlöningen för manlig adjunktskompetent extralärare växlar mellan 3,300 och 4,000 kronor.

Under omorganisationstiden inträda även *vissa andra kostnadsökningar* än de, som medfölja inrättande av nya ordinarie tjänster. Sålunda medför den fortskridande ombildningen av vissa kommunala mellanskolor en *ökning av motsvarande rektorsarvoden* med sammanlagt 10,000 kronor. *Arvodesförhöjningen för ämneslärarinnor med adjunktskompetens* torde kunna bibehållas vid det för innevarande budgetår beräknade eller 50,000 kronor och någon höjning alltså icke bli nödvändig. Slutligen inträda vissa förskjutningar i *arvodena till första lärarinnor, tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga*, vilket, därest nu gällande grunder även i fortsättningen skulle tillämpas, innebär en sammanlagd kostnadsökning av 3,100 kronor.

Emellertid har granskningsnämnden föreslagit en minskning i de till tillsyningslärare utgående arvodena med sammanlagt 12,000 kronor. För att uppnå en anslagsminskning av ungefär detta belopp torde enligt överstyrelsens uppfattning två alternativ vara möjliga. Det ena är att sänka ifrågasvarande befattningshavares arvoden generellt med 100 kronor i varje särskilt fall, varvid en motsvarande minskning synes böra vidtagas i fråga om arvoden till tillsyningslärare vid läroverk under utbildning eller upprättande, inklusive samrealskolor under utbildning från kommunala mellanskolor. Det andra alternativet är att differentiera arvodet alltefter läroverkens storlek och därvid bibehålla det nuvarande arvodet vid de större läroverken och vidtaga en större sänkning av ifrågasvarande arvode vid de mindre skolorna. Då överstyrelsen stannat vid det förstnämnda av dessa båda alternativ, har det väsentligen sin grund i den omständigheten, att tillsyningslärarna vid de minsta skolorna, nämligen dem, där särskilt anslag till expeditiönsbiträde åt rektor icke utgår, enligt bestämmelserna i kungörelsen den 22 juni 1932 (nr 312), § 136, mom. 3, skola vara skyldiga att biträda rektor vid expeditiönsförhållanden fullgörande. Då berörda befattningshavare sålunda genom nämnda nyligen vidtagna ändring i läroverksstadgan erhållit en utvidgning av sina åligganden, har överstyrelsen ansett mindre lämpligt, att låta ifrågasvarande sänkning i arvodet särskilt gå ut över denna grupp av tillsyningslärare, utan föreslår i stället en mindre sänkning, som i lika grad berör hela den hithörande gruppen av befattningshavare.

Överstyrelsen sålunda en minskning i de till tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga utgående arvodena med 100 kronor i varje särskilt fall, så att det ordinarie arvodet till tillsyningslärare blir 400 och till kvinnliga sakkunniga 200 kronor samt att arvodet till tillsyningslärare vid skolor under upprättande eller utbildning blir under första året 100, under andra året 200 och under tredje året 300 kronor. I överensstämmelse härmed böra

hithörande författningsbestämmelser erhålla en på motsvarande sätt ändrad lydelse. Med hänsyn därtill, att första lärarinnebefattningarna, vilka i sin egenskap av fullmaktstjänster torde böra lämnas utanför den ifrågasatta beskärningen, alltjämt kvarstå vid vissa skolor (sammanlagt 13), blir den ernådda besparingen visserligen icke för närvarande fullt 12,000 kronor utan tills vidare allenast 10,800 kronor, men med hänvisning till vad överstyrelsen nyss anfört och då det är önskvärt, att de följda beräkningsgrunderna äro så enkla och enhetliga som möjligt, anser överstyrelsen dock den förordade utvägen vara den lämpligaste. För budgetåret 1933/1934 skulle alltså på förevarande punkt en kostnadsminskning av $(10,800 - 3,100 =) 7,700$ kronor komma till stånd.

Nyssberörda totala väsentligen automatiskt inträdande kostnadsökning skulle alltså begränsas till $(10,000 - 7,700 =) 2,300$ kronor.

II. Ombildning och nyinrättande av övningslärarbefattningar.

Beträffande ombildning och nyinrättande av övningslärarbefattningar har överstyrelsen anfört följande:

Den enda ännu icke ombildade övningslärarbefattningen vid *företvarande realskolor*, som utbildats till högre allmänt läroverk, är gymnastiklärartjänsten vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn. Överstyrelsen föreslår, att denna ombildas till motsvarande tjänst vid högre allmänt läroverk, och hemställer fördenskull om en anslagsökning av 1,025 kronor.

Enligt tidigare följda grunder för upprättande av ordinarie *teckningslärarbefattningar vid helt förstatligade kommunala mellanskolor* föreslår överstyrelsen upprättande av en sådan tjänst vid samrealskolan i Sandviken, för vilket ändamål erfordras ett anslagsbelopp av 1,150 kronor.

Överstyrelsen hemställer vidare, under hänvisning till vad överstyrelsen därvidlag anförde i skrivelse den 31 augusti 1931 angående anslag till nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken, om beviljande av medel för inrättande av vissa ordinarie gymnastiklärartjänster vid helt förstatligade kommunala mellanskolor. I nyssnämnda skrivelse hade överstyrelsen hemställt om upprättande av 12 sådana befattningar, men Kungl. Maj:t ansåg sig då endast böra äska anslag till 6 av dessa tjänster. Sedan 6 tjänster nu blivit upprättade innevarande år, vore det önskvärt att med ingången av budgetåret 1933/1934 kunna upprätta de återstående 6, nämligen vid samrealskolorna i Ronneby, Hässleholm, Höganäs, Falkenberg, Stora Tuna och Sollefteå. Samtliga dessa skolor blevo i sin helhet förstatligade redan med ingången av budgetåret 1931/1932 och äro jämförelsevis stora, betydligt större än de enkellinjiga realskolorna av äldre typ, vid vilka sedan gammalt ordinarie gymnastiklärartjänst varit upprättad. Emellertid vill överstyrelsen i nuvarande läge inskränka sig till att anhålla om medel för upprättande av endast tre sådana befattningar, vilka närmast torde böra avses för de tre största av nyssnämnda skolor.

För upprättande av nämnda 3 gymnastiklärarbefattningar erfordras ett anslag av $(3 \times 1,495 =) 4,485$ kronor.

Sammanlagt erfordras sålunda för ombildning och nyupprättande av övningslärarbefattningar en anslagsökning av $(1,025 + 1,150 + 4,485 =) 6,660$ kronor. Överstyrelsen har därvid även här framhållit, att arvodena till timlärare i övningsämnen komma att i motsvarande mån reduceras.

Avslutningsvis hemställer överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, *dels att* bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1933/1934, då för realskolstadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig som adjunkts- eller ämneslärarinnetjänst, med iakttagande av de av 1928 års riksdag anvisade riktlinjerna, *dels att* besluta, att arvode till tillsyningslärare skall från och med budgetåret 1933/1934 utgå med 400 kronor och till kvinnliga sakkunniga med 200 kronor samt att arvode till tillsyningslärare vid samrealskola, som står under ombildning från kommunal mellan-skola, och vid samläroverk, som står under ombildning från allmänt läroverk för gossar, och vid högre flickläroverk, som befinner sig under upprättande, skall under första läsåret av ombildningen eller upprättandet utgå med 100 kronor, under andra läsåret 200 kronor och under tredje läsåret 300 kronor, allt på sätt, som tidigare varit stadgat, *dels att* till inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster samt till ombildning och nyinrättande av vissa övningslärartjänster vid de allmänna läroverken med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, höja det ordinarie reservationsanslaget med sammanlagt $(154,200 + 2,300 + 6,660 =)$ 163,160 kronor eller i avrundat tal 163,000 kronor, eller, därest ytterligare en adjunktstjänst skulle befinnas böra tillkomma, med ytterligare 4,300 kronor eller med sammanlagt i runt tal 167,000 kronor.

Över skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag, i vad detsamma avser arvoden åt tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga, har statskontoret den 15 oktober 1932 avgivit utlåtande och därvid anförde:

Statskontoret har icke funnit anledning till annan erinran mot vad skolöverstyrelsen anförde angående nedsättning av arvoden åt tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga, än att ämbetsverket vill ifrågasätta, huruvida icke ifrågavarande arvoden kunna ytterligare något nedbringas, så att den av granskningsnämnden föreslagna besparingen till ett belopp av 12,000 kronor skulle vinnas.

I enlighet härmed vill statskontoret för sin del förorda, att tillsyningslärarnas arvode bestämmes till 350 kronor och kvinnliga sakkunnigas till 150 kronor, samt att arvodet till tillsyningslärare vid skolor under upprättande eller ombildning blir under första året 100 kronor, under andra året 175 kronor och under tredje året 250 kronor.

Innan jag går att taga ståndpunkt till vad skolöverstyrelsen i sitt i det föregående återgivna utlåtande av den 31 augusti 1932 anförde och hemställt, torde jag få erinra om en fråga, som berörts i överstyrelsens utlåtande och har inflytande på det belopp, som för här ifrågavarande ändamål blir erforderligt för budgetåret 1933/1934, nämligen *frågan om upprättandet av ett högre allmänt läroverk i Bromma i Stockholm.*

I skrivelse den 4 juni 1932, nr 275, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring av läroverksorganisationen i Stockholm, an-

mälde riksdagen, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, medgivit,

att inom Bromma församling i Stockholm finge från och med läsåret 1932/1933 successivt upprättas ett högre allmänt läroverk, avsett för såväl manliga som kvinnliga lärjungar, med såväl fyrklassig som femklassig realskola, ävensom med gymnasium, omfattande fyraårig latinlinje samt treårig reallinje,

att statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm, finge från och med läsåret 1932/1933 successivt nedläggas,

att upprättandet av nämnda läroverk i Bromma finge ske i omedelbar anslutning till det successiva nedläggandet av nya elementarskolan på sådant sätt, att under första läsåret första klassen av de båda realskollinjerna och första ringen av de båda gymnasielinjerna av läroverket i Bromma upprättades och från och med läsåret 1932/1933 första klassen av realskolan vid nya elementarskolan och från och med läsåret 1933/1934 första ringen av de båda gymnasielinjerna därstädes indroges samt därefter en klass respektive ring å varje linje vid läroverket i Bromma successivt upprättades i samband med att en klass respektive ring å varje linje vid nya elementarskolan successivt indroges, allt till dess förstnämnda läroverk vore å samtliga linjer färdigbildat och sistnämnda läroanstalt blivit i sin helhet indragen,

att vid läroverket i Bromma finge från och med den 1 juli 1932 inrättas en ordinarie rektorsbefattning, samt

att avlöning för nämnda rektorsbefattning, 7,500 kronor, ävensom arvode åt en tillsyningslärare, 200 kronor, finge under budgetåret 1932/1933 bestridas ur besparingarna å reservationsanslaget till de allmänna läroverken,

allt under förutsättning att Stockholms stad *dels* tillhandahölle erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor, *dels* bidroge till bestridande av de utgifter, som åvilade biblioteks- och materielkassan samt ljus- och vedkassan vid läroverket med ett engångsanslag under första året av läroverkets verksamhet av minst 10,000 kronor, *dels ock* avstode från sin fordran att återbekomma vad ännu vore oguldet, 27,500 kronor, av nya elementarskolans i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 16 mars 1932 omförmälda, av staden erhållna byggnadslån.

Genom beslut den 10 juni 1932 anbefallde Kungl. Maj:t överståthållarämbetet att skyndsammast från stadsfullmäktige i Stockholm infordra yttrande, huruvida och i så fall från vilken tid fullmäktige vore villiga att uppfylla de förutsättningar, som riksdagen angivit för sitt i berörda skrivelse anmälda beslut, samt med nämnda yttrande och eget utlåtande inkomma till Kungl. Maj:t.

Till åtlydnad härav har överståthållarämbetet med utlåtande den 13 juli 1932 överlämnat en av stadsfullmäktige den 29 juni 1932 avlåten skrivelse, däri stadsfullmäktige för närvarande anfört huvudsakligen följande:

Då stadsfullmäktige den 25 januari 1932 hos Kungl. Maj:t gjorde framställning om upprättande i Bromma av ett högre läroverk för gossar och flickor, förutsatte stadsfullmäktige, att vid ett bifall till framställningen jämväl skulle vinnas en utvidgning av läroverksorganisationen i Stockholm. Genom riksdagens beslut, att i samband med upprättandet av ett läroverk i Bromma ett av de nuvarande läroverken i staden skall nedläggas, har frågan kommit i ett nytt läge, ägnat att ur synpunkten av stadens intressen försvåra dess bedömande. Med hänsyn särskilt härtill hava stadsfullmäktige funnit det önskvärt, att staden beredes ytterligare rådrum för ett definitivt ställningstagande till föreliggande förslag, och att med frågans avgörande sålunda bör få anstå i avvaktan på den ytterligare prövning av frågan från stadens sida, som med hänsyn till dess vikt synes påkallad.

Överståthållarämbetet har tillstyrkt stadsfullmäktiges sålunda gjorda hemställan om anstånd med frågans slutliga avgörande för beredande åt staden av ytterligare rådrum för definitivt ställningstagande till förslaget.

I ärendet har skolöverstyrelsen den 15 september 1932 avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat:

Då i riksdagens beslut utsåges, att det nya läroverket må upprättas från och med läsåret 1932/1933 i samband med ett samtidigt successivt nedläggande av nya elementarskolan, samt att avvecklingen av nya elementarskolan skall ske på sådant sätt, att från och med läsåret 1932/1933 första klassen av realskolan och från och med läsåret 1933/1934 första ringen av de båda gymnasielinjerna därstädes indragas, och då slutligen de såsom villkor förutsatta ekonomiska åtagandena av Stockholms stad delvis direkt ansluta sig till förhållandena under budgetåret 1932/1933, kan överstyrelsen icke finna annat, än att ett nytt riksdagsbeslut är erforderligt, därest ett högre allmänt läroverk i Bromma skall kunna upprättas senare än från och med läsåret 1932/1933.

Efter en ytterligare utredning, beträffande vilken jag tillåter mig att hänvisa till handlingarna i ärendet, slutar överstyrelsen med att tillstyrka bifall till stadsfullmäktiges hemställan på sådant sätt, att Kungl. Maj:t måtte låta meddela stadsfullmäktige, att Kungl. Maj:t funne det ankomma på riksdagen, huruvida och under vilka förutsättningar riksdagens medgivande, att ett högre allmänt läroverk finge upprättas i Bromma från och med läsåret 1932/1933, måtte få gälla upprättande av ett dylikt läroverk jämväl från en senare tidpunkt, samt att, därest Stockholms stad skulle avse läroverkets upprättande från och med budgetåret 1933/1934, framställning därom borde göras före utgången av år 1932.

Departement-
schefen.

Vad först angår den s. k. ämneslärarinnefrågan, innebar 1928 års riksdags beslut därom allenast en provisorisk anordning. Såsom närmare framgår av den under punkt 162 i 1931 års åttonde huvudtitel intagna utförliga redogörelsen, vartill jag här tillåter mig att hänvisa, bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att tills vidare, till och med budgetåret 1930/1931, då för real-skolstadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skulle

tillsättas, besluta, huruvida befattningen skulle kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning.

I enlighet med Kungl. Maj:ts under nyssberörda punkt 162 i 1931 års attonde huvudtitel framlagda förslag medgav vidare 1931 års riksdag, att nämnda provisorium förlängdes till utgången av budgetåret 1931/1932. Riksdagen framhöll därvid, att härvid borde noga beaktas 1928 års riksdags uttalande därom, att den Kungl. Maj:t förbehållna prövningsrätten i fråga om ledig ämneslärarinnebefattnings kungörande såsom adjunkts- eller ämneslärarinnetjänst måtte handhavas med all varsamhet, så att i allt fall proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga lärare ej måtte ändras i vidare mån, än det av skolöverstyrelsen på sin tid i ärendet avlåtna, å sid. 21 i propositionen nr 231 till 1928 års riksdag återgivna förslaget innebure.

Jämväl för budgetåret 1932/1933 har riksdagen (jämför riksdagens skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, punkt 139) lämnat enahanda medgivande.

Skolöverstyrelsen har nu hemställt om en ytterligare förlängning av här ifrågavarande provisorium under budgetåret 1933/1934. Jag vill tillstyrka överstyrelsens förslag på denna punkt. Givetvis kommer vid ett bifall till detta förslag det av 1928 års riksdag gjorda, av 1931 års riksdag upprepade och av mig nyss återgivna uttalandet att vinna beaktande.

Härefter anholder jag så att få övergå till skolöverstyrelsens förslag i vad detsamma avser behovet av ordinarie rektors- och ämneslärarbefattningar under budgetåret 1933/1934.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, har detta förslag uppgjorts under förutsättning dels att ett högre allmänt läroverk i Bromma upprättas från och med läsåret 1933/1934, dels ock att den fyra-åriga realskollinjen vid högre allmänna läroverket i Borås från och med samma tidpunkt öppnas för kvinnliga lärjungar.

Under följande punkt har jag för avsikt att tillstyrka sistberörda framställning. Skolöverstyrelsens i anslutning härtill under här förevarande punkt gjorda beräkningar föranleda ingen erinran från min sida.

Vad beträffar Brommaläroverket hyser jag i likhet med skolöverstyrelsen den uppfattningen, att ett nytt riksdagsbeslut är erforderligt, därest ett dylikt läroverk skall kunna upprättas senare än från och med läsåret 1932/1933. Emellertid anser jag mig icke nu kunna tillstyrka framställning i ämnet till riksdagen. Den i ärendet förebragta utredningen synes mig hava givit vid handen, att frågan om ett läroverk i Bromma icke lämpligen bör för det närvarande lösas i samband med frågan om eventuell indragning av ett läroverk i den inre staden utan bör tagas under omprövning såsom ett fristående spörsmål. Med hänsyn till vad granskningsnämnden anført rörande nödvändigheten av en begränsning av den hastiga stegringen av läroverksanslagen finner jag mig sålunda förhindrad att nu tillstyrka

framläggande för riksdagen av förslag till upprättande av ett nytt läroverk, varmed betydande kostnader för det allmänna äro förbundna.

Då jag alltså avstyrker skolöverstyrelsens förslag i denna del, bliva vissa besparingar i de av överstyrelsen beräknade anslagsökningarna möjliga.

Såsom av det föregående framgår, har överstyrelsen för det nya läroverket i Bromma under budgetåret 1933/1934 räknat med en rektorstjänst, en adjunktstjänst och en ämneslärarinnetjänst.

Kostnaderna för dessa tjänster uppgå till sammanlagt ($7,500 + 4,300 + 2,800 =$) 14,600 kronor, med vilket belopp alltså överstyrelsens anslagsäskande under denna punkt bör minskas.

I övrigt har skolöverstyrelsens förslag beträffande inrättandet av nya ordinarie rektors- och ämnesläartjänster icke givit mig anledning till erinran.

I fråga om arvodena till tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga har överstyrelsen, i anslutning till vad granskningsnämnden förordat, föreslagit en viss nedsättning, för vilken i det föregående redogjorts.

Statskontoret har i sitt i ärendet avgivna utlåtande föreslagit ytterligare beskrningar av ifrågavarande arvoden. Jag biträder statskontorets förslag, varigenom en besparing i förhållande till skolöverstyrelsens beräkningar med 5,100 kronor uppkommer. Härjämte bliver, med den ståndpunkt jag i det föregående intagit, intet arvode erforderligt till tillsyningslärare vid högre allmänna läroverket i Bromma, varigenom anslagsbehovet minskas med ytterligare 100 kronor. Den sammanlagda anslagsminskningen för här ifrågavarande ändamål i förhållande till överstyrelsens förslag uppgår sålunda till 5,200 kronor.

Vad skolöverstyrelsen föreslagit rörande inrättande eller ombildning av övningslärtjänster har icke givit mig anledning till erinran.

Såsom förut meddelats, har skolöverstyrelsen under här förevarande punkt beräknat den erforderliga höjningen av det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken till 167,000 kronor. Vid bifall till vad jag i det föregående anført skulle detta belopp kunna minskas med ($14,600 + 5,200 =$) 19,800 kronor till 147,200 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1933/1934, då för realskolstadiet avsedd ordinarie ämneslärbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunkt-befattning eller ämneslärarinnebefattning;

dels besluta, att från och med budgetåret 1933/1934 arvode till tillsyningslärare skall utgå med 350 kronor och till kvinnlig sakkunnig med 150 kronor ävensom att arvode

till tillsyningslärare vid samrealskola, som står under ombildning från kommunal mellanskola, och vid samläroverk, som står under ombildning från allmänt läroverk för gossar, samt vid högre flickläroverk, som befinner sig under upprättande, skall under första läsåret av ombildningen eller upprättandet utgå med 100 kronor, under andra läsåret 175 kronor och under tredje läsåret 250 kronor, allt för år räknat;

dels ock för inrättande av nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, samt för ombildning och nyinrättande av nya ordinarie övningslärarbefattningar vid av mig i det föregående angivna allmänna läroverk höja det *ordinarie* reservationsanslaget till de allmänna läroverken

med kronor 147,200.

[142.] 6. **Öppnande av den fyraåriga realskollinjen vid högre allmänna läroverket i Borås för kvinnliga lärjungar.** Sedan riksdagen i skrivelse den 2 juni 1927, nr 262, anmält sina beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner, föreskrev Kungl. Maj:t genom cirkulär den 18 juni 1927 beträffande högre allmänna läroverket i Borås, att realskolan skulle vara avsedd endast för gossar samt omfatta en femklassig och en fyorklassig avdelning, den senare med parallellavdelningar, samt att gymnasiet, som skulle omfatta en fyraårig latinlinje och en treårig reallinje, skulle, tills vidare och så länge icke högre allmänt flickläroverk inrättats i staden, kunna med Kungl. Maj:ts medgivande vara tillgängligt även för kvinnliga lärjungar.

I proposition den 31 januari 1930, nr 119, föreslog härefter Kungl. Maj:t riksdagen att besluta, jämte annat, att i Borås skulle från och med den tid Kungl. Maj:t bestämde under vissa närmare angivna villkor upprättas en realskola för flickor med anknytning till folkskolans såväl fjärde som sjätte klass, samt att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Borås skulle, likaledes under vissa närmare angivna villkor, ombildas till samgymnasium.

I skrivelse den 11 juni 1930, nr 389, i anledning av Kungl. Maj:ts nyssberörda proposition jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner anmälde härefter riksdagen, att riksdagen dels avslagit Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag om upprättande av en realskola för flickor i Borås, dels ock beslutat, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Borås skulle ombildas till samgymnasium, under villkor att vederbörande kommun åtog sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor.

Sedan härefter stadsfullmäktige i Borås den 11 juni 1931 beslutat tillförbinda Borås stad att tillhandahålla för samgymnasium i Borås erforderliga

undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor, föreskrev Kungl. Maj:t den 7 augusti 1931 — med godkännande av riksdagens ovanberörda beslut angående ombildning av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Borås till samgymnasium — att nämnda gymnasium skulle från och med läsåret 1931/1932 successivt ombildas till samgymnasium med början i gymnasiets första ring.

Genom beslut den 2 oktober 1931 fann härefter Kungl. Maj:t en av stadsfullmäktige i Borås gjord framställning, att Kungl. Maj:t måtte för 1932 års riksdag framlägga förslag om inrättande i Borås av en statlig realskola för flickor, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I en av länsstyrelsen i Vänersborg med skrivelse den 29 mars 1932 överlämnad framställning hava nu *stadsfullmäktige i Borås* — med återopande av protokoll, hållet hos stadsfullmäktige den 10 mars 1932 — dels anhållit, att Kungl. Maj:t ville till 1933 års riksdag framlägga förslag, att den fyraåriga linjen i realskolan vid högre allmänna läroverket i Borås måtte från och med läsåret 1933/1934 öppnas även för flickor, dels ock anmält, att staden åtog sig de kostnader och villkor, som för öppnandet av den fyraåriga linjen i läroverkets realskola kunde av Kungl. Maj:t och riksdagen påfordras.

Beträffande den utredning m. m., som legat till grund för stadsfullmäktiges ifrågavarande framställning, anhåller jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Över framställningen har *skolöverstyrelsen* den 31 augusti 1932 avgivit utlåtande och därvid — under erinran att överstyrelsen den 21 maj 1932 tillstyrkt en framställning från stadsfullmäktige i Borås om upprättande i staden från och med läsåret 1932/1933 av en kommunal flickskola — anfört huvudsakligen följande:

Läroverkets realskola är enligt för läroverket gällande specialplaner avsedd att omfatta en serie avdelningar av den femåriga och två serier av den fyraåriga realskolan. Tillströmningen till den femåriga linjen har emellertid varit så stor, att det visat sig nödvändigt att inrätta extra parallellavdelningar till de hittills upprättade klasserna av denna linje, och den nuvarande tredje klassen av denna linje har till och med alltsedan sin början omfattat tre avdelningar. Däremot har endast en avdelning kunnat upprättas av de hittills förefintliga klasserna av den fyraåriga realskolan, och antalet lärjungar i var och en av dessa har även varit ganska lågt, under läsåret 1931/1932 7 i klass 1 och 6 i klass 2.

Det torde under sådana förhållanden icke vara något tvivel underkastat, att, därest hela realskolan vid högre allmänna läroverket i Borås och sålunda även den femåriga realskollinjen skulle öppnas för flickor, det bleve nödvändigt att omedelbart upprätta ytterligare minst en serie avdelningar av denna linje, så att läroverkets realskola i verkligheten komme att omfatta tre — ibland måhända fyra — avdelningar av den femåriga och en avdelning av den fyraåriga realskolan. Detta skulle otvivelaktigt innebära en överbelastning av det disponibla lokalutrymmet, vilket för hela läroverket utgör 24 klassrum, fränsett lärosalar för specialundervisningen, och nödvän-

diggöra en utökning av detsamma. Att i närvarande finansiella situation ålägga staden en sådan byggnadsskyldighet för sitt läroverk, anser sig överstyrelsen icke böra ifrågasätta. Skulle återigen, i överensstämmelse med stadsfullmäktiges önskan, endast den fyraåriga realskollinjen göras tillgänglig för flickor, synes det tämligen sannolikt, att någon utökning av antalet parallellavdelningar icke blir erforderlig, i varje fall icke för linjen i hela dess utsträckning, möjligen ibland för någon av de lägre klasserna. Därför talar, fränsett det redan omnämnda ringa antalet lärjungar i nuvarande klasserna 1^a och 2^a, bland annat den omständigheten, att samtliga lärjungar å den nuvarande s. k. allmänna linjen av stadens högre folkskola, vilken tänkes nedlagd i sin helhet i samband med ett öppnande av den fyraåriga realskollinjen jämväl för flickor, skulle kunna beredas plats i *en* serie avdelningar av nämnda realskollinje jämte de gossar, som redan tillhöra densamma, och detta utan att någon av klasserna bleve helt fullsatt. Antalet lärjungar i den högre folkskolans allmänna linje har nämligen under sistförflutna läsår varit 26, 25, 16 och 9 i respektive klasser 1, 2, 3 och 4. Av dessa har flertalet utgjorts av flickor, nämligen respektive 14, 22, 15 och 8. I vad mån samtliga de lärjungar, som skulle gå till en högre folkskollinje, därest den bibehölles, i stället skulle söka och vinna inträde i realskolan, undandraget sig givetvis ett säkert bedömande. Det synes emellertid knappast sannolikt, att så skulle ske, då de manliga eleverna vid högre folkskolan ju redan nu äga möjlighet att välja någon av realskolans linjer, och då vid den högre folkskolan såväl handels- som hushållslinjen äro avsedda att alltjämt äga bestånd. Å andra sidan torde man böra räkna med någon tillströmning av flickor, som under nuvarande förhållanden gå flickskolvägen. Därest emellertid förslaget om inrättande av kommunal flickskola bifalles, synes det sannolikt, att denna skola kommer att visa sig konkurrenskraftig gent emot realskolan, isynnerhet som flickskolan i fortsättningen torde komma att arbeta under betydligt bättre lokalförhållanden än tidigare varit fallet, och den skulle väl även draga till sig några av dem, som under nuvarande förhållanden skulle ha gått till den högre folkskolans allmänna linje. Överstyrelsen finner sålunda fog för den uppfattningen, att ett öppnande av den fyraåriga realskollinjen jämväl för flickor kan äga rum utan upprättande av någon ny serie avdelningar av denna linje, på sin höjd, mera tillfälligt, med dubbling av någon av de lägre klasserna. Den föreslagna anordningen skulle sålunda innebära, att de nu utgående anslagen till den högre folkskolans allmänna avdelning skulle bortfalla för såväl stat som kommun, utan att i stället någon egentlig kostnadsökning för det högre allmänna läroverket behövde inträda.

Vid en närmare undersökning av de ändringar och utvidgningar, som bleve erforderliga, därest den fyraåriga realskollinjen skulle öppnas jämväl för flickor, visar det sig, att ett antal undervisningstimmar måste tillkomma i övningsämnen för de kvinnliga lärjungarna, nämligen i gymnastik och kvinnlig slöjd; däremot behöver man icke för närvarande räkna med undervisning i hushållsgöromål, även om 4,5 timmars sådan undervisning senare torde komma att inträda. Därest man beräknar två kvinnliga gymnastikavdelningar, skulle antalet timmar i gymnastik bli 8. Tillsammans med 5 timmars undervisning i kvinnlig slöjd betingar detta en kostnadsökning av $(680 + 375 =) 1,055$ kronor. Vidare synes böra förordnas tillsyningslärare, men då för närvarande kvinnlig sakkunnig vid gymnasiet finnes förordnad, som i så fall bleve överflödig, bleve den härav föranledda merkostnaden

endast 200 kronor. Men slutligen torde också i händelse av bifall till framställningen böra vid läroverket upprättas två ämneslärarinnetjänster. Då läroverket för närvarande har 4 extralärare, vilket är två mer än tidigare beräknats, och för budgetåret 1933/1934 beräknas komma att behöva 6 extralärare eller fyra mer än enligt de ursprungliga beräkningarna — och detta helt oberoende av den här ifrågasatta organisationsändringen — synes det otvivelaktigt riktigast att inrätta två ordinarie ämneslärarinnetjänster såsom ersättning för två av nämnda extraläraryrbesättningar. Då en ämneslärarinna i första lönegraden åtnjuter avlöning av 2,800 kronor eller 3,600 kronor alltefter arten av sin behörighet och en manlig adjunktbehörig extralärare avlönas med mellan 3,300 kronor och 4,000 kronor, kan det icke på förhand beräknas, huruvida anordningen medför ökning eller minskning i kostnader; på det hela taget torde ur kostnadssynpunkt ingen nämnvärd skillnad uppstå. Den totala kostnadsökningen blir sålunda under alla förhållanden ytterst obetydlig, därest någon sådan överhuvudtaget uppkommer. Av större betydelse i kostnadsavseende är emellertid, att, såsom redan nämnts, statens anslag till den högre folkskolans allmänna avdelning torde bortfalla, vilket anslag i ansökningen åtföljande handlingar upptagits till ett belopp av 14,600 kronor. En betydande besparing skulle alltså vinnas genom bifall till stadsfullmäktiges ansökan.

Vad angår frågans rent principiella sida kunna onekligen vissa betänkligheter göra sig gällande. Framför allt synes det i och för sig mindre riktigt, att de kvinnliga lärjungarna i ifrågavarande samhälle endast få tillträde till den ena av realskolans linjer, under det att vid samläroverken i övrigt icke göres någon åtskillnad mellan de båda realskollinjernas öppet-hållande för gossar och flickor. Den fulla likställigheten mellan lärjungar av båda könen vinnes med andra ord icke, och anordningen får i detta avseende en viss karaktär av nödfallsåtgärd. I viss mån motväges dock den antydda olägenheten av den omständigheten, att flickorna vid den till inrättande ifrågasatta kommunala flickskolan erhålla möjlighet till förvärvande av normalskolekompetens ävensom till övergång till gymnasium. Det synes icke minst ur den synpunkten vara av betydelse, att den kommunala flickskolan kommer till stånd såsom ett komplement till den här ifrågasatta anordningen, därest denna skulle medgivas. Då det för övrigt torde medföra icke obetydliga fördelar för den kvinnliga ungdomen att även i här ifrågasatta begränsade utsträckning erhålla möjlighet till realskolestudier vid real-examensberättigad skola inom samhället men då en utsträckning av denna möjlighet till att omfatta jämväl den femåriga realskolan skulle nödvändig-göra en ombyggnad av lokaler, som annars och i och för sig kunna anses tillfredsställande, och detta särskilt i nuvarande finansiella läge icke synes böra åläggas staden, vill överstyrelsen för sin del tillstyrka, att frågan tills vidare erhåller den föreslagna lösningen. Därigenom vinnes också under former, som äro ekonomiskt förmånliga för både staden och staten, en försiktig prövning av behovet av högre utbildningsmöjligheter för stadens kvinnliga ungdom.

Det framgår av de handlingar, som åtfölja ansökan, att öppnandet av den fyraåriga realskollinjen är avsett att ske samtidigt för linjen i dess helhet i och med budgetåret 1933/1934. Överstyrelsen har för sin del intet att erinra mot en sådan anordning. Upprättandet av de båda ämneslärarinnetjänsterna torde därvid lämpligen böra fördelas på två år.

I sin framställning denna dag angående anslag till de allmänna lärover-

ken m. m. under budgetåret 1933/1934 har överstyrelsen upptagit dels en ämneslärarinnetjänst, som vid bifall till framställningen synes böra upprättas vid högre allmänna läroverket i Borås från och med läsåret 1933/1934, dels de ovan angivna arvoden till tillsyningslärare samt till undervisning i gymnastik och kvinnlig slöjd, som göras erforderliga av ett bifall till framställningen.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte till 1933 års riksdag framlägga förslag, att den fyraåriga linjen av realskolan vid högre allmänna läroverket i Borås må från och med läsåret 1933/1934 öppnas även för flickor, under förutsättning, att vederbörande kommun åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor.

Såsom skolöverstyrelsen erinrat, hava stadsfullmäktige i Borås gjort framställning rörande inrättandet av en kommunal flickskola i staden. Denna framställning har genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 oktober 1932 bifallits, och den kommunala flickskolan i Borås har alltså erkänts såsom sådan, räknat från och med den 1 juli 1932.

Departement-
schefen.

I visst samband med berörda framställning står stadsfullmäktiges här föreliggande hemställan om öppnande av läroverkets fyraåriga realskollinje för flickor. Detta förslag synes mig innebära ett praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt utnyttjande av redan förefintliga bildningsmöjligheter. Kostnadsökningen för statsverket vid ett bifall till förslaget mer än uppväges av den besparing, som uppkommer på grund av det härigenom möjliggjorda nedläggandet av den högre folkskolans i staden allmänna linje. Jämväl för kommunen innebär ett bifall till förslaget besparingar. I likhet med skolöverstyrelsen vill jag därför tillstyrka förslaget under uttalande tillika, att jag delar de av överstyrelsen anförda principiella betänkligheterna. Då jag sålunda på de av överstyrelsen anförda skälen funnit mig böra förorda förslaget, vill jag dock framhålla, att detta av rent praktiska skäl gjorda tillstyrkande icke bör tagas till intäkt för likartade framställningar i de fall, då ej motsvarande praktiska och ekonomiska skäl kunna andragas.

De närmare bestämmelserna för genomförandet av det föreliggande förslaget torde överlämnas åt Kungl. Maj:t att meddela.

Som jag tidigare under punkt 141 framhållit, äro beräkningarna av behovet av ämneslärarinnor vid de allmänna läroverken ävensom av det till arvoden åt tillsyningslärare erforderliga beloppet under budgetåret 1933/1934 uppgjorda under förutsättning av bifall till stadsfullmäktiges ifrågavarande framställning.

Under punkt 150 i det följande kommer jag att behandla frågan om det ökade anslag för bestridande av kostnaderna för undervisning i kvinnlig slöjd, vilket vid bifall till förslaget må bli erforderligt.

Till de besparingar i förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor,

vilka bliva en följd av bifall till förslaget, återkommer jag under punkt 193 i det följande.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för sin del besluta,

att den fyraåriga linjen av realskolan vid högre allmänna läroverket i Borås må från och med läsåret 1933/1934 öppnas även för flickor, under förutsättning att vederbörande kommun åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor.

[143.] **7. Praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken.** I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en post: praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken, vilken av 1932 års riksdag (se punkt 146 av 1932 års åttonde huvudtitel) bestämts till 75,200 kronor. Sagda belopp är avsett att bestrida kostnaderna för provårskurserna vid de s. k. gamla provårsläroverken, nämligen högre latinläroverket å Norrmalm, högre allmänna läroverket å Södermalm, högre realläroverket å Norrmalm, alla i Stockholm, samt högre allmänna läroverken i Uppsala och Lund.

Granskningsnämnden har framhållit, att vissa besparingar, beräknade till 2,800 kronor, kunde vidtagas i här förevarande anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 och därvid tillika, i anslutning till granskningsnämndens förslag, framlagt en utredning rörande möjligheterna att nedbringa kostnaderna för provårsutbildningen. Överstyrelsen har till en början erinrat om de olika slag av utgifter, som utgå ur sagda anslag. Här om anför överstyrelsen bland annat:

Dessa utgifter kunna indelas i följande grupper:

1) det till provårsföreståndarna utgående särskilda arvodel; 2) det till en var av provårsläroverkens ordinarie ämneslärare, som icke är provårsföreståndare, utgående särskilda arvodel; 3) handledararvoden; 4) arvoden för föreläsningar och kurser.

Provårsföreståndares arvode utgår jämlikt kungörelsen nr 262/1928 med högst 1,500 kronor om året. Det för varje år utgående beloppet bestämmes jämlikt kungl. brev den 29 juni 1928 med hänsyn till antalet lärarkandidater. Överstyrelsen finner sig böra räkna med att föreståndararvodena sammanlagda skola uppgå till ett belopp av $5 \times 1,500$ kronor, alltså till 7,500 kronor.

Det till samtliga ordinarie ämneslärare utom provårsföreståndarna utgående särskilda arvodel utgör jämlikt nyssnämnda kungörelse nr 262/1928 300 kronor för varje lärare. Under innevarande läsår utgör antalet ordinarie ämneslärartjänster vid ifrågavarande läroverk, med borträknande av provårsföreståndarna, 149. Under läsåret 1933/1934 torde antalet på grund av indragning av en tjänst vid högre allmänna läroverket i Lund komma att minska till 148. Ifrågavarande del av kostnaderna skulle alltså under sagda läsår uppgå till ett belopp av 148×300 kronor, alltså till 44,400 kronor.

Handledararvodet växlar icke blott efter antalet lärarkandidater utan också efter omfattningen av varje kandidats provår. Jämlikt kungl. brev den 23 oktober 1915 utgår handledararvodet för en kandidat, som avslutar sin provårskurs på en termin, med 250 kronor, för en kandidat, vars provårskurs omfattar två terminer, med 150 kronor, eller, om han har fyra ämnen i provåret, med 200 kronor för varje termin.

Överstyrelsen beräknar årskostnaden för handledararvoden vid ett läroverk till 3,700 kronor och följaktligen denna del av provårskostnaderna till $5 \times 3,700$ kronor, d. v. s. till *18,500 kronor*.

Vad slutligen vidkommer den sista posten av här ifrågavarande utgifter, *arvoden för föreläsningar och kurser*, ligger det i sakens natur, att densamma kan variera rätt mycket från år till år, enär det beror på antalet lärarkandidater i de olika ämnena, i vad mån det anordnas föreläsningar i det ena eller andra ämnet. Såsom exempel på de belopp, till vilka ifrågavarande arvoden pläga uppgå, vill överstyrelsen nämna, att desamma under läsåret 1930/1931 vid här ifrågavarande fem läroverk uppgått till sammanlagt *4,726 kronor*.

Om det sålunda anförda sammanställes, befinnes det, att de olika slag av utgifter, som skola utgå från här förevarande anslag, kunna beräknas på följande sätt:

arvoden till provårsföreståndare	kronor	7,500	
» » övriga ordinarie ämneslärare »		44,400	
» » handledare	»	18,500	
» » föreläsare och kursledare . .	»	4,700	(avrundat)
Summa kronor		75,100	

Härtill kommer, att jämlikt kungl. brev den 25 juni 1917 av ifrågavarande anslag 500 kronor om året får användas till de på extra stat anordnade provårskurserna vid högre latinläroverket och högre realläroverket i Göteborg eller numera, sedan den förra av dessa båda kurser nedlagts, för den senare av desamma. Rätteligen borde alltså nu förevarande anslag uppgå till 75,600 kronor.

Härefter har överstyrelsen till behandling upptagit frågan om möjligheten av besparingar på anslaget och i detta hänseende anfört bland annat:

Då alltså anslaget redan med det förenämnda av 1932 års riksdag bestämda beloppet av 75,200 kronor är lägre, än vad de anförda beräkningarna angående normalbeloppet utvisa, ligger det i sakens natur, att det är förenat med stora svårigheter att åstadkomma den av granskningsnämnden ifrågasatta besparingen. Överstyrelsen vill emellertid genomgå punkt för punkt av de ovan anförda olika posterna.

I fråga om föreståndararvodet är det icke möjligt att nedbringa kostnaderna under annan förutsättning, än att det meddelas förändrade föreskrifter angående arvodets belopp. Då arvodet redan måste anses ganska anspråkslöst, vill överstyrelsen icke ifrågasätta en sådan åtgärd.

Detsamma gäller i fråga om det extra arvodet till de ordinarie ämneslärarna.

Vad handledararvodena vidkommer, skulle man kunna tänka sig, att de särskilda bestämmelserna angående arvode för kandidat med fyra ämnen uteslötes, enär det numera sällan förekommer, att någon kandidat har mer än tre ämnen i sitt provår. Denna förändring skulle innebära en bespa-

ring av 100 kronor för varje läroverk, således tillsammans 500 kronor. I övrigt anser sig överstyrelsen icke kunna ifrågasätta några förändrade bestämmelser rörande handledararvodena.

Återstå alltså arvoden för föreläsningar och kurser. Här kan man tänka sig, dels att arvodet för varje särskild föreläsning nedsättes, dels att antalet föreläsningar minskas. I förra avseendet säger sig överstyrelsen hava för avsikt att tillsvidare från och med läsåret 1933/1934 sätta sagda arvode allenast till 30 kronor, varav torde böra följa, att arvodet för de praktiska övningarna sättes till 15 kronor. Beträffande minskningen av antalet föreläsningar framhåller överstyrelsen, att det torde stöta på något mindre svårigheter att åstadkomma minskningen, om överstyrelsen kunde få något mera fria händer att ordna föreläsningarna, än som är fallet med de nuvarande bestämmelserna i § 10 av provårsstadgan, och torde fördens skull, under förutsättning att här ifrågavarande anslag blir väsentligen nedsatt, komma att i sinom tid göra framställning i detta avseende. För övrigt ligger det i sakens natur, att på vilken punkt av de med provårsinstitutionen förenade föreläsningar och kurser en minskning än sättes in, den i varje fall är ägnad att minska värdet av provåret; och överstyrelsen kan följaktligen icke betrakta en minskning annat än som en rent tillfällig nödfallsåtgärd.

Under de sålunda angivna förutsättningarna skulle kostnaderna för provåret vid de nu ifrågavarande fem läroverken kunna beräknas på följande sätt:

arvoden till provårsföreståndare	kronor	7,500
» » övriga ordinarie ämneslärare	»	44,400
» » handledare	»	18,000
» » föreläsare och kursledare	»	2,500
Summa kronor		72,400

Nu har överstyrelsen i det föregående erinrat därom, att enligt gällande bestämmelser för användningen av nu förevarande anslag 500 kronor om året må ur detsamma användas till provårskursen vid högre realläroverket i Göteborg. Överstyrelsen skulle finna önskvärt, att denna bestämmelse ersattes med en annan, vars innebörd överstyrelsen närmare utvecklar under den punkt av riksdagspetita, som avhandlar det för sistnämnda provårskurs särskilt avsedda extra anslaget, och anser sig under sådan förutsättning icke böra beräkna något häremot svarande belopp såsom en i nu förevarande ordinarie anslag ingående post utan stannar vid att för anslaget beräkna det nyss anförda beloppet av 72,400 kronor.

Departementschefen.

Skolöverstyrelsens nu framlagda förslag innebär en sänkning av den ordinarie anslagsposten till provårsutbildningen med (75,200 — 72,400) 2,800 kronor eller samma belopp som granskningsnämnden ansett möjligt. Jag ansluter mig till vad skolöverstyrelsen sålunda föreslagit; de närmare bestämmelser, som i anledning härav kunna bli erforderliga, torde framdeles få utfärdas av Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen. Till vad skolöverstyrelsen i detta sammanhang anført rörande det sedan flera år utgående extra anslaget till en provårskurs i Göteborg anhåller jag att få återkomma under punkt 153 i det följande.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska den i det *ordinarie* reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: till praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken,

nu	kronor	75,200.
med	»	2,800.
till	»	72,400.

[144.] 8. **Arvoden (s. k. fasta arvoden) åt skolläkare.** Arvudet åt skolläkarna vid de allmänna läroverken utgår dels i form av ett fast arvode, dels såsom ett rörligt arvode, vars storlek bestämmes av antalet under höstterminen närvarande lärjungar vid läroverket. Från och med budgetåret 1923/1924 utgick det rörliga arvudet med 2 kronor för varje dylik lärjunge, men sänktes för budgetåret 1932/1933 till 1 krona 50 öre för lärjunge. De fasta skolläkararvodena bestridas med en i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost: Arvoden till skolläkare, vilken för budgetåret 1932/1933 utgör 46,875 kronor. De rörliga arvodena åter gäldas från ett extra förslagsanslag, som för budgetåret 1932/1933 bestämts till 55,500 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt dels om höjning med 2,075 kronor av nyssberörda i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost, dels ock om beredande av fortsatt extra anslag till bestridande av de rörliga skolläkararvodena. Till frågan om sistnämnda anslagsäskande återkommer jag under punkt 152 i det följande. Beträffande de s. k. fasta arvodena åt skolläkare har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande:

Vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn kommer från och med budgetåret 1933/1934 det treåriga realgymnasiet att vara fullt utbildat, och läroverket bör sålunda då betraktas som ett fullständigt högre allmänt läroverk. Arvudet till skolläkaren vid läroverket bör därför från och med nämnda budgetår höjas med 100 kronor.

Högre allmänna läroverket för flickor i Örebro kommer samma budgetår att ingå i sitt tredje arbetsår, varför i enlighet med de grunder, som godkännts av 1929 års riksdag, det till skolläkaren vid läroverket utgående fasta arvudet bör höjas med 100 kronor.

På grund av det fortskridande förstatligandet av 25 kommunala mellanskolor, av vilka 8 den 1 juli 1933 ombildats till fullständiga samrealskolor, bör nu ifrågavarande anslagspost i enlighet med de grunder, som av riksdagen fastställts beträffande arvudet till skolläkare vid nämnda skolor, ökas med ($25 \times 75 =$) 1,875 kronor.

Mot de av skolöverstyrelsen beträffande här ifrågavarande anslagspost framlagda beräkningarna för budgetåret 1933/1934 har jag icke funnit något att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att öka den i det <i>ordinarie</i> reservationsanslaget till de all-	
männa läroverken ingående posten: arvoden åt skolläkare,	
nu	kronor 46,875,
med	» 2,075
till	» 48,950.

[145.] 9. **Reservationsanslaget till de allmänna läroverken.** Det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, som för budgetåret 1926/1927 var bestämt till 6,666,066 kronor, har därefter väsentligt höjts och är i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaget med ett belopp av 8,578,500 kronor. Såsom närmare framgår av punkt 147 av 1932 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa, kan den verkliga medelsåtgången under budgetåret 1932/1933 emellertid beräknas bli i runt tal 160,000 kronor högre än det sålunda i riksstaten upptagna beloppet, vilket möjliggöres genom anlitande av å anslaget befintliga reservationer.

Vid bifall till vad jag föreslagit under punkterna 141, 143 och 144 i det föregående skulle här ifrågavarande anslag behöva höjas med (147,200 + 2,075 — 2,800) 146,475 kronor till 8,724,975 kronor. Om hänsyn ytterligare toges till nyssberörda belopp av omkring 160,000 kronor, vilket beräknats skola bestridas med å anslaget befintliga reservationer och varmed anslaget alltså understiger den beräknade medelsåtgången, skulle anslaget för 1933/1934 behöva upptagas med ett sammanlagt belopp av (8,724,975 + 160,000) 8,884,975 kronor eller i avrundat tal 8,885,000 kronor.

Jämlikt åläggande den 27 juni 1930 har skolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1932 avgivit förslag beträffande det belopp, varmed här ifrågavarande anslag borde upptagas i förslaget till riksstat för budgetåret 1933/1934. Skolöverstyrelsen har därvid hänvisat till en av chefen för överstyrelsens statistiska avdelning, byråchefen E. Göransson uppgjord promemoria. Enligt denna promemoria, beträffande vilken jag i huvudsak torde få hänvisa till handlingarna i ärendet, skulle reservationsanslaget till de allmänna läroverken för budgetåret 1933/1934 beräknas på följande sätt:

1. Avlöningar, netto, utgående av statsmedel	kronor 8,250,912: 75
2. Bibliotekarier	» 62,000: —
3. Arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna . . .	» 48,500: —
4. » åt skolläkare	» 48,950: —
5. Djäknepenningsättning	» 4,307: 10
6. Ersättning för förlorad helgonskyld	» 2,644: 33
7. » » indragna lantgillen och klockar-	
pensioner	» 731: 13
8. Ersättning för studieskatten i Halland	» 66: 92
9. » till Växjö högre skola	» 7: —
10. » » Visingsöfonden	» 705: —

11.	Till arvoden åt extralärare	120,000: —		
12.	» fyllnadsarvode åt vikarier	90,000: —		
13.	» oförutsedda behov	40,000: —	kronor	250,000: —
14.	» extra arvoden åt gymnastiklärare	»		20,000: —
15.	» » » » teckningslärare	»		132,600: —
16.	» » » » musiklärare	»		5,000: —
17.	» » » » handarbetslärarinnor	»		7,500: —
18.	» praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken		»	72,400: —
				Summa kronor 8,906,324: 23

Skolöverstyrelsen har icke haft något att erinra mot de sålunda framlagda beräkningarna och i anslutning härtill föreslagit, att reservationsanslaget till de allmänna läroverken för budgetåret 1933/1934 måtte upptagas med ett belopp av 8,906,324 kronor.

Jag vill erinra, att jag under punkt 141 i det föregående föreslagit minskningar i de av skolöverstyrelsen gjorda anslagsberäkningarna med tillhopa 19,800 kronor. Vid bifall härtill skulle alltså enligt överstyrelsens beräkningar anslagsbehovet för budgetåret 1933/1934 uppgå till (8,906,324 — 19,800) 8,886,524 kronor eller i avrundat belopp 8,885,000 kronor, d. v. s. samma belopp, som av mig i det föregående angivits.

Emellertid har jag, liksom vid tidigare tillfällen ägt rum, ansett mig böra undersöka möjligheten av att genom ytterligare anlitande av befintliga reservationer minska det belopp, som måste uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1931/1932 uppgick behållningen å här förevarande anslag vid utgången av sistnämnda budgetår till 348,437 kronor 39 öre eller i avrundat tal 350,000 kronor. Om härifrån drages det belopp av 160,000 kronor, varmed, enligt vad tidigare erinrats, anslaget för budgetåret 1932/1933 understiger den beräknade medelsåtgången och som alltså skall täckas av dessa reservationer, skulle vid början av budgetåret 1933/1934 av reservationerna kunna beräknas återstå odisponerat ett belopp av i runt tal 190,000 kronor. Även om hänsyn toges till att, särskilt under nuvarande period av om- och nydaningsarbete på skolans område, en betydande marginal måste finnas, när det gäller en organisation av läroverkens omfång, synes mig dock ett belopp av 100,000 kronor av dessa reservationer kunna tagas i anspråk under budgetåret 1933/1934.

Anslagsbehovet för sistnämnda budgetår är, såsom tidigare framhållits, 8,885,000 kronor. Genom anlitande av ett belopp av 100,000 kronor av befintliga reservationer skulle anslaget alltså behöva i riksstaten upptagas med ett belopp av 8,785,000 kronor.

Mina under punkterna 141, 143 och 144 i det föregående gjorda hemställanden hava, såsom nyss erinrats, givit till resultat, att här förevarande

anslag skulle höjas med 146,475 kronor till 8,724,975 kronor. För att uppnå det av mig nyss såsom erforderligt betecknade beloppet, 8,785,000 kronor, erfordras sålunda en ytterligare höjning av här förevarande anslag med (8,785,000 — 8,724,975) 60,025 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att öka det *ordinarie* reservationsanslaget till de allmänna läroverken med kronor 60,025.

10. **Ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, oförändrat ordinarie**

förslagsanslag kronor 1,220,000.

[146.] 11. **Arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken.** I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov. Denna anslagspost bestämdes av 1918 års riksdag till 250,000 kronor. Härutöver har riksdagen under en lång följd av år å extra stat anvisat särskilda anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Riksdagen har sålunda för sistnämnda ändamål anvisat för budgetåret 1928/1929 562,500 kronor — förutom ett belopp av 77,500 kronor till arvodesförhöjning för vissa extra ordinarie lärare — för budgetåret 1929/1930 516,300 kronor, för budgetåret 1930/1931 765,900 kronor, för budgetåret 1931/1932 965,800 kronor samt för budgetåret 1932/1933 1,212,000 kronor.

Den avsevärda förhöjning av anslaget, som ägt rum under sistnämnda budgetår, förestavades, förutom av ökning av antalet klassavdelningar vid läroverken, även av den ökning i det genomsnittliga antalet lärartimmar per klassavdelning, som beräknades skola äga rum bland annat på grund av differentieringen av gymnasiets båda högsta ringar.

Granskningsnämnden har beträffande anslag för här ifrågavarande ändamål anfört huvudsakligen följande:

På grund av elevantalets ökning hava under senare år parallellavdelningar upprättats i stor utsträckning och i samband härmed anslagen till extralärare väsentligt ökats.

Nämnden förordar, att åtgärder vidtagas, för att läroverksorganisationen — fränsett förstatligandet av kommunala mellanskolor och utbyggandet av beslutade nya läroverk — vad lärarkrafternas antal beträffar för budgetåret 1933/1934 behålles vid samma omfattning som den, vilken möjliggöres inom ramen av de för budgetåret 1932/1933 av riksdagen beslutade anslagen. Upprättande av nya parallellavdelningar bör alltså under budgetåret 1933/1934 äga rum endast under förutsättning av att antingen motsvarande indragning av avdelning sker — vid samma eller annat läroverk — eller av-

delning ändock kan utbyggas genom utnyttjande av längsta stipulerade undervisningsskyldighet för läroverkslärarna.

Nämnden har sig bekant, att ej alltid högsta för vederbörande lärare föreskrivna antal undervisningstimmar per vecka blivit uttaget. Huruvida genom ett fullt utnyttjande av den författningsenligt föreskrivna undervisningsskyldigheten några större besparingar för det allmänna stå att vinna, undandraget sig nämndens bedömande. Överstyrelsen torde emellertid vid fördelning av extraläraranslagen böra hava sin uppmärksamhet riktad härå samt vidtaga de åtgärder i nu angiven riktning, som befinnas möjliga.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag för ändamålet för budgetåret 1933/1934 och därvid tillika till behandling upptagit granskningsnämndens omförmälda förslag.

Överstyrelsen har därvid erinrat, att överstyrelsen den 8 augusti 1930 (jämför härom den närmare redogörelsen under punkt 168 av 1931 års attonde huvudtitel) erhållit bemyndigande att inom gränserna för anvisade medel och under de av riksdagen i övrigt angivna förutsättningar medgiva sådan jämkning i de av Kungl. Maj:t fastställda specialplanerna för omorganisation av de allmänna läroverken, som innefatta ett tillfälligt inrättande av parallellavdelning eller tillfällig indragning av sådan avdelning.

För de jämkningar, vilka med stöd av detta bemyndigande medgivits av överstyrelsen för läsåret 1932/1933, har överstyrelsen lämnat en utförlig redogörelse i en vid dess skrivelse fogad tabellbilaga, beträffande vilken jag torde få inskränka mig till att hänvisa till handlingarna i ärendet.

Härefter har skolöverstyrelsen anfört huvudsakligen följande:

Vid den fördelning av det till ifrågavarande ändamål anvisade anslaget, som överstyrelsen i samband med nyssnämnda jämkningar verkställt, har överstyrelsen vid de olika läroverken hittills beviljat medel till sammanlagt omkring 370 extralärare med full tjänstgöring, erforderliga timlärare däri inberäknade, vartill åtgår ett belopp av omkring 1,182,000 kronor.

Det belopp, som sålunda synes komma att bli erforderligt för avlönande av extralärare och timlärare under läsåret 1932/1933, understiger icke oväsentligt det belopp, som överstyrelsen vid sin framställning den 31 augusti 1931 angående ifrågavarande anslagsbehov ansåg sig böra beräkna. Dels synes nämligen sammanlagda antalet klassavdelningar vid läroverken komma att bli något lägre än det beräknade antalet, dels har samläsning i vissa ämnen mellan olika klassavdelningar särskilt å gymnasiets differentierade stadium kunnat åvägabringas i större utsträckning, än vad överstyrelsen vid sina beräkningar vågade förutsätta. Överstyrelsen har givetvis tagit hänsyn till den sålunda vunna erfarenheten, då det nu gällt att beräkna anslagsbehovet för budgetåret 1933/1934.

I fråga om de av överstyrelsen medgivna tillfälliga jämkningarna i de fastställda specialplanerna har överstyrelsen i regel räknat med att den fördelning av lärjungarna inom viss klass eller ring, som beslutats för läsåret 1932/1933, skall komma att bibehållas i närmast högre klass eller ring under nästkommande läsår. Då det med hänsyn till den rådande ekonomiska situationen torde vara nödvändigt att begränsa ökningen av antalet klassavdelningar till vad som är ofrånkomligt på grund av det fortskridande

förstatligandet av kommunala mellanskolor och utbyggandet av nyupprättade läroverk, så har överstyrelsen däremot i allmänhet icke ansett sig böra räkna med upprättandet av tillfälliga parallellavdelningar i första klassen av realskola eller första ringen av gymnasiet, där sådana avdelningar medgivits för läsåret 1932/1933 utan att ha visat sig erforderliga under närmast föregående år.

Vid den enligt dessa grunder utförda beräkningen av antalet klassavdelningar under läsåret 1933/1934 har det visat sig, att detta antal torde kunna begränsas till ungefär 1,625. Av dessa avdelningar äro 28 sådana avdelningar, som från och med den 1 juli 1933 övertagas av staten från de kommunala mellanskolor, som stå under förstatligande, under det att 4 avdelningar upprättas på grund av den fortskridande utvecklingen av högre allmänna läroverket för flickor i Örebro och gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn, varjämte 1 ny avdelning beräknats erforderlig vid vart och ett av högre allmänna läroverket för gossar i Malmö och högre realläroverket i Göteborg för lyceilinjernas utbyggande vid dessa läroverk. Det återstående antalet avdelningar (omkring 1,591) överensstämmer mycket nära med antalet klassavdelningar vid läroverken under läsåret 1932/1933, i det att sistnämnda antal, såvitt nu kan bedömas, kommer att utgöra 1,590.

Då det gäller att fastställa behovet av lärare för de klassavdelningar, som överstyrelsen sålunda ansett sig böra räkna med vid de olika läroverken, är frågan om omfattningen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet givetvis av den största betydelse. Granskningsnämnden har fört fram bland annat även denna fråga.

I § 133 av gällande läroverksstadga föreskrives bland annat, att undervisningsskyldigheten skall utgöra för lektor, som är domkapitelsledamot, 18 till 20 undervisningstimmar i veckan, för annan ämneslärare, vars huvudsakliga tjänstgöring är förlagd till överstadiet (realskolans högsta klass, gymnasiet och lyceets tre högsta kretsar), 20 till 22 undervisningstimmar samt för övriga ämneslärare 24 till 28 undervisningstimmar i veckan, dock att första lärarinnornas undervisningsskyldighet skall utgöra 20 till 24 undervisningstimmar i veckan. De här angivna lägsta timtalen kunna under vissa närmare angivna omständigheter minskas, dock icke utan skolöverstyrelsens medgivande med mera än två undervisningstimmar i veckan.

I undervisningsskyldigheten ingå även vissa särskilda åligganden, såsom granskning av lärjungarnas skriftliga arbeten och herbarier, handledning av lärjungarna i deras föreskrivna enskilda arbete och medverkan vid ledning av lärjungarnas idrott och friluftsverksamhet ävensom förrättande av morgonandakt och vård av undervisningsmateriel.

Med hänsyn till tjänstgöringens beskaffenhet och omfattningen av den tid, som erfordras för fullgörande av omförmälda särskilda åligganden, skall undervisningstiden för varje särskild lärare bestämmas inom de gränser, som ovan angivits för olika grupper av lärare.

Det ligger i öppen dag, att de i författningarna sålunda givna bestämmelserna för fördelningen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet helt skulle åsidosättas, om vid beräkande av lärarbehovet förutsattes, att varje lärare skulle åläggas det högsta antal lektioner i veckan, som kan åläggas lärare inom respektive grupper, vartill kommer, att en tjänstgöringsfördelning med för varje lärare på förhand exakt fastställt antal veckotimmar i regel bleve utförbar. Det är sålunda icke antagligt, att granskningsnämnden med »högsta för vederbörande lärare föreskrivna antal undervisningstimmar per

vecka» avsett den i läroverksstadgan givna övre gränsen för antalet veckotimmar. Snarare torde det förhålla sig så, att nämnden funnit, att lärare i visst fall ålagts ett lägre antal lektioner i veckan, än som med hänsyn till tjänstgöringens art och hans särskilda åligganden vid sidan av den egentliga undervisningen kunde anses skäligt. På grund av det sätt, på vilket överstyrelsen beräknar lärarnas undervisningsskyldighet vid fördelningen av extralärare och timlärare till varje läroverk och för vilket tillvägagångssätt redogörelse nedan lämnas, måste ett sådant förhållande i regel bero därpå, att andra lärare vid läroverket ålagts arbetsbördor, som i motsvarande grad överstiga, vad som enligt läroverksstadgans bestämmelser borde åligga dem. Det är nämligen för rektor, som verkställer arbetsfördelningen, omöjligt att för varje år fullt rättvist avväga densamma. I stort sett torde dock sådana orättvisor utjämnas, om hänsyn tages till en längre följd av år.

Vid beräkning av lärarbehovet liksom vid fördelningen av anslaget till extralärare och timlärare har överstyrelsen under senare år tillämpat följande principer i fråga om beräkandet av lärarnas tjänstgöringsskyldighet. För varje lärare på överstadiet har beräknats en medeltjänstgöring av 21 veckotimmar och för varje lärare på understadiet en medeltjänstgöring av 26 veckotimmar utom för första lärarinnor, för vilka ett avdrag av 2 veckotimmar gjorts. Ingen minskning av undervisningsskyldigheten har gjorts för tillsyningslärare. För varje lektor, som är domkapitelsledamot, har räknats med en minskning av 2 veckotimmar. Vid provårsläroverken och statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm, har med hänsyn till bestämmelserna i läroverksstadgans § 133 mom. 9 räknats med en efter läroverkets storlek avpassad nedsättning av undervisningsskyldigheten. I stället för timlärare med sammanlagt 27 timmar beräknas en lärare med full tjänstgöring. På varje lärare kommer i genomsnitt 2 skrivlag. Därjämte skall på dessa lärare fördelas arbetet med granskning av rättskrivningar, provräkningar, laborationsredogörelser och herbarier, handledning av lärjungarna i deras enskilda arbete, vården av undervisningsmaterielen, förrättande av morgonandakt m. m. Det torde icke kunna bestridas, att en lärare, som ålagts t. ex. 26 veckotimmars tjänstgöring och 2 skrivlag, i regel måste anses hava en minst lika betungande tjänstgöring som en lärare, vilken erhållit 28 veckotimmars tjänstgöring och intet skrivlag.

Såsom överstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållit, är det överstyrelsens bestämda uppfattning, att den av överstyrelsen förutsatta genomsnittliga undervisningsskyldigheten för läroverkens lärare måste anses i stort sett fullt motsvara maximum av vad en läroverkslärare enligt gällande bestämmelser kan åläggas.

Härmed vill överstyrelsen emellertid icke hava förnekat möjligheten därav, att förbiseende eller misstag från överstyrelsens eller vederbörande rektors sida i ett eller annat undantagsfall kan ha förorsakat, att ett något större anslag till timlärare, än som med strängt tillämpande av ovan anförda grunder varit nödvändigt, tilldelats visst läroverk. Det torde icke vara ägnat att förvåna, att förbiseenden någon gång göras vid den ytterst omfattande granskning av läroverkens lärarbehov, som föregår överstyrelsens beslut om fördelning av anslaget till extralärare och timlärare, och vilken granskning oftast måste verkställas på mycket begränsad tid.

Med tillämpande av de beräkningsgrunder, för vilka ovan redogjorts, har överstyrelsen för läsåret 1933/1934 verkställt detaljerade beräkningar över

det sannolika lärarbehovet vid varje särskilt läroverk. Dessa beräkningar hava givit vid handen, att vid de allmänna läroverken skulle under ifrågasvarande läsår komma att erfordras 339 extralärare med full tjänstgöring och dessutom timlärare med en sammanlagd tjänstgöring av 1,165 veckotimmar. Härvid har överstyrelsen förutsatt, att de av överstyrelsen föreslagna nya lärartjänsterna, nämligen 1 rektorstjänst, 7 lektorstjänster, 11 adjunktstjänster och 21 ämneslärarinnebefattningar, komma att inrättas från och med läsåret 1933/1934. Då arvodet för 24 timlärartimmar i stort sett motsvarar arvodet till en extralärare med full tjänstgöring, kan det här uppgivna behovet uppskattas till $(339 + 49 =) 388$ extralärare med full tjänstgöring.

Då de verkställda beräkningarna av lärarbehovet utförts, utan att någon som helst marginal beräknats, och då det ligger i sakens natur, att åtskilliga av de faktorer, som inverka på detta behov, äro mycket svåra att på förhand fastställa med någon större grad av säkerhet, torde det vara ofrånkomligt, att en reserv av 10 extraläraryrkebefattningar beräknas för läsåret 1933/1934 liksom skedde för läsåret 1932/1933.

På grund av vad sålunda anförts anser sig överstyrelsen böra hemställa om anslag för budgetåret 1933/1934 till anställande vid de allmänna läroverken av extralärare och timlärare till ett antal, som motsvarar 398 extralärare med full tjänstgöring.

Man torde kunna räkna med att $\frac{4}{5}$ av dessa extralärare komma att äga behörighet till adjunktstjänst och således bliva berättigade till ett årligt arvode av 3,300 kronor för manlig lärare och 3,000 kronor för kvinnlig lärare. Då extraläraryrkeförordnandena för höstterminen 1932 hittills endast delvis kunnat verkställas, saknas tillförlitlig grund för beräkning av antalet kvinnliga extralärare. Överstyrelsen anser sig emellertid kunna räkna med ett antal av 60. Av de icke adjunktskompetenta extralärarna torde det ojämförligt största antalet komma att utgöras av manliga lärare, och för dem bör därför räknas med ett arvode av 2,900 kronor. Den sammanlagda kostnaden kan således beräknas till $(258 \times 3,300 + 60 \times 3,000 + 80 \times 2,900 =) 1,263,400$ kronor.

Genom brev den 15 maj 1931 har Kungl. Maj:t utfärdat att gälla tills vidare från och med den 1 juni 1931, så länge anslagsmedel för ändamålet finnas att tillgå, vissa bestämmelser i fråga om arvode till extra ordinarie lärare vid allmänt läroverk, vilken biträder vid inträdesprövningar efter vårterminens slut. Vidare har Kungl. Maj:t i ovannämnda brev föreskrivit, att härav föranledda kostnader skola för budgetåret 1931/1932 bestridas från det anvisade extra anslaget till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Även för innevarande budgetår har ett belopp av 3,000 kronor beräknats för dessa arvoden, och har vid bestämmandet av nyss nämnda extra anslag hänsyn därtill tagits. Då överstyrelsen finner det synnerligen önskvärt, att här ifrågasvarande arvoden komma att utgå även under budgetåret 1933/1934, och icke har anledning ifrågasätta ändring av det belopp, som tidigare beräknats för bestridande av de av dem förorsakade kostnaderna, får överstyrelsen hemställa, att det ovan angivna beloppet till arvoden åt extralärare och timlärare höjes med 3,000 kronor till 1,266,400 kronor.

Under en följd av år har ur det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken beräknats skola utgå ett belopp av 120,000 kronor till arvoden åt extralärare och timlärare. Då detta torde kunna ske även under budgetåret 1933/1934, skulle enligt ovan angivna beräkningar det extra an-

slaget till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken böra uppgå till 1,146,400 kronor, d. v. s. 65,600 kronor mindre än vad riksdagen för motsvarande ändamål beviljat för budgetåret 1932/1933.

I anslutning till vad sålunda anförts har överstyrelsen slutligen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till arvoden åt extra och vikarierande lärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 1,146,400 kronor.

I anslutning till vad granskningsnämnden anført och med beaktande av den förhandenvarande statsfinansiella situationen har skolöverstyrelsen i sina beräkningar rörande anslagsbehovet för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 utgått ifrån, att ökningen av antalet klassavdelningar borde begränsas till vad som vore ofrånkomligt på grund av det fortskridande förstatligandet av kommunala mellanskolor och utbyggandet av nya läroverk, under det att överstyrelsen i allmänhet icke ansett sig böra räkna med upprättandet av tillfälliga parallellavdelningar i första klassen av realskola eller första ringen av gymnasiet, där sådana avdelningar medgivits för läsåret 1932/1933 utan att hava visat sig erforderliga under närmast föregående år. Denna utgångspunkt för beräkning av anslagsbehovet föranleder ingen erinran från min sida.

Departementschefen.

Med anledning av vad granskningsnämnden anført rörande besparingars vinnande genom ett fullt utnyttjande av den författningsenligt föreskrivna undervisningsskyldigheten har överstyrelsen framhållit, att den av överstyrelsen i dess beräkningar förutsatta genomsnittliga undervisningsskyldigheten för läroverkens lärare måste anses i stort sett motsvara maximum av vad en läroverkslärare enligt gällande bestämmelser kunde åläggas. Vid sådant förhållande torde för närvarande icke någon ytterligare besparing stå att vinna på denna punkt.

Med tillämpning av nu angivna beräkningsgrunder har överstyrelsen kommit till det resultatet, att för läsåret 1933/1934 skulle erfordras inalles 388 extralärare med full tjänstgöring. Härutöver har skolöverstyrelsen ansett, att en reserv av 10 extraläraryrkefästningar borde ställas till överstyrelsens förfogande, då åtskilliga av de faktorer, som inverkar på extraläraryrkebehovet, vore mycket svåra att på förhand fastställa med någon större grad av säkerhet.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det vara nödvändigt, att vid en organisation av den omfattning, som de allmänna läroverken numera erhållit, en viss marginal bibehålles för att kunna möta oförutsedda behov. Emellertid vill jag förorda en minskning av den av överstyrelsen beräknade säkerhetsmarginalen till 5 extraläraryrkefästningar (jämför i detta hänseende riksdagens skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, punkt 147). Därest denna reserv — trots all den försiktighet, den nuvarande situationen kräver —

för något enstaka fall skulle visa sig otillräcklig, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter särskild prövning för ändamålet få anlita reservationerna å det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken.

Vid bifall till vad jag nu förordat skulle det av överstyrelsen för budgetåret 1933/1934 beräknade beloppet, 1,146,400 kronor, kunna minskas med i runt tal ($5 \times 3,000$) 15,000 kronor till 1,131,400 kronor.

I övrigt hava de av skolöverstyrelsen framlagda beräkningarna icke givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av kronor 1,131,400.

[147.] 12. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare.

Sedan 1927 års riksdag erinrat om vissa svårigheter, som under skolreformens övergångstid kunde uppstå för de dåvarande extra lärarna vid de allmänna läroverken genom att ordinarieblivande och därmed följande förbättrad löneställning kunde komma att uppskjutas på ett sätt, som för den enskilde läraren kunde te sig såsom betungande och obilligt, och efter det riksdagen framhållit, att åtgärder borde vidtagas för att bereda sådana extra lärare, som en avsevärdare tid komme att upprätthålla extra ordinarie lärarbefattning vid de allmänna läroverken, särskild arvodesförhöjning, framlade Kungl. Maj:t förslag i sådant hänseende till 1928 års riksdag. Riksdagen medgav, att från och med budgetåret 1928/1929 till och med budgetåret 1934/1935 viss arvodesförhöjning skulle tillkomma ifrågavarande extra ordinarie lärare, och i enlighet med riksdagens beslut utfärdade sedermera Kungl. Maj:t kungörelse den 29 juni 1928 (nr 274).

För bestridande av med här ifrågavarande arvodesförhöjningar förenade kostnader anvisade riksdagen för ett vart av budgetåren 1929/1931 ett extra anslag av 55,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t i proposition den 13 februari 1931, nr 97 — till vilken jag här torde få hänvisa — föreslagit riksdagen vissa ändrade grunder angående avlöningsförmåner för nu förevarande extra ordinarie ämneslärare och efter det riksdagen i skrivelse den 15 april 1931, nr 128, anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts sistnämnda förslag, utfärdade Kungl. Maj:t härefter den 15 maj 1931 kungörelse i ämnet (nr 112).

För ett vart av budgetåren 1931/1933 har för här ifrågavarande ändamål anvisats ett extra förslagsanslag av 95,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt om ett anslag av 90,000 kronor för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934.

Överstyrelsen har därvid anfört, bland annat:

Överstyrelsen hade med ledning av för läsåret 1932/1933 meddelade förordnanden verkställt undersökning, hur stort belopp, som för ifrågavarande ändamål kunde beräknas bli va erforderligt under sistnämnda läsår. Resultatet av denna utredning hade blivit, att nämnda belopp, såvitt nu kunde bedömas, komme att uppgå till omkring 90,000 kronor.

Att närmare beräkna, hur stort belopp, som för ändamålet komme att erfordras under budgetåret 1933/1934, vore icke möjligt, men överstyrelsen hölle för sannolikt, att beloppet även då komme att uppgå ungefär till nyssnämnda summa, 90,000 kronor.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är av behovet påkallat jämväl för budgetåret 1933/1934. I likhet med skolöverstyrelsen vill jag förorda, att anslaget för nämnda budgetår måtte bestämmas till 90,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 90,000.

[148.] 13. **Personliga lönetillägg åt vissa övningslärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för bestridande av personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 3,000 kronor. Bestämmelser om utgående av sådana lönetillägg hava meddelats i kungörelse den 19 september 1929 (nr 289). Lönetilläggen äro i anslutning till de av riksdagen godkända grunderna avsedda att utgöra en viss ersättning för den minskning i avlöningsförmåner, som för åtskilliga övningslärare inträder såsom en följd av den av skolreformen föranledda inskränkningen av antalet undervisningsavdelningar vid vissa allmänna läroverk.

Jämväl för ett vart av budgetåren 1930/1933 har riksdagen för här ifrågavarande ändamål anvisat ett extra förslagsanslag av 3,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande i enlighet med av 1929 års riksdag godkända grunder av personliga lönetillägg under tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 åt vissa ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* förslagsanslag av kronor 3,000.

[149.] 14. **Understöd åt vissa extra ordinarie lärare under förfall på grund av sjukdom.** Det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt

extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, som till och med år 1922 utgjorde 5,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 2,500 kronor, upptogs under budgetåren 1923/1932 med ett till 3,000 kronor nedsatt belopp men höjdes för budgetåret 1932/1933 (se härom punkt 152 av 1932 års åttonde huvudtitel) till 5,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* — under framhållande att belastningen å anslaget enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar för budgetåren 1930/1932 under nämnda budgetår uppgått till respektive 8,233 kronor 96 öre och 8,637 kronor 31 öre — föreslagit, att anslaget för budgetåret 1933/1934 måtte höjas till ett belopp av minst 8,000 kronor.

Fråga har emellertid uppkommit om i viss mån vidgad ram för anslagets användning.

I detta hänseende tillåter jag mig erinra om följande:

I skrivelse den 15 april 1932, nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avgifter till de allmänna läroverkens kassor m. m. anförde riksdagen bland annat:

Av nämnda proposition (sid. 58—59) inhämtades, att skolöverstyrelsen hemställt om viss komplettering av de bestämmelser, som i kungörelsen nr 660/1918 vore meddelade i fråga om rätt för extra ordinarie lärare att under tjänstledighet för sjukdom uppbära viss del av honom eljest tillkommande arvode. Enligt nu gällande bestämmelser utgjorde förutsättningen för sådan rätt, att läraren före förordnandet tjänstgjort vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium minst ett år. Enligt överstyrelsens mening borde även tjänstgöring vid högre lärarinneseminariet och de tekniska läroverken få räknas till godo i detta hänseende. Att så ej redan vore förhållandet, berodde enligt överstyrelsens mening på ett förbiseende. Riksdagen ville för sin del ansluta sig till överstyrelsens uppfattning om skäligheten av en ändring i detta hänseende, varom förslag torde i vederbörlig ordning böra föreläggas riksdagen.

Genom beslut den 22 juni 1932 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att i samband med de framställningar, som vore avsedda att föreläggas 1933 års riksdag, inkomma med det av riksdagen sålunda åsyftade förslaget.

I sin nyssberörda skrivelse den 31 augusti 1932 har nu överstyrelsen tillika upptagit frågan om ändrade bestämmelser beträffande här ifrågakvarande anslag och därvid anført bland annat:

Överstyrelsen framhåller, att, då den ifrågasatta ändringen torde komma att vara av betydelse för endast ett jämförelsevis litet antal lärare, någon höjning av anslaget i anledning av densamma icke torde behöva beräknas.

Emellertid skulle överstyrelsen vilja i någon mån modifiera sitt förslag, nämligen i fråga om själva uttryckssättet, vilket icke ger vid handen, att här ifrågakvarande kostnader skola bäras av särskilt anslag, utan närmast

är ägnat att föra tanken i den riktningen, att desamma skola utgå ur anslaget till extralärare och vikarier. Överstyrelsen föreslår därför i det följande en annan avfattning, som avser att erinra om det anslag, ur vilket här ifrågavarande kostnader skola utgå.

Överstyrelsen har vidare i utlåtande den 4 februari 1932 framhållit, att det i kungörelserna nr 661/1918, 663/1918 och 1108/1918 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet samt vid olika slag av tekniska läroverk icke ingår någon bestämmelse om understöd för sjukledig icke-ordinarie lärare, men att det givetvis i detta avseende bör råda motsvarighet mellan förhållandena vid de allmänna läroverken och övriga här nämnda läroanstalter. För att bedöma, med vilka kostnader den här ifrågavarande rätten för lärare vid högre lärarinneseminariet skulle kunna bli förenad, har överstyrelsen undersökt, i vilken utsträckning densamma skulle hava kommit att tillämpas, om den förelegat under de tio läsåren 1922/1932. Denna undersökning har givit vid handen, att detta skulle hava inträffat endast i två fall, det ena under läsåret 1922/1923 och det andra under läsåret 1930/1931, samt att i intetdera fallet kostnaden skulle hava överstigit 500 kronor. I fråga om de tekniska läroverken ställer sig saken helt visst på likartat sätt. Under sådana omständigheter synes det överstyrelsen överflödigt att för ändamålet anvisa ett särskilt anslag; och vill överstyrelsen i stället föreslå, att det hittillsvarande anslaget må användas jämväl för här ifrågavarande behov vid högre lärarinneseminariet och de tekniska läroverken. Under denna förutsättning bör anslagets rubrik givetvis ändras, samt även avlöningsbestämmelsens avfattning i någon mån modifieras; däremot torde med hänsyn till vad nyss anförts angående den del av kostnaderna, som skulle belöpa på högre lärarinneseminariet och de tekniska läroverken, anslaget icke behöva höjas utöver det ovan föreslagna beloppet av 8,000 kronor.

Vad beträffar motsvarande förhållanden vid folkskoleseminarierna, har överstyrelsen sagt sig skola i annat sammanhang göra framställning om motsvarande ändring i de för dessa gällande avlöningsbestämmelserna. För gäldande av hithörande kostnader funnes för sagda seminarier intet särskilt anslag utan gäldades kostnaderna ur det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna. Överstyrelsen hade icke funnit anledning föreslå ändring i detta avseende, vadan en möjlig ändring i bestämmelserna icke inverkade på beloppet av det nu ifrågavarande anslaget.

Skolöverstyrelsen hemställer, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva *dels att* det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom må från och med budgetåret 1933/1934 avse jämväl extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet och de tekniska läroverken samt utgå med 8,000 kronor om året, *dels att* den i kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 660) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken (sid. 1519) meddelade bestämmelsen i fråga om rätt för extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken att vid ledighet på grund av sjukdom under vissa förutsättningar uppbära viss del av honom eljest tillkommande arvode måtte erhålla viss närmare angiven ändrad lydelse.

I en i viss mån kompletterande framställning av den 2 december 1932 har därefter *skolöverstyrelsen* hemställt, *dels att* sistnämnda bestämmelse måtte erhålla följande ändrade lydelse: »att extra ordinarie lärare, vilken erhållit förordnande med full tjänstgöring under hel lästermin eller därutöver men av sjukdom är hindrad att sköta sin befattning, skall, därest han före förordnandet under minst ett år vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarium eller tekniskt läroverk bestritt tjänstgöring till nyssnämnd omfattning, under ledigheten äga uppbära ett ur särskilt anslag utgående understöd, motsvarande två tredjedelar av det honom enligt gällande bestämmelser eljest tillkommande arvode», *dels att* i kungörelserna nr 661/1918, 663/1918 och 1108/1918 måtte införas motsvarande bestämmelser.

I ärendet har *statskontoret* den 8 november 1932 avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat:

Vidkommande frågan om utsträckning av rätten till dylikt understöd till lärarpersonal vid högre lärarinneseminariet samt vid de tekniska läroverken synes någon tvekan kunna råda beträffande lämpligheten av att utan föregående utredning i fråga om härav föranledda kostnader vidtaga en dylik åtgärd. Med hänsyn emellertid till vad skolöverstyrelsen anfört angående de sannolika kostnaderna för förslagets genomförande, har statskontoret icke funnit sig böra motsätta sig detsamma.

Vad angår frågan om vilket anslag, som lämpligen bör anlitas för beredande av förenämnda förmån åt lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet och vid de tekniska läroverken, har skolöverstyrelsen härutinnan föreslagit, att det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom skulle avses jämväl för ifrågavarande lärargrupper. Mot detta förslag har statskontoret icke något att erinra.

Statskontoret har därefter den 15 december 1932 yttrat sig över skolöverstyrelsens sistnämnda förslag och därvid förklarat sig icke kunna motsätta sig ifrågavarande förslag.

Departementschefen.

På grund av de under senare år konstaterade avsevärda anslagsöverskridandena torde det bliva erforderligt att — såsom skolöverstyrelsen föreslagit — höja här förevarande anslag till 8,000 kronor för budgetåret 1933/1934.

Vad så vidare beträffar de av överstyrelsen framlagda förslagen om viss utvidgning av anslagets användning vill jag framhålla följande.

Förslaget att vid beräkningen av den tjänstgöringstid av minst ett år, som erfordras för att extra ordinarie lärare skall erhålla rätt att under ledighet på grund av sjukdom uppbära understöd, hänsyn skulle få tagas jämväl till tjänstgöring vid högre lärarinneseminariet och tekniskt läroverk, har — såsom i det föregående erinrats — i princip redan gillats av riksdagen. Då den härav föranledda kostnadsökningen torde bliva synnerligen ringa, har ej heller jag något att invända häremot. Någon ökning av det för anslaget beräknade beloppet av 8,000 kronor bliver ej av denna anledning erforderlig.

Förslag föreligger vidare om utsträckande av rätten till dylikt understöd till lärarpersonal vid högre lärarinneseminariet samt vid de tekniska läroverken. Starka skäl synas tala för att denna lärarpersonal beredes likställighet med lärarpersonalen vid de allmänna läroverken och statens folkskoleseminarier. Då vidare de ekonomiska konsekvenserna härav enligt skolöverstyrelsens utredning kunna antagas bli ganska obetydliga, vill jag biträda förslaget även i denna del. Ej heller av denna anledning torde någon ökning av ovan angivna belopp av 8,000 kronor bli erforderlig.

Såsom i det föregående erinrats, utgår för närvarande här förevarande ersättning till lärare vid folkskoleseminarierna från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna. Jag anser mig nu böra förorda, att för vinnande av överskådlighet jämväl denna ersättning må utgå ur samma anslag som ersättningen till övriga lärarkategorier. Jag vill erinra, att beträffande ett anslag under åttonde huvudtiteln (1932/1933: VIII H. 7) sammanförts arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier.

Med anledning härav torde nu anslaget benämning böra bli »Understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom». För budgetåret 1933/1934 torde anslaget — då någon höjning med anledning av lärarnas vid folkskoleseminarierna överflyttning hit ej torde vara erforderlig — böra upptagas med ovan angivna belopp, 8,000 kronor.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att i fråga om rätt för extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk att under tjänstledighet på grund av sjukdom uppbära viss del av honom eljest tillkommande arvode må från och med den 1 juli 1933 gälla de bestämmelser, som av mig i det föregående angivits,

dels ock — med uteslutande av det under åttonde huvudtiteln, H. Allmänna läroverken m. m. uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom — under samma rubrik uppföra ett *ordinarie* förslagsanslag till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom
å kronor 8,000.

[150.] 15. **Extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken.** Under en följd av år har riksdagen anvisat särskilda

anslag till extra arvoden åt teckningslärare, gymnastiklärare och musiklärare samt åt lärarinnor i kvinnligt handarbete vid de allmänna läroverken. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153 av 1932 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) sammanfördes för budgetåret 1932/1933 sagda fyra anslag till ett, benämnt extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken, ur vilket medel skulle, enligt de närmare fördelningsgrunder, som underställts riksdagens prövning, utanordnas för bestridande av kostnaderna för nämnda fyra lärarkategorier.

För budgetåret 1932/1933 har nämnda anslag upptagits med ett belopp av 417,425 kronor, varav må användas

till extra arvoden åt teckningslärare	kronor 148,860: —
» » » » gymnastiklärare	» 137,000: —
» » » » musiklärare	» 63,215: —
» » » » lärarinnor i kvinnligt handarbete	» 68,350: —

Granskningsnämnden har framhållit, att en minskning, beräknad till 10,000 kronor, torde kunna åstadkommas genom indragning av den frivilliga undervisningen i teckning och musik samt genom en mindre minskning av handarbetsundervisningen. Härutöver torde böra undersökas, huruvida detta anslag kunde minskas exempelvis genom föreskrifter för vissa fall om större antal lärjungar per undervisningsavdelning.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag för här ifrågakarande ändamål för budgetåret 1933/1934 och därvid tillika till behandling upptagit granskningsnämndens ovanberörda förslag.

1. *Extra arvoden åt teckningslärare.* I reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en särskild anslagspost till extra arvoden åt teckningslärare. Anslagsposten bestämdes av 1918 års riksdag till 132,600 kronor. Utöver detta belopp har riksdagen under flera år å extra stat anvisat medel för ändamålet. Detta extra anslag, som för budgetåret 1929/1930 utgick med 97,400 kronor, höjdes för budgetåret 1930/1931 till 114,800 kronor, och för budgetåret 1931/1932 till 142,660 kronor; för budgetåret 1932/1933 utgår, såsom ovan erinrats, för ändamålet ett belopp av 148,860 kronor.

Genom beslut den 22 juli 1932 anvisade Kungl. Maj:t för extra tjänstgöring av teckningslärare vid de allmänna läroverken ett belopp av högst 279,460 kronor. Ur detta belopp har överstyrelsen hittills beviljat anslag till sammanlagt 2,271 extra undervisningstimmar i teckning, varav 1,945 vid läroverk med ordinarie teckningslärartjänst och 326 vid läroverk utan sådan tjänst. Den sammanlagda kostnaden för de sålunda beviljade timmarna kan beräknas till $(1,945 \times 126 + 326 \times 90 =)$ 274,410 kronor. En-

ligt vad skolöverstyrelsen meddelat, kommer med största sannolikhet dock ytterligare behov av undervisningstimmar i teckning och välskrivning att yppa sig.

I sin ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1932 om anslag för här ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1933/1934 har skolöverstyrelsen till en början erinrat, att överstyrelsen i skrivelse samma dag föreslagit upprättande av en ordinarie teckningslärarbefattning vid samrealskolan i Sandviken.

Under förutsättning av bifall härtill har överstyrelsen framlagt följande kostnadsberäkning.

Om tecknings- och välskrivningsundervisningen skulle under läsåret 1933/1934 vid de olika läroverken bedrivas i samma omfattning som tidigare, så skulle enligt av överstyrelsen utförd beräkning erfordras anslag för 2,361 extra timmar, varav 1,983 vid läroverk med ordinarie teckningslärarbefattning och 378 vid läroverk utan sådan befattning. Av dessa timmar hava 69 beräknats erforderliga för klassavdelningar, som tillkomma vid de kommunala mellanskolor, som äro under förstatligande, eller på grund av annan pågående utvidgning av skolorganisationen. Kostnaderna för det sålunda beräknade behovet av undervisningstimmar kunna uppskattas till $(1,983 \times 126 + 378 \times 90 =)$ 283,878 kronor.

Granskningsnämnden har emellertid ifrågasatt, att den frivilliga undervisningen i teckning skulle indragas, och ehuru en sådan åtgärd är synnerligen beklaglig ur mer än en synpunkt, anser sig överstyrelsen icke i nuvarande läge böra avstyrka densamma.

I det nyssnämnda för tecknings- och välskrivningsundervisningen under läsåret 1933/1934 beräknade antalet av 2,361 timmar ingå 186 timmar, som avsetts för den frivilliga undervisningen i teckning i sådana fall, då denna undervisning icke kan inräknas i ordinarie teckningslärares undervisnings-skyldighet. Frånräknas dessa timmar, återstå 2,175 timmar, varav 1,806 timmar vid läroverk med ordinarie teckningslärarbefattning och 369 timmar vid läroverk utan sådan befattning.

Kostnaderna för tecknings- och välskrivningsundervisningen under läsåret 1933/1934 skulle sålunda efter ovan angivna medelpris belöpa sig till $(1,806 \times 126 + 369 \times 90 =)$ 260,766 kronor eller i runt tal 260,800 kronor. Den besparing, som ernås genom indragning av den frivilliga teckningen, uppgår alltså till omkring 23,000 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven framställning har teckningslärarnas riksförbund hemställt om avslag å granskningsnämndens förslag, i vad detta avser den frivilliga undervisningen i teckning vid de allmänna läroverken.

Jag vill till en början erinra, att jag tidigare under punkt 141 tillstyrkt överstyrelsens förslag om inrättande av en ordinarie teckningslärarbefattning vid samrealskolan i Sandviken. Departementschefen.

Under förhandenvarande förhållanden finner jag mig vidare böra uttala min anslutning till det av granskningsnämnden framförda och av skolöver-

styrelsen tillstyrkta förslaget om ett tillfälligt inställande av den frivilliga undervisningen i teckning.

Skolöverstyrelsens här föreliggande beräkningar, som gjorts under de sålunda av mig tillstyrkta förutsättningarna, hava icke givit mig anledning till erinran. Då medelsbehovet kan uppskattas till sammanlagt 260,800 kronor och den i det ordinarie reservationsanslaget, såsom förut nämnts, ingående anslagsposten uppgår till 132,600 kronor, skulle alltså för här ifrågavarande ändamål på extra stat behöva beräknas ett belopp av 128,200 kronor eller 20,660 kronor mindre än innevarande budgetår.

2. *Extra arvoden åt gymnastiklärare.* Bland de i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående särskilda anslagsposterna avser en att bereda medel till extra arvoden åt gymnastiklärare. Anslagsposten uppgår till 20,000 kronor.

Härutöver har riksdagen under åtskilliga år för ändamålet anvisat medel å extra stat, för budgetåret 1927/1928 uppgående till 44,800 kronor, för budgetåret 1928/1929 till 77,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 till 82,500 kronor, för budgetåret 1930/1931 till 108,200 kronor, för budgetåret 1931/1932 till 140,460 kronor; för budgetåret 1932/1933 utgår, såsom i det föregående erinrats, för ändamålet ett belopp av 137,000 kronor.

Genom beslut den 22 juli 1932 anvisade Kungl. Maj:t ett sammanlagt belopp av högst 157,000 kronor att utgå till extra arvoden åt gymnastiklärare under läsåret 1932/1933.

Ur detta belopp har, enligt vad skolöverstyrelsen meddelat, anvisats arvoden till sammanlagt 1,455 extra undervisningstimmar, varav 293 till manliga ordinarie och 22 till kvinnliga ordinarie gymnastiklärare vid högre allmänna läroverk, 149 till manliga ordinarie och 56 till kvinnliga ordinarie gymnastiklärare vid realskolor samt 274 till manliga biträdande och 661 till kvinnliga biträdande gymnastiklärare. Kostnaderna härför kunna beräknas till 152,046 kronor. Beräkningen visar, att omkring 5,000 kronor av anslaget icke tagits i bruk.

I sin ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1932 om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 har skolöverstyrelsen till en början erinrat därom, att 1932 års riksdag uttalat, att vissa i anslutning till ett av 1931 års riksdag lämnat medgivande anställda försök med hållningsrättande gymnastik och sjukgymnastik icke borde fullföljas under nuvarande ekonomiska förhållanden. (Jämför härom punkt 153 av 1932 års åttonde huvudtitel och riksdagens skrivelse den 15 april 1932, nr 8 A, punkt 151.) Med hänsyn härtill hade överstyrelsen i sina beräkningar av behovet av undervisningstimmar för läsåret 1933/1934 icke räknat med återupptagande av nämnda försök.

Härefter anför överstyrelsen bland annat:

För de nya undervisningsavdelningar, som från och med läsåret 1933/1934 övertagas av staten vid de kommunala mellanskolor, som stå under

förstatligande, erfordras ett antal av 58 veckotimmar för gymnastikundervisningen. Vid högre allmänna läroverket för flickor i Örebro kommer behovet av undervisningstimmar i gymnastik på grund av läroverkets fortgående utveckling att ökas med 8 timmar, varjämte 4 timmar bliva erforderliga vid högre allmänna läroverket i Västerås för undervisning av flickorna i realskolan, sedan läroverkets ombildning till samläroverk påbörjats innevarande läsår. Slutligen räknar överstyrelsen med ett med 8 timmar ökat behov av undervisning i gymnastik vid högre allmänna läroverket i Borås, vilket behov uppstår, om en av överstyrelsen tillstyrkt anhållan från stadsfullmäktige i nämnda stad, att flickor måtte få intagas i den fyraåriga realskolan, kommer att bifallas. I övrigt kan behovet av timmar för gymnastikundervisningen beräknas bliva oförändrat liksom ock i stort sett fördelningen av timmarna på olika kategorier av lärare. Man torde kunna utgå från att av de 78 veckotimmar, som tillkomma, 12 timmar komma att bestridas av icke ordinarie manliga lärare och 66 timmar av icke ordinarie kvinnliga lärare. Kostnadsökningen kan sålunda uppskattas till $(12 \times 90 + 66 \times 85 =) 6,690$ kronor.

Å andra sidan kommer behovet av anslag till extra arvoden åt gymnastiklärare att nedgå med kostnaderna för $(8 + 39 =) 47$ veckotimmar under förutsättning av bifall till överstyrelsens samtidigt härmed gjorda hemställan, att gymnastiklärarbefattningen vid läroverket i Kristinehamn måtte ombildas från dylik befattning vid realskola till motsvarande befattning vid högre allmänt läroverk samt att ordinarie gymnastiklärarbefattningar måtte upprättas vid ytterligare tre av de nya samrealskolorna. Av nu nämnd anledning kan från anslaget till extra arvoden åt gymnastiklärare beräknas avgå 3,650 kronor. Den erforderliga nettoökningen å anslaget blir följaktligen $(6,690 - 3,650 =) 3,040$ kronor. Då, enligt vad ovan anförts, till extra arvoden åt gymnastiklärare för innevarande år beräknas utgå 152,046 kronor, kulle anslag för här ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1933/1934 erfordras till ett belopp av 155,086 kronor eller i runt tal 155,000 kronor.

Jag torde till en början få erinra, att jag tidigare *dels* under punkt 141 tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag om ombildande av gymnastiklärarbefattningen vid läroverket i Kristinehamn från dylik befattning vid realskola till motsvarande befattning vid högre allmänt läroverk samt om upprättande av ordinarie gymnastiklärarbefattningar vid ytterligare tre av de nya samrealskolorna, *dels ock* under punkt 142 likaledes tillstyrkt uppkommet förslag om att flickor måtte få intagas å den fyraåriga realskollinjen vid högre allmänna läroverket i Borås.

Departementschefen.

Skolöverstyrelsens nu av mig återgivna beräkningar, som gjorts under de sålunda av mig tillstyrkta förutsättningarna, hava icke givit mig anledning till erinran. Då medelsbehovet enligt dessa beräkningar kan uppskattas till i runt tal 155,000 kronor och den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten, såsom förut nämnts, uppgår till 20,000 kronor, skulle alltså för här ifrågakvarande ändamål på extra stat behöva beräknas 135,000 kronor eller 2,000 kronor mindre än innevarande budgetår.

3. *Extra arvoden åt musiklärare.* I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost å 5,000 kronor, avsedd till extra arvoden åt musiklärare.

För samma ändamål har riksdagen under åtskilliga år anvisat medel på extra stat. Detta extra anslag, som för budgetåret 1927/1928 utgick med 5,900 kronor, höjdes för budgetåret 1928/1929 till 14,100 kronor, för budgetåret 1929/1930 till 29,700 kronor, för budgetåret 1930/1931 till 44,200 kronor, för budgetåret 1931/1932 till 60,430 kronor; för budgetåret 1932/1933 utgår för ändamålet ett belopp av 63,215 kronor.

Såsom närmare framgår av punkt 173 av 1931 års åttonde huvudtitel, vartill jag här torde få hänvisa, hava nämnda anslagshöjningar föranletts av, förutom tillkomsten av en mängd nya statsläroverk, en successiv tillämpning av de genom kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 252) angående undervisningsplaner för de allmänna läroverken fastställda planerna för musikundervisningen. Vid tillstyrkandet av anslag för detta ändamål hava emellertid mina närmaste företrädare i statsrådsämbetet vid upprepade tillfällen understrukit, att en av skolöverstyrelsen den 19 november 1928 framlagd plan för genomförande av en utsträckt musikundervisning vid läroverken icke borde godtagas som bindande för det framtida bedömandet av detta anslagsbehov, utan borde detta behov fritt prövas efter föreliggande förhållanden.

1931 års riksdag gav emellertid (jämför riksdagens skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, punkt 165) uttryck åt en viss betänksamhet inför de alltmera ökade anslagskrav, som musikundervisningen vid de allmänna läroverken ställde på statsverket, samt begärde en ny fullständig kalkyl över de kostnader, som ifrågavarande undervisning vid ett helt genomförande av omförmälda undervisningsplan kunde beräknas medföra. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 8 maj 1931 anbefallt skolöverstyrelsen att verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen, framlade överstyrelsen i skrivelse den 26 oktober 1931 en ny beräkning av det efter undervisningsplanens fullständiga genomförande erforderliga timantalet samt kostnaderna för lärararvoden för dessa timmar. Överstyrelsen ansåg sig i nämnda skrivelse, beträffande vilken jag i huvudsak torde få hänvisa till punkt 153 av 1932 års åttonde huvudtitel, alltjämt böra förorda, att de nya undervisningsplanerna för musikundervisningen skulle träda i kraft från och med läsåret 1934/1935 och föreslog på grund härav, att den ytterligare ökning i antalet sångtimmar, som erfordrades före detta ikraftträdande, fördelades likformigt på de tre återstående åren.

Med hänsyn till de rådande ekonomiska förhållandena ansåg sig emellertid min företrädare i statsrådsämbetet till 1932 års riksdag böra förorda, att med ytterligare utökning av musikundervisningen vid de allmänna läroverken utöver vad redan beslutats måtte anstå för budgetåret 1932/1933,

och riksdagen beviljade i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag för här ifrågavarande ändamål — frånsett anslag för en mindre reserv av timmar — endast så stor ökning av det för föregående år anvisade beloppet, som betingades av det normala utbyggandet av läroverksorganisationen i enlighet med 1927 års och senare riksdagars beslut.

I sin ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1932 om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 har nu skolöverstyrelsen anfört bland annat följande:

Då det nu gäller att beräkna storleken av det för budgetåret 1933/1934 erforderliga anslaget till extra arvoden åt musiklärare, vill överstyrelsen på grund av den statsekonomiska ställningen icke ifrågasätta utökande av musikundervisningen med hänsyn till 1928 års undervisningsplan.

Granskningsnämnden har emellertid ifrågasatt, att en besparing å nu ifrågavarande anslag skulle kunna ske genom indragning av den frivilliga undervisningen i musik, d. v. s. undervisningen i instrumentalmusik. Detta förslag anser sig överstyrelsen icke kunna biträda. Vid detta sitt ståndpunktstagande har överstyrelsen framförallt fäst avseende därvid, att ett nedläggande av undervisningen i instrumentalmusik, vilket är avsett att vara av tillfällig natur, ovillkorligen måste komma att få verkningar, som sträcka sig långt framåt. Genom den under de senare åren utökade undervisningen i instrumentalmusik har det vid ett stort antal läroverk blivit möjligt att organisera skolorkestrar, vilkas arbete i hög grad stimulerat musikintresset bland lärjungarna. Detta intresse har, enligt vad överstyrelsen från många håll erfarit, tagit sig uttryck bland annat däri, att antalet av de lärjungar, som önska komma i åtnjutande av här ifrågavarande undervisning, stegrats i så hög grad, att behovet av undervisning icke ens tillnärmelsevis kunnat tillgodoses inom ramen för tillgängliga medel. I åtskilliga fall ha musiklärare också utan ersättning meddelat undervisning i icke obetydlig utsträckning. Det organisationsarbete, som för närvarande på detta område försiggår inom skolorna, skulle vid ett nedläggande, om också blott för ett år, av undervisningen i instrumentalmusik nedbrytas, och lång tid skulle vid återupptagandet av undervisningen krävas för uppbyggandet av vad sålunda raserats.

Överstyrelsen har vid frågans bedömande icke heller kunnat bortse från de ekonomiska konsekvenserna för musiklärarna av den inskränkning i undervisningen, som granskningsnämnden ifrågasatt. Under det att undervisningen i frivillig teckning, där den förekommer, i regel utgör en jämförelsevis liten del av teckningslärarnas hela tjänstgöring utgör det till undervisningen i instrumentalmusik utgående antalet extratimmar oftast en högst avsevärd del av musiklärarens hela tjänstgöring och går i vissa fall upp till omkring en tredjedel av densamma.

Överstyrelsen övergår nu till beräkning av storleken av det för musikundervisningen vid de allmänna läroverken under läsåret 1933/1934 erforderliga anslaget.

För de vid början av nämnda läsår nytillkommande undervisningsavdelningarna vid de under förstatligande varande kommunala mellanskolorna samt vid högre allmänna läroverket för flickor i Örebro erfordras anslag till sammanlagt 28 veckotimmars undervisning. Då det i samtliga dessa fall gäller läroverk utan ordinarie musiklärarbefattning, kan kostnaden för dessa

timmar beräknas till $(28 \times 90 =)$ 2,520 kronor. I övrigt räknar överstyrelsen med oförändrat anslagsbehov. Hela det för budgetåret 1933/1934 erforderliga beloppet utgör sålunda $(68,215 + 2,520 =)$ 70,735 kronor eller i avrundat tal 70,700 kronor.

Av de extra undervisningstimmarerna i musik torde endast 296 timmar, varav 25 vid läroverk med ordinarie musiklärarbefattning och 271 vid övriga läroverk, under nästkommande budgetår, av förhållandena under innevarande budgetår att döma, komma att användas till den obligatoriska sångundervisningen. Kostnaderna för dessa timmar kunna beräknas till $(25 \times 145 + 271 \times 90 =)$ 28,015 eller i runt tal 28,000 kronor. Skulle nu i enlighet med granskningsnämndens förslag alla extra timmar till instrumentalmusik borttagas, skulle nu förevarande anslag behöva beräknas endast till nämnda belopp, 28,000 kronor samt därigenom göras en besparing av $(70,700 - 28,000 =)$ 42,700 kronor. Besparingen komme emellertid att i viss mån minskas genom att vissa musiklärare, för så vitt överstyrelsen kan finna, för en del av de förlorade undervisningstimmarerna komme att bli berättigade till ersättning enligt kungörelsen den 19 september 1929 angående personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken. En verkställd undersökning har visat, att sådan ersättning skulle komma att utgå för omkring 50 veckotimmar, och ersättningsbeloppet för dessa timmar synes icke komma att understiga 5,500 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 31 oktober 1932 har även *musikaliska akademien* framhållit vissa betänkligheter mot en indragning av anslag till den frivilliga musikundervisningen vid läroverken.

Departementschefen.

Då den av granskningsnämnden ifrågasatta besparingen redan vunnits genom en indragning av den frivilliga undervisningen i teckning, vill jag tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ett bibehållande av musikundervisningen i ungefär samma omfattning som för närvarande jämväl under budgetåret 1933/1934.

Skolöverstyrelsens kostnadsberäkningar, som gjorts under denna förutsättning, hava icke givit mig anledning till erinran. Då medelsbehovet enligt dessa beräkningar kan uppskattas till i avrundat tal 70,700 kronor och den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten, såsom förut nämnts, uppgår till 5,000 kronor, skulle alltså för här ifrågavarande ändamål på extra stat behöva beräknas 65,700 kronor eller 2,485 kronor mera än innevarande budgetår.

4. *Extra arvoden åt lärarinnor i slöjd för flickor.* I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken finnes sedan flera år tillbaka upptagen en anslagspost å 7,500 kronor till extra arvoden åt handarbetslärarinnor. Utom detta anslag har riksdagen under en följd av år till bestridande av undervisningen i handarbete tidigare vid statens samskolor, numera vid de allmänna läroverken, anvisat ett extra anslag. Budgetåren

1926/1927 och 1927/1928 uppgick detta anslag till 2,850 kronor. För budgetåret 1928/1929 höjdes anslaget till 19,600 kronor, för budgetåret 1929/1930 till 27,550 kronor, för budgetåret 1930/1931 till 47,100 kronor och för budgetåret 1931/1932 till 60,750 kronor; för budgetåret 1932/1933 utgår för ändamålet ett belopp av 68,350 kronor. Höjningen har betingats av dels nytillkomna allmänna läroverk, dels ombildning av vissa tidigare allmänna läroverk för gossar till samläroverk.

Genom meranämnda beslut den 22 juli 1932 anvisade Kungl. Maj:t för extra tjänstgöring av lärarinnor i handarbete vid högre samläroverk, högre allmänna läroverk för flickor och samrealskolor ett belopp av högst 75,850 kronor.

Ur det sålunda anvisade beloppet har skolöverstyrelsen, enligt vad överstyrelsen upplyst, hittills beviljat anslag till sammanlagt 939 extra timmar i kvinnligt handarbete. Kostnaderna härför beräknades kunna uppgå till $(75 \times 100 + 864 \times 75 =) 72,300$ kronor. Uteslutet vore dock ej, framhåller överstyrelsen, att ytterligare behov av extra timmar i nu ifrågavarande ämne ännu kunde komma att yppa sig.

I sin ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1932 om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 har nu skolöverstyrelsen anfört bland annat följande:

När överstyrelsen nu går att beräkna anslagsbehovet för nu ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934, har överstyrelsen i högre grad än eljest sökt att iakttaga största möjliga sparsamhet för att om möjligt kunna minska anslagsbehovet. Att åstadkomma en besparing genom att öka antalet lärjungar per undervisningsavdelning i ämnet har överstyrelsen dock icke funnit lämpligt. Överstyrelsen har nämligen särskilt innevarande år tillsett, att flickor i olika klasser, så långt detta kunnat anses möjligt, sammanslagits till en undervisningsavdelning. Därigenom har också, enligt vad ovan anförda siffror utvisa, en icke obetydlig besparing redan innevarande år åstadkommits. Att ytterligare fortsätta på denna väg finner överstyrelsen emellertid icke tillrådligt.

Emellertid torde en avsevärd besparing å anslaget vara att vinna å en annan väg. Överstyrelsen har i en denna dag avlåten särskild framställning hemställt, att de genom kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 252) fastställda undervisningsplanerna i slöjd för flickor finge i full utsträckning träda i tillämpning från och med läsåret 1933/1934. Härav skulle följa, att ingen undervisning i ämnet skulle förekomma i realskolans näst högsta klass. Den besparing å nu ifrågavarande anslag, som härigenom skulle åstadkommas, beräknar överstyrelsen till omkring 13,000 kronor.

Om sålunda en avsevärd besparing kan göras å förevarande anslag, motväges denna besparing likväl i avsevärd grad av den omständigheten, att på grund av den fortskridande ombildningen av forna högre läroverk och realskolor för gossar till högre samläroverk och samrealskolor antalet klassavdelningar i realskolorna vid dessa läroverk, till vilka flickor skulle äga tillträde, komme att ökas, vartill givetvis kommer det fortskridande förstatligandet av vissa kommunala mellanskolor. Därjämte får överstyrelsen erinra om att högre allmänna läroverket i Västerås från och med läsåret

1932/1933 börjat ombildas till högre samläroverk liksom även om att överstyrelsen i skrivelse denna dag angående öppnande av den fyraåriga realskollinjen vid högre allmänna läroverket i Borås för kvinnliga lärjungar hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till 1933 års riksdag framlägga förslag, att nämnda realskollinje finge från och med läsåret 1933/1934 öppnas även för flickor.

Med nu angivna utgångspunkter har överstyrelsen verkställt beräkning av behovet av anslag till extra undervisningstimmar i kvinnligt handarbete, eller, såsom det efter undervisningsplanernas ikraftträdande borde kallas, slöjd för flickor. Denna beräkning har givit till resultat, att under budgetåret 1933/1934 skulle erfordras ett antal av 896 extra timmar i slöjd för flickor, varav 56 vid läroverk med ordinarie handarbetslärarinnebefattning och 840 vid läroverk utan sådan befattning. Kostnaderna härför skulle uppgå till 68,600 kronor, vilket i förhållande till för innevarande budgetår av riksdagen beviljade anslag innebär en besparing av 7,250 kronor.

Departementschefen.

Till en början torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t — med bifall till skolöverstyrelsens i det föregående åberopade framställning — den 7 oktober 1932 föreskrivit, att de genom kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 252) fastställda undervisningsplanerna i ämnet slöjd för flickor skola vid de allmänna läroverken tillämpas från och med läsåret 1933/1934.

Vidare torde jag få erinra, att jag under punkt 142 i det föregående tillstyrkt uppkommet förslag om att flickor måtte få intagas å den fyraåriga realskollinjen vid högre allmänna läroverket i Borås.

Skolöverstyrelsens nu av mig återgivna beräkningar, som gjorts under de sålunda av mig tillstyrkta förutsättningarna, hava icke givit mig anledning till erinran. Då medelsbehovet enligt dessa beräkningar kan uppskattas till 68,600 kronor och den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten, såsom förut nämnts, uppgår till 7,500 kronor, skulle alltså för här ifrågavarande ändamål på extra stat behöva beräknas 61,100 kronor eller 7,250 kronor mindre än innevarande budgetår.

Såsom skolöverstyrelsen framhållit, torde här ifrågavarande anslagspost för framtiden lämpligen bära benämnas extra arvoden åt lärarinnor i slöjd för flickor.

5. *Sammanfattning.* De belopp, jag under denna punkt tillstyrkt, äro sålunda

till extra arvoden åt teckningslärare	kronor	128,200
» » » » gymnastiklärare	»	135,000
» » » » musiklärare	»	65,700
» » » » lärarinnor i slöjd för flickor	»	61,100
eller inalles kronor		390,000

Summan av motsvarande för budgetåret 1932/1933 utgående anslag utgör 417,425 kronor. Ett bifall till mina nu framlagda förslag innebär alltså en kostnadsminskning av 27,425 kronor.

Ovanberörda belopp, 390,000 kronor, torde, i likhet med vad som varit fallet under innevarande budgetår, böra uppföras såsom ett gemensamt extra anslag, från vilket — i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna grunder — medel skulle av Kungl. Maj:t fördelas för bestridande av här ifrågavarande extra undervisningstimmar.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av kronor 390,000

att, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av mig i det föregående angivits, utgå enligt den närmare fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

[151.] 16. Undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken.

Till bekostande av undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken har under åtskilliga år varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag, vilket för budgetåret 1926/1927 utgick med 41,000 kronor, för budgetåren 1927/1930 med 46,000 kronor, för budgetåret 1930/1931 med 50,000 kronor samt höjdes för budgetåret 1931/1932 till 56,800 kronor, med vilket belopp anslaget utgår jämväl för budgetåret 1932/1933.

Granskningsnämnden har beträffande här förevarande anslag anført bland annat:

Anslaget avsåge uppehållande av frivillig undervisning i detta ämne. Under förhandenvarande förhållanden ansåge sig nämnden böra föreslå, att anslaget måtte upphöra att utgå. Då anslaget vore ordinarie, torde det böra upptagas i riksstaten utan angivet belopp.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1932 anført bland annat:

Ehuru överstyrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka av granskningsnämnden föreslagen indragning av slöjdanslaget till folkskolorna, har överstyrelsen dock icke velat motsätta sig nämndens förslag i fråga om de allmänna läroverken. Därvid har överstyrelsen tagit hänsyn till att de flesta lärjungar, som vinna inträde i läroverken, under sin tidigare skolgång i folkskolor eller andra läroanstalter åtnjutit undervisning i manlig slöjd samt att undervisningen i ämnet vid de allmänna läroverken helt har karaktär av frivillig undervisning, så länge föreskrift om att 1928 års undervisningsplaner i ämnet skola träda i kraft icke meddelats.

Överstyrelsen, som efter stor tvekan och endast inför nödvändigheten av att i nuvarande situation begagna varje möjlighet till besparingar funnit sig böra tillstyrka indragning av ifrågavarande anslag, vill emellertid med styrka framhålla vikten av att denna indragning av anslaget icke blir långvarigare, än som med hänsyn till den statsfinansiella situationen finnes oundgängligen nödigt, varvid överstyrelsen vill erinra om att 1927 års riksdag i beslutet om omorganisation av det högre skolväsendet mycket bestämt uttalat sig för att slöjd och annat praktiskt arbete vid läroverken måtte givas en fast ställning i realskolan samt att i följd därav åtskilliga kom-

muner med rätt betydande ekonomiska uppoffringar låtit iordningställa för sådan undervisning avsedda lokaler.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse har *slöjdlärarnas riksförbund* på anförda skäl hemställt, att ifrågavarande anslag måtte utgå med oförändrat belopp och under samma villkor som hittills, eller alternativt att bidrag av statsmedel måtte utgå i de fall, då slöjdundervisning bestrides av lärare, vilken tillsammans med slöjdundervisning i annan skola har sådan undervisning till sin huvudsakliga sysselsättning. En i enahanda syfte avgiven, till Kungl. Maj:t inlämnad framställning har avgivits av *teckningslärarnas riksförbund*, som hemställt om avslag å granskningsnämndens förslag i vad detta avser slöjdundervisningen vid de allmänna läroverken.

I likhet med skolöverstyrelsen biträder jag granskningsnämndens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken utan angivet belopp.

[152.] 17. **Arvoden (s. k. rörliga arvoden) åt skolläkare.** Såsom jag erinrat under punkt 144 i det föregående utgår arvodet åt skolläkarna vid de allmänna läroverken dels i form av ett fast arvode, dels såsom ett rörligt arvode, vars storlek bestämmes av antalet under höstterminen närvarande lärjungar vid läroverket. Från och med budgetåret 1923/1924 utgick det rörliga arvodet med 2 kronor för varje dylik lärjunge, men sänktes för budgetåret 1932/1933 till 1 krona 50 öre för lärjunge (jämför härom punkt 154 av 1932 års åttonde huvudtitel). Kostnaderna härför gäldas från ett extra förslagsanslag, som för budgetåret 1932/1933 bestämts till 55,500 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt om anvisande av anslag för ändamålet till samma belopp och enligt samma grunder som för innevarande budgetår.

Överstyrelsen har därvid anfört bland annat följande:

Överstyrelsen, som tidigare vid flera tillfällen, medan ännu skolläkarnas rörliga arvoden voro bestämda till 2 kronor för lärjunge, i fråga om nu förevarande anslagsbehov hemställt om anslagets beräkning efter 3 kronor för lärjunge, och som fortfarande anser, att skolläkarna vid de allmänna läroverken, särskilt i jämförelse med folkskoleseminariernas läkare, varit missgynnade och blivit detta i hög grad efter den senaste arvodesminskningen, finner sig dock med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget böra beräkna nu förevarande anslag efter de av riksdagen senast fastställda grunderna eller efter 1 krona 50 öre per lärjunge.

För innevarande budgetår har anslaget beräknats efter ett lärjungantal vid de allmänna läroverken av 37,000. Några uppgifter angående det faktiska lärjungantalet under höstterminen 1932 kunna icke föreligga förrän efter inträdesprövningarna vid höstterminens början. Såvitt nu kan bedö-

mas torde dock lärjungantalet icke komma att uppgå till det beräknade antalet, 37,000 lärjungar, utan sannolikt med något tusental underskrida denna siffra.

Vad budgetåret 1933/1934 beträffar, torde på grund av det fortskridande förstatligandet av vissa kommunala mellanskolor samt utbyggandet av redan beslutade nya läroverk och nya undervisningslinjer vid gamla läroverk lärjungantalet vid de allmänna läroverken komma att i förhållande till innevarande budgetår ökas med omkring 1,000 lärjungar.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner överstyrelsen nu förevarande anslag kunna för budgetåret 1933/1934 beräknas till samma belopp som under innevarande budgetår eller 55,500 kronor.

Med hänsyn till rådande förhållanden nödgas jag ifrågasätta en ytterligare sänkning av de s. k. rörliga arvoden till skolläkare, och torde desamma böra för nästkommande budgetår beräknas efter ett från 1 krona 50 öre till 1 krona sänkt belopp för lärjunge. Det erforderliga anslaget skulle alltså kunna uppskattas till 37,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till arvoden (s. k. rörliga arvoden) åt skolläkare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra förslagsanslag av kronor 37,000.

[153.] 18. **Förstärkning av den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten: praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken.** Sedan gammalt hava provårskurser, fränsett sedermera inrättade sådana kurser vid två folkskoleseminarier, varit förlagda till fem allmänna läroverk, tre i Stockholm, ett i Uppsala och ett i Lund. På grund av ökat antal provårskandidater upprättades för åtskilliga år sedan ytterligare två provårskurser, nämligen vid högre realläroverket i Göteborg och högre latinläroverket därstädes. För upprätthållande av sistnämnda båda kurser anslog riksdagen årligen medel å extra stat.

Då en betydande nedgång i antalet provårskandidater inträdde, föreslog Kungl. Maj:t för 1922 års riksdag en minskning i antalet provårskurser och begärde för den skull anslag för endast en sådan kurs i Göteborg. Riksdagen biföll nämnda förslag och anvisade för upprätthållande av en provårskurs därstädes på extra stat för förra halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst 6,840 kronor.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 2 juni 1922 indrogs med utgången av år 1922 den vid högre latinläroverket i Göteborg anordnade provårskursen samt förordnades, att tills vidare provårskurs skulle vara anordnad vid högre realläroverket därstädes.

För upprätthållande under läsåren 1923/1933 vid ett högre läroverk i Göteborg av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken

har sedermera riksdagen årligen anvisat ett extra anslag, vilket för budgetåret 1932/1933 är bestämt till 14,700 kronor.

Granskningsnämnden har framhållit, att vissa besparingar, beräknade till 400 kronor, kunde vidtagas i här förevarande anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag för motsvarande ändamål för budgetåret 1933/1934. Under hänvisning till sin skrivelse rörande den ordinarie anslagsposten för bestridande av kostnaderna för provårsutbildningen, för vilken skrivelse redogörelse lämnats under punkt 143 i det föregående, har överstyrelsen nu anfört bland annat:

Överstyrelsen vill sätta i fråga, huruvida icke provårsarbetet i det hela skulle vinna på att nu förevarande extra anslag finge betraktas såsom avseende icke särskilt provårskursen i Göteborg utan överhuvudtaget en förstärkning av det ordinarie anslaget och överstyrelsen i överensstämmelse därmed finge fria händer att med sammanlagda beloppet av det ordinarie och det extra anslaget bestrida kostnaderna för provårsarbetet vid samtliga provårsläroverk. Det kan nämligen icke på förhand i detalj fastslås, hur mycket provårsarbetet vid varje särskilt läroverk skall kosta; och det synes därför vara ägnat att underlätta anordnandet av provårsarbetet, om överstyrelsen finge rätt att betrakta båda anslagen tillsammans såsom en helhet, på liknande sätt som faktiskt sker med det ordinarie och det extra anslaget till extralärare. Om nu en sådan anordning genomföres och således tillfälliga minskningar i föreläsningarna vid ett av provårsläroverken skulle kunna komma vilket som helst annat av dessa läroverk till godo, skulle det måhända också bli lättare att under nu förevarande anslag nöja sig med samma belopp å föreläsningsposten som genomsnittsbeloppet för vart och ett av de gamla provårsläroverken, eller 500 kronor. — I detta sammanhang vill överstyrelsen också framhålla, att den ifrågasatta förändringen givetvis bör medföra en motsvarande ändring i anslagets rubrik.

Under de nu angivna förutsättningarna skulle man alltså kunna beräkna nu förevarande anslag på följande sätt:

arvode till provårsföreståndaren	kronor	1,500
» » övriga ordinarie ämneslärare	»	8,700
» » handledare	»	3,600
» » föreläsare och kursledare	»	500
Summa kronor		14,300

Överstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1933/1934 på extra stat anvisa ett belopp av 14,300 kronor såsom förstärkning av det ordinarie anslaget till praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken.

Departementschefen.

Jag anser mig böra biträda skolöverstyrelsens förslag till en omläggning av här förevarande anslag. De bestämmelser, som må bli erforderliga för användningen av anslaget i dess nya form, torde framdeles få meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen. Mot det av överstyrelsen i enlighet med granskningsnämndens yttrande för budgetåret 1933/1934 beräknade beloppet — 14,300 kronor eller 400 kronor mindre än det för inne-

varande budgetår utgående anslaget till en provårskurs i Göteborg — har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av den i det ordinarie reservations-
anslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten:
praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läro-
verken för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 14,300.

[154.] 19. **Anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska, engelska och franska språken.** Till anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska, engelska och franska språken har riksdagen för innevarande budgetår — liksom för budgetåret 1931/1932 — anvisat ett extra anslag av 10,500 kronor, vilket utgår med högst 3,500 kronor för läsår för ett vart av omförmälda tre språk. Härjämte utgår till här ifrågasvarande lärare resekostnads- och traktamentsersättning från det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar. Beträffande tillkomsten av detta anslag ävensom de närmare bestämmelserna rörande dess användning anholder jag att få hänvisa till den utförliga redogörelse härför, som finnes intagen under punkt 156 av 1932 års åttonde huvudtitel.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt om anslag för ändamålet med oförändrat belopp för budgetåret 1933/1934 och därvid anfört bland annat:

Överstyrelsen finner det alltjämt i hög grad önskvärt, att assistentundervisningen i främmande språk får fortfara, då densamma visat sig tillföra språkundervisningen moment av största betydelse framför allt för väckande av lärjungarnas intresse för och uppskattning av språkstudierna men även för direkt kunskapsmeddelelse genom den övning i att uppfatta och själv använda det främmande språket, som därigenom beredes. Särskilt under nuvarande förhållanden, då några anslag till resestipendier åt lärarna i främmande levande språk icke torde komma att beviljas, är det av betydelse, att här förevarande undervisning får fortgå utan inskränkning, då densamma är av icke ringa värde även för de svenska lärare själva, som ha att meddela undervisning i främmande språk.

Vad beträffar det till assistenterna utgående arvodet, har överstyrelsen under en följd av år framhållit, att detta är alltför lågt tilltaget. Å andra sidan anser sig överstyrelsen med hänsyn till förhandenvarande förhållanden icke nu kunna ifrågasätta någon arvodesförhöjning utan föreslår det förut utgående beloppet av i ett för allt 3,500 kronor till var och en av de tre assistenterna.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och förordar alltså, att anslag för ändamålet för budgetåret 1933/1934 måtte äskas med oförändrat belopp, 10,500 kronor, att utgå efter samma grunder som det för innevarande budgetår utgående anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att för anordnande genom infödda lärare av undervisning
i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läro-
verken m. fl. läroanstalter anvisa för budgetåret 1933/1934
ett *extra* anslag av kronor 10,500.

[155.] 20. **Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkas-
sor.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar anvisade
riksdagen såsom bidrag till täckande av utgifter, som skola bestridas av ljus-
och vedkassan vid allmänt läroverk, för budgetåret 1928/1929 ett extra för-
slagsanslag av 71,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 ett extra förslags-
anslag av 145,000 kronor, för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag
av 215,000 kronor och för budgetåret 1931/1932 ett extra förslagsanslag av
högst 284,000 kronor, av vilka anslag respektive högst 5,000 kronor, högst
13,000 kronor, högst 17,000 kronor och högst 20,000 kronor finge, efter
Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för
samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassa i sådant fall, då desamma
kunde anses alltför tyngande.

I proposition nr 133 till 1932 års riksdag angående vissa avgifter till de
allmänna läroverkens kassor m. m., vartill jag här tillåter mig att hänvisa,
föreslog Kungl. Maj:t bland annat, i överensstämmelse med ett utav inom
ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga avgivet betänkande med
förslag angående den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken
m. fl. läroanstalter, riksdagen att såsom bidrag till täckande av de utgifter,
som skulle bestridas av ljus- och vedkassan vid allmänna läroverk, för bud-
getåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 250,000 kronor, därav
högst 20,000 kronor finge, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom
bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda
kassa i sådana fall, då desamma kunde anses alltför tyngande. Detta för-
slag utgick från den förutsättningen, att läroverksstadgans bestämmelser
angående befrielse från avgifter till nämnda kassa skulle ändras i överens-
stämmelse med ett av de sakkunniga framställt förslag, till vilket departe-
mentschefen uttalat sin anslutning. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit
blev av riksdagen bifallet, varvid riksdagen visserligen icke gjorde något
särskilt uttalande angående bestämmelserna rörande befrielse från nämnda
avgifter men väl förklarade, att det i propositionen i dess helhet innefat-
tade förslaget syntes riksdagen vara ägnat att i icke oväsentlig grad bidra
till åstadkommandet av större enkelhet, reda och ordning i fråga om läro-
verkens ekonomiska förvaltning, vartill komme, att förslaget medförde kost-
nadsminskning för statsverket. I överensstämmelse med riksdagens beslut
har Kungl. Maj:t sedermera genom kungörelse den 22 juni 1932 (nr 312)
om ändrad lydelse i vissa delar av stadgan för rikets allmänna läroverk
den 24 september 1928 bland annat meddelat ändrade bestämmelser rörande

de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor. Sagda bestämmelser återfinnas i § 217 mom. 1 och § 220 mom. 3 c av nämnda stadga.

Innebörden av desamma är i huvudsak följande, nämligen:

att ljus- och vedkassan icke längre skall erhålla inkomst av de vid läroverken erlagda inskrivningsavgifterna, men att i stället till sagda kassa skall föras en tredjedel av de vid vederbörande läroverk inflytande hyresmedel, där ej lokalstyrelsen i särskilda fall annorlunda bestämmer, att ljus- och vedkassans medel numera må kunna användas även för renskrivningsgöromål, att terminsavgifterna till ljus- och vedkassan skola av lokalstyrelserna vid läroverken på rektors förslag fastställas i mån av behov till lika belopp för varje lärjunge, dock att beloppet icke utan överstyrelsens medgivande må sättas högre än till 25 kronor, att hel befrielse från avgift till vederbörande läroverks samtliga kassor, således även ljus- och vedkassan, skall beviljas de lärjungar, som därav äro i verkligt behov, att nedsättning i avgifterna till vederbörande läroverks samtliga kassor må meddelas lärjunge till en tredjedel eller två tredjedelar av avgifternas sammanlagda belopp, alltefter graden av det behov, som lokalstyrelsen med hänsyn till de i § 220 av läroverksstadgan därför angivna grunder finner föreligga, samt att för de avgifter, som på grund av befrielse eller nedsättning frångå vederbörande läroverks ljus- och vedkassa, läroverket äger åtnjuta ersättning av statsmedel.

Kungl. Maj:ts förslag angående storleken av det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget grundade sig på de av ovannämnda sakkunniga gjorda beräkningar. De sakkunniga beräknade nämligen, att det belopp av 330,000 kronor, som tidigare ansetts vara erforderligt för ändamålet, skulle, om ovan angivna ändrade bestämmelser bleve fastställda, kunna minskas med 30 procent eller till i avrundat belopp 230,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag för ändamålet för budgetåret 1933/1934 och därvid anfört bland annat:

Överstyrelsen anser sig böra utgå ifrån att sagda av riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1932/1933 för ändamålet beviljade anslag skall visa sig vara tillfyllest. Under förutsättning att så blir fallet, synes för budgetåret 1933/1934 ändring i anslagsbeloppet behöva vidtagas endast i den mån sådan ändring kan anses påkallad till följd av fluktuation i lärjungantalet vid läroverken. Nu kommer emellertid, efter allt att döma, lärjungantalet under läsåret 1932/1933 icke att stiga så högt, som överstyrelsen tidigare beräknat, eller till 37,000, och under sådana omständigheter torde man för läsåret 1933/1934 kunna stanna vid samma beräknade antal lärjungar och således icke heller behöva höja anslagets belopp.

Vad åter beträffar anslagets andra del eller det belopp av högst 20,000 kronor, som avser beredande av möjlighet till nedsättning av avgiften till ljus- och vedkassan för samtliga lärjungar vid de läroverk, där denna avgift eljest skulle verka alltför tyngande, hava de sakkunniga icke föreslagit ändring i det under de senaste åren för ändamålet beviljade anslaget. I överensstämmelse härmed har för budgetåret 1932/1933 Kungl. Maj:t föreslagit och riksdagen beviljat oförändrat belopp av 20,000 kronor. Överstyrelsen hade tidigare under en följd av år, då anslaget utgick med lägre

belopp än det nyss nämnda, hemställt, dels att anslaget måtte höjas, dels att det måtte återfå sin ursprungliga karaktär av förslagsanslag.

Vad nu vidkommer ifrågavarande delanslag för budgetåret 1933/1934, anser överstyrelsen visserligen, att alltjämt starka skäl tala för dess förändring till förslagsanslag; överstyrelsen vill särskilt framhålla, att varje särskilt års anslagsbehov är i hög grad beroende av så växlande och svårberäkneliga förhållanden som väderleken och bränslepriserna. Då emellertid Kungl. Maj:t hittills icke upptagit överstyrelsens förslag i förevarande särskilda avseende, vill överstyrelsen, under nu rådande statsfinansiella förhållanden och med hänsyn till Kungl. Maj:ts på grund av dessa förhållanden den 30 juni 1932 fattade beslut, icke för närvarande ifrågasätta en sådan förändring av anslagets natur.

Överstyrelsen kan icke ifrågasätta någon sänkning av ifrågavarande anslag men anser sig icke heller böra göra någon framställning om höjning av anslaget. Överstyrelsen vill alltså hemställa, att ifrågavarande särskilda del av förevarande anslag må för budgetåret 1933/1934 bibehållas vid samma belopp som för budgetåret 1932/1933 eller 20,000 kronor.

Då anslaget i övrigt beräknats till 230,000 kronor, skulle alltså för anslaget i det hela i likhet med innevarande budgetår erfordras ett belopp av 250,000 kronor.

Någon ändring i grunderna för utgående av bidrag från här ifrågavarande anslag, vilka fastställdes så sent som vid 1932 års riksdag, har ej ifrågasatts. Mot skolöverstyrelsens beräkningar rörande anslagsbehovet för budgetåret 1933/1934 har jag ej funnit något att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till täckande av utgifter, som skola bestridas av ljus- och vedkassan vid allmänt läroverk, för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* förslagsanslag

av kronor 250,000,

därav högst 20,000 kronor må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassa i sådana fall, då desamma kunna anses alltför tyngande.

[156.] 21. **Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken.** Till bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken utgår för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor. Beträffande tillkomsten av detta anslag ävensom de belopp, med vilka detsamma utgått under tidigare budgetår, anhåller jag att få hänvisa till den under punkt 160 av 1932 års åttonde huvudtitel härför lämnade redogörelsen.

Granskningsnämnden har under förhandenvarande förhållanden sett sig nödsakad att föreslå en nedskärning av här förevarande anslag med 70,000 kronor till 10,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har *skolöverstyrelsen* hemställt om anvi-

sande av ett anslag av 30,000 kronor för ändamålet för budgetåret 1933/1934. Till stöd härför har överstyrelsen anfört bland annat:

Här ifrågavarande anslag har från alla håll erkänts såsom i hög grad betydelsefullt för läroverkens arbete, ej minst därför att biblioteket utgör ett synnerligen viktigt arbetsmaterial vid lärjungarnas enskilda arbete, som intager en så central plats inom olika ämnen och på olika åldersstadier.

Överstyrelsen finner det därför i allra högsta grad beklagligt, att en väsentlig reduktion av här förevarande anslag är nödvändig. De medel utöver denna anslagspost, som stå till läroverkens förfogande för inköp till biblioteket, äro dels inkomsterna av biblioteks- och materielkassan, vilka emellertid i synnerligen stor utsträckning måste tagas i anspråk för inköp av skolmateriel av olika slag och för bestridande av tryckningskostnader, dels också vid några få läroverk inkomsterna av vissa donationsmedel. Därest nu en så avsevärd beskärning, som här ifrågasatts, skulle äga rum, blir följden ej blott att på synnerligen många håll praktiskt taget alla nyinköp till biblioteket skulle bortfalla utan även att man sannolikt på ej så få ställen skulle se sig nödsakad att för året inställa viss tidskriftsprenumeration (möjligen också inköp av vissa fortsättningsverk). Det ligger i öppen dag att härmed skolornas möjlighet att bedriva sitt arbete skulle avsevärt minskas, vartill kommer att besparingarna på tidskriftskontot i de flesta fall blott skulle innebära ett uppskov med utgifterna, då läroverken knappast skulle kunna underlåta att, så snart medel härför kunde erhållas, söka komplettera de felande årgångarna.

Trots här anförda starka betänkligheter av olika slag finner sig emellertid överstyrelsen i förevarande ekonomiska situation ej kunna avstyrka en mycket långt gående anslagsreduktion men anser sig ej kunna tillstyrka en nedsättning till lägre belopp än 30,000 kronor.

Överstyrelsen vill dessutom framhålla, att förutsättningen för en nedsättning måste vara, att läroverken redan om ett eller annat år ånyo komma i åtnjutande av väsentligt högre bokanslag, om man ej skall riskera, att hela idén med självständigt arbete för lärjungarna i våra läroverk skall äventyras.

För den händelse emellertid ett fullföljande av granskningsnämndens förslag om nedskärning av här ifrågavarande anslag till 10,000 kronor skulle anses ofrånkomligt, erfordras med hänsyn därtill ingen ändring i hittills gällande bestämmelser för anslagets fördelning.

En beskärning av här förevarande anslag torde under förhandenvarande förhållanden böra vidtagas. Jag finner mig i detta hänseende böra biträda skolöverstyrelsens förslag, enligt vilket anslaget skulle för nästkommande budgetår nedsättas till 30,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *extra* reservationsanslag av kronor 30,000.